

Landsorganisasjonen i Norge

Referat

fra den 29. ordinære kongress 1997
Kongressens vedtak 1997
Oslo 10. - 16. mai 1997

RETTFERD

- **SOLIDARITET**
- **MENNESKEVERD**
- **FRED**

REFERAT

fra den 29. ordinære kongress 1997
Kongressens vedtak 1997

Referat ved
JAN HERDAL
GEIR ØVREVIK
LISE WINTHER

Forord

Dette er et kronologisk referat av forhandlingene på Landsorganisasjonens 29. ordinære kongress 10.-16. mai 1997.

Under kongressen ble det laget referat for hver dag. Dette ble trykket og utdelt til representantene som hadde anledning til å gjøre merknader og foreslå rettelser i de enkelte dagsreferater.

Debattinnleggene er gjengitt i konsentrert form untatt i de tilfeller hvor manus ble levert referentene i forkant. Hovedinnleggene er gjengitt i sin helhet.

Referenter:

Jan Herdal, Geir Øvrevik og Lise Winther (ansv.)

Innholdsfortegnelse

	Side
Kongressens åpning	9
Konstituering	27
Sak 3 – Beretningene	35
Sak 4 – Regnskapene	51
Vedtak – Aldersgrense for tillitsvalgte	56
Sak 7 – Den faglige og politiske situasjon	
Thorbjørn Jaglands innledning	60
Ynge Hågensens innledning	70
Debatt	77
Likestillingsprisen	111
Sak 9 – Handlingsprogrammet	
Esther Kostøls innledning	114
Jan Balstads innledning	123
Debatt	132
Vedtak – Uttalelse Kværner	155
Sak 12 – Valg	
Valgkomiteens innstilling	185
Debatt	187
Votering	190
Sak 9, debatten fortsetter	190
Sak 8 – Temadag – teknologi	268
Sak 5 – LOs egen organisasjon	
Evy Buverud Pedersens innledning	333
Debatt	348
Votering	379
Sak 6 – Vedtektene	
Evy Buverud Pedersens innledning	381
Debatt	387
Votering over kvoteringsforslag	403
Sak 9, debatten fortsetter	403

Sak 10 – Hovedavtalen	
Jan Balstads innledning	421
Debatt	424
Votering forslag 1026	430
Sak 11 - Diverse forslag	
Voteringer	431
Bevilgninger	434
Votering	437
Redaksjonskomité I	
Innstilling	438
Votering	485
Redaksjonskomité II	
Innstilling	489
Votering	546
Redaksjonskomité, vedtekter og org.saker	
Innstilling	551
Votering	571
Avslutning	573
Talerliste	577
Deltakerliste	581

II Vedtak

Aldersgrense for tillitsvalgte	56
Uttalelse om Kværner	155
LOs egen organisasjon	
Forslag	374
Votering	379
Forslag om kvotering, votering	403
Hovedavtalen	
Forslag 1026, votering	430
Diverse forslag, votering	431
Bevilgninger, votering	437
Redaksjonskomité I	
Handlingsprogrammet, forslag og innstilling	438
Uttalelser, innstilling	473
Votering	485
Redaksjonskomité II	
Handlingsprogrammet, forslag og innstilling	489
Uttalelser, innstilling	524
Votering	546
Redaksjonskomité, vedtekter og organisasjonssaker	
Innstilling	551
Votering	671

LO-Kongressen 10.–16. mai 1997

FREDSMONUMENTET PAX

LO-kongressen 1997 startet på Youngstorget lørdag 10. mai kl. 13.00 med avduking av Fredsmonumentet PAX – under mottoet: Skyggene i Hiroshima. Det er arbeiderbevegelsen i Norge som har skjenket Oslo fredsmonumentet. På Youngstorget i hjertet av Oslo og på arbeidernes tradisjonsrike plass skal steinen være et symbol på arbeiderbevegelsens solidaritet med det japanske folket. Det er billedhoggeren Hagbart Solløs som har laget mesterverket. I anmeldelsen av monumentet i det offisielle åpningsprogrammet beskriver Aksel Øijord monumentet som et modernistisk tilsvaret til den tradisjonelle arbeiderkunsten.

Monumentet er reist av Nei til atomvåpen, Landsorganisasjonen i Norge og forbundene med støtte fra Legatet til Oslo bys forskjønnelse, Oslo kommune, Utenriksdepartementet, Samvirke forsikring, Landsbanken AS og A-pressen ASA.

Gunhild Emanuelsen, leder for Nei til atomvåpen, holdt følgende appell under åpningen:

Appell til verden utgått fra Japan:
Aldri mer Hiroshima og Nagasaki!

– For å markere at det i 1995 var 50 år siden to japanske byer ble utslettet av atombomber 6. og 9. august 1945, ble en slik appell spredd over hele verden.

Den 6. august 1945 kl. 08.15 ble en atombombe på 3.300 kg sluppet fra et amerikansk B-59 bombefly, som, fløy i en høyde av 30.800 fot over den japanske byen Hiroshima.

Denne dagen begynte som en alminnelig dag for menneskene i den japanske byen Hiroshima. Befolkningen var opptatt av sine vanlige gjøremål. Mødrene stelte sine spebarn, og andre barn var på vei til skolen. Alle

intetanende om at døden ventet dem i neste sekund. Den øyeblikkelige død var et privilegium, for det var hundretusener som langsomt ble brent til døde, eller ble flådd levende.

3 dager senere, den 9. august 1945, skjedde det samme med byen Nagasaki.

Selv om dette var avslutningen på en verdenskrig som hadde drept 50 millioner mennesker i krigshandlinger, virket atombombenes ødeleggeskapasitet som et sjokk.

Alle skjønnte at dette ikke kunne sammenlignes med noe vanlig våpen. Selv om langtidsvirkningen av dette vanviddets monstrum ennå ikke var oppfattet, var reaksjonen på bombingene sterk. Kampen for livet på jorda var satt på dagsorden.

I de mer enn 50 år som har gått siden 6. og 9. august 1945, har menneskeheten vaklet av sted på randen av avgrunnen. Kald krig og terrorbalanse mellom atomvåpenmaktene, og Gulfkrigen hvor atomvåpenet spøkte i bakgrunnen, har gitt rike muligheter til en atomkatastrofe. I de siste årene er murer falt og avtaler inngått. Men det er ennå atomvåpen nok til å utslette livet på jorda flere ganger. Atomvåpenet kan ikke avoppsfinnes, men det må fjernes.

Vi som lever i dag har vært heldige som har hatt sekundene på vår side i kritiske øyeblikk under terrorbalansen. Urealistisk er det å tro at man fortsatt kan leve på lånt tid. Atomkatastrofen må hindres. Derfor må atomvåpenet vekk.

Menneskeheten krever: Total atomvåpen-nedrustning i alle land!

Hun avsluttet med å lese et dikt som var trykket i Aftenposten, skrevet av 14 år gamle Åsne Løseth fra Øvre Årdal:

TENK OM

*Tenk om det var fred
på heile jorda vår
Tenk om me
kunne få det til i år*

*Tenk om
ingen laga våpen
Tenk om ingen
ville krige*

*Tenk om alle
lot hjartedøra stå
vidåpen
Då ville det bli fred.*

LO-leder *Yngve Hågensen* siterte budskapet som er hogget inn i monumentet: Fred – solidaritet – rettferdighet. «Aldri mer Hiroshima, aldri mer Nagasaki». Budskapet bærer i seg erfaringer og viten om hvilken grusom ødeleggende kraft atomvåpen har. Skyen har ligget over historien der over 200 000 døde eller ble sterkt skadet – i tillegg kom forferdelige ettervirkninger for neste generasjon. Derfor aldri mer Hiroshima, aldri mer Nagasaki. Vi vil i stedet være med på å skape en verden av fred, solidaritet og rettferd.

– Fredsmonumentet PAX vil være en sterk påminnelse til framtidens unge om dette, og bidra til det **engasjement** og den utholdenheten som er nødvendig. Ved utrettelig å kjempe for fredens sak må vi arbeide for at menneskeheten aldri tyr til slike midler igjen, sa Hågensen, som var stolt og særdeles glad for at monumentet blir en del av Youngstorget – det gir torget en ny dimensjon og et internasjonalt perspektiv. Det var også en stor glede for han å la de som representerer framtida - nemlig barna - foreta avdukningen. Avdukningen ble gjort av Matilde og Nardos.

Deretter introduserte Hågensen kunstneren bak verket, Hagbart Solløs, som rettet en varm takk til Nei til Atomvåpen, LO og alle andre gode krefter som hadde bidratt til at monumentet kunne reises.

Deretter ble den polske komponisten Kryzof Penderedskys verk «Klage for Hiroshimas ofre» spilt.

Oslos byråd for kultur Grethe Horntvedt mottok monumentet på Oslo bys vegne, og takket bl a Hiroshimas ordfører som hadde muliggjort at en stein fra 0-punktet under bombingene er blitt en del av monumentet.

Som avslutning sang Vindern barnekor «Aldri mer Hiroshima», og Kåre Myrvold takket alle fram møtte og medvirkende på vegne av komiteen for fredsmonumentet.

Kongressens åpning

LO-kongressen 1997 ble åpnet lørdag 10. mai kl. 14.10 og innledet med kunstnerisk multiprogram, « PAX OPTIMA RERUM», der storskjerm, kor, musikk og scenecollage i samspill formidlet temaet: visjoner og håp for et rettferdig samfunn. Innledningsvis med elektronisk musikk og due i flukt over storskjermen der illustrasjoner og stikkord fikk fram byggesteinerne i Kulturhuset som kongressen ble invitert inn i, og der figurene illustrerte kloven, professoren, snekkeren, kunstnerne og byråkraten som fant fram til fellesskapet og toleransen som måtte til for i samarbeid å realisere

visjonen. Det hele tonet ut i en mektig framføring av Nordahl Griegs «Til Ungdommen» der Oslo Vokalensemble ble supplert med Vinderen barnekor.

Programmet ble lønnet med langvarig og stående applaus.

LO-lederen Yngve Hågensen sluttet seg til med varm takk for et spennende og følelsesladet åpningsprogram. – Det var fantastisk, sa Hågensen, med et innhold som bygget bro fra avdukingen av fredsmonumentet på Youngstorget til temaet for kongressen,- rettferd, solidaritet, menneskeverd og fred.

Han takket nok en gang de medvirkende og regissør Frank Havrøy, «arbeidslaget» – skuespillerne, de ansvarlige for lyd/lys og grafikk, Magnus Tjorkildsen, Ole Petter Westbye, Jacob Hultgren, foruten «byggeren» AOF v/ Terje Havrøy. Og så ble det blomsteroverrekkelse og ny applaus.

Terje Havrøy takket for blomster og godord og særlig for et spennende oppdrag. Han takket også de medvirkende som hadde nedlagt en kjempejobb.

MINNETALEN

LO-lederen holdt følgende minnetale:

Rettferd og solidaritet er fagbevegelsens politiske merkesteiner. Generasjoners pågangsmot og styrke har ført Norge fra fattigdom til velferd. Vi har alltid en drøm. Vi har alltid en visjon. Vi er alltid på marsj for å forme solidaritetssamfunnet. Ryggraden er de tusener på tusener som med grenseløs lojalitet aldri svikter arbeiderbevegelsens idealer. Som står som et stødig ankerfeste når motkrefter utfordrer arbeiderbevegelsens styrke i samfunnet. De fleste gjør jobben uten stor oppmerksomhet. De fleste går bort uten stor honnør.

Det er de varme solidaritetsvinder som skal forme morgendagens samfunn. På terskelen til et nytt tusenår skal vi i ærbødighet og respekt minnes de som brøytet vei for velferdsstaten. Som med vilje av stål og sosial varme la ned en utrettelig innsats for arbeiderbevegelsens verdier. De fortjener LO-kongressens respekt.

Det er alltid tungt og med smerte når gode organisasjonskamerater går bort. Men minnene lever videre. Det gir oss styrke og vilje på veien videre.

Det er umulig å nevne alle. Men alle er i våre hjerter når jeg lar noen stå som representanter for norsk og internasjonal arbeiderbevegelses arbeide for å skape det gode samfunn bygd på samhold, rettferd og arbeid for alle.

HARRIET ANDREASSEN var kjent for sin gode samarbeidsvilje, store arbeidskapasitet og gode humør. Hun var på talefot med alle fordi hun var den hun var. I 10 år var hun tillitsvalgt i Norsk Arbeidsmandsforbund før hun på LO-kongressen i 1977 ble valgt inn i LOs ledelse. En posisjon hun hadde fram til LO-kongressen i mai 1985 kun avbrutt i 1980 da hun ble utnevnt til Kommunal- og arbeidsminister i regjeringen Odvar Nordli.

Som tillitsvalgt i LO var hun kvinnes forkjemper. Hun hadde spesielt ansvar for familie- og likestillingspolitikken og forholdet til ILO. Som leder i Statens Eldreråd fra mars 1993 og fram til sin død løftet hun fram de eldres krav i opinionen og overfor myndighetene. I to perioder var hun medlem av Arbeiderpartiets Sentralstyre. Hun var et eksempel til etterlevelse for mange. Harriet Andreassen døde 11. februar 1997, 71 år gammel.

LIV S. NILSSON var et menneske med ufattelig styrke og pågangsmot. Vi husker Liv S. Nilsson på barrikadene - som en sterk fagforeningsleder. Hun ble valgt som påtroppende leder av Norsk Kommuneforbund på landsmøtet i 1982. Da kom hun fra ledervervet i NKFs distriktsstyre i Nordland. I november 1985 tok hun formelt over ledervervet i forbundet. Et verv hun hadde fram til hun døde 4. juli i 1994, 51 år gammel.

Liv S. Nilsson var medlem av LOs sekretariat fra januar 1986. Hun var også medlem av DNAs sentralstyre. Liv S. Nilsson har satt dype spor etter seg i norsk arbeiderbevegelse.

Tidligere forbundsleder ARILD KALVIK i Norsk Grafisk Forbund hadde sterke meninger og manglet ikke mot og vilje til å kjempe for det han brant for. Lojal og sterkt engasjert var han i hele den faglige og politiske arbeiderbevegelse. Men også krystallklar og krass i sin kritikk når han fant det nødvendig å reagere.

Arild Kalvik satt som leder av Norsk Grafisk Forbund fra 1975 til 1983. Han møtte i LOs sekretariat. Han var også med på å danne Nordisk Grafisk Union i 1976 og var NGUs første formann. Arild Kalvik døde 7. mars 1994, 76 år gammel.

LEIF THUE var en markant leder av Norsk Jernbaneforbund i en årrekke. Han var fast tillitsvalgt i Jernbaneforbundet sentralt i 21 år, hvorav de siste 8 år fra 1984 til 1992 som forbundets leder og medlem av LOs sekretariat.

Leif Thue var også en sterk talsmann for et aktivt faglig/politisk arbeide. Alltid tok han utgangspunkt i arbeiderbevegelsens grunnprinsipper om hvordan samfunnet skulle styres og han satte alltid solidaritetsprinsippet i fremste rekke.

Leif Thue døde 13. juni 1993, 64 år gammel.

WILHELM THORESEN sto alltid på post for å ivareta de fagorganisertes grunnleggende interesser. Wilhelm Thoresen var en respektert forhandler og tillitsvalgt i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Han kom inn i forbundets valgte ledelse på landsmøtet i 1962. I 1978 ble han valgt til nestleder i forbundet.

I 1980 ble Wilhelm Thoresen konstituert som LO-sekretær fram til LO-kongressen i 1981. Etter kongressen i 1981 arbeidet han i LOs administrasjon fram til oppnådd aldersgrense våren 1982. Han skjøtte alltid sitt arbeid på en tilfredsstillende måte for LO. Wilhelm Thoresen døde 14. juni 1994, 77 år gammel.

TORGER OXHOLM var et varmt menneske og en helstøpt fagforeningsmann.

På landsmøtet i Norsk Kommuneforbund i 1962 ble han valgt til sekretær i forbundet. I 1978 ble han l. nestleder - og i 1982 overtok han ledervervet i Norsk Kommuneforbund fram til november 1985. Torger Oxholm døde 26. desember 1996, 75 år gammel.

Torger Oxholm var medlem av LO-sekretariatet. Vi minnes Torger Oxholm som en klok og rettskaffen forbundsleder.

ERIK ERIKSEN ble valgt til nestformann i Norsk Treindustriarbeiderforbund i 1950. På landsmøtet i 1954 overtok han som forbundsformann. Et verv han hadde helt fram til 1975. Han var sterkt opptatt av å kjempe fram gode kollektive forsikringsordninger for medlemmene. Erik Erikson møtte i LOs sekretariat. Han døde 3. oktober 1993, 83 år gammel.

ARNE LØKEN ble valgt til stedsstyresekretær i Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet 29 år gammel. På forbundets landsmøte i 1959 ble han valgt til 2. sekretær og senere konstituert som l. sekretær. I 1970 ble han konstituert som nestformann og satt som forbundsleder fra 1981 til 1984. Arne Løken møtte i LOs sekretariat. Arne Løken døde 14. juli 1993, 67 år gammel.

Arne Løken var med å forme forbundet over en lang periode. Han vil bli husket som en uredd og dyktig fagforeningsleder.

SIGURD LØNSETH ble engasjert som forbundssekretær i Norsk Musikerforbund fra 1956. Han ble valgt som forbundsformann fra 1963 – og sto ved sin avgang i 1983 midt oppe i en rivende utvikling i norsk musikkliv.

Sigurd Lønseth døde 16. september 1996, 77 år gammel.

AAGE TØMMEREEK ble medlem av Norsk Postforbund 19 år gammel. I 1948 ble han valgt til sekretær i forbundet. I 1961 ble han valgt til for-

bundsformann. Han gikk over i pensjonistenes rekker i 1978.

Aage Tømmereek døde 17. februar 1996, 83 år gammel.

Med ARNE JOHNSEN har en av pionerene i norsk turisme og i arbeidet for ferie og fritid gått bort. Arne Johnsen tok initiativet til å grunnlegge Ferie og Fritidsorganisasjonen Folkeferie – som ble stiftet av Landsorganisasjonen i 1939. Arne Johnsen ble direktør. Et arbeide han ledet fram til oppnådd pensjonsalder i 1975. Han døde 14. februar 1996, 89 år gammel.

La meg også minnes gode arbeidskolleger i LOs administrasjon som har gått bort. De gjorde alle en stor innsats for Landsorganisasjonen. Noen gikk bort mens de fortsatt var i aktivt arbeide.

ANNE-MARIE GRÜNER døde 26. juli 1993, 57 år gammel. Hun var ansatt ved LOs distriktskontor i Møre og Romsdal i 21 år.

RAGNHILD ELLINGSEN i Tele-Service gikk også altfor tidlig bort grunnet sykdom. Hun døde 4. april 1994, 64 år gammel.

4. juli 1995 kun 63 år gammel måtte RICHARD TRÆLNES gi tapt etter langvarig sykdom. Richard hadde ved sin død trofast tjent norsk fagbevegelse i 29 år. Først som redaksjonssekretær i daværende Fri Fagbevegelse, senere informasjonssekretær og informasjonssjef i LO. I perioden 1974 til 1978 var han generalsekretær i Nordens Faglige Samorganisasjon. Fra høsten 1985 virket han som LOs distriktssekretær i Vestfold.

Fra mai 1992 ledet han arbeidet med LOs organisasjonsprosjekt. Richard rakk ikke å fullføre dette arbeidet. Men på grunn av hans sterke engasjement vil en stor del av prosjektet alltid bli forbundet med ham.

Med ufrihet, overgrep og moral prøver demokratiets mørkemenn å kneble retten til grunnleggende menneskerettigheter. Hvert eneste år – over hele verden – må hundrevis av aktive fagforeningsfolk og menneskerettighetsforkjempere bøte med livet.

Den 28. januar i år ble lederen av Algeriske LO ABDELHAK BENHAMOUDA, brutalt skutt ned av religiøse fanatikere. Han ble drept fordi han understreket nødvendigheten av en demokratisk og uavhengig fagbevegelse.

Men skarpe skudd kan aldri drepe menneskers drøm om frihet, rettferd

og demokrati.

Tyranniets jernhæl og diktaturets leiesoldater skal alltid bekjempes av internasjonal arbeiderbevegelse. Det handler om internasjonal solidaritet.

Jeg vil be Kongressen reise seg og minnes alle aktive fagforeningskamerater som har gått bort.

ÅPNINGSTALEN

Yngve Hågensen holdt følgende åpningstale:

Kamerater!

Representanter og gjester!

Denne kongressen er samlet under mottoet

RETTFERD, SOLIDARITET,
MENNESKEVERD, FRED

Vi fikk en fin og stemningsfull opptakt ved avdukingen av fredsbautaen på Youngstorget. Arbeiderbevegelsen – både den faglige og politiske – har holdt budskapet om fred og frihet høyt hevet. Det har preget våre faner gjennom generasjoner.

Fred og nedrustning skal ikke bare være honnør-ord som vi tar fram ved høytidelige anledninger. De må også komme til uttrykk i hverdagen. Det er en forutsetning for våre mål – så vel nasjonalt som internasjonalt.

Vi når aldri målet om en rettferdig verden uten fred.

Vi kan ikke stå solidariske i et fellesskap over landegrensene uten fred.

Menneskeverd krever fred – krig er umenneskelig.

Fredsbautaen på Youngstorget vil daglig minne oss om betydningen at fred og nedrustning alltid må stå på fagbevegelsens dagsorden.

Det gripende åpningsprogrammet var med på å understreke budskapet som ligger i kongressens motto.

Det ga oss inspirasjon og motivasjon til å ta fatt på de mange viktige sakene vi skal behandle og ta stilling til i løpet av uken som kommer – saker vi skal arbeide for å få gjennomført i løpet av neste kongressperiode.

Dette er en kongress for framtida. Det preger også innholdet – faglig og politisk. Den er den siste ordinære vi holder i dette århundre. Neste gang vi samles, er vi inne i et nytt tusenår. Men før det skal vi markere en historisk begivenhet.

1. april 1999 er Landsorganisasjonen i Norge 100 år. Vi har en stolt historie. Den er viktig å ha med seg når vi skal drøfte framtidens utfordringer. Vårt 100 års jubileum vil derfor bli preget av utfordringene ved overgang-

en til det nye tusen-året. Hvordan skal vi sikre, styrke og forsterke velferdssamfunnet? Forskere er nå i gang med et prosjekt som skal bidra med å gi oss svar på disse og mange andre spørsmål om velferdssamfunnets framtid. Jeg vil understreke at forskere ikke skal bestemme for oss, men de skal gi oss et grunnlag slik at vi kan foreta våre egne veivalg ut fra våre prinsipielle holdninger.

Sekretariatet legger til denne kongressen fram en enstemmig innstilling om et nytt og forsterket solidaritetsalternativ. Med kongressens tilslutning kan fagbevegelsen bidra til at den fulle sysselsetting vil være gjenreist i Norge når vi går inn i det nye tusenåret. Gjennom det inviterer vi alle gode krefter til å delta i en felles innsats i det som fortsatt er jobb nummer en – arbeid til alle. Det blir ikke lett. Det kan jeg love dere. Men ved å stå solidarisk, og dermed vise hvor avhengige vi er av hverandre når vi skal ta store og tunge løft, kan vi klare det.

Denne avhengigheten synliggjøres godt i forholdet til offentlig sektor. I det norske samfunn er offentlig sektor en bærebjelke og en klar forutsetning for utvikling av industri og næringsliv for øvrig – og dermed for det som er grunnlaget for all vår velstand – den totale verdiskapningen. Mange ønsker å ha et motsetningsforhold mellom offentlig sektor og privat virksomhet. De har politiske motiver som er eldgamle og konservative. De kan muligens se avhengigheten og fordelene, men de vil ikke ha dem. Det er imidlertid stadig flere – langt utover arbeiderbevegelsens rekke og inn i næringslivets – som ser betydningen av dette helhetlige samspillet. Uten en sterk offentlig sektor vil det ikke være mulig å skape de verdier vi må ha for å utvikle et mer rettferdig samfunn. Og: Det må et offensivt og moderne næringsliv til for å kunne oppfylle denne forutsetningen.

Jeg sa at dette er en kongress for framtida. Men det hører også med til vårt ansvar å se tilbake siste periode og hva som da skjedde. På vegne av de fagorganiserte lønnsstakere i Norge vil jeg benytte denne anledning til å fremholde en del av de resultater som fagbevegelsen gjennom lojalitet overfor solidaritetsalternativet har bidratt med.

– Til tross for moderate lønnsoppgjør, har kjøpekraften økt hvert eneste år i perioden. Jeg skal nevne to tall som illustrerer dette godt: *I kongressperioden fra 1989 til 1993 økte kjøpekraften i gjennomsnitt med 3,5 prosent. I de siste fire år, har kjøpekraften økt med 6,4 prosent.* Jeg våger den påstand at det ikke fins noe land i verden som kan vise til så gode resultater av sin virksomhet.

– Nye framstøt er gjort for å senke den fleksible pensjonsalderen. Fra 1. mars neste år kan den som vil gå av med avtalefestet pensjon fra 62 år. Siden LO første gang tok opp kravet om AFP i 1988, er den frivillige pensjonsalderen senket med 5 år. Det har gitt norske arbeidstakere en mulig-

het til å få en anstendig avslutning på sitt yrkesaktive liv. AFP vil gå over i historien som en av de store sosiale reformer i norsk arbeidsliv.

– Det er skapt 150.000 nye arbeidsplasser siden 1992 – og ledigheten er halvert.

– Prisene er under kontroll og rentenivået er behagelig lavt.

– I 1993 hadde Landsorganisasjonen i Norge 765.000 medlemmer. I 1997 kan vi foreløpig notere et medlemstall på 811.000. For de som kan regne betyr det en netto medlemsvekst på 46.000 nye medlemmer i løpet av de fire siste år.

Med alle de gode resultater vi kan dokumentere – og den selvtilfredshet det kan føre med seg, er det grunn til å advare mot en ting:

Likegyldighet overfor ledighet.

Vi snakker ofte om at vi står overfor mange og store utfordringer. Det vi står overfor på arbeidsmarkedet er 100.000 utfordringer. Det er 100.000 mennesker som hver enkelt har krav på å bli behandlet som en utfordring – overordnet teknologiske framskritt og økonomiske forandringer. Hver enkelt utfordring er et levende menneske. Det må komme foran alt annet. Det er rettferdighet. Det er menneskeverd. Det er solidaritet.

Det er over 100.000 mennesker utenfor de ordinære arbeidsmarkedet i Norge. Det er lavt sammenliknet med mange andre land. Men det er altfor høyt. Når stadig flere samfunnstopper – som selv aldri har erfart hva arbeidsledighet er – sier at nå er ledigheten lav nok, da må det ringe en klokke hos oss i fagbevegelsen – en alarmklokke. Det er absolutt nødvendig å opprettholde forståelsen av at ikke noe er så viktig for et velferdssamfunn som å bekjempe arbeidsledighet og gjenreise full sysselsetting. Jeg føler meg overbevist om at denne kongressen vil stadfeste dette overordnede mål for all vår virksomhet. Vi må aldri svikte de arbeidsledige – selv om alle andre gjør det.

Hensynet til den arbeidsledige må veie tyngst i et rettferdig samfunn. Vi kan likevel ikke se bort fra det samspillet det vil være mellom hensynet til full sysselsetting og andre viktige samfunnsoppgaver. Eldresatsingen er et eksempel på det. Vi må arbeide for full sysselsetting for å få råd til den. Samtidig vil satsingen i seg selv bidra til å redusere ledigheten.

Full sysselsetting er et rettferdskrav. Det er et spørsmål om menneskeverd. Vi kan nå målet gjennom solidaritet.

Vi lever i en tid hvor forandringene kommer til oss, ikke bare hurtigere og hurtigere, men også i mer dramatiske former enn noensinne i menneskenes historie. La meg bruke et eksempel på dramaets omfang:

Noen har funnet ut at for et par ti-år siden var det vel 200 millioner mennesker i verden som levde i land som hadde som uttalt mål å bringe sine samfunn opp på den samme materielle levestandard som de vestlige samfunn. Det fleste var land i Østen som Sør-Korea, Taiwan og Singapore. I

dag er det ikke bare disse mindre nasjonene som har dette målet.

En rekke andre land – med til sammen 3 milliarder innbyggere – har satt seg som mål at de innen overskuelig framtid skal opp på det samme nivå når det gjelder materiell levestandard og forbruk som vi har i den vestlige verden.

Kina med sine 1,3 milliarder innbyggere har hatt – og har fortsatt – en årlig økonomisk vekst som er eventyrlig og som savner sidestykke i verden i dag. India, med nesten en milliard innbyggere, Indonesia, Vietnam og Russland – alle er samfunn som har den materielle velstand i Vesten som sitt forbilde – og som arbeider bevisst for å komme dit.

Det er ikke noe å si på det. Det er et rettferdskrav. Hvorfor skal ikke kineserne ha en like bra hverdag som amerikanere? Er det noe galt ved at russerne får samme levestandard som oss nordmenn? Nei, det er naturligvis ikke det.

For det kan vel ikke være noen som tenker seg at vi skal løse verdens ressurs- og miljøproblemer ved å akseptere de vestlige nasjoners nivå og stenge resten av verden ute? Et spørsmålet melder seg: Hvordan skal verden makte å takle en utvikling hvor det er et rettferdskrav at stadig flere skal komme opp på en materiell levestandard som vi daglig nyter godt av?

Det er viktig å stille spørsmålet – men det aller viktigste er å finne svarene, anviser veiene vi skal følge. Klarer vi ikke det, går menneskene mot en katastrofe av et omfang som ingen i dag har oversikt over – hvis det i det hele tatt er mulig å forestille seg hva som vil skje.

Det fins ikke noe standard svar – resept-løsninger – på disse dramatiske utfordringene. Selv om jeg her har tegnet et bilde som lett kan føre til håpløshet, er det viktig at vi har en grunnleggende holdning som går ut på at vi skal klare å løse problemene. Det er ikke pessimistene som kommer til å finne løsningene når verdens fattige mennesker fremmer sine rettferdige krav om økt levestandard. Dommedags-profetene har aldri hatt noen avgjørende innflytelse på verdens utvikling

Det er av stor betydning at fagbevegelsen spiller en aktiv miljøpolitisk rolle. Det er også viktig at vi har et globalt perspektiv på dette. Et aspekt må være en mer rettferdig global fordelingspolitikk. Det er et ansvar som den velstående del av verden må ta.

Norge må fortsatt være et miljøpolitisk foregangsland. Det er viktig at vi kan kombinere rollen som energinasjon med rollen som miljønasjon. Slik kan eksport av norsk kraft og produksjon av elektrisk kraft basert på gass, erstatte mer miljøbelastende energiformer. Det vil gi politiske miljøgevinster i en internasjonal sammenheng.

Internasjonale miljøforpliktelser er også nødvendig av hensyn til store deler av norsk industri. Mange arbeidsplasser – særlig i distrikts-Norge kommer i fare – dersom industrien pålegges avgifter og økonomiske krav

som skaper en ugunstig konkurransesituasjon.

I Norge ligger vi i fremste rekke i verden når det gjelder rene utslipp fra industriell virksomhet. Stenger vi en kran i Norge med forholdsvis rene utslipp, kan vi nesten med sikkerhet si at det åpnes en annen med langt mer forurensende utslipp et annet sted i verden. Mange av de forslag som norske miljøaktivister kommer med overfor norsk industri, vil i de aller fleste tilfeller føre til en mer forurenset jordklode. Det kan ikke være godt miljøvern.

Som følge av at Norge var et av de første land i verden som utformet en aktiv og offensiv miljøpolitikk, ligger norsk industri i fremst rekke når det gjelder utvikling av teknologi for å verne miljøet. Dette har bidratt til å skape mange nye arbeidsplasser og må være et viktig framtidig satsingsområde for norsk næringsliv.

Biskoper og prester i den norske kirke har engasjert seg i miljødebatten. Noen vil til og med oppfordre til sivil ulydighet for å hindre gjennomføring av lovlige fattede vedtak. Det er positivt at kirken engasjerer seg i samfunnsspørsmål. Den retten skal den ha. Men det er beklagelig at nesten ingen av de geistlige er på banen i kampen mot arbeidsledighet. Det er hederlige unntak. Den norske kirke fremstår ikke som de arbeidslediges beste venn. Og hvor var biskopene og prestene når fagbevegelsen rettet søkelyset mot 250 millioner barn som daglig må forsake lek og skole for at de vestlige land skal kunne opprettholde sin materielle levestandard? Da hørte vi ikke mye fra prekestolene.

Hva er svaret på de utfordringene som de dramatiske forandringene i verden stiller oss overfor?

Vi må søke etter dem med optimisme, tro på framtida og en offensiv holdning. Det vi ikke må gjøre er å stille oss likegyldige til utfordringene – eller bli utslått av håpløshet. Da blir vi handlingslammet.

Svarene og mulighetene ligger på et annet område hvor verden også preges av store og dramatiske forandringer:

Teknologi

Vi skal bruke en hel dag på dette temaet her på kongressen – nettopp fordi at her er nøkkelen til å løse – ikke bare våre egne daglige problemer på arbeidsplassen og i fritida, men også for å kunne ta fatt på de store utfordringene i verdenssamfunnet. Det er først og fremst kunnskaper og kompetanse som skal til for å løse de problemer som for mange fortøner seg som uløselige og håpløse. Menneskene må øke sin viten slik at framtidig vekst og fordeling finner sted innenfor en bærekraftige utvikling. Vi må bidra til å bedre forståelsen for at jordas tålegrenser ikke kan overskrides av hensyn til de fremtidige generasjoner.

Det var ikke tilfeldig at vi reiste kravet om en reform innenfor etter- og

videreutdanning på kongressen for fire år siden. Vi har i løpet av perioden tatt viktige skritt i retning av å få lovfestet en slik reform. Med utgangspunkt i kongressutspillet og kravene foran hovedoppjøret i 1996, kom etter- og videreutdanningsspørsmålet skikkelig på dagsorden. En del av våre kamerater gikk til en streik som varte i åtte uker for å få gjennomslag for betydningen av en slik reform. Sammen med NHO utreder vi muligheter og konsekvenser av arbeidslivet når det gjelder etter- og videreutdanning. Regjeringen har oppnevnt et eget utvalg som vurderer mulighetene for å lovfeste en rettighet på dette området. Det utvalget venter vi oss mye av. På dette området har vi også store forhåpninger til statsministeren når han i morgen holder sin tale til kongressen. Vi forventer en klar holdning til hvordan regjeringen vil følge opp myndighetenes medansvar for at det nå er de voksnes tur til etter- og videreutdanning.

Det har den enkelte behov for, det har samfunnet og arbeidslivet bruk for – og det skal vi ha råd til.

Det blir hevdet at i dagens moderne industri har de ansatte 80 prosent av sitt arbeidsredskap i sitt eget hode. Hvor riktig selve tallet er skal ikke jeg garantere for, men alle ser at det er kunnskapsindustrien som vokser og som etter hvert vil bli den helt dominerende i vår del av verden. Mange tror at kunnskaper og kompetanse i framtida vil bli en vel så viktig innsatsfaktor i næringslivet som kapital har vært og til dels er i dag. Hvis det er en riktig framtidsutsikt, er det av avgjørende betydning at arbeidstakerne er med på den utviklingen.

Kunnskaper vil komme til å påvirke den klassiske ideologiske konflikten mellom arbeid og kapital. Og det kan gå på kapitalens bekostning – og til arbeidets fordel. Det forutsetter at arbeidstakerne behersker den nye teknologien og sørger for å ha nødvendig kompetanse til å kunne bruke den i arbeidet for våre verdier og veivalg.

Ingen må innbille seg at verdens kapitaleiere er blinde for denne utviklingen. De ønsker å forvalte og bruke den nye teknologien slik at den blir et hensiktsmessig redskap i deres hender. Framtidens maktkamp kommer til å stå på denne arenaen. Ved siden av å bruke teknologiens muligheter, må vi også reise et krav om at den må underlegges en demokratisk utvikling. Framtidens sosiale trygghet vil være basert på kunnskaper. Derfor kan vi ikke tillate at det utvikler seg nye klasseskiller her. Derfor bruker vi så mye tid av denne kongressen på teknologi. Derfor reiser vi kravet om etter- og videreutdanningsreform i full bredde. Derfor satser vi stort på et forskningsprosjekt fram mot vårt hundre års jubileum som skal gi oss svaret på hvordan kunnskaps-samfunnet kan sikre sosial trygghet for alle.

Vi skal behandle et nytt prinsipielt handlingsprogram som vil vise hvilke verdier og veivalg kongressen vil at Landsorganisasjonen skal følge inn i det nye tusenåret. Visjonen er et mer rettferdig samfunn med økt livs-

kvalitet for våre medlemmer.

Utkastet er et resultat av en omfattende og bred behandling i alle våre organisasjonsledd. Esther Kostøl og Jan Balstad vil innlede om programmetts innhold. På grunn av den nye formen program-utkastet har fått, med hovedvekt på prinsipielle veivalg, har sekretariatet funnet det riktig å legge fram utkast til 14 uttalelser om ulike faglige og politiske spørsmål. Det er et større antall enn vanlig. Det er nødvendig for å gi uttrykk for vår oppfatning av dagsaktuelle og konkrete saker. Disse vil også bli tatt opp under programbehandlingen.

Etter en periode med en ny organisasjonsform hvor vi har etablert fire karteller – LO Stat, LO Kommune, LO Industri og LO Service – og hvor vi har gjennomført en meget vellykket forsøksvirksomhet i våre lokale organisasjonsledd, innbys kongressen til å gå nye skritt for å skape en mer slagkraftig organisasjon som også gir medlemmene større muligheter til aktiv innflytelse og medbestemmelse. En viktig sak i så måte er opplegget for økte medlemsfordeler gjennom LO-Favør

Vår framtidige tariffpolitikk og de kommende hovedavtaleforhandlingene er som vanlig viktige temaer. Kongressens veivalg på dette området legger rammene for våre forhandlinger fram til det neste tusenåret.

Vi skal i morgen behandle den faglige-politiske situasjonen. Der vil vi naturligvis komme inn på årets viktigste politiske begivenhet – høstens stortingsvalg. Jeg vil likevel benytte åpningen av kongressen til å understreke betydningen av at landets fagorganiserte er med på å skape en høy valgdeltakelse som har som mål at arbeiderbevegelsens to politiske partier kan sikre det parlamentariske flertall for en fortsatt A-regjering.

Vi startet denne kongressen med et gripende budskap om fred og nedrustning. Vi skal ta det med oss – ikke bare i de fem dagene vi skal være her, men også la det være et hverdagsideal for oss.

Rettferd. Er det mulig at det kan bli noe mer enn en drøm i vårt nærmiljø eller i en global sammenheng?

Vil 250 millioner barn som daglig tvinges til arbeid i stedet for lek og skole, noensinne få vite hva rettferd er?

Solidaritet – vil det noen gang bli virkelighet for en hel verden?

Menneskeverd – vil de «levende lik» i Zaires jungel oppleve det?

Det kan se svart og håpløst ut. Men vi har ikke lov til å gi opp. Våre verdier og holdninger kjenner ingen landegrenser.

Det er for mye urettferdighet i verden. Derfor krever vi rettferd.

Det er for lite samhold i verden. Derfor krever vi solidaritet.

Det er en umenneskelig verden. Derfor krever vi menneskeverd.

Det er en verden av krig og konflikter. Derfor krever vi fred.

Men det er en verden – full av utfordringer og muligheter. Det er mulig-

hetene vi må gripe. Da kan vår visjon om en mer rettferdig verden bli til virkelighet.

Kongressrepresentanter, innen- og utenlandske gjester og representanter for massemedia – jeg ønsker dere alle vel møtt og erklærer med dette LOs. 29. ordinære kongress for åpnet.

LO-lederen ønsket deretter de innenlandske gjestene velkommen. Han ba dem reise seg, slik at de stående kunne motta kongressens applaus. Det er skikken at en representant for de innenlandske gjester holder en hilsningsstale. Det var ikke foretatt noen votering på dette punktet, fordi det var en som pekte seg naturlig ut. Deretter ønsket Yngve Hågensen statsminister *Thorbjørn Jagland* velkommen på talerstolen.

STATSMINISTERENS HILSNINGSTALE

– En stund trodde jeg at det eneste Yngve skulle kreve var et glass vann, men det viste seg ikke å holde stikk, innledet Jagland. Han svarte LO-lederen et rungende ja når det gjaldt etterutdanningen, og statlige penger vil komme når tida er der. Det er nå på tide å gi de voksne som aldri fikk en skikkelig grunnutdannelse muligheten til en god etterutdanning.

Han måtte korrigere Hågensen når han hadde sagt at det blir 40 000 nye arbeidsplasser i 1997 – det var ikke så rart, for tallet øker hele tida. I revidert nasjonalbudsjett som blir framlagt på tirsdag opereres det med 45 000 nye arbeidsplasser, da statsbudsjettet ble lagt fram var tallet 30 000. Og dette hadde vi ikke klart uten LO, sa statsministeren, til kraftig applaus fra salen. Aldri har prosenten yrkesaktive vært høyere i Norge, men – så lenge det fins en ledig er arbeid for alle fortsatt jobb nr. 1 for regjeringen. Og fortsatt står mye igjen. Det er mye å gjøre innen eldreomsorg og helse. Et mindretall faller utenfor velferdsutviklingen - slik skal det ikke være. Og det er en oppgave å føre Norge fra et industri/energismånn til også å bli et miljøsmånn. LOs medvirkning og lederskap er fortsatt avgjørende.

Det er kortsiktighet som preger mange fagbevegelser og regjeringer i andre deler av verden. Dette blir ikke bedre av at vi har ledere med høye lønninger og fallskjermer som undergraver folks tillit til lederne. Det er derfor egoismen og kortsiktigheten har så sterk grobunn i verden. Men i LO i Norge er det nettopp langsiktigheten som har seiret. Og jeg vil si: Skulle vi ikke få til dette i en tid med store overskudd og redusert arbeidsledighet, når skal vi da få det til. Vi har i dag 100.000 uten arbeid, og så lenge det er en arbeidsledig igjen, skal det fortsatt være arbeiderbevegelsens jobb nr. 1 å bekjempe ledigheten.

– Det er i dag 100 år siden Einar Gerhardsen ble født. Gerhardsen nektet i etterkrigstiden nordmenn å kjøpe biler og bananer fordi han ville bygge

industri i Norge og gjenreise landet. Da må det være mulig i dag å kunne få folk til å ofre noe – i en tid hvor folk flest har det mer romslig.

LO har fått til et godt oppgjør i den private sektor. Og jeg kan love at vi skal få det samme til i offentlig sektor, en ordning som sikrer at også offentlig ansatte som trenger det, kan gå av på en verdig måte.

Mange syntes at vi tok hardt i da vi for en tid siden presenterte en handlingsplan for 30 000 nye eldrehjemsplasser over 4 år. Men dette skal vi få til. I morgen skal jeg også presentere en offensiv plan for et bærekraftig miljø- og energisamfunn i Norge. Vi skal få til en utvikling hvor vi kan utnytte både olje, gass og andre energikilder på en slik måte at den kraftkrevende industrien skal få den energien de trenger.

Så sier mange at vi pumper opp så mye olje. Grunnen til at vi pumper opp så mye olje er en forbedret teknologi. Det er dessverre slik at det i dag er folk på Stortinget som må bruke opp alle pengene som denne nye teknologien tilfører Norge, men så får vi heller sørge for at vi får disse folkene ut fra Stortinget.

Jeg kan love dere i Fellesforbundet og Norsk Kjemisk at denne regjeringen ikke vil legge avgifter på den kraftkrevende industrien som gjør at den bare oppstår i andre land hvor den forurenser mer enn i vårt eget. Vi må også her satse på ny teknologi, og jeg er overbevist at vi også med nye gasskraftverk skal kunne produsere store mengder energi til industrien med et minimum av CO₂-utslipp. Vi skal utnytte all tilgjengelig teknologi for å få dette til.

Jeg er ikke tilhenger av at vi nå får en konfrontasjon av voldelig karakter om bygging av nye gasskraftverk. Det kan skade saken for lang tid fremover og det fører til at vi lar ytterpunktene prege debatten. Gjennom bruk av miljøvennlig teknologi skal vi få til det motsatte. Og jeg vil si til dere i Fellesforbundet og Kjemisk, det er på denne måten vi skal skape sikre arbeidsplasser, ikke ved å ta en konfrontasjon med ytterpunktene nå.

Statsministeren kom så inn på det forestående viktige stortingsvalget og regnet med at man hadde lagt merke til de partiene som bare deltar i oppløpet foran et valg for å overta makten. - De bruker resultatene av vår politikk til å markere seg. Men hva har vi? Vi har sentrumsalternativet som har to statsministerkandidater men ingen politikk, og en Høyre-leder som skal ta opp med stortingsgruppen sin om han skal melde seg på i løpet. Og i alt dette skal Venstre være limet, vinglepartiet som splittes hver gang de får mer enn en representant på Stortinget.

– Jeg er glad det er dere som skal trekke opp rammene for framtida, sa Jagland. Også i framtida må samfunnet bygges i et samarbeid mellom LO og Arbeiderpartiet.

Lykke til med kongressen!

Yngve Hågensen sluttet seg til salens applaus med takk til statsministeren.

Han opplyste så at representanter for 44 internasjonale organisasjoner var blant kongressens gjester og ønsket spesielt velkommen representanter for fagbevegelsen i Cuba og Romania, som var representert på LO-kongressen for første gang

De fikk også en spesiell velkomstapplaus fra kongressen.

Hågensen viste til gjestelisten og ba de utenlandske gjestene reise seg for å motta kongressens velkomsthilsen, og opplyste at det var tolker til tjeneste på kongressen for spansk, fransk, engelsk og russisk.

GJESTENE HILSER

Hågensen ga så ordet til visegeneralsekretæren i ICFTU, *Eddy Laurijssen*, som holdt følgende tale:

FFIs visegeneralsekretær Eddy Laurijssens tale til LOs kongress.

Kjære LO-leder, søstre og brødre, kjære delegater og gjester.

Det er en stor glede for meg å tale til LOs kongress og jeg vil få uttrykke en varm takk for at dere inviterte FFI hit.

FFI kommer til å følge debatten og resultatet av denne kongressen med stor oppmerksomhet, ettersom FFI og fagorganisasjoner over hele verden er meget interessert i norsk fagbevegelses suksess. LOs rolle i dette landet, og spesielt på dette tidspunkt, vitner om hva fagbevegelsen kan oppnå når den arbeider ut fra en besluttsom strategi for å styrke arbeidstakernes rettigheter og vilkår over hele landet. Deres innsats og besluttsomhet for å oppnå maksimale resultater når det gjelder sysselsetting og opplæring, samtidig som en bevarer en ramme av økonomisk stabilitet, viser meget positive resultater både for arbeidsstyrken og for nasjonen sett under ett. Fagorganisasjoner andre steder kan lære av deres konstruktive og fornyende forhandlingsstrategi, og denne kongressen har en viktig rolle å spille når det gjelder å definere fagbevegelsens rolle i Norge de kommende år.

I samme ånd holdt FFI sin egen kongress i fjor, med temaet: «Det globale marked: fagbevegelsens største utfordring.». La meg få understreke at FFI framfor alt er eiendommen til deres organisasjon og til alle våre 195 medlemsorganisasjoner fra 137 land, representanter for 124 millioner arbeidertakere over hele verden. På vår kongress i fjor fattet medlemsorganisasjonene vedtak om hvordan FFI og FFIs strukturer skulle forbedres, omformes og moderniseres. Kongressen omdefinerte FFIs rolle og fastsatte klare prioriteringer for vårt arbeid fram til år 2000. Som stedfortredende generalsekretær for deres internasjonale organisasjon, FFI, ønsker jeg å benytte anledningen til å dele noen tanker med dere om FFIs rolle når det gjelder å takle problemene som skapes med vår globaliserte verdensøko-

nomi. Og jeg ønsker å tale om hva dere så kan gjøre for å støtte vårt arbeid på det globale plan.

Jeg vil begynne med FFIs kampanje for sosialklausuler eller arbeidstakerrettigheter. En slik sosialklausul går, som mange av dere vet, ut på å fastsette at alle land bør respektere visse grunnleggende minstekrav til arbeidstakerrettigheter. Denne klausulen bør være med i artikkelene til Avtalen til Verdens Handelsorganisasjon og lignende handelsavtaler. En sosialklausul vil sikre at alle regjeringer, uten unntak, må rette seg etter disse grunnleggende arbeidstakerrettighetene. Den vil stanse den nåværende konkurranseorienteringen nedover mellom regjeringer som bevisst utnytter brudd på arbeidstakerrettigheter og sosial dumping som et konkurranseverktøy for trekke til seg utenlandske investeringer, trappe opp produksjonen og øke salget og profitten på det globale marked. En sosialklausul vil derfor hjelpe arbeidstakere overalt, både i utviklingsland og i land som Norge som ellers har utsikter til å se sine egne arbeidsvilkår bli undergravet med brudd på arbeidstakerrettigheter i andre deler av verden.

Denne FFI-kampanjen har vært i gang lenge, og var særlig merkbar i forkanten av Verdens Handelsorganisasjons ministertoppmøte i Singapore i desember i fjor. I vår kampanje har støtten og den sterke innsatsen til medlemsorganisasjoner som LO vært eksemplarisk. LO og en rekke andre medlemsorganisasjoner hjalp oss i Singapore til å oppmuntre en rekke regjeringer til å holde en høy profil når det gjelder å få istand et kompromiss som gikk i vår retning. Denne aksjonen var meget betydningsfull for å oppnå det vi gjorde i Singapore, hvor vi fikk den aller første støtte til viktige arbeidsstandarder i en global handelserklæring. Vi mener dette er et gjennombrudd, selv om vi må opprettholde innsatsen for å gjøre ytterligere framgang.

Venner, vår kampanje for sosialklausuler må nå trappes opp for å gjøre framgang før neste ministermøte til Verdens handelsorganisasjon i 1998, og FFI er glad over støtten som LO fortsatt vil tilby her. FFI vil fortsette med å utfordre regjeringer og arbeidsgivere til å leve opp til grunnleggende arbeidstakerstandarder med alle de midler vi har til rådighet. Vi har siden Singapore søkt å opprettholde presset både på Verdens handelsorganisasjon og gjennom ILOs styre. Vi er rede til videre drøftinger på ILO-konferansen neste måned.

FFI undersøker også alle mulige alternative midler for å utøve økonomisk press på undertrykkende regimer. Vi har arbeidet sammen med Den europeiske faglige samorganisasjon for å utvikle metoder for faglige tiltak under den europeiske faglige GSP eller preferanselisten. I mars hadde vi vår første suksess da Burma ble fjernet fra den europeiske preferanselisten.

Venner, land der fagorganisasjoner er svake eller forhindret i å fungere effektivt utgjør en fare for oss alle. De lar døra stå åpen for multinasjonale selskaper som fortsetter å flytte sin forretningsdrift til steder der de mest

kan utbytte arbeidstakerne og se bort fra grunnleggende rettigheter, og det praktisk talt uten motstand. Dette viser nødvendigheten av å styrke våre faglige aksjoner for global internasjonal solidaritet og faglige rettigheter. Et vellykket eksempel nå nylig på slike tiltak var vår umiddelbare og kraftige inngripen i Korea for å støtte våre to medlemsorganisasjoner mot regjeringens undertrykking.

En annen hovedkanal for vårt arbeid gjelder kampanjen vår mot barnearbeid, hvor vi igjen hilser det sterke engasjementet og den finansielle støtten vi har fått fra LO sterkt velkommen. FFI vil fortsatt prioritere dette området sterkt. Med deres hjelp tar vi sikte på å få et vellykket resultat på den store konferansen om barnearbeid som skal holdes i Oslo i oktober i år. Vi vil videre arbeide nært sammen med dere og alle våre medlemsorganisasjoner når det gjelder den nye ILO-konvensjonen om barnearbeid.

Barnearbeidskampanjen er nært knyttet til vårt arbeid for atferdskoder når det gjelder arbeidstakerrettigheter i multinasjonale selskaper. I forkant av EM i fotball i England i juni i fjor framskaffet FFI dokumentert og videofilmet bevis på bruken av barnearbeid i produksjonen av fotballer. Våre avsløringer fikk det internasjonale fotballforbundet FIFA til å forhandle fram en atferdskodepraksis for produksjonen av FIFA-lisensierte produkter med FFI, det internasjonale tekstilarbeiderforbundet og internasjonale for handel og kontor. Denne koden ble vedtatt i september i fjor, og den inneholder en forpliktelse til å sikre uavhengig overvåking og inspeksjon.

Kjære LO-leder, søstre og brødre, jeg er sikker på at de FFI-aktiviteter jeg har beskrevet vil bidra til å nå de målsettingene som ble fastsatt på FFIs kongress. Tiden tillater ikke at jeg går inn i andre arbeidsområder, men dette omfatter slike permanente områder som faglige rettigheter, økonomisk og sosial utvikling og selvsagt kvinners situasjon. Likestilling er en viktig del av FFIs arbeid for et rettferdig og humant samfunn, og FFI vil fullt ut integrere kjønnsperspektiver, og fremming av like muligheter for kvinner, inn i alle aspekter ved FFIs arbeid.

Kolleger, søstre og brødre, la oss ikke ha illusjoner. Vi lever i dag i en stadig mer globalisert verdensøkonomi. Men dette nye globale markedet vil ikke fungere effektivt og forbli et globalt marked for de få i stedet for for alle hvis ikke nasjonene kan enes om noen hovedprinsipper for samarbeid og konkurranse. Vi aksepterer ikke at globaliseringen bare skal bety en økonomisk globalisering. Som fagbevegelse må vi sikre at globaliseringen av økonomien går hånd i hånd med globaliseringen av sosial rettferd. FFI og yrkesinternasjonale må derfor sammen med medlemsorganisasjonene bygge på tidligere arbeid for å sikre at arbeidstakernes interesser utgjør en integrert del av den nye internasjonale rammen for handel og investeringer. FFI må bistå medlemsorganisasjonene i å sikre at vår bevegelse er i forkant av endringene, og hjelpe arbeidstakerne til å

bestemme sin egen framtid.

Kollegaer, med samarbeid fra medlemsorganisasjoner som LO vil vi de kommende år arbeide for å oppnå disse grunnleggende målsettingene til den internasjonale frie fagbevegelsen. Jeg vil få takke dere for all hjelp dere har bidratt med og fortsatt vil bidra med. Yngve og kjære kollegaer, på vegne av FFI og også på vegne av de mange internasjonale gjester som er her med oss vil jeg ønske kongressen alt godt i debattene og resultatene av dem.

FAGBEVEGELSEN I NORDEN

Yngve Hågensen inviterte så generalsekretær *Bjørgulv Froyn* i Nordens Faglige Samorganisasjon til talerstolen for også å hilse på vegne av de internasjonale gjestene.

– Froyn ville ikke legge skjul på at det var en stor glede for han å få hilse på vegne av de internasjonale gjester, men gleden hadde også en annen side. Som gjest fikk han ikke anledning til å delta i debatten, noe han hadde veldig lyst til. Men Froyn hadde forberedt et par innlegg, i tilfelle noen delegater skulle føle seg kallet!

Kjennetegnet for den nordiske fagbevegelsen er dens evne til å arbeide for et bedre samfunn, den har altså maktet å se videre enn til bare lønnskampen. Dette har dannet forutsetningen for den nordiske modellen. Vårt ansvar nå er å medvirke til å skape morgendagens velferd. Dette krever en viljeserklæring, vi må velge og prioritere. Den økonomiske og sosiale framgang har aldri vært et spørsmål om de store sprang, det har vært de mange små steg – og ikke alle har gått framover. Folk lærte tålmodighet på veien fra fattigdom til velferd. Denne tålmodigheten er vår kanskje beste allierte videre.

Kampen for arbeid og sosial velferd er ikke over. Den nordiske modellen er ikke et evigvarende tilbud. Fagbevegelsen er villig til å delta i debatten om velferdsstatens framtid, men ikke i en diskusjon om avvikling av velferdsstaten. Mange av de som deltar i den offentlige debatt har selv en økonomisk posisjon som gjør at det ikke spiller noen rolle hvilket politisk regime som er. De har en utdanning som gir trygghet. De har aldri virkelig følt utrygghet. Arbeidsledighet er et teoretisk spørsmål for dem.

Vi lever i en komplisert tid, både politisk, teknologisk og økonomisk. Motkreftene er sterkere enn på lenge, både nasjonalt og internasjonalt. Det gjelder å finne alternativene, og da må vi trolig velge både gull og gråstein. Det er lett å legge fram de enkle paroler for det gode liv, men de fører ikke fram.

Sterke motkrefter krever samhold i fagbevegelsen, den må styrke enheten både nasjonalt og internasjonalt. En samlet nasjonal faglig strategi er et sterkt virkemiddel, men den fører oss bare et stykke på vei. Økonomi-

en er internasjonalisert, det nasjonale gir oss ikke like stort spillerom som før. Tidligere gikk 10 prosent av midlene i den internasjonale børssfæren til spekulasjon, mens 90 prosent gikk til investeringer og handel. I dag er det omvendt. Dette er en virkelighet som vi må forholde oss til. Også det faglige samarbeidet på nordisk plan må styrkes, det vil legge større styrke i arbeidet for den nordiske modell på internasjonalt plan, i kampen mot spekulasjonsøkonomien.

I det han fastslo at LO-kongressen vil fatte vedtak av stor betydning, ønsket han kongressen lykke til på vegne av Den Nordiske Faglige Samorganisasjon.

KONSTITUERING

LO-leder Yngve Hågensen takket for de gode ord, og sa at han satte stor pris på at det var mange nordiske gjester til stede. Deretter gikk han videre til konstitueringen av kongressen, og ga ordet til fullmaktskomiteens sekretær *Bjørn Kolby*, som la fram denne innstillingen:

I henhold til vedtektenes § 4 nr. 2 har Sekretariatet valgt slik fullmaktskomité:

Svein-Erik Oxholm,	LO	leder
Jens Petter Jensen,	FF	
Gunhild Johansen,	NKF	
Ove Dalsheim,	NJF	
Magnus Midtbø,	FLT	
Bjørn Kolby,	LO	sekretær

Komiteén har i møter 6. og 10. mai 1997 gjennomgått de innkomne fullmakter. Komiteén innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

Vedtak: Fullmaktene godkjennes

Oslo 10. mai 1997
Svein Erik Oxholm

Jens Petter Jensen
Ove Dalsheim

Gunhild Johansen
Magnus Midtbø

Bjørn Kolby

Fullmaktskomiteens innstilling enstemmig god kjent.
Yngve Hågensen refererte sekretariatets innstilling til dagsorden, med til-

føyelse om at det skal utdeles en likestillingspris på LO-kongressen hvert 4. år, og at LOs kulturpris også skal utdeles på denne kongressen.

DAGSORDEN

1. Åpning
2. Konstituering
3. Beretninger 1993–96
4. Regnskaper 1993–96
5. LOs egen organisasjon
6. Vedtektene
7. Den faglige og politiske situasjonen
8. Temadag – teknologi
9. Handlingsprogrammet
10. Hovedavtalene
11. Diverse forslag
12. Valg
13. Avslutning

Sekretariatets innstilling med disse tilføyelser ble enstemmig godkjent. Hågensen ba så om at dirigentene, i pakt med tradisjonen, får fullmakt til å endre på dagsordenens rekkefølge der det er praktisk. Det ble enstemmig godkjent.

Han refererte så følgende forslag til forretningsordenen:

FORRETNINGSORDEN

- 1 Møtets forhandlinger er åpne i den utstrekning Kongressen ikke vedtar noe annet.
Adgangskort for representanter og innbudte utstedes av Sekretariatet.
Adgangskort for pressen og tilhørere utstedes av LOs administrasjon.
Adgangskort skal vises ved forlangende.
- 2 Til å lede møtene velges tre ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse.
Til å føre protokoll velges tre sekretærer.
- 3 Møtene holdes fra kl. 09.00 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00, med mulighet for å holde kveldsmøte når dette er nødvendig.

4 Ingen har rett til å få ordet mer enn to ganger i samme sak. Med unntak av innledningsforedrag, er taletiden 7 minutter første gang og 3 minutter annen gang.

Ordstyreren har for øvrig, når det er påkrevd, rett til å stille forslag om ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn en gang og høyst ett minutt i hver sak. Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.

5 Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren undertegnet med forslagstillerens navn, nummer og forbund/fylke. Innsendte forslag anses som opptatt.

Etter at det er satt strek med de inntegnede talere kan ikke nye forslag tas opp. Forslag som ikke har noen forbindelse med de sakene som er ført opp på dagsorden, kan ikke behandles.

6 Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfeller, eller når minst 100 representanter forlanger det, foregår avstemmingen ved navneopprop. I tilfelle av stemmelikhet er forslaget forkastet.

7 I protokollen innføres forslag, talere, avstemminger og vedtak.

Enstemmig godkjent.

Hågensen la fram følgende forslag på dirigenter og sekretærer:

DIRIGENTER:

327 Lars A. Myhre	Sekretariatet
328 Oddrun Remvik	Sekretariatet
266 Marit Nybakk	Oslo/NTL

SEKRETÆRER:

32 Anne-Marie Pettersen	FF/Hedmark
155 Bjarne Robstad	NKF/Aust-Agder
8 Inger Johanne Olsen	NAF/Svalbard

Inger Johanne Olsen, Svalbard, hadde meldt forfall og i hennes sted var foreslått 118 Frank Bakke, NKIF/Telemark.

Med denne endringen ble innstillingen enstemmig godkjent. Følgende forslag på valgkomite ble lagt fram:

VALGKOMITE:

321 Tore Lundberg	Sekretariatet, leder
305 Arnfinn Nilsen	Sekretariatet
309 Sture Armtzen	Sekretariatet
310 Olav Støylen	Sekretariatet
312 Gunhild Johansen	Sekretariatet
259 Anton Solheim	N.T.A.F./Oslo
103 Solfrid Johansen	HRAF/Oslo
237 Turid Lilleheie	NTL/Buskerud
28 Steinar Karlsen	FF/Akershus
157 Toralf Nilsen	NKF/Vest-Agder
59 Kjell S. Sørensen	FF/Hordaland
218 Rutt Siri Kregnes	DNP/Akershus
231 Gro Standnes	SL/Oslo
269 Sven Hugo Johansson	Oslo/NGF
295 Frøydis Gaare	S-Trøndelag/NKF

Kjell Sørensen, FF/Hordaland hadde meldt forfall og i hans sted var fore-
slått 64 Arthur Isak Vorren FF/Møre og Romsdal.

Med denne endringen ble innstillingen enstemmig vedtatt.

**REDAKSJONSKOMITE FOR VEDTEKTER OG
ORGANISASJONSSAKER:**

303 Svein-Erik Oxholm	Sekretariatet, leder
316 Evy Buverud Pedersen	Sekretariatet
311 Jan Davidsen	Sekretariatet
315 Jan Werner Hansen	Sekretariatet
325 Finn Erik Thoresen	Sekretariatet
27 Roar Flåthen	FF/Buskerud
3 Hans Jørgen Eriksen	FLT/Akershus
83 Karin Torp	HK/Oslo
109 Oddvar Slettemark	NJF/Oslo
252 Arne Semmerud	NTF/Oslo
260 Nina Helland Johansen	N.T.A.F/ Møre og Romsdal
287 Are Tomasgard	Hordaland/NKIF
284 Wenche Kvan	Rogaland/TD

Sekretærer:

Bjørn Kolby
Knut Bodding
Ståle Dokken

Svein Erik Oxholm hadde sykdomsforfall og i hans sted ble foreslått Evy Buverud Pedersen. Med denne endring ble innstillingen enstemmig vedtatt.

Følgende forslag til Redaksjonskomite I ble lagt fram:

**REDAKSJONSKOMITE I, som behandler:
Det prinsipielle Handlingsprogrammets kapittel:**

- 1 Utfordringene
- 4 Vern om velferden
- 5 Internasjonalt samarbeid - Fred og nedrustning
- 6 Likestilling
- 8 Utdanning

Uttalelsene:

Familie- og likestilling
Etter- og videreutdanning
Den faglig-politiske situasjonen
Den internasjonale situasjonen
Internasjonal faglig solidaritet
Norsk Folkehjelp
Velferdsstaten og fremtiden

302 Esther Kostøl	Sekretariatet, leder
318 Per Gunnar Olsen	Sekretariatet
306 Anders Kristoffersen	Sekretariatet
308 Jens Petter Jensen	Sekretariatet
314 Terje Moe Gustavsen	Sekretariatet
125 Margot Kvalvik Fon	NKF/Vestfold
10 Grethe Åsen	NAF/Vestfold
182 Rita Lekang	NKF/Nordland
70 Kåre Leira	FF/N-Trøndelag
242 Audny Gjøsæter	NTL/Hordaland
75 Hanne Luthen	FO/Østfold
274 Inger E. Woldengen	Oppland/HK
279 Ann Høgman	Telemark/NOPEF
293 Thomas Meland	S-Trøndelag/NNN

Sekretærer:

Magne Nedregård
Jon Ivar Nålsund
Aase Morin
Ellen Horneland
Kalle Seip

Enstemmig vedtatt.

Følgende forslag på Redaksjonskomite II ble lagt fram:

REDAKSJONSKOMITE II, som behandler:

Det prinsipielle Handlingsprogrammets kapittel:

- 2 Arbeid til alle
- 3 Lønns- og arbeidsvilkår
- 7 Miljø
- 9 Demokrati
- 10 Et humant og tolerant samfunn

Uttalelsene:

LOs forsterkede solidaritetsalternativ

Faglige rettferdigheter

Næringspolitikk

Miljø

Fagbevegelsen og informasjonsteknologi

Kultur

Innvandrere i norsk arbeidsliv

304 Jan Kr. Balstad	Sekretariatet, leder
317 Hildegunn Brune	Sekretariatet
307 Kjell Bjørndalen	Sekretariatet
313 Torbjørn Dahl	Sekretariatet
320 Ove Dalsheim	Sekretariatet
323 Magnus Midtbø	Sekretariatet
126 Berit Lynnebakken	NKF/Akershus
116 Anne S. Rognstad	NKIF/Akershus
30 Kjell Røttereng	FF/Oslo
107 Liv Pallin	HRAF/S-Trøndelag
224 Hans Fr. Danielsen	NPF/Troms
201 Grethe Andreassen	NNN/Buskerud
263 Mona Hagen	Østfold/HK
292 Gunn Torild Gjeldnes	Møre og Romsdal/NEKF

Sekretærer:

Stein Reegård
Knut Weum
Ragnhild Hagen
Cecilie Foss

Hanne Luthen hadde bedt seg fritatt og i hennes sted var foreslått 74 Bjørn Christiansen, FO/Oslo. Med denne endringen ble innstillingen enstemmig vedtatt.

Yngve Hågensen kunne med det konstatere at kongressen var konstituert og klar til å ta fatt på forhandlingene i morgen kl. 09.00.

– Før vi avslutter vil jeg bare be om to ting. Det ene er at det i nabohuset, Samfunnshuset, kl. 17.30 blir et storstilt arrangement i anledning 100-årsdagen for Einar Gerhardsens fødsel. Kongressen er invitert til å delta. Det andre er at vi som vanlig avslutter med en sang, sa Hågensen og Terje Havrøy akkompagnerer «Vi bygger landet».

Møtet hevet kl. 16.35.

Formiddagsmøtet søndag 11. mai

Møtet ble satt av dirigenten Marit Nybakk kl. 09.00, og åpnet med allsang av «Ta hverandre i handa og hold». Allsangen ble ledet av Terje Havrøy. Det ble deretter tatt foto av salen.

Dirigenten ga så en del praktiske opplysninger. Ajourført deltakeroversikt var utdelt, i samsvar med fullmaktene, slik de ble godkjent under konstitueringen lørdag. Dagsreferat fra lørdagens møte var utdelt, og det forelå også på bordene en hilsen fra den nye finansgruppen LS-gruppen, som hadde fått konsesjon lørdag. Dirigenten opplyste at valgkomiteen skulle møte i møterom 816 kl. 10.00. Hun understreket at de utdelte adgangskort skal bæres synlig, og at de som hadde mistet kortet kunne få et reservekort ved henvendelse til informasjonen. Hun henviste til hefte i kofferten med generelle opplysninger, og viste også til de to permene, en for sakene 1–8 og en for sakene 9–11.

Forslag som fremmes på kongressen ville bli utdelt på ark for innsetting i permene. Hun ba alle passe på ikke å miste stemmekortet, eller låne det ut til andre – det kunne få konsekvenser. Forslagsarkene med 3 gjennomslag befant seg bak skilleark 1, og forslagsstilleren ble bedt om å skrive tydelig. Hun henviste også til lappene som skulle brukes når en representant ønsket ordet, og oppfordret til at det ble bedt om ordet til den sak som var til behandling.

Dirigenten opplyste at det under lange debatter ville bli vist talerlister på storskjerm slik at alle kunne følge med i salen når de enkelte skulle ha ordet. I tillegg ville det bli slått opp talerlister i pressesenteret og i vestibylen. Kongressen ville videre bli overført på intern-tv. Hun sa videre at kongressens forhandlinger ville bli tolket for dem som hadde behov for dette.

Hun mente at det kanskje ikke var behov for å opplyse om at det ikke var tillatt å røyke i salen. Det var anledning til å røyke i eget rom ved vestibylen. I tillegg ville det bli lagt opp til jevnlig røykepauser under forhandlingene. Hun viste i tillegg til invitasjon til landsmøtefesten tirsdag. Invitasjonen lå i delegatenes vesker og kunne byttes ut mot en billett i informasjonen i vestibylen. Dette skulle skje før kl. 13.00 denne dagen. Hun gjorde også oppmerksom på den informasjon som var gitt i heftet om teknologidagen tirsdag. Her var det også gitt en rekke andre praktiske opplysninger.

VALG AV TELLEKORPS

Hun viste til forslag på tellekorps som var gjengitt bak skillearket i permene. Hun refererte forslaget på tellekorps og sa at Anne Lise Nilsen hadde forfall. I stedet ble det foreslått at nytt medlem av tellekorpset på bord 29 ble

Reidun Wahl. Hvis den som satt i tellekorpset – ytterst ved bordet – ikke var til stede under voteringen, skulle neste delegat ved bordet ta ansvaret for opptellingen. Stemmeresultatene skulle leveres dirigentbordet.

Forslaget på tellekorps ble enstemmig vedtatt.

– Som ved tidligere kongresser ville hun foreslå at LOs representantskap fikk fullmakt til å vedta protokollen fra Kongressen – etter innstilling fra LOs revisjonsutvalg. Dette ble enstemmig godkjent.

Dirigenten refererte så en del permisjonssøknader, bl.a. sin egen og de fleste begrunnet sine søknader med «konfirmasjon av egen sønn» eller Holmenkollstafetten. Alle permisjonssøknadene ble godkjent.

Hun gjorde oppmerksom på den korrigerede deltakerlisten som var delt ut. Også der var det blitt en feil. Representant 174 står oppført som Signe Solem. Navnet skal være Aronsen.

SAK 3 BERETNINGER

Lars Anders Myhre overtok som dirigent og redegjorde for behandlingen av beretningen. Beretningen for 1993, 1994 og 1995 er behandlet med innstilling fra sekretariatet og representantskapet har innstilt overfor kongressen. Beretningen for 1996 er ikke behandlet av representantskapet men tas opp av kongressen etter innstilling fra sekretariatet.

Før dirigenten ga ordet til generell debatt gjorde han oppmerksom på at dersom enkelte ønsket en skriftlig kommentar til beretningene, måtte vedkommende ta det opp i den generelle debatt og legge ved beretningen.

Generell debatt

Første taler var *Olav Boye*, NGF, som holdt følgende innlegg:

På forrige LO-Kongress var parolen «Slå ring om velferden». LOs handlingsprogram for siste periode er gjennomsyret av velferdskrav, både som visjoner og mål for morgendagen, og som konkrete krav i nesten alle programavsnittene. Det skulle ikke være noen tvil om at vår mektige faglige organisasjon skulle forsvare velferdsstaten og opprettholde et solid sikkerhetsnett for de eldre, for de syke og for de arbeidsløse.

Hvordan har det gått i disse fire beretningsårene?

Det er min påstand at velferden er ytterligere svekket i den siste Kon-

gressperioden. Stikk i strid med vår hovedparole på siste Kongress, har hulle i velferdsnettet blitt større og flere av våre fagforeningskamerater har falt i mellom. Stikk i strid med utsagn fra arbeider-regjeringen er det samtidig blitt større forskjell på fattig og rik i vårt land. Stikk i strid med vårt solidaritetsalternativ, er det i resten av samfunnet blitt mindre solidaritet, mindre rettferd og mindre menneskeverd.

Stadig flere fagorganiserte mister troen på våre solidariske fellesskapsløsninger, og vender seg mot de borgerlige alternativer, til og med Carl I. Hagens tvers igjennom reaksjonære og egoistiske løsninger.

De hundre rikeste i vårt land eier omlag 700 milliarder kroner. De betaler 2 % i skatt. De gjør ikke noe straffbart, de bare utnytter skattereglene. Vi har et lavere skattenivå i vårt land, enn gjennomsnitt i EU. I tillegg kommer det kriminelle og snuskete skattesnyteriet, som en finner blant store og små næringslivsledere og regjeringsmedlemmer, som anslagsvis utgjør over 6 milliarder i året.

Vi har enorme oljeinntekter, og en del av oss andre som jobber på landjordabidrar ytterligere til fellesskassen. Enten vi jobber i et næringsliv som er mer lønnsomt enn i EU, eller i organisasjoner eller offentlig sektor. Norge har mer enn 250 milliarder plassert i utlandet, og ytterligere milliarder hoper seg opp i oljefondet. Det er så mye penger i det styrtrike Norge at vår nye statsminister i et nyttårsintervju kunne fortelle at «Vi bader i penger».

På tross av disse enorme rikdommene på fellesskapets hender, blir kelaskillene større, trygderettighetene blir nedbygd, det er vanskeligere å få ledighetsstønad, funksjonshemmede og minstepensjonister får redusert sin levestandard. Statens trygdeverk har fulgt ordene fra regjeringshold om nedskjæring og økte egenandeler, utbetalingene fra de kommunale sosialkontorene er blitt doblet.

Vi har fått en forflytting av belastningene fra statsbudsjettet til de kommunale budsjettene. En regjering utgått fra arbeiderbevegelsen fraskriver seg det sosiale ansvar, og det kan virke som om det er greit at disse medmenneskene som faller utenfor, kan stemples som umoralske latsabber, og at de derfor ikke fortjener noe bedre.

Selv om det ikke kan forsvares på vitenskapelig basis ser jeg ofte på egen fagforening med 900 medlemmer som et minisamfunn. Vi hadde ingen på sosialkontoret ved siste LO-Kongress, nå har vi sytten, flest mellom 55 og 67 år. Det vil si to av disse nekter å gå til sosialkontoret, den ene sier han heller vil ta livet av seg før han stiller opp med lua i handa blant vakthunder, Securitas-vakter og neslitte og aggressive sosialarbeidere med stort antall klienter og stadig færre midler til rådighet.

Dette er folk som er for friske til å få uføretrygd, for syke til å få atføring, eller som har gått ledig to ganger åtti uker, eller som venter på en ankebehandling. Dette er folk som ikke forstår den såkalte arbeidslinja,

som ikke lenger tror på l. mai-taler, som mister troen på solidaritet og rettferd og som har snudd seg og gått, kanskje for flere generasjoner framover. Det jeg forsøker å si, er at det ikke er noe galt med vårt handlingsprogram, men at våre kampsaker ikke blir fulgt opp godt nok.

I alle fire beretningene for Kongressperioden finner vi et avsnitt om samarbeidskomiteen LO og DNA. Her er det listet opp en rekke saker som er satt på dagsorden. Hvorfor har dere godtatt reduksjoner i velferdsordningene så de som er langtidsledige eller har helseproblemer ikke kan leve et anstendig liv? Betyr det at LOs representanter i sentralstyret og samarbeidskomiteen er enig i at de langtidsledige ikke fortjener ledighetsstønad etter tre års ledighet, og at de sjøl må ta ansvar for at de ikke har klart å skaffe seg en jobb?

Det er viktig at fremtredende fagforeningsfolk sitter i regjeringspartiets sentralstyre og at det er en samarbeidskomite, men da får dere i sterkere grad slåss for de verdier og de kampsakene vi har satt på dagsorden.

Det er selvsagt ikke vond vilje som er årsaken til den sosiale nedbyggingen. Vårt land skal tilpasse seg den økonomiske virkelighet vi ser i Europa og globalt. Større vekt på markedsøkonomi og nedskjæring av offentlige utgifter. Selv om vi «bader i penger», skal vi ta fra de fattige og gi til de rike. Jeg velger å kalle det EU-tilpasning, og har følgende spørsmål:

Hva er blitt gjort fra LOs side, den siste perioden eller fra den ekstraordinære Kongressen som behandlet EU-saken i 1994, når det gjelder å stå i mot presset fra EU/EØS og følge opp Kongressens nei til EU-standpunkt? Har LO gått i mot noen EU-direktiver som i denne perioden er blitt norsk lov, eller presentert alternativer til EU-direktiver?

Spesielt er jeg opptatt av innskriving av EU-direktiv i våre overenskomster.

Så til slutt en annen sak som det er vanskelig å forstå. LO er aktivt med i AksjeNorge – en kamporganisasjon for aksjespekulanter. Tor Andersen fra LO er til og med styreleder. Hvordan kan det ha seg at en fra LO er leder i en kamporganisasjon for å fremme aksjespekulasjon?

Tormod Jarsve, NKF, holdt følgende inlegg:

Dirigenter – kamerater!

Fire år i en organisasjons liv – en kongressperiode kan framstilles på mange måter – for en organisasjon kan fire år være veldig lenge, medlemmer kommer og går, ledere kommer og går – en organisasjon utvikler seg, forhåpentlig i positiv retning, men det skjer jo også at organisasjoner blir borte!

Det har ikke skjedd med oss – disse fire ganske små «bøkene», beretningene, omhandler, eller skal vi si beskriver, kongressperioden på en grei måte.

Vel, beretningene kan vel umulig speile virksomheten totalt, eller gi et helt og fullstendig bilde av alt organisasjonen har drevet med i perioden.

Derfor har jeg valgt å se på noe i disse beretningene som opptar meg mye – *likestillingsperspektivet* på den faglige politikken vår.

Jeg har i perioden vært aktivt med i likestillingsarbeidet både innad i eget forbund – men også i «LOs familie- og likestillingsutvalg i Akershus.

I samfunnsdebatten, i media, har LO, og spesielt LO-ledelsen, for mange framstått som en «forgubba og likestillingsfiendtlig» organisasjon. Det er nok mange her i salen også som har hatt den oppfatninga!

Går vi gjennom beretningene for de siste fire åra ser jeg i alle fall jeg en utvikling – jeg håper og trur dette er en utvikling bort fra bildet av en «forgubba og likestillingsfiendlige» organisasjon?

Det håper jeg – ellers er vi ved neste Kongress i 2001 redusert til å være en faglig sammenslutning i en mye lavere divisjon enn nå, isteden for å være der vi bør være; på toppen i første divisjon!

Utviklinga gjennom disse siste fire åra kan gi oss en pekepinn – det er tydelig at kvinnes situasjon i arbeids- og samfunnsliv har blitt tatt mer på alvor i organisasjonen vår disse siste åra.

Tidligere har vel ikke «likelønn» og «kvinnes rettigheter» stått så høyt på dagsorden innad i vår egen organisasjon?

Spesielt etter at vi fikk en egen «LOs likestillingsavdeling» i 1994 ser det ut som om LO har satt disse spørsmålene mer på dagsorden – eller kanskje satt de høyere opp?

Her er det vel nok å vise til de «handlingsplanene for likestilling» vi har hatt i denne kongressperioden!

I disse har vi hatt med viktige spørsmål; her har vi hatt med konkrete prosjekter og aktuelle saker knytta til «likelønnsproblematikken», «kjønnsforskjeller i yrkesløp», «seksuell trakassering» osv.

Bra – og nåja, nok skryt!

I denne omtalen av utviklinga innad i LO og i det arbeidet vi har utført i kongressperioden er jeg ganske så positiv til den «likestillingsutviklinga» som organisasjonen vår har vært gjennom.

Nå har jeg også noen mer kritiske merknader;

I Handlingsprogrammet for perioden 1993–1997 har vi klare formuleringer om arbeidstidsspørsmål; ett av dem sier noe om deltid og arbeidstidsreduksjoner:

Deltidsarbeid er spesielt utbredt blant kvinner. Deltidsansatte får dårligere ansettelsesvilkår, lav alderspensjon, mindre muligheter til avansert og givende oppgaver i arbeidet, og de har ofte et belastende arbeidsmiljø. Vil-kårene for deltidarbeidstakere må bedres og tilpasses arbeidstakernes behov.

Landsorganisasjonen vil:

- på lengre sikt arbeide for en viderenedsettelse av den daglige eller ukentlige arbeidstid på vei mot 6-timers dagen/30 timers arbeidsuke

Her er vi ved et av de viktigste spørsmålene vi må ha løst/satt skikkelig på dagsorden dersom vi virkelig skal nå fram med likestillingsarbeidet vårt.

Ved inngangen til denne kongressperioden var arbeidstida slik fordelt i arbeidslivet (talla er fra 1994):

- hele 46 % av de yrkesaktive kvinnene jobba deltid. Gjennomsnittlig arbeidstid pr. uke var 29,9 timer.
- til sammenligning – 90 % av oss menn jobba heltid og i snitt hadde vi 38,4 timer i arbeidstid i uka.

Denne statistikken har ikke endra seg i kongressperioden – så derfor spør jeg dere i den sentrale LO-ledelsen, Yngve, hva har dere gjort med dette – har dere gjort noe for å få satt 6-timersdagen på dagsorden?

- Innad i fagbevegelsen og i samfunnet rundt oss?
- Hvilke prøvemosjoner er satt i gang på LOs oppfordring?
- Er det helt tilfeldig at dette ikke er omtalt i beretningene?

Willy Olsen, NKF, sa at han både hadde lest og veid beretningene, som veide et par kilo. Det var mye sjølskryt mellom permene, og han ville på egne vegne slutte seg til dette. Til Yngve ville han si «Dæven de e et godt stykke arbeid som er gjort de fire siste åran!». Slik ville han uttrykke det på sin dialekt.

Selv ville han understreke spesielt det arbeidet som gjøres for likestilling og utjevning av kjønnsforskjeller. Det var ikke bare snakk om kjønnsforskjeller i arbeidslivet, men også i fagbevegelsen. Det var holdt konferanser bl.a. om sextrakassering og det var et aktuelt tema ved tariffoppgjørene å få lik lønn for arbeid med lik verdi. Når det gjaldt kvinnedominerte avtaleområder, var det spesielt viktig å fjerne kjønnsforskjeller.

Han ville spesielt ta opp fagarbeiderordningen for jenter. I beretningen står det at mye er gjort. I Kommuneforbundet har man arbeidet intenst for å få til lønn på lik linje med menn. Jeg håper at LO slår ring om denne delen av jobben! sa Olsen.

Yngve hadde foran kongressen som vanlig vært ute i pressen og understreket behovet for å få flere kvinner med i LO-ledelsen. Det er det jaggu behov for, sa Olsen som henviste til forslag 210 som var fremmet til denne kongressen. Det må være et mål å få med kvinner på alle plan i LO.

– I natt satt jeg og laga en joik om temaet kvinner og Yngve. Som kjent bruker vi samer joiken til å uttrykke både sorg og glede og hvis det er noe vi vil ha gjennomført. Joiken ble fremført til stor bravur. Av innholdet fikk

referentene kun med seg betegnelsene «Yngve Hågensen og LO- kongressa».

Representant 271 *Terje Skog*, Oslo, viste til at beretningene omhandlet store utbyggingsprosjekter i landet, herunder den nye flyplassen på Gardermoen. Den blir av myndighetene og for så vidt andre framstilt som et mønsterprosjekt hvor alt er bare et glansbilde. Skog viste til at det i byggebransjen generelt flourer en rekke uhumskheter. Spesielt gjelder dette engasjement av underentreprenører og inn/utleie inntil 5 ledd som fører til at ansvaret pulveriseres fullstendig. Poenget med de LO-utvalg som er opprettet på disse store byggeplassene er nettopp at de skal ta opp kritikkverdige forhold. Dette hadde utvalget på Gardermoen gjort, med den følge at enkelte personer i følge Skog hadde gått «fullstendig fra konseptene».

Dessverre gjaldt dette folk i egne rekker, og han viste i den forbindelse til uttalelser fra flere personer på et møte i samarbeidsutvalget for Gardermoen, der også LO er representert. Er det dette som er å skite i eget reir? spurte Skog. Han hadde følt et behov for å få tatt opp denne saken, da det ikke kom helt klart fram i beretninga. Han stilte også spørsmål ved om noen i LO er mer opptatt av at glansbildet av Gardermoen ikke rakner enn å rydde opp i uhumskhetene. Er det slik at Gardermoen nærmest er en sosialdemokratisk flyplass som er en del av det norske hus, og derfor ikke kan kritiseres? spurte Skog.

Gudrun Viken, NKF, gikk videre på et spørsmål også første taler var inne på, om aksjer og eierforhold og konsentrerte seg i den forbindelse om den norske arbeiderpressen. Tidligere var den alt vesentlig eid av fagbevegelsen og Arbeiderpartiet, men i den senere tid er det skjedd store endringer både i utvikling og eierskap. Innenlandske og utenlandske investorer eier nå 20 prosent mens LO-familien fremdeles holde 33 prosent.

Hun pekte på at Møllergruppen, gjennom sitt investeringselskap, er største eier etter LO, og stadig har kjøpt seg inn i A-pressen. Amerikanske banker følger etter, og representerer ukjente eiere.

Hun reiste spørsmålet om vi, med denne eierfordelingen, har noen som helst innflytelse på de styrende organer i pressen lokalt og i hovedstyret.

– Jeg spør fordi A-pressen satser stadig mer på TV-siden og det vil være ønskelig med en nøye vurdering av balansen, slik at det ikke går ut over avisenes og trykkerienes interesser. Vi som skal svare i lokalstyrene føler oss lite troverdige når vi ikke vet hva vi skal svare på spørsmålene. Vi vet ikke hvor beslutningene er tatt. Som tillitsvalgt ønsker jeg ikke å gå i skodda, sa Viken.

Egil Mongstad, FF, ønsket å ta opp to temaer. Det første gjaldt syssel-

settingsloven §§ 26-27. Som leder i FF Oslo hadde han erfaring fra en rekke saker der de fagorganiserte fikk medhold på saklig grunnlag. Etter et bestemt tidspunkt hadde det snudd seg. Det kunne skyldes tilfeldigheter, men tidspunktet falt sammen med at Ted Hanisch overtok direktoratet.

– Det er en alvorlig situasjon for oss at vi ikke kan forsvare overfor medlemmene å bringe brudd på sysselsettingsloven inn for direktoratet, sa Mongstad og syntes kongressen måtte merke seg følelsen av rettsløshet i forhold til direktoratet, som han hadde inntrykk av var opptatt av hvitvasking av arbeidsgiverne.

Når det gjaldt 1996-beretningens omtale av arbeidsrettsrådet, pekte han på at både LO i Oslo og FF i Oslo var kritiske til rådets innstilling.

Over hele verden ser vi framstøt som blir gjort for å gjøre fagbevegelsen til brikker i de respektive regjeringers planer. – Det har vi sett markert særlig i England og New Zealand, men også i Norge, sa Mongstad. Samarbeidsorganer er brukt som gulrot og tvungen lønnsnemnd som ris. Derfor måtte arbeidsrettsrådets innstilling ses på som del av en internasjonal trend som regulerer og binder fagbevegelsen.

Kostnadene ved å binde seg til lovreguleringer kan bli store, enten det dreier seg om en sosialdemokratisk regjering eller ikke. Lovreguleringer vil føre til at regjeringene – uansett politisk farge – vil få en større makt over fagbevegelsen. Erfaringene fra andre land viser at lovreguleringer av arbeidsforhold kan føre til oppsmuldring av fagbevegelsen. Ett eksempel er Solidaritet i Polen, men det finnes mange andre eksempler.

De oppsagte havnearbeiderne i Liverpool har i en appell advart oss mot å gå inn på en slik lovregulerende linje: Se opp for lovregulering av fagbevegelsen! LO må styre ut fra medlemmenes tillit og tillit til egen styrke. LO må fortsatt stå for en moderat politikk men bør avstå fra lovregulering av moderasjonslinjen, sa han.

Dirigenten takket de foregående talerne for at de hadde holdt seg til talertida, og han håpet at denne gode oppførsel ville fortsette. Han ga så ordet til lederen i Norsk Grafisk Forbund: Finn Erik Thoresen.

Finn Erik Thoresen, Sekretariatet, sa at LOs innsats for A-pressen hadde vært enorm gjennom årene. Kongressen i 1989 vedtok å bevilge 158 millioner kroner til Arbeiderpressen for at den skulle kunne stå på egne bein. Hva harså skjedd? Arbeiderpressen har gått fra Arbeiderpressen til A-pressen og til børs. Den har gått fra aviskonsern til mediakonsern. A-pressen har aksjer i TV2 til en verdi av 567 millioner kroner og i TVN til en verdi av 100 millioner kroner. I tillegg har A-pressen i siste kongressperiode gått til drastiske tiltak i mange aviser, tiltak som er begrunnet med at eierne vil

øke profitten.

I Glåmdalen har eierne funnet at det ikke er stort nok overskudd, selv om avisen går med overskudd. De ønsker å øke profitten. Beredskapsgruppen i LO har laget en rapport om dette misforholdet, men dette har ikke ført til noe. Rapporten er også mangelfull fordi arrogante ledere i A-pressen, som også har eierinteresser, har vært så arrogante at de ikke har gitt tilstrekkelige svar til beredskapsgruppen. Direktøren for Media Øst A/S, Øyvind Taugbøl, sa at rapporten var noe tøv.

– Det er et problem å kunne forklare våre medlemmer at man må si opp 15 arbeidere for å øke profitten for eierne. Dette fører til nedbygging i distriktene. Et annet dilemma med dette er at flere av lederne i konsernet også sitter som eiere og er opptatt av å øke profitten for seg selv. Det er ikke noe problem å kunne avskrive 28 millioner i tap på TVN på børsen, men det er et problem at overskuddet i avisene ikke tilfredsstiller eiernes interesser.

Vi har også fått en regionalisering av aviseierne – med A-pressen på den ene siden av Oslofjorden og Orkla-konsernet på den andre. I A-pressen går det meget dårlig med forhandlinger med våre tillitsvalgte, mens det i Orkla-konsernet går veldig greit. A-presselederne oppfører seg utrolig arrogant, mens Orkla-lederne følger gjeldende regler og avtaler.

Thoresen sa at LO måtte ta disse problemene på alvor. Det var kanskje ikke av veien at man i A-pressen også ble litt mer opptatt av budskap enn marked. Da Oslo grafiske klubb feiret sitt 125-årsjubileum i begynnelsen av mai, ble ikke dette nevnt med ett ord. Man skulle i det minste tro at dette var en kulturbegivenhet? Våre medlemmer får store problemer med å identifisere seg med slike holdninger.

– Jeg vet at mange i denne salen sitter i styrene rundt omkring som LOs representanter, men det pussige er at vi aldri hører noe fra dere, sa Thoresen. Og til slutt:

– Yngve, i går sa du at vi aldri må svikte de arbeidsledige selv om andre gjør det. Vi kan love deg at det vil Norsk Grafisk Forbund aldri gjøre. Men vi ber om forståelse for at de ansatte i A-pressen ikke blir ledige.

Representanten *Rolf Andreassen*, NTL, viste til NTL-konferansen 2. november 1993 om utdanning, forskning og arbeid. Målsettingen med denne var å sette søkelyset på forholdet for langtidsutdannede på et da vanskelig arbeidsmarked. Blant flere prominente innledere var LO-leder Yngve Hågensen. På morgennyhetene mens konferansen pågikk sprang nyheten om samarbeidsavtalen mellom LO og AF. Det slo ned som en bombe på konferansen, og tok nokså mye av lufta ut av den. I beretningen blir også denne samarbeidsavtalen omtalt i positive ordelag. NTL er i mot avtalen, fordi en mener at LO vil tape i konkurransen om medlemmer med lang utdanning. Andreassen sa også at denne saken hadde han diskutert med

Yngve Hågensen, uten at de var blitt enige av den grunn. Han viste til tall fra forsker Arvid Fennefoss som forteller at LO nå organiserer under 30 prosent av den yrkesaktive befolkning. Hvem blir nye medlemmer i LO? Hvilke yrkesgrupper er det vi rekrutterer? spurte han med adresse til LO-lederen, og ba han si noe om samarbeidsavtalen med AF i dette perspektivet.

Sven Hugo Johansson, Oslo, viste til at Yngve Hågensen hadde sagt under åpningen av kongressen at vi skal kjempe mot ledigheten til den er borte. Det er to måter å gjøre dette på: 1. Øke sysselsettingen. 2. Jobbe for at ingen blir sagt opp når det ikke er nødvendig. I denne forbindelse ville også han komme inn på A-pressen. Den hadde et overskudd på 90 millioner i 1995, og et pent resultat også i 1996. Likevel vedtar den å legge ned Glåmdalen på Kongsvinger. Her kjemper alle for å beholde sine arbeidsplasser. Glåmdalen hadde et overskudd på 9 millioner kroner i 1996. A-pressen mener å kunne tjene ytterligere 3–4 millioner ved å flytte trykkingen til Lillestrøm, og velger da å legge ned 11 arbeidsplasser i Kongsvinger. I Kongsvinger sier samtlige klubber, Samorg, ordføreren, hele byen, nei.

Administrasjonen i A-pressen presterer å si at det er viktig å spare i gode tider. Det betyr i praksis å si opp folk både i gode og i dårlige tider. Da er det ikke rart at det blir arbeidsledighet i landet. I det aktuelle konsernstyremøtet stemte de ansattes representanter nei, mens LOs to representanter stemte ja – hadde de stemt nei ville det vært flertall mot nedleggelse. Johansson viste dessuten til LOs beredskapsgruppe uttalelse om at Glåmdalen er en solid bedrift med god økonomi og at det ikke er noe å tjene på å flytte trykkingen til Lillestrøm. Likevel blir det flytting. I tillegg har saken et miljøaspekt – nå skal det hver dag gå trailer fra Lillestrøm til Kongsvinger. Dessuten er det ikke bare 11 som mister jobben. De har alle familier som også berøres.

– Skal vi godta dette bare for at A-pressen skal øke sitt utbytte? I så fall må vi godta det når Kværner vil legge ned i Lodalen for å øke sin fortjeneste – vi må godta den argumentasjonen for alle konsern. Men det er forskjell på arbeid og kapital. Da Renault la ned 2600 arbeidsplasser økte aksjeverdien med 20 prosent på børsen.

– Turbo-kapitalismen til A-pressen hadde han ingen sans for. Det kunne vært greit om det var snakk om å redusere for i hvertfall å berge mest mulig arbeidsplasser, men slik er det ikke her. LO-ledelsen bør kreve nytt konsernstyre og sørge for at nedleggingsvedtaket blir omgjort.

Arne Byrkjeflot, NKIF, henviste til EU-LOs framturen i beretningene. Den er litt gresk og fremmed for oss, denne verden. Men faktum er at Den europeiske faglige samorganisasjon er for Maastricht, økonomisk union og

overnasjonalitet, riktignok med den tilføylelse at den vil arbeide for sosial sikkerhet. Men da forholder det seg slik at mens fagorganiserte i Frankrike, Tyskland, Belgia slåss mot de nedskjæringer som er en følge av EU, er LO med i og støtter en organisasjon som går inn for den økonomiske union. Men LO er mot EU. LO er for faglige rettigheter og retten til å bestemme sjøl. Samtidig går vi i det internasjonale samarbeid inn for at den sosiale protokoll blir inkorporert i EU. Hvilke styringsorganer snakker vi om? Det er organer hvor majoriteten ligger langt til høyre til det vi har i Norge. Til nå har de ulike direktivene hatt liten praktisk innvirkning i Norge. Men når flertallsbeslutninger blir innført i EU, er det disse høyreorienterte organene som vil bestemme. Da er det denne styringsmekanismen som gjelder, og i sak etter sak vil vi oppleve at EU-domstolen er overordnet norsk tariffavtale. Dette vil sette hele vårt avtalesystem i fare - med LOs støtte. I Danmark er dette en stor sak nå. Byrkjeflot var livredd for at den skal gå upåaktet hen her hjemme, skjult i noen setninger her og der i dokumentene. Men tenk over det. Det er ikke lett å få det bort, det kommer inn over alt. La oss likevel prøve å holde det unna. Vi må være på vakt mot noe som får ser ut til å være oppmerksomme på.

Stein Bruse Hofstedt, FF, sa at man forventer at de vedtak kongressen fatter blir fulgt opp i praktisk arbeid. Han viste til at Evy Buverud Pedersen på forrige kongress hadde orientert om fagorganisasjonenes pensjonskasse og utvalget som var nedsatt for å løse de problemene som var oppstått. Selv hadde han tatt dette opp i Bergen fag. samorgs styre ved flere anledninger, for der skyldte man penger. Man hadde kontaktet LO, men svaret derfra var at det bare var å betale. Noe initiativ for å løse problemene var ikke tatt. Han ville be om at det umiddelbart etter denne kongressen ble tatt et initiativ slik at de involverte samorganisasjoner kunne få løst disse problemene.

Bård Kristensen, NAF, mente mye kunne sies om beretningene og kanskje hadde han oversett noe. Han måtte iallfall etterlyse oppfølging av vedtaket på forrige kongress om videreføring av Nord Norge-banen. Han kunne ikke se av beretningen at noe var gjort med det. Derfor spørsmålet: Vil LO fortsett arbeide for videreføring av banen?

Kjell Jamne, Rogaland, tok ordet til noe som ikke sto i beretningene men som var blitt aktuelt i perioden, fenomenet nynazisme, som han bare ville kalle rett og slett for nazisme, var kommet til overflaten. Det forsøkes å vekke til live en ideologi som klassifiserer mennesker på bakgrunn av såkalte rasemessige forhold.

Jamne mente det ikke var nødvendig her å repetere hva som er fagbeve-

gelsens holdning, det burde være kjent for delegatene, men han mente det var en sak som krevde et eget vedtak på kongressen slik at denne holdningen ble klinkende klart slått fast.

– De som tror at dette fenomenet ikke betyr noe og bagatelliserer det, skal vite at når den første telefonen kommer, den som forteller deg at du står ved stupet, når det første hatbrevet kommer i posten, når de første sjikaneskribleriene står på døra, da vet de at dette betyr noe, sa Jamne og siter-te et par linjer fra Arnulf Øverland: - Jeg roper med siste pust av min stemme, du har ikke lov til å glemme.

Jamne satte fram forslag til uttalelse fra kongressen og ba om tilgivelse for tilsnikelsen. Han var klar over at dette var en litt original måte å bruke beretningsdebatten på.

Salen tilga, med applaus til innlegget.

Dirigenten fant det også tilgivelig, men mente forslaget måtte behandles i en annen sammenheng.

Oppsummering

Dirigenten gjorde oppmerksom på at forskjellige representanter for administrasjonen ville besvare spørsmål som var reist under debatten. Først ut var LO-lederen.

Yngve Hågensen sa det var en type arbeidsfordeling som betød at han skulle prøve seg først og så overlate de vanskelige spørsmålene til andre. – Det kaller vi demokrati hos oss!

Debatten hadde spent over mange og store temaer. Det var ikke råd å gå i dybden på alle. Da måtte det en ny dagsorden til. Først tok han for seg konkrete spørsmål fra Olav Boye og kunne forsikre at LOs representater i sentralstyret og samarbeidskomiteen ikke mente at de langtidsledige skulle seile sin egen sjø. Samarbeidskomiteen har tatt opp situasjonen for de langtidsledige og hva som skal skje etter tre år. Hågensen trodde at det statsministeren ville komme med på dette felt i sin innledning på kongressen, ville bli godt mottatt. – Vi har ikke sovet, kamerat!

Når det gjaldt EU-direktiver opplyste han at de blir behandlet i administrasjonen og i sekretariatet, ofte kritisk, og i sammenheng med norske ordninger.

Han hadde ellers ikke funnet noen organisasjon for aksjespekulanter, det gjaldt iallfall ikke den organisasjonen Tor Andersen var med i. Arbeidet der har motsatt formål, nemlig å få til å fungere det som er hensikten med

Aksje-Norge, å tilføre norsk næringsliv nødvendig kapital.

– Det er noe man der prøver å få til med positive virkemidler, for å oppnå resultater som er positive sett fra vårt ståsted.

Når det gjaldt A-pressen måtte han erkjenne at det er en del vanskeligheter når LO skal drive business. Han minnet om at LO, i årene fra 1977 til 1991 brukte 390 millioner på A-pressen.

– Og det betyr at vi tar denne oppgaven på alvor.

På kongressen i 1989 drøftet man om man skulle ha den daværende organiseringen av A-pressen fortsatt, eller om man skulle gå inn for en konsernmodell. Det ble fattet et vedtak om at man skulle gå for en konsernmodell. Finn Erik Thoresen sa den gang at man måtte ta skrittet over i en konsernmodell. Debatten var da mye konsentrert om eierinteressene. Man ville fra enkeltes side ha en mer effektiv ledelse – men uten å høste fordelene med en konsernmodell. Videre var man opptatt av å sikre de tillitsvalgtes rettigheter. På denne bakgrunn gikk også Grafisk inn for konsernmodellen.

– Man argumenterte bl.a. med at en god økonomi i en avis i dag ikke ville være noen garanti for en god økonomi i morgen. I vedtaket på kongressen, som ble fattet mot 10 stemmer, heter det bl.a. at kongressen erkjenner sitt ansvar for Norsk Arbeiderpresse og går inn for at dette konsernet skal drive etter sunne økonomiske premisser. Kongressen mente at konsernorganiseringen var en avgjørende forutsetning for at A-pressen skulle kunne overleve som pressegruppe.

Hågensen argumenterte for at dette vedtak senere er fulgt opp av LO og at man på noen punkter har gått lenger enn å bevilge 158 millioner kroner – selv om kongressen satte dette som «tak». Man har bl.a. gått inn med midler for å redde Arbeiderbladet og det som nå heter Telemarksavisa – bl.a. av hensyn til dem som arbeider i avisene.

At LOs beredskapsgruppe også har tatt fatt i problemene, viser at vi følger opp kongressvedtaket aktivt. De ansatte i konsernet er medlemmer i LO-forbund og de har krav på den service som følger av dette. Hågensen sa at man i LO var rimelig fornøyd med at man greidde å håndtere dette at man både var eiere og hadde medlemmer som ansatte. – Jeg vet at man i Grafisk er enig i at vi håndterer dette generelt godt, men det forhindrer ikke at vi kan være uenig i enkeltspørsmål. Det er ikke til å unngå at man kan være uenig i enkeltvurderinger.

Man kan selvsagt stille seg spørsmålet om LO i det hele tatt skal være aktør i dette markedet. Vi har greidd dette innen bank og forsikring på en god måte, tror jeg. Innen mediebransjen er problemene avgjort større. Når et annet mediekonsern effektiviserer og kutter sine kostnader, bl.a. med færre trykkerier, er det en utfordring for A-pressen å kunne være konkurransedyktig. Spørsmålet blir på en måte om man skal utnytte konsern-

modellen eller ikke.

LOs representanter opptrer i styrene i A-pressen på en profesjonell måte. De må ta hensyn til at A-pressen skal opptre konkurransedyktig slik at de kan sikre arbeidsplasser på lang sikt. Hvis ikke de kan opptre profesjonelt som styrerepresentanter – slik lover og regler setter rammer for – skulle jo dette bety at de ville overlate disse vervene til private. Jeg tror ikke på noen slik løsning.

Finn Erik Thoresen sa at han savnet kontakt om langsiktige spørsmål knyttet til A-pressen. Jeg har som LO-leder kontaktmøter med de konserntillitsvalgte to ganger i året, og jeg føler at det er god kontakt. Det arrangeres også konferanser for konserntillitsvalgte i LO-regi. Vi kan ikke forhindre at vi av og til er uenige med Grafisk. Vi må være enige om at dette kan skje, sa Hågensen som mente at LO i det store og hele håndterte sin eierrolle på en «jævla bra måte».

Det er heller ikke slik at kongressen kan være et overordnet organ for Landsbanken, Samvirke eller A-pressen. Det ville være umulig. Styrenes representanter har bl.a. lover og regler å forholde seg til. De har et selvstendig ansvar som styrerepresentanter. Da gjenstår egentlig spørsmålet: Vil vi være med på eiersiden eller vil vi ikke? Hvis vi ikke skal være eier, får vi i hvert fall ikke noe for aksjene våre, sa Hågensen.

Han kom også inn på forholdene i Glåmdalen. Han hadde vært i møter med de fagorganiserte og han visste at alle i Kongsvinger var imot nedskjæringer. Jeg har ingen problemer med å forstå dem. Det er imidlertid ikke slik at vi kan snakke med alle 40 aviser om deres problemer. Da ville hele konserntankegangen være lagt død. Hågensen hadde imidlertid full tillit til at de styrende organene i A-pressen ville følge opp sakene og ivareta de ansattes rettigheter på beste måte, både i Glåmdalen og i andre mediebedrifter, ikke minst overfor de tillitsvalgte i NGF.

Til Arne Byrkjeflot sa Hågensen at det er riktig at EPS er for en økonomisk union i EU. Han spurte om det var slik at man også hadde backing fra norsk LOs side til tross for at kongressen hadde stemt mot. – Ja, Hågensen mente at det kunne forholde seg slik. Selv om LO kunne være imot en økonomisk union, var det ikke slik at LO mente man skulle bestemme overfor landene innenfor unionen. Vi har under behandlingen av denne saken vært akkurat så reserverte som vi kan være, men vi skal ikke ha den holdningen at vi skal bestemme over andre. Det er dette jeg mener er demokrati. Hvis alle tjenestemannsorganisasjonene innen EU stemmer for en økonomisk union, synes jeg ikke at LO skal stemme imot. Det er det enkelte land som får bestemme dette for seg selv.

De nordiske landene for øvrig er i en noe spesiell situasjon, men når det gjelder faglige rettigheter mener vi at vi har strategier som følger opp våre intensjoner og holdninger. – Vi skal derimot ikke bestemme over andres

holdninger!

Til Stein Bruse ville han si at man har kontinuerlig kontakt med Samorganisasjonen i Bergen for å finne en løsning. Etter det han var orientert om ville det etter kongressen bli sendt et brev til Samorg. i Bergen som ville føre til en løsning. Dette gjaldt pensjonskasse i Bergen samorg.

Når det gjaldt Nordnorge-banen sa Hågensen at LOs sekretariat hadde kommet til at de beste føringer man kunne gjøre var å konsentrere seg om en linje mellom Narvik og Tromsø - ettersom Regjeringen og Stortinget hadde vært negativ til en videreføring av jernbanen fra Fauske. LO mente at man ville stå sterkere i sine føringer med en slik strategi, som ble behandlet i LO-sekretariatet for et par år siden.

Til Rolf Andreassen ville han si at LO var klar over motstanden i NTL mot samarbeidsavtalen med AF. Så man imidlertid på medlemsutviklingen i LO etterpå, viste denne en positiv trend i 20 av 28 forbund – i de fleste bransjer, men kanskje særlig i Norsk Kommuneforbund, Offisersforbundet, NOPEF og Musikerforbundet.

Hågensen hadde ingen «motjoik» å komme med overfor Willy men understreket at LO i sin høringsrunde om innstillingen angående Arbeidsrettsrådet hadde støttet konklusjonene. Dette ville bli fulgt opp av LO.

Dirigenten takket Hågensen for innlegget og formidlet en beskjed til Per Bjørn Eriksen fra Oljekartellet om å kontakte NSBs reisebyrå umiddelbart.

LOs nestleder *Esther Kostøl* sa at hun ville vente til neste dag med å joike på sin måte om likestillingsarbeidet i LO, men hun mente at flere av representantene hadde poengtert LOs innsats i den siste kongressperioden. Jeg synes også at vi har fått synliggjort vårt likestillingsarbeid godt i perioden. Likestillingsarbeidet har vært topprioritert i LO. Arbeidet vårt har gitt resultater og det syns. Det kan selvsagt bli enda bedre. Vi skal arbeide for likestilling og likeverd også i neste kongressperiode. Vi skal arbeide videre med retten til egen forsørgning. Mange kvinner jobber fortsatt deltid – selv om ikke alle ønsker det. 50% av kvinnene arbeider deltid, men ikke alle ønsker det. Flere vil arbeide heltid.

Det har skjedd en del i enkelte forbund. NKF har fått til ved tariffoppgjøret at de skal kunne forhandle om hele stillinger. Kostøl håpet at flere forbund kunne få til bransjeavtaler som kunne ivareta de deltidsansattes faglige rettigheter. Vi har alle et ansvar for å følge dette opp. Noen ønsker deltid fortsatt, men da skal de vite hva de går til. Det kan ha konsekvenser for hele livsløpet. Mye av dette har sammenheng med hvilke omsorgstilbud som finnes i de enkelte distriktene, ikke bare mengden av tilbud, men kvalitet og pris. Prisnivået er noe vi må gi stor oppmerksomhet i tiden fremover. Dette er nemlig en av hovedårsakene til at det er så mange

deltidsstillinger.

Flere er opptatt av å organisere sin arbeidsdag på en mer fleksibel måte, ikke minst småbarnsforeldre. Vi har fått til en tidskontoordning, men denne er ikke godt nok utnyttet og brukt. Videre vil vi arbeide for at fedrene skal ha selvstendige rettigheter som småbarnsforeldre. Et offentlig utvalg er ferdig med sin innstilling om dette og støtter en slik ordning. Vi er opptatt av å finne en løsning som er til å leve av.

Hun kom til slutt inn på 6-timersdagen og sa at mange ved forrige kongress hadde hatt Ole Brumm-holdninger. Man ønsket både/og. Hun minnet om at representantskapet prioriterer tariffkravene foran hver tariffoppgjør. 6-timersdagen kom svakt fram forrige gang, i og med at det ble sagt at den skulle prioriteres på lengre sikt. Dette er tatt konsekvensen av ved at småbarnsforeldre har fått det noe bedre med tidskontoordningen. Det er videreføring av pensjonsordningen som er blitt prioritert foran, et krav som også er prioritert fra kvinnehold. Hun gledet seg til å følge debatten videre på kongressen om arbeidstidsreformer, ikke minst med livstidsbehovene som utgangspunkt. Vi har fortsatt en kjempejobb å gjøre på likestillings-siden, men vi er også meget godt i gang på området, sa hun.

Jan Balstad, sekretariatet, hadde kommentarer til et par forhold. For det første ville han supplere Yngve litt når det gjaldt EU-direktiver med virkning for Norge. Olav Boye hadde framstilt det som om alle disse er dårlige for oss, men slik er de ikke. Balstad sa at vi har fått gjennom en rekke fordeler gjennom direktivene. Som eksempel nevnte han samarbeidsutvalgene, som det er lagt ned mye arbeid i, og som nå utgjør en tilleggsavtale til hovedavtalen. Han så på en rekke direktiv som positive, og den prosessen som gjelder og som Yngve hadde redegjort for, gjør også at vi har en grei gjennomgang.

Når det gjald Skog og Gardermoen, sa han at vi nå begynner å få orden på samarbeidet mellom de ulike forbund ute på disse anleggene. Vi organiserer oss bedre, og får tatt folk ut av produksjonen for å arbeide med faglige spørsmål. På Gardermoen har vi også eget hus, i tillegg til de fire prosjektene for vei, flyplass, forsvar og Gardermobanen. Når vi organiserer oss bedre, betyr det bl. a. også at vi er med i styrene for anleggene, og i samarbeidsorganer. Han kunne orientere Skog om at det samarbeidsorganet han hadde referert til, er mannskapet nå byttet ut, så han håpet at Skog ikke skulle få tilsvarende opplevelser i framtida. Men ellers understreket han at dette i første rekke skal være et samarbeids- og informasjonsorgan, og at det i utgangspunktet ikke var meningen at det skulle være et resolusjonsorgan. I saker der det er uenighet bruker klubbene hovedavtalens paragraf 2 og følger ordinær saksbehandling. Om Gardermoen mente Balstad at vi har et apparat som er bedre enn noe annetsted. Det betyr ikke at vi er fornøyd med

alt, verken når det gjelder organisasjonsprosent eller avtaleforhold.

Mange problemer er knyttet til store anlegg. De starter som anlegg, men ganske tidlig kommer de som skal ha fast arbeidsplass seinere og melder sine interesser. Et eksempel på dette fra Gardermoen er bagasjehåndteringssystemet. Dette er naturlig nok ikke byggearbeiderne så opptatt av. Derfor oppsto det et problem, men det er blitt løst ved hjelp av den organisasjon vi har der. Han syntes en altfor negativ omtale av Gardermoen og store anlegg som sådan var urimelig – faktum er at dette går ganske brukbart etterhvert.

Dirigenten opplyste at Evy Buverud trakk seg fra talerlisten, da Ynge Hågensen hadde omtalt det tema hun hadde tenkt å si noe om, pensjonsforholdene, på en dekkende måte.

Dirigenten viste til tradisjonen med å behandle hvert kapittel i beretningene for seg, med generell debatt. Det forelå bare et forslag fra Kjell Jamne om rasisme og endringsforslaget på navn til 1996-beretningen. Dirigenten mente det var unødvendig å gå gjennom de enkelte beretningene. Han framsatte derfor forslag om at kongressen tok debatten til orientering, at den slutter seg til representantskapets innstilling til beretninger for 1993, 1994 og 1995, og at kongressen godkjenner beretningen for 1996 med den refererte navneendring.

Enstemmig vedtatt.

Dirigenten fant forslaget fra *Kjell Jamne* litt «uryddig». Alle er enig i innholdet, det var bare et spørsmål om å få en saksbehandling i samsvar med de gjeldende prosedyrer og regler, som må følges. Dirigenten satte fram forslag om at Jamnes forslag oversendes redaksjonskomite 2 som passende instans for å behandle dette, og som så avgjør om det innarbeides i teksten, om det fremmes som eget forslag, eller behandles på annen måte. Jamnes forslag hadde følgende ordlyd:

«Kongressen tar skarp avstand fra alle utslag av nazisme som er kommet til overflata i Norge dei siste åra. Ein politisk ideologi som «kvalitetsstemplar» oss etter hudfarge eller såkalla rasemessig opphav, fortener avsky og må møtast med aktiv motstand frå ei samla fagrørsle».

Dirigentens forslag om oversendelse til redaksjonskomite 2 ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten opplyste at redaksjonskomite 1 skulle møte kl. 14.30 i sekreta-

riatssalen.

Dirigenten innvilget dermed 10 minutters pause. Møtet hevet kl. 11.10.

Møtet ble satt igjen kl. 11.25, med *Oddrun Remvik* som dirigent.

Hun registrerte innkomne meldinger om at det var vanskelig å høre bakerst i salen. Det kunne skyldes høytaleranlegget, men iallfall var det samtidig en oppfordring til å snakke tydelig i mikrofonen fra talerstolen. Det var elles foretatt en endring i tellekorpset, på grunn av plass-rokkering. Det var Marit Sanden som trådte inn i stedet for Signy Maarud på bord 15. Denne endringen ble godkjent.

Kongressen var så klar til å ta fatt på behandling av neste punkt på dagsordenen.

SAK 4 REGNSKAPENE

Ordet ble gitt til avdelingssjef *Knut Endreson*, LOs økonomiavdeling, som gjennomgikk regnskapene for perioden, med kommentarer til de enkelte poster og noter, gjengitt i hefte nr. 4.

Han gjorde oppmerksom på at regnskapene for 1993, 1994 og 1995 var behandlet av representantskapet, mens regnskapet for 1996 var innstilt fra sekretariatet.

Regnskapene var sendt delegatene på forhånd og presentasjonsformen var den samme som ved behandlingen i sekretariatet og representantskapet. – Forskjellen er at dere får regnskapene for alle fire årene i perioden samlet.

Endreson viste til kommentarene på side 3 i regnskapsheftet til hvert av de 8 forskjellige regnskap kongressen skulle behandle, men kommenterte i tillegg enkelte poster nærmere:

Hovedregnskapet viser at kontingenten i perioden har steget fra 174.0 millioner i 1993 til 197,4 millioner i 1996. Økningen i perioden er på 23,4 millioner, dvs. 13.4 prosent på fire år. Kontingenten til LO fra medlemmene er 0,2 prosent av medlemmenes lønnsmasse. – Dersom vi regner oss tilbake, ser vi at medlemmene totalt i 1997 hadde en lønnsmasse på vel 98,7 milliarder.

Økningen i andre driftsinntekter gjelder i hovedsak endrede refusjonsordninger, dvs. at det er utgifter som er ført under våre driftskostnader, men

som skal dekkes av av andre. Det gjelder f.eks. Gardermoutbyggingen og Rikshospitalet.

– Vi har også tilskudd fra Opp & ut-fondet til sekretariates disposisjon på 1.5 millioner og fra vår andel av parkeringstomta, som vi har sammen med Samvirke og Kommuneforbundet, fikk vi 1.3 millioner i inntekt i 1996.

Totalt er driftsinntektene steget fra 181,6 millioner i 1993 til 209,4 millioner i 1996.

Når det gjaldt driftskostnadene viste han til at de to første linjene er personalkostnader og administrasjonskostnader. Her var det ikke noter og spesifikasjoner i regnskapet, men begge gruppene har 50 kontoer som utgiftene fordeles på.

For de største postene under personalkostnader, fordelte utgiftene seg slik:

Lønn 34,3 millioner, feriepenger 3,5, arbeidsavg. 4,9, pensjonspremie Samvirke 3,9, pensjonspremie DNFP 2,5 og opplæring 0,755 millioner.

Administrasjonskostnadene fordelte seg slik:

Husleie 5,7 millioner, oppussing 0.852, inventar 0.800, datadrift 2.9, Data ABB, fagdata, lovdata 3,5, kopiering 0,890, informasjon 3,3, Internett 0,447, revisjon 0,473, Opinion, Fakta 0,385, Tele 1,4 og porto 0,634 millioner.

I kongressperioden var det ved inngangen til 1993 ansatt 173 sentralt i LO og 163 ved utgangen av 1996. I tillegg var det 76 ansatte på distriktskontorene i 1993 og 78 i 1996.

Kostnadene til møter og reiser viser liten forskjell de forskjellige årene. Unntaket er 1995 da sekretariatet hadde en tur til Brussel og 1994 da representantskapet la et møte til Kristiansand. På de øvrige postene er det små endringer.

Av tilskudd og bevilgninger nevnte Endreson at det er relativt små forskjeller i de tre første årene i kongressperioden. I 1996 har sekretariatet bevilget 2.050 millioner, blant annet til: FFIs solidaritetsfond kr. 1 million, fredsbautaaen kr. 250 000, TV-aksjonen «Miljø for livet» kr. 150 000, til innsamlingen etter Svalbardulykken kr. 100 000.

Som egne poster i 1996 er ført opp kartellene LO-Industri og LO-Service med 2 millioner og organisasjonsprosjekt 93.

Ungdomssekretærordningen med AUF ble avvirket i 1994. Nå har LO egne

sekretærer som er ført på det enkelte distriktskontors regnskap.

Av andre utgifter nevnte han samleforsikringen LO har tegnet med Samvirke og kontingent til internasjonale og nasjonale organisasjoner LO er medlem av. Utenlandske organisasjoner er FFI, DEFS, NFS, SAMAK og TUAC. Av innenlandske organisasjoner betales mest til AOF, Norsk Folkeferie og Norsk Folkehjelp.

Han pekte på at distriktskontorene nå har fått gode budsjettrutiner. Tatt i betraktning at to nye kontorer er kommet til de siste tre år og at bemanningen er økt med en ungdomssekretær på nesten alle distriktskontorene, var det nedgang i utgiftene for distriktskontorene i denne kongressperioden.

Overskudd på driftsresultatet før finans er kr. 10.6 millioner i perioden. Finansnetto i perioden er på kr. 94,9 millioner.

Endreson gikk deretter på samme måte gjennom Sykelønnsordningens fond 1993–1996, Opplysnings- og utviklingsfondet 1993–1996, Utdanningsfondet 1993–1996, Den norske Fagorg pensjonskasse 1993–1996, Folkets Hus fond 1993–1996 og LOs ungdomsutvalg 1993–1996.

I 1996 endret man satsene og innkrevingsrutinene for Opplysnings- og utviklingsfondet som gjorde at man fikk bedre kontroll. Regnskapet talte for øvrig for seg selv, sa Endreson. Når det gjaldt midler til forskningsfond, var dette tatt ut av regnskapet fra 1996, sa Endreson som også refererte hva pengene var brukt til i hvert enkelt regnskapsår.

Når det gjaldt Utdanningsfondet sa han at midlene fra Lavtlønnsfondet ble overført i 3. kvartal 1990 – med 240,8 mill. kroner. Renteinntektene har gjort at stipendstørelsene er endret i perioden. Det er gitt 5627 stipendier i perioden. Egenkapitalen er regulert tilnærmet prisstigning.

Den norske Fagorgs pensjonskasse ble kort kommentert med nye avtaler som regulerte utestående garantiansvar og negativ egenkapital (fra 1994).

LOs revisjonskontor var på denne kongressen for siste gang nevnt spesielt i regnskapet. Ettersom dette var blitt en egen avdeling i LO, ville dette i fremtiden fremgå av LOs hovedregnskap.

Om Folkets Hus fond sa han at det var tatt tap på fordringer i perioden på Drangedal, Porsgrunn og Tromsø Folkets hus. Det var totalt sett gitt 120 lån til 91 Folkets Hus.

Til LOs ungdomsutvalg sa han at det var en trykkfeil i regnskapet. Det sto «tilskudd fra fylkene», men det skulle dessverre stå «til» fylkene.

Han opplyste til slutt at LOs forvaltningskapital nå var på 1,6 milliarder kroner og egenkapitalen på 1,3 milliarder kroner.

Dirigenten takket for at avdelingslederen hadde loset kongressen gjennom

millionene og milliardene, og spesielt for at han hadde steppet inn på kort varsel på grunn av Oxholms sykdom. Hun ga så ordet til statsautorisert revisor Helge Bettmo som refererte revisjonsberetningen for 1996.

Hun ga så ordet til leder for LOs revisjonsutvalg, *Bente N. Halvorsen*. Hun viste til utvalgets beretninger for 1993, 1994 og 1995. Hun refererte selv bare beretningen for 1996:

LOs Revisjonsutvalg har for 1996 utført sine oppgaver i henhold til vedtekter og regler.

Revisjonsutvalget har gjennomgått protokollene fra Ledermøter og Sekretariatsmøter, spørsmål utvalget har hatt er tilfredsstillende besvart.

Revisjonsutvalget har gjennomgått følgende regnskap for 1996:

- * Landsorganisasjonen i Norge
- * Sykelønnsordningens fond
- * LOs Opplysnings- og Utviklingsfond
- * LOs Utdanningsfond
- * Den norske fagorganisasjons pensjonskasse
- * LOs Revisjonskontor
- * Folkets Hus Fond
- * LOs Ungdomsutvalg

Spørsmål og problemstillinger til og omkring regnskapene er tilfredsstillende besvart.

Revisjonsutvalget har i sitt arbeid hatt et godt samarbeid med LOs hovedkasserer, Økonomiavdelingen, samt den interne og eksterne revisjon.

Revisjonsutvalget finner at de fremlagte regnskap gir et riktig uttrykk for vedkommende organisasjoners/institusjoners økonomiske virksomhet i 1996 og deres økonomiske stilling pr. 31/12 -96.

LOs Revisjonsutvalg anbefaler at de fremlagte regnskap for 1996 godkjennes.

Oslo den 1. april -97
LOs Revisjonsutvalg

Bente N. Halvorsen

Roar Flåthen

Brit Renngård

Dirigenten sa at LOs representantskap hadde innstilt til godkjenning regnskapene for 1993, 1994 og 1995. LO-sekretariatet hadde anbefalt god-

kjenning av regnskapene for 1996. Med dette var regnskapene tatt opp til behandling, og det hadde så langt bare tegnet seg en taler.

Egil Mongstad, FF, sa at han ville henlede oppmerksomheten på s. 30-31 i regnskapene hvor pensjonsfondets regnskap var referert. I regnskapet ser man at verdier og gjeld er tilnærmet det samme. Man har også hatt tap på fordringer. LOs holdning til pensjonskassen stammer fra 1993 hvor det heter at man skal arbeide for at arbeidsgivere betaler mest mulig til pensjonskassen. Til dem som ikke var regnskapskyndige ville han gjerne forklare litt hva som lå bak tallene i regnskapet.

– Som det framgår av beretningen for 1993 arbeides det med saken, og det er enkelte forbund som har gjort mye, sa Mongstad. Selv var han representant i en utredningskomite for fagforeninger som ikke hadde inngått avtale om pensjonskassen, og han kunne opplyse at LO har tatt ut stevning mot Tømrernes fagforening i Bærum, for Asker og Bærum herredsrett.

– Når vårt forhold til LO i denne saken etter hvert kan havne i retten er det fordi vi mener pensjonskassen ikke har juridisk holdbart krav på oss, det er ikke fordi foreningen vil unndra seg ett fellesansvar. Han ville sende en hilsen til Tømrernes forening i Bærum med forsikring om at utvalget står solidarisk.

Han tok så et historisk tilbakeblikk om miseren først i 30 årene da pensjonskassen ble startet opp med underskudd. LO-kongressen i 1938 vedtok pålegg om å få saken inn i ordnede forsikringsmessige former, men det betød store uttelling og ingen var villige til å betale kostnadene. Resultatet var at kassa gikk over fra å være en pensjonskasse under oppbygging til å bli et slags pyramidespill. Det var ikke forsikringsdekning. Da folketrygden kom i 1967, stoppet tilgangen på medlemmer og dermed var pyramidespillet slutt. Da gjenstår – hvem skal betale for miseren? Små fagforeninger er satt i økonomisk knipe, sa Mongstad og så et håp i at LO sentralt kommer på banen for å løse problemene. Ellers blir det kanskje møte i retten.

Roar Flåthen sa at når det er tatt ut stevning mot et av Fellesforbundets lokale ledd er det noe som beklages av alle, men det har sin bakgrunn i at de ikke vil være med på en løsning de fleste andre lokale ledd har gått med på. Det dreier seg altså om å finne en kollektiv løsning på en sak som alle finner problematisk, og å ivareta arbeidsgiveransvaret overfor egne pensjonister og deres ektefeller. Han håper derfor at forrige taler virkelig hadde ment noe med det han sa til slutt.

Dirigenten viste til at det ikke var flere på talerlisten, og hun tok innstillingene til regnskapene for 1993, 1994, 1995 og 1996 opp til avstemming.

Enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 5 **LOs EGEN ORGANISASJON, FORSLAG NR. 100**

Dirigenten viste til at forslag nr. 100 under dagsorden pkt. 5 LOs egen organisasjon, om praktisering av 60-årsgrensa burde tas opp tidlig på kongressen av hensyn til valgkomiteens arbeid, og da det ikke berører debatten om vedtektene. Det var ikke satt opp egen innleder til forslaget. *Dirigenten* refererte sekretariatets innstilling. Ingen ønsket ordet.

Sekretariatets innstilling

1. Utvalget fastslår at valg til LOs ledelse tilligger Kongressen og understreker viktigheten av at valgene gjøres for hele kongressperioden. Aldersgrenseregler må praktiseres på basis av disse prinsipper.
2. Mht. vedtaket av 1973 og praktiseringen av 60-årsgrensen og den tidligere 65-årsgrensen legger utvalget til grunn at personer som ikke har fylt 60 år, er valgbare på kongressen.
3. Utvalget er blitt stående ved at det ikke er ønskelig å vedtektsfeste aldersgrenseregler for ikke å binde fremtidige kongressers frie valg av tillitsvalgte.

Utvalget bemerker

Utvalgets innstilling kan medføre at tillitsvalgte som ønsker å fratre i en kongressperiode ved fylte 60 år, mister denne mulighet. Det er ikke utvalgets hensikt. Utvalget vil derfor tilrå som en fleksibel ordning at det i slike tilfeller gis mulighet for å fratre ved foranstående kongress. Utvalget viser i den forbindelse til den praksis som i dag gjelder for fratrådte tillitsvalgte mellom 60 og 65 år.

En slik fleksibilitet vil også være mer i samsvar med de pensjonsaldersregler som gjelder i samfunnet for øvrig.

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten ga en del praktiske opplysninger. Billetter til kongressfesten tirsdag måtte hentes ved informasjonsskranken umiddelbart etter at møtet var hevet. Hun minnet om redaksjonskomite 1 sitt møte i sekretariatssalen kl 14.30, håpet på fortsatt godt samarbeid med salen når det gjaldt å overholde pausefrister, og oppfordret til å være ute 5 minutter før ettermiddagsmøtets åpning kl. 15.00, da det var planlagt en spesiell begivenhet. En permisjonssøknad ble innvilget. Gjestene kunne gå til lunsj fra kl. 12.45.

Formiddagsmøtet hevet kl. 12.30.

Ettermiddagsmøtet søndag

Kongressen startet som avtalt ettermiddagsmøtet kl. 14.55, med *Lars A. Myhre* som dirigent. Han ga ordet til LO-lederen som slo fast at 1. februar 1997 fylte Tor Aspengren 80 år.

– Vi i Landsorganisasjonen tok kontakt med ham for å få lov til å markere dagen, men Tor avviste det, bryskt og bestemt, som det heter. Og det er mange av dere her som vet hva det betyr. Så kom ideen om et festskrift som vi skulle gi jubilanten, der mange forfattere skulle få beskrive Tor. Etter tre forhandlingsmøter ble det vedtatt, kanskje ikke så mye fordi Tor ville det, men fordi vi ville gjøre det uansett og da ville han være med og bestemme. Jeg tror det ble avgjørende, sa Hågensen og viste til boka som var delt ut på delegatenes bord: «Sleggene synger og hamrene slår ...», Festskrift til Tor Aspengren, redigert av Bjørn V. Engebretsen.

– Et spesielt eksemplar er innbundet i skinn og det vil vi overrekke deg Tor, sa Hågensen – til stående applaus fra salen. Han ba Aspengren og Engebretsen komme opp på podiet og motta hyldest og blomster.

– Jeg vil også gi begrunnelsen, sa Hågensen. Tor Aspengren er en av de mest, om ikke den mest, markante skikkelsen i norsk fagbevegelse gjennom de siste 40 år, fra han tok over som formann i Jern og Metall for 40 år siden. Det er denne skikkelsen, støpningen, Tor med hammeren, vi hyller i dag.

Ny applaus fulgte da boken ble overrakt.

Aspengrens takketale

– Kjære LO-leder, kjære kongressdeltakere! startet Tor Aspengren med i sin takketale. Han ville takke for oppmerksomheten han hadde fått i anledning sin 80-årsdag og sine 65 år som LO-medlem.

– Så et par ord - før jeg avslutter. Den kongressperioden dere har bak dere er etter min mening den beste perioden i LOs historie de siste 40 årene. Dette gjelder ikke minst fordi dere har stått for en økonomisk politikk med en moderasjonslinje i en periode hvor vi også har hatt det vanskelig og frustrerende. Samtidig har LOs medlemmer i hvert år i fireårsperioden hatt real-

lønnsøkning og samtidig har følgene av denne politikken vært redusert arbeidsledighet. Sist, men ikke minst, har man fått til en senkning av pensjonsalderen for dem som har hatt lengst yrkesaktivitet.

– Dere står nå foran en ny kongressperiode. Jeg vil ønske lykke til med kongressen denne uka og med en ny periode. Jeg vil også uttrykke som mitt ønske: Hold fram som dere stevner! Lykke til!

Etter dette fulgte en langvarig applaus.

Deretter inntok «Løkken-busen» podiet og fremførte en tekst med tone som hadde gruvearbeiderens klang i seg.

LOs kulturpris 1996

Deretter ble ordet gitt til *Hildegunn Brune* som holdt følgende innlegg: Dirigenter, kongressdelegater, LOs Kulturpris deles i år ut for femte gang.

Kulturprisen er ment å være en liten påskjønnelse for den kulturaktivitet som faktisk foregår. Samtidig er den ment å virke som en motiveringsfaktor for å få i gang nye og flere aktiviteter blant våre medlemmer.

Kultur er vårt felles eie på tross av den forskjellen som eksisterer blant oss; vi tenker ulikt, opptrer ulikt, vi snakker til og med ulikt.

Trygve Bratteli sa engang: «Kultur er ikke en hobby for eksklusive grupper. Kultur er et fellesskap for mennesker som lever.»

Dette er ord som passer like godt idag.

Det er faktisk viktigere nå enn noen gang at vi som tilhører fagbevegelsen/arbeiderbevegelsen, er de som har kultur på dagsorden til enhver tid. Og da en kultur som bygger på våre tradisjoner og på vår ideologi.

LOs Kulturpris for 1996 går til «*Bergmannsspelet «Løkkenbusen»*».

Bergmannsspelet «Løkkenbusen» handler om gruvearbeidernes leve- og arbeidsforhold på Løkken Verk i 1907, samt om kampen for å organisere seg.

I året 1907 var Løkken preget av den store utbyggingen som skulle gjøre et lite jordbruksamfunn om til et stort og moderne industristed på få år. I tillegg til produksjonslokaler ble gruva tømt for vann og klargjort for ny drift. Oppe på bakken ble det reist boliger i rekordfart. Det ble bygd veger og jernbane, og et industrisamfunn skulle også ha skole, butikker, hotell og det som ellers måtte til i et moderne samfunn.

Arbeidsstokken ble rekruttert fra andre anlegg rundt om i landet, og Løkkens befolkning var satt sammen av folk med svært ulik bakgrunn og kultur. Dette skapte et spesielt samfunn med store ulikheter. Løkkens arbeiderklasse hadde likevel ett sterkt fellestrekk, nemlig en sterk solidaritet og et svært godt samhold. Alle følte et ansvar for hverandre.

I LOs kultur- og fritidspolitiske utvalg har vi følgende begrunnelse for tildelingen:

Kulturprisen gis til «Løkkenbusen» fordi bergmannsspelet:

- Er et tiltak som er solid forankret i arbeiderbevegelsen og i arbeiderbevegelsens kultur. Dette beskriver og synliggjør på en realistisk måte for dagens publikum hvordan folk hadde det den gang, hvilke forhold de levde under, og hvilke mål, håp og drømmer de hadde. Med andre ord hvilket samfunn de ønsket seg og hva de gjorde for å få dette samfunnet.
- Et tiltak som aktiviserer og gir utfordringer til et stort antall personer i et lokalsamfunn.
- Tiltaket er med på å sikre, og ta vare på kunnskap om fortida, skape aktivitet og forståelse i nåtida, samtidig som det har vyer for framtida. Det er arbeiderkultur!

Kongressdelegatene vil gratulere Bergmannsspelet «Løkkenbusen» med LOs kulturpris for 1996. Prisen er på kr. 20 000,-.

I tillegg vil vi også få overrekke et varig bevis på prisen. Det er et bilde som heter «Det var en gang», et serigravi av kunstneren Per Kleiva.

Etter at prisen var overrakt, takket en representant for Løkkenbusen. Han nevnte at det ikke var enkelt å starte et såvidt stort prosjekt på et så lite sted. I tillegg trengtes mye penger, noe som rettet seg da bl.a. Løkken Gruverarbeiderforening åpnet pengepungen. LOs pris så han som et tegn på at det var riktig det de gjorde. Deretter kvitterte ensemblet med en sang som ble framført under stiftelsen av Løkken Gruvearbeiderforening 14. juli 1897.

SAK 7 DEN FAGLIGE OG POLITISKE SITUASJONEN

Dirigenten redegjorde for behandlingen. Det ville bli to innledninger, ved statsminister Jagland og LO-lederen. Til behandling forelå dokumentet bak skilleark 7, det trykte hefte nr. 7.

De fleste av oss som har lest dokumentet og som har deltatt på noen kongresser vil ha lagt merke til at mange av sakene som omhandler det forsterkede solidaritetsalternativet vil det være mulig også å ta opp under andre punkter på dagsordenen. På dirigentbordet synes vi ikke dette er en ryddig ordning, sa Myhre. Dirigenten hadde derfor bestemt at debatten skulle kjøres ferdig under dette punktet.

Han gjorde oppmerksom på at 33 allerede hadde tegnet seg på talerlisten. Hvis talertiden skulle være 7 minutter, ville debatten strekke seg over

noen timer. Mange ville etter hvert bli utålmodige og foreslå avkuttet tale-tid. Dirigentene er imidlertid tilhengere av likhetsprinsippet, sa Myhre – Vi forbereder derfor talerne på 3 minutters taletid, som dirigentene vil foreslå.

Forslaget på 3 minutter ble banket igjennom. Dirigenten sa at salen med det kunne regne med en debatt over drøye to timer, og forslo en kort pause etter de to innlederne. Han så for seg at ettermiddagsmøtet måtte utvides i tid.

Dirigenten ga så ordet til statsminister *Thorbjørn Jagland*.

Statsministerens innledning

Thorbjørn Jagland sa innledningsvis at etter at han hadde gått ned fra talerstolen på kongressen lørdag, hadde han fått en lapp fra finansministeren der det sto at prisene nå pekte nedover igjen. En gledelig melding. Noe av det han husket best fra sin barndom var Gerhardsen og «den røde streken», og farens reaksjoner når den ble passert. Hvorfor? Fordi inflasjon alltid går mest utover dem som har minst.

Statsministeren fortsatte:

Jeg er stolt over å stå her i dag og kunne si: Folk i Norge har det bedre enn da vi møttes sist gang på LO-kongress for fire år siden:

- Det vil bli skapt 165.000 nye jobber fra 1993 til 1997.
- Reallønna har økt med 6% og lønningene er jevnere fordelt enn på 80-tallet.
- Vi har fått avtalefestet pensjon ned til 62 år.
- Det er tatt store løft innen utdanning.
- Det er bygget omlag 53.000 nye barnehageplasser.
- Vi har gjort enorme investeringer i samferdsels-sektoren.
- Norge er fremst i verden når det gjelder informasjonsteknologi.

Denne kursen skal vi fortsette - med all vår viljekraft og styrke. For mye er fortsatt ugjort.

Vår satsing på utdanning, etterutdanning, trygghet i arbeidslivet, rettferdig fordeling er en moderne linje. Den nyliberalistiske linjen til Høyre og Fremskrittspartiet er gammelmodig og ubrukelig i det 21. århundres informasjonssamfunn.

Høyre lover 20 milliarder i skattelette til de som har mest. Hva skal vi med det? Vi trenger pengene til utdanning, informasjonsnettverk, velferd for de eldre og et bedre helsestell. Ingen som skal investere i Norge vil spørre etter Høyres skattelettelser. Men de vil undersøke hvordan utdanningen og velferden er. De vil etterspørre en aktiv stat. Det partnerskap mellom statlig og privat kapital som Arbeiderpartiet tar til orde for, vil være et utrolig sterkt kort for Norge i framtida.

Dette kom klart til uttrykk i en engelsk avisartikkel: Vinnerne i framtida er de som best *forener* offentlig og privat innsats – *ikke* de land som bygger forskjeller mellom institusjoner og mellom samfunnsgrupper.

Det er med denne bakgrunn jeg vil påstå følgende: De andre regjeringsalternativene vil innebære et linjeskifte for Norge. Ja ikke bare et linjeskifte, men et systemskifte i norsk politikk, et kvalitativt brudd. Bort fra arbeidslinjen, bort fra trepartssamarbeidet mellom stat, næringsliv og arbeidstakere, bort fra partnerskapet mellom statlig og privat kapital. Det vil være et stort skritt bort fra den linje som har ført til stadig flere og mer interessante jobber.

Se på hva både sentrumsalternativet og Høyre har gjort og vil gjennomføre:

- De har tvunget igjennom en halv milliard kroner i skattelettelse til rederne.
- De snakker om å forandre delingsmodellen. Dvs at folk med 500.000 kroner og oppover skal betale bare 28% skatt av sin inntekt.
- Senterpartiets Gudmund Restad snakker om flat skatt. Ikke noe land har det. Selv ikke i Storbritannia under Thatcher og Major lot det seg gjennomføre. Er ikke Senterpartiet klar over at Thatcher måtte gå av p.g.a. det forhatte forslaget om en lik skatt på alle hoder.

Det viktigste poenget er at store skattelettelser vil gjøre det vanskeligere å bygge velferden videre. De samme pengene kan ikke brukes to ganger. Vi trenger pengene til utdanning, barn, eldre og helse.

Mer velferd vil tjene både små og store bedrifter. Dessuten er bedriftene helt avhengige av lave priser og lave renter. De borgerlige partienes skattelettelser kombinert med overbud på alle områder vil føre til en ny pris- og renteoppgang.

Små og store bedrifter er også avhengig av et godt samarbeid med fagbevegelsen og lønnstakerne. Hvordan skal de borgerlige få det til?

- ved å gå løs på sykkelønsordningen?
- ved å ta vekk det statlige bidraget til AFP?
- ved å ta vekk fradraget for fagforeningskontingenten på selvangivelsen?
- ved å forandre arbeidsmiljøloven slik at tryggheten i arbeidslivet svekkes?

De som tror at Norge kan klare seg i den globale økonomien med en kombinasjon av skattelettelser og overbudspolitik, de kan stemme på et av de borgerlige partiene. De har prøvd å styre ved å tilgodese fire partiers hjerteraker en gang før. Det førte oss inn i århundres høyeste rentenivå. Nå når den internasjonale konkurransen er helt åpen, vil prisstigning og renteøkning føre til at store deler av Norge flagges ut.

De som er enige med oss i at arbeidet er det viktigste, og at det derfor er

nødvendig å skape trygghet for lønnstakerne og investere i deres kunnskap, de må stemme på Arbeiderpartiet.

De som mener at det er nødvendig med et partnerskap mellom statlig og privat kapital for å skape investeringer i nye arbeidsplasser og sikre at de gamle ikke flagger ut, de må stemme på Arbeiderpartiet.

De som er for et fornyet partnerskap mellom stat og skatteyttere med sikte på et løft for å bedre kårene til eldre og syke, de må stemme på Arbeiderpartiet.

De som er for at Norge i framtida ikke bare skal være en industrinasjon, men også en miljønasjon, de må stemme på Arbeiderpartiet.

Som jeg var inne på i år har vi en merkelig situasjon foran dette valget. Men jeg må bare gjøre noen korreksjoner etter gode råd fra folk her i salen.

- Jeg sa at vi har et sentrumsalternativ med to statsministerkandidater og ingen politikk. Noen ganger er mitt inntrykk, sa en til meg, at det er tre statsministere - men fortsatt ingen politikk.
- Så ble jeg bedt om å presisere at Høyre tross alt målbærer en politikk - men har ingen statsministerkandidat.
- Fremskrittspartiet vil ha ny regjering, men bare dersom partiet får plass rundt kongens bord, sa jeg. Du må si at det er Carl I. Hagen som vil ha den plassen, sa en til meg. Og han er det jo ingen som vil ha.
- Og dette merkelige sammensurium skal limes sammen av Vingle-Venstre, som - som alltid - vil bli splittet dersom de får mer enn en på Tinget. Og det må legges til: Når Venstre sier «Sentrum» - da hører jeg - Høyre.

Når jeg tenker på opposisjonen kommer jeg på historien om da Kjell Magne og Anne Enger var på sykkeltur - med tandemsykel. De kom ut i ulendt terreng og i bratte bakker. Kjell Magne foran, Anne Enger bak. Midt i den bratteste bakken begynner det å røyne på for Kjell Magne - og han sier: - Dette var jammen en tung og bratt bakke Anne Enger.

- Ja - svarer Anne Enger. - Hadde ikke jeg bremsset hele tiden, hadde vi sikkert rullet ned igjen.

Kamerater!

Hovedårsaken til at vi har klart å snu utviklingen fra økende ledighet til vekst i arbeidsplasser, realvekst i lønningene og mer velferd, er at den faglige og politiske delen av arbeiderbevegelsen har trukket sammen i tospann.

Yngve og jeg satt sammen i den offentlige sysselsettingskommisjonen. Der var vi enige om tre grunnleggende punkter:

- Vi kunne ikke bli kvitt arbeidsledigheten uten et samarbeid mellom myndighetene, arbeidsgivere og arbeidstakere.
- En slik linje forutsatte beskyttelse av lønnstakernes interesser.
- Og den forutsatte en satsing på velferd, utdanning og arbeidsmarkedsopplæring fra Regjeringens side.

Vi har holdt fast på det som er kjernen i sosialdemokratiet: At arbeidet skaper velferden, og at fordelingen er viktigst.

De fleste land har beveget seg bort fra disse grunntesene. De gjenopplivet den gamle tanke om at skatteprivilegier for kapitalen ville gjøre det mer lønnsomt å investere. Dessuten, hvis lønnstakerne og de arbeidsledige fikk reduserte ytelser og mindre trygghet ville de få større incitament til å jobbe.

Vi har holdt fast ved at det ikke er utrygghet som skaper arbeidslyst, men trygghet. Folk er ikke arbeidsledige fordi de er late. Mange av de som står i ledighetskøen gjør det fordi de mangler kunnskaper og kvalifikasjoner til å ta de ledige jobbene.

Derfor har vi ikke bare opprettholdt det sosiale sikkerhetsnettet, vi har forsterket det. Vi har ikke skåret ned på de arbeidslediges ytelser, vi har forbedret dem. Samtidig har vi utviklet Europas mest ambisiøse utdannings- og arbeidsmarkedspolitikk.

I 1946 sa daværende finansminister Erik Brofoss dette i Stortinget: «Vi må fri oss fra innbildningen om pengene som grunnlag for levestandard og velstand. La oss alltid ha for øyet at vi lever av hverandres arbeid, og jeg understreker, av hverandres arbeid, ikke andres.»

Arbeidet skaper velferden. Rettferdig fordeling fører til økt verdiskaping, ikke mindre som høyresiden påstår.

Vi tar avstand fra tanken om at de rike må ha skattefordeler for at de skal investere, mens lønnstakerne må tåle piskan for at de skal gidde å jobbe. Dette er det mest umoderne som finnes. Tenk på hva slags samfunn vi er i ferd med å få. Det preges av de tusener av fagprofesjoner, et mylder av teknologier. Og kunnskapen preger arbeidet mer og mer, i alle yrker, på alle nivåer og i alle sammenhenger. Evnen til samarbeid er det som avgjør. En bedrift i dag kan ikke drives etter det gammeldagse kommandoprinsippet når det viktigste er å få faggrupper som besitter hver sin kunnskap og teknologi til å samarbeide. Da må det lages nye organisasjonsstrukturer der samarbeid blir det viktigste. Dette blir det umulig å få til med himmelvide forskjeller på folk. Investeringer i folks evner - gir økte muligheter for hver enkelt og for samfunnet som helhet. Det er kvalifikasjonene det kommer an på, ikke piskan.

Mye er ugjort. Det er mange oppgaver å ta fatt på. Selv om sysselsetningsveksten og de solidariske lønnsoppgjørene har ført til en mer rettfer-

dig fordeling, har vi grupper som faller utenfor. Dette skal vi gjøre noe med.

Regjeringen presenterte nylig forandringer i dagpengeordningen. Endringene innebærer at de langtidsledige skal ha rett til å fortsette på tiltak eller annet arbeid etter at dagpengeperioden på 3 år er slutt. De kan da opprettholde sin inntekt og komme inn i aktivitet som kan føre fram til arbeid.

Eneforsørgere vil få større kontantutbetalinger fra neste år, og de vil få økt mulighet til å komme inn i utdanning som kan føre fram til arbeid.

Og vi vil bedre forholdene for de som har det vanskeligst på boligmarkedet.

Vi må holde fast ved den linje at arbeid og utdanning er det mest effektive virkemiddel for å løfte folk opp. Men de som ikke kan komme i arbeid skal også ha en anstendig tilværelse.

Løfte mindretallet er en hovedoppgave for min regjering. Eller som det står i utkast til handlingsprogram for LO: «Det skal ikke være noen som er tapere eller blir utstøtt av grunner de selv ikke har kontroll over.»

I den videre utbyggingen av den offentlige velferden må vi gjøre et valg. Det er ikke så enkelt som at vi bare kan strø om oss med mer oljeinntekter. Det er for øvrig merkelig at de partiene som går inn for lavere tempo i oljevirkomheten vil bruke mer av oljeinntektene. De bør snart få inn i hodene sine at oljeinntektene er usikre. Hittil i år har oljeprisene sunket. Dersom prisfallet varer året ut, vil statens oljeinntekter reduseres med 20 milliarder kroner. Hvis oljeprisene synker ytterligere vil vi ikke ha noe igjen å sette inn på oljefondet. Hvor skal de da ta pengene til sine overbud fra? Svaret er at vi da må begynne med underskudd igjen.

Vi bruker i dag mye oljepenger. Vi bruker 23 milliarder over statsbudsjettet for 1997. Vi har brukt 700 milliarder siden vi fant oljen. I fjor var første året vi kunne sette noe av i oljefondet. Det fondet vi er i ferd med å bygge opp, tilsvare ikke mer enn 3/4 års utbetaling til folketrygden, eller det er en måneds produksjon på det norske fastlandet. I årene framover blir vi stadig flere eldre over 80 år, og inn i neste århundre blir det tusenvis av flere pensjonister som skal ha pensjon. Vi må forberede oss på den situasjonen hvis vi ikke ønsker å legge uansvarlige belastninger på framtidens lønnsstakere. Og dette er ikke lenger borte enn 10 år fra nå. Derfor må vi bygge opp et oljefond.

Men vi må også satse på velferden her og nå. Eldre og helse skal komme først. Vi vil gjøre et skikkelig løft for de eldre. Vi vil over en 4-årsperiode bruke 30 milliarder på eldreomsorgen. Det er den mest storstilte satsing på eldreomsorg over en så kort periode noensinne. Vi vil få orden på helsevesenet. Vi vil klare full barnehagedekning. Og vi vil satse på etterutdanning for voksne.

- Eldre og helse først
  - full barnehagedekning
  - etterutdanning for voksne
- er vårt program for neste 4-årsperiode.

Vi kan da ikke si ja til alt annet. Det går f.eks. ikke an å tenke seg en storstilt utbygging av eldresektoren og samtidig satse enda mer på veiinvesteringene slik de borgerlige partiene vil. De tar ikke de eldre alvorlig når de kan gå inn for noe slikt.

Arbeiderpartiet vil legge fram sine prioriteringer for velgerne i september. Hvis de borgerlige partiene som vil satse mer på alt, eller vil finansiere sine overbud med angrep på sykelønnsordning, avtalefestet pensjon, – vinner fram, så må de få prøve seg. Folket bestemmer. Valget blir en folkeavstemning om vårt klare valg – et løft for eldre og helse – uten ny pris- og renteoppgang. Vi skal også sette penger inn i den mest lønnsomme investering av alle – i etterutdanning for voksne. Satsing på velferd nå og investering i fremtida - det er det vi vil.

Utdanning må kombineres med satsing på ny teknologi. Det er det som må til for at Norge skal kunne forbli en moderne industri- og energinasjon. For det er det vi er: Industri- og energinasjon. Dette må kombineres med å være en miljønasjon. Vi må sette debatten om gasskraft inn i en slik sammenheng.

Arbeiderpartiet mener – og Stortinget har vedtatt at det skal gis konsesjon til bygging av to gasskraftverk i Norge. Stortingsflertallet mener at gasskraft ved å erstatte kull bidrar til å redusere CO₂-utslippene i en nordisk/europeisk sammenheng. Og foredling av naturgass vil gi oss ny kompetanse og erfaring i Norge. Det vil være med på å utvikle et industrielt miljø knyttet til foredling av våre naturressurser.

Konsesjonen til bygging av to gasskraftverk som NVE har gitt, er anket til Regjeringen av flere miljøorganisasjoner. Disse ankene arbeider nå Olje- og energidepartementet med. Når Regjeringen på visse vilkår gir endelig konsesjon kan Naturkraft, som utbygger, i henhold til normal prosedyre starte bygging.

Men det er et viktig steg til i prosessen. Det skal også gis utslippstillatelse for blant annet svovel og klimagassen NO_x. Det vil komme en ny internasjonal NO_x-protokoll som forplikter Norge – og som vil være strengere enn før. Regjeringen vil forsikre seg om at NO_x-utslippene blir lavest mulig for de planlagte gasskraftverkene. Endelig søknad om utslippstillatelse utformes i dialog mellom Naturkraft og SFT. En slik søknad vil trolig foreligge i desember – og da vil forhold omkring utslippene være klarlagt. Regjeringen mener at byggestart bør vente til dette har

skjedd.

I desember vil vi også vite hva som blir resultatet av klimaforhandlingene i Kyoto. På dette tidspunktet vil vi da ha bedre oversikt over alle forhold. Jeg føler det som min forpliktelse å klarlegge alle forhold og kanskje unngå en konfrontasjon som bare vil skade Norge som gassnasjon.

Uansett resultat av Kyoto vil vi her hjemme måtte lage en plan for hvordan Norge skal klare sine forpliktelser.

En ting står fast: Klimautfordringene må løses gjennom samarbeid på tvers av landegrensene. Samarbeid om rensing av utslipp, om teknologiutvikling og om energiforsyning. Energiproduksjonen må være renest mulig. I denne sammenhengen spiller gass en viktig rolle.

Uten den norske gassen ville utslippene av CO₂ være om lag 100 millioner tonn høyere i Europa pr. år. Men da er det urimelig at Norge ensidig skal belastes for CO₂-utslippene som følger av at gassen produseres.

Skulle vi ikke få gjennomslag for vårt syn i klimaforhandlingene, kan vi ikke bare kapitulere – dvs. stoppe byggingen av gasskraftverk og stenge gasskranene til Europa.

Norge har vært og er en energinasjon. Mye av vår industri er bygget opp på grunnlag av dette. Og vi har mye fremragende teknologi og kunnskap som har energi som utgangspunkt. Det må være en nasjonal oppgave å sikre at vi kan være en energinasjon også i framtida. Dette som alternativ til den oppgivespolitikk som deler av opposisjonen på Stortinget følger. Vi må altså ha et nasjonalt løft for kunnskap og teknologi. Vi skal være blant de fremste i verden når det gjelder miljøteknologi innen energisektoren

- knyttet til vannkraften
- til olje- og gassvirksomheten
- og til fornybar energi.

Nettopp fordi fagbevegelsen har stått i spissen for å gjøre Norge til en moderne industrinasjon, vil jeg benytte LO-kongressen til å presentere hvordan Regjeringen tenker seg dette nasjonale løftet. Det består av 7 punkter:

- For det første vil vi lage et nasjonalt forskningsprogram. Det brukes i dag omlag 2 milliarder kroner på forskjellige programmer som tar sikte på å utvikle og distribuere ny og mer miljøvennlig teknologi. Dette kan samordnes bedre og brukes på en mer målrettet måte. Nye midler kan legges til i et partnerskap mellom myndigheter og industri. I et nasjonalt forskningsprogram må innsatsen konsentreres mot de områder der vi har best forutsetninger, som norsk industri kan få best nytte av og som kan gi grunnlag for eksport av ny teknologi til andre land. Det-

te programmet må være en del av det klimapolitiske teknologiprogrammet som de 23 OECD-landene ble enige om under klimaforhandlingene i Bonn i 1995. Programmet bør bygge opp under områder der norske miljøer allerede har sterke sider og føre til at vi spisser vår egen innsats innenfor rammen av en internasjonal arbeidsdeling. Klimaproblemene bør da fokuseres. Kraftsektoren og petroleumssektoren peker seg ut. Her har vi at stort behov for nye teknologiske løsninger som vil tjene hele kloden. Dette forskningsprogrammet skal være praktisk rettet, og vil dra nytte av all tilgjengelig internasjonal kunnskap.

- For det andre vil vi lage et miljøfond på i første omgang en halv milliard kroner – nye midler vil komme til etterhvert som vi ser behovet for å hjelpe industrien slik at den blir bedre i stand til å bruke den nye teknologien som forskningen frambringer.
- For det tredje vil vi bruke statlig kapital aktivt til å sikre et stabilt, lang-siktig og nasjonalt eierskap i viktig industri- og finansvirksomhet. På den måten sikrer vi at kunnskap, forskning og teknologiutvikling kan skje i Norge og ikke blir flyttet til andre land. Og vi vurderer å bruke statlig kapital til å hjelpe norsk industri til å være med ute slik at den kan få tilgang til nye industrimiljøer og dermed sikre landet tilgang til ny verdifull kunnskap.
- For det fjerde vil vi fortsette å løfte nasjonen kunnskapsmessig og gjøre det mulig for alle å bruke informasjonsteknologien. Det kommer en nasjonal handlingsplan for IT i skolen.
- For det femte skal etterutdanningsreformen bl.a. ha som siktemål å gi alle arbeidstakere mulighet til å delta i den teknologiske utviklingen i bedriftene.
- Derfor blir en viktig del av reformen å gi alle voksne som ikke har det, grunnutdanning og videregående skole. Dette må være en statlig oppgave.
- Derfor må det utvikles tilbud om etterutdanning i alle deler av arbeidslivet. Årsaken til at mange ikke får etterutdanning, er ofte at det ikke er utviklet tilbud. Dette skjer oftest i lavtlønnsyrker og i rutinepregede jobber. Også her må staten inn i bildet. Den må bruke høyskolene og voksenopplæringsorganisasjonene til å lage undervisningstilbud.
- Så må det bygges opp et utdanningsfond der partene i arbeidslivet og staten skyter inn penger. Alle arbeidstakere skal få sin egen utdanningskonto.
- Stortinget må lovfeste retten til etterutdanning.
- For det sjette vil vi bygge ut kulturnett Norge. Vi vil binde all kunnskap som finnes i landet, i bibliotekene, høyskolene, universitetene sammen i et kunnskapsnettverk som alle kan få tilgang til på et folkebibliotek.
- For det **sjuende** vil vi bygge opp fjernundervisning knyttet til de regio-

nale høyskolene som også kan bli krumtappen i å utvikle etterutdanning tilpasset regionens arbeidsliv. Høyskolen på Lillehammer som er kommet langt på dette feltet, må ha en nøkkelrolle i dette arbeidet.

Kamerater,

Vi står foran en ny epoke i Norge. Den menneskelige energien og energien fra vannkraften, gassen, bioenergien må gå sammen om å skape det nye Norge.

Arbeiderpartiet og LO må lede an. Vi må få vekk all pessimismen om at ingenting går og at det meste må legges ned av hensyn til miljøet. Hensynet til miljøet taler for at vi satser offensivt.

Vi kan ikke få vekk alle forurensninger ved bare å satse på avgifter. SV-landsmøtet gikk inn for en CO₂-avgift for hele industrien. Venstre vil fjerne alle statlige kraftkontrakter. Dette er hverken klokkeindustripolitikk eller god miljøpolitikk. Vi oppnår kun at industrien flytter til land uten slike avgifter og lavere energipriser. Norske arbeidsplasser går tapt og utslippene blir større, for i andre land bruker de som regel kull i stedet for vannkraft. Da er det bedre å stille krav, inngå avtaler og bl.a. gjennom et miljøfond hjelpe industrien til å klare kravene. Slik kan oljeformuen vår brukes på en framtidrettet måte.

La meg nevne – siden en nederlagsstemning forsøkes spredd til olje- og gass-sektoren – at vi allerede i dag skiller ut CO₂ fra gassen på Sleipnerfeltet, og fører den tilbake til geologien under havbunnen igjen. Det er i seg selv et teknologisk kunststykke.

Men gassen kan også deponeres direkte i havet, der det ligger til rette for det. Det finnes norske forskningsmiljøer som ligger helt i verdenstoppen når det gjelder å forstå hvordan dette best kan gjøres. Nå planlegger norsk industri og Forskningsrådet å bygge et fullskala demonstrasjonsanlegg for rensing av CO₂. Til det trengs mye penger. Vi vil la dem få disse pengene.

Tenk på hvilke perspektiver denne forskningen åpner opp. Det kan være snakk om nesten «CO₂-frie» gasskraftverk, – ikke bare i Norge, men over hele verden.

I klimapolitikken kan det være fatalt å gjøre det beste til det godes fiende. Dessverre er det altfor mange som gjør nettopp det i den norske debatten. Men det gir oss bare enda flere grunner til å fortsette det møysommelige arbeidet som tar oss dit vi ønsker. For akkurat som velferdsstaten ble skapt skritt for skritt gjennom systematisk innsats i tiår etter tiår, akkurat slik blir det arbeiderbevegelsen som må bære de tyngste bøkene i arbeidet med å skape et samfunn som er mer bærekraftig.

En slik oppgave kan ikke overlates til politiske døgnfluer som livnærer seg av oppmerksomhet fra mediene. Den jobben må gjøres jevnt og trutt, og over lang tid. Her finnes ingen «sjarmøretapper», her trengs solid

politisk håndverk.

Det norske Hus tar form gjennom de forslagene Regjeringen legger fram. Nye vil komme. Det er et hus som må stå i den globale landsby. En spurte meg i går om hva jeg syntes om åpningen av kongressen. Jeg sa den var fin. Fredsmonumentet på Youngstorget. Åpningsprogrammet om rettferd. Yngves tale.

Budskapet fra de første fagforeninger for 100 år siden er blitt båret videre gjennom tiårene.

Et århundre tar nå slutt og LO fyller 100 år.

Hva har skapt de gode sidene ved dette århundre?

- Frihet og demokrati
- Vitenskap og teknologi
- Fagbevegelse og sosialdemokrati.

Sosialdemokrati som motvekt mot alle ekstreme retninger enten det har vært den brutale kapitalisme eller den politiske fundamentalismen som kommunismen og nazismen.

Jeg sa fagbevegelse, ikke fagorganisasjon. Fagbevegelse er noe mer enn bare å kjempe for seg og sine egne interesser. Derfor var åpningen i går fin.

Også fordi det er mange skumle tendenser i tiden. Nynazismen her hjemme og den religiøse fundamentalismen i Iran er to siden av samme sak og som dessverre ser ut til å bre om seg. Disse satans mordere, som Olof Palme en gang sa. De livnærer seg av den samme hatets kilde. Fagbevegelse og sosialdemokrati bygger på likeverd, på moderasjon og kompromiss på vitenskap og teknologi heller enn trosretninger og fanatisme. Og friheten. Hvis rettssikkerheten ikke gjelder alle, gjelder den til slutt ingen. Hvis ytringsfriheten ikke gjelder alle, gjelder den til slutt ingen.

Derfor er Salman Rushdis sak også vår sak.

Og framfor alt må arbeiderbevegelsen være fremst i å bekjempe alle fordommer og intoleranse. Og det finnes bare en måte å gjøre det på: Spre holdninger og bygge opp kunnskap og ta i bruk ny kunnskap. Da går det å få kontroll over en utvikling som mange ser som skremmende og derfor flykter inn i fundamentalisme og vold. Og vi må bruke kunnskapen og teknologien til å skape nye muligheter og jevne ut forskjellene.

– Vi skal stå oppimot fundamentalismen og bygge på likeverd, kunnskap og vitenskap, på ny teknologi og respektere folk uansett farge og religion. Når folk vurderer folk etter farge eller religion, da er dette en farlig fundamentalisme som vi alle skal bekjempe, sa Jagland som til slutt leste fra Rudolf Nilsens dikt «Nr. 13».

– Det er for mange Nr. 13 både ute i verden og i vårt eget land. Derfor kommer jeg aldri til å glemme norsk fagbevegelse! sa Jagland til slutt.

Innledningen ble etterfulgt av langvarig applaus.

Dirigenten ga så ordet til LO-lederen som også rettet en takk til statsministeren for en flott tale før han tok fatt på sin egen innledning. – Jeg skal ikke kommentere dine bemerkninger om mine danseferdigheter, Thorbjørn. Ironiske talemåter er liksom ikke min stil, (en påstand fra LO-lederen som ble motsagt av latteren i salen) men politikken din tror jeg vi skal forholde oss til på en fin måte, sa Hågensen.

LO-LEDERENS INNLEDNING

For første gang legger Sekretariatet fram for en Kongressen en helhetlig strategi for sysselsetting, velferd og innflytelse på den økonomiske politikken. Den inneholder krav til myndigheter, arbeidsgivere og ikke minst til oss selv både som tillitsvalgte på bedriftene og som aktør ved tariffrevisjonen. Vi har kalt dokumentet LO's forsterkede Solidaritetsalternativ, sa Hågensen.

Forslaget griper inn i flere av kapitlene i Sekretariatets forslag til nytt prinsipielt Handlingsprogram. Og det kunne derfor være hensiktsmessig at debatten rundt forslaget: LO's forsterkede Solidaritetsalternativet videreføres og sees i sammenheng med debatten til selve Handlingsprogrammet etter Esther og Jans innledninger.

Debatten og endringsforslagene vil der kunne videreføres til redaksjonskomitéene som tilrettelegger for selve sluttbehandlingen i Kongressen.

Hvorfor et eget og forsterket Solidaritetsalternativ? Er ikke situasjonen i Norge slik at problemet ikke er ledighet, men manglende arbeidskraft i mange yrkesgrupper? Vi ser distrikter som kjører kampanjer for å tiltrekke seg arbeidskraft. Norges Bank er redd arbeidsmarkedet er blitt for stramt. De skremmer med at inflasjonsskruen kan bli satt i gang igjen. Arbeidsledigheten står ikke øverst på den politiske dagsorden i Stortinget. Og mediebildet er heller ikke preget av at over 100 000 fortsatt er utenfor det ordinære arbeidsmarkedet.

Den gode erfaring

Vi innleder dette dokumentet med å gjøre opp status for den kongressperioden vi nå avslutter. Vi måtte for fire år siden konstatere som et faktum at sysselsettingsutfordringen er den de vestlige demokratier har aller vanskeligst for å løse. Dessverre, kamerater, gjelder dette like mye i dag. Alle ser at det er et sosialt problem, men vi må også innse at den er et problem for selve demokratiet. De store ledighetstallene er jo et talende bevis på manglende vilje eller evne til å styre utviklingen slik at alle som ønsker det har et arbeid. Hvor mye som skyldes evneløshet og hvor mye som skyldes

manglende vilje, kan nok variere. Vi må uansett konstatere at 10% åpen ledighet eller mer er blitt det normale i vår del av verden.

For fire år siden så vi at Norge kunne være i ferd med å komme i samme situasjon. Vi måtte da spørre oss: Hva kan vi gjøre for å unngå det? Svaret var at vi måtte bygge på de sterke sider ved den norske samfunnsmodellen. Det var knyttet til hvordan vi organiserer arbeidsmarkedet. Vårt arbeidsmarked var i mindre grad enn de fleste andre preget av en uoversiktlig kamp alle mot alle. Det blir lett et uheldig sluttresultat når arbeidstakerne hver for seg kjemper for sine interesser. Mangelen på overordnet styring i arbeidsmarkedet som dominerer bildet i industrilandene blir lett bare et motstykke til den mindre grad av styring vi har sett i andre deler av økonomien. Markedene spiller større rolle, og regjeringene har fått mindre innflytelse.

Vår erkjennelse var da at vi kan medvirke til samfunnsstyringen ved å bidra til organisering av arbeidsmarkedet. Vi fyller opp et vakuum der myndigheter er satt ut av spill og andre krefter forsøker å overta. Samtidig visste vi at de som klarer å bidra til samfunnsstyringen også skaffer seg mulighet til større innflytelse. Ved å organisere inntektsdannelsen bedre kunne vi oppnå to ting. Vi kunne hjelpe til med å få arbeidsledigheten nedover og vi kunne samtidig styrke LO sin innflytelse over viktige samfunnsområder.

Denne filosofien – at vi sjøl kan ha avgjørende innflytelse over vår egen skjebne – kan virke sjølsagt. Men jeg vil hevde at dette ikke er eller var noe sjølsagt for alle. Det koster også å få det til i praktisk arbeid.

Hvor ofte hører vi ikke at vi har mistet styringsmulighetene – og er kastet til ulveflokkene i internasjonale finansmarkeder? At vi ikke kan påvirke viktige rammebetingelser knyttet til rente og valutakurs. At vi nådeløst må underordne oss den økte internasjonale konkurransen. Og at dette krever økte lønnsforskjeller m.a.o. at vi hiver tankegangen om solidarisk lønnspolitikk over bord. En av våre viktigste erfaringer er kanskje denne: Selv om disse ytre forhold har forandret terrenget og kanskje gjort jobben mer krevende, er dette ikke det avgjørende. Vi kan styre arbeidsmarkedet og dermed også samfunnsøkonomien. De land som har tapt kampen mot arbeidsløsheten har ofte sviktet på dette punktet, ved å miste troen på at det nytter. Selv om tro må følges av evne for at det skal nytte, er trua første forutsetning.

Ved at vi leverte bidrag til en samordnet inntektsdannelse for å unngå uønsket inflasjon, fikk regjeringen større handlingsrom. En kunne dytte mere på gjennom virkemidler som statsbudsjett og rente uten å sette prisutviklingen ut av kontroll slik det har skjedd i mange andre land. Og vi kunne med større rett stille krav til myndighetene om å utnytte dette handlingsrommet når vi sjøl kunne bidra konstruktivt.

Det tredje elementet i politikken var også viktig. Det var det vi kaller aktiv arbeidsmarkedspolitik. For det første var det lett å innse at selv den

mest vellykkede økonomiske politikk på det generelle plan ikke alene ville løse ledighetsproblemet. Til det var altfor mange hender ledige. Og vi innså også at selv en økonomi i framgang, utsetter mange mennesker for situasjoner der de lett kan bli arbeidsledige. Det vil alltid være bedrifter som må legge ned og virksomheter som nedtrappes. Og da vil det oppstå problemer med «å komme på toget» igjen for store grupper. Mange Kongressrepresentanter er velkjente med det. Aktiv arbeidsmarkedspolitikk var derfor sentralt både for å begrense den åpne ledigheten, men også for å bedre grunnlaget for framtidig sysselsetting.

Jeg skal ikke nå terpe for mye på tall. Noen av de viktigste er gjengitt i kongressdokumentet. Men det vi kan konstatere er at ledighetsproblemene er nesten halvert i løpet av denne fire-års perioden. Ved kongressen i 93 var det 185 000 utenfor det ordinære arbeidsmarked. I 1997 er det 101 500. Så selv om problemene fortsatt er store, er dette et resultat som er oppsiktsvekkende i en internasjonal sammenheng. Jeg tror knapt det finnes eksempler i fredstid på at noen land har klart å bedre sysselsettingssituasjonen så mye på så kort tid. Og i vår egen historie er det ingen slike paralleller. Selv høyrekreftene i samfunnet må innse at resultatene er gode. Men de misliker sterkt måten det har skjedd på. De har alltid vært i mot inntektspolitikk og et velorganisert arbeidsmarked. Det er altfor mye planøkonomi i dette.

Derfor prøver de seg med at det er oljerikdommene som gjør at vi har klart oss så godt. Jeg tror de aller fleste erkjenner at dette ikke er hele forklaringen. Det er klart at oljevirkosomheten og oljeinntektene har vært til fordel for det norske samfunn og gjort jobben lettere enn den ellers ville ha vært. Men det er faktisk slik at oljesektoren betydde omtrent like mye i norsk økonomi om vi går 10-15 år tilbake i tiden. Og det er slett ikke slik at vi de siste årene har brukt mere oljepenger.

Den viktigste forklaringen ligger nettopp i måten vi har organisert arbeidsmarkedet på. Det at vi har fått til et så sterkt oppsving, så mange nye jobber, så sterk nedgang i ledigheten uten å få inflasjonsproblemer, er den store bragden. Oljesektoren hjelper oss ikke med dette. Vi har vel alle et inntrykk av at oljesektoren ikke har vært noe lett område å hankses med i arbeidsmarkedssammenheng. Og det er vel ingen som noen gang har ment at store oljeinntekter har vært noe viktig middel for å holde inflasjonen nede.

I dokumentet konstaterer vi også at denne bedringen i sysselsettingen har skjedd samtidig med framgang på andre områder. Vi viser at reallønnsøkningen er klart større enn i forrige periode. I kongressperioden 1989-93 var den for gjennomsnittet 3 1/2 prosent. I perioden 93-97 for gjennomsnittet 6 1/2 prosent. Og 90-åra kommer meget godt ut sammenlignet med 80-tallet som helhet. Vi har fått mer reallønnsforbedring med mindre nominelle tillegg. Og vi peker også på at reallønn og kjøpekraft ikke er det enes-

te vi kan innkassere på den positive siden:

- Vi har greid å få på plass en frivillig pensjonsalder ned til 62 år.
- Vi har fått klare forbedringer i omsorgspermisjonene.
- Vi har fått avskaffet 80 ukers regelen i dagpengeordningen.
- Vi har forsterket beskyttelsen av ansattes rettigheter, gjennom en skjerpning av Arbeidsmiljøloven.

Og jeg tror også at uendret sykelønnsordning kan føres på inntektssiden i regnskapet for Solidaritetsalternativet. Uten vårt bidrag til å styrke norsk økonomi og uten den innflytelse inntektspolitikken har gitt, ville vi stått mye svakere overfor de borgerlige framstøtene for nedbyggingen av denne sosiale ordningen.

Veien videre

Vi understreker i dokumentet at veien videre nå blir mer krevende. Det sier seg selv at det er lettere å få opp sysselsettingen, jo flere ledige hender det er å ta av i utgangspunktet. Når vi nå er kommet lavest i Europa i åpen ledighet, er det klart at det er de tyngste utfordringer som gjenstår.

En av disse er å hindre at den eldre delen av arbeidsstyrken skyves ut. Det er viktig at disse beholder fotfestet ikke bare for å hindre ledighet, men også for å sikre det økonomiske grunnlaget for velferd og pensjoner i framtida. Velferdssamfunnet er basert på produktivitet og sysselsetting. Jo flere vi har i arbeid, jo flere ville være med å dele på de utfordringer velferdsstaten vil kreve. Vi har forsøkt å få med en skremmende illustrasjon på dette i vårt dokument. Den viser at det nå nærmest er regelen at etter fylte 55 år faller over halvparten utenfor arbeidslivet. Og dette har vært en langsiktig tendens i de fleste land. I Belgia er det bare 1/3 av mennene mellom 55–64 år som fortsatt befinner seg i arbeidsmarkedet. Også i Norge har utviklingen vært presset i denne retning, men vi har fortsatt 70% av gubbene innenfor, også etter fylte 55. Også for kvinner ligger vi bedre an. Men forskjellen her har mer med forskjell i likestilling å gjøre enn forskjeller i sysselsettingspolitikk.

Vi ønsker å videreføre hovedideen ved det nåværende Solidaritetsalternativet, men vi har også innsett at vi må finne forsterkninger. Den gamle resepten er fortsatt gyldig, men den trenger også ny medisin. Det er særlig viktig å forsterke fagbevegelsens egen innsats. For å oppfylle sysselsettingsmålet, må alle gode krefter bidra rundt om i virksomhetene. Det er også viktig for å styrke troen på den politiske bærekraften i Solidaritetsalternativet. Den må ikke oppfattes bare som en utfordring for den sentrale fagbevegelsen. Her er det mye å gripe fatt i. Vi må følge opp alle de virkemidler og arbeidsområder som står til disposisjon for faglig innsats. Vi må følge opp muligheten til etter- og

videreutdanning, vi må engasjere oss i oppfølging av langtidssyke. Vi må alle medvirke til at arbeidskollegaer får oppgaver tilpasset egen forutsetning. Det kan dreie seg om de med dårlig helse, det kan dreie seg om innvandrere og det kan dreie seg om de som ønsker en delvis nedtrapping av sin arbeidsinnsats.

En særlig utfordring ligger i å innlemme våre nye landsmenn i arbeidsmarkedet på en skikkelig måte. Dette er viktig som en del av ledighetsproblemet. Men det er også viktig for å gi dem skikkelig fotfeste, anerkjennelse og respekt i det norske samfunn.

Ledigheten blant ikke-vestlige innvandrere er 4–5 ganger så stor som for andre. Dessuten vet vi at særlig innvandrerkvinner ofte ikke lar seg registrere som ledige. Vi vet også at innvandrere særlig ofte har jobber som ikke gjør full bruk av deres kompetanse.

Vi står altså overfor en utfordring som kaller på bred innsats. Vi har også sett at kamp nytter. Vi ser at innvandrere gjør det stadig bedre i arbeidsmarkedet når de får prøvd seg. Vi ser at arbeidsmarkedstiltak gir særlig store resultater når de tilpasses innvandrenes behov. Fellesaksjonen med Norsk Folkehjelp er ett eksempel på organisasjonsmessig innsats for innvandrere og det norske samfunn. Det må være fagbevegelsens oppgave å delta aktivt på ennå flere arenaer!

Vi ser i disse dager også at selve forhandlings- og inntektssystemet vårt utsettes for harde påkjenninger. Det framstilles som om det er LO alene som skal ha ansvaret for en fornuftig inntektsdannelse. Selv om vi innretter oss fornuftig i tida framover, vil det bli stadig vanskeligere å være alene om å ta ansvaret for samfunnets helhetsinteresser. Krefter som forsvarer snevre profesjons- eller gruppeinteresser har vist at de ikke tar noe ansvar for helhetsløsninger. Derfor er det viktig at vi får reformer i systemet for forhandlinger og tvisteløsninger. Det skal ikke innebære at noen skal fratras streike og forhandlingsrett. Men det skal innebære at andre grupper også bringes inn i et system der en må ta inn over seg at en ikke er helt alene i denne verden. En må ta inn over seg at ulike gruppers adferd innebærer gjensidig påvirkning. Det er derfor svært gode argumenter for at mer frittstående grupper underlegges de samme spillereglene som de LO-gruppene faktisk må innordne seg.

Dokumentet reflekterer også at det nå er dags for en fordelingspolitisk offensiv. Det er sterke krefter som skaper ulikhet i en moderne økonomi som Norges. Samtidig vil den bedrede økonomiske situasjon vi medvirker til, lett forsterke disse ulikhetsskapende prosessene. Dette skaper urettferdigheter som det er svært viktig å bekjempe. De kolliderer med vår rettferdighetssans og politiske grunnholdninger og det svekker også grunnlaget for en videreføring av en fornuftig inntektspolitikk. Derfor mener jeg at vi må legge mere krefter i å påvirke de systemer som kan påvirkes for å få større rettferd i fordelingen av goder og byrder.

Dokumentet skal også reflektere at kollektiv fornuft i inntektsdannelsen ikke står i motsetning til positiv utvikling av samfunnet på andre områder. Vi prøver å få fram at det snarere er tvert i mot. Lykkes vi med inntektspolitikken og sysselsettingsutfordringen, skaper vi samtidig et bedre grunnlag for reformer i en positiv samfunnsutvikling. Vi legger grunnlag for en etter- og videreutdanningsreform og vi legger bedre grunnlag for framtidens pensjoner. Vi legger også grunnlaget for reformer når det gjelder organisering av arbeid og fritid. Utfordringen for å videreføre Solidaritetsalternativet blir å ta ut reformene på en måte som ikke svekker den positive bærekraft vi nå registrerer. Og det skal vi klare, men samtidig kanskje innrette reforminnsatsen på en ny måte. Vi snakker ikke om organiseringen av den ordinære arbeidsdagen. Normalarbeidsdagen ligger fast, sammen med overenskomstenes bestemmelser om aktuelle unntak og forutsetningene for det.

Vi tar for oss den realitet at forslagene til Kongressen om viktige reformer, reflekterer den virkelighet medlemmene står overfor. Kravene fra de yngste er anderledes enn de eldstes, det er forskjell på krav mellom kvinner og menn og mellom privat og offentlig sektor.

Vil nytenking gi muligheter for å kombinere kollektive avtaler med individuelle behov?

Hvis vi tar ut f.eks. den 5 ferieuke, i praksis 30 timer, må da alle ta den ut i ferie – eller kan man anvende timene ut fra sin egen sosiale situasjon og dermed egne behov? Med arbeid for alle, rettferdig fordeling og nytenking i reform politikken – nærmer vi oss ikke da i praktisk politikk et samfunn med det vi kaller livskvalitet?

Vi snakker mye og mener mye om dette begrepet. Men jeg tror vi må erkjenne at innholdet nødvendigvis ikke er det samme for alle?

Vi er opptatt av fleksibilitet når det gjelder pensjonsalderen, og det er riktig. Men tror vi at medlemmenes behov for fleksibilitet bare gjelder etter vi har passert 60? Kanskje burde også pensjonsalderens fleksibilitet være mellom 60 og 70 år? Vi får mange anledninger til å arbeide videre med disse ideene. Regjeringen har varslet et offentlig utvalg som skal utrede ulike former for fleksibel tidligpensjonering. LO skal som oppfølging av årets mellomoppgjør sammen med NHO utrede tiltak for at de eldre arbeidstakerne skal stå best mulig rustet ved avrundingen av yrkeskarrieren. Ikke minst skal vi se på tjenestepensjonene. Disse er i dag urettferdig fordelt og skaper problemer i forbindelse med ansettelse og skifte av jobb. Det er med andre ord nok å gripe fatt i.

Viljen til å kombinere tradisjoner og visjonene har tradisjoner i fagbevegelsen. Tørr vi være spydespiss for nytenking to år før LO passerer sine første 100?

Med disse innledende ord har jeg villet få fram at:

– Sysselsetningsutfordringen ikke er løst.

- Det vil bli mer krevende å gå siste del av distansen mot full sysselsetting.
- Dette krever at vi bygger på våre gode erfaringer med Solidaritetsalternativet.

Forsterkningene må bestå av:

- Også andre grupper må innordnes i en kollektivt fornuftig inntektsdannelse.
- Innsatsen må forsterkes overfor utsatte grupper i arbeidsmarkedet.
- Her spiller også lokalsamfunnet en viktig rolle - herunder klubber, og foreninger og LO's lokalorganisasjon.
- Forsterket etter- og videreutdanning.
- Mer rettferdig fordeling.

En slik politikk står i sterk motstrid til å overlate mer ansvar til andre krefter nå som målet nesten er nådd. Igjen vil vi stå overfor motstandere som hevder at andre må overta ansvaret for kampen mot inflasjon og overforbruk. Norges Bank ønsker med støtte av den politiske høyreside, større makt og større selvstendighet.

Vi vil bli møtt av dem som hevder at vi trenger større lønns- og inntektsforskjeller og ikke mer rettferdig fordeling. Vi vil også bli møtt av de som mer eller mindre bevisst hevder at andre ting enn full sysselsetting nå er viktigst og at vi kan slappe av på årvåkenheten.

Men, og det er viktig å erkjenne: Vi trenger allianser! Vi trenger myndigheter med felles mål og vilje til å samarbeide om den økonomiske politikken. Arbeiderpartiet og Regjeringen har stilt opp og greid å få skiftende flertall i Stortinget for de økonomiske helhetsløsningene som har vært nødvendige.

De siste to åra, når Stortinget har behandlet statsbudsjettene, forteller oss at dette ikke er noen selvfølge i framtida.

Grådighetskulturen er en annen utfordring. I finans- og meglermiljøene er det avslørt en ukultur vi trodde ikke hadde nådd Norge. Lovreguleringer er nødvendig overfor aktører som ikke eier magemål.

Bedriftslederne, som roper på kostnadsutt, legger ned bedrifter og sender hundrevis av mennesker i ledighet gir seg selv lønnsøkninger i millonklassen. Enkelte kapitalisters private adferd og opptreden gjør mange opprørte, i en tid hvor det appelleres til samfunnsansvar. At mange reagerer og blir forbannet, forstår jeg. Men skal vi gi opp av den grunn? Hvem blir taperene hvis vi skrur tida 10 år tilbake?

Blir det eierne, meglerene, bedriftslederne? Nei, historien har lært oss: Det blir velferdsstaten og de mange som stoler på felleskapet og helhetli-

ge løsninger. Men, vi skal si fra, gjennom de demokratiske spilleregler demokratiet gir oss!

I Sekretariatets forslag til uttalelse på en rekke områder som er sentrale for våre medlemmer, reiser vi krav som roper på politiske allianser – og en fortsatt sosialdemokratisk Regjering. Det overordnede mål for fagbevegelse i hele verden – arbeid for alle – og en rettferdig fordeling er selve idegrunnlaget for hele politikken.

Vi kan påvirke både valg – og samfunnsutviklingen – hvis vi tørr!

Det forsterkede Solidaritetsalternativet vil være et avgjørende virkemiddel! Jeg tar med dette opp Sekretariatets forslag nr. 1301.

Dirigenten hadde registrert 53 talere, og fikk tilslutning til at strek ble satt innen utgangen av kommende pause. Det var kommet flere spørsmål om hvordan forslag skulle fremmes, så dirigenten gjentok prosedyren for sikkerhets skyld og minnet om at det ligger 3 gjennomslagsark i mappen for dette formål. De som allerede hadde skrevet sine forslag på eget ark skulle slippe å skrive dem opp igjen, men få dem kopiert av funksjonærene. Men alle måtte fylle ut arkene i mappa uansett.

Møtet hevet 16.40.

Møtet ble satt igjen kl. 16.55 med *Oddrun Remvik* som dirigent.

Hun opplyste først at det var kommet inn på dirigentbordet et vakkert armbånd som var funnet, og som hun trodde var mistet av en av røykerne. Videre etterlyste hun eventuell finner av adgangskortet som *Magnar Nilsen* hadde mistet.

Når det gjaldt innleverte forslag, opplyste hun at endel var levert inn på dirigentbordet. Det var anledning til å levere inn forslag til dirigentbordet under innleggene til de to første talerne.

Hun ga så ordet til første taler i debatten.

DEBATTEN

Ragnar Gregersen, NEKF, konstaterte at kongressen var blitt presentert for et helhetlig program for et forsterket solidaritetsalternativ. Det nye nå var at LO nå klart setter betingelser.

– Vi i elektrikerforbundet er særlig fornøyd med at vi har fått inn dette med etter- og videreutdanning, sa han. Innafør isolasjonsområdet har vi siden 1986 hatt det som et klart krav, og vi er stolte over at den reformen vi har drevet fram nå kommer.

Han var spent på hvordan andre stilte seg til denne reformen og oppfattet at Jagland klart hadde lovet å komme med en generell reform som gir alle rett til videre- og etterutdanning. Det blir en reform som blir generell for alle, men i tillegg kommer spesiell satsing overfor enkelte grupper, som står svakt og har et dårlig utdanningsgrunnlag i utgangspunktet.

– Jeg oppfatter det som er sagt at vi får fullt gjennomslag for kravet, sa han.

Jan Davidsen viste til den nederlagsstemning enkelte står for og som ble omtalt under innledningen av kongressen. De resultater vi har oppnådd som også er blitt omtalt på kongressen bærer derimot ikke preg av denne nederlagsstemningen, tvert om viser de i alle høyeste grad tro på egne krefter. Davidsen fokuserte på at vi ikke må undervurdere menneskenes frykt for en menneskeskapt klimaforandring, og at vi må holde oss til føre var-prinsippet. Han syntes det var godt å høre av Thorbjørn Jagland at også regjeringen legger opp til dette. Solidaritetsalternativet mente han også dreier seg om å skape dialog med miljøbevegelsen, det handler om å skape økt rom for livskvaliteten på bekostning av økonomisk vekst. Noe av det helt sentrale ved fagbevegelsen er at den nettopp makter å se helheten.

Offentlig sektor står i en bruddsituasjon – på profil, ikke ramme. Nettopp solidaritetsalternativet framstår som det beste eksempel på hva vi kan oppnå når den politiske og faglige arbeiderbevegelse står sammen. Kommuneforbundets siste landsmøte understreket nettopp behovet for å forsterke samarbeidet med Arbeiderpartiet. Davidsen understreket videre offentlig sektors betydning i kampen mot de krefter som går inn for økt privatisering

Før *dirigenten* ga ordet til Olav Støylen, refererte hun talerlisten, som nå inneholdt 58 navn, inkludert de to som hadde hatt ordet i denne debatten. Hun satte deretter strek, og dette ble godkjent.

Hun sa videre at dirigentene hadde tenkt seg at man ved å kopiere alle forslagene (16 hittil) kunne slippe å referere forslagene fra dirigentens plass. Denne behandlingsmåten ble enstemmig godkjent. Dirigenten refererte imidlertid alle navnene på forslagsstillerne og spurte om noen var glemt. Det var det ikke. Hun sa at dirigentene ville referere navnene på forslagsstillerne under voteringen, og man ville også foreslå alle forslagene oversendt redaksjonskomiteene. Denne behandlingsmåten ble enstemmig godkjent.

Olav Støylen, Sekretariatet, sa at Kjemisk Forbund var det man kalte kraft- og utbyggings-kameratene i LO. Vi søker ikke en konfrontasjonslinje i gasskraftspørsmålet, men vi forsøker heller ikke å unngå en konfrontasjon. Situasjonen på de mange ensidige industristedene i Norge er at man står

foran store investeringer i de neste årene. Dette gjelder ikke minst miljøinvesteringer og kanskje særlig innenfor aluminiumsindustrien.

– Alle prognosemakerne er enige om at Norge ved århundreskiftet vil trenge ca. 4 terrawatt med elektrisk kraft, det tilsvarer omtrent 4% av Norges forbruk på ett år. Hvis vi ikke fått bygget ut ny gasskraft, vil vi måtte importere denne kraften. Det den kraftintensive industrien på de ensidige industristedene trenger, er langsiktighet i sine rammevilkår. De trenger langsiktige kraftkontrakter. Derfor er det behov for at all usikkerhet om kraftproduksjonen i Norge ryddes til side. Vi vet at vi ikke kan løse vårt kraftbehov med ny utbygging av vannkraft. Vi i Kjemisk Forbund mener at gassen må være tilgjengelig direkte i industrien også - ikke bare til produksjon av elektrisk kraft. Vi må kunne formidle våre råvarer på en best mulig måte.

Hvis vi ikke løser våre energibehov, er det fare for at mange av de investeringene som skulle foretas i Norge, vil foregå i utlandet. På denne bakgrunn sa han seg svært tilfreds med det LO-lederen hadde sagt i sin innledning i dag. Han var også tilfreds med at statsministeren hadde lovet å levere kraft til den kraftintensive industrien.

Torill Lilleheie, NTL; satt i valgkomiteen og skulle derfor få ordet senere.

Kjell Bjørndalen, Sekretariatet, sa seg glad for de signaler som var kommet fra Hågensen og Jagland om gasskraftverk. Han var spesielt glad for dette etter at det var skapt uklarhet om statsministerens holdning de siste ukene. Etter hans mening gjorde det ikke så mye om gasskraftbyggingen ble noe utsatt, det viktigste var forsikringen om at de skulle bygges. Han ville helst sett at man kom i gang raskest mulig. Vi kan ikke være som strutsen og stikke huet i sanden når vi møter motbør.

– Det er ingen tvil om at industrien har behov for mer kraft. Det må være bedre å produsere denne kraften selv enn å importere kraft fra Danmark og Sverige som er produsert ved atomkraftverk og kullkraftverk. Det vil også helt sikkert være tilgjengelig teknologi om kort tid som vil kunne redusere CO₂-utslippene fra gasskraftverk. Vi skal videre fortsatt arbeide for solidaritetsalternativet. Arbeidet for APF og nedsatt pensjonsalder står også sentralt. Partene har nå satt ned arbeidsgrupper som skal se nærmere på mulighetene. Vi må få en fleksibel ordning som også gjør det mulig å kunne gå av ved fylte 60 år.

De gamle sliterne i arbeidslivet fortjener slik mulighet om de ønsker det. Det er et faktum at ikke alle greier å henge med utviklingen. På den annen side må vi også sørge for at de som ønsker å fortsette i arbeidslivet får anledning til det, sa han og mente en fleksibilitet over hele ti-året var ønskelig, med mulighet til å kombinere arbeid og pensjon.

I sekretariatet hadde han stemt for innstillingen, men bebudet at han i tillegg vil komme med et eget forslag. Det forslaget hadde han nå levert til diri-

gentbordet.

Randi Helene Aronsen, NKF, savnet en ting i Jaglands innledning, nemlig tanker om privatisering og anbud for offentlig tjenester. Det er slik at kommune-Norge skal effektiviseres for å sikre kortsiktig virkning. Kommunen skal spare penger og de private tjene penger på ordningen. De som taper er de som kommer midt i mellom – de som skal nyte godt av tjenestene og de ansatte som blir offer for effektivitetsjaget. De ansatte har gjennom flere år prøvd å tilpasse seg de økte kravene, med sykemeldinger bl.a. som resultat. 30 milliarder til eldreomsorgen var flott, men det trengs en annen tenkemåte. Menneskeverd er en av stikkordene i kongressens motto, men det kolliderer med den markedsøkonomiske politikken, sa hun.

Da er det ikke mennesket som står i sentrum. 40–50 åringer i helseektoren søker seg over til annet arbeid. De klarer ikke lenger å se klientene i øynene. De føler at de ikke strekker til lenger. Og klientene føler at de er i veien, at det ikke er plass til dem i samfunnet. Resultatene av privatisering kjenner vi godt. Kommuneforbundet har ikke funnet et eneste holdepunkt for at privatisering gir bedre kvalitet, tvert imot framgår de nå sist av en undersøkelse i forbundet regi. Hun inviterte Arbeiderpartiet til samarbeid om å finne alternativer til privatisering før det er for seint.

Roy Pedersen, FF, tok først opp en sak som egentlig var egna til skryt, men som ikke var omtalt i kongressdokumentene – nemlig at vi har klart oss svært mye bedre utenfor EU enn hva NHO, statsminister og LO-formann hadde fryktet på forhånd. Han syntes videre at lønns betydning for konkurransevna er sterkt overdrevet. Når boligprisene øker med 18 prosent, er det ikke på grunn av bygningsarbeidernes lønn. Det er heller ikke elektrikerens lønn som er årsak til de økte strømprisene. Det var ikke rikfolks pengebruk som irriterte han, men det at det skal være så lett å tilegne seg fruktene av andres arbeid. Arbeidsplassene trues av en utvikling som nylig ble omtalt i svenske avisoppslag - nemlig at svenske skipsredere planlegger skatteflukt til skatteparadiset Norge.

Det er bra at ledigheten er redusert, bra med tusenvis av nye jobber, men regjeringen legger faktisk opp til en «likevektsledighet» på 3,5 prosent i sitt langtidsprogram. Når skal ledigheten komme ned på samme nivå som den var da Gro Harlem Brundtland overtok som statsminister?

Runar Sjøstad, Finnmark, slo til lyd for at fiskeindustrien har krav på samme permisjonsordninger som resten av industrien. Det er en strid tid i Finnmark nå, og mange føler at de lever i et samfunn i oppløsning, med nedlegging av AS Syd-Varanger, trusler om nedlegging av Kimek og andre

bedrifter i vansker. De yngre fagfolkene eksporteres ut av kommune og fylke, mens de eldre tas vare på av førtidspensjon. Ledigheten i Finnmark er høyere enn landsgjennomsnittet, i Sør-Varanger er den på 17-18 prosent. Men det ligger store muligheter i gruvedrift, og ingen bør i dag være redd for miljøkravene. Det fins teknologi som gjør det mulig med gruvedrift uten store naturinngrep. NGO har gjort ferdige grove undersøkelser, rapporter foreligger som viser et stort potensiale innen gruvedrift.

Turid Lilleheie, NTL, mente at helse, omsorg og utdanning må være et offentlig ansvar. Kommersielle interesser har ikke noe her å gjøre. Fordelingen av de knappe goder på disse områder må skje på demokratisk vis. Og de ansatte er i stand til å være med på omstillingsprosesser, til å være utviklingsorienterte. Offentlig forvaltning har fått stadig nye oppgaver, regelverket er blitt mer uoversiktlig og det er blitt mer kontroll, men det er ikke blitt fulgt opp med den nødvendige ressurstilførsel. Produktivitetsøkningen i trykdeetaten fra 1992-96 har vært på 20-30 prosent, noe som tilsvarer 1000-1500 stillinger. Samtidig har regjeringen redusert administrasjonsbudsjettet med 75-80 millioner kroner. Slikt gir de som går inn for privatisering av velferdsstaten vann på mølla. Hvorfor er LO så lunkent til å ta opp kampen mot privatiseringen? Vi trenger forbedringer og utviklingsmuligheter i offentlig regi.

Mona Løkke, NTL, slo fast at store endringer i samfunnet og arbeidslivet gjør det særlig nødvendig å styrke demokratiet. Hun tok spesielt for seg mangelen på medbestemmelsesrett for de ansatte.

- Grunnen til at jeg tar ordet nå er at statsministeren er til stede og han er min arbeidsgiver. Jeg er statsansatt, så hun og kunne så vise til manglende medbestemmelsesrett lokalt. Å være tillitsvalgt medfører mye arbeid, også mye gratisarbeid, men det frustrerende er at vårt avtaleverk enten blir pulverisert eller tilsidesatt av arbeidsgivere. De tillitsvalgte er opptatt av å følge lover, regelverk og vedtak, men opplever at avtaleverket som skal regulere våre arbeidsforhold blir tilsidesatt. Tillitsvalgte går på kurs for å sette seg inn i avtaleverket, men det er vel ikke LOs sak å skole-re arbeidsgiverne? Det kunne kanskje være en fordel. - Politikerne fatter vedtak om nedskjæringer og vi opplever at våre avtalefestede rettigheter blir definert som budsjettsaker.

Geir Røysland, Vest-Agder, holdt følgende innlegg:

En av de store viktige sakene på denne kongressen vil være diskusjonen om privatisering av offentlig sektor.

Et angrep på velferdsstaten er et angrep på fagbevegelsen som forhå-

pentligvis står samlet i et så viktig spørsmål. Det er noe langt mer enn spørsmål om forbundstilknytning.

I 1988 fikk vi en sykehjemsreform som ga ansvar for bygging og drift av sykehjem til hver enkelt kommune. Etter den tid har det vært ulik satsing på eldreomsorgen i de forskjellige kommuner, noe som viser seg gjennom iveren etter å legge blant annet driften av sykehjem ut på anbud. Her må arbeiderbevegelsen være helt klar. Vi sier nei til å legge eldreomsorgen ut på anbud. Driften av sykehjem må være i offentliges hender. I dette spørsmålet tåler vi ikke lunkenhet verken fra parti eller bevegelse. Den offenstive satsingen fra Ap vedrørende øremerking av midler til boliger for eldre enten det er omsorgsboliger eller institusjon er en god måte å møte utfordringene eldrebølgen gir oss. Men vi må ikke sove. For hver stein høyresiden prøver å ta fra grunnmuren i det norske hus skal vi tette igjen, ellers vil byggverket falle.

Den andre store saken ser ut til å være gasskraftverk. Det som er helt sikkert er at vi har vært gjennom et såkalt tørkeår som har vist oss at vi er meget sårbare når det gjelder å skaffe nok og billig strøm til vår kraftkrevende industri, noe som vi har fått føle på kroppen i min landsdel.

Fellesforbundet har i forslags form som går på energisituasjonen i likhet med Kjemisk en ganske klar holdning i energipolitikken, noe som vil komme klart frem under behandlingen av handlingsprogrammet.

Solidaritetsalternativet som har vist seg å være veien å gå må ha en tilføyelse, nemlig et ulitmatum som klart sier ifra at nå finner vi oss ikke i ledere som får 30–40% i lønnsøkning når vi nøyer oss med 80 øre timen. Vi som er tillitsvalgte skal tross alt forsvare moderasjonen ute blant medlemmene som til tider er ganske frustrerte. Vi må dessuten skolere våre tillitsvalgte i bedriftstyrene til å ta et oppgjør med bedriftsledernes jappe-kultur.

Til slutt vil jeg si litt om det fagligpolitiske samarbeidet.

Etter at det kollektive medlemskapet opphørte (som på mange måter var blitt en sovepute) er det blitt dannet en rekke nye partilag med aktive engasjerte faglig politiske mennesker som vil være bindeledd mellom den faglige og politiske arbeiderbevegelse. La oss ikke glemme den historiske forankring. Ordet ideologi er nærmest blitt et skjellsord. Ideologi i vår tid må være et mål uten å bli kalt for sidrumpet.

Holtermann Knutsen sa det så bra når han hevdet at arbeiderbevegelsen er som en kropp med to armer, den ene tar seg av det faglige, den andre tar seg av det politiske og vi vet alle i denne sal hvor avhengige vi er av disse to legemsdeler.

Ove Dalsheim, Sekretariatet, var stolt over å være en liten del i bevegelsen, i LO-systemet i samarbeid med regjeringen, som har gitt så gode resultater. Ingen skulle være i tvil om hvilken holdning han hadde til det faglig/politiske samarbeidet, selv om han ikke nikket til alt.

Han var nylig kommet tilbake fra en utenlandsreise og opplevet da at så mange var nyforelsket i fagbevegelsen. Særlig skjedde dette foran valgene. Nå sist var det selveste Bondehærføreren Johan J. Jacobsen som viste stor interesse for fagbevegelsen. – Husker jeg ikke feil, var det nettopp Senterpartiet som benektet en delegasjon fra LO når vi tok opp Postverkets og NSBs stilling. I samme avis som Jacobsen ser jeg at min gamle venn Øystein Djupedal kom med en raljering av at en cubansk fagforeningsdelegasjon var invitert til kongressen. men ikke SV: Djupedal er nå som kjent nestleder i SV.

Jeg skal ikke være mer katolsk enn paven. Jeg vil fortsatt si fra til partiet når dette er nødvendig. Det er fagbevegelsens oppgave å gjøre dette. Vi skal være et korrektiv, og la oss ikke forkludre dette forholdet når vi kommer til voteringene, sa Dalsheim.

Steinar Karlsen, FF, holdt følgende innlegg:

For noen år tilbake var det vanlig å tro at tilgangen på fosil energi ville bli sterkt begrenset mot slutten av dette århundre. Det har vist seg å være helt feil. Det er virkelig tilgang på fosil energi i verden, og ingen tegn på knapphet eller økende priser.

Men når tilgangen på fosil energi er rikelig blir det vanskeligere å fase inn andre energibærere. Dette ser vi klart i OECD-landene, som etter mer enn 20 års statsing på andre energikilder ikke vil klare å dekke mer enn om lag 2% av energibruken med fornybar energi i år 2010. Dette er prognosen til IEA.

Selv Danmark som har subsidiert både fjernvarme og vindkraft i en årrekke klarer ikke å dekke mer enn 5% av sitt kraftbehov med fornybar energi. Det kan være greit å minne om dette.

Her hjemme tegnes det et bilde av Norge som en miljøsinke. Et land som alle andre venter på i klimapolitikken. Det er ikke de andre industrialiserte land som venter på oss. Det er fortsatt vi som venter på dem.

Fellesforbundet vil at det skal bygges gasskraftverk i Norge. Vi skal ha verdens mest effektive gasskraftverk, og vi skal bidra til å utvikle den teknologien som gjør dem enda mer miljøvennlige.

Men den som krever at Norge skal ødelegge sin egen industri mens vi venter på at de andre bestemmer seg, de vil bli snytt.

I klimapolitikken kan det være fatalt å gjøre det beste til den godes fiende.

Når Fellesforbundet ønsker å fronte i denne saken er det fordi en slik oppgave ikke kan overlates til politiske døgnfluer som livnærer seg av oppmerksomhet fra mediene. Jobben må gjøres jevnt og trutt, og over lang tid. Her finnes ingen «sjarmøretappe», her trengs solid politisk håndverk.

Takk for oppmerksomheten.

Willy Olsen, NKF; sa at statsministeren hadde holdt en utrolig god innledning foran debatten. Hågensen hadde heller ikke vært særlig dårligere verken i innhold eller fremførelse. Uten at jeg legger noe negativt i dette, vil jeg kalle dem Knoll og Tott i arbeiderbevegelsen.

Rent personlig var han imidlertid litt skuffet over at statsministeren ikke hadde nevnt noen samiske saker i sin innledning. Hvilken plass er det for samiske spørsmål i Det norske hus? Samerettsutvalgets innstilling kan etter min mening skape store splittelser i Finnmark i tiden fremover., Vi vet at SV i Finnmark er dypt splittet i spørsmålet. Også LO og Arbeiderpartiet kan komme opp i store vanskeligheter hvis vi ikke legger en fornuftig strategi til grunn. Vi må ha en holdning til hvem som i tiden fremover skal forvalte vann og land.

– Skal jeg som førstemann på Arbeiderpartiets sametingsliste si at jeg ikke har noen mening om innstillingen. Skal jeg ikke foran valget kunne si hva som er Arbeiderpartiets holdning. Det er også en farsott som er omgripende, dette at det skapes stadig nye valgallianser for å hindre at samenes sak blir sentral. Hele arbeiderbevegelsen må derfor tenke ut en strategi i disse spørsmålene for å unngå splittelse i Finnmark, sa Olsen som til slutt oppfordret kongressen slik: Gå og stem ved valget, gutter og jenter!

Eli Tomine Moe, NKF, holdt følgende innlegg:

Dirigent/Kongressdelegater

Glad for at Thorbjørn snakka om utvikling og ny teknologi.

Ny teknologi gir nye muligheter i forhold til arbeidsplasser i distriktene.

På grunn av moderne kommunikasjon behøver ikke alle jobbe i Oslo, men bedrifter kan plasseres rundt om i landet. Det som er viktig er at de ansatte på ethvert sted har nødvendig kompetanse.

Ericsson saken har vist oss at ved god kompetanse hos de ansatte, er arbeidsplassene sikrere.

Når Ericsson ville flytte bedriften, sa de ansatte nei.

Ericsson-ansatte hadde en kompetanse som bedriften ikke kunne erstatte ved ny ansettelse, fordi en ikke kunne tilføre en slik kompetanse på kort tid.

I Agder er IT-industrien en vesentlig del av grunnlaget for næringslivet. Det satses million-beløp for å styrke IT-industrien lokalt.

Vi er glad for all støtte fra LO og regjeringen i den aktuelle saken, også her har vi vist nødvendigheten av et faglig politisk samarbeid.

Men vi har ikke ennå vunnet en full seier, og så vidt jeg vet skal søknaden vår behandles på tirsdag av undervisningsminister Sandal og kompani.

Jeg ber om at søknaden om å få etablert et sivilingeniør-studie ved Høy-

skolen i Agder fra Høsten -97 kan igangsettes, og at du fortsatt går inn for dette, Thorbjørn!

Det gjøres oppmerksom på at før skolestart søkes det ikke om penger.

Søknadsmassen er tilstede fra vårt distrikt (25 stk).

La IT-industrien leve i Agder.

Are Tomasgard, Hordaland, sa at det på mange måter var Norges naturressurser og utnyttelsen av disse som var grunnlaget for velferdsstaten. Vannkraften har vært et enestående potensial for den metallurgiske industrien. Den kraftintensive industrien står alene for 10% av verdiskapingen i fastlands-Norge og den sysselsetter 40.000 mennesker. Forurensningen blir stadig redusert. Den er redusert med 90% bare siden 1985.

– Jeg er ikke i tvil om at det bare er Arbeiderpartiet og fagbevegelsen som kan føre denne industripolitikken videre. Hvilken industripolitikk står de borgerlige for? Nei, det vet de ikke selv. Vi må sørge for at industrien sikres tilstrekkelig kraft også i fremtiden. LO i Hordaland og Norsk Kjemisk industri går derfor inn for bygging av gasskraftverk samtidig som vi skal satse på utbygging av flere vassdrag, satsing på alternative energikilder som vind og fjernvarme. Med nye teknologi skal vi også sikre en mer miljøvennlig industri.

Nå har biskopene også begynt å interessere seg for energipolitikk. Jeg synes imidlertid at biskopene skulle konsentrere seg om den åndelige krafta, så skal vi kunne ta oss av gasskrafta. Industrien trenger klare rammevilkår å arbeide under. Vi må satse mer på videreføring og økt sysselsetting med ny satsing. Det kreves store investeringer i denne industrien som er av så stor betydning for fastlands-Norge, sa Tomasgard.

Anne Grethe Skårdal, NKF, sa at det var skapt en kunstig motsetning mellom industrien og miljøvernet. Selv trodde hun at økt satsing på miljøvern, også ville kunne skape nye arbeidsplasser. Det gjelder ikke minst i arbeidet med å redusere sløsingene med ressurser, vi kan satse mer på resirkulering og andre miljøtiltak. Vi kan videre satse på å skape bedre og billigere kollektivtrafikk. Vi kan skape bedre og billigere boliger, som er lettere å vedlikeholde. Vi må satse mer på miljøteknologi, sa Skårdal som gikk inn for en skikkelig økning i bevilgningene til miljøtiltak og alternative energikilder som vann, vind og bølgekraft. En økt satsing her vil også gi nye arbeidsplasser.

Egil Mongstad, FF, sa at han hadde ikke kjent seg igjen i de visjonene som ble presentert av innlederen. Var det Håglund innlederen het kanskje? Han kom selv fra bygningsbransjen hvor det var en helt annen virkelighet som møtte en. Her blir det flere og flere individuelle lønnsstillegg og han fryktet også at Arbeidsrettsrådet ville sementere situasjonen. Eierinntektene øker

noe voldsomt uten at myndighetener gjør noe med dette.

Han trakk også fram at internasjonalt har vi sett norske kapitalister som har fått offentlige midler til å utnytte fiskeressurser i utlandet. Storkonserner får hjelp til å flytte fordi tomteprisen er høy i Lodalen. – Denne politikken får ikke støtte av Fellesforbundet i Oslo, sa han og fulgte opp med direkte spørsmål til statsminister og LO-leder: Hvilke konkrete tiltak har dere for å tvinge de nyrike til å investere overskuddet i Norge? Hvilke tiltak for å sikre at kapitaleksport kommer de fattige til del og ikke er ren imperialisme?

Reidun Wahl, Oslo, karakteriserte solidaritetsalternativet som en illusjon. Det siste eksemplet var Kverner. Solidaritetsalternativet har vært en oppskrift for større klasseskiller i Norge. Å gi avkall på vår del av verdiskapningen er ikke solidaritet. Når Transportarbeiderforbundet sender penger til havnearbeiderne i Liverpool er det solidaritet. Dersom Hågensen og Jagland prøvde å samle inn penger til solidaritetsalternativet ville de ikke møte den store givergleden. Folk ser forskjell på ekte solidaritet og tull, sa Wahl. Hun pekte på at statsministeren ikke hadde svar å gi Kværnerarbeiderne 1. mai. Men direktører får alltid ministre til å gå i spissen og være døråpnere. Det er de og ikke arbeiderene som får gehør. Det er storselskapenes vekstmuligheter som blir tatt hensyn til.

– Vi skal ikke hengi oss til illusjoner og godta faglig knebling. Vår oppgave er å stoppe markedskreftene.

Bente Løvaas, N.N.N., var enig med statsministeren i at Norge fortsatt skal være en industrinasjon, men på hvilken måte? Hun pekte spesielt på internasjonaliseringen som truer arbeidsplassene.

Vi på Freia har opplevd at den redselen vi kjente ved oppkjøpet var berettighet, bare at det gikk enda verre og fortere enn vi fryktet. Det var Norsk Hydro med støtte av en Arbeiderpartiregjering som fikk solgt Freia. Det ble sagt at betingelsene var gode, men det har vist seg at ikke engang departementet makter å etterleve de angivelige gode betingelsene. Hvorfor ikke?

Mangler de ressurser, holder ikke norsk lov, eller er det viljen det står på? Utviklingen på Freia har vært slik at regjeringen må gjøre alt den kan for å få trukket tilbake konsesjonen, men i dag leter de tvert om etter unnskyldninger for å la være, og snakker om «nestenbrudd». Nå må regjeringen ta ansvaret for den feilen som ble begått. Staten skal ikke drive sjokoladebutikk, det er greit nok. Sørg bare for at vi kommer oss ut av Philip Morris, så skal vi drive butikken.

Ingrid E. Woldengen, Oppland, fastslo at vi som har arbeid har det bra. På

kongressene er det snakket om full sysselsetting, og det er riktig at ledigheten er halvert, men fortsatt står 100 000 uten jobb, og de må vi ikke glemme. Det gjelder de langtidsledige, som så lett blir hengt opp på en knagg - de vil ikke gjøre noe likevel. Vi har ungdom som er kommet litt skeivt ut i forhold til utdanning, og så har vi alle de 50+, som det heter nå. De har kanskje vansker med å henge med i den nye teknologien, og da er det lett å finne et påskudd til å si dem opp. Da står de der med lua i hånda. De fleste - ikke alle - har rett til dagpenger. Dette er avhengig av en minimumsinntekt, det samme gjelder lengden på den perioden en har rett til dagpenger.

Inge A Mellemsæther, NKF, syntes vi har fått mange gode eksempler på gode resultater av det fagligpolitiske samarbeidet i perioden. Men mange oppgaver står også uløst. Offentlig sektor er en viktig oppgaveløser og et godt redskap for bl.a. likestilling og utjamning. Det er avgjørende å sikre folkevalgt styring med utvikling og drift av tjenestetilbuda. Aller viktigst er utfordringene innen helsesektoren, utdanningssektoren. Full barnehagedekning innen år 2000 er en annen viktig sak, mens full sysselsetting og arbeid til alle fortsetter å være arbeiderbevegelsens fremste mål. Uten solidaritetsalternativet ville vi ha vært i en mye vanskeligere stilling. For oss i offentlig sektor har det betydd mye at Arbeiderparti-regjeringa har brukt sektoren aktivt i arbeidet med sysselsettingen. Slipper høyrekrefte til etter valget i september er det all grunn til å frykte at de vil ta kraftige virkemidler i bruk, og at det vil gå ut over offentlig sektor, mente han.

Arne Sveen, NKF, fant det nødvendig å rekapitulere endel av det fagligpolitiske samarbeidets resultater - bl.a. økt sysselsetting, redusert rentenivå, bedre pensjonsordninger, økt reallønn, endringer i kommuneloven som sikrer kommuneansatte den samme innflytelse over sin arbeidsplass som privatansatte har hatt i mange år, bedre svangerskapspermisjon osv. I denne situasjonen står Johan J. Jacobsen og sier at de faglige rettighetene er bedre ivaretatt av SP enn av Arbeiderpartiet. I det distriktet han er fra var det et faktum at bøndernes flaggstenger sto tomme også denne 1. mai, og at partiets medlemmer som vanlig var opptatt med å spre møkk på jordene sine denne dagen. Og i kommunal sammenheng prioriterer de i hvert fall ikke de kommuneansattes interesser.

Randi Munch Aanonsen, NKF, viste til at i hele etterkrigstida har kampen for å gi voksne samme utdanningsmulighet som unge vært høyt prioritert av arbeiderbevegelsen. Det å ikke ha kunnskaper fører lett til følelse av usikkerhet og maktesløshet. Også kommunesektoren utsettes for økende konkurranse, og da trengs det kompetanse og kunnskap for å kunne kon-

kurrere. For å kunne utvikle framtidens offentlige sektor trengs en kunnskapsplattform. Endelig er det de voksne sin tur. Utdanning er ikke et engangsfenomen.

Arbeidsledig ungdom har behov for arbeidstrening, eldre arbeidstakere har behov for etterutdanning.

Arne Byrkjeflot, NKIF, registrerte at forsamlingen klappet for at man endelig skulle få på plass en ordning for de langtidsledige. – Alle så nær som a' Ingebjørg, sa Byrkjeflot. Han hadde lest det som står og sett hva det dreier seg om. En ny ordning som går på netto-ledighetstrygd, dvs. som ikke gir pensjonspoeng. Han pekte på at det er til erstatning for KAJA, som er fjernet, og ikke har et svar til deltidsledige. Denne ordningen syntes han ikke var en verdig sak å slåss for.

Han hadde hatt forventninger til at kongressen skulle diskutere viktige ting som privatisering og utskilling i arbeidslivet og var skuffet over i stedet å møte en fagbevegelse på defensiven. Kongressen får høre at alt er utmerket. Han hadde ikke hørt et konkret forslag om å hindre utflagging av kapital. Når man blir alfor sjørettferdig, så fjerner man demokratiske rettigheter, det hadde han lært. LO-ledelsen ville rett og sett fjerne organisasjonsretten. Stopp dem!

Terje Skog, NEKF, pekte på at vi opplever en enorm høykonjunktur. Det er ingen sosialdemokratisk høykonjunktur men en tradisjonell kapitalistisk konjunktur som er forsterket av oljen.

Når landet flyter med melk og honning skulle det være en merkelig politikk om man ikke hadde fått ledigheten ned. Virkelighetens verden, de problemer folk sliter med, fant han ikke i det bildet som var tegnet av situasjonen. Med de utmerkede konjunkturer skulle det ha ligget til rette for å få til mindre forskjeller i samfunnet, dersom det er styring på den økonomiske politikken.

Innlederne hadde framstilt situasjonen som om vi er nær himmelen, sa Skog, som ikke delte den oppfatning. Vesentlige elementer i solidaritetsalternativet dreier seg om å styrke konkurranseevnen, det vil nødvendigvis være på bekostning av andre. Hvis andre greier å finne et alternativ som styrker deres konkurranseevne går det utover oss. Dette er ikke veien til løsning på globale problemer. Vi må diskutere og finne fram til et helt nytt system, et levedyktig alternativ i pakt med naturen og med de beste sosialistiske ideer intakt.

Knut J. Johansen, Akershus, tenkte seg årets valgkamp som et hopprenn i Kollen, med en vestlending som har smurt seg bort, en hopper som ser til venstre og kommer skeivt ut, en dame som skriker nei, nei og ikke vil sette utfor om hun ikke får hoppe i bunad, en ventepetter som ikke vil osv. han

syntes han hørte kommentarene fra Scheie og Karlsen før Thorbjørn setter utfor. De to første hoppa var ikke helt vellykket, men der – fint ut fra hoppet. I følge Dagbladet var det ufint av LO å blåse i luren for å gi ham oppdrift.

Han minnet om at Kollen-brølet kommer fra dem som engasjerer seg og ikke fra dem som sitter i sofaen med smågodt og fjernkontroll. Det er viktig at det ikke blir de siste som avgjør valget – og da trodde han at Jagland ville vinne rennet, selv om han kom nedi med handa.

Wenche Bjørnebekk, FO, sa at solidaritetsalternativet er et vanskelig ord, vanskelig å forklare fordi det ikke forbindes med solidaritet. Solidaritet har en solid tradisjon i fagbevegelsen men det har ikke dreid seg om solidaritet med arbeidsgiveren. Hun pekte bl.a. på at nedgangen i arbeidsløsheten er resultat av en omfordeling arbeiderne imellom. Hun trakk også fram de groteske resultater man ellers hadde sett med gigantlønninger og fall-skjerner, og etterlyste solidariteten med kvinnelige arbeidstakere. Med det tempo moderasjonslinjen holder, vil det gå 140 år før målet om like-lønn er nådd, mente hun.

– Solidaritet dreier seg om gjensidighet, men hvilken soldiaritet har de ansatte møtt. Vi skal nå få et forsterket solidaritetsalternativ som vil gi enda større kontroll med fastsettelsen av arbeidernes lønninger.

Atle Teigland, NEKF, ville ikke ta opp bagateller så som u lydige bisper etc, men etterutdanning.

– Jeg skulle ha sagt et rungende ja til Yngves løfte om etter- og videreutdanning hvis Thorbjørn Jagland hadde vært mer konkret. Jagland sa imidlertid ikke noe annet enn at vi skulle få en reform. Han sa ikke noe konkret om videreutdanningen skal omfatte f.eks. en utdanning etter fagbrev. Han sa heller ikke noe om dekning av tapte lønnsinntekter. Det hjelper ikke så mye med tilbud om man ikke har penger til lysregning og husleie. Thorbjørn sa heller ikke noe om det skulle være noen unntak fra reformen.

– Men hvis Thorbjørn nå kan bekrefte det jeg forventer av en utdanningsreform, så kan vi igjen slippe jubelen løs.

Til slutt kom han inn på det han kalte det urettferdige skattesystemet og spurte statsministeren når noe skulle gjøres med dette. Selv kom han fra et stort konsern hvor aksjeutbytte og kapitalinntekter for øvrig var formidable. Kan det være rettferdig at en hederlig lønn skal beskattes med inntil 49% mens de som tjener på børs og kapital for øvrig skal slippe unna med 28%? *Dirigenten* foreslo nå en ti minutters pause. Hun sa at talerlisten ville bli hengt opp slik at man så når man fikk slippe til. Det var nå igjen 29 inntegnede talere. Man kunne lett regne ut hvor lang tid dette tok med 3 minutters taletid. I tillegg skulle Hågensen og Jagland få ordet til slutt til

oppsummeringer.

Med disse opplysningene ble møtet hevet for ti minutters pause kl. 18.35.

Møtet ble satt igjen kl 18.55.

Dirigenten refererte og fikk innvilget 5 permisjonssøknader.

Gunnar Nilsen, FF, støtte solidaritetsalternativet, fordi det er solidaritet med arbeidsløse og eldre. Det er ikke solidaritet med skyhøye lederlønninger, profitt og aksjemeglere. Enkelte av de sistnevnte er knapt nok ferdig med puberteten. Det er gjort noe med noen av dem i det siste, flere er blitt buret inn. Det kan man ikke gjøre med samtlige, så det blir vel nødvendig å finne andre løsninger for framtida.

Han viste til det forslag han hadde levert når det gjaldt dagpenger, og der det het at arbeidsledige mottar dagpenger på samme grunnlag som i 3-årsperioden dersom arbeidsledigheten fortsetter ut over denne perioden. Han syntes det forslaget som foreligger er nokså rotete. Hvorfor skal vi ha en ny ordning som i andre sammenhenger ville blitt oppfattet som en stigmatisering? Videre viste han til sitt forslags del om at ansatte i arbeidsmarkedsbedriftene, fase 2, opptjener rettigheter til arbeidsløshetsstrygd i den tid de er ansatt i arbeidsmarkedsbedriften. Departementet holder fast på at siden dette er et arbeidsmarkedstiltak gir det ikke opptjening av dagpenger. Hvis kongressen vedtar dette forslaget, har den også gjort noe i kampen mot ledigheten, slutter Nilsen.

Bjørn Christiansen, FO, sa at riktignok er arbeid til alle jobb nr. 1 – men er det nå helt sikkert at mer av det samme er riktig medisin, og er det sikkert at det er bare fagbevegelsens medvirkning som har gitt resultater? Han var klar over at dette var som å banne i kjerka, men mente likvel at det framlagte forslag mer bar preg av hallelujastemming enn analyse. Det burde gjennomføres flere analyser før det ble trukket konklusjoner. Det har vært en klar rentenedgang, oppsving i internasjonal økonomi, og oljeinntektene er store. Det kan vel tenkes at også dette er faktorer som har medvirket til de gode resultater. Kjernen i solidaritetsalternativet er at lønnsutviklinga må styres slik at den ikke får negative konsekvenser for samfunnet. Han var imot at ansvarlighet skal skapes gjennom lov.

Terje Moe Gustavsen, sekretariatet, sa at solidaritetsalternativet er fornuftig fordi det legger grunnlaget for en helhetlig økonomisk politikk, og her er inntektspolitikken sentral. Det ble et godt mellomoppgjør i privat sektor. Også i offentlig sektor tok vi utgangspunkt i representantskapets vedtak. Statens tilbud var 1560 kroner til alle, lokal pott på 0,1 prosent og et svært

dårlig pensjonstilbud - alt i alt viste staten svært dårlig forhandlingsvilje, og brudd var uunngåelig. Dette er alvorlig fordi hele solidaritetsalternativet hviler på en rettferdig innretning av tariffpolitikken og likelønn. Det blir vanskelig når enkelte er meget egosentriske. Statsministerens signaler i går var positive. Megling er i seg selv ikke dramatisk, men det kan bli streik fra 26. mai hvis staten ikke viser imøtekommenhet.

Stein Stugu, NNN, følte et lett schizofrent forhold til virkeligheten når han nå var på kongressen. På den ene siden alle som sier at «nu går alt så meget bedre», på den andre siden virkeligheten til de som hadde sendt han på kongressen, og som opplever stor usikkerhet med hensyn til framtida.

– Det siste er en utfordring i forhold til den tidskvoteordning som er foreslått. Allerede i dag er situasjon slik at kapitaleierne ønsker økt arbeidstid for 20-30-åringer og å kvitte seg med eldre arbeidstakere. Han trodde derfor at en forutsetning for tidskvoteordning måtte være at man fikk gjennomføring av rettigheter, som f.eks. 6-timers dag.

Han mente ellers det bare skulle mangle at ikke arbeidsledigheten var blitt redusert. Norge har 80 milliarder i overskudd på handelsbalansen med utlandet. Utfordringen er hvordan vi skal få styring av arbeidsmarkedet på en slik måte at vi greier det også uten det overskuddet og uten å underby arbeidskamerater i andre land.

Det vi trenger er en debatt om hvordan vi skal kunne styre kapitalkreftene. Vi trenger styring av kapitalen for å hindre arbeidsledighet. Dette styringssystemet trenger vi både i Norge og hos våre handelspartnere, sa Stugu.

Tormod Asle Jarsve, NKF, sa at Thorbjørn Jagland forsåvidt hadde hatt en grei gjennomgang av sosialdemokratiets vei, men dette skapte ingen entusiasme hos ham. Dette er for det meste sjølskryt. Han syntes resultatene av sosialdemokratiets politikk var uklare, og etter hans mening var resultatene langt fra entydige. Man hadde i sin sammenligning med andre land bare vist til EU-landene og sett bort fra andre statistikker. Man sier at solidaritetsalternativet har gitt Norge lav rente, lav prisstigning og lav arbeidsledighet. Da skulle man også tro at dette solidaritetsalternativet var en modell for OECD. De samme tendensene fant man innen OECD.

Han innrømmet av arbeidsledigheten var gått noe ned, men hva var det mange sa før folkeavstemningen i 1994. Mange i denne salen sa at man ikke kunne oppnå lavere ledighet utenfor EU, men de tok altså feil. Høykonjunkturen har ført til at kapitalistene skor seg og utnyttelse av naturressursene blir sterkere. Det skaper større avstand mellom arbeidere og kapitalister, mellom de styrte og de styrende. Og hva har skjedd innen offentlig sektor. Offentlig sektors andel av bruttonasjonalproduktet har de siste åre-

ne sunket fra 49,8% til en forventet andel i 1998 på 42,5%. De økte inntektene til landet har altså ikke gått til utbygging av velferdsstaten.

Selv syntes han også det var et dårlig signal til medlemmene i LO at Hågensen og Jagland nærmest fremsto som siamesiske tvillinger i sine innledninger. Dette er uheldig og jeg savner en større bredde i det faglige arbeidet enn det som ble demonstrert her. Vi skal huske på at det er folk i LO som er knyttet til andre partier og sammenslutninger enn Arbeiderpartiet. Det er også skjøre allianser i LO som lett kan bryte sammen hvis LO og Arbeiderpartiet taler med samme tunge.

Heidi Larsen, HK, sa at det ikke var riktig fremstilt av Dalsheim at hennes venn Øystein Djupedal hadde raljert over at cubansk fagbevegelse var invitert til kongressen. Man hadde også i SV et positivt syn på cubansk fagbevegelse. Det var imidlertid et faktum at SV ikke var invitert til kongressen. Hun håpet imidlertid at historien gikk fremover og at SV kunne bli invitert i 2001.

Selv kom hun fra Handel og Kontor og her var man spesielt opptatt av åpningstidene i varehandelen. Enkelte kjeder og butikkeiere har i lengre tid tatt loven i egne hender og brutt åpningstidsbestemmelsene. Dette har mange gjort uten at det blir reagert fra myndighetenes side, sa Larsen som henviste til Machiavelli som bl.a. hadde sagt at det var to måter å styre på, enten ved lov eller makt. I Handel og Kontor hadde man valgt lovveien. Regjeringen hadde sendt ut forslaget til ny åpningstidslov, og den var forsåvidt grei nok når det gjaldt natt- og helgearbeid. Den inneholdt imidlertid alt for mange unntak.

I den nye loven foreslo man at det ikke skulle være unntak for bensinstasjoner over 150 kvadratmeter eller butikker over 100 kvadratmeter. Det var imidlertid hennes mening at man skulle regulere ut fra vareslag, ikke ut fra kvadratmeter. Hovedregelen må imidlertid være forbud mot natt- og søndagsarbeid. Vi i Handel og Kontor sier «Aldri på en søndag».

– Thorbjørn Jagland skal få med seg en handleliste fra Handel og Kontor-delegasjonen, sa hun, hvorpå delegasjonen i salen reiste seg og sang visa som konkluderte med «aldri på en søndag».

Solveig Holm, FF, ville nytte anledningen til å spørre statsministeren om den planlagte byggingen av 6 fregatter til sjøforsvaret, noe som representerer en kontrakt på flere milliarder. Hun pekte på landets maritime tradisjoner og kompetansen i norske verft for skipsbygging og offshore. Har vi ikke kompetanse til å bygge de nye fregattene? Oppdraget kan sikre hundrevis av norske arbeidsplasser fram til år 2010 om regjeringen bestemmer seg for å la kontrakten gå til norske verft. Hun mente det ville være en skandale om kontrakten gikk til utlandet. Ikke bare ville det være

en nedvurdering av norsk industri, men hoveddelen av verdiskapningen ville gå ut av landet. Ingen andre sjøfartsnasjoner setter ut slike kontrakter, sa hun, og opplyste at hun hadde levert inn forslag, for å legge press på myndighetene i denne saken.

– Jeg ber ikke, jeg forlanger at båtene bygges i Norge, sa hun.

Eldar Myhre, FF, støttet helhertet forslaget fra Solveig Holm og pekte på at det ikke finnes EU-regler som hindrer at bygging til forsvaret tildeles norske bedrifter. Det vil i dette tilfelle dreie seg om en 15 milliarders kontrakt.

Han hadde besøkt Kværners nye bedrifter i Kina og der var det greit, der hadde klubblederen samme lønn som direktøren. Hadde samme system vært praktisert her, ville han hatt landets høyeste lønn.

I Norge er situasjonen i dag at eiernes andel av BNP har hatt en voldsom økning. Hva gjør de med pengene? Han registrerte det som sto i dokumentet om at tillitsvalgte skulle engasjere seg i hvordan pengene disponeres. Men pengene blir brukt til sentralisering og konserndannelser. Den ledende filosofi er å investere i utlandet, dessuten outsourcing som betyr at selve den tunge produksjonen settes bort til lavestbydende, mens spisskompetansen beholdes.

Dette var noe av bakgrunnen for forslaget han hadde satt fram om å styrke det faglige apparatet på konsernivå.

Hanna Røberg, NKF, viste til at kommune-Norge er preget av deltidsarbeid, vesentlig for kvinner, i helse- og omsorgssektoren. Det skyldes at kommuneøkonomien er så stram at noe annet ikke er mulig, ved siden av at det er kvinner det gjelder. Årsaken til den stramme kommuneøkonomien er, enkelt sagt, at kommunene blir pålagt stadig nye oppgaver, uten at tilstrekkelig penger følger med, og kommunene får stadig mindre av skatten. Det fører blant annet til at det settes opp turnus- og arbeidsplaner slik at det til enhver tid er akkurat det minimum av bemanning som er nødvendig – og så blir det å ansette folk i deltidsstillinger. Vi kan få f.eks. helgearbeidende hver 3. uke i 17,8-dels stilling. Det er mange av dem i dagens Norge. En annen metode er privatisering, noe som vurderes også i Ap-styrte kommuner.

– Yngve snakket tidligere om livskvalitet, fleksibilitet og individuelle behov, og det er bra. Jeg går ut fra at han tenker på arbeidstakernes behov og fleksibilitet, ikke bare arbeidsgivernes. I kommunesektoren i dag er arbeidstakerne så fleksible som kommuneøkonomien krever, sa hun.

Hun trakk fram forutsetninger for at de individuelle behov skal bli tilgodesett:

1. Bedre kommuneøkonomi.
2. At LO og alle gode krefter (så får AP velge om de hører til her) går til felles kamp mot at markedskreftene skal skaffe seg profitt ved å slåss fritt om kommunale tjenester. Vi må samle oss mot utskilling og privatisering.
3. Økt satsing på likelønn og heving av lavtlønne.
4. 6-timers normalarbeidssag.

Røberg var overbevist om at de holdningene som ligger til grunn for kjønnskvotering i politiske partier og andre organisasjoner hadde bidratt til at det var så god kjønnsfordeling på kongressen.

– Skal lure på om Solveig Holm og hennes kvinnelige medrepresentanter ville ha vært her i dag hvis ikke denne holdningen til og med hadde smittet litt over på FF? Ros til FF for kvinnerepresentasjonen!

Hans O. Felix, NEKF, viste til tariffoppgjøret i 96 der hans forbund gikk til konflikt på individuell rett til etterutdanning. Motparten tok vel 5000 ut i lockout.

– Vi kom et stykke på vei til tariffert rett til etterutdanning, men vi kom ikke langt nok fordi vi møtte et samla NHO trass i at det var forbundsvist oppgjør, sa han og mente det var grunn til å være stolt av at man kjempet så lenge og oppnådde noe. Han hadde imidlertid lært at NHO ikke er villig til å akseptere at etterutdanning skal bli en almann rettighet. Han var derfor glad for at Jagland hadde sagt et klart ja til denne retten. Betyr det at arbeidstakere med gamle fagbrev skal få anledning til å ta den etterutdanninga som må til for å få et nytt. Skal ordningen gjelde for små og store bedrifter?

Skal opplæringen kunne foregå i arbeidstida, med full lønn?

– I såfall har vi oppnådd det vi kjempet for.

Birger Blomkvist, NKIF, tok for seg solidaritetsalternativet og viste til vedtaket på landsmøtet i Kjemisk i 1996 som uttalte støtte til solidaritetsalternativet og mente det måtte videreføres, ut fra de resultater det hadde ført til. Landsstyret i Kjemisk i april i år sa seg fornøyd med de gode resultatene. Forbundet hadde heller ikke problemer med å stille seg bak det foreslåtte forsterkede solidaritetsalternativet.

Han hadde kommentar til kapittel 5 og viste til at Kjemisk har inne et forslag om den femte ferieuka og minnet om det er tre parter å forholde seg til i tariffpolitikken. Ut fra en rent faglig vurdering mente han vi burde ha en forsterket innsats for at regjeringen skal fortsette.

– Vi er opptatt av å ha et sterkt LO som grunnlag for en felles opptreden for et godt resultat i 97.

Roy Andersen, Telemark, hadde merket seg at både statsministeren og LO-lederen hadde sagt at arbeid til alle var jobb nr. 1. Alle var enig i det.

– Vi må ikke glemme de arbeidsledige. Det er mange eldre langtidslidende, sa han og minnet om ringvirkninger, som psykiske problemer, som følger med å gå uten arbeid.

Det heter at de langtidslidende skal motta en skattefri ytelse på omlag samme størrelse som dagpengene. Men i tabellen som følger med skiller det 100 kroner, og gangen med 4 blir det tross alt mye penger. I likhet med Gunnar Nilsen ville han oppfordre kongressen til å ta med de arbeidsløses sak. Med regjeringas opplegg vil de ikke få rett til avtalefestet pensjon, det betyr at de risikerer å måtte gå på et skattefritt tilskudd til de er 67 år. Han henviste til forslag 1301-8.

Tore Hjerkin, NKF, fant det nødvendig å ta opp noen uheldige sider ved det forsterka solidaritetsalternativet. De gode erfaringene har også skygesider. Det er 111 000 arbeidsledige i landet, ikke 100 000. Flere grupper har hatt en god inntektsutvikling, men det fins også grupper som er tapere – enslige forsørgere, eldre, innvandrere, unge. De unge er de eneste grupper som har hatt redusert realinntekt – og det er de uten utdanning som faller utenfor. Stadig flere av dem havner på sosialhjelp. Det er de dårligst stilte i, og utenfor arbeidslivet som nå må komme først. Inntektsforskjellene øker i Norge. En rengjøringsassistent i 3/4 jobb tjener 131 000 kroner i året. Det samme har en viss Karl Glad i måneden – det er kanskje ikke rart han er glad. Det er ikke tvil om at det er arbeidsfolk som til nå har betalt solidaritetsalternativet, det er på høy tid at også kapitalkreftene betaler sin del. Vettig bruk av noe av rekordoverskuddene ville helt sikkert kunne hjelpe på sysselsettingen, sa Hjerkin, og viste til framsatt forslag.

Dirigenten sa seg glad for at flere talere nå holdt sine taletider og ga ordet videre til *Roy Bjarne Gyberg*, Oslo.

Gyberg åpnet med å slå et slag for at Norge utviklet en mangfoldig industri som ivaretok folks behov for livskvalitet. Et mangfoldig næringsliv gir flere yrkesmuligheter, og det gir nasjonen flere bein å stå på. I de siste årene var det i Norge skapt 165.000 arbeidsplasser, og det gledelige var at mange av disse arbeidsplassene var skapt i industrien til tross for mange dystre spådommer om industriens død. Dette viste etter hans mening at industrielle muligheter måtte pleies aktivt.

I en slik situasjon er det svært negativt at et unikt industrielt miljø som Kværner i Lodalen blir lagt dødt. Det ser ikke ut som det spiller noen rolle om det er norske eller utenlandske eierinteresser som står bak arbeidsplassene. Det spiller visstnok ingen rolle lenger. I denne situasjonen mente *Gyberg* at det var viktig å forsterke det offentliges eierandeler i viktige

industrimiljøer i Norge.

Norge bør også gjennom internasjonale handelsavtaler ta avgjørende hensyn til om produksjon skal skje i eller utenfor Norge. En annen viktig sak for industrien er energiforsyningen. Industrien og befolkningen må sikres tilgang på prisstabil og miljøvennlig energi. Utbygging av gasskraftverk er helt nødvendig i denne sammenheng. Disse kan erstatte produksjon fra atomkraftverk i våre naboland. I stedet for å diskutere om vi kan erstatte kraft fra andre energikilder, burde vi diskutere om vi i det hele tatt skal bruke gassen. Det er vel åpenbart for alle at det skal vi. Da må vi også spørre: Hva skal vi bruke gassen til?

Tore Tømmerdal hadde frafalt.

Kjell Jamne, Rogaland, spurte innledningsvis om han da kunne bruke seks minutter.

Nei, kom det kontant fra *dirigent* Myhre.

Jamne sa at i Hågensens vakre foredrag hadde han sagt at det var viktig å se på rettferdighetsprinsippet også i et internasjonalt perspektiv. Når han sa vakkert om Hågensens foredrag, var det sterkt i seg selv. Hågensen hadde sagt dette under henvisning til om det var riktig «å be kineserne vente med å kreve samme levestandard som oss». Han fikk applaus for dette, men det er farlig å applaudere. Det innebærer nemlig at vi selv har skjært for tjuke skiver av brødet. Vi må begynne å skjære tynnere hvis også kineserne skal følge etter oss.

– Miljøorganisasjonene ser dette, og det spør om ikke vi med dette viser en nedlatende holdning til disse miljøperspektivene. Det kan være galt å være mot gasskraftverk hvis dette fører til en nedbygging av andre farlige energikilder. Det blir imidlertid galt hvis mostanden bare bunner i ren trosbekjennelse eller et nattverdssakrament. Men hvis bygging av gasskraft ikke fører til reduksjon fra andre energikilder, da er deres standpunkt rett. Da nærmer vi oss ikke den kollektive fornuft, men det kollektive idioti.

Irene Ingebretsen, NTL, sa at det var viktig å verne om velferdssamfunnet, men hun syntes at debatten om privatisering var altfor overfladisk både i fagbevegelsen og i Arbeiderpartiet. Man må ikke bare diskutere for eller mot privatisering, men drøfte hva som skal privatiseres eller bør privatiseres. Selv kom hun fra skatteetaten og følte ingen umiddelbar frykt for å bli privatisert bort.

De som er for eller mot privatisering blir i debatten oftes beskyldt for å ha vikarierende motiver for sine holdninger. De som er mot privatisering blir

sagt å skulle gjøre dette for å holde på medlemmene eller egen arbeidsplass. De som er for privatisering blir ofte forbundet med de som kritiserer en treg offentlig sektor og at kommunene behøver å spare penger. I dette spørsmålet burde både Arbeiderpartiet og LO prøve å sette i gang en skikkelig ideologisk debatt. Vi ønsker alt for mye å ikke trække andre på tærne. Det må være grunnen til passiviteten og de lettvinde argumentene. Man sier også gjerne at i den private sektor gir man blaffen i Arbeidsmiljøloven og skattebestemmelsene. Hun kastet ballen videre både til Yngve og Thorbjørn.

Osvald Tansø, FLT, sa at dialekten røpte ham, men selv hadde han aldri spilt på Brann. Han var selv sterkt opptatt av å få til en mer rettferdig fordeling av kompetanse i arbeidslivet. Thorbjørn sier at dette med videreutdanning blir en svært viktig reform. Man snakker om å opprette en konto, men jeg vet ikke om det er en økonomikonto eller en tidskonto man snakker om.

Hvem skal prioriteres? Det burde kanskje være de med lavest utdannelse som er i etableringsfasen. De har ofte vanskelig for å ta mer utdanning da. Og alle kan ikke klare seg med fjernutdanning heller. Utdanningen må også styres av den enkelte, ikke av arbeidsgiveren. Vi frykter i alle fall at utdanningen vil medføre reduserte inntekter. Man kan alternativt tenke seg en form for studiefinansiering.

I FLT har man gjennomført en studieordning som har fungert meget godt for medlemmene. Man har i 1997 delt ut 122 stipendier, 73 av disse gjelder utdanning over videregående skole. Enda mer gledelig er det at kvinner er de som har benyttet seg mest av ordningen. Det er 33% kvinner som har fått stipendier selv om kvinnene bare utgjør 13% av medlemmene. Vi har i FLT ikke egen konto, men felles konto. Og det er sikkert mulig å tilpasse en slik ordning i resten av LO-familien også – i hvert fall må man kunne hjelpe de lavest lønte, sa Tansø.

Brit Skretting, FLT, sa at det for mange kvinner spesielt var vanskelig å hevde seg i arbeidsmarkedet fordi de hadde mindre muligheter til å opprettholde og forsterke sin kompetanse. – Dagens kompetanse er som kjent ikke tilstrekkelig i morgen. Arbeidslivet er i stadig forandring, og det er dessverre slik at menn ikke kan føde barn. Kvinner kommer under svangerskapet vekk fra sitt arbeidsmiljø og har mindre muligheter til å styrke kompetansen i den tiden hun er borte.

I FLP har vi et studietilbud som er lik for alle. FLT har vist at kvinneandelen også er meget høy på denne ordningen. Utdanningsordningen må være så fleksibel at den gir økonomisk grunnlag for at alle kvinner som ønsker det, kan komme ut og få seg en skikkelig videreutdanning.

Georg Smefjell, NTL, pekte på at lønnsomme virksomheter slaktes, som

Kværner i Lodalen og Glåmdalen på Kongsvinger. Privatisering er en del av dette angrepet. Hvorfor er det gått automatikk i den holdning at privat er billigere og mer effektivt enn offentlig virksomhet? Hvordan står det til i de land som satser fullt ut på private løsninger? USA bruker 11 prosent av BNP på helsevesenet, Norge bruker 6,5 prosent. Nå skal vi også ha konkurranse mellom tariffområdene, tillater vi dette vil det føre til tariff-dumping. Regjeringen må være et forbilde, også nedover i rekkene. Han trodde at den kritiske faktor for velferdsstaten framover ikke er økonomisk vekst, men at vi tror på menneskeverdet og støtter de som trenger det mest og som faller utenfor i konkurransen.

Olav Boye, NGF, hadde vært med i en delegasjon til Nord-Korea i 1974. Delegasjonsleder Ragnar Christiansen hadde forsøkt å forklare Kim-il-Sung hva blandingsøkonomien går ut på. Når det kommunistiske Nord- og det kapitalistiske Sør-Korea blir slått sammen vil vi også få blandingsøkonomi, sa Kim-il-Sung. Selv var Boye vokst opp med blandingsøkonomi, og anså det som en grei sak. Men nå begynner den å ta en tvilsom retning. Mens alle arbeidstakere er bundet opp med solidaritetsalternativet, som Boye ga betinget støtte, står den andre siden i form av kapitaleiere og spekulanter fritt, og de tilbyr store frynsegoder til den type arbeidskraft de har mest bruk for. Dette gnager på systemet. Han støttet Gunnar Nilsens forslag om dagpenger, det kanskje viktigste forslaget her, og han oppfordret Thorbjørn Jagland og Yngve Hågensen til å komme opp og gi klar beskjed om hva som ligger i forslaget fra regjeringa.

Når det gjaldt tidligpensjonen, skjønnte han ikke strategien fra regjeringa, når den holder fast på det som opprinnelig var Gros holdning, at den ikke vil være med å betale. Om dere hadde gått ut og sagt fra med en gang og sagt ja til betaling ville DNA nå ha ligget på 50 prosent på gallupen, og hva gjør det uansett, når det blir det offentlige som må betale til slutt likevel, sa Boye. Han oppfordret Jagland til å vurdere sine rådgivere litt nøyere, også fordi det bildet som kommer fra statsministerens kontor ikke blir kjent igjen ute.

Arne M. Kvalvik, FF, trodde det måtte være de to inspirerende innledningene som fikk så mange til å gripe ordet på en søndagskveld. Han fant det betryggende å høre at gassen skal tas i bruk, og mente det var nødvendig å gi konsesjon ikke bare til 2, men til mange flere gasskraftverk. Troms/Finnmark, som er den landsdelen han kommer fra, har store mengder gass utenfor kysten. Siden landsdelen ikke fikk noe lokomotiv på skinner, trengs et annet lokomotiv for å skape optimisme også i den delen av landet. Deler av kloden må reddes fra ødeleggelse. Vi vet at i mange u-land må innbyggerne bruke mer ved enn hva det er tilvekst, noe som fører til forørkning. Med gass kan vi tilby dem en bedre teknologi for å lage mat. Av de mer utsatte grupper i arbeidslivet ville Kvalvik rette oppmerksomheten mot de funk-

sjonshemmede, som ofte har store vansker med å få arbeid. Arbeidsgiverne vil ha sterke arbeidstakere som kan arbeide 10–12 timers dag, andre faller utenfor.

Kjell Finvåg, FF, takket for den oppmerksomheten Kværner i Lodalen hadde fått av kongressen. Lodalen er Kværners vugge, her har det vært drevet industri i 50 år. Nå vil konsernsjefen flytte hjemmefra. Da blir det tatt livet av en bedrift med et høyst oppgående teknologimiljø, noe som svekker Norge som industrinasjon. Med 70 prosents norsk eierandel i Kværner bør bedriften vise ansvar. Han stilte spørsmål om Thorbjørn Jagland ville bidra til å stoppe nedleggingen, minte om at mandag ville en delegasjon fra de Kværner-ansatte i Lodalen besøke kongressen for å legge fram sine argumenter, og oppfordret kongressen til å vise solidaritet med dem. – I solidaritetsalternativdebatten kan det være greit å titte på enkelte poster i LOs regnskap som viser at aksjeutbyttet har tredoblet seg. Selv om lønnsutviklingen har vært positiv, er det ingen tvil om hvem som har skodd seg, sa Finvåg, og viste ellers til at det var referert fra heftet om solidaritetsalternativet og at den enkelte skal engasjere seg i jobb nr. 1 for å påvirke investeringer og disponering av overskuddet.

– I Lodalen har de tillitsvalgte gjort dette, men det er makta som rår ..., sa Finvåg, før han ble avbrutt av dirigenten som opplyste at taletida var ute.

Jardar Hendricksen, FF, mente kongressen hadde utviklet seg helt perfekt til nå. I motsetning til andre kjente han seg godt igjen i innleggene til Yngve og Thorbjørn, han syntes de var fine. I mange tilfeller hadde han også en god dialog med bedriftsledelsen, og syntes dette var bedre enn konflikt. Kanskje Thorbjørn kunne kjøpe aksjer i Kværner og dermed innflytelse. Forslag 1301 fant han meget godt, og han støttet det fullt ut, men med de endringer som var foreslått av Kjell Bjørmdalen. Når det gjelder de ansatte i arbeidsmarkedsbedriftene, er deres situasjon ikke god, de har en like stresset og krevende arbeidssituasjon som oss andre, og da mangler jo hele atfføringfunksjonen. Myndighetene bør engasjere seg i dette.

Ole Audun Raknes, NJF, syntes begrepet det forsterkede solidaritetsalternativ var meget sterkt og forpliktende. Thorbjørn listet opp ting som er gjennomført, heldigvis tok han også med at mye er ugjort. Arbeiderpartiet må fortsette å jobbe, og ikke gå inn i en gloriøststand der en bare kritiserer andre partier. Gå ikke i den fella, var hans råd. Han var videre opptatt av at så mange faller utenfor. Hvorfor er f eks så mange tilbøyelige til å ta sitt eget liv? Når det gjaldt markedskreftene, mente han det kunne være like viktig å ha styring over disse som over miljøutslippene. De bygger på profitt, og skal bare tjene penger. Om gasskraftverk sa han at det er på sin plass

med nye utredninger, slik at alle får sagt sin mening.

Stein Kristiansen, HK, syntes de to innledningene bar preg av å ha flyttet ut av turbokapitalismens Norge og inn i det klasseløse samfunn. De fleste ute på arbeidsplassene merker imidlertid godt til klasseskillene. LO må ikke late som om ulempene ikke er der, i så fall kan visjonen få en nedtur a la Ikaros da han kom for nær sola.

Roy Bjarne Hemmingsen, NTL, sa at som tillitsvalgt i Arbeidsmarkedsetaten hadde det vært særs godt å ha Yngve Hågensen som LO-leder. I alle sammenhenger har han poengtert at samfunnet må ha en god arbeidsmarkedspolitikk, og at etaten er verktøyet. Hågensen er også en støttespiller for de svakeste av de svake på arbeidsmarkedet, innvandrerne, og derfor syntes han det var vel sterkt når Hågensen i likhet med Jagland skrytte av tilbudet til de langtidsledige. Han syntes ikke dette tilbudet var godt. Store grupper av de langtidsledige faller helt utenfor tilbudet. F eks er kravet at de må ha hatt arbeid i 3 av de 4 siste år før de ble ledige. dermed er tilbudet stengt for mange hjemmевærende, og ungdom som ikke har vært i arbeid lenge nok. Når det er snakk om skattefri godtgjørelse betyr det at de heller ikke tjener opp rettigheter. Når er dette et godt tilbud? Jo, det er når alternativet er sosialkontoret - men dette er da ikke LOs politikk.

Stein Bruse Hofstedt, FF, sa at SP stilte seg som garantist for sykelønnsordninga. Hvordan stiller Arbeiderpartiet seg til dette? Han oppfordret Jagland til å si klart i fra at det er de som er garantisten for sykelønnsordninga, for dette er et viktig tema. Ellers var forbundsstyret i Fellesforbundet nylig i Brussel. Der fikk de framlagt tall som viste at EU i løpet av 6-7 år kan ha mangel på arbeidskraft. Solidaritetsalternativet legger opp til å bli kvitt ledigheta i Norge innen år 2000. Allerede nå har vi hjelp av svenskene når det gjelder arbeidskraft i enkelte sektorer. Hva med en strategi for en situasjon som kan oppstå ganske snart, men som ikke er tema for oss i det hele tatt?

Thorbjørn Jagland oppsummerer

Thorbjørn Jagland sa i sin oppsummering henvendt til Hofstedt at regjeringen er nødt til å tenke på lang sikt, og må sørge for ikke å bygge opp så sterkt at vi om noen år ikke har verken arbeidskraft eller penger til løsningene. Vi må gjøre noen valg, og vi må hele tida holde fast ved at det er landets realressurser som avgjør hva vi kan få gjort. Når det gjelder sykelønnsordninga har det vært klart hele tida at Arbeiderpartiet står som garantist for denne. Om de langtidsledige sa han til Boye at det nettopp er hele poenget med den nye ordninga at de skal fortsette å få penger etter 3 års ledighet. Men siden Stortingsflertallet sa nei til fortsettelse ut over 3 år, har regjeringa vært nødt til å finne på noe nytt.

Og de vil få tilbud om arbeidsmarkedstiltak eller annet med sikte på å få dem inn i jobb, sa Jagland og opplyste at regjeringen vil legge inn ekstrapenger til arbeidsmarkedstiltak. Problemet var at de andre partiene hver gang skjærer ned i disse midlene, sist gang med en halv milliard i budsjetten.

I denne saken håpet han på sterk oppbakking fra fagbevegelsen.

Han merket seg det Roy Pedersen sa om at vi har klart oss utenfor EU og bl.a. pekte på at svenske skipsredere flagger til Norge. Til det repliserte han at det var Roy Pedersens venner i EU-kampen som hadde sørget for en halv milliard i skattelette til rederne.

Når det gjaldt skatt på kapital var det også Pedersens venner som torpederte Arbeiderpartiets forslag om skatt på aksjer, og nå var det også kommet et forslag derfra om endring i delingsmodellen.

Olav hadde spurte om hvorfor regjeringen ikke ga mer penger til avtalefestet pensjon, men stortingsflertallet gikk i mot. Igjen var det dårlige venner som var ute.

Jagland sa det var direkte galt det Roy Pedersen sa om at regjeringen legger opp til en ledighet på 3,5 prosent. Ledigheten er allerede nede i 3,5 og målet er at alle skal ha jobb.

– Etterutdanning, ja, uten unntak, sa Jagland. Det er Arbeiderpartiets holdning, men Buerutvalget må bli ferdig før det kan sies noe mer konkret. Arbeiderpartiet har imidlertid sagt at det særlig gjelder å løfte dem som har liten utdanning fra før.

Til Kjell Jamne sa Jagland at det var riktig å si nei til gasskraft inntil det var bevist at det vil føre til mindre CO₂-utslipp. Det mente han nå var bevist. Under kraftkrisen i vinter innførte Norge kraft fra kullkraftverk i Danmark, noe som førte til markert økning i utslippene.

Terje Skog sa at landet flyter av melk og honning, ja, men det var enda mer melk og honning på begynnelsen av 80-tallet og da gikk det rett ned med landet. Det er mange land med melk og honning som ikke takler den situasjonen. Det var vist til at renter og priser gikk ned også i andre land. - Det er lett å få til når arbeidsledigheten stiger, sa Jagland, men i Norge har vi klart å holde lave priser og renter trass i synkende og lav ledighet.

Tore Hjerkinns sa at det var arbeidsfolk som hadde betalt for solidaritetsalternativet. Det var ikke riktig. Arbeidsfolk hadde bidratt, men arbeidsfolk var løftet opp, det er den faktiske sosiale utviklingen for vanlige mennesker i dette land. Og det skal fortsette, kamerater!

Yngve Hågensen oppsummerer

Hågensen repliserte først til Jan Davidsen som hadde tatt for seg situasjonen på tarifffronten ved mellomoppgjøret i offentlig sektor. Hågensen trodde det var riktig å ha med seg som utgangspunkt Jans ord om at KS ikke forstår solidaritetsalternativet.

– Vi skal ha felles regulativ i stat og kommune og da er det viktig å få KS

på plass, sa Hågensen. Han hadde sett på de senere oppgjør og var forundret over arbeidsgiveropptreden i kommune.

– At det sitter noen direktører og ikke skjønner noen ting kan vi forstå, men de som sitter i offentlig sektor burde faen i meg forstå hva de dreier seg om, sa han og mente de burde prøve seg på noen kurs. Det måtte ikke være noen tvil fra kongressens side om at vår oppgjøret i år, NHO-oppgjøret, som representantskapet enstemmig vedtok, skulle være overførbart til offentlig sektor og bygget på solidaritetsalternativet.

Turid hadde spurt hvorfor LO var så lite interessert i kampen mot privatiseringen. Han forsto ikke spørsmålet. Hadde hun lest sekretariatets forslag nr. 1309? I såfall var han overasket over at hun kunne si at LO var lite interessert i den kampen.

Solidaritetsalternativet hadde han vært på mange diskusjoner om. Blant annet med Mongstad. Han hadde fått spørsmål om hvor mange arbeidsplasser solidaritetsalternativet hadde skapt. 500, i arbeidsformidlingen hadde han svart dengang. Men nå: 150 000.

De som var i mot solidaritetsalternativet var selvfølgelig også i mot det forsterkede solidaritetsalternativet, men det kunne ikke være mange, mente Hågensen og viste til den imponerende oppfølgingen i fagbevegelsens organer og blant medlemmene gjennom avstemninger.

– Vi hadde en konflikt i fjor, men resultatet ble en videreføring.

Når han hørte innleggene om arbeidsrettsrådet fikk han inntrykk av at det ikke bare var KS som var utafør. Roy Pedersen og han hadde i mange sammenhenger vært politisk uenige, men det hadde vært konstruktivt. Han var overasket over at det ikke ble videreført nå, da det er snakk om en konstruktiv linje for et samfunn med livskvalitet. Han syntes det var politisk feigt ikke å erkjenne det og var litt lei seg for det. – For det er så viktig at vi kan samle oss om et bredt grunnlag som har format over seg. Det er noe fint noe som vi har fått til, noe ingen andre har klart.

– Det er det som er poenget, det er derfor andre kommer hit for å se på vår måte å gjøre det på, sa Hågensen.

– Det er jo slik at hvis det ikke er til fordel for arbeidsgiverne, så er det heller ikke til fordel for oss. Vi lever jo av overskuddet!

Til Terje Skog ville han kort si at han åpenbart ville avvente med solidaritetsalternativet til man hadde fått til en global løsning. Dette sa han på våre vegne. Dette er jo fine ambisjoner, men så langt vil ikke jeg gå.

Det var snakk om at arbeidsledigheten gikk ned, men man spurte når LO skulle gjøre noe for kvinnene! Når er det kvinnens tur, ble det sagt. Ser vi på ledighetstallene pr. 7. mai er det slik at det er 75 367 som er helt arbeidsledige. Av disse er det 41 355 menn og 34 012 kvinner. Ja, er ikke dette likestillingsarbeid og en jobb for kvinnen, så vet ikke jeg. Det er jo like jævlig for kvinner som for menn å være arbeidsledig. Derfor er noe

av det beste vi gjør for likestillingen å sørge for at ledigheten fortsetter å synke.

Og tallene fortsetter å synke for hver dag under denne LO-kongressen. Det er pr. 7 mai nå 101 800 som er ledige eller på tiltak. Tallet går nedover for hver uke. Hadde vi holdt på med denne kongressen frem til valgkampen, hadde arbeidsledigheten snart vært borte, sa Hågensen til merkbar applaus.

Når det gjaldt arbeidsledighetstrygden sa han at han syntes den nye ordningen var komplisert, men vi kan da ikke være så redde for alt nytt at vi av den grunn avviser det eller at det er galt. Til Olav ville jeg svart akkurat det samme som Thorbjørn sa: at ettertre års arbeidsledighetstrygd, skal du få tre nye år med arbeidsledighetstrygd - så sant du ikke har fått arbeidstilbud i mellomtiden. Arbeidsledighetstrygden bygger på den rettighet du har opparbeidet deg gjennom yrkesaktivitet. Når du mister jobben uten at du er ansvarlig for at jobben forsvinner, så skal du ha rett til arbeidsledighetstrygd. Har du ikke vært i arbeid, er du henvist til andre sosiale ordninger etter Folketrygdens paragraf 2,4. Dette er vel ikke galt fordi det er nytt. Vi trenger da virkelig mye nytt også, og kan ikke avvise noe med en slik begrunnelse, mente Hågensen.

Til Byrkjeflot ville han si: Hvorfor kritiserte han nå at KAJA-ordningen ble borte. Han husket da såpass at det var mye kritikk for ikke å si et lite helvete mot KAJA-ordningen da den ble innført – fordi det var noe nytt. Nå er den også et problem når den tas bort!

Han kom også inn på forslaget fra Gunnar Nilsen, han sa at det var vel verdt å studere. Man måtte i det minste ha en grundig høring og se på konsekvensene før man gikk til en realitetsvurdering av det. Nei, vi skal ikke være redde fordi at dette er noe nytt. Er vi det, kommer vi ikke videre, sa Hågensen som oppsummerte med å si at det hadde vært spennende å høre på debatten.

– Ikke alle innlegg har vært saklige – men de har vært velmenende! avsluttet Hågensen.

Dirigenten takket Hågensen for en inspirerende oppsummering og han kunne på denne bakgrunn returnere hilsenen fra Yngve.

Disse forslagene ble satt fram:

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-1

REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESEORGANISASJONEN

Vedrørende kap. 5.

Siste avsnitt strykes.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-2

REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESEORGANISASJONEN

Vedrørende kap. 4 pkt e).

Det strykes fra «Da hadde vi til tider ....» og fram til og med «..... deler av samfunnet»

og

etter «..... vedvare». Føres inn:

«Samtidig er det viktig å investere i mennesker og velferd i offentlig sektor».

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-3

REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESEORGANISASJONEN

Vedrørende kap. 4 pkt d).

3 avsnitt, ny siste setning:

«På denne måten blir samfunnet bedre rustet til å møte utfordringer både i privat og offentlig sektor».

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-4

REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESEORGANISASJONEN

Vedrørende kap. 4 pkt. C

Første strekpunkt endres til:

Skattesystemet gis bedre fordelingsvirkning.

Nytt strekpunkt:

Offentlig sektor styrkes og videreutvikles og brukes aktivt i fordelingspolitikken.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-5

REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESGRANLAGSJONEN

Vedrørende kap. 4 pkt. C

3. avsnitt, første setning strykes og erstattes med:

«Det må skje en sterkere omfordeling fra dem som har mye til dem som har lite. En av de store utfordringene ligger i å få bukt med de ulikhetene som fortsatt eksisterer mellom kvinner og menn når det gjelder lønn, levekår og innflytelse.»

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-6

REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESGRANLAGSJONEN

Endring av kap. 3 pkt. B

2. setning erstattes med:

«Den norske økonomien gir gode muligheter for større investeringer i offentlig sektor.»

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-7

REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESGRANLAGSJONEN

Vedrørende kap. 4 pkt. B

De to første avsnittene beholdes. Resten strykes.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-8

REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen

FORBUND/FYLKE : Telemark

LO-Kongressen krever at Regjeringen kommer med strakstiltak, og endringer i Lov om

Folketrygd og i Lov om tiltak til å fremme sysselsetting som inneholder følgende:

- 1) Det ytes hel eller graderte dagpenger til trygdet som har hatt arbeidsinntekt i sist avsluttet kalenderår, eller et gjennomsnitt av de siste tre avsluttede kalenderår, minst 1 G.
- 2) Den ledige skal ha rett til dagpenger dersom vanlig arbeidstid er redusert med minst 25 pst. (i dag 40 pst).
- 3) Dagpengeperioden løper normalt i 156 uker (ingen todeling).
- 4) Dersom den ledige ikke har greid å skaffe seg/eller fått tilbud om arbeid innen dagpengeperiodens utløp, skal vedkommende fremdeles ha rett til dagpenger eller tiltak.
- 5) Inntekt fra arbeidsmarkedstiltak og dagpenger regnes med i dagpengegrunnlaget.
- 6) For langtidsledige ungdom under 25 år og langtidsledige over 55 år blir det utviklet tiltaksordninger på 2 x 12 måneder med normale lønns- og arbeidsvilkår. Det må videre vurderes å legge til rette for at langtidsledige fra og med fylte 57 år kan få fortrinn til ledige arbeid/stilling i offentlig sektor.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-9

REPRESENTANT NR. : 307 Kjell Bjørndalen

FORBUND/FYLKE: Fellesforbundet

De to siste avsnittene under «5. Solidaritetsalternativet som grunnlag for reformer» erstattes av følgende:

Forslag:

.... der ulike arbeidstidsreduksjoner inngår. I prioriteringene mellom disse må det legges vekt på ulike behov mellom både personer og ulike livsfaser.

AFP må videreutvikles innenfor rammen av solidaritetsalternativet, gi en fleksibel pensjonsalder mellom 60 og 70 år og adgang til å kombinere arbeid og pensjon. Ordningen må være frivillig for den enkelte arbeidstaker og finansieres av myndighetene og arbeidsgiverne.

Finansiering av etter- og videreutdanningsreformen er under utredning og vil måtte behandles for seg når utredningen er avsluttet.

For alle andre former for disponering av tid over yrkesløpet, som former for kortere arbeidstid, lengre ferie, videreutdanning og omsorgsfri, kan en tenke seg etablering av en timekonto-ordning med avtalebasert opparbeiding av rettigheter for den enkelte.

LO vil få ordningen .....

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-10
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

I dag opplever vi en verden hvor kløften mellom fattige og rike blir større og større samt at antallet fattige og arbeidsløse stadig øker. I tillegg bedrives det en uakseptabel rovdrift på naturen som raskt kan ende med katastrofe.

Den kapitalistiske verden, hvor produksjon av varer for profittens skyld er den økonomiske drivkraften, har vist seg å ikke kunne løse de grunnleggende utfordringer menneskeheten står overfor i dag. Tvert i mot er det slik at den kapitalistiske produksjonsmåten, særlig i sin liberalistiske form, er med å forsterke den negative utviklingen.

De sosialistiske eksperimentene har heller ikke vist seg å duge. Naturen har blitt utsatt for ufattelig ruining og demokratiet har blitt sterkt undertrykt.

Skal menneskene og planeten ha en framtid, trengs grunnleggende endringer i samfunnet. I stedet for et økonomisk system som baserer seg på produksjon for profittens skyld, trenger vi et samfunn hvor menneskenes livskvalitet settes i fokus. Et slikt samfunn må leve i pakt med naturen hvor blant annet vareforbruket i sin nåværende form må endres dramatisk.

Norge er del av den verden som fører en økonomisk politikk som bærer oss galt av sted. LO vil i neste kongressperiode prioritere omfattende diskusjoner om hvordan et samfunn med bærekraftig utvikling kan være liv laget. Selv om de sosialistiske forsøkene ikke har lyktes er ideen framtidsrettet. I diskusjonen vil derfor krefter fra forskjellige sosialistiske retninger og miljøorganisasjoner bli aktivt trukket med. Hensikten er at det på neste kongress vedtas et program med målsetning om et radikalt annerledes samfunn.

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-11
REPRESENTANT NR. : 55 - Eldar Myhre
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Innflytelse over konserndisposisjoner

Stryke første strekpunkt i kap 4 a):

– å utøve større påvirkning over investeringer og disponering av overskudd.

I stedet nytt siste avsnitt under 4a):

Klubber og konserntillitsvalgte må søke å utøve større påvirkning over investeringer og disponering av de økte eierinntektene. For å styrke denne muligheten vil vi arbeide for at tillitsvalgte i konsern gis arbeidsrom og innflytelse i konsernforhold på linje med de som

gjelder på bedriftsplan.

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-12
REPRESENTANT NR. : 24 Atle Teigland
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Solidaritetsalternativet må forutsette et rettferdig forhold mellom skatt på arbeid og på kapitalinntekt.

(Skatt på aksjeutbytte, renter aksjesalg.)

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-13
REPRESENTANT NR. : 29 - Gunnar Nilsen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet Oslo

I forslag til uttalelse fra Sekretariatet nr. 1309 om «Velferdsstaten og framtiden» tas følgende inn:

Registrerte arbeidssøkende får dagspenger på samme grunnlag som i 3 års perioden, om arbeidsledigheten fortsetter utover denne 3 års perioden. Ansatte i arbeidsmarkedsbedriftene, fase 2, opp tjener rettigheter til arbeidsløshetsstrygd i den tid de er ansatt i arbeidsmarkedsbedriften.

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-14
REPRESENTANT NR. : 144 Tore Hjerkin
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt 1. strekpunkt i kap. 4 - Forsterkningspunktene, del c) Mer rettferd i fordelingen: (Derfor må):

«de dårligst stilte i og utenfor arbeidslivet komme først».

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-15
REPRESENTANT NR. : 144 Tore Hjerkin
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Redaksjonskomiteen innarbeider formuleringer i pkt. 7 som dekker følgende:

Dersom solidaritetsalternativet skal videreføres er det en forutsetning og et krav fra norsk fagbevegelse om at kapitaleierne skal bidra på en helt annen og sterkere måte enn nå. En vesentlig del av overskuddene skal bidra til økt sysselsetting og en mer rettferdig og solidarisk fordeling av godene i Norge.

Blant annet kan følgende mulige tiltak nevnes:

- solidaritetsskatt på aksjeutbytte og andre kapitalinntekter
- regulering av topplønninger
- avgift på valutahandel
- forbud mot nedlegging av arbeidsplasser i bedrifter som går med rimelige overskudd
- krav om opprettelse av nye faste arbeids- og lærlingeplasser i bedrifter som går godt.

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-16
REPRESENTANT NR. : 65 Solveig Holm
55Eldar Myhre
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

BYGG FREGATTENE I NORGE

En av de største industriprosjektene som er vedtatt i Norge er bygging av fregatter for sjøforsvaret. Det kan bli aktuelt å bygge opp til 6 fregatter. Med en stykkpris på 2,5 milliarder betyr dette en investering på opp til 15 milliarder.

Norge er en gammel sjøfartsnasjon med et bredt maritimt miljø. Norsk industri har stått for utbygging av den norske sokkel og der løst problemer som har brakt vår teknologi i fremste rekke i verden. Norske verft er i dag kjent for bygging av avanserte spesialskip. I følge sterke røster i sjøforsvaret har vi ikke i Norge i dag kompetanse til å bygge de nye fregattene, en påstand som setter hele offshore- og verftsindustrien og det maritime miljøet i Norge i vanry.

Investeringene i nye fregatter kan sikre hundrevis av norske arbeidsplasser i verftsindustrien fra 1999 og frem til 2010. Dette forutsetter at norske myndigheter og politikere beslutter at byggingen av fregattene skal foregå i Norge. Med det samarbeidet som er i gang med UMOE og Kværner ser vi ingen teknologiske hindre for at dette ikke skal skje. Det som disse erfarne skips- og oppshorekonsernene mangler av spesialkompetanse kan de skaffe seg med å alliere seg med utenlandske verft.

Det ville være en skandale dersom denne viktige kontrakten går til utlandet. Ikke bare betyr det en nedvurdering av våre skips- og offshoreindustri som vil skade denne industrien for

lang tid framover. I tillegg vil det betyr at hovedparten av verdiskapningen vil foregå i utlandet, med tap i inntekter for norsk virksomhet og skattetap for norske myndigheter. Ingen andre sjøfartsnasjoner med tilsvarende erfaring som Norge setter ut slike forsvars-kontrakter.

BYGG FREGATTENE I NORGE

Dirigenten foreslo at man nå tok opp til votering om å oversende de utdelte forslagene fra og med 1301-1 til og med 1301-16. Han foreslo alle oversendt til komite 2 samlet. Det var der de hørte hjemme. Dette ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten kom med en beskjed før han minnet om at man neste morgen måtte være i salen presis kl. 09.00. Da skulle man for første gang dele ut LOs likestillingspris. De som ikke er der da, går glipp av noe stort. Han sa ellers at man måtte rydde med seg alle papirer og kofferter. Ellers ville det bli kastet. Han benyttet samtidig anledningen til å takke salen for god medvirkning til avvikling av debatten. Etter hans mening hadde det vært en saklig og god debatt.

Dirigent Lars Anders Myhre foreslo avsunget «Seiren følger våre faner». Han var selv forsanger.

Møtet hevet kl. 20.50.

Formiddagsmøtet mandag 12. mai

Møtet ble satt av dirigent *Marit Nybakk*, som ønsket god morgen og beklaget at den våte hovedstaden ikke nettopp framviste seg fra sin beste side. I dag skulle det startes med litt trekkspill, og dirigenten siterte fra en brosjyre det det framgikk at Norges nye trekkspillstjerne har en høyst virtuos måte å traktere spillet på. Dermed introduserte hun Berit Lillevoll som åpnet med det hun kalte en internasjonal fantasi over «Pål på arbeidshaugen».

LOs LIKESTILLINGSPRIS

Dirigenten sa at kongressen ville få høre mer fra Berit, men nå skulle først LOs likestillingspris utdeles, og dermed ga hun ordet til både Esther Kostøl og Yngve Hågensen som skulle foreta utdelingen i fellesskap.

Esther Kostøl var blitt opplivet av den livsglade åpningen, som hun mente fikk det til å krible i de fleste både her og der. Oppdraget som nå skulle utføres var så spesielt at hun og Yngve begge ville utføre det. I siste kongressperiode har LO kraftig løftet likestillingsspørsmålet opp på den politiske og faglige dagsorden, på en helt annen måte enn noensinne før. I alt vi har foretatt oss, fra ansettelser i egen regi til temakonferanser, er det tenkt likestilling og rettferdighet. Og kvinnene kommer til LO som aldri før. Myten om LO som et sidrumpa gubbevelde er død!

Hun henviste også til 2 undersøkelser fra i fjor som begge viste at store deler av befolkningen oppfatter LO som opptatt av likestilling. Den likestillingsprisen som er opprettet og skal utdeles hver fjerde år, henger da litt høyere enn den prisen som utdeles hvert år.

Yngve Hågensen fastslo at likestillingsarbeidet er ført på flere fronter i samfunnet, men sterkere av noen enn av andre. Det er på den bakgrunn at dagens kandidat ble utvalgt, sa Hågensen, som refererte kriteriene. Og juryen hadde ikke trengt mange møtene for å finne fram til riktig person – Norges fremste likestillingsforkjemper: Gro Harlem Brundtland, som Hågensen nå inviterte opp på podiet.

Esther Kostøl sa at hva var mer naturlig enn å velge som likestillingspris en miniatyr av Nils Aas sin statue av arbeiderkvinnen, som står på Sørmarka og som alle kjenner så godt. Hun siterte også inskripsjonen på statuen: «Sjelden nevnt, ofte glemt» – en betegnelse som riktignok ikke passer på dagens prisvinner, som er blitt vidt kjent både ute og hjemme i sin kamp for alle arbeiderkvinner. Kostøl overlot så selve prisoverrekkelser til Yngve Hågensen.

GRO TAKKER

Etter klemmer og applaus fikk Gro ordet og takket for prisen. Hun syntes det var fantastisk å få komme hit på denne LO-kongressen. Her hadde hun vært og møtt kongressdelegater gjennom mange år og hatt gleden av det samarbeide hun ville takke for nå.

– I alle de år jeg har vært partileder og statsminister har fagbevegelsen vært med som basisleverandør. Slik var det også i de tidligere år. Det er den felles kamp som har gitt resultater. Det har vært et utrolig godt samarbeid, selv om samarbeid også betyr strid, strid innad i arbeiderbevegelsen, ikke en strid om verdiene, men debatt for å komme fram til de framstøt som bringer oss framover.

– De årene jeg har hatt tillitsverv i bevegelsen, fra 1974, har vi bl.a. hatt de store kampene om vekst og vern, naturhensyn mot utbygging, og det var i debatten innad i parti og fagbevegelse vi måtte finne løsningene, sa Gro.

– Slik har også kampen om likestilling vært. Tradisjoner er tunge å endre, av og til kan de være nesten fastgrodd. Vi har igjen måttet samarbeide for å få til de endringene som måtte til for å skape et bedre samfunn der likestilling er en forutsetning.

– Det var ingen selvfølge med likestilling i arbeidslivet og lik lønn for likt arbeid for noen år tilbake. Det har vært en lang og tung kamp frem til der hvor vi står i dag. Og den arbeiderkvinnen som Nils Aas har skapt, sto nok lenger bak i køen enn dagens kvinner gjør i Norge. De arbeiderkvinnene kjempet i første rekke for arbeiderklassens rettigheter, mens vi i dag er mer opptatt av likestilling i arbeidslivet, barns helse, utdanning og faglige rettigheter. Den kampen den eldre arbeiderkvinnen kjempet var ikke en kamp for henne selv, men for dem som var i arbeidslivet – mennene. Det er styrken hos disse kvinnene som har gjort den senere samfunnsomveltning mulig i vårt land.

Nå må vi også huske at rettferd, solidaritet, menneskeverd og fred, som er slagordene for denne LO-kongressen, også må gjelde internasjonalt. Solidariteten må gjelde over alle landegrensener. Derfor skal vi ikke slå oss til ro med at vi er kommet langt i Norge. Vi må ikke glemme at det er langt igjen før likestilling og rettferd er kommet tilsvarende langt i andre deler av verden. Det er ikke mange steder man er kommet så langt som i Norge eller Norden.

Grunnlaget for en velferdsstat med vekt på rettferdig fordeling, likestilling, muligheter for videre- og etterutdanning og arbeid for alle, er uten tvil det fagligpolitiske samarbeidet vi har hatt i Norge. Det er dette samarbeidet som sikrer fundamentet i velferdsstaten. Jeg tror at ny teknologi også kan være med på å bringe likestillingen enda lenger. Ny teknologi må kunne gjøre arbeidstiden mer fleksibel – tilpasset den enkeltes behov.

– Arbeidstidsreformer har vært en sentral del av arbeiderbevegelsens kamp gjennom hele dette århundre. Det har gått som en rød tråd i vårt

arbeid. Nå kan vi gi dette arbeidet et kvalitativt nytt innhold. Vi kan oppnå større fleksibilitet - slik vi også har fått til de siste tiårene. Da jeg så Yngves oppslag i VG - om hans ønskeliste med fleksikonto - da tenkte jeg at her må mye kunne løses ved hjelp av ny teknologi. Den vil være med på å løse noen dilemmaer. Vi vil kunne få orden på en slik fleksikonto. Det er nemlig helt naturlig at den enkelte familie har ulike behov. Livskvalitet må gjelde alle mennesker i samfunnet, ellers blir det ingen livskvalitet.

I arbeiderbevegelsen må vi bygge på det som alltid har vært grunnlaget for fremgang i norsk økonomi, likestilling og nye reformer, nemlig det fagligpolitiske samarbeidet. Det er det eneste som nytter, og jeg ønsker at Yngve og alle dere på kongressen bygger videre på denne erkjennelsen. Det må skje et fagligpolitisk samarbeid nasjonalt og internasjonalt. Jeg håper også at en slik holdning vil sette preg på vedtakene her på kongressen. Jeg håper vedtakene peker fremover mot et nytt likestillings hundreår! Hjertelig takk! Lykke til videre alle sammen!

Hennes takketale ble etterfulgt av langvarig applaus og en kanonade av blitzlamper fra et mangfoldig pressekorps.

Dirigenten takket Gro Harlem Brundtland for det hun hadde betydd for likestillingsarbeidet nasjonalt og internasjonalt og overlot så podiet igjen til det trønderske fyrverkeriet Berit Lillevoll.

Hun introduserte seg selv og spilte en flamenco og en trøndersk festsang - med innlevelse og bravur. - Alle mennesker er født som originaler, men de fleste dør som kopier. Men det har ikke jeg tenkt å bli, sa Lillevoll. - Det gjelder om å tenke med hjerte, det er tale om å leve - ikke bare å holde seg i live! sa artisten.

Kongressen ga henne langvarig applaus og hun takket tilbake.

SAK 9 HANDLINGSPROGRAMMET

Dirigent Marit Nybakk takket også Berit Lillevoll og refererte en permisjonssøknad før hun redegjorde for dagens arbeidsprogram. Man skulle nå ta fatt på sak 9 - LOs handlingsprogram.

Dokumentene til handlingsprogrammet var å finne bak skilleark 9 og omhandlet forslagene 1302-1314. Heftet med diverse innstillinger var også plassert bak skilleark 9 og skulle behandles under det samme punktet på dagsorden.

Ordet ble så gitt til LOs nestleder *Esther Kostøl* som holdt følgende inn-

ledning:

Esther Kostøls innledning om forslag til prinsipielt handlingsprogram.

For fire år siden hadde kongressen dette motto: «Slå ring om velferden». Det er ikke mindre aktuelt i dag. Det kommer klart fram av forslaget til nytt prinsipielt handlingsprogram, hvor jeg i denne innledningen skal forsøke å tegne et bakgrunnsteppe for de holdninger og prinsipielle verdivalg kongressen innbys til å gjøre. Deler av dette preger også det faglig-politiske innholdet slik det kommer til uttrykk i en del av Sekretariatets forslag til uttalelser på spesielle områder.

Det er også min oppgave å redegjøre for våre holdninger til familie- og likestillingspolitikk og etter- og videreutdanning. Også innenfor disse områdene fins det en rekke saker som har stor betydning for den standard vi ønsker at velferdssamfunnet skal ha. Sist, men ikke minst, vil jeg ta for meg vårt internasjonale solidaritetsarbeid og den internasjonale situasjonen, som jo går rett inn i mottoet for denne kongressen:
RETTFERD, SOLIDARITET, MENNESKEVERD OG FRED.

At fagbevegelsen er opptatt av velferdssamfunnet, dets innhold og kvalitet, bør ikke overraske noen. Ved siden av trygge, gode og rettferdige lønns- og arbeidsvilkår og faglige rettigheter, er innholdet av velferdsordningene de mest avgjørende forutsetninger for arbeidsfolks livskvalitet. Den moderne velferdsstaten, slik vi kjenner den fra de nordiske samfunn og en del europeiske land, ble til i et samspill mellom den faglige og politiske arbeiderbevegelse.

Det var ikke slik at det var klare skiller og grensedragninger mellom hva som var faglige og hva som var politiske oppgaver på dette området. Mange velferdsordninger ble først reist som faglige krav. Lykkes man ikke med det – eller gikk det for sakte – reiste fagbevegelsen de sosiale reformer ved å øve innflytelse og påtrykk overfor bevegelsens politiske del. En rekke av dagens velferdsordninger har et slikt utgangspunkt. Det er i dette felles interessefeltet mellom de faglige krav og de politiske mulighetene, at en finner grunnlaget for det som i dag utkrystalliserer seg som det faglige-politiske samarbeidet i bevegelsen. Vi skal ikke lengre tilbake enn til mellomoppgjøret for å få synliggjort hvordan dette samspillet virker. Vi krevde fleksibel pensjonsalder fra 63 og seinere 62 år. Ved hjelp av myndighetens medvirkning kom vi fram til en løsning som også NHO kunne godta.

Er det noen som tror at det ville ha vært mulig uten et faglig-politisk samarbeid slik vi har det i vårt land? Jeg tror det ikke.

Historien om hvordan de nordiske velferdssamfunn ble bygd og utviklet seg er lang og ærerik. Den preges av pågangsmot og tålmodighet. Tidligere redaktør av Arbeiderbladet, den legendariske Olav Larssen, beskrev den så

treffende med uttrykket «den langsomme revolusjonen». De nordiske velferdssamfunn ble bygd møysommelig, skritt for skritt, men med klare prinsipielle og ideologiske holdninger grunnlagt i begreper som fellesskap, rettferdighet og likhet.

Det tok lang tid å bygge opp velferdssamfunnet. Det var ikke nok å omfordele og prioritere annerledes. Det måtte skapes økte verdier. Å dele en liten kake var ingen løsning. Kaken måtte bakes større. Slik utviklet den sosialdemokratiske velferdsstaten seg - ikke gjennom en voldelig barrikade-storming, men gjennom bevisste politiske, økonomiske og sosiale reformer. Langt på veg ble mange av dem også aksepterte og godkjente langt inn i de borgerlige kretser - som jo eller hadde problemer med arbeiderbevegelsens sterke understrekning av fellesskapets innsats for å skape en rettferdig velferd.

På mange måter mente vi ved inngangen til 1980-årene at velferdssamfunnet var kommet for å bli og at oppgaven for framtidens generasjoner først og fremst måtte være å holde fundamentet vedlike og utvikle det og forbedre det på områder hvor det var nødvendig

Utover i 1980-tallet kom de nordiske velferdssamfunn under et sterkt press fra flere hold, så vel økonomisk som politisk. For så vidt var det overraskende - men det var forståelig, særlig når en i etterhånd kan se det i sammenheng med utviklingen i en del andre land.

I 1979 vant det konservative partiet i Storbritannia under Margaret Thatchers ledelse et valg som utløste dramatiske forandringer på de britiske øyer. Storbritannia hadde kanskje ikke verdens beste velferdssamfunn på den tida - men det hadde et velferdssamfunn. Maggie Thatcher var ikke den type konservativ politiker som var opptatt av å verne det bestående. Hun ville fjerne det. Ikke for å erstatte det med noe bedre - som vi gjerne vil når vi vil forandre samfunnet. Hennes politikk gikk ut på å erstatte det bestående med noe som for arbeidsfolk er dårligere. Alle spor av et velferdssamfunn skulle bort. Hennes ideologi var enkel og brutal. Det eksisterer ikke noe samfunn, var hennes oppfatning. Det fins bare individer. Hver enkelt må ta vare på seg selv. Det er ikke noe som heter fellesskap. Og med denne hyllest til egoismen som politisk ideologi - og som savner sitt side-stykke i moderne tid i Europa - tok det henne bare noen få år før hun hadde klart å rasere det britiske velferdssamfunnet. Det lille som var igjen maket hennes etterfølger John Major å feie bort. Faglige rettigheter fins ikke lengre. Stillingsvern er et fremmedord i det engelske språk. Over 13 millioner britiske arbeidere og deres familier lever under fattigdomsgrensen.

Jeg har brukt litt tid på å sette velferdssamfunnet inn i et historisk perspektiv. Det har tatt generasjoner på generasjoner å bygge det opp. Om to år - nærmere bestemt 1. april 1999 - kan Landsorganisasjonen i Norge feire sitt 100 års jubileum.

«100 år for velferdsstaten» – det ville være en god historisk beskrivelse. Men som vi har sett i vår tid – det skal bare en valgperiode eller to til å knuse den og ødelegge den - noen håper for alltid. 1. mai i år ga imidlertid våre britiske kamerater nytt håp. Tony Blair har en enorm oppgave i å bygge opp igjen det som det konservative parti har brukt 18 år på å rive ned. Ingen forventer at han kan gjøre det på en dag eller to. Det vil ta mange år – mest trolig mange ti-år før han igjen kan by britene et anstendig samfunn. La oss håpe han lykkes.

Er det noen fare for at vi kan få «thatcherisme» her i vårt land?

Ja - og vi har snev av den allerede. Men på en del sentrale områder har vi klart å demme opp for at den skal få altfor stor utbredelse. Jeg skal nevne to eksempler – som jeg selv fikk anledning til å følge på nært hold. Det gjaldt omstillingene og omorganiseringen av to viktige statlige virksomheter – post og jernbane. Her kunne vi ha fått en utvikling som igjen kunne ha vært grunnlag for privatisering. Gjennom et positivt faglig politisk samarbeid klarte vi å foreta den omstilling disse to etatene måtte gjennom uten å gå i Thatchers fotspor – som nok mange ønsket at også vi skulle gjøre. Det er et resultat som vi i LO skal være stolte av at vi klarte å oppnå.

I årene som kommer – og vi er allerede langt inne i den utviklingen – vil privatiseringsfremstøt i hovedsak komme i våre lokalsamfunn og i fylkeskommunene. Men vi kan også vente slike fremstøt på det nasjonale plan – særlig innen for områder knyttet til produksjon og distribusjon av energi. (Dette vil sikkert Jan Balstad komme nærmere inn på.)

I forslaget til prinsipielt handlingsprogram er det lagt vekt på å påvise konsekvensene av at velferdssamfunnet brytes opp og i stykker gjennom krav om privatisering. Det betones sterkt at helse, omsorg og utdanning er det offentliges ansvar. Et to-delt helsesystem og en privat utdanningssektor vil bidra til å skape et hardere klassesamfunn og forsterke de sosiale skillelinjene. Dette er en prinsipiell holdning til privatisering som er viktig å ha med seg. Et annet viktig poeng er at det er ikke nok å være mot privatisering. Vi må også være i stand til, gjennom faglig og politisk innsats, å skape en offentlig sektor som fungerer slik at behovet for privatisering så og si ikke eksisterer.

I den sammenheng peker vi i forslaget på at offentlige tjenestetilbud må preges av helhet og likhet og tilpasses brukernes skiftende behov. Tilbud og service må forbedres og effektiviseres.

Ingen må imidlertid tro at det er så enkelt å bli kvitt privatiseringskravene. Forholdet er jo at offentlig sektor i Norge er et gigantisk marked. Om en prøver å måle verdien av dette markedet, dreier det seg om en årlig «omsetning» på 460 milliarder kroner. Det er ingen grunn til å tro at kapital-kreftene ikke vil prøve seg på dette markedet selv om service og effektivitet fra det offentlige er aldri så god.

Nettopp av denne grunn må vi se på privatisering som en politisk utfordring. Det er ikke et praktisk spørsmål – eller en hensiktsmessig måte å løse et samfunnsproblem på. Det dreier seg om et politisk prinsipp – hvilket vi også understreker i forslaget til handlingsprogram.

Et argument som ofte brukes mot de offentlige velferdsordningene er at de er blitt for dyre. Jeg nevnte at de nordiske velferdssamfunn lenge har vært under press - ikke bare politisk, men også økonomisk. Jeg er naturligvis ikke uenig i at vi ikke skal sløse med vår velferd. Vi skal heller aldri akseptere at noen snylter på fellesskapet ved å tilegne seg sosiale rettigheter de ikke har krav på. Arbeiderbevegelsen har alltid hatt klare prinsipielle holdninger til det – lenge før Fremskrittspartiet skrev sitt første program. «Gjør din plikt og krev din rett» er et slagord som er retningsgivende for velferdssamfunnet.

Vi har dessverre sett fra andre land – og vi behøver ikke å gå lengre enn over grensen til vår nærmeste nabo – hvordan myndighetene har kuttet ned den ene ordningen etter den andre. Det synes å ha blitt en regel i alle europeiske land at budsjettkriser skal løses med velferdskutt. Også i Norge – ett av verdens rikeste land - ser vi hvordan politikere går løs på velferdsordningene. Ett av de fineste instrumenter vi har i velferds-Norge er ordningen med full lønn under sykdom. Da den ble innført i 1978, opphevet den et skille som vårt land hadde levd med i generasjoner. Store grupper hadde i årtier kunnet være syke uten å få trekk i lønna. Vanlige lønnstakere i privat sektor måtte vurdere om de hadde råd til å la være å gå på jobben under en influensa-angrep.

Sykelønnsordningen koster penger. Derfor vil mange redusere den både i omfang og ytelser. I fagbevegelsen må vi til stadighet føre en kamp mot slike forslag som kommer opp minst to ganger i året – under Stortingets ordinære budsjettbehandling og når budsjettet om våren skal revideres. Før vi ett regjeringsskifte til høsten er det all grunn til å tro at de som vil redusere ordningen med full lønn under sykdom, kommer til å vinne. Det vil være et tilbakeskritt for velferdssamfunnet.

Det er ingen som ønsker et høyt sykefravær her i landet. Vi har jobbet mye for å få det ned – og har fra tid til annen oppnådd meget gode resultater – som også har gitt positive økonomiske gevinster for arbeidsliv og samfunn.

Men det må være betimelig å peke på – slik som vi gjør i handlingsprogrammet - at det i et velferdssamfunn skal være legalt å være syk.

Jeg føler at jeg må si noen ord om en side av utviklingen av velferdssamfunnet som er bekymringsfull. Det dreier seg om den mangel på varme og omsorg for hverandre som stadig brer seg. Også velferdssamfunnet kan bli goldt og kaldt med fravær av med-menneskelighet. Vår visjon om et rettferdig samfunn innebærer at det skal være plass til oss alle. Men noen

blir kastet ut - til haiene, til narko-haiene. I løpet av den uken vi er samlet til kongress, kommer det trolig her i Oslo til å inntreffe to narkotikadødsfall. I fjor døde 117 mennesker av overdose. Dette er ikke et kvalitativt velferdssamfunn verdig. Kampen mot narkotika må gis høy prioritet.

I handlingsprogrammets kapittel «Vern om velferden» er det foreslått at LO skal arbeide for et eierskifte når det gjelder sykehusene. Utgangspunktet for dette er et rettferdskrav – og det er et krav som er kommet inn fra mange av våre organisasjonsledd. Staten bør gå inn som eier av sykehusene og stå ansvarlig for driften. Vår oppfatning er at dette vil åpne for å gi et mer likeverdig tilbud til pasientene uavhengig av bosted. Andre viktige velferdspolitiske målsettinger er at det utvikles standardiserte satser for sosialhjelp og at det er et minimumskrav at eldre som ønsker det får enerom på alders- og sykehjem.

For mange utsatte grupper er egenandelene innenfor helse og omsorg blitt tunge å bære. Vi vil derfor ha en gjennomgang av egenandel-ordningene med tanke på å skjermes de som er mest utsatt. På den annen side fins det en rekke velferdsordninger som går til mennesker og familier hvor det i hvert fall ikke kan sies at det er et sosialt behov – og som ikke har problemer med en økt egeninnsats. På en del områder – og overfor høyinntektsgrupper, vil økte egenandeler og behovsprøving være akseptable virkemidler.

Jeg nevnte at politikere, både her hjemme og i andre land, vil kutte i velferdsordninger for å spare offentlige utgifter. Det innebærer en svekket velferdsstat. I altfor stor grad søker myndighetene slike løsninger.

Men en må være klar over at velferd koster. En kan ikke spare seg til en høy kvalitet på et velferdssamfunn.

Våre holdninger til velferd og omsorg er nødvendige for å bringe varme til et samfunn som i stadig større grad påvirkes av markedsliberalismens iskalde gufs. Arbeidet for økt likestilling og en bedre familiepolitikk vil bidra til et samfunn med med omsorg og omtanke og større vekt på medmenneskelige forhold.

Tillat meg her å være litt personlig. Da jeg ble fagorganisert, var denne organisasjonen en mannsbastion. Og det var en situasjon som varte langt inn i 1980-tallet. Da kvinnene for alvor kom inn i yrkeslivet, var det en nødvendighet for oss å sørge for at likestillingskrav ble et høyt prioritert arbeidsområde. Det har vi jobbet med i lang tid. Vi er ikke fornøyde med resultatene så langt - men likevel, det har skjedd mye i fagbevegelsen de siste ti årene på dette området. Da tenker jeg ikke bare på at vi nå finner jenter som tillitsvalgte på alle plan i denne store organisasjonen vår. Vårt likestillingsarbeid har vært mye konsentrert om likelønn. I den forbindelse har prioritert å heve lavtlønnsgruppene. Vi kan konstatere at det er det mest effektive virkemiddel i arbeidet for likelønn.

På en del områder avsløres det at vi så må være på vakt når det gjelder likestilling i samfunnet. I mange år har fagbevegelsen kjempet for å bringe typiske kvinnefag inn under Lov om fagopplæring. Etter hvert har vi lyktes med det. Men hva opplever vi da? Kvinnene kan gjerne få fagbrev – men de får ikke fagarbeiderlønn. Norsk fagbevegelse kan naturligvis ikke akseptere en slik framferd overfor de store grupper i mange typiske kvinnefag.

Men i vårt likestillingsarbeid har vi også lagt stor vekt på at kvinner skal ha de samme muligheter til å fungere i arbeidslivet og i samfunnet som menn. Da har vi måttet gå inn på en rekke familiepolitiske reformer hvor vi også kan vise til gode resultater.

Det var med stolthet at vi for noen måneder siden kunne konstatere i en meningsmåling at et stort flertall av det norske folk oppfatter Landsorganisasjonen i Norge som en av de fremste forkjempere i arbeidet for likestilling. Etter det lykkes vi å få gjennomslag for et krav om avtalefestet pensjon der vi opplevde at våre motparter hadde holdninger som ville utelatt store grupper av kvinner.

Vi har hatt fin drahjelp av mange gode og positive krefter i likestillings-spørsmål. Det er kommet til uttrykk ved utdelingen av vår nye likestillingspris. Det var aldri noen tvil om hvem som skulle ha den.

Dette betyr ikke at vi er ved veis ende av dette arbeidsområdet. Det går fram av handlingsprogrammet og forslaget til uttalelse at mye gjenstår og nye reformer skal kjempes fram. LO skal hvert fjerde år dele ut en likestillingspris. Jeg ser fram til det året den går til en mann. Da har vi tatt et nytt og avgjørende skritt for økt likestilling – fordi da har vi økt forståelsen og forbedret motivasjonen for likestillingsarbeidet. Likevel vil jeg si at de resultater vi har oppnådd så langt, kunne vi ikke har klart uten at også mennene i fagbevegelsen hadde stilt opp. Takk skal dere ha, gutter.

Arbeidet med en lovfestet rett til etter- og videreutdanning vil være et viktig bidrag for økt likestilling i samfunnet. Lederen har i sine innlegg pekt på den betydning det har, og at dette er et viktig krav i vårt nye og forsterkede solidaritetsalternativ.

Jeg har en kommentar – til det som har med yrkesrettet utdanning å gjøre. I industrien skiftes 20 prosent av utstyret ut hvert tredje år – i elektrobransjen 60 prosent. Det understreker behovet for kontinuerlig oppdatering. Høyre har tidlig fordømt kravet om lovfestet rett til etterutdanning med den begrunnelse at det blir for dyrt. En amerikansk leder har sagt – og i USA har de greie på penger – følgende: «Om du syns utdanning er for dyrt - prøv med likegyldighet».

Kamerater!

Vi har ikke råd til å følge Høyres likegyldighet på dette området. Jeg understreker at utdanning er en menneskerett som må gjelde for alle. Det er et

prinsipielt veivalg som vil ha stor betydning for utviklingen av et mer rettferdig samfunn. Det vil gjøre hver enkelt av oss rikere i dobbelt forstand - og samfunnets verdiskapning vil øke. Investering i utdanning er et av de få områder hvor vi kan høste gevinster både i pose og sekk.

Kostøl benyttet her anledningen til å sende en hilsen til alle kvinnene fra mange land i verden som i disse dager var samlet på Sørmarka, og ønsket dem lykke til i den videre kampen i deres respektive land, før hun gikk videre:

Det er en del år siden det ble slutt på den kalde krigen.

Men verden preges fortsatt av kulde – og ikke minst – av råskap. I Burma brukes kvinner fra etniske minoriteter som mineryddere. Uten beskyttelse, og uten å vite noe om miner, sendes disse kvinnene først ut på minefeltet hvor de lemlestes eller drepes. Slik utrydder Burma sine etniske minoriteter. Råskap satt i system.

Det er vanskelig å bruke ord for å beskrive krigene, volden, terroren, undertrykkelsen, urettferdigheten, nøden, elendigheten og sulten i verden. Det er ikke nødvendig heller. Vi får den daglig inn i våre stuer. De grufulle bildene fra flyktningene i Zaire. Skjelettene i kontrast til de velfødde lederne. Anarkiet i Albania. De etniske og religiøse konfliktene i land fra det tidligere Sovjet-Samveldet. Diktaturene. Brudd på de mest elementære menneskerettigheter.

Midt-Østen. Oslo-avtalen tente et håp. Det lyset er i ferd med å brenne ut. Den forakt som den konservative regjeringen i Israel viser overfor det palestinske folk er også uttrykk for en råskap som det internasjonale samfunn må reagere på.

Barnearbeid. Denne verdens best bevarte hemmelighet i altfor mange år. Kampen mot barnearbeid er kampen for verdens aller svakest arbeids-takere. 250 millioner unger må daglig på jobb. Fattigdom har ikke alene skylden for misbruk av barn. Å hevde det er en fryktelig og ansvarsfornektende bortforklaring. Grådighet, manglende respekt for medmennesker og hensynsløs jakt på fortjeneste er en faktor. Et marked for barns billige og tvungne arbeid er en annen. Og ikke minst – bevisstløse «brukere av barns tjenester». Importører, grossister og forbrukere som snur seg bort eller føres bak lyset, sex-turister i Bangkok, politikere som ikke vil bli upopulære. Altfor mange synes heller å ville gjøre seg til venns med «landene» enn å stå på de hjelpesløses side. Barn er barn, uansett hvor de befinner seg. De er aldri politikere eller investorer. De er prisgitt våre beslutninger. Som en dame skrev til meg i fjor:

«Norge ble boikottet på grunn av sin hvalfangst. En kan være enig eller uenig – det er fangst på dyr det dreier seg om. I en verden der det later til at en mer lar seg opprøre over vågehvalen enn over gatebarna som myrdes av

handelsstanden i latinamerikanske byer, over barn som misbrukes under umenneskelige forhold både i arbeidsliv, prostitusjon og krig, eller slaktes som råstoff i svartebørshandel med kroppsorganer, er det på tide å rope et varsko. Hvis ikke barna skal verges mot overgrep, hvem skal da? Er en hval mer verdifull enn et barn?»

LO – og hele den internasjonale fagbevegelsen – deltar i kamp mot barnearbeid. Barnearbeidere må bli skolebarn – ikke gatebarn.

Hva kan norsk fagbevegelse gjøre med elendigheten og urettferdigheten i verden?

Vi kan kanskje ikke oppnå de store resultater gjennom vårt internasjonale solidaritetsarbeid og våre muligheter til å øve innflytelse på internasjonal politikk. Men en ting er sikkert – hvis vi ikke gjør noe, da er vi garantert å oppnå ingen ting. Kampen mot apartheid tok 20 år. Det går an å få noe til, selv om det tar tid.

Vårt internasjonale solidaritetsarbeid er omorganisert i løpet av kongressperioden. Ansvar for dette arbeidet ligger nå i IFS – Internasjonal Faglig Solidaritet.

Faglige rettigheter er under press over hele verden.

For fagbevegelsen har det lenge vært en sentral oppgave å bidra til å utvikle et internasjonalt regelverk som kan sikre arbeidstakerne, deres organisasjoner og tillitsvalgte mot overgrep. Det er viktig at vi sørger for å følge opp de mange ILO-konvensjonene som sikrer dette slik at de ratifiseres og håndheves. Men det er også av betydning at faglige rettigheter innarbeides i WTO – avtalen om en fri verdenshandel. Gjennom denne kan vi også komme med innspill for å redusere det omfattende barnearbeidet i verden. Barnearbeidet er et godt eksempel på at det nytter med en innsats. Målet må være å få barna inn i skoler istedetfor å gå til en jobb. Gjennom IFS har vi startet et prosjekt i Pakistan hvor barn tas ut av arbeidet og får undervisning. Ytterligere et prosjekt er på trappene i India. Synliggjøringen av at det nytter er virksomingsfull. Mange i våre organisasjonsledd har deltatt i innsamlingen av midler til disse prosjektene. Takk skal dere ha. Jeg tror disse midlene vil komme mer til konkret nytte enn noe annet av det vi bruker på solidaritetsarbeidet.

Internasjonal solidaritet handler ikke bare om hva vi yter til omverden, men også om hvordan vi tilrettelegger vårt eget internasjonalserte og flerkulturelle samfunn. I Tromsø by bor det i dag mennesker fra 110 forskjellige nasjoner. I vår nye virkelighet må vi lære oss å leve sammen, ikke som dem og oss, men som vi.

Derfor legger norsk fagbevegelse stor vekt på å arbeide mot rasisme og fremmedhat. Sammen med Norsk Folkehjelp har vi gående en aksjon på dette området.

Mange nordmenn med innvandrerbakgrunn har det meget vanskelig på

arbeidsmarkedet. Gjennom det nye og forsterkede solidaritetsalternativet satser vi på å gjøre deres situasjon bedre – slik dere har hørt Yngve reddegjøre for.

Menneskerettigheter har stått sentralt i forholdet til mange land i verden. Jeg vil understreke at faglige rettigheter er en viktig del av dette. Ofte kan vi registrere at brudd på menneskerettighetene gir utslag i forfølgning, fengsling og overgrep mot faglige ledere.

Norsk fagbevegelse legger vekt på at slike spørsmål må søkes løst gjennom uredd dialog. Vi har tatt mange initiativ i så måte - og det må vi fortsette med. Eksempler på slik dialog er de forbindelser vi har med fagbevegelsen i Cuba, Vietnam, Indonesia, Kina og Midt-Østen.

Norske bedrifter etablerer seg i stadig økende grad i andre land – ofte i land hvor faglige rettigheter står svakt. Vi ser det som vår oppgave å sørge for at norske bedrifter ute opptrer sosialt ansvarlig. Norske bedrifter som går ut må forplikte seg til å følge grunnleggende faglige rettigheter slik de er nedfelt i ILOs konvensjoner.

Fortsatt trues stabiliteten i Europa av massearbeidsledighet. Som en følge av det er mange demokratiske styresett i vår verdensdel under press ved at reaksjonære partier og politiske grupperinger på den ekstreme høyreside vinner større tilslutning og forståelse i mange land. Fagbevegelsen har et spesielt ansvar for å mobilisere mot fascistiske og nazistiske strømninger. Den 28. mai i år skal den europeiske fagbevegelse aksjonere for å markere og intensivere kampen mot ledighet. Også norsk fagbevegelse vil delta i denne markeringen.

I Sekretariatets forslag til uttalelse om den internasjonale situasjonen behandles den norske tilknytningen til Schengen-samarbeidet. Det er Sekretariatets oppfatning at dette samarbeidet vil være positivt for norske arbeidstakere. Skulle det vise seg at Schengen-avtalen en gang i framtida blir innlemmet i EU, må norske myndigheter finne fram til andre avtaleformer som sikrer at resultatet av folkeavstemningen i 1994 blir respektert.

Med dette tar jeg opp følgende fem kapitler i handlingsprogrammet:

1. Utfordringene, 4. Vern om velferden,
2. Internasjonalt samarbeid - Fred og nedrustning,
3. Likestilling, 8. Utdanning.

Følgende uttalelser er også tatt opp til behandling:

Familie og likestilling, Etter- og videreutdanning, Den faglige-politiske situasjonen, Den internasjonale situasjonen, Internasjonal faglig solidaritet, Norsk Folkehjelp, Velferdsstaten og framtida.

Det har ikke vært mulig å kommentere alle saker som er reist i Hand-

lingsprogrammet og i de mange viktige forslag til uttalelser. Jeg er imidlertid overbevist om at de blir underlagt en grundig og ansvarlig behandling som vil føre fram til vedtak som gir oss mer rettferd – i vårt eget samfunn og i verden.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er stolt over å tilhøre en organisasjon som tar mål av seg til å sitte i førerhuset når kravene til morgendagens velferdssamfunn skal stilles. Vi må sørge for at medmenneskelighet og varme gjennomsyrer det norske samfunn i fremtiden.

Jeg skal ikke joike – men tillate meg en personlig hilsen til kongressen ved å dele med dere et dikt som gikk til hjertet på meg på Polen aksjonsdagen i 1981 og som jeg synes symboliserer alt vi som bevegelse står for:

*Det beste arbeid hender kan gjere
Er å ta i eit menneske
Ingen kan ta i et menneske med knytta neve
Ingen kan ta i eit menneske med folda hender*

*Det beste arbeid hender kan gjere
er å opne seg*

*Ingen ting er sterkare
enn ein knytta neve
som opnar seg*

*Ta i eit menneske
Folda hender som opnar seg
kan gjere eit under*

*Ta i eit menneske
Det er det beste arbeid
hender kan gjere*

Jan Balstads innledning

Ordet ble deretter gitt til 1. sekretær *Jan Balstad*, som holdt følgende innledning:

Kamerater!

Det er mange viktige saker vi gjennom Handlingsprogrammet og de politiske uttalelsene skal behandle og ta stilling til. De spenner over et vidt felt. Når kongressen har avsluttet debatten, trukket konklusjonene og gjort vedtakene, vil det nye handlingsprogrammet og uttalelsene bli retningsgivende

for vår virksomhet de neste fire år – inn i det nye tusenåret. Samlet vil det bli det faglige og politiske grunnlaget for vår virksomhet i årene framover.

Landsorganisasjonen i Norge har betydelig innflytelse over samfunnsutviklingen. Derfor er vedtakene ikke bare av stor betydning for våre medlemmer, men også for alle andre som bor i dette landet – og for samfunnsutviklingen i sin alminnelighet.

Tilsynelatende kan det virke som det er mange og svært forskjellige saker som tas opp. Det er riktig. Og det er også helt naturlig. I en organisasjon med over 800 000 medlemmer er det mange interesser, mange ønsker og behov og ikke minst – et mangfold av meninger om hvordan vi skal samle oss om fornuftige løsninger på medlemmenes krav og forventninger. Det kom godt til uttrykk i hele programprosessen. Først hadde vi ute et rådslag. Tusenvis av svar og kommentarer kom inn.

På grunnlag av det gikk vi ut til organisasjonsleddene med et første utkast. Vi fikk inn nærmere 700 forslag til endringer og tilføyelser. Med det som utgangspunkt, og med intensjonene i mange av forslagene innarbeidet og tatt hensyn til, utformet vi det endelige forslaget som nå ligger til behandling i kongressen.

Det prinsipielle handlingsprogrammet er med andre ord et produkt av en demokratisk prosess der medlemmene har hatt stor innflytelse og medbestemmelse på utformingen av det endelige resultat. Derfor spenner det over et vidt felt – og representerer et verdifullt mangfold av kunnskaper og innsikt om norsk arbeids- og samfunnsliv.

Det er likevel slik at programmet totalt sett skaper et bilde av en helhet som er viktig for en ansvarlig fagorganisasjon å stå for. En nærmere gjennomgang og gruppering av de mange sakene vil vise at denne helheten danner de viktigste elementene i det som vi kan kalle «den norske modellen».

Den norske modellen slik jeg ser den for meg består av tre hovedområder:

- 1) Arbeid til alle.
- 2) Demokrati.
- 3) Rettferdig fordeling.

Ser vi på de sakene jeg skal ta opp på vegne av Sekretariatet, er de alle viktige elementer og forutsetninger for at modellen skal virke etter sin hensikt; bidra til en stabil og fornuftig utvikling som kan videreutvikles til beste for hele samfunnet.

Arbeid til alle

Det første hovedområdet - arbeid til alle - har vært vår viktigste oppgave i de senere år. Kampen mot arbeidsledigheten har styrt mange av våre tan-

ker og aktiviteter. Det har gitt seg uttrykk både i våre faglige oppgaver og vår politiske virksomhet. Først og fremst har det vært en hovedoppgave å styre den økonomiske politikken bort fra tanken om at arbeidsledighet er et virkemiddel for å holde inflasjonen nede.

Erfaringer fra andre land som fører en slik politikk er at de etter hvert mister evnen og viljen til å gjenskape full sysselsetting. Skal en lykkes med vår modell, må det også føres en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, også i perioder hvor ledigheten er lav. Ikke minst må myndighetene og partene i arbeidslivet føre en inntektspolitikk som ikke utløser ukontrollert inflasjon og dermed undergraver arbeidsplasser og inntekten til folk flest.

Det er denne måten å tenke på som skapte «Solidaritetsalternativet». Det er et alternativ til andre modeller som kynisk sender folk ut i arbeidsledighet for å holde inflasjonen nede. Derfor er det så viktig at vi forsterker dette alternativet. Det er helt avgjørende for å skape en bærekraftig utvikling uten tilbakeslag som følge av ukontrollert inflasjon, renteøkning og valutauro.

En kan ikke drive kamp mot ledighet og arbeid for full sysselsetting, uten å føre en aktiv og resultatorientert næringspolitikk. Vi lever i utkanten av de store markedene i Europa, og langt borte fra enda større markeder i Asia og USA. Norsk næringsliv består av noen få store internasjonale – og et stort antall små og mellomstore bedrifter. Mange er råvareprodusenter med lav foredlingsgrad. Det gjør næringslivet sårbart og utsatt for internasjonale konjunktursvingninger.

Å utvikle det private næringsliv i Norge innenfor våre krav til verdiskaping og miljø, sysselsetting og bedriftsdemokrati, er både viktig og krevende. Det handler om infrastruktur, om kunnskap og kompetanse, om risikokapital og ikke minst samfunnets evne og vilje til å hensynta næringslivets behov for langsiktighet i rammevilkårene. På denne måten ser en også betydningen av offentlig sektor i arbeidet med å utvikle en lønnsom privat sektor. LOs leder understreket i sin åpningstale den gjensidige avhengigheten mellom en sterk offentlig sektor og privat virksomhet. Vi ser ingen konflikter her – og vi tror at stadig flere får øynene opp for betydningen offentlig sektor har for å øke verdiskapningen.

Det som er bekymringsfullt er om de politiske oppfatninger som går ut på å svekke offentlig sektor, skal få gjennomslag. Et element i denne sammenheng er at «konkurransetsetting» er i ferd med å bli innført i stor stil i kommunal og statlig sektor. Dette gjøres ofte mer av politiske enn av forretningsmessige grunner. Ofte er slik konkurransetsetting ikke godt nok gjennomtenkt. Går dette for langt vil offentlig sektor svekkes.

Dette vil igjen svekke mulighetene for å arbeide innenfor den norske modellen. Og det vil klart også svekke mulighetene for å øke sysselsettingen gjennom en aktiv næringspolitikk bygd på gjensidighet mellom et

offentlig engasjement og privat initiativ. Det er dette samspillet som vil bli helt avgjørende for å møte morgendagens utfordringer på alle områder.

All erfaring viser at det ikke nytter å basere seg på markedskreftene alene. Vi må ha en politikk for utvikling av våre nøkkelnæringer. Vi trenger et virkemiddelapparat på det finansielle området, både som et korrektiv og et supplement til de kommersielle finansinstitusjonene. Vi trenger et statlig engasjement i bankene for at finansområdet skal kunne tjene næringslivet og samfunnet på en stabil og seriøs måte. I forbindelse med søknaden om opprettelsen av det nye store finanskonsernet Christiania er det viktig at staten ikke svekker sin innflytelse. I den forbindelse er det positivt at myndighetene får avgjørende medbestemmelse i en finansinstitusjon som omfatter både bank og forsikring.

Det aller viktigste området hvor det offentlige kan medvirke til en aktiv næringspolitikk er forskning og utvikling. Her trenger vi en solid statlig medvirkning. Investeringer i forskning, produktutvikling og produksjonsteknologi er investeringer som betaler seg tifold. Ikke minst vil morgendagens tema om teknologi demonstrere de enorme utfordringer vi står overfor på dette området.

Næringspolitikken er viktig for å sikre full sysselsetting og den må bygge på bruk av tilgjengelige ressurser, kunnskap, erfaringer og kompetanse. En bærekraftig næringspolitikk er det beste grunnlaget for å sikre våre interesser.

Derfor må vi styrke det eksisterende næringsliv og legge forholdene til rette for å utløse nye arbeidsplasser basert på kunnskap og kompetanse samtidig som vi må klare miljøutfordringene. Dette forutsetter at vi har nasjonal balanse og kontroll over vår energiproduksjon.

I vårt handlingsprogram og i den næringspolitiske uttalelsen har vi vært opptatt av at norsk næringsliv har følgende politiske rammevilkår:

- et moderne og samordnet virkemiddelapparat
- tilstrekkelig risikovillig kapital
- staten som en betydelig aktør innen bank og forsikring
- tilgang på riktig kunnskap og forskningsresultater
- offentlige anskaffelser som drivkraft for næringslivet

Samordningen av myndighetenes næringspolitiske virkemidler som har funnet sted åpner for en langt bedre koordinering av virkemidler og aktiviteter. Virksomheter som Statsbygg og SIVA må trekkes inn i denne prosessen.

Norsk industri, i likhet med industrien andre steder i verden, trenger energi hvis den skal kunne fortsette å bidra med arbeidsplasser og inntekter – for den enkelte, lokalsamfunnet og landet som helhet.

La meg i den sammenheng minne om det som statsministeren sa i sin hilsning på søndag om at det ikke er noe vunnet ved å legge ned industrien her hjemme, for så å flytte den til land med mindre strenge miljøkrav. Det samme pekte Yngve på i sin åpningstale lørdag.

Handlingsprogrammet tar opp de utfordringer som ligger i forhold til den utvikling som vi venter på arbeidsmiljøområdet. Nye teknologier, krav om stadig økt kompetanse og endrede arbeidsformer, slik som fjernarbeid, vil representere en utfordring for fagbevegelsen og for arbeidslivet som helhet.

Vi kan ikke være passiv tilskuere til det som skjer. Her må handlingsprogrammet trekke opp retningslinjene slik at norsk arbeidsliv fortsatt bygger på at den enkelte skal ha ansettelse og gode vilkår på den enkelte bedrift. Det skal være mulig å kombinere jobben med det å ha et normalt familieliv samt deltagelse i samfunnslivet forøvrig.

Næringsutvikling betyr at man både satser på å utvikle eksisterende bransjer og bedrifter samtidig som det oppmuntres til nyetableringer. Utvikling vil også bety at arbeidsplasser kan gå tapt. Dette er ikke LO nødvendigvis imot dersom de erstattes med nye, bedre og sikrere jobber.

To dagsaktuelle saker i denne sammenheng vedrører Kværner konsernet. Den ene befinner seg i landets mest sentrale område – den andre i utkant-Norge. Alle skjønner at jeg snakker om Kværner i Lodalen og Kimek i Kirkenes.

Jeg tror jeg vet hvilke tanker som gjør seg gjeldende hos de 115 Kværner-ansatte i Kirkenes som har fått beskjed om at deres arbeidsplasser skal legges ned. Jeg blir ikke overrasket om de synes det er merkelig at et konsern, som ledes av en person som alene har en årslønn som utgjør nesten halvparten av den samlede lønn som alle i Kirkenes til sammen får utbetalt. Jeg forstår at de reagerer på det.

Jeg synes også at det er greit at mange reagerer på at Kværner, som bare for noen år siden fikk ut en kvart milliard av våre skattepenger for å etablere seg i Kirkenes, nå synes det er merkelig at selskapet trekker seg ut og etterlater seg 115 arbeidsledige. Enda verre blir dette når det virker som om de velger å gjøre dette på en slik måte at de stenger for andre interesser.

Uhørt – spør du meg. Og derfor synes jeg også det er greit av denne kongressen så sterkt den kan henstiller til Kværner-konsernet om å vise samfunnsansvar.

Det må være mulig for Kværner-konsernet, som sitter med verdens ledende kompetanse og ekspertise på dette området, å utvikle et konsept som gir grunnlag for fortsatt drift i Kirkenes. Personlig tror jeg det er et spørsmål om å ha litt is i magen. Det potensialet som ligger i Barentsregionen er enormt. Mange er skuffet over at det hittil ikke har utløst de store

resultater. Men alle er enige om at før eller siden kommer de. La oss derfor håpe at næringsministeren i en positiv dialog med Kværner kan finne en løsning.

Det har våre kamerater i Kirkenes fortjent.

Også våre kamerater i Lodalen fortjener støtte og tilslutning i sin kamp for å redde den bedriften fra utflytting. Denne flyttingen kan innebære en gradvis nedbygging av kompetanse på helt sentrale kjernemråder for norsk industri, noe som igjen vil bety en fullstendig utflagging av denne type industriarbeidsplasser. Om Kværner sammen med myndighetene skulle komme fram til en rimelig omforent løsning ville dette i tilfelle samsvare med det andre hovedpunktet i den norske modellen som vedgår demokrati og samarbeid.

Vi har sammen med forbundet og de lokale organisasjonsleddene, satt sammen en arbeidsgruppe der vi deltar med representanter fra vår beredskaps- og omstillingsgruppe.

Demokrati

Det andre hovedpunktet i den norske modellen er demokratiet. Det dreier seg ikke bare om retten til å stemme ved valg. Det dreier seg også om medvirkning på et bredt spekter i samfunnet. Vårt samfunnssystem forutsetter at alle skal medvirke der de har mulighet og forutsetning. Dette er i dag en del av vår tradisjon som har utviklet seg gjennom hele dette århundre.

For fagbevegelsen er det generelt viktig å forsvare demokratiet i alle sammenhenger. Det er også viktig å utvikle det til nye områder, i økonomien, i kulturlivet og i arbeidslivet. Her har naturlig nok bedrifts-demokratiet hatt en sentral plass.

Gjennom 25 år med aksjeloven har vi bevist riktigheten og nødvendigheten av å ha ansattevalgte i bedriftens styrer. Vi har således snudd skeptikernes spådommer fra den gang, om at dette ville være en ulykke for bedriften og eierne.

Men vi må videre.

Grensen for bedriftsstørrelsen med hensyn til de ansattes rett til styreprésentasjon er for høy i Norge med alle våre små bedrifter. Vi foreslår derfor grensen satt ned til 10 ansatte.

Vi må ta ansvar for at de ansatte som velges inn blir kvalifiserte slik at de kan gjøre en best mulig jobb for sine arbeidskamerater. Bedriftene må selv bli pålagt å bekoste denne opplæringen.

Demokratiutøvelse og reell påvirkning på beslutningsprosessene krever kontinuerlig påfyll av kunnskap. Ikke bare for våre styre representanter men også for våre tillitsvalgte. Bedriftens investeringer i kompetanseutvikling må understøtte dette arbeidet.

Gjennom å styrke og videreutvikle representasjonsdemokratiet og våre

faglige rettigheter skal vi også legge grunnlaget for økt deltakerdemokrati. Økt medvirkning på bekostning av faglige rettigheter som deler av næringslivet ivrer for vil aldri bli akseptert.

Fagbevegelsens demokratiutfordringer er fortsatt omfattende.

Gjennom endringer av lov- og avtaleverket må vi sikre det reelle bedriftsdemokratiet uavhengig av selskapsformer, organiseringer og eierskap.

Nye arbeids- og organisasjonsformer som f.eks utskilling av sekundære aktiviteter (som kantine, renhold, vedlikehold mv) med andre lønns- og arbeidsvilkår, kan føre til dårligere demokratiutøvelse. Derfor må tillitsvalgte, så vel lokalt som sentralt, være på vakt mot en slik utvikling.

Den største utfordringen demokratiet og fagbevegelsen står overfor i dag, er internasjonaliseringen, kapitalens globalisering og de betydelige strukturendringer som har funnet sted i næringslivet, og eiernes stadig mer krevende utbyttepolitikk.

Gjennom dette blir beslutningsprosessen endret til fordel for organer hvor representanter for de ansatte ikke deltar.

Gjennom å utvikle vårt lov- og avtaleverk forsøker vi å motvirke de uønskede sidene ved dette, gjennom bl.a. lov om erverv, lov om sysselsetting, arbeidsmiljøloven og Hovedavtalene. Et annet eksempel er EU-direktivet om Europeisk Samarbeidsutvalg (ESU) som var grunnlaget for vår Tilleggsavtale X til Hovedavtalen. Dette gir arbeidstakerne i europeiske selskap rett til å møte konsernledelsen uansett i hvilket EØS-land hovedkontoret ligger.

Det er viktig å følge etter konsernledelsene når de internasjonaliserer seg, men det er enda viktigere at fagbevegelsen og konsernklubbene etablerer sitt eget samarbeidsnettverk. Og siden det er moderne informasjonsteknologi som gjør det mulig for ledelsen å styre store systemer, må vi anta at fagbevegelsen kan bruke samme teknologi for utvikling av et konsernfaglig samarbeid.

Men vi får aldri til bedriftsdemokratiordninger internasjonalt om vi ikke først har gjort hjemmeleksa vår nasjonalt. Derfor er dette et prioritert avsnitt i Handlingsprogrammet.

Rettferdig fordeling.

Etter gjennomgangen av de to første elementene i den norske modellen, blir en rettferdig fordeling en logisk tredje del. I et samfunn hvor vi forener våre krefter, interesser og ressurser om å videreutvikle velferdssamfunnet, er det lite grunnlag for å konkludere med at det skal være store forskjeller i folks inntekt og formue.

Norge har da også utmerket seg med større likhet enn de fleste andre

land. Dette har ikke kommet rekende på ei fjøl. Her har arbeiderbevegelsen samlet, og fagbevegelsen spesielt, gjort en innsats for å bevare og utvikle en rettferdig fordelingspolitikk.

Fordelingspolitikken i et samfunn starter med at alle gjennom retten til arbeid og inntekt skaper grunnlag for egen og fellesskapets velferd.

Det er innenfor dette forholdet en av fagbevegelsens primæroppgaver ligger, eller som Vikna kommunale forening sier det: «En trygg arbeidsplass og ei lønn å leve av må være vårt fremste mål.»

I dette ligger oppgaver som lønns- og arbeidsvilkår, arbeidsmiljø, likestilling mellom kjønnene, solidaritet med de lavtlønte, og det sosiale sikkerhetsnettet som skal fange opp de som pga. sykdom, arbeidsledighet eller andre grunner faller utenom det ordinære arbeidsliv.

Også i forbindelse med inngangen og utgangen av arbeidslivet har fagbevegelsen oppgaver. Like muligheter for utdanning og etterutdanning er et rettferdskrav på samme måte som retten til en verdig utgang av arbeidslivet når alderen er der, og den enkelte ikke har mer å gi.

Utviklingen i dag går så raskt at alle trenger en stadig fornyelse av kompetanse og kunnskaper. Det er viktig at fagbevegelsen arbeider for en rettferdig fordeling også innen dette området. Både Yngve og Esther har understreket utdanningsreformens betydning.

Et gammelt kinesisk visdomsord synes jeg passer på våre anstrengelser for å bedre etter- og videreutdanningssiden:

Er perspektivet ditt ett år bør du så korn

– så høster du 7-fold

Er perspektivet ditt ti år så plant ett tre

– så høster du 7x7-fold

Er perspektivet ditt 100 år så lær menneskene å lære

Men rettferdig fordeling kan også sikte i en helt annen retning, nemlig en mer rettferdig fordeling av omsorgsforpliktelsene i hjemmet og i samfunnet – noe som Esther har pekt på i sitt innlegg.

Med dette tar jeg opp til behandling følgende kapitler i forslaget til nytt prinsipielt handlingsprogram:

2. Arbeid til alle
3. Lønns- og arbeidsvilkår
7. Miljø
9. Demokrati
10. Et humant og tolerant samfunn

Videre tas opp sekretariatets forslag til uttalelser om følgende temaer:

Arbeidstakeres stilling

Næringspolitikk

Miljø

Fagbevegelsen og informasjonsteknologi

(Innlegg til dette tema må tas i dag)

Kultur

Innvandrere i norsk arbeidsliv

Avslutning.

I motsetning til tidligere program som har vært svært detaljerte, og som ikke har balansert ambisjonsnivå mot tilgjengelige ressurser, har dette programmet mindre detaljer men sterkere faglig/politiske føringer.

Vi har fått fire karteller som har som hovedoppgave tariff- og næringspolitikk. Erfaringene så langt forteller oss at dette kan bli særdeles viktige organisasjonsledd for rådslag og informasjon på tvers av forbundsgrensene. Utviklingsmulighetene her er store.

Jeg tror dette er en riktig strategi. Samfunnet forandrer seg raskt, krav til kunnskap og kompetanse øker, ny teknologi tas i bruk og strukturene i samfunnet endrer seg raskere enn før.

I slikt urent farvann blir fyrtårnene viktigere, det er viktig for de som skal stå på brua i kommende 4 år hvilken retning LO-skuta skal gå, særlig er de mange verdivalg viktige. Det er viktig for oss selv, men det er også viktig for våre medspillere og motstandere hvor de har oss.

Dersom denne kongressen vedtar Handlingsprogrammet, retningen i Solidaritetsalternativet og uttalelsene som er foreslått av Sekretariatet, er det liten tvil om hvor vi står og hva vi vil oppnå i neste kongressperiode.

Dirigenten takket Jan Balstad for innledningen og sa at dirigentene håpet at man kunne avslutte dagens møte ved midnatt. Man hadde regnet ut at hvis alle inntegnede talere fikk 7 minutters taletid, ville debatten ta 14 timer, med 6 minutter ville den ta 12 timer, med 5 minutter 10 timer, med 4 minutter 8 timer og med 3 minutter ca. 6 timer. Dirigenten foreslo at alle skulle ha lik taletid, men ville ikke foreslå strek ennå. Lik taletid ble vedtatt enstemmig.

Dirigenten foreslo deretter at alle talere skulle få 5 minutters taletid. Dette ble enstemmig bifalt.

Hun opplyste også at rettelser til referatet fra møtene kunne leveres til referentene som sitter «der borte», som hun sa. (Til venstre for talerstolen – sett fra salen).

Dirigenten foreslo deretter 10 minutters pause. Møtet hevet kl. 10.45.

DEBATTEN

Møtet satt kl. 11.00. Dirigent *Marit Nybakk* startet med en del praktiske opplysninger. Redaksjonskomiteen for vedteker og organisasjonssaker skulle møte kl. 14.00 i Forum, 6. etasje. Fotografering av distriktsrepresentanter fra Møre og Romsdal var utsatt fra i dag til i morgen tirsdag. Det var kommet endel henvendelser til forretningsorden pkt. 5 om innsendte forslag. Dirigenten presiserte at innsendte forslag som er opptatt men forkastet av sekretariatet og som likevel ønskes behandlet i komiteene bør fremmes, men at det holder med å oppgi nummer. Strek vil bli satt på et tidspunkt, og da må alle forslag være inne.

Så gikk hun til debatten, i det hun minnet om taletiden på 5 minutter og at det også er lov å bruke kortere tid. Ordet ble gitt til *Per Gunnar Olsen*, administrasjonen, som holdt følgende innlegg:

LO's Handlingsprogram – etter- og videreutdanning

Arbeidet med etter- og videreutdanning har stått svært sentralt i LOs arbeid i den siste kongressperioden. Og alle ting taler for at dette blir en meget sentral arbeidsoppgave for oss også i den kommende perioden.

Kongressen for 4 år siden markerte på mange måter et skille i vårt arbeid med etter- og videreutdanning. Da gikk delegat etter delegat opp på denne talerstolen og sa at LO måtte engasjere seg kraftigere i arbeidet med disse spørsmålene.

Kongressen endte den gang opp med vedtak av en uttalelse om utdanningspolitikk som bl.a. forutsatte at LO skulle lage en egen handlingsplan for etter- og videreutdanning.

Handlingsplanen var klar for 2 år siden, og jeg tror ikke jeg tar munnen for full når jeg nå kan si at handlingsplanen vår var trendsettende for den *positive* debatten vi har hatt om behovet for en etter- og videreutdanningsreform i de siste to årene.

Men beklagelig nok synes det som om flere politiske partier er mer opptatt av å markere hvem som var først ute, enn hva myndighetene kan bidra med i en slik reform.

Endamer beklagelig er det å konstatere at arbeidsgiverne har valgt å spille rollen som *bremsekloss* i dette arbeidet. I stedet for å være pådriver har de valgt en rolle hvor det først og fremst fokuserer på motforestillinger mot de konstruktive forslag vi har fremmet.

I handlingsplanen var det to krav som sto helt sentralt. Vi måtte få en lov-

festet rett for arbeidstakerne til å bruke 10% av arbeidstiden til etter- og videreutdanning, selv om utdanninga går utover det arbeidsgiveren definerer som sitt behov for kompetanseutvikling.

Det andre punktet gikk på at vi måtte gi de som ikke har fått fullført en skikkelig grunnutdanning en ny mulighet, og vi definerer nødvendig grunnutdanning til videregående opplæringsnivå. Årsaken til dette kravet er at vi ser at de som har størst problemer på arbeidsmarkedet er de med lavest grunnutdanning fra før.

Vi har nylig avsluttet et utredningsarbeid sammen med NHO. Jeg må nok skuffe de som måtte tro at denne utredningen skulle løse de utfordringene vi står overfor på etter- og videreutdanningsområdet. Utredningen er blitt svært generell i formen, og på de mest avgjørende punktene er vi endt opp med dissenser.

For å si det litt firkantet, synes det som om arbeidsgivernes interesse for etter- og videreutdanning stopper ved bedriftsporten, og det som skal skje innenfor bedriftsporten er det arbeidsgiveren selv som skal bestemme. Vi er således i en situasjon der vi må legge vår lit til hvordan myndighetene vil takle etter- og videreutdannings spørsmålet videre framover.

I så måte står arbeidet i det såkalte Buer-utvalget sentralt. Utvalget skal legge fram sin innstilling innen 1. oktober i år. Det er selvfølgelig for tidlig å si hvor utvalget vil ende i sitt arbeid, men jeg tror ikke jeg begår noen indiskresjon overfor utvalgets øvrige medlemmer når jeg kan si at *det blåser kraftig i vår retning*.

Kapitlet i Forslaget til Prinsippielt Handlingsprogram om utdanningspolitikk er sterkt fokusert om etter- og videreutdanning, og i et eget forslag til uttalelse fra Kongressen inviterer vi dere til å slutte opp om det videre løp for å sikre norske arbeidstakere et skikkelig opplegg for en kontinuerlig etter- og videreutdanning.

Vi står nå foran den kanskje viktigste utdanningspolitiske reformen noensinne rettet mot voksne. Og la meg derfor til slutt peke på en spesiell utfordring vi står overfor:

Hvordan skal vi *motivere* våre medlemmer til å gjøre bruk av de nye muligheter de nå får? All erfaring tilsier at det er de som har mye utdanning fra før som gjør mest bruk av etter- og videreutdanningstilbud.

Gjør vi ikke en skikkelig innsats her, vil vi ha gitt de med høy utdanning fra før en ny mulighet til å rykke ytterligere fra, og da har vi ikke oppnådd den *kunnskapsmessige utjevningen* som er en av våre viktigste målsettinger med reformen.

Det er kanskje den største utfordringen fagbevegelsen står overfor i gjennomføring av reformen.

Lars Myhre overtok som dirigent.

Torill A. Karlsen, FF, tok opp sykelønnsordningen, som hun så på som en helt sentral sak. Tror virkelig noen at topplederne vil trekke seg selv i lønn i en karenperiode? De høytlønte vil nok sørge for å sikre seg selv full lønn, mens det er de vanlige fagorganiserte og lavtlønte, og ikke minst LOs egne medlemmer, som rammes. Vi vil komme tilbake til samme situasjon som var før dagens sykelønnsordning, som var en rettferdsreform, ble innført på slutten av 70-tallet. Og karenforslag fremmes nettopp av partier som vil at LO skal fortsette sin solidariske lønnspolitikk. Hvilken logikk er det i dette? LO og NHO har i fellesskap satt sykefraværet på dagsorden, med redusert sykefravær som følge. I det siste har det økt igjen, og det er kvinner, spesielt lavtlønte, som er mest utsatt. Mener en virkelig at disse har lavere samfunnsmoral enn andre? Det er snarere slik at de er mest utsatt med dårligere arbeidsmiljø og høy totalt arbeidsbelastning.

De som er best skikket til å gripe fatt i denne problematikken er partene i arbeidslivet, og bedring av arbeidsmiljøet er en konstruktiv vei å gå. Hun avsluttet med en oppfordring til ikke å stemme på de partiene som går inn for karensdager.

Dirigent Lars Anders Myhre tok ordet og manet til samarbeid med salen. Han ville nå referere navnene med henvisning til alle de forslag som forelå ved dirigentbordet. Han ba alle følge med at deres forslag ble nevnt.

Følgende forslagsstillere ble nevnt (noen flere ganger) i denne rekkefølge: Terje Skog, Janne Tuv, T. Hjerkin, Kåre Hauge, H. Røberg, Arne Byrkjeflot, Tore Nordvik, Jardar Hendrichsen, Nils-Arild Nesjan, Heidi Larsen, Knut J. Johansen, Haldis Revholt, Marit Jette, Rolf Andreassen, Ole Lysø, Jan M. Arntsen, Hanne Luten, Roger Andersen, Roar Øvrebø, Grethe Strømnes, A.G. Vindstrøm, Bjørn Kristiansen, Morten Øye, Eldar Myhre, Ragnar Gegersen, Michael T. Jung, Tormod Jarsve, Ulf Hervik, Finn Erik Thoresen, Hans Olav Felix, Lars M. Johnsen, Osvald Tansø, A.G. Melhus, Arne Bjørnsen, Terje Skog, Birger Blomquist, Anders Skattekjær, Arne Byrkjeflot, Roar Øvrebø, Irene Ingebrigtsen, Tore Tømmerdal, A. Høgmann, Rolf Byberg, Gunnar Nilsen, Kjell Røttereng, Kjell Finvåg, Roy Andersen, Per Østvold, Wenche Gran, Hanne Luten, Jorunn Vindegg, Stein Stugu, Bjarne Christiansen, Roy Pedersen, Egil Mongstad, Wencke Bjørnebekk, Aud S. Rise, Kjell Jamne, Geir Barsland, Øyvind Gegersen, Georg P. Smefjell, Astrid B. Lundquist, Dag Andersen, Monica Ohr, Anders Sørli, Finn Berland, Mette H. Aas, Stein Stugu, Wenche Kvam, Roy B. Henriksen, Sigrun Berg, Birger Blomquist, Kjell Røttereng, Per Olsen, Kjell Thu, Arild Hamre, Turid Lilleheie, Øyvind Neseng, Bente Løvås, Eldar

Myhre, Espen Løken, Reidun Wahl, Roger Gregersen, Kjell A. Andersen, Are Tomasgard, Lise Lotte Solund, Magne Linde, Kjell Egskog, Anders Gjøsæter, Per Moen, Johnny Stigedal, Leif Gusland, Janne Mustorp, Roy Eilertsen, Mona Hagen, Tore Arne Solbakken, Lill-Heidi Bakkerud, Kjell Wisth, Georg P. Sneffjell.

Dirigenten spurte om alle var lest opp. Det meldte seg en kvinne som ikke hadde hørt sine forslag nevnt. Dette var Janne Mustorp som hadde fremmet 3 forslag. Disse var etter dirigentens mening tatt med.

Dirigenten sa at han hadde mistanke om at alle kunne vedtas oversendt redaksjonskomiteen. I og med at forslagene var nevnt, var nå strek satt.

Per Østvold, sekretariatet, var glad han ikke satt i redaksjonskomiteen etter å ha hørt opplysningen av forslag. Det var ellers kapittel 4 – Vern om velferden – som var hans tema.

– Det er et tankeors at Høyres gamle mål å halvere den offentlig sektor allerede er inntruffet i en periode da Høyre sitter langt unna makten, og trass i at kampen mot privatisering er en høyt prioritert oppgave for fagbevegelsen, sa Østvold. Privatisering og utsetting skaper urettferdige og dårligere forhold og betyr en forverring for de ansatte. Privatisering dreier seg om verdivalg. Er det fellesskapet eller markedskreftene som skal ha hånd om tjenestene.

– Dette får konsekvenser også for vår organisasjon når lønnstakerne skifter over fra offentlig til privat sektor. Det er en smertefull prosess for forbundene.

Han viste til at kongressen onsdag skal ta fatt på organisasjonsdebatten, men det var vanskelig å skille den fra debatten om handlingsprogrammet. NKFs forslag 102 var fremmet fordi man ikke hadde tro på at fagbevegelsen ville vinne kampen mot privatisering.

Østvold syntes LO-kollektivet hittil ikke hadde vist den nødvendige evne eller vilje til å ta den politiske kampen på dette felt. – I dagens Storting er det et flertall for å stoppe privatiseringen men det forutsetter at Arbeiderpartiet allierer seg med SV og SP i kampen for velferdsstaten.

Han viste til og siterte fra programmets formulering om omsorg og helse. I forslag 1309 var også infrastrukturen tatt med som et område der privatisering slår negativt ut. Østvold ba om at formuleringen her ble forsterket.

Dette må fagbevegelsen stå sammen om. Om vi ikke gjør det og har vilje til å sette makt bak kravene, gjenstår bare strid forbundene imellom om medlemmer. Det vil være en ulykke for fagbevegelsen; sa Østvold.

Dirigenten satte nå definitivt strek. Det var tegnet 145 talere.

Kjell Wisth, NTL, holdt følgende innlegg:

Arbeid til alle

LO har kalt sitt utkast til prinsipielt handlingsprogram for *Rettferdighet*. I begrepet rettferdighet når det gjelder arbeid legger jeg en fordeling av det samlede behovet for arbeid i dette landet på alle arbeidsføre innbyggere. Nå vet vi at det dessverre ikke er slik i virkeligheten. Over 110 000 er uten arbeid i dag og ca. 85 000 er undersysselsatt.

NTL har laget et temahefte om sysselsetting som heter *Arbeid for alle* – et felles ansvar. Her står bl.a. at NTL vil arbeide for en effektiv arbeidsmarkedspolitikk og skape arbeid til flere:

NTL vil at offentlig sektor må være drivkraften og ha hovedansvaret for sysselsettingstiltakene,

- vi vil intensivere arbeidet mot overtid og gratisarbeid,
- at det settes igang prøveordninger med 6 timersdag/30 timers uke i staten med full lønnskompensasjon. (477)
- fleksibel pensjonsalder fra fylte 60 år
- bedring av fødselspermisjoner
- LO må være pådriver for at omstilling ikke blir synonymt med nedbemanning.

I NRK omstilles nå de fleste tekniske grupper og fellestjenester til en divisjon som er kalt NRK-Ressurs. Her har KL arbeidet aktivt for at alle arbeidsplasser skal beholdes, slik at omstillingene blir oppsigelser slik som Dansk Radio/TV, eller Telenors Nye Muligheter, unngås. Løsningen ligger i å skape flere og bedre programmer og kanaler og kunne levere tjenester til andre TV og Radiokanaler som mangler NRKs kompetanse.

Et punkt som bør tas inn i LOs handlingsprogram gjelder problematikken med at arbeidsløsheten er 3 ganger (10,9%) høyere blandt våre nye landsmenn. Norsk ledighet generelt er 3,5%. Innvandrere, asylanter, flyktninger og spesielt folk med mørk hudfarge er de som er hardest rammet. De med nordisk bakgrunn går foran i køen. Ca. 3000 kompetente mennesker får ikke jobber som de er kvalifiserte til på grunn av fremmedfrykt her i landet selv om mange bedrifter har et udekket behov. Når vi ser på andre bransjer som mangler arbeidskraft, som byggebransjen og helsesektoren ser vi at arbeidsdirektør Hanisch er stolt av å kunne tilby arbeid for langpendlende svensker, dansker og finner, mens folk med mørk hud eller fra andre verdensdeler som er bosatt i Norge ikke blir tilbudt arbeid på andre områder enn renovasjon, rengjøring og hotell- og restaurant. Her må regje-

ringen gjøre en bedre jobb når det gjelder yrkesutdanning.

Jeg vil fokusere på og be om tilslutning til NTLs forslag. I handlingsprogrammet må målet være et samfunn fritt for rasisme, fremmedhat og diskriminering p.g.a. hudfarge, religion eller etnisk opprinnelse. Derfor vil jeg oppfordre alle LO-organiserte som sitter i innstillingsråd/tilsetningsråd eller har tilsettingsmyndighet, til å bedre mulighetene for et reelt *Arbeid for alle*.

Vedrørende LOs diskusjon med Kværner vil jeg si at dersom LO får Kværner til å snu i både Oslo og Kirkenes og får høyere skatt på kapitalinntekter, kan dere kalle Lodalen for LO-dalen.

Dirigenten fikk tilslutning til at talerlisten ikke behøvde å leses opp, men at de som måtte ha innvendinger når den skriftlige listen forelå kunne si fra da.

Åse Sælensminde, Hordaland, holdt følgende innlegg:

Det er gledelig å sjå at fleire av framlegga til kongressen tek opp temaet «Eit fleirkulturelt samfunn». Det er ei kjennsgjering at Norge er verten eit samfunn med ulike kulturel, framande språk og fleire og fleire har ein annan hudfarge enn vi sjølv har,

Ved forrige kommuneval såg vi at reaksjonære og antidemokratiske politiske grupperingar utnytta framandfrykt for å nå eigne politiske mål. Politikarane i FrP skaper rasistiske haldningar bland vanlige folk, set svake grupper opp mot ein annan og sprer myter.

Eg vonar vi er betre budd til denne valkampen slik at vi kan argumentera mot desse gruppene.

I -96 starta LO og NF kampanjen mot rasisme. Arbeidet er godt i gang – i alle fylka er det sett ned arbeidsgrupper.

Målet med kampanjen er å få til ei haldningsendring – spesielt blandt våre eigne medlemmer. Det er nok slik at dei aller fleste av oss kjem til eit punkt der vi må arbeida med oss sjølve for å visa toleranse ovanfor menneske med ein annan bakgrunn enn det vi sjølv har. Eg og fleire med meg vil påstå at det ikkje er innvandrarbakgrunn som gjer at ein ikkje vil ha noko med innvandrar å gjera – det er det at dei har ein annan hudfarge eller annan religion enn det vi sjølv har.

Eg sit i arbeidsgruppa både i Hordaland og Sogn og Fjordane. I begge fylka har vi prøvt å få tillitsvalgte til å engasjera seg i kampanjen.

Men, det er skuffande å sjå kor liten interesse det er både på fylkes- og lokalplan.

Vi er heilt avhengige av at dei tillitsvalgte engasjerer seg i kampanjen om

vi skal nå ut til medlemmene.

No veit vi at flere forbund har sett i gong eigne tiltak for å bekjempe rasisme og framandfrykt. Men dei aller fleste ser ikkje trongen for at noko må gjerast. Vi høyrer om problemer på arbeidsplassen som har arbeidstakarar med innvandrarbakgrunn. Men, som oftast er det «dei» det er noko gale med, «dei» vil ikkje innordna seg i systemet «vårt».

Vi vil ganske snart få stor mangel på arbeidskraft både i Norge og i Europa. Kva gjer arbeidsgjevarane då? Faren er stor for at utflagging vert neste trekk frå den kanten. La oss også av den grunn sleppa innvandrarne inn i «varmen». Vi kan ikkje lenger lukka augene for virkeligheten og håpa på at det ubehagelege forsvinn. Vi treng kvarandre. Med vår ideologi som er grunnfesta i rettferd – solidaritet – menneskeverd og fred er vi alle forplikta til å ta denne problemstillinga på alvor.

I handlingsprogrammet pkt. 10, Et humant og tolerant samfunn er det mange fine formuleringar og ord, men det viktigaste er at desse orda vert til konkrete tiltak slik at vi kan få eit humant og tolerant samfunn.

I heftet diverse innstillingar ligg det eit framlegg frå sekr. vedk. NF. Framlegget er viktig, – og eg vonar alle ledd innan LO tek ansvar for at samarbeidet vert betre enn kva det er no. Når ein ser på historien og ideologien til NF er det sterke band mellom LO og NF. Det må ikkje verta slik at det berre er i festtalar ein snakker om det gode samarbeid. Det er faktisk slik at når ein kjem ut i distrikta – i lokale foreningar så er det mange som ikkje kjenner til NF – og kva arbeid vi driv – somme har kan henda høyrte om NF sitt utanlandske arbeid, – men at det er fagbevegelsen sin eigen humanitære organisasjon – det er ukjent for mange.

NF ute i distrikta – på lokalplan treng støtte frå fagbevegelsen. Det kan vera hjelp til: synleggjering, organisasjonsutvikling o.l.

Til slutt vil eg oppmoda delegatane til å besøka standen til Norsk Folkehjelp nede i lobbyen. Der kan de få informasjon om kva NF driv med både innanlands og utanlands.

Jens Petter Jensen, FF, holdt følgende innlegg:

Vertikale avtaler, forslag 1234.

Jeg er kjent med at Roger Andersen fra grafisk som taler nr. 13 etter samråd med dirigenten vil ta opp forslag 1234 i hefte Diverse innkomne forslag.

Tirsdag har vi satt av hele dagen til en temadag om teknologi. Vi skal diskutere virkningene innføring av ny teknologi på arbeidsplassene får og hvordan vi skal møte denne nye virkeligheten.

En av konsekvensene vi har møtt i industrien er at organiseringen av

arbeidet blir annerledes. Nye yrkesgrupper kommer til, og vi har ofte problemer med å se hvor grensen går mellom de tradisjonelle områdene. Og det utvikles en flerfaglighet. Det roteres mellom arbeidsoppgavene på en annen måte enn tidligere. Alle sjikt i bedriften medvirker i produksjonen. Dette stiller krav til en annen utforming av tariffavtalen enn vi har i dag. I tillegg kommer at vi stadig møter ønsket om at alle ansatte i en bedrift må kunne omfattes av samme tariffavtale, altså at vi utvikler vertikale tariffavtaler.

I dag er både avtalestrukturen vår og organisasjonsstrukturen vår i mange tilfeller en hindring når vi skal verve nye medlemmer. Jeg gir derfor min fulle støtte til forslag 1234 fra Norsk Grafisk Forbund om at det umiddelbart igangsettes arbeid med sikte på å få et avtalesystem basert på vertikale tariffavtaler.

En hovedforutsetning for at vi skal kunne videreføre solidaritetsalternativet og den solidariske lønns- og reformpolitikken som følger av det, er at det har oppslutning blant medlemmene. For å oppnå det må vi kunne vise til resultater. Og det kan vi.

Men det finnes skjær i sjøen. Det er ikke bare vi i LO som må oppfylle vår del av den kontrakten som solidaritetsalternativet er. Både myndigheter og arbeidsgivere må oppfylle sin del av kontrakten, og vi må være rimelig sikre på at ikke grupper utenfor LO i sine oppgjør bygger videre på det vi har oppnådd i forhandlinger og oppnår litt mer. Da vil vi framstå som taperne, selv om det altså er vi som har pløyd marka. Ikke minst av denne grunn er det viktig at forslagene i arbeidsrettsrådets innstilling om nye bestemmelser i arbeidstvistloven blir gjennomført. De kan bli et viktig verktøy for en helhetlig politikk.

Et annet skjær i sjøen er at man på arbeidsgiversida ikke er i stand til å følge opp intensjonene om at også lederlønningene og eierutbyttene må stå i et rimelig forhold til de lønnstillegg som blir gitt.

Kværnerledelsens håndtering av konsernsjef Erik Tønseths lønn er et eksempel på arbeidsgiveropptreden som kan sette solidaritetsalternativet i fare. Man kan vanskelig beskyldte konsernledelsen i Kværner for å vise sosial intelligens når Tønseths lønn blir kjent samtidig som planene om å nedlegge virksomhetene både på Kimek og i Lodalen blir offentliggjort. For min del er jeg fristet til å kalle det en gedigen provokasjon. Ikke bare vi i LO bør be Tønseth og resten av konsernledelsen ta til vettet og stikke fingeren i jorda før de mister bakkekontakten helt. Både når det gjelder lønning og nedleggelse.

Jeg er ellers i store trekk fornøyd med det forslaget til handlingsprogram som foreligger. Spesielt vil jeg understreke viktigheten av at vi i framtidig tariffpolitikk bygger videre på de hovedlinjene som er lagt opp i solidaritetsalternativet. Jeg vil også peke på nødvendigheten av at vi tar

inn over oss behovene for økt fleksibilitet i arbeidslivet og i samfunnet forøvrig. Det gjelder fleksibel pensjonsalder. Det gjelder fleksibilitet i forhold til arbeidstid og ferie. Men det er viktig at det blir fleksibilitet på våre premisser og at den bygges inn i det kollektive avtaleverket på en måte som gjør at det er til fordel for våre medlemmer.

Hanne Luthen, FO, holdt følgende innlegg:

Det er en formidabel vekst i norsk økonomi. Mye større enn kongressen kunne ane i 1993, mer enn regjeringen selv trodde og mer enn Stortinget forutsatte. Vi har store muligheter til utjevning og gode fellesskapsløsninger. Men i regjeringens langtidsprogram advares det mot vekst i offentlig sektor. Det tidligere argumentet om budsjett-underskudd er borte. Det skremmebildet vi nå presenteres for er det samme som i velferdsmeldingen: Gapet mellom oljeinntektene og pensjonsutgiftene inn i det neste årtusen. Dette til tross for at mange har kritisert premissene for disse framskrivningene.

Fellesskapet får stadig mindre del av samfunnskaka. Tallenes tale er klar: De offentlige utgifter har gått ned fra vel 52 % BNP i 1992 til vel 45 % i 1996. Det private forbruket har gått opp med 124 milliarder mot 53 milliarder i det offentlige.

Både sosialkontorene og hjemmetjenestene har stadig fått mer ansvar og flere oppgaver for eldre, psykisk utviklingshemmede, andre funksjonshemmede, rusmisbrukere og personer med psykiske lidelser. Til tross for dette har årsverkene her holdt seg konstant fra 1993. Tilsvarende utvikling ser vi på sosialkontorene. Det sier seg selv at dette må gå utover tilbudet til brukere og arbeidssituasjonen til de ansatte. Likevel, i langtidsprogrammet står det at det er begrenset rom for vekst i offentlig ressursbruk og satsing på eldre må ut over andre oppgaver i kommunen. Resepten er mere egenandeler, flere private aktører, mer konkurranse mellom offentlig og privat og større individuelt ansvar.

Tankekorset er at dette kommer fra en Arbeiderpartiregjering.

Egenandeler dekker allerede omlag 12 prosent av utgiftene i helse- og sosialsektoren. Vi kan ikke gi tilslutning til en slik politikk. Dette har med oppslutningen om velferdsstaten å gjøre. For å beholde denne må alle føle at de får noe igjen for skatten og slippe å betale når de har behov for offentlig omsorg. Jeg tar opp forslag nr. 609 og 615.

Den økonomiske politikk som føres skaper grobunn for privatisering fordi svekkelse av offentlig sektor og fellesskapsløsninger stimulerer til private løsninger. Kommunene føler seg tvunget til å gjennomføre effektiviserings tiltak av økonomiske grunner og bruker dårlig råd som argument for konkurranseutsetting. Vi må utvikle en troverdig motstrategi til den privatisere-

ringsbølgen vi nå ser. Det er ikke nok å kjempe mot borgerlige styrte kommuner og bli moralsk indignert over at noen vil profitere på omsorg.

LO gjorde en god jobb når det gjaldt velferdsmeldingen. Nå må vi reise kjerrina. Og her må LO og alle forbundene dra sammen. I et langsiktig perspektiv er kampen for sterk offentlig sektor og mot privatisering for viktig til å reduseres til en strid om medlemmene. Det dreier seg om hvilket samfunn vi vil ha. Vi må gjenreise kampen for utjevning. Det er nå vi må bruke vår innflytelse for å påvirke morgendagens samfunn.

Utfordringen er å skape allianser mellom de brede lag av befolkningen. Dette krever gode ordninger som både ivaretar de som er utenfor arbeidslivet og som den yrkesaktive befolkningen ser seg tjent med. Slik bindes befolkningen sammen. Vi må beholde den nåværende sykelønnsordningen. Vi må også fortsette arbeidet for nasjonale minstenormer for økonomisk sosialhjelp slik sekretariatet har gått inn for. Jeg tar opp forslag nr 610 og 611.

Jeg advarer mot at vi som LO-medlemmer skal få egne fordeler når det gjelder velferdsordninger slik utkastet til handlingsprogram legger opp til. Dette er så rundt formulert at det er vanskelig å forstå hvilke ordninger det her siktes til. Men det er nettopp slik vi står i fare for å svekke oppslutningen om en sterk velferdsstat. Vi har en jobb å gjøre med å peke på at vi alle, fattig som rik, ung som gammel, yrkesaktiv som yrkespassiv, er tjent med gode offentlige ordninger hvor alle får en del av den samme kaka. Det er viktigere enn noen gang at vi tar ansvar for det brede lag av befolkningen og ikke bare sikrer oss selv. Jeg tar derfor opp forslagene nr. 332 og 612. Andre forbund også er opptatt av dette og jeg støtter NOPEF forslag nr. 603. Det er som det står i kongresspapirene:

Vi står overfor endringer i tiden framover som vil sette arbeiderbevegelsens verdier om fellesskap og solidaritet på prøve. La oss bestå denne solidaritetstesten.

Dirigenten formidlet en beskjed til delegatene fra Oppland. Det var Oppland Arbeiderblad som ønsket fellesfoto tatt i pausen.

Om dagens framdrift sa dirigenten at det ikke ble aktuelt å kutte ned lunsjpausen siden det var mange som hadde oppdrag å utføre i den tiden. Han annonserte en demonstrasjon utenfor Folkets Hus og sa at Eldar Myhre skulle få ordet kl. 15 for å orientere om situasjonen på Kværner og fremme forslag til uttalelse. Middagspausen foreslo han kuttet med en halvtime og den skulle avvikles fra 18–19.

Dirigenten spurte igjen om alle navn var ropt opp på forslagsstillere og om noen var kumulert. Det skulle de ikke være. Dermed var han konfortabel med at den streken som var satt var korrekt satt.

Ordet ble så gitt til Leif Sande.

Leif Sande, NOPEF, startet med å sitere Lenin som en gang skal ha sagt at «Sosialisme er elektrisitet og sovjetmakt». Vi er enig om at politikk trenger vi. Politikk kan etter hvert sammenlignes med det som selges på et kjøpesenter hvor de billigste tilbudene foreligger. Ideologien har vi ikke vanskelig for å forstå, men det er verre med det materielle grunnlaget som trengs. Dette ser vi spesielt i synet på utnyttelsen av norsk råstoff.

– Når vi vestlendinger tar drosje fra Fornebu og inn til byen, får vi raskt høre at vi er bønder som skal ha subsidier. Når jeg så forteller hvilken bransje jeg jobber i – nemlig olje- og gassbransjen – begynner sjåføren å snakke om streiker og forurensning. Norge er i dag verdens 6. største gassprodusent, vi er verdens 2. største eksportør av olje og gass. Vi har verdier i dag i Nordsjøen tilsvarende 160 milliarder kroner. Olje- og gassinntektene representerer 20 % av statens årlige inntekter. Det er energien som utgjør den viktigste basisen for industrien.

Så er det alltid snakk om at bruken av fossilt brensel gir CO₂-utslipp. Det vil det alltid gjøre. Fossilt brensel må nødvendigvis føre til forurensning. Men hvor mye representerer Norges andel av CO₂-utslippene i verden – kun 0,2%. Vi har lavere enn ellers i Europa og bare halvparten av USAs sine utslipp. Hvis verdens utslipp av CO₂-forurensning settes til 1 meter, representerer Norges andel kun 7 centimeter, sa Sande som fortsatte slik:

– Skal vi ikke sjøl ha lov til å bruke noe av våre egne resurser? Når vi ønsker å bruke 4 mm av denne meteren til industri, da bryter helvete ut. Alle er enig i at vi må ha en miljøvennlig produksjon. Gasskrafta slik den er planlagt vil redusere CO₂-utslippene i verden, og de vil redusere behovet for atomkraft. Hadde disse gasskraftverkene vært bygget, hadde danskene sluppet å fyre opp igjen sine forurensende kullkraftverk. Det sies at det skal bygges vindmøller. Ja, hva sier folk i Øygarden om det skal settes opp 700 vindmøller der ute? I USA går miljøvernere nå imot vindmøllene, fordi de tar livet av fuglene. Det vi trenger kanskje aller mest nå er å få folk til å forstå at det er produksjonen vi lever av.

Oddrun Remvik, Sekretariatet, viste til at dagens Arbeiderbladet skrev på kommentarplass at LO-kongressen skal fatte vedtak som bryter med det tradisjonelle bildet av LO. Det er ikke minst kvinnenens inntog på arbeidsmarkedet som gir grunnlag for dette. Ja, LO skal ta sikte på nye områder. LO er en stor organisasjon, og skal bli større, og det kan vedtakene bidra til ved at en henvender seg til nye grupper. Utfordringene er arbeid til alle, sosiale reformer, en bedre hverdag for lønnsstakerne. Og så er det en kjem-

peutfordring til som gjelder nettopp kvinnene på arbeidsmarkedet, nemlig likelønnsutfordringen. LO tar kvinnene på alvor. Fortsett med det, likelønn er et rettferdskrav. Lønnsgapet er fortsatt på 14 prosent, denne urettferdigheten må tas på alvor. Det må føres en kontinuerlig kamp mot motkreftene. Første utfordring er meklingen i offentlig sektor. AF oppleves av og til som motkraft. Deres syn later til å være lik lønn for like lang utdanning, da er det et par ting som ikke er forstått. Dette går på forskjell mellom kjønn, og på lavtlønn. Altfor mange kvinner er lavtlønte, som Esther Kostøl var inne på. Andre motkrefter finner vi i de som går inn for økt lønnsdifferensiering, angivelig for å få økt fleksibilitet i arbeidslivet. LO skal kjempe for de utsatte gruppene, for likelønn, og vi skal vinne denne kampen.

Anders B. Rodal, NAF, viste til LOs og arbeiderbevegelsens historiske grunnlag – fred, brød, arbeid. Det er dette historiske grunnlaget som tjener som veiviser, og som vi må bygge på når vi skal utforme framtida. Vi må leve med de ulike politiske avskygningene også i fagbevegelsen. Men den politiske venstreside i ulike land har hatt sosialdemokratiet som sin største fiende, også større enn kapitalismen. Slike tendenser har vi også sett i Stortinget. Dette må vi som sagt leve med, men det må da være lov for oss som alltid har støttet det faglig/politiske samarbeidet å ta igjen. Et handlingsprogram er en ønskeliste, men også velfunderte arbeidsmål for 4 år. Ideologien preget av fellesskap og solidaritet har vi i ryggen. Arbeidsmandsforbundet er ikke av de som har fremmet flest forslag, 20 stykker. De fleste er inntatt i sekretariatets innstilling, og det var han fornøyd med. Han støttet Sande fullt ut når det gjaldt gasskraft. Han skulle egentlig ønsket en sterkere understrekning av behovet for fortsatt utbygging av vannkrafta, men fikk slå seg til ro med det som er kommet med i handlingsprogrammet.

Dirigenten opplyste at repr. Jarsve og Lynnebakken hadde byttet plass på talerlista. Roy Eilertsen var oppført to steder, og ble strøket på plass nr. 31.

Tor-Arne Solbakken, NTL, holdt følgende innlegg:

«I et rettferdig samfunn er det likestilling mellom kjønnene». Slik innledes kapittel 6 i forslaget til handlingsprogram. På veggen bak meg står kongressens motto «Rettferd – solidaritet, menneskeverd, fred».

Sterke og innholdsrike ord som gjennomsyrer hele programmet – men som ikke kan virkeliggjøres uten at det oppnås likestilling mellom kjønnene.

Det er viktige likestillingskrav under alle programmets overskrifter, og

vi har et kapittel om likestilling, i tillegg er vi invitert til å vedta en egen uttalelse.

Det viktigste likestillingskravet er «arbeid til alle» – så den store likestillingsdagen på kongressen var i går, da vi behandlet videreføringen av solidaritetsalternativet. Det er først i et samfunn som har et arbeidsmarked som omfatter *alle som ønsker det* vi kan snakke om full likestilling.

At LO i det utvidede solidaritetsalternativet spesielt tar for seg mennesker med innvandrerbakgrunn er bra. Særlig er mange kvinner med slik bakgrunn avhengig av spesielle tiltak for å kunne oppnå innpass i arbeidslivet. Her er det store utfordringer både for utdanningsinstitusjonene, arbeidsmarkedsetaten, og ikke minst for oss tillitsvalgte.

Kvinner, og slett ikke bare innvandrere er sterkt overrepresentert i den skjulte arbeidsledigheten, og blant dem med ufrivillig deltid. De er også overrepresentert blant de ufaglærte, og faller oftest ut ved omorganiseringer og innskrenkninger.

Vi må derfor styrke de typiske lavtlønnsyrkenes lønn og status – så slipper vi kanskje å høre ordet «vaskekjerring» fra talerstolen på neste LO-kongress.

Fagopplæring er viktig, og kravet om at muligheten til å avlegge fagprøve etter § 20 skal videreføres må fremføres med styrke.

Når vi endelig har fått fag innen kontor, renhold og omsorg må vi ikke smelle igjen døra for de som har et langt yrkesliv innen disse sektorene bak seg.

Dette er utrolig viktig for realiseringen av kravet om likelønn, og ikke minst i forhold til kravet om «ei lønn å leve av».

Skal vi oppnå likestilling i arbeidslivet må vi også gjøre menn og kvinner mer like som arbeidstakere. Alle utgifter og sosiale rettigheter kan ikke henges på jentene.

NTL har derfor fremmet et forslag om at en kommende utvidelse av fødselspermisjonen skal forbeholdes faren, dersom moren ikke er alene om omsorgen. Kravet om farens selvstendige rettigheter har jeg skjønt at Sylvia Brustad i prinsippet har innfridd.

Nå gjelder det utvidelse av permisjonsrettighetene. Kanskje vil noen reagere på at vi kommer med et slikt forslag under kapittelet om likestilling – men det er nettopp med den begrunnelsen jeg ga. Det er viktig for jentenes plass i arbeidslivet at også gutta tar ut noen permisjoner i forbindelse med fødselen. Gjør vi ikke det, vil det bli enda vanskeligere for jentene å skaffe seg jobb, for ikke å snakke om å avansere til lederstillinger.

Nei når vi ikke har kommet lenger enn at vi må ha et eget kapittel om likestilling, ja da hører så absolutt dette forslaget hjemme der.

Hos oss i LO burde det vel vært slik at likestillingstanken var en godt

utviklet ryggmarksrefleks, som ikke trengte noen påminnelse i et eget kapittel for å bli aktivisert.

Dessverre er det nok ikke slik.

Jeg kan trolig telle på en hånd de menn i denne sal som lever opp til første punkt under Veivalg, «Like plikter i hjemmet».

Heldigvis er ikke alt like vanskelig å leve opp til som nettopp det.

Kanskje de fedrene som i fremtiden blir forbeholdt en utvidet fødselspermisjon blir flinkere enn oss i hjemmet – samtidig som mødrene får en bedre yrkeskarriere, med likelønn og like muligheter til avansement.

Kamerater, det kalles likestilling.

Takk for oppmerksomheten.

Karl Per Olsen, NKIF, holdt følgende innlegg:

I forståelse med dirigentene vil jeg reise forslag nr. 1239 under dagsorden pkt. 11 i denne del av dagsorden.

Forslaget er feilplassert.

Det synes som om de private bedriftene idag ikke har noen begrensning i å erstatte egne ansatte med fremmed arbeidskraft. Hjemmelen finner de i A.M.L. §§ 58A, 62 og 75, samt sysselsettingslovens § 27. Det er utskilling, bruk av entrepriser og leiarbeid, og bruk av midlertidige ansatte og vikarer.

Dette har ført til stor frustrasjon blant våre tillitsvalgte og øvrige ansatte. Vi opplever i dag at lover og regelverk brukes meget vilkårlig, og myndighetene er med på å utvanne disse. Vi må få lover og regler som krever at bedriftene skal være slik bemannet at det sikrer den jevne produksjon, vedlikeholdsregulariteter og en rimelig andel av nyanlegg med egne ansatte.

Jeg tror de aller fleste arbeidstakere ønsker å være ansatt ved den bedrift de fysisk arbeider. Det vil sikre dem, regulert arbeidstid, sikkert utkomme og sosiale rettigheter som pensjon, sykepenger, ansiennitet m.m. Konsekvensene for bedriftene er flere. Den totale kompetanse og det flerfaglige miljø forsvinner, arbeidsmiljø og samhold brytes opp, og kontroll med sikkerhetsbestemmelsene svekkes. Det kan også bli et sikkerhetsproblem med å ikke ha lojale arbeidstakere som identifiserer seg med bedriften. Det vil også bli vanskeligere å få til utviklingsarbeid som krever en viss langsiktighet og som krever opplæring og kompetanseoppbygging.

Vi må kreve å få et regelverk som er forståelig, og som det er mulig for de lokale parter å følge. I dag føler de tillitsvalgte ved innleiebedriftene seg totalt tilsidesatt.

Vår påstand er også at myndighetene stiller seg fullstendig likegyldige

til brudd på regelverket. LO må engasjere seg sterkere i disse spørsmål.

Uttalelsen «Faglige rettigheter» dekker det meste av de forhold jeg er opp-tatt av, men jeg vil foreslå at det tas inn en linje, eller avsnitt om myndighe-tenes rolle.

Det er viktig at Regjeringen følger opp disse forhold, og at Arbeidsdi- rektoratet, Fylkesarbeidskontoret og Arbeidskontoret gis myndighet til å være minst så omfattende som er tilstått Arbeidstilsynet. Jfr. A.M.L. § 80.

I dag har ikke Arbeidsdirektoratet innsynsrett for å følge opp klager på at lover og regler *ikke* overholdes. De kan utelukkende tilskrive bedrift, eventuelt entreprenør for å følge opp og ta standpunkt til klager. Dette er ikke tilfredsstillende,

Ber om at redaksjonskomiteen tar hensyn til forslaget.

Roger Andersen, NGF, viste til forslag 1234 fra Norsk Grafisk Forbund, som han refererte:

Forslaget er følgende:

«LO vil umiddelbart igangsette arbeidet med sikte på å få et avtalesys-tem basert på vertikale tariffavtaler».

Sekretariatet viser i sin innstilling til en egen tariffpolitisk uttalelse. Jeg har ikke funnet noe i en tariffpolitisk uttalelse som omhandler det som for- slag 1234 tar opp, og har valgt å ta dette opp her.

Grunnen for at vi nå reiser dette forslaget er at teknologiutviklingen og endringer i bedriftenes arbeidsorganisasjon påvirker i økende grad organi- sasjons- og avtaleutviklingen.

Tariffavtalene har tradisjonelt vært fagbevegelsens viktigste redskap i arbeidet med å forbedre lønns- og arbeidsvilkårene for medlemmene.

Slik vil det fortsatt være, men prinsippene vi har bygget på settes i dag under press av forandringene i arbeids- og samfunnsliv.

Dagens prinsipper lar seg dessuten utnytte av konkurrerende organisa- sjoner på en for fagbevegelsens uheldig måte. Avtaleverket vi i dag har er svært uoversiktlig og følger ikke noen klar hovedlinje. Det finnes vertikale bransjeavtaler og det finnes avtaler på bedrifter.

Utviklingen vil føre til at flere forbund i og utenfor LO vil ha overlape- nde overenskomster for enkelte stillinger og oppgaver. Der overens- komstutvalget i mange tilfelle skjer med bakgrunn i arbeidstakernes egne valg av overenskomsttilhørighet.

Det er nå aktuelt å se på en modernisering og tilpassing av avtaleverket til den virkelighet som skapes gjennom teknologi, utvikling og utvikling i arbeidsorganiseringen. Hvis ikke vil LO kunne bli taperen i organisasjons- kampen – flere vil velge å stå uorganisert eller velge bort LO til fordel for andre organisasjoner.

En avtalestruktur basert på vertikale overenskomster vil bidra til å styrke LO som organisasjon. Styrke de ansatte i den enkelte bedrift gjennom at alle kan være medlem i samme forbund og omfattes av samme overenskomst.

Sett i et strategisk langsiktig perspektiv vil LO-familien tjene på å utvikle vertikale bransjeavtaler. Avtaler som omfatter alle typer arbeidstakere i en og samme bedrift.

Som jeg ga uttrykk for tidligere har vårt avtaleverk ikke noen klar hovedlinje og kongressen er sikkert kjent med at det er flere LO-medlemmer som omfattes av vertikale tariffavtaler – spesielt innen offentlig sektor er dette ikke uvanlig. Jeg forutsetter at de som omfattes av slike avtaleforhold ser det som en fordel og i såfall vil støtte vårt forslag.

Dirigent, jeg tillater meg å be om at forslag nr. 1234 oversendes redaksjonskomiteen til behandling og ber kongressens medlemmer om å støtte forslaget.

Jeg ønsker å komme med en kommentar og forslag til dagsorden punkt 9 – Handlingsprogrammet – sekretariatets innstilling:

I teksten til handlingsprogrammet punkt 4 – side 17 «Vern om velferden» vil jeg bemerke følgende:

I avsnitt 3, siste setning står følgende:

«På en del områder, og overfor høyinntektsgrupper, vil økte egenandeler og behovsprøving være akseptable virkemidler.»

Dette er en åpning for behovsprøving og økte egenandeler og det kan ikke være i våre medlemmers interesse at LO programfester at det kan være akseptabelt å øke egenandeler og behovsprøving. Dette vil være et meget uheldig signal og bryte med den likhetsstradisjon og likhetsideologi som har preget og som fortsatt må være sentral i vår velferdspolitik.

I avsnitt 8, siste setning står følgende:

«På områder hvor velferdssamfunnet ikke dekker viktige behov, vil LO arbeide for løsninger basert på overenskomster eller som medlemsfordeler.»

Vi kan være enige om at medlemskapet bør bli mer verdt for den enkelte, så jeg er ikke imot medlemsfordeler – men her står det at ikke dekker viktige behov. Hvis det virkelig menes viktige behov relatert til velferdssamfunnet – så er vi på vei i gal retning.

Hvis vi får en slik utvikling bør vi spørre oss sjøl om: Vil de arbeidsledige, uføre, de kroniske syke, gamle og hjemmевærende automatisk få plass ved forhandlingsbordet der de viktige sosiale behovene skal fordeles.

Denne setningen i avsnitt 8 står for meg som et signal om at viktige behov kan privatiseres ved at de ikke lenger skal ha basis i en likhetsideologi.

En ideologi som har som mål at alle skal ha samme rett til å få dekket

viktige behov.

En overføring fra det offentlige til medlemsfordeler, eller tarifforhandlinger står for meg som en form for «snik»-privatisering.

Hvis man virkelig mener det som står i første setning i 6. avsnitt: «Det norske velferdssamfunnet er «basert på en grunnleggende idé om solidaritet og rettferdighet» så kan man ikke gå inn for at «viktige sosiale behov» skal bli en del av medlems- eller arbeidsbetingelsene eller for den del, tarifforhandlingene.

En utvikling med økte egenandeler og privatisering vil forandre våre holdninger til velferdsstaten – og kan på sikt føre til mindre interesse for å opprettholde et høyt nivå på statlige og kommunale tjenester.

Nei – la oss heller gå inn for en sterk offentlig velferdsstat. En velferdsstat som vil være en garanti for sosial trygghet og hvor alle viktige sosiale behov er allemannseie.

På dette grunnlag vil jeg foreslå at siste setning i avsnitt 3 som begynner med «På en del områder osv» – utgår.

Det samme gjelder siste setning i avsnitt 8, som begynner med «På områder hvor velferdssamfunnet osv.» – utgår.

Mona Løkke, NTL, annonserte straks hvem hun var: – Her kommer miljørabulisten. Jeg har ikke de samme behovene som Jagland og Hågensen presenterte i sine innledninger. Og ikke nok med det: – Jeg har mange «uvenner» også i fagbevegelsen. Vi er de samme kreftene som har kjempet mot Alta-utbyggingen og mot EU. En leder på jobben min sa en gang til meg da jeg kom på arbeidet: Her kommer hun som er en bremsekloss på utviklingen! Da kom jeg rett fra et LO-kurs.

Hun viste til forslaget fra FF hvor det bl.a. heter at man både vil foredle gass og eksportere naturgass til andre land. Man kan spørre seg hvordan jeg da skal komme meg sørover. Nå er det ikke lenger snakk om tog, men gass. Er dette å ta miljøhensyn? dette kan ikke være det vi mener med en bærekraftig utvikling. Med bærekraftig utvikling mener vi at vi skal ta økologiske hensyn og ikke utnytte naturressursene mer enn det naturen tåler. Vi har en fordømt plikt til å ta hensyn til fremtidige generasjoner og sørge for at ikke vår utnyttelse av naturressursene ikke truer velferden til de som kommer etter oss.

Stortinget har forutsatt at energien fra gasskraftverkene skal kunne eksporteres til andre land. Men det er ikke dette Bjørndalen og Fellesforbundet sier i sitt forslag. De vil utnytte all kraften sjøl her i Norge, og dette er i strid med Stortingets forutsetninger, sa Løkke.– Miljø er ikke bare noe vi har arvet fra våre foreldre, men noe vi skal gi videre til våre barn og barnebarn.

Gasskraftverket vil gi 90 varige arbeidsplasser. Når Norge skal reduse-

re den samlede utslippsmengden, betyr det at andre bedrifter i Norge må begrense sine utslipp for å kompensere for gasskraftverket. Det betyr både at arbeidsplasser settes i fare og en svekkelse i arbeidet for å bedre det globale miljø. Hvis målet er å redusere utslippene og klimaoppvarmingen, er ikke midlet å bygge gasskraftverk som truer flere arbeidsplasser enn det skaper.

Løkken mente det var så mye usikkerhet forbundet med forslaget fra Fellesforbundet at det burde avvises av kongressen.

Jorunn Vindegg, FO, tok opp LOs rolle som pådriver for etter- og videreutdanning. Det er nødvendig for å møte de omstillinger og endringer som skjer. I sitt innlegg i går lovet statsministeren å lovfeste retten til slik utdanning og alt virket såre vel. – Men det var bare en halv seier. Jagland sa at reformen var rettet mot dem som ikke hadde utdanning tidligere, og at de andre fikk klare seg sjøl. LO er inne på samme linjen, men i dagens samfunn er det ikke nok at bare de som ikke har utdanning fra før skal få sjansen til kompetanseoppbygging. Hvis LO skal være premissleverandør kan vi ikke overlate denne oppgave til AF, sa hun. Også de som har skaffet seg utdanning trenger oppdatering.

LO må aktivt engasjere seg i behovet for kontinuerlig kompetanseutvikling også for dem som har utdanning. Dette gjelder ikke minst innenfor offentlig sektor der område etter område utsettes for effektivitetsvurderinger med spørsmål om det vil «lønne» seg å sette oppdrag ut på anbud til private tilbydere. Skal vi kunne bekjempe privatiseringsbølgen av offentlige tjenester, er et viktig forutsetning at alle yrkesgruppene er oppdatert både med hensyn til ny viten og kan tilpasse sine arbeidsmetoder til dagens og morgendagens krav. Det er grundighet, stabilitet og kvalitet som må kjennetegne alle arbeidstakergruppene i offentlig sektor, såvel som i privat sektor. Det betyr en satsing på etter- og videreutdanning for alle, også de såkalt privilegerte gruppene som har brukt både tid og penger på å skaffe seg utdanning tidligere.

Den individuelle retten må begrunnes i behovet for livslang læring for alle, ikke bare i økt livskvalitet for den enkelte. Den individuelle retten vil samtidig kunne bidra til å minske ulikheter og øke mulighetene for alle uavhengig av inntekt og materielle ressurser.

Med de usikkerhetene som er skapt, om hvordan reformen skal gjennomføres og hvem den skal omfatte, tar jeg opp forslag 883 på nytt. «Innføre lovbestemt rett til minimum 10 % tid til etter- og videreutdanning.»

Når dette er sagt, er det på den andre siden grunn til å mane til noe større edruelighet når det gjelder trua på hva en etter- og videreutdanningsreform for alle, skal kunne løse av problemer for den enkelte og samfunnet som helhet. Vi vet og erkjenner at arbeid til alle er en viktig forutsetning for

aktiv deltakelse og økt velferd. Vi aksepterer ikke arbeidsløshet som et virkemiddel i å sikre balanse i økonomien. Men, etter godt og vel 50 år med velferdsstaten i stadig utvikling og kamp for full sysselsetting, vet vi at det er noen som faller utenfor. Antallet som faller utenfor, har alltid vært avhengig av situasjonen på arbeidsmarkedet. Men med de krav som nå stilles til alle arbeidstakere, både når det gjelder teoretisk skoleing og praktiske ferdigheter, vil hverken like rettigheter til alle eller en omfattende motivasjonskampanjer, kunne «redde» absolutt alle.

LO må ikke i sin iver etter å kjempe for like muligheter for alle, bidra til ytterligere utstøting for dem som av ulike årsaker mangler personlige forutsetninger for å kunne delta i det løpet som legges for å kunne fungere som fullverdige samfunnsborgere. En gjennomlesning av hele forslaget til nytt prinsipp-program for perioden kan lett levne det inntrykket at arbeid til alle, etter- og videreutdanning og kompetanse-oppbygging er den eneste inngangsbilletten til et meningsfylt og verdig liv. LO og samfunnet må fortsatt ha takhøyde nok til å innlemme også dem som faller utenfor de tradisjonelle mønstrene, og sikre også dem adgang til velferdsgoder og aktiv deltakelse.

På dette området har fagbevegelsen i likhet med myndighetene en stor utfordring i å tenke nytt og alternativt. Vi skal være fornøyd med at vi ligger langt foran de fleste land når det gjelder arbeidsløshetsstatistikken, men det er ingen grunn til å bli overmodige. Deltakelse i arbeidslivet og kompetanseoppbygging er ikke svaret på alle samfunnsskaptene problemer enten disse oppstår i eller utenfor arbeidslivet. Det er vår vilje til å inkludere også dem som ikke klarer å delta i konkurransen om arbeid og posisjoner som viser om vi klarer å omsette verdien om solidaritet i praksis.

Anders Skattekjær, Grafisk, holdt følgende innlegg:

Arbeidsledighet er det vonde speilbilde av feilaktige prioriteringer av de som har politisk og ikke minst økonomisk makt og ansvar.

Disse feilaktige prioriteringer utestenger i dag 100 000 mennesker fra det ordinære arbeidsliv. For få år siden var mange flere utestengt.

Fagbevegelsens politiske linjevalg gjennom Solidaritetsalternativet har vært avgjørende for at ledighetstallene har gått ned.

Hadde næringslivet dempet profittkravene og i større grad satset på sine ansatte gjennom økt medbestemmelse og kompetanseutvikling, hadde vi kommet vesentlig nærmere målet om arbeid til alle.

Fagbevegelsen kan gjennom egne veivalg og prioritering skape grunnlag for flere arbeidsplasser.

I Grafisk Forbund har vi en strategi for deling av arbeid. Der vår andel av verdiskapningen dels skal tas ut i lønn og dels i mer fritid for å skape flere arbeidsplasser og bevare arbeidsplasser. Samtidig vil vi begrense bruken

av overtid og at overtid skal avspaseres.

Sekretariatet har i ulike forslag til handlingsprogrammet nedfelt prinsipper for veivalg og prioriteringer som også representerer tiltak for arbeidsdeling – i kombinasjon med andre viktige prinsipper og målsetninger.

Vi krever lovbestemt rett til etterutdanning. Vi krever avsatt tid til å gjennomføre den enkeltes rett til grunnutdanning, etter- og videreutdanning. Dette betyr verdiøkning av arbeidskraften, økt konkurransekraft for arbeidslivet og verdiøkning for samfunnet som helhet. Gjennomføringen av en slik reform stiller krav til økt bemanning.

Vi krever nedsatt fleksibel pensjonsalder til 60 år. Dette er først og fremst en sosialpolitisk reform, men som samtidig gir åpninger for nye ansettelser.

Vi krever en ekstra ferieuke. Velferdspolitisk viktig, som tilsier behov for økt bemanning.

For å bedre arbeidsdagen, for å få mer fritid, mer tid til barn og familie krever vi kortere dagtid og ukentlig arbeidstid. Dette representerer behov for økt bemanning.

For å ivareta barnefamilienes situasjon og bedre barns oppvekstvilkår krever vi bedre permisjonsrettigheter for småbarnsforeldre. Igjen betyr dette muligheter for økt sysselsetting.

Gjennom faglige og politiske prioriteringer med formål å skape grunnlag for arbeid til flere kan vi samtidig få gjennomført kompetansestrategier, sosiale- og velferdsmessige reformer, økt livskvalitet, et mer konkurransedyktig arbeidsliv og et bedre samfunn å leve i. Flere av disse reformene er samtidig viktige tiltak for økt likestilling.

Hvilke av disse tiltakene skal gjennomføres først? Hva er kostnadene forbundet ved de ulike prioriteringene? Må vi sette reformer og krav opp mot hverandre?

I denne forbindelse ser jeg Sekretariatets forslag om tidskontoordning, som beskrevet under kapittel 3 om Tariffpolitikken, som spennende. Enkelte av nevnte reformkrav kan finne sin plass i en slik tidskonto-ordning, der den enkelte arbeidstaker selv kan velge hvordan tidskontoen skal benyttes.

Perspektivet med deling av arbeid i de sammenhenger jeg har nevnt, bør inn som nytt strekpunkt under Handlingsprogrammets pkt. 2 Arbeid til alle. Jeg foreslår konkret:

«LO vil prioritere tiltak og reformer som gir grunnlag for flere arbeidsplasser.»

Skal fagbevegelsen være troverdige i kampen for flere arbeidsplasser må vi nå gjøre konkrete tiltak mot unødvendig bruk av overtid.

Det er uverdig å stenge grupper ute fra arbeidslivet, samtidig som de som har jobb i tillegg skal arbeide overtid.

Georg T. Smefjell, NTL, mente vi må begynne å behandle denne planeten ikke som en arv fra våre forfedre, men som et hjem for våre barn. Et naturlig krav er barnehageplass til alle som ønsker det, på sikt gratis, og tilgjengelig til arbeidsmarkedet for mor og far. Det er slett ikke noe tap å være hjemme med barn, han var selv småbarnsfar og skattet høyt hver stund med jentene sine.

Antallet ungdom med studielån vil øke, utgiftene øker, og dermed følger kravet om høyere lønn og nei til solidaritetsalternativet. Barneforeldre tvinges til å arbeide mye, og kanskje avstå fra fellesskapet med familien. Dette må endres. 6-åringene begynner i skolen fra i høst. Barn i alderen 7-9 år kan ikke være alene hjemme, derfor må alle som ønsker det få plass i skolefritidsordningen.

Den første gangen han hørte ordet velferdssamfunnet nevnt, var i stortingsvalgkampen -85, og det var Carl I. Hagen som gjorde det. Det er velferdsstaten LO kjemper for, og da syntes han det var merkelig at det ikke var nevnt med ett ord i sekretariatets innstilling. Han refererte Store Norske Leksikons definisjon av velferdsstaten, er alle har adgang til bestemte grunnleggende sosiale og kulturelle goder, og der det er en viss utjevning av de materielle goder. Det kan da umulig være dette vi vil bort fra? Det er de svake som må lide når ideologien utvannes. Han syntes sekretariatets forslag 1309 var mye bedre enn innstillingen til handlingsprogram. Han sa nei til utvanning av ideologien.

Kjell Røttereng, NGF, henledet oppmerksomheten på de mange som faller utenfor det ordinære boligmarkedet. Det gjelder særlig ungdom under utdanning som vil etablere seg for første gang. Vi skal fortsatt ha arbeid til alle som en hovedmålsetting, men vi burde også prioritere retten til å bo til en overkommelig pris. I årene etter krigen hadde vi god boligsubsidiering her i landet og vi fikk hjelp av inflasjonen til å betale renter og avdrag. Vi hadde da også et enklere arbeidsmarked.

Den gangen var det heller ikke nødvendig med 10–15 års utdanning før man kom seg i arbeid – slik det er nå. Vi kjenner alle noen som står i boligkøen og ikke kommer seg inn p.g.a. svak økonomi. Det er for disse nesten umulig å få seg bolig uten hjelp av foreldre som har penger eller som kan stille som kausjonister for lån.

– Det er ikke noe land i den vestlige verden som har så dårlig boligsubsidiering som Norge. I Sverige har man en ordening som er 6 ganger bedre. Etter min mening kan ikke LO lenger se mellom fingrene på dette problemet. Førstegangsetablerere må også ha en rett til å bo, ikke bare rett til arbeid.

FF og AUF har tatt initiativ til en ordening med 2. prioritetslån til unge

etablerere. Dette kan være en kortsiktig løsning, men på lengre sikt må LO komme frem til en bedre ordning. kanskje skulle man ha en ordning med tilskudd, et tilskudd som bør følge person og ikke bolig.

Han mente ellers at sekretariatet hadde kommet frem til et godt forslag til handlingsprogram, men han savnet noe mer spenst, særlig i avsnittet om veivalg. Han syntes forslag 1131 om Husbanken som ansvarlig for sosial boligbygging burde kunne innbakes i sekretariatets forslag. Han ba komiteen se på dette.

I uttalelsen om de faglige rettigheter syntes han også det var for svake formuleringer med hensyn til endringene i Arbeidsmiljølovens paragraf 58. Da endringene kom, skapte det store overskrifter, og følgene har ikke uteblitt. Mange av våre medlemmer går på korttidskontrakter selv om arbeidsoppgavene er av langvarig karakter. Han støttet forslaget om at en fagforening måtte kunne gå til rettsak mot arbeidsgiverne når det er mistanke om at de bryter Arbeidsmiljøloven.

Per Roar Pettersen, NKF, åpnet med å blåse opp en papirpose. Han ville vise hvor fort velferden kunne forsvinne. Han banget ut posen med et smell og sa at for mange gikk det så fort. Velferden kan veltes med et smell, og da er livet i posen med ett forandret.

Hva er velferd? Jeg bor på et fint hotell under kongressen. Der er faktisk også telefon på toalettet, men hva skal jeg med det. Jeg liker å ha arbeidsro. Er dette velferd?

Som mange kanskje skjønnte nå arbeidet han innen psykiatri. Han ville minne om at under den store arbeidsledigheten var det mange med høy utdanning som bukket under. De følte at ingen hadde bruk hverken for dem eller utdannelsen deres. Familielivet sprakk også, og den psykiske helsen var ødelagt.

Yngve Hågensen var opptatt av arbeid til alle som jobb nr. 1, men vi skal huske på at mange ikke orker å komme tilbake, de har fått varige men etter lang ledighet. Ledigheten satte merker som ikke kan glemmes. De psykiske belastningene skapte behov for hjelp fra det offentlige. Den psykiske helsetjenesten er på mange måter oversatt i Norge.

Hvis Gudmund Hernes får det som han vil og sykehusene overtas av staten, vil nærmiljøene bli svakere og det psykiske helsevernet svekkes. I Norge har 8 av 10 ungdommer selvmordstanker. Og det er ikke andres barn jeg snakker om, det er våre egne barn! Selvmordsraten i Norge er høyere enn i noe annet vestlig land. Vi har også et dårligere sikkerhetsnett. Derfor: Glem ikke de arbeidskollegene som fikk varig men av arbeidsledigheten og utryktheten, sa Pettersen til slutt.

Dirigenten minnet om markeringen utenfor Folkets Hus kl. 14.45 og at

møtet i ettermiddag startet presis kl. 15.00 med innlegg av Eldar Myhre pluss behandling av et forslag til uttalelse.

1. taler etter pausen ville være Liv Heidi Bakkerud, sa dirigenten. De som ikke var til stede, fikk ikke ordet.

Møtet hevet kl. 13.05.

KVÆRNER-DEMONSTRASJON

I siste del av lunsjpausen kunne kongressdeltakere med LO-lederen i spissen ta i mot Kværner-ansatte som demonstrerte med faner og plakater utenfor Folkets Hus. Det var appeller ved tillitsvalgte fra Kværner i Lodalen og Kirkenes. Yngve Hågensen fikk overrakt både appeller og aktuell t-skjorte. Han kunne opplyse at Eldar Myhre straks skulle legge fram for kongressen en klar uttalelse om Kværner-situasjonen som han regnet med ville få kongressens fulle støtte, og som ville bli fulgt opp.

Ettermiddagsmøtet mandag

Møtet satt kl. 15.00. Terje Havrøy ledet allsangen av «Kjærlighetsvisa». Dirigent *Oddrun Remvik* ga ordet til Eldar Myhre.

Eldar Myhre minne om at Kværner er landets største privateide industri-selskap, det er en teknologimotor og har vært en industrimotor. Da det overtok Trafalgar House over natta var det mange som fryktet at vi i Norge ble for små. Nå trues vi av nedleggelse i Lodalen. Vi står overfor et veiskille når det gjelder arbeidsplassene. For at det ikke skal bli en kamp mellom ansatte i Norge, har de Kværneransatte sagt ja til å flytte turbinproduksjonen til Sørumsand, og heller satse på andre produkter i Lodalen – gassturbiner, gasskraftverk, undervannsteknologi til Nordsjøen. Da AS Sydvaranger ble nedlagt, gikk staten i samtaler med Kværner inn for at det skulle opprettes en ny hjørnesteinsbedrift – Kimek. Det russiske marked fins ikke på grunn av mangel på kapital. Kimek er en topp moderne bedrift som kunne sysselsette 250 ansatte – i dag er det 100 ansatte. Det står på staten og Kværner å finne et nytt marked til denne bedriften, sa Myhre, som ba om kongressens tilslutning til denne uttalelsen:

Kværner er blitt et internasjonalt konsern med et hovedkontor i London og nesten 10 ganger flere ansatte i utlandet enn i Norge.

Kværner er likevel et norsk selskap med 70% av aksjene på norske hender. Alle bedrifter, uansett hvor store, har et ansvar for både eiere, ansatte

og samfunnet. Også Kværner må ta slike hensyn.

LO-kongressen 1997 oppfordrer Kværner til å finne en forsvarlig løsning for fortsatt drift av bedriftene i Lodalen og Kimek.

Kongressen ber også regjeringa bidra til å finne løsninger og legge press på Kværner i disse sakene.

Hvis eierne og bedriftene ikke viser samfunnsansvar, må samfunnet ta et sterkere eiermessig grep om bedriftene.

LO-kongressen gir sin solidariske støtte til de Kværner-ansatte i Lodalen og Kimek i kampen for å hindre nedlegging.

Forslagsstillere:

55 Eldar Myhre, Fellesforbundet (konserntillitsvalgt i Kværner),

40 Kjell Finvåg, Fellesforbundet (leder i Jern og Metall, Oslo), 285 Colin Kane, Rogaland (klubblleder Kværner Egersund, Fellesforbundet).

Uttalelsen ble etterfulgt av langvarig stående applaus.

Dirigenten sa etterpå at det var unødvendig å ta uttalelsen opp til votering. Den var vedtatt.

DEBATTEN FORTSETTER

Hun refererte så en permisjonssøknad før hun ga ordet til Lill-Heidi Bakkerud.

Lill-Heidi Bakkerud, NOPEF, sa at hun ville sette søkelyset på bruken av overtid. Hun henviste til kap. 3 i forslaget til handlingsprogram og forslag fra Nopef, nr. 520. Det viser seg at stadig flere grupper blir unntatt fra overtidsbestemmelsene, og det blir mer og mer vanlig med unødige overtid. Nosok, som er en organisasjon som skal ta vare på norsk sokkels konkurransesituasjon, er også med på denne galeien. De er kommet inn i syndromet som heter «flinkeste gutt i klassen» og de går inn for null ansettelse.

– Når man regner sammen bruken av overtid i bransjen, har man funnet ut at det tilsvarer 150 ledige jobber. Og det gjelder bare den registrerte overtid. Hva så med den uregistrerte overtid, hvor mye utgjør den? Vi vet i hvert fall at den utgjør mye. Mange av dem som var innenfor loven tidligere er nå falt utenfor. Det er på enkelte arbeidsplasser slik at 50 % er unntatt fra arbeidstidsbestemmelsene. Derfor bør denne problematikken tas inn i LOs handlingsprogram, mente Bakkerud.

Roy Eilertsen, Østfold, minnet om at landets herligste fylke har et ordtak : «Det ornær sæ.»

Han håpet kongressen kunne innta samme holdning og stemme for forslag 682 som var fremmet av LOs samarbeidsorganisasjon i Østfold. Det

ville si et unisont ja til fordeling av goder og byrder, og avvisning av ethvert angrep og rasering av velferdsstaten.

– Vi har unike muligheter til å gjennomføre dette nå. A/S Norge går så det suser, på børsen er det hallelujastemning. Med høy sigarføring kan de istemme at det går likar no. Norge er et av de rikeste land i verden, sa han. Penger settes på bok, de spares, man vet ikke hva pengene skal brukes til og vi må være på vakt og dra i bremsen så vi ikke drukner i plastkort og aksjebrev.

– Det finnes fortsatt mennesker i Norge som ikke nyter godt av oppgangen men som føler livet som en lang motbakke. Vi må kreve at det vises politisk vilje til en rettferdig fordeling.

– De som sitter på makta og pengesekken har sendt ut varsel om nasjonal dugnad. Det skal bygges hus og igjen må vi passe på og si i fra at huset ikke skal bli en jappebolig. Når det norske huset skal bygges, må det investeres i en solid generasjonsbolig, med egne rom for helse, velferd, skole, omsorg, arbeid for alle osv. Når vi åpner en dør håper jeg bl.a. at vi skal se at personer som mister arbeidet på grunn av sykdom skal få full kompensasjon med feriepenger, sa Eilertsen. I Østfold forventer vi at det nye hus blir tømret på solidaritet og velferd.

Dirigenten opplyste at det var innkommet klager på støy i salen. Hun oppfordret dem som måtte ha noe å diskutere om å finne et eget rom med monitor, så slapp de å forstyrre i salen. Det var også kommet klager over at noen ikke så den røde lampen på talerstolen. Dirigentene ville prøve med å la den blinke. Videre oppfordret hun talerne til å si ifra hvilket kapittel de tok ordet til.

Leif Gusland, NKIF, viste til forslag 1303 og utviklingen innen energi-markedet. Vanligvis forbindes en reform med noe positivt. Det fins ingen reform som har så lite støtte ute som kraftverkreformen. Det fins noen få entusiaster – kraftverkdirektørene som opplever høye lønnstillegg. Folk flest himler med øynene over de høye strømprisene.

Når det gjelder kraft til industrien, sørget Stortingets vedtak for at Statkrafts betingelser til industrien ble gunstige, og tar sikte på at det blir mulig å opprettholde kraftkrevende industri i Norge. Men noen bedrifter, en del i Agderfylkene og Fesil får sin kraft fra kommunale og fylkeskommunale kraftverk. Disse har ikke tatt de samme hensyn som Statkraft. I løpet av to år steg kraftprisen til Falconbrigde med 60 millioner kroner, eller 100 000 kroner pr. ansatt. For enkelte andre er situasjonen så kritisk at de har stått i perioder. NKIF krever et nytt industrikraftregime på beina i løpet av kort tid som stiller alle bedrifter likt, og han ba om kongressens støtte til dette.

De fylkeskommunale kraftverk sa at dette var moderasjon. Dette punktet var oppe på medlemsmøtet og da sa jeg: Ja, hvis dette er moderasjon, er det greit for meg!

Olav Boye, NGF, holdt følgende innlegg:

Vi kan fort bli enig om at utviklingen av LOs handlingsprogram fra 1969 og fram til forrige Kongress, har gitt oss et omfattende og detaljert program som stilte store krav til oss sjøl, de folkevalgte og til samfunnet. Når en nå har valgt en mer prisippiell form på programmet, har en også fått et mindre konkret program. Det fratar Kongressen innflytelse og stiller store krav til oppfølging i sekretariatet og representantskapet.

Det bør overveies om ikke forslag til program ved neste Kongress bør bygges opp med en analysedel, en målsetningsdel og en strategidel. Det er greit å vite LOs standpunkter i ulike saker, men ennå viktigere å være samkjørt i en riktig analyse av den virkeligheten vi lever i og de utfordringer og motkrefter vi står overfor. Men ennå viktigere, – at vi har en debatt om strategi og de virkemidlene vi er villig til å ta i bruk for å oppnå våre rettferdige målsetninger.

Det står selvsagt mye bra i handlingsprogrammet for neste periode, men også mange honnørord som kan tolkes i alle retninger. Vi vet at begreper som «bærekraftig utvikling», «kollektiv fornuft i inntektsoppgjøret», «behov for overnasjonale politiske styringsorganer og forene hensynet til verdiskapning, sysselsetting og miljø», – er formuleringer som kan misforstås og misbrukes alt etter behov.

Hvis vi mener alvor med vårt krav til en bærekraftig utvikling, må vi i sterkere grad ta innover oss den økologiske forståelse vi sitter inne med i dag. Vi må dempe vårt forbruk og i større grad ta hensyn til ressurser, miljø og økologi. Vi må få et annet produksjonsliv, mer økologisk ressursbruk og andre maktforhold over næringsvirksomhetene. Husk at miljøtilpasning skaper vel så mange nye arbeidsplasser enn industriell miljørasering. Spekulasjon og profittjakt går ikke sammen med en bærekraftig utvikling. Vi må ta opp kampen mot kapitalismen og de motkreftene som vil knuse fagbevegelsen, både her hjemme og ute, spesielt i det reaksjonære EU-systemet.

Vårt alternativ må være en demokratisk sosialisme basert på en økologisk forståelse. Hvis en viser stor grad av velvilje, kan en få handlingsprogrammet til å ivareta slike målsetninger. Ut fra tidligere erfaringer blir disse utfordringene glemt i hverdagskampen for arbeid og velferd. Det er derfor viktigere å få en presis tolkning av programformuleringene, enn en kamp om ordvalg.

Jeg har fått i oppdrag å følge opp veivalgene på de innledende utfordringene og miljø. Vi fra Grafisk Forbund sier oss godt fornøyd med

behandlingen av de forslag våre medlemmer har sendt inn og gir vår tilslutning til disse avsnittene slik de foreligger. Det er allikevel to områder jeg vil kommentere innenfor de prinsipielle utfordringene vi skal ta standpunkt til. Det ene er privatisering og velferdsutfordringen, den andre er det internasjonale samarbeid.

De fleste av oss var godt fornøyd med programutkastet som sa nei til all privatisering. Det er mildt sagt rystende at et flertall i sekretariatet gikk bort fra dette på grunn av organisatorisk medlemsgrådighet. Debatten om velferdssamfunnet er ikke en debatt om hvor de fagorganiserte skal stå som medlemmer. De kameratene som argumenterer på det nivå utelukker seg sjøl fra å være kvalifisert til ledende posisjoner i fagbevegelsen.

Alle på Kongressen vet at velferdsstat og privatisering er samme debatt. Kommuneforbundets nestleder Gunhild Johansen har glimrende argumenter mot privatisering i siste nummer av LO-Aktuelt. Jeg tar for gitt at representantene har lest dette og skal derfor ikke kaste bort tid på sitater.

Det er ikke bare offentlig sektor som må ta ansvar for å verne og videreutvikle velferdssamfunnet, – det angår oss alle. La meg sette det på spissen, ved å hevde at når flere arbeidsoppgaver i samfunnet blir lagt inn under offentlig sektor og vekk fra den private spekulasjonsøkonomien, til mer sivilisert samfunn vil vi få. Med andre ord i tråd med foreliggende handlingsprogram slik jeg leser dette.

Mener en virkelig at f.eks. energiverk og vannverk, – viktige samfunnsressurser skal legges ut til spekulasjonsøkonomien. Er flertallet i sekretariatet totalt uvitende om utviklingen i Storbritannia og andre EU-land, hvor minstepensjonister og andre fattige ikke lenger har råd til å ha innlagt vann eller strøm, på grunn av profittkravene fra de privatiserte virksomhetene.

Dere som måtte mene det er greit å nedbygge velferdssamfunnet, ved å legge ut grunnleggende rettigheter og behov til såkalt frikonkurrans og privatisering, er ikke så naive at dere ikke ser følgene av deres standpunkter. Dere gjør dere jo til Carl I. Hagen's nyttige idioter, for å omskrive et Leninsitat. I Drammen mener Fremskrittspartiets folk at det bare bør være åtte arbeidsplasser i vår kommune. Her lukter EU-tilpassing lang vei. Nå må vi velge mellom sosialdemokratisk velferdsstat eller kapitalens EU-stat.

Selv om LO-Kongressen har sagt nei til norsk medlemskap i EU var vi delt nesten på midten i dette spørsmålet. De fleste godtok dessverre norsk tilknytning til EØS-avtalen. I dag er vi knyttet opp til EU-systemet gjennom en husmanns-kontrakt, som pålegger oss alt som EU står for, men vi har liten innflytelse. Dette stiller store utfordringer til vårt internasjonale arbeid. Når det gjelder solidaritet med den tredje verden gjør vi en god jobb ut fra forutsetningene. Internasjonaliseringen av næringslivet vil fortsette, de flernasjonale selskapene vil øke sin makt og spekulantene vil få stadig større styring på kapitalen. Vi må styrke våre internasjonale organisasjo-

ner. Vi kommer stadig mer på etterskudd i forhold til våre motkrefter i UNICE og European Roundtable of Industrialist på det europeiske plan. Utviklingen i EU preges ikke av våre verdier og kampsaker.

I alle EU-landene er det stor uro i fagbevegelsen over Maastrichtkjøret mot offentlige budsjetter og folks velferd. I Frankrike med under 10% fagorganiserte stilte de over en million mennesker ute på gatene i protest mot EU-kommisjonen. Euro-LO var passiv. Her mangler det tydeligvis både mål og strategi. Nå må det være slutt på de lange arbeidslunsjenes tid. Vi må gi denne papirtigeren klør. Bare med en kamporganisasjon på europeisk plan, kan vi sette våre utfordringer på dagsorden. Euro-LO må blåse i kampluten. Vi må ut på gata og vise styrke i alle land. Vi må sette oss i respekt, vise makt, – deretter kan vår faglige ledere sette seg ned ved forhandlingsbordet i EU og med UNICE.

Det holder ikke med fotnoter og klausuler. Våre kampsaker vekk fra fotnoteplassen og fram til overskriften. Vi må kreve sosial rettferd i Europa. EU's Romatraktat, Enhetsakten, Maastrichttraktaten, – vi må kreve omfattende reforhandlinger slik at vi kan erstatte kapitalens Europa, med Folkets Europa. Enten vi sa ja eller nei til EU må vi slutte å late som om Europautfordringen ikke er til stede. Forslaget til Handlingsprogram er i beste fall en basis. Vi må kreve at LO følger opp med en konkret handlingsplan, hvor det internasjonale arbeid får høyeste prioritet.

Vi må kunne samle alle positive krefter i Europa i kampen mot internasjonal storkapital, flernasjonale selskaper og reaksjonære regimer, – for en sosial balanse i vår verdensdel. Vi må ville faglig makt i Europa. Som en begynnelse kan vi stille opp i Amsterdam 14. juni 1997, sammen med 300 000 fagforeningskamerater fra hele Europa. Vi skal gi melding til EU's regjerings-sjefer om den nye tiden. Når dine barnebarn spør deg om 20–30 år. Hvor var du 14. juni 1997, bør du kunne svare som meg: Jeg var i Amsterdam.

Mona Hagen, Østfold, sa at hun skulle prøve å være kort men hun ville kommentere et par forslag som var fremmet fra LO i Østfold. Når det gjaldt kap. 7 om miljø hadde man foreslått et nytt strekpunkt til 844 som gikk på resirkulering og behovet for å redusere ressursforbruket generelt. Hun refererte selv sitt forslag. Hun syntes at det var viktig at LO som landets viktigste politiske organisasjon hadde med et punkt om dette i sitt handlingsprogram. Her må det ikke bare snakkes om miljøsatsing i runde vendinger, her må det klare og forpliktende formuleringer til.

Når det gjaldt kap. 9 hadde man også et tilleggforslag til et strekpunkt. Hun pekte på hvor vanskelig det var for mange ansatte i privat sektor å kunne delta aktivt i politisk arbeid lokalt og sentralt. – Alle hadde vel hørt om ordførerkandidaten som måtte takke nei til ordførervervet fordi han ikke fikk fri fra jobben. Dette er imidlertid en svært vanlig situasjon i privat sek-

tor. Dette er kanskje også hovedårsaken til at det er så mange flere offentlig ansatte som er politisk aktive. Dette er en sak som jeg mener LO bør gjøre noe med, sa Hagen.

Arne Byrkjeflot, NKIF, hadde levert inn to forslag, det ene gjaldt arbeidstidsbestemmelsen, det andre Schengen. Det ene forslaget (om arbeidstidsbestemmelser) var satt fram på vegne av Kjemisk.

Han hadde registrert at en passus om overtid var med i tariffoppgjørene gjennom årene, at ingenting ble det gjort så lite praktisk med og knapt noe annet var det så mye plager med. Som tillitsvalgt måtte han sitte og telle overtidstimer og kunne fortelle om folk som hadde over 300 timer med overtid. – Det er aldeles vilt og det er en fallitterklæring at vi ikke har fått bukt med det, sa han.

Han trakk også fram den prinsipielle siden. Tidligere var det slik at når fagbevegelsen sloss for kravene, gikk den i spissen for samfunnsutviklingen. Da må reformer gjelde alle.

Om Schengenavtalen sa han at det ikke dreier seg om passfrihet, slik det kan framgå av sekretariatets innstilling. Også regjeringa sier nå at man må ha med seg legitimasjon innenfor Schengen-området for det kan man bli avkrevd. Legitimasjon vil i dette tilfellet si pass.

Schengen er derimot en del av byggingen av forbundsstaten, den europeiske union. Den er en del av det Maastricht-avtalen legger til grunn. Man måtte heller ikke tro at en økonomisk union ville bli uten betydning for Norge når vi underlegger oss reglene i den valutaunionen regjeringa og LO-ledelsen vil med i.

Han så det slik at hensikten med Schengen var å fjerne grensene mellom statene og var særlig skremt av måten det blir gjort på. Han trodde ikke det var mulig å få Norge med i en union via folkeavstemning, men gradvis få det til via først EØS, Schengen, valutaunionen, forsvarssamarbeide i Vestunionen. Til slutt: Den europeiske union.

Signy Maarud, NKF, holdt følgende innlegg:
Utfordringene.

I Handlingsprogrammet står det:

«Å skape trygghet i forandringene er viktig. Det viktigste er retten til for den enkelte å være med på å bestemme sin egen situasjon – basert gjennom eget ansvar og fellesskapets løsninger.»

Men, hva er det egentlig som skjer?

Visste dere at ISS Omsorg har vært i kontakt med over 50 kommuner i Norge for å ta over driftsansvaret. De gjør det neppe av idealisme eller fordi de brenner for bedre helse- og omsorgstjenester. I Sverige har de en omsetning på over 150 millioner kroner gjennom sine hjemmehjelpere og pleiehjem.

Jeg tror det er unødvendig sløsning med penger å la private bedrifter få tjene penger på oss. Det kunne offentlige bedrifter ha gjort og overskuddet kunne brukes til å utvikle bedre tjenester.

Jeg tror at en av årsakene til privatisering er blant annet at folk vil kjøpe seg forbi helsekøene og for dårlige omsorgstilbud. Mange har tykke lommebøker. Men vi får et solidarisk samfunn hvis vi lar den enkeltes lommebok bestemme utviklingen.

Hvorfor er næringslivet så opptatt av privatisering? Det vet at helse og omsorg er en vekstnæring. Her er det penger å tjene. Her kommer det til å bli flere ansatte, her kommer det til å bli økt etterspørsel.

Kunne ikke politikerne sagt til de ansatte: Hvilke forbedringer ser dere? Hva slags forslag vil dere komme med? Men nei. Ofte blir de ansatte betraktet som en utgiftspost, et problem, og ikke som en ressurs.

Ansatte i vaskeriet, i renholdsbedriften eller busselskapet føler seg utrygge på jobbene sine når politikerne vil privatisere. Vi hører om kommuner som vil ha innsparinger på budsjettene, og som utsetter oppgaver til private bedrifter, med den følge at kommunalt ansatte blir overflødige.

Dette skaper en uheldig livssituasjon for folk, og vil vi at dette skal skje i offentlig sektor? Offentlig sektor skal også være et forbilde m.h.t. ordnede lønns- og arbeidsvilkår.

NKF er opptatt av trygghet i forandringene. Vi må møte forandringer med bedre kunnskaper og kompetanse etter en lovfestet rett om etter- og videreutdanning.

Vi er for omstillinger – mot privatisering. Vi tror på omstillinger der de ansatte er med – det er dem som kjenner brukerne – og brukernes behov. Et utvidet faglig/politisk samarbeid er også her etter mitt skjønns viktig, for å oppnå best mulige løsninger både for den enkelte arbeidstaker og for arbeidsgiver.

Vi vil bidra med det vi kan – i samarbeid med kommuneadministrasjonen og brukerne.

Vi vil ha omstillinger hvor både den enkelte ansatte og deres organisasjoner lærer og endrer seg.

Harry Jørgensen, FF, tok opp Reform -94 som nå er realisert, og som har mange gode sider. Men det er også endel svakheter her, og grupper faller utenfor. Lik rett til utdanning er ikke godt nok ivaretatt. Det gjelder elever med svake karakterer som i stedet til lærlingeplass har måttet gå på skole – det er grunn til å frykte høy strykprosent etter eksamen i vår. En annen gruppe er de funksjonshemmede. Det er grunn til å lytte mer til partene i arbeidslivet når det gjelder utdanningsbehov. Ungdommen har nå en individuell lovfestet rett til videregående opplæring. Men fra VK I og til lærlingekontrakt er det bedriftene som bestemmer. Norsk

næringsliv må ta et nasjonalt ansvar for å skaffe nok lærlingeplasser. Det er ikke akseptabelt at 3 000 ungdommer må gå på videregående skole når det er lærlingeplass de ønsker. Dersom ikke dette rettes på er det fare for at hele grunnlaget for Reform -94 faller i grus. Det var blitt sagt mange pene ord både lørdag og søndag om at det nå er de voksnes tur til utdanning, og Thorbjørns innlegg kunne tyde på at de politiske vansker knyttet til dette nå er ryddet av veien. Nå har vi en god mulighet til å realisere våre mål, men forutsetningen er at vi i LO-familien lykkes å bli enige om en plan for reformen, og det ser ut til å være vanskelig. Et moment er behovet for politisk stabilitet for å sikre reformen. Om det blir regjeringsskifte til høsten fryktet han at det ble NHO som fikk legge grunnlaget for etter- og videreutdanninga her til lands.

Johnny Stigedal, NKF, ba kongressen følge godt med nå ettersom han skulle være kort. Han henviste til kap. 10 som hadde tittelen «Et humant og tolerant samfunn». Her er det på en fin måte beskrevet fagbevegelsens ansvar for å sikre rettighetene til folk fra andre kulturer og andre trossamfunn. De rettighetene som vi har opparbeidet for nordmenn bør være like selvfølgelig for disse gruppene. Han syntes imidlertid her var kommet inn en formulering som kunne misforstås.

– Det er formuleringen «nordmenn med innvandrerbakgrunn». Jeg er sikker på at dette ikke er bevisst, men det kan få enkelte til å tro at man må ha norsk pass for å få disse rettighetene. Dette har selvsagt ikke vært meningen, men han foreslo formuleringen endret og fremmet forslag opp om dette. Han ville ha en formulering som gikk på «personer som bor i Norge med innvandrerbakgrunn». LO skal i forbindelse med solidaritetsalternativet gi disse gruppene en høy prioritet.

Janne Mustorp, Østfold, viste til, forslag 485 og de nye strekpunktene som var foreslått fra Østfolds side. Det gikk særlig på en skjerpelse av bruken av overtidbestemmelsene. Man ønsket bl.a. å doble arbeidsgiveravgiften ved overtid. Det andre punktet hun nevnte var at arbeidsledige må gis garanti for enten arbeid og utdanning og dette skal skje innen ett år.

Hun viste også til forslag 574 om lønns- og arbeidsvilkår og sa at nyansettelse burde erstatte bruken av overtid. Overtiden i det norske samfunnet i representerer tusenvis av arbeidsplasser. Dessuten blir det litt latterlig samtidig å kjempe for kortere arbeidstid og 6-timersdagen når vi vet hvor mye overtid som brukes. Det har noe å gjøre med respekten for det lovverket vi har vært med på å kjempe frem, sa Mustorp som også slo til lyd for at lønnsansiennitet skulle følge den enkelte person. Da slapp man å begynne nederst på stigen igjen hvis man skiftet arbeidsplass. Det ville gjøre det enklere å skifte arbeidsplass også, mente hun.

Hun viste også til forslag 928 og de strekpunktene som Østfold hadde foreslått som gikk på flere utdanningsvikariater. Vi bør få en lovfestet rett til utdanning. Endelig pekte hun på at det i forbindelse med yrkesveiledning for unge var alt for liten undervisning om forholdene i arbeidslivet. Her bør partene i arbeidslivet komme sterkere inn i undervisningen. Det er svært lite ungdommen i dag får vite om yrkeslivet. Det utdannes derfor også alt for få lærlinger i noen bransjer og for mange i andre. Vi må sørge for at alle med to års utdanning bak seg får en lærlingeplass, sa Mustorp.

Berit Lynnebakken, NKF, hadde byttet plass på talerlisten og kom nå inn før hennes tur. Hun benyttet anledningen til å berømme en del av det som var beskrevet i kap. 3 i handlingsprogrammet. Her står det bl.a. at arbeidstakerne skal ha full lønnskompensasjon ved redusert arbeidstid til 6-timersdag eller 30 timers arbeidsuke. Det er LOs mål og dette er bra. Hun ville imidlertid ha inn et nytt punkt om denne problemstillingen også under avsnittet «veivalg»

I kommunesektoren var det ellers vanlig med deltidsarbeid. Dette er svært vanlig innen noen bransjer. I renhold er deltid det normale for 80% av de ansatte.

Kvinnene velger deltid fordi de ønsker å kombinere jobben med omsorgsansvar i hjemmet, eller fordi jobben er for tøff både fysisk og psykisk. Ikke minst i helse- og omsorgsykker er det anerkjent at presset er stort med økte byrder på grunn av rasjonalisering og effektivisering. Takken er minstepensjon. Veien å gå er nedkortet arbeidsdag, men det må gjøres gjeldende for alle.

Hun viste til en undersøkelse sist høst som viste at over 50 prosent av kvinnene ville sette 6-timers dagen øverst hvis de fikk prioritere tariffkravene. Kvinner trenger ikke mer fleksibilitet, de trenger arbeidstid som setter dem på likefot i arbeidslivet, dvs. kortere arbeidsdag for alle. 6-timersdagen vil også bidra til at eldre arbeidstakere blir mindre slitne og kan stå lenger i arbeidslivet.

Hun tok så for seg kapittel 5 om internasjonalt samarbeid. Hun viste til avdukingen av fredsmonumentet på kongressens åpningsdag, som var en sterk opplevelse. Men det hjelper ikke med monument om det ikke føres en politikk som garanterer freden. Her viste hun bl.a. til arbeidsledighet og sosiale problemer, og politikk som gir næring til oppblomstring av rasisme og nazisme.

Mange av fagbevegelsens oppgaver har internasjonal karakter, som følge av den økede internasjonaliseringen. Europa har høy arbeidsledighet og fattigdomsproblemer, noe som også har den virkning at fremmedfrykt og sosial uro blomstrer opp. En forutsetning for at disse problemene skal løses, er at ledigheten går ned. I den forbindelse viste hun også til landene i øst- og sentral Europa der utviklingen har ført til store økonomiske og

sosiale problemer, oppblomstring av nasjonalisme og etniske konflikter – og da er freden skjør. Her trengs vår hjelp og støtte. Solidaritet er den beste garanti for freden, sa hun. Siden taletiden var oppbrukt avsluttet hun bare med:

– Nei til Schengen.

Magne Rinde, NTL, tok for seg utdanningskapitlet og hadde forslag til endring av strekpunkt. Det gjaldt gratis skolebøker i videregående skole.

– Det er ikke gratis utdanning så lenge det ikke er gratis skolebøker, sa han.

Tjenestemannslaget var godt fornøyd med at deres forslag var innarbeidet i innstillingen. Han trodde LO var på rett vei, men seint gikk det. Det var på høy tid med tilbud til dem som ikke fått skikkelig grunnskole eller videregående utdanning. Dette støtter vi, sa han.

Særlig høyere utdanning har hatt et reelt kutt i bevilgningene fra departementet, og han fryktet for at satsingen på etterutdanning skulle kunne skygge for en satsning på det ordinære utdanningsløpet. Det må den ikke få lov til, det er tross alt det ordinære løpet som står for en stor del av kompetanseutviklingen. Det har vært en dramatiske økning i den høyere utdanning i Norge de seinere år, og utdanningssektoren er en viktig strategisk sektor for LO når det gjelder å verve nye medlemmer. Vi som arbeider i sektoren er godt klar over problemene, vi vil gjerne være med å ta ansvar, og vi jobber aktivt med å profilere LO som organisasjon også for langtidsutdannede. Selv hadde han aldri vært i tvil om at LO var organisasjonen for han, men han hadde ofte følt seg som et mindreverdig medlem. Heldigvis hadde han et forbund som satte pris på han.

Lars A. Myhre fikk ordet til dagsorden, og sa at det er visse tradisjoner i LO som en prøver å holde i hevd. En av disse er at vi tar valgene snarest mulig når innstillingen fra valgkomiteen er ferdig, og når det har vært anledning til å sette seg inn i forslaget. Valgkomiteens innstilling var nå ferdig og til skriving, og ville bli delt ut i pausen kl. 18.00–19.00. Dirigentbordet gikk derfor inn for at valgene ble holdt etter pausen, i og med teknologidagen i morgen. Myhre understreket at dette ikke måtte forstyrre den pågående debatt – valgkomiteens medlemmer hadde taushetsplikt til kl. 19.00 likevel.

Salen ga sin tilslutning til prosedyren.

Mildrid Finnehaug, NKF, hold følgende innlegg:

Min bekymring for vårt nærdemokrati og medbestemmelsen vår er stor. Når en ser og erfarer utviklingen med at mye av makta er og blir delegert til en-to personer i administrasjon hos våre arbeidsgivere, kommunene.

Utstrakt delegering og privatiseringsiveren, gjør at politikerne setter seg selv på sidelinjen.

Da blir det uinteressant å være lokalpolitiker i framtida.

Oppgavene som kommunene er satt til å løse blir stadig flere og mer kompliserte, samtidig som kravet til økonomiske prioriteringer og brukernes krav til kommunene øker. Disse utfordringene setter kommunene i en klemme; kravene til endringer og endringstakt tiltar og legger hindringer i veien for en planmessig og god velferdsutvikling. Anbudsprivatisering er blitt svaret på utfordringene for kommuner som ikke ønsker å finne organisasjonsmessige løsningsalternativer til nye, vanskelige og viktige utfordringer.

Det bekymrer oss at stadig flere kommuner vedtar seg bort fra demokratisk styring, innsyn og kontroll med viktige velferdsordninger. Velferdsordninger som påvirker folks livskvalitet, trygghet og sosiale sikkerhet.

Avgjørelser om betydelige velferdstiltak flyttes nå fra det offentlige rom og inn i lukkede styrerom, fullstendig via ren privatisering – og periodevis via anbudsprivatisering. Dette skjer også i helse- og omsorgssektoren som erfaringsvis står sentralt i den politiske debatten rundt kommune- og fylkestingsvalg og som engasjerer velgerne og trekker dem til valgurnene. Vi vet at valgdeltakelsen er synkende. Når valgtemaene minsker og følelsen av innflytelsesmuligheter likeså, står vårt lokaldemokrati i fare – valgdeltakelsen går ytterligere ned, den politiske apatien øker og vi får en utvikling i retning av demokratifattigdom. Da er det ikke enkelt samtidig for kommunepolitikere å snakke varmt om livskraftige og nyskapende nærmiljøer.

Noen politikere som er valgt for å ivareta og utvikle offentlige tjenester velger nå å splitte opp kommuneorganisasjonene i mange enheter, blåse opp administrasjonene, slanke førstelinjetjenesten og sette bort stadig flere tjenester til private aktører. Disse private aktørene får dermed i lange perioder kontroll over de kommunale tjenestenes innhold og kvalitet. Ved å sette bort tjenester sier de samme politikerne fra seg mye av den demokratiske styringen de har fått tillit til å forvalte. Mulighetene for innsyn, styring og kontroll snevres inn for oss som brukere og velgere. Vi blir ikke oppdatert/informert, og det er mindre og mindre som blir synliggjort.

Det slike politikere også samtidig sier, er at de ikke ser seg i stand til å forvalte den tilliten de har fått. De deklamerer på denne måten – bevisst eller ubevisst – sin egen udugelighet.

Kompetanseutvikling og utdanningsreformer står høyt på regjeringens dagsorden. Kompetanseutvikling i kommunesektoren – på alle nivåer – er etterlengtet og nødvendig dersom kommunene skal bli i stand til å møte dagens og morgendagens konkurranse. Utfordringene er store og man kan

ikke forvente at kommunalt ansatte ved enkle trylleslag skifter kompetansenivå. Man kan ikke sette mennesker til å håndtere kompliserte maskiner uten først å lære dem opp til å håndtere maskineriet.

Vi ønsker oss alle offentlig ansatte med høy kompetanse, kreative evner og høy effektivitet. Slike medarbeidere kan vi få gjennom bevisst og seriøs satsing på kompetanseutvikling. Men kompetanse skaper også krav og forventninger om å få en aktørstatus i organisasjonen hvor vi jobber. Da er det ikke mulig lenger å lede kommunen ensidig ovenfra og ned – hvor vi som ansatte er brikker og hvor avgjørelsene tas for oss.

Presset på kommunalt ansatte øker; presset på våre rettigheter, våre lønnsforhold og vårt arbeidsmiljø. Ønsket om maksimal fleksibilitet er et fordekt angrep på arbeidstakernes arbeidsforhold – i kommunal-, statlig- og privat sektor.

Vi er vitner til en utvikling hvor stadig flere oppgaver løsrives fra virksomhetene og settes bort til forskjellige private firmaer. Kjernestabene slankes, helheten forsvinner og muligheten til å innhente gevinster ved samordningseffektivitet forvitres. Målet for noen arbeidsgivere er tydeligvis å foreta innsparinger ved å overføre arbeidsgiveransvaret til andre; arbeidsgivere som opererer med lavere lønninger, dårligere arbeidsmiljø og fattigere vilkår. Dette er en utvikling ingen er tjent med; kompetansenivå, kvalitet og service lider skade. Andre land reverserer denne utviklingen nå etter lang tid med dårlige erfaringer. Her til lands tror vi tydeligvis at vi vil gjøre andre erfaringer med samme type tiltak. Vi er nå på full fart inn i en periode av frustrasjon og utrygghet vi vet at vi kunne ha unngått.

Videreutviklingen av medbestemmelsesretten/demokratiet vil skape et bedre arbeidsmiljø, økt ansvar, sikre innflytelse. Åpenhet og medbestemmelse er en forutsetning for å få gode resultat.

Lise Lotte Solum, NJF, tok opp situasjonen for skift- og turnusarbeidere. Utredningen om deres situasjon må oppdateres og videreutvikles, det må arbeides videre med den, bl.a. i tilknytning til ferielovens bestemmelser. Det trengs også en klarere definisjon av begrepet skiftarbeider, som har krav på nedsatt arbeidstid. Mange opplever at arbeidet deres blir kalt turnus og dermed ikke får de rettighetene de har krav på. Mange arbeidstakere må også tilbringe store deler av sin fritid borte fra familien. Fins det ingen begrensninger for dette? Hvilke krav har en arbeidstaker på et sosialt liv? Det er mye snakk om bedre fleksibel pensjonsordning for de som er slitne etter et langt arbeidsliv. Tempoet blir stadig større. Også her tenkte hun på skift- og turnusarbeiderne. Særaldersgrensen bør senkes i takt med pensjonsalderen for øvrig.

Audny Gjøsæther, NTL, tok ordet til kap. 4 – Vern om velferden. LO har

tradisjon for å arbeide for velferdsgodene. Vi prioriterer ulikt i ulike livs-faser. Hun var glad for at Yngre Hågensen sa ja til nytenkning på dette området. Men for småbarnsfamilien er barnehageplass helt avgjørende. I Danmark må de vente inntil ett år på å få kommunal barnehageplass – de skjønner ingenting når vi i rike Norge forteller at bare et fåtall kan få det i de hele tatt hos oss. Og prisen – 50 000 kroner året er ikke uvanlig. Husbanklånet blir ofte «peanuts» i forhold. De som er så heldige å få en plass må altså betale så det virkelig svir. Dette må vi få gjort noe med. Kontantstøtte er bare en måte å gi penger til dem som allerede har.

Jeg vil bare konstatere at det bare er et reelt alternativ til barnehageplasser for en hjemmeværende kvinne, og det er full lønn. Men det blir veldig dyrt. Faktum er imidlertid at kvinnen har vært lenge nok hjemme som hun har. Mange tyr til svart betalte dagammaer for å kompensere for mangel på barnehageplass.

Arbeidspartiet har som målsetting å få gjennomført full barnehagedekning i Norge innen år 2000, og da synes jeg også LO skal ha dette i sitt program. Reell likestilling på dagsorden. Uten full likestilling, ingen velferdsstat, og ingen velferdsstat uten full barnehagedekning. Kan det være at kvinner i denne salen og denne organisasjonen har hatt for liten makt til at vi har fått gjennomført full barnehagedekning? spurte representanten. – Det er ikke bare jeg som står for dette synet, det gjør mange kvinner, avsluttet hun.

Margot Kvalvik Fon, NKF, sa at hun året før hadde vært på et møte i Brussel og da hadde hun opplevd tusenvis av organiserte med faner og flagg som demonstrerte i gatene. De demonstrerte for arbeidsplasser og velferd. Dette hadde gjort et mektig inntrykk på henne. De kjempet for sine rettigheter. De står foran store utfordringer i Belgia, som vi gjør det her.

– Vi har greid det de fleste i Europa bare kan drømme om, sa hun. Vi har redusert arbeidsledigheten siden 1993 fordi vi har anvendt den kollektive fornuft, det vil si solidarietsalternativet. Men det er et stykke igjen før vi har full sysselsetting. 100 000 står utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. Vi har 20 000 langtidsledige, svært mange av dem eldre arbeidstakere. Disse må få mulighet til å komme inn i arbeidslivet igjen. Det har de krav på, dessuten trenger vi dem.

Hvert år blir landet vårt stadig rikere, men hvordan forvalter vi denne rikdommen? Vi har sett oppblomstringen av grådighetskulturen og må finne mottiltakt. Vi må sørge for at en skikkelig andel av verdiskapningen blir avsatt til velferdsordninger, passe på at de ikke blir rasert slik som i mange andre land.

Hun viste til fra OECD om bl.a. at salg av offentlig virksomhet utgjorde 88 dollar i 1996, og trenden er stigende, dette salget er økende globalt. Nor-

ge er heldigvis et langt stykke nede på denne lista, men helst burde vi ikke være der i det hele tatt. De 29 OECD-landene står for 70 prosent av denne globale privatiseringen. Det bør fortelle oss at vi ikke skal kaste oss på den trenden, det vil være den beste garanti for velferdssamfunnet.

Hun avrundet med et sitat: Den beste forberedelse til morgendagen er å gjøre dagens arbeid enestående godt.

Michael J. Tung, Hordaland, poengterte også at det er en sterk offentlig sektor som sikrer velferdsstaten. Av de mange innsendte forslag kunne en få inntrykk av at kampen om medlemmer fortrenger denne debatten. Han understreket at det bare er gjennom en sterk offentlig sektor at menneskenes hverdag kan trygges.

Han viste så til forslagene om 6-timers dagen som er innsendt til punktene 9.2 og 9.3.

En generell arbeidstidsforkortelse vil kunne berike folks liv og gi dem anledning til å delta f.eks. i politisk og faglig aktivitet. Situasjonen i dag er slik at alle har nok med seg sjøl. Kortere arbeidsdag vil bety en vesentlig forbedring av livskvaliteten.

Han viste så til punkt 9.8 og tiltak som var gjort med instruktørutdanning i lærlingebedrifter. Vanskene var å få skaffet nok instruktører.

Når det gjaldt yrkesveiledningen i skolen, mente han at den ikke holder mål. Det er nødvendig at andre enn personer som bare har lærerbakgrunn foretar veiledningen. Den bør utføres av personer som har kjennskap til de yrkene det er snakk om. På dagens arbeidsmarked er det lite slingringsmenn for den som i utgangspunktet velger feil yrke.

Han støttet sekretariatets forslag 904, om normert størrelse på sosiale ytelser, slik at geografien ikke blir avgjørende. Det var imidlertid viktig at størrelsen på ytelsen var såpass at det gikk an å leve av den.

Monica Ohr, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Handel og Kontor i Norge har fremlagt et forslag – 442 – som går bl.a. inn for å avvikle ordningen med forkortet dagpengeperiode for ansatte med inntekt under 2G, og at feriepenger til arbeidsledige må ytes fra første dag og følge ferielovens bestemmelser om prosentsatsen og ikke 9,5% etter Trygdeloven.

– Forslaget er altfor viktig til å bare forsvinne ut i «periferien»!

Men, Dapengeordningen er *ikke* behandlet hverken i forslaget til Handlingsprogram eller i noen av uttalelsene.

Ca. 20 000 deltidsarbeidende kvinner, utgjør flertallet av arbeidstakerne i handelen. Konsekvensen for disse er at man må opp i nesten 2/3 stilling for å komme opp på et lønnsnivå som gir rett til dagpenger i 3 år.

Synes sekretariatet dapengeordningen er rettferdig overfor disse kvinnene? Burde ikke alle som har rett på dagpenger også være omfattet av tiltaksgarantien?

– Retten til dagpenger har tidligere blitt strammet inn slik at arbeidstakere må få sin ordinære arbeidstid redusert med minst 40% for å få rett til dagpenger.

Forstår sekretariatet hva dette innebærer for de deltidsarbeidende og lavt lønnede HK-medlemmene?

– Det kan føre til forkortet stønadsperiode eller endog bortfall av stønad.

– Er det ikke bl.a. *Rettferd* som er slagordet til LO-kongressen?

Jeg vil ta opp enda en skjebnesvanger mangel ved dapengeordningen, nemlig arbeidsledige med tillitsverv!

Jeg forklarer ut ifra mitt eget ståsted. – Jeg forlater mitt «hjemsted» – HK-«venter». – Arbeidskontoret er min arbeidsgiver. – Da forventer jeg av min arbeidsgiver at de kan skrive ut en attestasjon på at jeg blir trukket for min trygd! Men – nei – ikke bare skal jeg utføre gratis tillitsarbeid i min fagforening – men også *tape* penger på å være delegat på kongressen!

Jeg siterer: «Et velferdssamfunn må først og fremst baseres på rettferdighet. – Ingen skal være tapere!» – kan man så pent lese i solidaritetsalternativet!

Ergo – skal jeg ha sjansen til å utføre mine verv på samme grunnlag som andre organiserte – fremmer jeg følgende tilleggsforslag til forslag 442, som må bli tatt opp i Handlingsprogrammet eller inn i uttalelsen om Faglige rettigheter;

«– *Aktive arbeidsledige LO-medlemmer på oppdrag for sitt forbund, må sikres tapt arbeidsledighetstrygd!* –»

Roy Bjarne Hemmingsen, NTL, sa at det var sagt mange vakre ord om arbeidsmarkedspolitikken, og mange av dem var fortjent. LO skulle ha mye av æren for at det var oppnådd gode resultater, men vi må ikke tro at kampen mot arbeidsledigheten er over. Jeg vil minne om at det er flere i denne salen som har vært med på å demonstrere og å kreve to statsråders avgang. Det var den gangen arbeidsledigheten var på 70 000. I dag er den registrerte arbeidsledigheten på vel 101 000. Vi vet ikke hvor stor den skjulte arbeidsledigheten er – den omfatter bl.a. de som ikke tror de kan få dagpenger – men det er grunn til å tro at den er like stor.

– På denne bakgrunn vil jeg fremme forslag om at arbeidsmarkedsetaten skal være myndighetenes viktigste verktøy i kampen mot arbeidsledigheten. LO-kongressen må også ta avstand fra at private formidlingsbyråer får høste profitte på de arbeidsledige. Ingen må tro at de private formidlingsbyråene engasjerer seg på markedet for å gjøre en god gjerning. Vi skal også være klar over at samfunnet mister styringen med arbeidsmar-

kedspolitikken ved å la disse firmaene komme inn på markedet. Når Arbeidsdirketoratet inngår lugubre avtaler med private firma kan vi gå inn og stoppe slike avtaler. Vi kan ikke stoppe tilsvarende avtaler mellom private formidlingsbyråer og diverse firma som de ønsker å samarbeide med. Vi kan også spørre oss selv hvorfor firma benytter private formidlingsbyråer - og ikke minst hvorfor det offentlige som arbeidsgiver gjør det. I Trondheim kommune har de inngått en avtale med Norsk Personal og Manpower om levering av vikarer når kommunen har behov for det. Trondheim kommune, som ynder å framstå som en fattig kommune, velger altså å betale for en tjeneste som de kunne ha fått gratis gjennom Arbeidsformidlingens vikartjeneste. Det de kjøper seg fri fra, er arbeidsgiveransvaret og de faglige rettigheter som er kjempet igjennom. Dette fører bl.a. til til mere bruk av overtid og gratisarbeid, sa Hemmingsen som også ville fremme forslag som gikk ut på å fjerne alt gratisarbeid og å redusere overtidsbruken til et minimum.

På en gammel fagforeningsfane står det som krav: «8 timers arbeid, 8 timers fri og 8 timers hvile». Men hva er situasjonen i dag? Er vi kommet noe lenger? Nei, jeg mener at gratisarbeid er det samme som å ta jobben fra en kollega. Derfor: Støtt oss i kampen mot uvesenet! Vis solidaritet med de arbeidsledige. Vi må ikke bare vedta resolusjoner, men vise solidaritet i praksis. Det gjør vi gjennom å si et aktivt nei til utvanning av våre egne arbeids- og lønnsvilkår.

Per Moen, FF, viste til forslag 1303 og pekte på IT-industrien er den industrien som er i sterkest vekst i Norge i dag. IT-industrien kommer inn over alt, også for oss som jobber i skogen. Han ville derfor fremme et forslag knyttet til IT-industrien. Forslaget ble referert.

– I dag representerer IT-industrien i Norge 8% av brutto nasjonalproduktet og har også sterkest vekstpotensial. Et sterkt IT-miljø er også viktig for etablering av nye arbeidsplasser. Det er viktig å utnytte miljøene slik at vi kan skape flere teknologibedrifter i Norge, sa Moen som pekte på det rike teknologiske miljø som er knyttet til Sintef og universitetsmiljøet i Trondheim. For nye teknologibedrifter er det viktig at slike miljøer er i nærmiljøet. Det industriteknologiske miljøet sitter på kunnskaper som må utnyttes nasjonalt, ellers vil kompetansen forsvinne ut av landet sa Moen, som avsluttet slik:

Det vil gi mange nye arbeidsplasser som virkelig trengs i dag, det er rein og miljøvennlig industri, og det gir store positive ringvirkninger. Det må legges bedre til rette for denne type industri, dette er noe som kan overta etter oljeindustrien.

Terje Hansen, NKIF, holdt følgende innlegg:

Eg kjem frå prosessindustrien i ein av dei mest einsidige industrikom-
munar i landet, nemlig Årdal i Sogn.

Det gler meg da å høyre Yngves opningstale og Jaglands helsingstale på
laurdag.

Yngve snakkar om å ta i bruk små mengder av den energimassen som
gassen i Nordsjøen representerar og omskape den til elektrisk kraft. Jag-
land snakka om at hans regjering ikkje vil pålegge prosessindustrien fleire
sæmorske avgifter som vil svekke konkurranseforholda til prosessindus-
trien. Og dette er gode signal for oss.

Vår type industri vert ofte omtale som kraftkrevjande eller kraftintensiv.
Eg likar heller å omtale den som kraftforedlande – vi foredlar energi om til
ei vare som vi eksporterar og får attende verdiar for. Dette er for meg ei meir
naturleg måte å nytte energien på, i motsetning til min navnebror i Bergen,
han er visst professor i økonomi, han lanserte for nokre år sidan ideen å sel-
je all elektrisk kraft til utlandet til gode prisar, og heller motta trygd o.l. i
staden for lønn mot arbeid. Vi har altså ingen ting felles anna enn navnet.

For meg er det egentleg det same kor krafta kjem frå, berre industrien får
nok kraft, til *rett* pris, og i tilstrekkeleg antal år som gjer at prosessindus-
trien vil satse i Norge også i framtida. – Eg tolka Jagland slik av innlegga
hans. Men eg må nok vedgå at utfrå dei alternativa som er tilstades i dag,
så er det berre gasskraft som kan komme i tillegg til vasskraft.

Det er frå miljøorganisasjonane hevda at det finnst mange alternative ener-
gikjelder og det er heilt rett, og det skal vi utvikle vidare. Men for å sette det
i eit perspektiv, så trengst det over 2000 vindmøller for å dekkja behovet til
Sundal verk, kvar og korleis skal infrastrukturen rundt vindmøllene byggast.
Kvar vindmølle er eigentleg eit frittståande kraftverk og må knytast til eit sen-
tralt nett. I Danmark kan tilførselkabelen gravast ned i laus sand, hjå oss må
kvar meter sprengast med dynamitt, eller vi kan ha 2000 tilførselkablar i luft-
strek, kven vil eigentleg ha det som *næraste* nabo?

Solenergi er eit anna alternativ, men tenker vi da på at for å *produsere* eit
solpanel så trengst det *meir* energi enn panelet vil klare å framskaffe i leve-
tida.

Så difor smerter det meg *om* vi *må* la all den energien som gassen er, flyta
forbi Norge som ei kjempeelv ned til kontinentet slik at andre kan utnytte
denne ressursen som er *vår* styrke.

Eg ber kongressen støtte opp om forslag 1303.

Det har oppigjennom åra blitt hevda at prosessindustrien er miljøsvin,
med stor grad av forurensning til luft og vatn. Denne påstand var nok heilt
rett for 30-40-50 år sidan.

Eg er fødd og oppvaksen i Årdal og kan underskriva på at rundt 50–60-
talet var utsleppa store, vi fekk forbod mot å eta/plukka skogsbær, husdyr-
hald vert forbode etc., etc., alt på grunn av fluorutslepp. Årdal vart rekna

som dommedagsgryta. For de som ikkje har vore der, så ligg Årdal omkransa av 1000 meter høge fjell.

Men kom att i dag, eg tør påstå at luftra i Årdal er reinare enn mange byar og stader i landet, og kvifor. Jau fordi industrien har investert hundretals millionar i renseteknologi og investert i utdanning av fagoperatørar som igjen syter for at alt fungerer. På min arbeidsplass er over 70% av dei kjemisk organiserte fagoperatørar.

I dag veks skogen nesten raskare enn graset til og med heilt innåt fabrikkbygningane – alt dette gjev signal om at vi *er* opptekne av miljø, også at vi har evne og vilje gjennom å ha økonomiske grunnlag for å drive utvikling av ny og meir miljøvennleg teknologi.

Prosessindustrien er og skal bli meir miljøvennleg.

For å unngå at fleire store industrilokomotiv enn Kværner skal investera milliardane i utlandet, så må vi sørge for at industrien får rammevilkår og dermed motivasjon til å investere her på berget, det er nemleg investeringsvilje per no.

Turi Søndervik, NKF, hadde som representant for et kvinneforbund lyst til å gripe fatt i noen problemstillinger knyttet til likestillingsspørsmålet. Norsk kommuneforbund har i løpet av nittiåra kjempet fram muligheter for at kvinner kan få ta fagbrev i typiske kvinneyrker som i renhold og i helse/omsorg. Men hvordan tror dere de ble mottatt av arbeidsgiver når de viser fram sitt fagbrev og vil ha fagarbeiderlønn? Jo, det kan jeg fortelle, de får ikke den lønnen de har krav på. Arbeidsgiver sier rett og slett at de har ikke bruk for den kompetansen kvinnene har opparbeidet. Jeg spør meg selv: Hvorfor er det så viktig for arbeidsgiver når de skal ha kjøkkenassistenter å få folk med fagbrev. På grunn av lønna, for de er jo ansatt som kjøkkenassistenter, ikke som kokker.

Dette er misbruk og mangel på respekt for kvinner. Ikke bare blir de utnyttet, de blir også snytt for flere tusen kroner i året i lønn, noe som også vil gi seg utslag i pensjonen. Vi kan ikke finne oss i dette lenger.

Lønn er også et viktig poeng for ungdom som skal velge studieretning på videregående skole. Når vi vet at det kommer til å bli bruk for mange i helse- og omsorgssektoren i årene fremover, er lønn et av de viktigste virkemidlene vi kan ta i bruk for å få flere til å satse på utdanning som helsearbeidere

Det fins også andre forhold i arbeidslivet som rammer kvinnene. Her tenkte hun spesielt på den fleksible tjenstepensjonsordningen som få kvinner på hennes alder kan benytte seg av. De har rett og slett ikke opptjent nok poeng fordi de var hjemme mens barna var små - for så å begynne i halv stilling. Men kan det ikke være andre forhold som kan gi kvinner opptjente pensjonspoeng? I Europa, som f.eks. Frankrike, får hjemmeværende med

barn poeng for hvert barn de har/har hatt omsorg for. Tygg litt på den.

Jo, mulighetene til å tenke nytt er mange. Vi får for all del ikke håpe at det er viljen til å tenke nytt som mangler, framholdt hun.

Det er tidligere i kongressen blitt skrytt av likestillingsarbeidet i inneværende periode, men det er fortsatt langt fram, og jeg ønsker meg et enda sterkere engasjement i den perioden vi går inn i, avsluttet Turi Søndervik.

Kjell Finvåg, FF, holdt følgende innlegg:

Over første sida på kongressutgaven av LO-aktuelt lyder oppfordringa: *Glem ikke oss arbeidsløse!* og den som framfører disse ordene er ei 62 år gammel kvinne fra Hardanger. Hun er en av de alt for mange langtidsledige over 60 år og ber oss kongressdeltakere ha i tankene at det fins mange langtidsledige som ligger våkne om natta og funderer på hvordan de skal få endene til å møtes. I Yngves åpningstale ble vi også påminnet om at «Vi må aldri svikte de arbeidsledige – selv om andre gjør det». En rekke innlegg på kongressen har fulgt opp det samme.

I februar var 13,8 % av de helt arbeidsledige over 60 år. Dette er muligens den gruppen som vil ha vanskeligst å få jobb.

Ved innskrenkninger i bedriftene veies effektivitet, kompetanse og helse ofte på en svært kynisk måte, noe som ofte rammer eldre arbeidstakere.

Hva konsekvensene for Kværner-arbeiderne rundt 60 blir vet jeg ikke, men etter konkursen ved Cantor i Lørenskog var det de eldste som ikke fikk plass når bedriften etablerte seg på nytt. Eldre og godt voksne arbeidere risikerer å bli stående som taperne i kampen om ny jobb.

Gjennom jernstreiken i Fellesforbundet i fjor og årets tariffoppgjør har vi fått en pensjonsordning hvor man frivilig kan ta pensjon etter fylte 62 år. Men forutsetningen for å nyte godt av ordningen er at man står i jobb. Dette viser på en måte hvor lett det er å havne utenfor «det gode selskap» eller våre gode ordninger. Vi har fått en god ordning som sikrer dem inne i husvarmen. Det viser hvor nødvendig det er å forsvare fellesordningene i velferdsstaten.

Den urettferdighet mange 60 åringer i arbeidsledighetskøen opplever, må man finne en løsning på. Det er urimelig at folk som gjennom et langt yrkesliv har opparbeidet rettigheter i AFP-ordningen, skal miste dem dersom de blir arbeidsledig og ikke får ny jobb.

Det er uttrykt i høringsnotatet om dagpenger fra Kommunal- og Arbeidsdepartementet at det ikke er en garanti at alle langtidsledige vil få et tilbud. Derfor vil situasjonen for mange uten arbeid fortsatt være like håpløs: 3 år på arbeidsledighetstrygd, selg hytta, bilen og det du har jobba for gjennom et langt liv, sosialen, Frelsesarmeen og fattigkassa er neste skritt før man som 67 åring har rett til pensjon.

Jeg ber kongressen bidra til at vi ser etter løsninger som kan gi våre arbeidskamerater en verdig avslutning på et langt yrkesliv, enten ved å få

jobb eller mulighet til pensjon på et skikkelig vis.

Jeg ønsker å fremme forslag som tar utgangspunkt i forslag nr. 560 (det står på side 58 i hefte 3). Eldre arbeidstakere som uforskyldt mister arbeidet beholder sine rettigheter til å kunne gå av med AFP. Denne retten skal være uavhengig om de er arbeidsledige ved oppnådd pensjonsalder. På den måten vil pensjonsordninga ikke bli en ordning bare for de innenfor husvarmen.

Marit Gjetle, NGF, holdt følgende innlegg:

I kap. 3 lønns- og arbeidsvilkår siste strekpunkt står det følgende: «Gjennomføre mulighet for 5 ukers ferie». Hva betyr nå dette - gjennomføre mulighet? - hvis det er mulighet skal vi da ha rett til 5 ukers ferie?

Jeg vil minne om at da ferieloven ble endret i 1981 ble den alminnelige ferietid utvidet til 30 virkedager pr. år dvs. en utvidelse på en uke i forhold til før 1981.

Overgangsbestemmelsen den gang sa at ferien fortsatt skulle være 24 virkedager t.o.m. ferieåret 1981/82. F.o.m. ferieåret 1982/83 skulle ferietiden ifølge overgangsbestemmelsene være 25 virkedager. Denne bestemmelsen ble iverksatt og kalles populært for «Grodagen»,

I samme overgangsbestemmelse het det at Kongen i statsråd skulle kunne innføre feriefritid i ytterligere 5 virkedager – 5 ferieuker skrittvis for ferieårene 1983/84 og 1984/85.

I lovteksten ble det satt som betingelse at den enkelte utvidelse likevel måtte «være forsvarlig ut fra en vurdering av landets totale økonomiske stilling».

I dag vil jeg hevde at landets totale økonomiske stilling er i en slik forfatning at dette ikke skal være til hinder for en gjennomføring av ferieloven av 1981.

I avisene har våre medlemmer fått den 5. ferieuke i tariffavtale.

Jeg har stor sympati for de visjonene som ligger i en tidskonto med avtaleserte rettigheter for den enkelte.

Denne visjonen vil LO få utredet som grunnlag for framtidige tariffoppgjør.

Da dette utredningsarbeidet ikke er påbegynt - og resultatene av framtidige tariffoppgjør er høyst usikre vil jeg oppfordre kongressen til å støtte følgende endringsforslag til siste strekpunkt, som endres til:

«Gjennomføre 5 ukers ferie».

Bygging av gasskraftverk i Norge nå, vil gjøre det umulig å holde vår internasjonale forpliktelse om å redusere utslipp av CO₂ gasser, samt skadelige gasser som NOX.

Hvorfor slik hastverk med å starte utbyggingen nå?

Om noen år vil vi ha teknologi som tilsier at vi kan bruke gassen på en

helt annen måte enn det vi gjør i dag.

Når det argumenteres med at bygging av gasskraftverk betyr nye arbeidsplasser, må det påpekes at ved å satse på: energiøkonomisering, opprustning av gamle vannkraftverk og linjenett, vil dette både gi arbeidsplasser og et renere miljø, enn gasskraft.

Dersom vi greier å redusere CO₂-utslippene, vil vi også greie å redusere andre utslipp som i dag blant annet gir sur nedbør med fiskedød og helse-skader.

Store deler av befolkningen og en samlet miljøbevegelse går imot bygging av gasskraftverk.

Det vil bli en ny og opprivende konflikt lik den i Alta.

Dette er ikke Norge verdig.

Norsk Grafisk Forbund går imot bygging av gasskraftverk grunnet de store negative miljøeffekter dette vil ha!

Vi ser også at som fagbevegelse er det viktig at vi lytter til miljøbevegelsen. Det finnes konflikter, og det skal vi være ærlige om. Men jeg tror det er helt avgjørende at fagbevegelsen og miljøbevegelsen finner sammen hvis vi skal ta de kommende generasjoner på alvor!

Øivind Gregersen, NOPEF, holdt følgende innlegg:

Jeg tar ordet til 2 saker. 1. angående handlingsprogrammets punkt 3. Lønns- og arbeidsvilkår, og etter det til forslag 1302 fra sekretariatet – uttalelsen om faglige rettigheter.

Først altså til handlingsprogrammets punkt 3 om lønns- og arbeidsvilkår. Her vil jeg ta opp den liberalisering av arbeidsmarkedet som skjer i dag. Innenfor dette området er det spesielt et fenomen, nemlig outsourcing eller utskilling som vel er det korrekte norske ordet.

NOPEF hadde landsmøte i månedsskiftet oktober/november 1996. Noe av det mest sentrale på dette landsmøte var de forskjellige utslagene av liberaliseringen av arbeidsmarkedet som vi ser i dag, da spesielt utskilling av virksomhet eller deler av virksomhet.

Det har blitt satt søkelys på kostnadene ved utbygging og drift i den norske oljevirksomheten, gjennom arbeidet i NORSOK. Dette er vel og bra, hele det norske samfunn drar nytte av at oljevirksomheten har et fornuftig kostnadsnivå.

Det vi derimot ikke kan være med på er at mange arbeidsgivere benytter denne anledning til å angripe våre medlemmers lønns- og arbeidsvilkår.

Dette gjør de bl.a. ved å innføre fleksible løsninger som utskilling av virksomhet, innleie av arbeidskraft, mer fleksible arbeidstider o.s.v.

Vi i NOPEF fatta vedtak for å motvirke dette på vårt landsmøte. Disse vedtakene har vi oversendt LO og de har for en stor del blitt innarbeidet i forslaget til handlingsprogram.

Vi savner allikevel, at dette spesielle med utskilling av virksomhet får en plass i handlingsprogrammet.

Jeg har levert inn et forslag som innarbeider dette i teksten i det fjerde avsnittet i teksten til handlingsprogrammets kapittel 3.

Så til et annet punkt, nemlig forslag 1302 «Forslag om faglige rettigheter». Dette gjelder reservasjonsrett ved virksomhets overdragelse. EU direktivet om virksomhetsoverdragelse gir ingen reservasjonsrett.

Når det gjelder norsk lovgivning, så er det noe uklarerhet om hva den sier om spørsmålet. Det finnes ikke noe rettspraksis på dette området. LO har i den offentlige utredningen om konsernrettigheter gått utifra at reservasjonsrett ikke eksisterer, men de går inn for at den blir innført når overtagende bedrift har en svak økonomi og når de er i konflikt til den nye eieren. Vi mener at man i alle tilfeller skal ha en slik rett til å reservere seg fra å bli overdratt sammen med virksomheten. Det er altså opp til den nasjonale lovgivning å innføre en reservasjonsrett ved virksomhetsoverdragelse. Eksempelvis er det slik i Tyskland at det er rettslig avklart at den ansatte har rett til å reservere seg fra å bli overført i sammen med virksomheten.

Nå er det jo sånn at AML §73 vil være en styrke av de ansattes rettigheter når den virksomheten de er ansatt i blir overdratt til en annen arbeidsgiver, og den nye arbeidsgiver har et fundament å stå på og en langsiktighet i sin drift. Og det vil jo også ofte være slik at når den aktuelle virksomhet er overdratt til andre faller fundamentet for jobb vekk hos den gamle arbeidsgiver.

Men det kan også være omvendt. Det kan være slik at de ansatte ikke vil være tjent med å bli overdratt i sammen med virksomheten. Dette kan vi se bl.a. i endel av de utskillingen av virksomhet som foregår i dag.

Vi kan ikke godta at en rett til å bli overdratt skal utløse en plikt til å la seg overføre.

Jeg foreslår derfor at forslag 1302, uttalelsen om faglige rettigheter får et nytt strekpunkt i siste avsnitt nemlig:

Reell reservasjonsrett ved virksomhetsoverdragelse.

Jan Magne Arntsen, NKF, tok for seg forslag 1308 om den faglig politiske situasjon.

Temaet var mye diskutert i går og han skulle ikke ta debatten opp igjen men bare gå på konklusjonen i den foreslåtte uttalelsen. Det dreide seg om stortingsvalget og fagbevegelsens innsats for å sikre en Arbeiderparti-regjering. Han syntes forslaget om bevilgning for å få dette til var lite kreativt. Hans eget forslag gikk på at det ikke ble bevilget til de politiske partier og at de 2,5 millioner i stedet ble bevilget til LO i lokalsamfunnene.

LO i fylkene bør få disse 2,5 millionene og bruke dem til å drive valgkamp for en arbeiderregjering. Fylkesapparatene våre er i dag nokså anonyme og med denne aktiviteten kunne vi være med på å vitalisere appa-

tet i distriktene. Dette kunne gjennomføres i nært samarbeid med LOs distriktssekretærer. Vi stiller gjerne opp i dette arbeidet.

Han kommenterte også handlingsprogrammet kap. 4 som flere hadde vært inne på. Det gjaldt kampen mot privatisering. Han var særlig glad for at så mange fra privat sektor hadde snakket mot privatisering. Det gjorde et sterkere inntrykk enn når noen fra offentlig sektor gjorde det. Da sa man gjerne at man snakket for sin syke mor.

– Vi bør på denne kongressen ta et klart standpunkt mot privatiseringen. Dette er etter hvert blitt et stort problem i mange kommuner hvor man skiller ut aktiviteter i alle mulige slags selskaper. På denne måten blir de faglige rettighetene også svekket. Vi må ikke forringe de faglige rettighetene og vi må unngå krig om organisasjonsretten mellom ulike forbund i LO.

Eldar Myhre, FF, sa at avtaleverket beskriver faglige rettigheter i forhold til den enkelte bedrift, ikke til et konsern. Dette var en svakhet ved avtaleverket som han hadde fremmet et forslag på. Man foreslo et ekstra strekpunkt hvor konserntillitsvalgte også skulle ha innflytelse på den enkelte bedrift i konsernet.

Han viste også til det nye kap. 10 som han syntes var et godt kapittel som han ble glad for. Det er viktig at vi står fast på menneskeverdet. Han reagerte imidlertid også mot enkelte formuleringer i avsnittet om innvandrere. Det står at det kom innvandrere til Norge og tok jobber som ingen nordmenn ville ha. Dette er helt galt. Innvandring og utvandring er helt naturlig, og det har alltid forekommet.

Den første innvandreren i Norge het Carl og skiftet navn til Haakon og ble konge i Norge. Den neste var Olav, som også var innvandrer. Først nå har vi fått en tronfølger som er norsk men han er ennå ung.

Hjemme hadde vi en nabo som het Tanga. Han var kineser og solgte grønnsaker. Han hadde neppe kommet til Norge i dag. Sønnen hans kom ut fra Nacht und Nebel sammen med Trygve Bratteli. Det er noe vi skal tenke på når unge innvandrere blir mobbet hvis de går i norske bunader.

Han understreket til slutt at LO måtte kjempe for å styrke innvandrernes stilling i fagbevegelsen. La den ikke bli knyttet til Schengen-avtalen!

Wenche Bjørnebekk, FO, holdt følgende innlegg:

Kongressen inviteres til en større fleksibilisering når det gjelder arbeidstid. Hva vil det bety for kvinner og for andre arbeidsfolk?

Vi må se til Europa der er det allerede utstrakt bruk av fleksible arbeidstidsordninger.

For kvinner er det slik: 40 % i lønnsarbeid, 90 % på deltid. Over 75 % er økonomisk avhengig og det er lav organisasjonsgrad.

Arbeiderklassen tilbys videre: Flytende arbeidsuker, flytende

arbeidsdager, arbeidstid utregnet på årsbasis, helgearbeid og økt bruk av deltid.

De nye jobbene som skapes er i hovedsak deltid. Det er jo ikke sånn vi vil ha det. Derfor må fagbevegelsen i Norge møte denne utviklingen offensivt. Ved å innføre 6-timers normalarbeidsdag og *kollektive* ordninger som omfatter alle kan vi møte fleksibiliseringa.

Kvinnene er kommet inn i arbeidslivet for å bli.

Kvinnene er med, men hvor er vi? Ester siterte: «Det beste arbeid hender kan gjøre er å ta i et menneske». Norske kvinner gjør nettopp det. Norge har et av de mest kjønnsdelte arbeidsmarkeder i Europa. Det er ikke gjort i en fei å endre det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, men det er ingen grunn til at det skal ta lang tid å fjerne kvinnelønna!

De kvinnedominerte yrkene er for en stor del arbeid som ligner på det som kvinner i mange år har gjort ulønna. Vi vil ikke bli lønna med det utgangspunktet. Kvinner skal også lønnes for krav til kompetanse, erfaring og utdanning.

Endring i lønnsforholda vil også gjøre noe med det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Kvinnelønna må være borte innen tusenårsskiftet!

Beveger vi oss fra arbeidsmarkedet og inn i hjemmet ser vi at selvom kvinnene har gått ut i arbeid så har ikke mennene i tilsvarende grad gått hjem. Når begge arbeider heltid bruker menn 2 timer og 36 minutter på husarbeid pr. dag, mens kvinner bruker 4 timer og 8 minutter. Denne forskjellen er omtrent den samme som for 10 år siden.

Men vi må ikke gi opp. LO må fortsette å legge spesielt vekt på kvinners situasjon og legge til rette for kvinners deltakelse i samfunnslivet samtidig som menn fristes hjem!

Jeg lurte lenge på om Barbiedukker var bra leker for jenter. Jeg kom til at de var så urealistiske at ungene skjønte det der de skiftet fra ballkjole til ballkjole og lekte at Barbie gikk i barnehagen.

Nå er det ikke sånn lenger. Vi har fått levende Barbiedukker. Det sprøytes inn silikon, suges fett og spys mat. Når 7-åringen syntes at Pamela Anderson er rålekker og unge jenter ser sånn ut at jeg tror dem når de sier at de stikker fingern i halsen.

Fra 60-tallet til 80-tallet har gjennomsnittlig kroppsvekt for damer blitt redusert med 20 kg.

Jeg er glad for at det står i forslag til handlingsprogram at LO skal arbeide mot dette livsfarlige kvinnebildet.

Are Tomasgard, Hordaland, tok opp utskilling av deler av virksomheten i privat sektor, et fenomen som er nær beslektet med privatisering i offentlig sektor. Dette fenomenet er i sterk utvikling og vil berøre flere tusen av LO-medlemmer, fordelt på ulike forbund.

I et notat utarbeidet av en arbeidsgruppe nedsatt av NHO, der sentrale

NHO-direktører var med, går det tydelig fram at fenomenet er et gjennomtenkt strategisk valg fra arbeidsgiversiden.

Frustrasjon og avmaktfølelsen er ofte stor hos dem som blir forflyttet eller tvunget over i annen virksomhet. Ansiennitet betyr lite og yrkesstoltheten får en knekk. Fagforeninger splittes og gjennomslagsevnen blir redusert i bedriftsdemokratiet.

Lovverket er lite harmonisert når det gjelder virksomhetsoverdragelse eller utskilling. Vi kan se at § 62 i Arbeidsmiljøloven ikke er i samsvar med § 73 i samme lov. Lovverket må skjerpes slik at det ikke brukes mot arbeidstakerne, slik vi har sett eksempler på.

– På min arbeidsplass i Odda hadde vi i hele 1996 konflikter gående. Ledelsen på bedriften ønsket å skille ut store deler av virksomheten, i tråd med NHOs intensjoner, sa Tomasgard.

Han viste til at fagforeningen 19. september i fjor samlet nær 3000 arbeidere fra hele landet i en stor markering mot oppsigelser og utskilling. – Situasjonen er at arbeidere blir forsøkt satt opp mot hverandre i et jævlig kynisk spill fra arbeidsgiverne.

– Vi som ble oppsagt stevnet bedriften for usaklige oppsigelser. Selv om oppsigelsene ble trukket tilbake, opprettholdt vi stevningen, for vi finner oss ikke i slik opptreden.

– Nærmere 60 medarbeidere ble utskilt til Kværner Installasjon i Odda, som etablerte seg med 10 renholdere til et lokalt firma. At vi fikk en solid samarbeidspartner, med gode avtaler for de ansatte gjennom Kværner i Odda, gir ingen garanti for at samarbeidspartnere andre steder vil være seriøse.

– Vi har gjort tøffe erfaringer. Landsorganisasjonen og Kjemisk støttet oss hele veien i prosessen, men problemet for fagbevegelsen er at vi ikke har en fullgod strategi for å imøtegå arbeidsgivernes nye organisasjonsprinsipper. Fleksibilitet må aldri fremmes på bekostning av våre opparbeidede rettigheter, sa han og fremmet forslag til forsterking og utfylling av kapitlene i Handlingsprogrammet om LOs holdninger til utskilling.

Kjell Thu, NKF, rettet oppmerksomheten mot handlingsprogrammets kapittel 3 – Lønns- og arbeidsvilkår. – Kapitalistene og deres venner Høyre har igjen satt privatisering på dagsordenen, men nå pakket inn i det fine ordet «konkurransetsetting». Og de har i vesentlig grad lykket. I kommunsektoren i Norge diskuteres det nå konkurransetsetting av kommunale arbeidsplasser. Selv gode sosialdemokrater lar seg besnære av hvor effektivt det skal bli.

– Jeg skal ikke gjenta hva slik konkurransetsetting fører til, bare minne om at den kapitalistiske grådighet til profitt alltid vil gå ut over arbeidsplass-

ser og lønnsforhold. Og da vet jeg ikke, Yngve, om det hjelper i å tilby disse kurs, sa han. Han hadde den oppfatning at det eneste kapitalistene skjønner er klar tale og en bred og kraftig opposisjon fra en samlet fagbevegelse.

– Det er derfor med en god følelse jeg opplever at våre venner i privat sektor, som selv opplever den kapitalistiske råhet, vil støtte vårt forslag nr. 638.

Han kom også inn på gasskraftverket.

– Norge, som andre land i Europa og i verden for øvrig har påtatt seg meget klare forpliktelser når det gjelder å verne om miljøet og sikre dette for etterfølgende generasjoner. Det var derfor særdeles hyggelig å høre statsministeren kunngjøre at han ønsket at Norge fortsatt skulle være en ledende industri, gass- og miljønasjon, sa Thu. Han hadde også oppfattet Jagland slik at han ville gå inn for å vente med utbygging av gasskraftverkene til alle sider ved utslippsproblematikken var vurdert. Thu syntes dette var kloke overveielser og var sikker på at kongressen ville fatte de riktige vedtak i den forbindelse

Roy Andersen, Telemark, sa at LOs samarbeidsorg. i Telemark syntes det var en fornuftig vri fra sekretariatet å få til et mer kortfattet handlingsprogram enn tidligere. Under behandlingen av saken kom det fram synspunkter på at årlig behandling av prinsippprogram og handlingsprogram burde behandles av de organer som lå nærmest. Uten å gi uttrykk for mistillit til sekretariatet og representantskapet framholdt han at det måtte være LOs høyeste organ som behandlet disse sakene.

Han tok så for seg **pensjonsspørsmålet** som var, og burde være, et aktuelt spørsmål for denne kongressen. – Vi er kommet langt når det gjelder avtalefestet pensjon, men det er også viktig å få gjort noe med størrelsen på pensjonen, sa han. Vi har et system som sikrer alle en minstepensjon, men den er ikke oppregulert på mange år. Vi har endog opplevd kutt i tilleggs-pensjonen. Det er mange av LOs medlemmer som bare har folketrygden å leve av, og han syntes det var positivt at LO nå ville arbeide for en utjevning. Det var gjort en god jobb, men det måtte følges opp.

Gunnar Nilsen, FF, viste innledningsvis til en gammel avisartikkel fra Næringslivets ukeavis, der Yngve Hågensen var avbildet og sitert på en uttalelse om at han stolte mer på NHO enn Stortinget. Han ble der intervjuet i forbindelse med et besøk i Firenze sammen med bl.a. andre Schnitler i NHO, arrangert av EU. Gunnar Nilsen visste ikke om mistilliten hadde noe med Stortingets sammensetning å gjøre, men tolket Hågensen slik at han ville satse mer på forhandlingslinjen enn lovveien.

– Jeg mener vi bør satse på begge deler, det har vi hatt suksess med, sa Nilsen som ikke stolte mer på NHO enn Stortinget. Han stolte imidlertid

på fagbevegelsen i kampen for reformer.

– Vi er kommet til en grense når bedrifter får ansatte til å melde seg ut av LO for å få mer betaling, sa han.

Her hos oss blir vi stadig mer egoistiske rundt oljekildene. Hva får vi igjen for fagforeningsmedlemsskapet, spør noen meg. Ja, hva får du igjen for bilforsikringen, spør jeg da. Det er slett ikke meningen at alle skal få igjen alt de har betalt inn – akkurat som med bilforsikringen. Vi får da virkelig håpe at vi ikke får noe igjen for den.

Så over til den internasjonale situasjonen og vårt ansvar for de som har det dårlig i verden. Statsministeren siterte Palme – Disse satans morderne. Palme brukte ordene i forbindelse med Vietnamkrigen og mot USAs, vår fremste alliertes bombing. Fortsatt fins det noen satans morderne rundt om i verden – i Asia, Afrika. Ofte er dette et resultat av de europeiske maktene som trakk rette grenser og sørget for at rikdommene og oljekildene tilfalt dem. Derfor har vi også vår del av ansvaret.

Kongressens uttalelser er velmente, men lite konkrete. Bl a derfor forslaget om Vanunu, som ble dømt til 18 års fengsel for å ha avslørt at Israel har atomvåpen. Han bør settes fri.

Heidi Larsen, HK, fortalte at også i hennes forbund var det erfaringer med at arbeidsgivere betalte ansatte for å melde seg ut av fagforeningen. Ei lønn til å leve av og med står sentralt og er noe Handel og Kontor er blitt kjent for. Det er riktig at den registrerte ledighet går ned, men det er stadig flere kvinner som vil ha mer arbeid. Mange er underbetalt, og er ikke i stand til å forsørge seg sjøl. Særlig i varehandelen er det høy deltidsandel, og kjedene er ekstra ille. Ofte møter de ansatte krav om å gå ned i arbeidstid. Og det kan være greit nok – men da må det skje som del av en arbeidstidsreform, gjerne som 6 timers dag med full lønnskompensasjon.

Overskuddene øker, statsfinansene er bunnsolide, men hva med fordelinga? Eierne får en stadig større andel av verdiskapningen, de rike blir enda rikere, antallet millionærer øker. Noen opplever seg som direkte fattige. 6 timers dag med full lønnskompensasjon er et godt middel til å øke inntekta til deltidsarbeidende kvinner, sa hun, og avsluttet med å gå inn for at Schengenavtalen bør utsettes.

Kjell Engkrog, NTL, gikk inn på kap. 3 – Lønns- og arbeidsvilkår, og da spesielt arbeidsforholda til de tillitsvalgte. Den tillitsvalgte taper i forhold til sine kolleger, var hans erfaring fra staten. Esther Kostøl pekte i sin innledning på den kraftige utskifting av teknologi. Dette taper den tillitsvalgte på, fordi det er vanskelig å gå rett inn i den gamle jobben når tillitsvervet opphører – da må det kanskje etterutdanning til og tilsvarende lavere lønn. Han mente også det er flere arbeidsgivere i fagbevegelsen som ikke

har den riktige holdning til arbeidsgiveransvaret, ja tillitsvalgte har vært nødt til å holde fredsmøte på nøytral på grunn av manglende redelig holdning fra arbeidsgiverens side.

Arbeidsgivere oier seg over at de ansatte blir organisert og velger tillitsvalgte. De blir så fortømet at det tar bibelske proporsjoner. Noen burde fortelle arbeidsgiverne at de tillitsvalgte i en bedrift er en ressurs både for bedriften og for de ansatte. Hvem andre enn LO burde fortelle arbeidsgiverne dette, sa representanten som viste til forslag 541 fra NTL som han kunne slutte seg til. Det gjaldt særlig strekpunktet om at tillitsmannsarbeid skulle være kompetansegivende.

Hans Petter Pettersen, FF, hadde fulgt debatten om privatisering og han syntes at mange av dem som jobbet i privat sektor på mange måter levde i en annen verden enn de offentlig ansatte. Kommunalt utførte tjenester var etter hans mening nødvendigvis verken bedre eller verre enn tjenester utførte av private selskaper. Det kan være dårlig og god jobben enten tjenesten er offentlig eller privat.

– I Onsøy hvor jeg kommer fra har man alltid hatt privat søppeltømming uten at noen har klaget på det. Andre steder er søppeltømmingen offentlig, og det går også helt utmerket. Man kan derfor ikke på prinsipielt grunnlag hevde at det ene er så mye bedre eller verre enn det andre. Da forkludrer man etter min mening debatten om privatisering. Derfor syntes han at LO skulle ligge unna debatten og heller drøfte sakene på kommunalt plan.

Ragnar Gregersen. NEKF, sa at han ville kommentere kap. 8 om etter- og videreutdanning. Gjennom handlingsprogrammet skal vi vedta en reform som kanskje blir den viktigste i den kommende kongressperioden. Det er nå så sterke krefter som jobber for en etter- og videreutdanningsreform at dette kommer til å bli gjennomført, men det er ennå sagt lite om innholdet i reformen.

Flere har sagt at det ikke er full enighet om satsingen, og på et punkt er jeg i hvert fall uenig. Det heter i handlingsprogrammet at man først og fremst skal sikre videreutdanning til dem som har lavest utdannelse fra før. NEKF støtter selvsagt at disse skal prioriteres, men vi må passe oss så vi ikke bare gir rett til permisjon og støtte til den gruppen som mangler videreutdanning. Vi må på prinsipielt grunnlag slå fast at dette skal være en rettighet for alle arbeidstakere.

– Da jeg fikk fagbrev i 1984 kunne jeg håndtere en slik sak som styrer lys og bilde her i dag. Bare året etter var jeg utenfor, og hvis noen skulle ha hjelp med dagens anlegg, kunne de like gjerne sendt hvem som helst av dere i salen – som meg. Jeg ble tillitsmann fra 1985. Det er derfor klart at det også for mange voksne fagarbeidere er behov for etterutdanning og

omskolering. Vi i NEKF er for at LO vedtar prinsipielt en etter- og videreutdanningsreform som gjelder alle arbeidstakere. Så kan vi i neste omgang komme tilbake til hvem som skal prioriteres. Han håpet at redaksjonskomiteen ville gjøre en god jobb på dette punktet. LO bør være en pådriver for en slik reform, sa Gregersen.

Anne Grete L. Vagle, HK, sa at LO i dag hadde over 800 000 medlemmer og HK representerte alene 57 000 av disse medlemmene. Selv kom hun fra en HK-avdeling med 50 medlemmer, de fleste kvinner. I styret satt det fem spreke kvinner, 3 av disse var enslige og to var enslige forsørgere. Dette er normalsituasjonen i Norge i dag. Når man så drøfter likestillings spørsmål i kap 6 i handlingsprogrammet, så virker det som om man bare har sett for seg kjernefamilien med barn. Hun viste til forslag 1311 som tok opp forholdene for enslige forsørgere i forholdet til likestilling. Her mangler det noe som ikke gjelder kjernefamilien.

– Vi må være klar over at det i Norge i dag er over 50% enslige med og uten barn under 18 år. Denne gruppen bare øker. Derfor bør man ikke blande familiepolitikk og likestilling men ta de enslige også på alvor. De er ikke nevnt i handlingsprogrammet, og mange av dem er våre fagforeningskamerater. Derfor trengs det et tillegg i teksten.

Selv trodde hun det var riktig å markere et slikt syn i LO-administrasjonens årlige handlingsplaner. De var etter hennes mening mer forpliktende. Hun pekte også på at overskriften i kapitlet måtte endres. Handlingsprogrammet overlapper det prinsipielle programmet noe, men vi må ha noe som er mest mulig bindende for LO.

Handel og Kontors landsmøte med 73% kvinner vedtok på sitt siste landsmøte fagligpolitiske målsettinger hvor forholdene for enslige også er berørt. Her pekes det også på at det bør oppnevnes en nemnd som overvåker lønnsutviklingen i manns- og kvinnedominerte yrker.

Espen Løken, NOPEF, ville ta opp den utfordringen som Jan Balstad hadde reist i forbindelse med sekretariatets uttalelse om fagbevegelsen og IT. Jeg vil spørre: Hvor mange skopar tror dere NIKE produserer i året? Ikke et skopar. De har nok kompetanse på design, markedsføring og salg, men all produksjon settes ut til dem som kan produsere skoene billigst.

Innen Boeing-konsernet har man 24 timers arbeid, men opprettholder allikevel normalarbeidstid. Når et skift er ferdig et sted på kloden, starter et nytt skift i en annen tidssone. Slik fortsetter de jorden rundt. På grunn av den teknologiske utviklingen er dette fullt mulig og skaper ingen problemer for konsernet. Konseptutvikling mellom enhetene kan skje elektronisk gjennom datateknologien.

En slik utvikling understreker globaliseringen og internasjonaliseringen

av arbeidslivet. Arbeidsgiverne bryr seg ikke så mye med landegrensene, og de er ikke avhengige av dem. Dette muliggjør nye former for samarbeid mellom bedriftene.

En annen trend er at store konserner skiller ut områder som ikke tilhører kjernevirksomhet i selskapet. BP har f. eks. ingen oppbygd administrasjon, ingen regnskapsavdeling eller IT-tjenester i Norge. Det foregår andre steder – uten at dette skaper problemer. Ny teknologi sikrer informasjonsutveksling. Dette påvirker også kunde og leveranseforholdene mellom bedriftene. Samtidig kan kundebedrifter holde til under samme tok som et konsern. Det skapes større avhengighet mellom arbeidsselger og arbeidskjøper.

Bill Gates sitter på store verdier, men det er ikke store verdier i bygninger eller produkter. Det er kompetansen hos de menneskene som arbeider i konsernet som utgjør de avgjørende verdiene i konsernet. Uten dem kunne han pakke sammen, sa Løken som sa at LO sto overfor utfordringer som han ikke kunne se var fanget opp i sekretariatets uttalelse.

Han understreket til slutt at IT-utviklingen samtidig ga arbeidstakere verden over nye muligheter for kommunikasjon. Det kan skapes nye kollektiver langs verdikjeden til konsernene. Derfor er det nødvendig for fagbevegelsen å satse offensivt på IT og Internett, langt mer offensivt enn det LO-ledelsen hadde lagt opp til, sa Løken som viste til forslaget fra NOPEF.

Dirigenten refererte en permisjonssøknad og sa at valgkomiteens innstilling nå ble delt ut. Pausen ville vare kun til kl. 19.00. Møtet hevet 18.03.

Kveldsmøtet mandag

Møtet ble satt kl. 19.00 med *Marit Nybakk* som dirigent. Hun formidlet først beskjed fra fotograf Svendsen om at de som ville ha fotografert sine delegasjoner kunne henvende seg om det i morgen. De bilder som allerede var tatt kunne bestilles. NTL ba om at alle tilstedeværende NTL-medlemmer stilte ved talerstolen i morgen kl. 13, til gruppebilde.

Hun refererte så en permisjonssøknad, som ble innvilget. Ellers hadde hun fått tips om at Ove Dalsheim hadde fødselsdag i dag. Han ble gratulert fra dirigentbordet og med applaus fra salen.

I samsvar med vedtak tidligere i dag, gikk kongressen nå over til å behandle punkt 12 på dagsorden.

SAK 12 VALG

Ordet ble gitt til valgkomiteens leder, *Tore Lundberg*, som innledningsvis sa at da han fikk vervet å lede en valgkomite med 15 medlemmer, fikk han sommerfugler i magen. I tillegg kom de mange spekulasjoner i mediene.

– En så sammensatt komite med medlemmer fra ulike forbund med forskjellige interesser, stilte store krav til hver enkelt. Vi ble fort enige om en kjøreplan for det arbeidet vi hadde fått i oppdrag å gjøre. Og vi har klart å holde kjøreplanen. De av oss som er gjengangere på kongresser og landsmøter vet at det ikke blir ro i forsamlingen før valgene er klare, og det gjelder særlig når det har svirret så mange spekulasjoner som i dette tilfellet. Det skal også tas hensyn til at kongressfesten kan gå sin gang uten at spekulasjonene fortsatt svirrer. I morgen er det ikke mulig å gjennomføre valgene, og hvis man ventet til onsdag hadde festen blitt mye spolert, derfor står vi her nå, sa Lundberg.

Arbeidet i valgkomiteen hadde vært fordelingspolitikk på høyeste plan, hvor fordeling mellom privat, statlig og kommunal sektor er et viktig forhold, kjønnsfordelingen et annet. Og jobben var greid uten kjønnskvoltering. Valgkomiteens arbeid var et godt bidrag til å avlive myten om gubbevelde i LOs toppledelse.

Det var foreslått to likestilte nestledere, noe det er behov for bl a på grunn av stor reisevirksomhet, også internasjonalt, og det er nødvendig alltid å ha en leder i huset. Antallet i LOs ledelse er foreslått økt fra 7 til 8, fordelingen til 5 kvinner og 3 menn. Han trodde løsningen var til beste for hele LO-familien. Når det gjaldt varamedlemmer, var det skjedd en rokkering i rekkefølgen, som følge av vedtaket på siste kongress. Når de gjelder revisjonsutvalget, er det skjedd endringer som følge av noen går ut eller ønsker å gjøre det.

Lundberg takket valgkomiteens medlemmer for et godt og konstruktivt arbeid, og presiserte at innstillingen var enstemmig på alle punkter. Han refererte så valgkomiteens innstilling:

I henhold til vedtektenes § 5 innstiller en enstemmig valgkomite:

Leder:	Yngve Hågensen	gjenvalg
Nestledere:	Gerd-Liv Valla,	ny
	Jan Kr. Balstad	ny
Hovedkasserer:	Bente N. Halvorsen	ny

1. Sekretær:	Evvy Buverud Pedersen	ny
Sekretær:	Liv Undheim	gjenvalg
Sekretær:	Per Gunnar Olsen	gjenvalg
Sekretær:	Rita Lekang	ny

Videre innstiller valgkomiteen på Sekretariatsmedlemmer:

1. Arnfinn, Nilsen, NAF
2. Anders Kristoffersen, NEKF
3. Kjell Bjørndalen, FF
4. Jens Petter Jensen, FF
5. Sture Arntzen, HK
6. Olav Støylen, NKIF
7. Jan Davidsen, NKF
8. Gunhild Johansen, NKF
9. Torbjørn Dahl, NNN
10. Terje Moe Gustavsen, LO Stat
11. Jan Werner Hansen, NTL

Varamedlemmer:

1. Jan Inge Kvistnes, NPF
2. Per Østvold, NTF
3. Svein Fjæstad, HRAF
4. Magnus Midtbø, FLT
5. Tore Lundberg, TD
6. Lars A. Myhre, NOPEF
7. Ove Dalsheim, NJF
8. Oddrun Remvik, FO
9. Finn Erik Thoresen, NGF
10. Erik Bratvold, NSF

Valgkomiteen innstiller på følgende Revisjonsutvalg:

1. Brit Renngård, NTL leder
2. Tom Røisi, NKIF
3. Agnes Norgaard, TD

Varamedlemmer:

1. Oddvar Slettemark, NJF
2. Solfrid Johansen, HRAF
3. Hans Jørgen Eriksen, FLT

Dirigenten åpnet for generell debatt.

Lars A. Myhre, sekretariatet, sa at en skulle helst ikke ta ordet når en valgkomite etter et omfattende arbeid hadde kommet fram til en enstemmig innstilling. Men han var ikke enig, og da syntes han det var en demokratisk rett og plikt å ta ordet. Han var uenig i valg av personer når det gjaldt den siste post som sekretær, der han foreslo Oddrun Remvik i stedet for Rita Lekang. Han hadde godt kjennskap til Oddruns arbeid i fagbevegelsen, hennes lojalitet til fatta vedtak, grundighet når det gjaldt sakene til behandling i LOs sekretariat hvor hun har vært i 5 år. Han kjente ikke Rita Lekang, og kunne derfor ikke sette kandidatene opp mot hverandre, men han kjente Oddrun. Og han hadde slett ikke samme politiske standpunkt som henne, tvert om var de ofte uenige politisk, men han respekterte hennes arbeid som fagforeningskamerat.

Finn Erik Thoresen, sekretariatet, var stort sett enig med Myhre om det meste, bortsett fra muligens gasskraft. Det trengs en helhet i et slikt valg, men de mindre forbundene kjenner seg maktesløse når det alltid er kjøttvekta som skal gjelde i LO.

– Med all respekt for Rita Lekang så må jeg si at hun sikkert er en god kandidat, men jeg kjenner henne overhodet ikke. Og det er jo merkelig ettersom jeg møter både i LOs representantskap og i sekretariatet. Selv ville han anbefale Oddrun Remvik. Hun er en representant for og kan snakke med grupper som LO ønsker kontakt med. Hun er SV-er, men det skulle ikke være noe som helst minus. Hun er ured, klok og reflekterende. I tillegg er hun et varmt menneske og hun er et hundre prosent lojal overfor de vedtak som er fattet.

– Jeg håper at småforbundene her på kongressen har mot til å stå mot presset fra storforbundene som støtter Lekang. Jeg vil anbefale Oddrun på det varmeste, sa Thoresen.

Jan Davidsen, NKF, sa at når det nå forelå en enstemmig innstilling fra valgkomiteen – som i utgangspunktet hadde en meget vanskelig oppgave – syntes han at man skulle følge innstillingen. Han kunne forsikre om at Rita Lekang representerte det aller beste i fagbevegelsen. Hun er 39 år og hun har jobbet for forbundet i mange år. Hun er som bioingeniør en representant både for ungdommen, for kvinnene og de nye gruppene i arbeidslivet. Det sies at hun er ukjent, men hvem kjente Per Gunnar Olsen da han forrige gang ble foreslått. Er det fordi hun er kvinne at det er verre å være ukjent? spurte Davidsen. Han understreket til slutt at Rita kom fra helsesektoren som var en meget viktig sektor. Hvis dere velger Rita, får dere inn en virkelig god kandidat!

Bjørn Christiansen, FO, sa at han ville støtte Oddrun fordi han var nestleder i det forbundet som hun var leder for. (Uttalelsen vakte alminnelig munterhet) Han hadde imidlertid en bredere begrunnelse:

– Jeg har jobbet sammen med Oddrun i fem år. Da hennes kandidatur ble kjent første gang gjennom mediene, syntes jeg det var spennende og positivt å registrer at LO kunne tenke nytt, sa han og pekte på at FO er en sammenslutning av 3 profesjonsforbund med en lang og god historie i LO-sammenheng. I den vanskelige sammenslutningsprosessen var Oddrun en brobygger og dessuten en fremragende leder i FO. Hun var bl.a. kjent for kampen for likelønn og for heving av lavtlønte kvinner. Hun er god i mediene og flink til å selge budskapet, en egenskap han trodde ville virke positivt også i LOs framtidige virksomhet, ikke minst overfor de gruppene som det blir aktuelt for LO å rekruttere.

– Hun har klare politiske meninger og vet å gi uttrykk for dem, samtidig som hun følger opp når vedtak er fattet, trygt plantet som hun er på fagbevegelsens grunn, sa han og mente hun ville være et pluss også for bredden i det engasjementet LO skal ha. Han håpet forslaget på Oddrun ville få salens støtte.

Svein Fjæstad opplyste at han også kommer fra et lite forbund. På mange måter kunne han slutte seg til det Finn Erik Thoresen sa om at ofte går mye på forbundenes medlemstall om det skal bli gjennomslag for representasjon i LOs ledelse.

Fjæstad pekte på at forbundet hans ikke bare var lite, medlemsmassen består av mange kvinner. Han kjente derfor til slitet med å få løftet fram lavtlønte, et arbeid Oddrun hadde stått på for.

– Jeg sitter også i sekretariatet, og hver gang det er spørsmål knyttet til likestilling og lavlønn så er Oddrun klar, sa Fjæstad og støttet forslaget fra Lars Myhre. Han ville be forsamlingen tenke seg om. Oddrun Remvik representerer på mange måte snittet av unge kvinner som det vil være aktuelt for LO å rekruttere.

Han mente Rita Lekang også var dyktig og forsto Davidsens argumenter. Det var vanskelig å veie mennesker opp mot hverandre, men han mente kongressen måtte tørre å velge en kvinne som sto så sterkt på de temaene han hadde nevnt.

Per Østvold støttet også forslaget på Oddrun Remvik.

– Det skal noe til å utfordre en enstemmig valgkomite, men vi kjenner Oddrun og det hun står for, og vet at hun gjør en god jobb.

Ove Dalsheim hadde registrert diskusjonen i forkant og ikke minst under

kongressen. I all beskjedenhet ville han si at han og Jernbaneforbundet hadde stått nokså mye i fokus i forbindelse med valgkomiteens arbeid. Han hadde merket seg atskillig aktivitet i korridorene og måtte si at han var meget forbauset over benkeforslaget etter at valgkomiteen hadde levert og begrunnet en enstemmig innstilling. En innstilling han, på vegne av Jernbaneforbundet, bøyde seg for. Når valgkomiteen, med 15 medlemmer fra ulike forbund hadde klart å komme med en enstemmig innstilling var det gjort godt arbeid.

Han ville tillate seg en visitt til Fjæstad som sa han aksepterte Davidsens argumenter men likevel støttet Myhres forslag. - Jeg anbefaler kongressen å stemme for valgkomiteens innstilling. Jeg kjenner Davidsen så godt at det ikke er en B-kandidat som lanseres. Det er garanti god nok for meg.

Lars Myhre imøtegikk den snerten om korridorpolitikk som kom fram i Dalsheims innlegg.

– Mitt grunnlag for å foreslå Oddrun Remvik er ene og alene min egen vurdering. I pausen har jeg vært på hotellet og skiftet skjorte. Jeg kjenner ikke til noen korridorpolitikk.

Dirigenten foreslo strek satt for denne del av debatten, med anledning til å tegne seg under neste innlegg. Strek ble vedtatt.

Bente Løvaas forsikret at hun var en lite aktiv korridorpolitiker. Hun kunne ikke forstå Jernbaneforbundets holdning i valget mellom to dyktige kvinner. NKF er et stort forbund og har også mange med i LO-toppen, sa hun. – Oddrun kjenner vi som en dyktig kvinne, NKFs kandidat vet nesten ingen hvem er.

Roger Andersen, NGF, ville ikke ta stilling til diskusjonen om Oddrun og Rita. Han var opptatt av rekkefølgen til varamedlemmene. Han hadde notert seg valgkomiteens leders argument om at det var vedtatt et prinsipp på forrige kongress som gikk etter kjøttvekta. Selv hadde han ikke oppfatta det, og ikke er det nedtegna i noe dokument heller. Om så var tilfelle var det bare å gi valgkomiteen en kalkulator, det ville være rein matematikk. Men siden dette skulle være valg, så fikk en ha valg. Finn Erik Thoresen var 7. vararep. og ble nå foreslått flyttet ned til nr. 9 – ikke fordi han ikke er dyktig nok, men fordi han ikke har nok medlemmer bak seg. Hver gang ble de små forbundene møtt med kjøttvekta. Men penga våre – kontingent-penga – vil de ha! Da får de jamen være interessert i medlemmene våre også. Han framsatte forslag om at Finn E. Thoresen ble flyttet opp igjen til 7. varamannsplass, og at de øvrige rykket ned tilsvarende.

Tore Lundberg, valgkomiteen, sa at det var en ting han hadde hadde reagert på i debatten og det var mistenkeliggjøringen som ble gjort mot valgkomiteen. Det var noe av det verste man kunne oppleve at noen ikke trodde at man var sannferdig om det som ble sagt fra.

På forrige LO-kongress ble det vedtatt et prinsipp for valgene av toppledelse, og det var å lese på s. 356 i protokollen fra den kongressen. Den gangen ble jeg berørt av kjøttvekta og ble flyttet fra 3. til 5. plass. Ove ble flyttet fra 2. til 6. plass. Vi kommer ut i en håpløs diskusjon om vi nå skulle fravike det prinsippet som er vedtatt.

Det var snakket om ulike kvalifikasjoner, men han regnet med at siden dette stort sett dreide seg om forbundsledere, hadde medlemmene i de respektive forbund gjort seg opp en mening om dette før de valgte dem som sine ledere. Han anbefalte derfor kongressen om å følge valgkomiteen på dette punktet.

Når det gjaldt diskusjonen om den siste sekretærplassen, så sa han at han ikke visste om han var overrasket eller ei. Jeg reagerer imidlertid på at man tror at valgkomiteen har tatt lettvent på problemstillingene. Det har vi ikke. Vi har ikke hatt en lettvent jobb. Vi satt oppe til halvfjere i natt og har ikke fart med haralabb over noen av kandidatene. Oddruns kandidatur er tatt med i vurderingene - det samme har innspillet på Rita Lekang. Men det kan jo ikke være slik at hvis Oddrun er god og sikker, så er Rita det motsatte. Man kan vel ikke mene at det er slik. Vi har vurdert Ritas kvalifikasjoner nøye og når LOs største forbund har valgt å fremme hennes kandidatur, så føler jeg meg også rimelig trygg på deres vurdering.

- Som Ove Dalsheim sa så er det ingen enkel oppgave å få en valgkomite på 15 medlemmer til å bli enige. Hvis man tror det, har man vært lite i komitearbeid. De vurderingene som er gjort har ført frem til en enstemmig innstilling, og jeg synes dere skal ha den respekt for valgkomiteens arbeid at dere respekterer innstillingen. - Jeg håper at dere vil følge den fullt og helt, sa Tore Lundberg til slutt.

VOTERINGEN

Debatten var med dette avsluttet og man gikk over til votering. *Dirigenten* gjorde oppmerksom på hvor stemmekort og stemmesedler var å finne. Det var nå 312 stemmeberettigede i salen.

LO-leder

Yngve Hågensen ble gjenvalgt med stående akklamasjon, etter valgkomiteens innstilling.

Også de to foreslåtte nestlederne **Gerd Liv Valla** og **Jan Kr. Balstad** ble

valgt med akklamasjon.
– etter valgkomiteens innstilling.

Den nye hovedkasserer **Bente N. Halvorsen** ble også valgt med akklamasjon – etter valgkomiteens innstilling

1. sekretær **Evy Buverud Pedersen** også valgt med akklamasjon etter valgkomiteens innstilling.

Sekretær **Liv Undheim** og sekretær **Per Gunnar Olsen** ble enstemmig valgt.

Til siste sekretærpost forelå to forslag, valgkomiteens innstilling på Rita Lekang og forslag fra Lars A. Myhre på Oddrun Remvik. Det ble vedtatt skriftlig avstemming. Dirigenten opplyste at bare stemmeseddel 1 ville bli godkjent.

Rita Lekang ble valgt med 192 stemmer, Oddrun Remvik fikk 120 stemmer.

Valgene videre skjedde enstemmig etter valgkomiteens innstilling, bortsett fra vararepresentant nr. 7, der det forelå to forslag, valgkomiteens innstilling på Ove Dalsheim, og Roger Andersens forslag på Finn Erik Thoresen. Dirigenten opplyste at de røde stemme kortene skulle brukes. **Ove Dalsheim** valgt med stort flertall.

Valgene var dermed gjennomført og foruten de nevnte ble Sekretariatsmedlemmer, med vara, pluss Revisjonsutvalg, med vara, valgt i samsvar med komiteens innstilling.

Yngve Hågensen fikk ordet og sa han skulle være usedvanlig kort denne gang:

– Kamerater, på vegne av oss som er blitt gjenvalgt og nyvalgt vil jeg takke for tilliten. Vi lover at vi skal gjøre alt vi kan for å få gjennomført de vedtak kongressen fatter på en god måte og føre LO inn i et nytt hundre år på en måte som skal tenne gnisten!

Den gjenvalgte LO-lederen fikk applaus for det. *Dirigenten* foreslo 10 minutters pause og sa at forslagene fra dagens debatt om Handlingsprogrammet ville bli utdelt i pausen.

Møtet hevet kl. 20.13.

SAK 9 FORTSETTER:

Møtet ble satt igjen kl. 20.30. Dirigenten *Marit Nybakk* refererte først en permisjonssøknad, som ble innvilget. Kongressen var nå klar til å ta fatt på fortsatt behandling av punkt 9 på dagsordenen.

Dirigenten opplyste at man var kommet til taler nr. 58 på lista og ville foreslå at debatten om Handlingsprogrammet ble kjørt fram til midnatt, for så å fortsette onsdag. Hun ville også antyde at det var fullt mulig å holde kortere innlegg enn fem minutters, og det var også anledning til å trekke seg fra talerlista.

Den foreslåtte behandlingsmåten ble godkjent.

DEBATTEN

Debatten fortsatte så, med Terje Skog først ut.

Terje Skog ville først gratulere med ny ledelse og gratulere de valgte med vervene.

Han tok så opp temaet om privatisering og hadde kommentarer til myten om det effektive og ubyråkratiske private næringsliv. I hans bedrift hadde det vært forhandlinger preget av at bedriften ledes veldig dårlig. Hadde det vært en offentlig bedrift hadde kravet om privatisering kommet for lenge siden. –Vi stilte krav om «offentliggjøring» av bedriften og fikk til hakaslepp på ledelsen. Det var ikke realistisk å få til det, men jeg synes vi skal snu temaet på hodet og gå inn for «offentliggjøring», sa Skog.

I tillegg til argumentet om at offentlig drift er mer demokratisk, så finnes det også logiske argumenter. Det er jo klart at når det offentlige går ut med anbud, så må de private konkurrentene satse penger både på selgere, reklamefolk, konsulenter, smøring av det offentlige, lobbying. Det brukes altså et voldsomt byråkrati og penger i alle selskapene. Men det er bare en som vinner.

Han syntes at kongressen egentlig burde gå imot all privatisering, og han skjønte ikke at noen i salen kunne være imot det. Vi snakker ikke om å overta eierskapet til alle produksjonsmidler i morgen. Han hadde forstått det slik at det i den sosialdemokratiske teori var innebygget at man gradvis skulle overta mer av produksjon. Da må det være i strid med sosialdemokratisk teori å gå inn for privatisering. Han minnet til slutt om at LO

tidligere hadde en formålsparagraf der man gikk inn for at samfunnet skulle eie viktige deler av næringslivet.

– I dag blir det nesten litt progressivt å gå tilbake til gamle standpunkter, sa Skog som brått ble avbrutt av dirigenten for utgått taletid.

Magnar A. Nilsen, Troms, holdt følgende innlegg:

I forslaget til handlingsprogram tar vi kraftig til ordet for å sikre velferdssamfunnet, og alle i denne salen er nok helt sikkert enig om at kampen for våre velferdsordninger må gis høy prioritet. Men før vi tar til ordet for å slå ring om velferdsstaten, bør vi vel først gjøre oss opp en mening om hvilket velferdssamfunn vi egentlig ønsker. Men ikke minst, hva legger vi i begrepet «velferdsstaten».

Er det ikke slik at debatten om velferdsstaten skyldes at mange føler at velferdssamfunnet er under tildels kraftige angrep. Vi har vært nødt til å stille oss opp og slåss for ordninger som vi alltid har tatt som en selvfølge. Vi er forhåpentligvis alle enige om at vi ikke ønsker et samfunn hvor det er lomdeboka til den enkelt som skal være avgjørende for hvilket tjenestetilbud du skal få.

Ja, vi bruker ordet velferdsstaten, men det er jo egentlig kommunene som forvalter våre velferdsordninger, i hvert fall de fleste av dem. Og vi har alle smertelig fått erfare den seinere tid hvordan det står til ute i kommunene. Mens nasjonen Norge aldri har vært rikere og den private formue bare øker og øker – så ser det ut til at kommune-Norge sultefores og de grupper som først og fremst blir skadelidende av det kommunale armod er nettopp de grupper som trenger det offentlige tjenestetilbudet best. Det er spesielt de eldre og syke, men også skole- og barnehagetilbudet ser vi forringes.

Skal vi sikre et godt velferdstilbud til alle, må vi ha et samfunn med rettferdig fordeling av goder og byrder, hvor vi satser maksimalt på fellesskapsløsninger. Vi lever i ei tid hvor markedskreftene får stadig friere spillerom – la det for all del ikke bli markedet som skal styre utviklinga av vårt framtidige velferdssamfunn.

De visjonene vi i fagbevegelsen har for morgendagens samfunn – og den velferdsstat som vi bør strebe mot – den er overhodet ikke forenlig med enda mer markedstenking og privatisering. Privatisering av tjenester er et politisk valg, det er ikke noe som kommer rekende på ei fjøl. Det står om viktige prinsipper som demokratisk styring, likhet, fordeling og solidaritet. Dette er verdier som settes på spill når man gjennom privatisering overlater mer til markedskreftene. La ikke debatten om privatisering føre til at ansatte i private og offentlig settes opp mot hverandre – avspenning.

Det kan vel være visse nyanser, men neppe stor uenighet i synet på hvilket samfunn vi vil ha i framtida. Men vi bør i alle fall være enige om hvilket samfunn vi ikke vil ha. Det er et samfunn hvor vi har de rike og privilegerte

på den ene siden – og på den andre siden de arbeidsledige og fattige som er helt avhengige av trygd, mens midt i mellom befinner den likegyldige majoritet seg. La oss ikke akseptere et samfunn som går mot større forskjeller. Til tross for at nesten alle har fått det bedre i dagens Norge, viser deg seg at forskjellen mellom de rikeste og fattigste har blitt større, det er en utvikling som vi ikke kan godta.

Det er hele tiden snakk om hvordan vi organiserer samfunnet for å få de fordelingsvirkninger som vi ønsker. Offentlig sektor er fellesskapets styringsverktøy. Veien til mer rettferdig fordeling og likebehandling går gjennom en sterk og moderne offentlig sektor. Derfor er velferdssamfunnet knyttet til offentlig sektor, og det primære i forsvaret av velferdssamfunnet blir derfor forsvart av offentlig sektor.

Markedet vil alltid innrette seg mot de kjøpesterke, og satse spesielt på de tjenester hvor det vil være mest å hente i profit. Det vil igjen medføre at samfunnet undergraver tanken om like tilbud på tjenester, uavhengig av hvor i landet du bor.

Det kan ikke være tvil om resultatet av deregulering, liberalisering og privatisering fører til økende sosiale forskjeller.

Norge er et rikt samfunn, ja et av verdens rikeste, derfor er det umulig å forstå at vi ikke skal ha nok penger, ikke bare til å ivareta dagens velferdsordninger – men også utvikle den til å bli enda bedre.

Ja, det må ikke være tvil om at når denne kongressen nå vedtar et «forsterket solidaritetsalternativ» – ja, da kan ikke vi på noen måte være med på at det skal tukles med våre velferdsordninger. Vi må ta vare på de universelle rettighetene – vi må ikke gå inn på ei ordning med større grad av behovsprøving og egenandeler. Ønsker vi at de med de høyeste inntekter og formuer skal bidra med mer til fellesskapet – og det bør de jaggu gjøre – ja, så la det skje via skatteseddelen. Jeg er redd for at et system hvor høyinntektsgrupper må betale egenandeler, kan være med på å undergrave velferdsordningene.

Full sysselsetting er jobb nummer en. Derfor har da også handlingprogrammet sterke og presise formuleringer om at LO ikke kan akseptere arbeidsledighet. Vi ønsker flest mulig i arbeid. Og i utgangspunktet er det vel slik at vi alle ønsker et lavere sykefravær, og at arbeidstakerne skal stå lengst mulig i jobben. «Arbeidslinja» og samarbeidsprosjekt for å få ned sykefraværet, er noe de fleste kjenner til.

Men her er et motsetningsforhold – arbeidet med å få sykefraværet ytterligere ned, er i strid med regjeringens arbeidslinje, som går ut på at folk skal få ta i bruk det de har av arbeidsrest, framfor å bli uføretrygdet eller førtidspensjonert.

Vi må kunne akseptere et høyere sykefravær for at flest mulig skal kunne integreres i arbeidslivet. Hvis vi skal følge arbeidslinja, framfor trygd,

vet vi at det er store potensiale å hente hos mennesker i sykdomsgrupper med ujevn arbeidskapasitet. Hvis vi ikke kan akseptere dette, frykter jeg for at arbeidslinja vil bli møtt med utstøtningsmekanismer.

Både regjering og LO/NHO er nødt til å kompromisere litt på sykefraværet for å gjennomføre arbeidslinja fullt ut – uten å røre dagens sykepengeordning.

Og jeg la spesielt merke til at Yngve Hågensen i går sa at den eldre del av arbeidsstyrken ikke må skyves ut av arbeidslivet.

Og kanskje er vi nødt til å innføre varige støtteordninger for yrkeshemmede til bedrifter som ansetter og tar vare på folk med helseproblemer og yrkeshemminger.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at hvis det ble funnet feil i de fremma forslag som nå var trykket, kunne det meddeles i rommet bak dirigentene.

Jardar Hendricksen, FF, håpet alle var våkne, for nå kom han med en oppfordring om å ta med seg en sak hjem og virkelig gjøre noe med den. Det gjaldt Arbeid for alle – kap. 2, forslag 415 og 416 om å avskaffe kontraktørvirksomheten. Det kryr av useriøse bedrifter, snusk og skattesvindel. Region Østfold i Fellesforbundet har tatt opp problemet og gått ut til kommunene med oppfordring om å godta antikontraktørklausulen. Det er opprettet en meget god avtale med Fredrikstad kommune om dette, og det er viktig, for de foregår mye rart også i kommunal og statlig sammenheng. Når det gjaldt forslag 378 gjaldt det en del krav fra LOs fylkesorganisasjon, der han refererte og kom inn på en del av punktene.

Han kom også inn på egen bedrift, ABB, der det er full åpenhet mellom tillitsvalgte og ledelse. Ikke alle private bedrifter er så gærne som en kunne få inntrykk av fra noen talere. Og når det gjelder miljøutfordringene – de skal vi ta på alvor, men det må være en balanse mellom miljøhensyn og produksjon, det kan av og til nesten hørest ut som om industriarbeideren bør plasseres i glassmonter på Vemork. Vi må ha rimelig energi her i landet, ellers stopper alt opp.

Kjell Arne Andersen, NEKF, mente Handlingsprogrammet måtte forsterkes i forbindelse med nasjonal styring av naturressursene, noe som ville ha stor betydning for utviklingen av fellesskapet. Det er tross alt gevinsten fra naturressursene som i stor grad skal gi oss midlene til å utvikle velferden. Men det er også viktig å fokusere på den måten de offentlige og statlige bedriftene organiseres på, mente han. Det må gjøres på en måte som sikrer de ansatte trygge arbeidsplasser.

– Det er tegn som tyder på at de statseide bedriftene også setter profit i første rekke og omorganiserer med det for øye. Et eksempel er Statnett, en

stor arbeidsplass hvor profittmaksimering er blitt ideologien. Der er det nå utskilt et datterselskap hvor ansatte blir plassert i 6 måneder. Etter det skal de konkurrere om jobbene, også med utenlandske selskaper, sa han. Bedriften frarister seg på den måten arbeidsgiveransvaret, gjennom outsourcing. Han syntes derfor nr. 1302 var et godt forslag.

Han pekte også på punktet om miljø, der NEKF hadde foreslått et nytt strekpunkt 12, om kraftsamarbeid i Norden, fordi markedet måtte sees i sammenheng. Det dreide seg imidlertid ikke om felles kraftforsyning.

– I det perspektivet må vi se gasskraft, der vi må stille klare miljøkrav, sa han og syntes det var positivt at statsministeren ville utsette byggestart. Det var viktig å benytte eksisterende energiforsyning, sa han. Det var kun det private forbruket som hadde økt med 1-1,5 prosent.

– Det er ingen krise!

Dirigenten sa at det nå kom flere som hadde trukket seg, sist Roy Pedersen, og hun syntes åpenbart dette var i orden.

Egil Mongstad, FF, sa at han skjønte ikke denne privatiseringsdebatten så godt. Han trodde at privatiseringsdebatten måtte dreie seg om hva det offentlige burde ha under offentlig styring, ikke hvem som var best til å utføre den enkelte tjeneste. Den siste delen av debatten ville han ikke kommentere. Han viste til forslag 963 punktet om overskuddsdeling som var fremmet av hans forbund. Etter hans mening var det nå en slags lotto om overskuddsdelingen. Han syntes LO skulle utrede nærmere for hva som kunne gjøres for å få til en bedre ordening.

Han viste også til forslag 1234 om vertikale tariffavtaler. Han var ikke mot slike ordninger i noen bransjer, f. eks. innen grafisk, men det ville være en ulykke for LO om dette ble et generelt prinsipp. Han trodde tvertom at det ville bli mer behov for horisontale tariffavtaler. Det kommer stadig nye profesjoner og kapitalen trekker seg tilbake. Tariffavtalene burde være mest mulig like fra bedrift til bedrift.

– I denne forbindelse foreslår jeg at LO innkaller til en konferanse – gjerne en internasjonal konferanse hvor man kan drøfte hva som kan gjøres når overenskomster blir brukt mot hverandre.

Vi ser hva som skjer med trikken i Trondheim og med Zinken i Odda hvor man er utsatt for utskillelse. Til slutt viste han til et punkt i FFs handlingsprogram hvor man legger føringer for hvem det offentlige skal kunne gjøre innkjøp fra, kun bedrifter med landsomfattende overenskomster.

Freddy Lindquist, NKF, sa at han syntes sekretariatets innstilling til handlingsprogram var spenstig og hadde sterke føringer, men det var ikke

alt som var like godt. Kap. 4 syntes han var mindre bra «Vern om velferden», strekpunkt 2. NKF ønsker at sykehusene skal drives av fylkeskommunene.

Statlig eierskap løser ikke problemene, det skaper bare mer byråkrati og økt sentralisering. Det er ingen garanti for et likt tilbud over hele landet, for det krever lokal kunnskap. Han oppfordret til å støtte forslag 637. Dessuten hadde han en liten anbefaling til representanten Hans Petter Hansen om å låne litt litteratur av NKF om privatisering, den er i likhet med litteraturen på folkebibliotekene gratis.

Reidun Wahl, Oslo, registrerte at sekretariatet åpner for økt bruk av egenandeler og behovsprøving.

– Nå som inntektsforskjellene øker – samtidig som det er ressursmangel i helse- og sosialsektoren – kan sånne tanker være fristende. Men vi i LO i Oslo vil advare mot en slik utvikling. Hele fundamentet for velferdsstaten bygger på at det skal være generelle rettigheter uavhengig av inntekt og klasse. Det må ikke bli sånn at vi må ha med ligningsattest til legen, sa hun. Egenandeler og behovsprøving er et skritt mot private løsninger for de rike og fattigkassestempel for andre.

– I dag er det svindyrt å gå til lege. Da er det ikke noe rart at man får knoppskyting av velutrustede private klinikker i storbyene. Vi i LO står for solidaritet. Det er ikke solidarisk å overlate ansvaret for helsetilbudet til private helseforsikringer. Vi vil ikke at ansettelsesavtaler bestemmer plassen din i helsekøen, sa hun og ba kongressen støtte forslagene 9-4-13 og 9-4-14.

– Dette betyr ikke at vi vil at de rike skal slippe billig unna. Men inntektsutjamning må først og fremst skje over skatteseddelen. Derfor opprettholder vi også forslag 9-4-12.

Hun pekte på at LO-Aktuelt er et nyttig og inspirerende forum for tillitsvalgte og viste til en tankevekkende artikkel i siste nummer om utdanning og klasseforskjell mellom kvinner.

– Liksom Jagland nevnte i sin tale i går, og Audny Gjørseter og flere andre i dag, kom det fram hvor viktig barnehageplasser er for kvinners muligheter, sa hun og foreslo følgende setning føyet til på slutten av uttalen om «Familie og likestilling»: «På lengre sikt må målet være tilbud om gratis barnehageplass til alle barn.»

Hans O. Felix, NEKF, tok ordet til kap. 3. Det var en representant i går som hadde snakket om at arbeidsledigheten kunne være avskaffet innen år 2000, og at problemet ville bli det stikk motsatte – at det blir for lite arbeidskraft. Han trodde ikke dette var en riktig beskrivelse, derfor var det viktig å fortsette både reformarbeidet og kampen mot ledigheten. Og det er viktig å legge til rette for reformene mens det er gode tider. Derfor støtter

NEKF forslaget under kap. 3, men ønsker å forsterke avsnittene 7 og 8. Pendlere på anlegg er særlig aktuelle i denne forbindelse. Løsningen for mange er å jobbe lengre dager for å få tid hjemme, vanligvis 11 dager i jobb med fri søndag på anlegget, deretter 2 frihelger med 5 avspaseringsdager. Prøv 30-timersuka på denne gruppa først! Han slo også et slag for tariffestet rett til etter- og videreutdanning, da de viser seg at en lov ikke vil dekke alle behov.

– Vi ønsker tariffestet rett til etterutdanning som også gir eldre arbeidstakere med eldre fagutdanning mulighet til å oppdatere sine fagkunnskaper. Vi kan ikke regne med at det er garantert med lovfesting.

Bente Løvaas, N.N.N., hadde levert inn forslag til kapitlet om næringspolitikk. Hun hadde ikke fått svar fra statministeren da hun spurte om Freia-konsesjonen. Konesjonsloven skal ivareta norske næringsinteresser og arbeidstakerne, og det gjelder flere enn Freia, sa hun og nevnte eksempler som Viking, Nordiska Filt og nå Rio Tinto som opererer uten konsesjon. Hun fant at departementet har en svak praksis når det gjelder å håndheve konsesjonsloven. Hvorfor?

– Kan det ha noe å gjøre med at man ikke ønsker å regulere kapitalen? Vi ser også hvordan myndighetene prøver å hjelpe RGI til konsesjon ute på bekostning av lokale fiskere. Er det uttrykk for den samme holdningen? Det virker som om konsesjonen er en uforpliktende formalitet og at selskapene deretter kan gjøre hva de vil. Våre nye eiere på Freia mente åpenbart at det var slik da de satte i gang endringer etter et halvt år, tross i konsesjonsvilkårene. De passet ikke inn i planene.

Hun tok også for seg sykelønnsordningen i kapitel 4. Hun var klar over at man ikke skulle ta alt som blir sagt fra talerstolen for god fisk, heller ikke når statsministeren stilte seg som garantist for den nåværende sykelønnsordningen. Hun hadde jobbet en del med dette og hadde lest regjeringens velferdsmelding fra 1995 der det ble framholdt at regjeringen ville arbeide for å få sykefraværet ned og ikke ville foreslå endringer i ordningen, men den ville vurdere den. Der står det også at regjeringen, med henblikk på endringer i befolkningsstrukturen, regnet med at utfordringen til å holde sykefraværet nede ville bli stor, slik at man allerede nå måtte se på hva som eventuelt måtte gjøres med sykelønnsordningen.

– Det betyr at vi må slå ring om ordningen, uansett hvilken regjering vi har, sa Løvaas.

Hun tok videre opp situasjonen for tillitsvalgte i konsern. – I Freia har vi fire beslutningsnivåer over den norske ledelsen, pluss et europeisk overstyre over de 18 sjokoladefabrikkene. Det faglige arbeidet stilles på prøver under slike forhold, sa hun og ville sterkt anbefale forslaget om styrke de tillitsvalgtes arbeidsmuligheter i konsern.

Astrid Lundquist, NTL, var også av dem som snakket om privatisering. Hun hadde sine erfaringer innenfor forskningsmiljø, der jobben ble privatisert for 11 år siden. De såkalte premissene for privatisering ble selvfølgelig ikke oppfylt. Med dette fraskrev det offentlige seg ansvar for hva det skal forskes på, et ansvar de private gjerne overtar, og de ønsker forskning som gir profit.

– Men privatisering betyr blant annet også egenandeler på omsorg, sa hun. NTL kunne ikke støtte sekretariatets forslag om økte egenandeler og behovsprøving. Hun viste til forslagene 9423 og 9424, om justering av sekretariatets forslag. Det innebærer at man må holde seg unna helsa. Lønnskontoen skal ikke være avgjørende for om man går til lege eller ikke. Å utsette legebesøk for at lønna ikke strekker til kan få alvorlige konsekvenser.

Øivind Westeng, NKF, syntes det var mange gode forslag i utkastet til Handlingsprogrammet, som det var lett å slutte seg til. Men ingen regel uten unntak, og han var sterkt uenig i forslaget om at staten skal overta sykehusdriften. Vanskelighetene skyldes mangel på personale og økonomi, og det løses ikke ved at staten overtar. De sentrale myndigheter må i stedet sørge for bevilgningene. Når det gjaldt regional arbeidsfordeling sykehusene imellom var det en oppgave som best kunne løses lokalt. Han pekte på at sykehusdebatten engasjerer folk og det er også et spørsmål om lokaldemokratiet. LO hadde bygget opp lokale tillitsmannsapparater. Han var redd det som var bygget opp lokalt kunne bli ødelagt ved at staten overtok. Det burde fortsatt være fylkeskommunal drift av sykehusene.

Bjørgh S. Tørresdal, FF, imøtegikk dem som ikke ville ha gasskraftverk på grunn av forurensning. Energi må vi ha, både til husholdningene og bedriftene. Da er den minst forurensende metoden å foretrekke – og det er gass.

Hun tok ellers opp forutsetningen for å få ledighetstrygd. Skoleungdom som kommer i jobb, men blir permittert, får ikke rett på ledighetstrygd fordi de ikke har tjent nok. Det gjelder ikke bare ungdom, det gjelder også godt voksne som har tjent for dårlig.

Når ungdommene ikke har tjent nok i løpet av kalenderåret, blir de henvist til sosialkontoret. Der sier de at de også må betjene låne. Men da sier sosialkontoret: – Har du ikke kausjonister? Dette er ting som ikke bare rammer ungdom, det kan også gjelde fiskeriansatte. Har de tjent under 50 000 i kalenderåret, får de ingen ledighetstrygd. Men hvis du har tjent 51 250, kan du plusse på ledighetstrygda. Eneste unntaket for denne blodig urettferdige ordningen i velferdsstaten er de som er i militære. De kan få

betalt i 12 måneder.

– Det er også her de svakeste og deltidsansatte som rammes hardest, sa hun som hadde håpet at Yngve og Thorbjørn nå hadde vært i salen og kunne love at denne blodige urettferdigheten mot de arbeidsledige ble avskaffet.

Inge Mellemsæter, NKF, sa til representanten Jardar Hendrichsen at det ikke bare var i FF at man arbeidet for å innføre antikontraktørklausuler. I handlingsprogrammet for Møre og Romsdals 36 kommuner ville NKF arbeide for at det kom inn en slik klausul. Man gikk sogar inn for at de firmaer som det offentlige handlet med, skulle ha nødvendige tariffavtaler og skikkelige lønns- og arbeidsvikår. Dette gjaldt også bedrifter innenfor hotell- og restaurantnæringen. Vi gjør derfor også litt for andre, Jardar!

– Nå som vi står på terskelen til et nytt århundre, er det viktig å se hvordan høyrekreftene i dag markerer seg. De står klar til å sette faglige rettigheter flere tiår tilbake. De vil innføre karensdager under sykdom, som den enkelte skal dekke selv. De vil også redusere ytelsene til sykelønn ned til 80% av full lønn. De vil gå til angrep på Arbeidsmiljøloven og svekke ansettelsestryggheten og liberalisere for tidsbegrensede avtaler med arbeidstakerne. Dette vil særlig ramme kvinner hardt, og det er derfor også et angrep på likestillingen i samfunnet.

– Som LO-medlemmer må vi derfor studere nøye hvordan de enkelte partier stiller seg til faglige rettigheter. En del politikere gir til og med fra seg styringsretten ved privatisering fordi de er udugelige som politikere. Vi risikerer derfor å gå årtier tilbake i sosial trygghet hvis høyrepartiene overtar.

Det var etter hans mening bare det fagligpolitiske samarbeidet som kunne sikre de faglige og sosiale rettighetene i tiden fremover. Til slutt kom han inn på at ansatte i privat sektor også måtte få bedre muligheter til å delta i politisk arbeid. Nå er det for mange for vanskelig å få fri til slike aktiviteter. Han henviste i den forbindelse til forslag 948 og avsluttet slik:

Forslag 948 legger forholdene til rette for at privatansatte i større grad kan delta i den politiske debatten, det vil også gi med større forståelse for det arbeid de offentlig ansatt utfører. Det hadde han opplevd lokalt.

Lydia Ringstad, HK, holdt dette innlegget:

Jeg har en del synspunkter under Kapittel 7 om Miljø side 22 der det står i tredje avsnitt: sitat: avsnitt 3 – Det er viktig osv. se heftet!

Det er en kjennsgjerning at kvinner har større sykefravær enn menn! Hvorfor er det sånn? Det er innen varehandel- helse- og omsorg at vi har størst sykefravær, og i disse yrkene er det flest kvinner. Også i arbeid som er styrt av samleband på produksjonsbedrifter er det mange kvinner.

Alt dette er svært ensidig arbeid, og meget belastende for deler av kroppen. Dette resulterer i belastningslidelser, og ofte langtids-sykemeldinger.

Svært mange kvier seg for å sykemelde seg, og resultatet er at de utsetter seg for et stort fysisk og psykisk press som til slutt slår ut i kroniske lidelser. Og de ender opp med uførepensjon, ofte i altfor ung alder. Her må arbeidsgiver, tillitsvalgte og verneombud i skjerpene retning sørge for at det gis mulighet til avsløsning ved sånne typer arbeid.

Vi har i dag den situasjonen på mange arbeidsplasser at det er for liten bemanning, og dermed gis det ikke mulighet til avsløsning - eller mere varierte arbeidsoppgaver. Det sier seg sjøl at *kassadama på supermarkedet, eller hun som står ved samlebandet på fabrikken* med den samme stilling og de samme bevegelser i 5-6 timer og ofte mere om gangen, får store belastningsskader.

Arbeidsmiljøloven har klarer bestemmelser på dette området. I § 12 pkt. 2 - «Tilrettelegging av arbeid»: Sitat: se avskrift. og i § 14 der det står at: Sitat: se avskrift. Strek pkt. 3 - + 5 - veivalg! Hvis vi, ikke bare Yngve + Ester + toppene i LO på det lokale plan kan påvirke våre tillitsvalgte og verneombud til å påse at lovverket blir fulgt på dette området, har vi kommet et stort skritt i riktig retning når det gjelder å få satt sykefraværet ned i framtida.

Arb.m. 1. § 12 Tilrettelegging av arbeidet pkt. 2.

En skal tilstrebe å unngå ensformig gjentagelsesarbeid - og arbeid som er styrt av maskiner el. samleband på en slik måte at arb.takerne er forhindret fra selv å variere arb.takten.

Arbeidet skal ellers søkes utformet slik at det gir muligheter for variasjon og for kontakt med andre, for sammenheng mellom enkeltoppgaver og for at arbeidstakerne kan holde seg orientert om produksjonskrav og resultater.

§ 14 der det står at: Arb.givere skal sikre at hensynet til arb.takernes sikkerhet, helse og velferd blir ivaretatt på alle plan i virksomheten - ha løpende kontroll med arbeidsmiljøet og arbeidstakernes helse, når det kan være fare for at påvirkninger i arbeidsmiljøet kan utvikle helseskader på lang sikt.

Tore Tømmerdal, FF, syntes det har vært en fin kongress som har fått fram de gode resultater arbeiderbevegelsen har stått sammen om. Han syntes det er bra at det blir bygget gasskraftverk, det gir minimale utslipp og miljøproblemer. Forståelsen synes økt for det fagligpolitiske samarbeidet - nå ser vi resultatene. Motstanden mot Schengenavtalen og holdningen til EU forundret han. Det sies at vi ikke har innflytelse - det er jo nettopp fordi vi har bestemt det selv ved å si nei til EU-medlemskap at vi ikke har innflytelse. Fullt så ille er det heldigvis ikke, vi deltar i en del komiteer på det forberedende plan. Motstanden mot Schengen var overraskende. Dette er bare

en videreføring av avtaler i Norden. Den skal gi bedre kontroll i kampen mot narkotika, mot nazister, mc-gjenger, drapsmenn, gisseltakere og menneskehandlere osv. – kort sagt de som lever på feil side av loven. Dessuten er avtalen underlagt folkevalgt styring, og det norske Datatilsynet følger med. Er det en trussel mot personvernet at vi holder bedre oppsyn med for-bryterne?

Tormod Jarsve, NKF, syntes det siste innlegget krevde et ordentlig svar. Dessverre var han ikke selv så flink til å ta slikt på sparket, men han håpet noen andre ville gjøre det seinere. Så gikk han over til sitt egentlige innlegg:

Jeg har registrert en viss utålmodighet fra fler om større tempo i utvikling/løsning av ulikelønnsproblematikk: Likelønn:

«Bestrebelsene for utjevning av lønningene bør ta sikte på en alminnelig minskning av lønnsforskjellen gjennom heving av alle kvinners lønnsnivå, i første rekke på onråder hvor dette ligger særlig lavt. Målet må være at arbeidsomkostningen skal bli like stor enten arbeidet utføres av kvinner eller menn. Utjevningen må ikke begrenses til de forholdsvis fåtallige tilfelle hvor menn og kvinner er sysselsatt i fullstendig likt arbeid.»

LO's representantskap – 1946

Det er altså grunn til å si: «Vær utålmodig menneske!»

I beretningsdiskusjonen i går skrøyt jeg av LOs begynnende «kvinneprofil» – men jeg stilte også spørsmål om hva LO hadde gjort med deltidsproblematikken og 6-timersdagen i Kongressperioden.

Jeg fikk svar av Esther – hun sa «sånn omtrent» at 6-timersdagen hadde LO ikke gjort noe med for det var «ikke høyt nok prioritert».

Dette var vel ikke noe overraskende svar – men det krever oppfølging!

Jeg er derfor særdeles godt fornøyd med den nærmest overveldende støtten som har kommet til kravet om 6-timers normalarbeidsdag i denne debatten!

Argumentene som nyttes går i stor grad på å se sammenhengen mellom bruk av deltid: – og nødvendigheten av en skikkelig arbeidstidsreform.

Jeg minner da om at ved inngangen til denne kongressperioden var arbeidstida slik fordelt i arbeidslivet (talla er fra 1994):

– Hele 46 % av de yrkesaktive kvinnene jobba deltid. Gjennomsnittlig arbeidstid pr. uke var 29,9 timer.

– Til sammenligning - 90 % av oss menn jobba heltid og i snitt hadde vi 38,4 timer i arbeidstid i uka.

Wenche Bjørnebekk refererte i tillegg til tall som sier noe om livssituasjonen - det er ikke bare på arbeidsplassene arbeidstida fordeler seg slik – i heimen fordeler tida seg sånn:

Begge heltids yrkesaktive: menn – 2 t 36 min og kvinner 4 t 08 min.

Dersom mannen er heltid og kvinnen er deltid: menn 2 t 51 min og kvin-

ner 5 t og 24 min.

Altså – det er kvinnen som i stor grad «bærer» det hele – også hjemme. Det skal jeg ikke moralisere over, men noen og hver av oss bør vel antakelig ta dette inn over oss.

Innlegget fra Wenche Bjørnebekk, Heidi Larsen med flere synliggjør på en meget god måte at denne reformen – 6-timers normalarbeidsdag, egentlig er overmoden – eksemplene som ble brukt dreide seg både om lønn og ulikelønn og deltidsproblematikken og hvordan disse problemene kan få sin løsning gjennom 6-timers normalarbeidsdag!

Jeg synes de argumenterte godt for at så lenge arbeidstida er så ulikt fordelt vil det være vanskelig – kanskje umulig - å avskaffe systemet med «lønn etter kjønn» eller å oppnå full likelønn.

Arbeidstida må endres slik at den normale daglige arbeidstida blir mulig å gjennomføre både for kvinner og menn.

Altså: Utgangspunktet må være som i alle de andre arbeidstidsreformer vi har vært gjennom til nå: *Normalarbeidsdagen!* i dette tilfelle 6-timers normalarbeidsdag innenfor rammen av 07.00–17.00. Dette er altså også et nødvendig forsvar av normalarbeidsdagen. Både NHO og KS har forsøkt å svekke den! Alle andre ordninger med 30 timers uke bør være unntak fra 6-timers normalarbeidsdag og bygge på 6-timers normalarbeidsdag, når det gjelder ulike kompensasjons- og avspaseringsordninger.

Arild Hamre, HRAF, sa tidligere på kongressen at det er en utfordring å integrere våre nye landsmenn i arbeidslivet på en skikkelig måte. Det samme mener vi i Hotell og Restaurant, og da er det skuffende å oppleve at forslag om dette blir pakka inn i bomull til de grader i forslaget til handlingsprogram. Der står det bare at Norge må ta et større ansvar for flyktninger og asylsøkere – hva er dette for slags formulering? Det er ikke mye integrering i arbeidslivet i den. Vi må se i øynene at det er ikke like naturlig for alle innvandrere å organisere seg som for oss. I mange land er dette forbundet med stor fare.

– Mange kommer fra land hvor det ikke er vanlig å være fagorganisert. De kommer fra steder hvor kampen for faglige rettigheter er en strid som kjempes hver dag. I noen land er også fagforeningene korrupte. Det er derfor et stort skritt for dem å organisere seg. Det kom likevel 6 stykker på mitt kontor nylig og sa at de ville organisere seg.

– De ville gjøre det, ikke bare fordi de lå 15–20 kroner under minstelønnssatsene, men de var overvåket av ikke mindre enn seks kameraer på den restauranten de arbeidet. Det var bl.a. et kamera ved oppvasken for at eieren skulle kunne sjekke at man ikke spiste maten som ble båret ut fra gjestene. Det hadde tatt disse innvandrerne 8–10 år før de tenkte på å organisere

re seg – før de hadde mot til å organisere seg.

Vi husker hvordan det var på konflikten ved SAS-hotellet – en konflikt som vi vant fordi ledelsen hadde feilberegnet den internasjonale solidariteten mellom menneskene. De hadde aldri våget å gjøre slik overfor nordmenn. De undervurderte solidariteten og rettferdighetsansens hos folk.

Han understreket at synspunkter på dette måtte komme med i handlingsprogrammet. Man måtte ta ansvar for å få en skikkelig formulering som gikk på solidaritet med innvandrerne. LO bør være det viktigste organet for integrering av innvandrere i det norske samfunn, men det er en lang vei å gå. Det tok fotballspilleren fra Liverpool bare 4 sekunder å vise solidaritet med dokkarbeiderne i Liverpool, men han fikk en hel verden mot seg. Han gikk med den trøya jeg har på meg i dag.

Når vi ser utover kongressalen er det ikke mange innvandrere å se. Vi har derfor en jobb å gjøre. Eller for å si det som Yngve ville ha sagt det: Nå er det pinadø på tide at vi tar ansvar!

Dirigenten takket taleren som var tidligere kollega fra Nordsjøen og fra NOPEF.

Nils-Arild Nesjan, NKF, viste til pkt 9 side 18 hvor det sto noen punkter om rettferdig fordeling. Han var enig i nesten alt som sto der – bortsett fra ett punkt. Det gjaldt statlig overtagelse av sykehusene. Etter hans mening stred dette mot arbeiderbevegelsens målsettinger om desentralisering og styrking av nærdemokratiet. Det er Høyre som har gått i spissen i denne saken og ønsker at staten skal overta 5 regionsykehus. Her går imidlertid sekretariatet mye lenger og vil overta alle sykehusene. Det argumenteres med at man vil få bedre styring og mer effektiv drift.

– Tror noen her i salen at vi vil få bedre styring med sykehusene i Hammarfest, Røros, Harstad eller Gjøvik ved at staten overtar sykehusene. Nei, det tror ikke jeg. Tror dere at vi tillitsvalgte da vil få bedre innflytelse ved statlig eierskap?

Det sies at sykehusene er dårlig drevet og har dårlig økonomi. Det er riktig at de har dårlig økonomi, man hva er grunnen til dette. Den teknologiske og medisinske utviklingen har gått så raskt at omstillingsbehovene er enorme. Jeg skal gi et eksempel. I dag kan man få dialysebehandling daglig og leve et noenlunde normalt liv med det. Før hadde man bare en utvei: å legge seg ned og dø. Slik er det med mange andre sykdommer også.

Esther Kostøl hadde sagt i sin innledning at statlig eierskap ville innebære en mer rettferdig fordeling av helsetilbudene. Hva legger man i et slikt utsagn? Han var skuffet over en slik uttalelse. Han hadde merket seg at også NTL sentralt hadde støttet synspunktet, men samarbeidsorganene i mange fylker hadde gått mot, bl.a. i Agder-fylkene, Akershus, Telemark, Roga-

land og Troms. Hvordan kan man ha backing for et slikt syn da? Hva ligger til grunn for forslaget, spurte han som til slutt sa at han ville stryke hele punktet i handlingsprogrammet. Sykehusene burde ha en desentralisert organisering.

Geyr Røisland, Vest-Agder, henviste til de dårlige snø- og nedbørssesongene de siste årene. Det hadde ført til usikker tilgang på energi til industrien. Samtidig ser vi at mange kraftverk omdannes til aksjeselskaper. Man har i pakt med den nye energiloven gått over til en markedsbasert energipolitikk. Det som da har skjedd i kjølvannet av dette er at det er de profesjonelle som styrer, politikerne har ikke lenger noen innflytelse.

– Skal heller ikke se bort fra den historiske rollen kraftverkene har spilt i Norge i forbindelse med industrireisningen, sa Røisland som ellers mente at det forslaget Rolf Gusland fra Norsk Kjemisk hadde fremmet, var et godt forslag. Han refererte forslaget og sa at LO burde kreve en full gjennomgang av energilovgivningen. Han støttet også et forslag fra Kjell Røttereng som ville gjenreise den sosiale boligbyggingen. Men da måtte man også gjøre noe med den kommunale tomtepolitikken. Det burde til enhver tid være byggeklare tomter tilgjengelig, sa Røisland.

– Vi må sikre at hver kommune sørger for at Husbankens rammer ikke blir gjeldende, sa han.

Her har vi en stor oppgave foran oss. Dette har vi kjent på kroppen i Kristiansand, sa han.

Han tok opp og refererte forslag 608 og mente Ester Kostøl hadde argumentert så godt for det i sin innledning at han ikke hadde noe å tilføye. – LO må holde klar tale. Det holder ikke å si tja. Det vil våre fagorganiserte ikke akseptere. Vi legger ikke sjela i fabevegelsen ut på anbud. Som Yngve ville ha sagt – Vi skal faen ikke .... osv.

Anne Sørli, TD, som kom fra Tele- og dataforbundet var opptatt av bruken av hjemmekontor og distansearbeid. Kongressen skulle ha teknologidag i morgen og hun håpet man da også ville være opptatt av arbeidsvilkårene for dem som har såkalt distansearbeid med hjemmekontor. Det er mange sider ved denne arbeidsformen. Hjemmekontor medfører bl.a. isolasjon. Hvis hjemmet ditt skulle brenne ned på grunn av det installerte arbeidsutstyret, skulle det da gå på din egen eller bedriftens forsikring? Hva med retten til 10-dagers omsorgspermisjon når barna er syke. Kan da arbeidsgiveren forlange at du likevel skal jobbe ved PC'en?

Hun hadde registrert at ingen av forbundets forslag var tatt med i innstillingen fra sekretariatet. Hun fremmet derfor et nytt forslag, nr. 9312, om at det skal være frivillig å utføre arbeidet fra hjemmekontor og at arbeidstakeren skal trygges gjennom lov- og avtaleverket.

Kjell Jamne, Rogaland, ville innledningsvis kunngjøre at han er medlem av Norsk Kommuneforbund. – Privatisering er et tema som vel etterhvert er blitt uttømt. Det ligger inne et forslag til uttalelse som gir Kommuneforbundet alt det kan ønske seg. Dessuten er det et punkt 4 som sier at helse, skole og utdanning ikke skal være gjenstand for privatisering. Hva er det så mer å mase om?

– Jo, det var nettopp punkt 4 som gjorde at han måtte ta ordet. For dem som sitter i kommunestyret og fører kampen der mot dem som vil privatisere, var det lite støtte å hente i dette punktet. De som vil privatisere er som en mus som ganger på en kjeks, de begynner i det ene hjørnet og gnager seg innover. Da vil det være greit å vise til at LO har vedtatt at helse, omsorg og skole skal være undratt privatisering. Da er det fritt fram for resten. – Gi oss den støtten vi trenger mot privatisering og stem for det forslaget jeg har satt fram, sa Jamne.

Han hadde også levert inn to forslag som gikk på den internasjonale situasjon. Et om at LO skal gjøre en aktiv innsats for å få slutt på Cuba-boikotten. Det andre forslaget gjaldt en skarpere uttalelse om Midt-Østen.

– Jeg tror ikke det hjelper med en appell til de israelske myndigheter. Det hjelper vel heller ikke med mitt forslag, men jeg var så opphisset da jeg skrev det at jeg skrev det på bokmål. Og siden det er blitt så fasjonabelt å banne her oppe så sier jeg : Fanden.

Dirigenten Lars A. Myhre konstaterte at fanden var litterært. Den andre versjonen var banning.

Birger Blomkvist, NKIF, viste til og refererte forslag 543 fra Kjemisk, og fant ingen motsetning mellom dette og solidaritetsalternativet – tvert imot. I sekretariatets forslag om veivalg var det et svakt punkt når det het at det skal arbeides for muligheten for 5 ukers ferie. Dette er for ullent, og hans viste til forslag fra Kjemisk om at 5 ukers ferie gjennomføres i perioden. Ellers hadde han reagert på et innlegg fra en representant fra grafisk som sa at kjemisk bare var interessert i å brenne opp gassen – det er vi ikke, vi vil foredle den til elektrisitet. Kjemisk organiserer arbeidstakere i kraftkrevende industri, den trengs også i framtida, den videreføder store verdier for landet. Da trengs også energi. Nå produserer ikke Norge så mye energi som vi bruker selv. Hva er da alternativet til vannkraft? Skal vi bygge ned industristedene? Det må finnes løsninger som gjør at vi både kan bli en miljønasjon og være en industrinasjon. Blomkvist var glad for den tilslutning til gasskraftverk som var kommet.

Leidulf Dahle, NKF, tok fatt i kap. 4 – Vern om velferden. Hans utgangs-

punkt var at offentlig sektor er et redskap for å realisere våre politiske mål. Kongressen har tre målsettinger litt fritt sitert – rettferd, solidaritet, demokrati. Privatisering er et angrep på de faglige rettighetene, det gjør lavtlønte til tapere. Det er alvorlig nok, men bare en side av saken. Det er også viktig å minne om kommunesektorens rolle i vårt demokrati, hva slags samfunn vi egentlig vil ha. Offentlig sektor er ei motvekt mot markeds-kreftene. Vi er med rette stolte av solidaritetsalternativet. Det ville ikke vært like vellykket uten en sterk offentlig sektor å spille på. Av 150 000 nye arbeidsplasser er over halvparten, 80 000, kommet her. Privatisering vil gjøre slikt mye vanskeligere. Det er uforenlig med målet om full sysselsetting. Mange er bekymra for det såkalte rådmannsveldet. Det har vokst fram nettopp på grunn av at lokalpolitikere selv har delegert fra seg. Dette er en betenkelig utvikling, for det kan bety at politikere ikke får anledning til å gripe inn i konkrete saker. Det kan redusere interessen for lokaldemokratiet.

Wenche Kvan, Rogaland, sa at det er sysselsettingen som sikrer velferden i landet. Det har vært flere gode innlegg om dette. Det er håpløst når det står i handlingsprogrammet at staten skal overta sykehusene. Da tenker vi ikke på de ansatte og kosevansene for dem. Dette er en sentralisering - vi er for desentralisering og medvirkning. Privat sektor ville kalle det nærhet til kunden, her er «kunden» befolkningen i det ganske land. Sentralisering er noe lederne i det private næringsliv har stor tro på, la ikke oss i LO havne på samme linje. Vi må kreve grunnlag for en desentralisert bosetting med gode levekår. Videre framholdt hun at de som ikke kan bruke skolemedisin og er avhengige av alternativ medisin også må få hjelp av det offentlige. Det hadde vært mange innlegg mot privatisering. Selv sto hun på talerstolen for å opprettholde forslag fra LOs samarbeidsorgan i Rogaland om å si nei til privatisering av offentlig sektor, og da ikke bare helse/omsorg og utdanning.

Stein Stugu, NNN, grep fatt i Tore Tømmerdals positive innlegg om Schengen. Det var for han to viktige grunner med å vente med den beslutningen. For det første skal toppmøtet i EU ta stilling til saken den 16.–17. juni, vi bør i hvert fall vente på utfallet av dette møtet. For det andre har Lund-kommisjonens arbeid ryddet opp i et system som har medført at trolig ganske mange i denne salen har vært utsatt for overvåkning, og han følte seg ikke trygg på at Schengen ikke kunne bety noe av det samme som vi nå selv har tatt et oppgjør med. Han tok også opp et endringsforslag til kapittelet om internasjonalt samarbeid og setningen som går på økt behov for forpliktende internasjonalt samarbeid. Han fryktet et system som skaper stadig større avstand mellom de som beslutter og de som besluttes

over, og ønsket istedet en uttalelse i retning av å bygge ned dette systemet. Han viste også til sitt forslag om konsernfaglig samarbeid. Ansatte i en Ringnesbedrift må forholde seg til beslutninger i 4 nivåer, og det er svært varierende betingelser for konsernfaglig samarbeid selv i Orkla, som er et konsern som gir uttrykk for at de tillitsvalgte skal ha arbeidsmuligheter som gjør det mulig for dem å påvirke beslutningene.

Finn Bærland, NKF, holdt dette innlegget:

Dirigent, kamerater

Vi er på denne kongressen i en spesiell situasjon. Vi kan konstatere at det norske samfunn er inne i en helt annen utvikling enn de fleste land vi kan sammenlikne oss med.

Vårt solidaritetsalternativ har via et omfattende faglig-politisk samarbeid brakt landets økonomi, sysselsetting og reallønnsutviklingen inn på et spor som arbeiderbevegelsen i andre land misunner oss.

Den norske modellen for samarbeid mellom partene i arbeidslivet og staten, har vist hvilken betydelig innflytelse arbeiderbevegelsen har når den opptrer samlet, og med vilje til å prege og forme norsk økonomi og norsk samfunnsutvikling.

Vi innbys nå til å være med å vedta LOs handlingsprogram, inkludert LOs forsterkede solidaritetsalternativ. Dette innebærer at vi fører videre det betydelige reformarbeid solidaritetsalternativet er, inn i en ny tid, med vilje til å prege og forme utviklingen inn mot nye dristige reformer i og for det norske samfunnet.

Sammen med det Thorbjørn betegnet som et stort nasjonalt løft vil LOs forsterkede solidaritetsalternativ bety at arbeidsfolk, får nye muligheter til å leve et meningsfylt og verdig liv.

Jeg skal ta for meg en av de reformene som vil bli helt sentral i årene som kommer, nemlig etter- og videreutdanningsreformen.

Både av hensyn til

- 1) den enkelte arbeidstakers mulighet til å utvikle seg sjøl i voksen alder
- 2) av hensyn til stadig å kunne gjøre en best mulig jobb og sist – men ikke minst
- 3) av hensyn til norsk arbeids- og næringslivs konkurransevne, vil en systematisk helhetlig og gjennomtenkt etter- og videreutdanningsreform være grunnleggende sentral

Etter- og videreutdanningsreformen er berørt i mange av de dokumenter som kongressen skal behandle.

Disse forskjellige forslag og formuleringer skal sammen med LOs handlingsplan for etter- og videreutdanning nedfelles i nye årlige handlingsplaner.

Det er viktig at disse er så gjennomtenkte og helhetlige at de sammen

med partiets programvedtak, i detalj kan fastlegge hvordan etter- og videreutdanningsreformen skal gjennomføres.

Vi i NKF har brukt mye tid på dette og vi mener at følgende prinsipper må ligge i bunn for reformen som skal utformes:

1. Stortinget må vedta lov om rett til permisjon for utdanningsformål.
2. Det må etableres fond som sikrer arbeidstakerne full lønn i permisjonstiden. Arbeidstakeren, arbeidsgiveren og staten innbetaler til fondet.
3. Undervisningen må finansieres. Likestilling mellom unge og voksne forutsetter at staten finansierer formelt kompetansegivende undervisning.
4. Utdanningstilbudet må kanaliseres og dimensjoneres i forhold til fremtidens arbeidskraftbehov. Partene i hver sektor definerer sektorens behov. På nasjonalt nivå deltar staten sammen med partene i hver sektor for å kanalisere og dimensjonere tilbudet.

For å skape en tydelig og strukturell forståelse av hva prinsippene i etter- og videreutdanningsreformen innebærer ber jeg om at redaksjonskomiteen inkluderer disse prinsippene og formuleringene i Handlingsprogrammet.

Dirigenten fant ikke grunn til å strekke ut møtet, og fikk oppslutning om å heve møtet kl. 23.00, og på den andre siden å kutte ned lunsjpausen onsdag til en time.

Rolf Andreassen, NTL, mente det var viktig å få til en holdning i gasspolitikken som forener både miljøinteressene og gasskraftinteressene. NTL tar statsministeren på ordet, sa han, og viste til sekretariatets forslag s. 7 – Miljø, 1. avsnitt om gasskraft, og til tilleggsforslag til dette side 66 nr 1304-1.

Han refererte så forslaget som han betraktet som et kompromissforslag når det gjaldt motsetningen mellom kraftverk og miljøhensyn. Forslaget fra NTL hadde støtte i NKF og store deler av miljøbevegelsen, og han håpet på denne bakgrunn også at man kunne få enighet om dette på LO-kongressen, ja også fra Kjemisk Forbund og Fellesforbundet. Forslaget var ment som et alternativt forslag til handlingsprogrammet s. 53, pkt. 9-7-3.

Han foreslo videre at forslag 1 skulle inn i Handlingsprogrammet side 22, før siste setning, og hadde støtte for dette fra Kjell Thu i NKF. NTL ville videre ha forslag 2 som en utvidelse av nestsiste strekpunkt under «veivalg».

– Jeg håper på en samlet kongress om dette kompromissforslaget. Det vi ellers kan risikere er at vi får en splittet kongress. For noen vil nok dette fortone seg som å spise kameler, men skal vi gjøre det, kan vi gjøre det sammen! sa representanten.

Aud Riise, FF, spurte om Esther Kostøl nå husket hva hun hadde sagt under den fagligpolitiske konferansen i Øystese da det stormet som verst rundt Televerket. Vi måtte ikke gjøre den til en forvaltningsbedrift for da ville Høyre gå videre med en privatisering, sa Riise.

Hun gikk så over til å snakke om statlig overtagelse av sykehusene, strekpunkt 2 under kap. 4 i handlingsprogrammet. Hvorfor skal staten overta sykehusene? Aldri har så mange fått behandling for alvorlige sykdommer ved sykehusene, aldri har det vært så kort tid for behandling av alvorlige sykdommer som nå. Skal staten stå for lokale helseplaner – for utviklingen og gjennomføringen av disse? Det har foregått en grundig debatt om hvem som skal eie og drive sykehusene både gjennom Hellandsvik-utvalget og og senere i parti og regjering, pekte hun på. Hun understreket at nærhet til problemene er viktig, og om staten skulle overta ble det på en måte som om «kongen i København» styrte på nytt.

Hun pekte også på at de sykehusene som blir drevet av staten er prega av liten kostnadseffektivitet, dårlig vedlikehold og dårlig styring. Rikshospitalet var et eksempel på det. Hun fremhevet det gode regionale samarbeidet og nærhetsprinsippet som en viktig del av demokratiet og ville avvise innstillingen om statlig overtagelse.

– Går vi med på det forslaget gir vi Fr. P og Carl i Hagen et godt våpen mot AP i valgkampen, sa hun og konstaterte at LO var enig med disse ifølge innstillingen. Med andre ord, vi svekker verktøyet vårt, AP som vi bruker for å nå våre mål.

Hvorfor ønsker Høyre og Fr. P. statlig eierskap? De vil nok ikke stoppe med det. I neste omgang vil de privatisere, det blir lettere med statlig eierskap. Vi har ingen garanti for at vi fortsatt har en A-regjering etter valget, og alle er vel enige om at privatisering av slike viktige helsetjenester skal vi ikke ha noe av.

Ivar Teigen, NKF, konstaterte at det var første gang LO-kongressen hadde «Fred» blant slagordene på veggen. Det var noe av det mest positive som det var lagt opp til. Uten fred er det ikke mulig å gjennomføre noe av det vi ønsker. – La oss huske det når vi beskriver all den elendigheten som jeg ikke riktig kjenner igjen fra virkeligheten, sa han og siterte fra boken som heter «Det er alltid mulig å mistrives».

Han kommenterte så miljøinnstillingen og husket da vi begynte med oljeutvinning i Nordsjøen. Da var det også nok av dommedagsprofeter. Det samme nå. Det blir satt på spissen hver gang.

Han minnet om at vi har skapt oss enorm teknologisk kunnskap. Samtidig har vi et ansvar overfor den del av verden som ikke har samme muligheter. De må også ha rett til å ta ut sin del.

I Bergen er det tre store forskingsinstitutter som er fullt beskjeftiget med å utvikle teknologi for gassbasert industri. Vi må komme videre for å få best mulig utnyttelse av naturressursene, på en mest mulig miljøvennlig måte. Ting blir satt på spissen, og han registrerte at EU-motstandere nå klammer seg til EUs forsøk på å stoppe gasskraftverk her.

– Dette er luksusproblemer. Det er fullt mulig å utnytte ressursene og teknologien.

Han hadde også kommentarer til familiepolitikken og likestilling, men taletiden var utløpt.

Finn Erik Thoresen, Sekretariatet, tok for seg sekretariatets behandling av internasjonale spørsmål. Det er god tradisjon i LO at viktige faglig/politiske spørsmål sendes ut på høring. Avsnittet om Schengensamarbeidet var ikke blitt sendt ut, og det beklaget han. Høring skaper diskusjon og kunnskap. Han følte at kongressen ikke hadde tilstrekkelig grunnlag for å uttale seg om dette spørsmålet nå og støttet forslaget om at regjeringen utsetter behandlingen.

Han hadde også en annen kommentar i tilknytning til EU og minnet om at vern om faglige rettigheter sto sentralt i debatten om EU-medlemskap. I EØS-avtalen er innebygget en vetorett og i den forbindelse viste han til forslag 955, om at vetoretten må brukes dersom det dreier seg om forringelse av eksisterende rettigheter.

Han tok så for seg kampen mot rasisme som LO og Norsk Folkehjelp har tatt opp. Den er viktig, med den økende fremmedfiendtlighet og annet grums som vokser fram. Innvandrere gjøres til syndebukker, bl.a. for arbeidsledigheten. Det er som på nazi-Tysklands tid da jøden fikk skylda for alt galt.

– Men rasisme har mange ansikter, sa Thoresen. Noen mener de er bedre enn andre fordi de har hvit hud, andre fordi de er menn, atter andre fordi de er heterofile. De finner en grunn til å si seg bedre enn andre. Dette reaksjonære og diskriminerende tankegods må vi bruke tid og krefter på å bejempe sammen.

Berit Rustad, NKF, tok for seg arbeidsledigheten. Den er gått ned, men fortsatt er mange uten arbeid, mange har gått ledige i lang tid. Forestill deg tanken om at ingen har bruk for deg! Mange har slike tanker å stri med i hverdagen.

De som skal ha jobb, må ikke bare ha gode karakterer, de må ha toppkarakterer. Den profittsøkende arbeidsgiver trenger mer og mer spesialkompetanse, mer og mer fagkompetanse. Det er ingen åpning for kronisk syke eller folk på attføring. Husk at vi i dette landet har 300 000 bevegelseshemmede, men disse støtes bort i dagens arbeidsmarked. Mange havner på uførepensjon, men for de mange dette gjelder, blir de trygdet etter lave

satser. Samtidig er mediene bare opptatt av å fremheve rike og vellykkede mennesker, mens andre såvidt kan holde hodet over vannet.

– Dette er våre medmennesker og fagforeningskamerater. Etter min mening kan vi ikke være fornøyd før alle som vil og kan få et arbeid som er meningsfylt og som kan sikre deres fremtid. Vi i fagbevegelsen har gjennom moderasjonslinjen lagt grunnlaget for at ledigheten kan gå ned. Samtidig opptrer eierinteressene usolidarisk og vil berike seg sjøl. Det er derfor på tide at vi roper et varsko og sier at nok er nok.

– Jeg representerer et forbund med liten eller ingen arbeidsledighet, men nye selskapsdannelser truer også kommunale arbeidsplasser. Jeg kjenner medlemmer som av den grunn har måttet gå over til dårligere betalte jobber og dårligere arbeidsvilkår. Det finnes også kommuner som vil si opp folk på grunn av dårlig økonomi. Men dette har vi avslørt som ren bløff, og det skal vi gjøre om de prøver seg flere ganger.

Det er en kristen organisasjon som går på dørene og selger et blad som heter «Våkn opp». Vi i fagbevegelsen skulle også skaffe oss et slikt blad slik at vi kunne få de arbeidsledige tilbake i arbeid. Vi bør være litt ekstra flinke i år siden det er stortingsvalg. Vi må motivere også venstresida til å støtte opp om økt kamp mot arbeidsløsheten, sa representanten til slutt.

Dirigenten sa til neste taler at han ville møte en atskillig våknere forsamling på onsdag, for da ble han første taler. Nå var kl.23.00 og det var slutt.

Under debatten var det fremsatt følgende forslag som ble oversendt redaksjonskomiteen:

Dagsordens punkt 9

Fremsatte forslag

til handlingsprogram og uttalelser

På grunn av nummereringsfeil mangler
flg. nr. 9-2-2, 9-3-9 og 9-6-8

FORSLAG NR. : 9-0-1
REPRESENTANT NR.: 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Begrepet velferdssamfunnet erstattes med velferdsstaten gjennomgående i hele handlingsprogrammet.

Begrunnelse:

Velferdsstat og velferdssamfunn er ikke det samme. Det er velferdsstaten som gjenspeiler de offentlige ordningene som handlingsprogrammet fokuserer på. Derfor bør dette endres, slik at kongressen er mer presis i sitt begrepsbruk.

Andre forbund & LO samarbeidsorgan har pekt på dette, se eks. forslag 395 fra Telemark og 672 LO Oslo og 645 NKF.

FORSLAG NR. : 9-0-2
REPRESENTANT NR. : 237 Turid Lilleheie
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Jeg ber om at komiteen går gjennom handlingsprogrammet/forslag til uttalelser og påser at begrepet virksomhet blir likestilt med begrepet bedrift.

FORSLAG NR. : 9-0-3
REPRESENTANT NR. : 198 Tore Nordvik
FORBUND/FYLKE : Norsk Musikerforbund

Nytt kapittel 10: Kunst og kultur

Et rikt kulturliv har stor betydning for menneskenes sosiale og kulturelle tilhørighet. I en stadig mer materialistisk virkelighet blir kunstens emosjonelle og estetiske opplevelser skjøvet lengre og lengre ut i skyggen. Begrepene kunst og kultur blir stadig mer utvannet. Kommersielle hensyn kommer på alle plan i samfunnet i første rekke, og blir en trussel både for våre kulturtradisjoner og for mangfoldet.

Et allsidig og godt kulturtilbud må derfor være et offentlig ansvar. Privat og markedsorientert finansiering av kunst og kultur vil aldri kunne opprettholde tilgjengeligheten for allmennheten. Sterk offentlig medvirkning er nødvendig for å sikre rammebetingelser for kulturinstitusjonene. Kunstfagene må få større oppmerksomhet i utdanningsinstitusjonene og forholdene må legges til rette for økt tilgjengelighet, også i form av utgivelser av norske kunstneres produkter.

Fagbevegelsens nøkkelord må være *verdiskapning*. Et rikt og levende kulturelt mangfold vil skape motvekt til kommersielle påtrykk utenfra; det vil kunne styrke vår kulturarv, vår identitet og vårt samhold. I en verden med en massiv og nærmest ensidig kulturpåvirkning er det livsviktig å opprettholde og styrke vår egen kultur. Bare på den måten kan vårt bidrag til verdenssamfunnet få et fullverdig innhold.

Fagbevegelsen må ha et sterkt kulturpolitisk engasjement, og aktivt bidra til at fagorganiserte sikres muligheter for, og adgang til, kunstopplevelser. Arbeiderbevegelsens gode tradisjoner må utvikles, og det tidligere slagordet «kunsten ut til folket» må igjen bli levende. Kunsten må bli allemannseie!

Veivalg:

Landsorganisasjonen i Norge vil legge følgende til grunn for sitt arbeid med utviklingen av kunst- og kulturlivet:

- Vi må opprettholde vår kulturelle identitet.
- Et allsidig og godt kulturtilbud er et offentlig ansvar.
- Kunsten må bli allemannseie.

Motivasjon:

Den største mangelen ved det foreliggende utkastet er fraværet av temaene kunst og kultur. Fagbevegelsen må styrke sitt kulturpolitiske engasjement, og dette må gjenspeiles i handlingsprogrammet. Forslaget forutsetter at det vedtas et eget kapittel for dette området. Forslaget taler for øvrig for seg selv.

FORSLAG NR. : 9-1-1
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag 334 tas opp på nytt.

«Nytt strekpunkt:

- Motarbeide alle former for rasisme.

Motivasjon:

En viktig sak for fagbevegelsen».

FORSLAG NR. : 9-1-2
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Siste setning siste avsnitt. Setningen som begynner med:

«Det må legges vekt på å gjøre medlemskapet attraktivt ....
Siste del av setningen strykes fra ... også på områder».

FORSLAG NR. : 9-1-3
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Rogaland

LO-Kongressen må si Nei til privatisering av offentlig sektor, ikke bare innen områdene helse, omsorg og utdanning.

FORSLAG NR. : 9-1-4
REPRESENTANT NR. : 41 Roy Pedersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Tillegg etter avsnitt 2 side 9 «Utfordringene»:

«Oppslutningen om solidaritetsalternativet er avhengig av at arbeidsgiverne følger opp disse forpliktelsene. Samtidig må grådighetskultur og spekulasjonsøkonomi møtes med politiske tiltak.»

FORSLAG NR. : 9-1-5
REPRESENTANT NR. : 282 Geir Røysland
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet - Vest-Agder

Nytt strekpunkt under veivalg.

LO avviser privatisering av offentlig virksomhet.

FORSLAG NR. : 9-1-6
REPRESENTANT NR. : 105 Arild Hamre
FORBUND/FYLKE : Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Tillegg til pkt. 1 i Handlingsplanen «Utfordringene». I det punktet som tar for seg Norge som et flerkulturelt samfunn avsluttes med:

«LOs mål er derfor å være innvandrerenes viktigste arena i arbeidet for integrering i arbeidslivet».

FORSLAG NR. : 9-1-7
REPRESENTANT NR. : 19 Kjell Arne Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Endringsforslag

Punkt 1 Utfordringene

Side 10, 8. avsnitt, 2. setning endres til:

Naturressursene er folkets eie, og må være underlagt offentlig styring og nasjonalt eierskap.

Side 12, 6. strekpunkt endres til:

- Sikre folkevalgt styring, kontroll og nasjonalt eierskap av naturressursene.

Motivasjonen for forslaget er å presisere betydningen av det nasjonale eierskapet av naturressursene i Norge.

FORSLAG NR. : 9-1-8
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Nytt punkt under veivalg til kapittel 1 - utfordringer.

* Fortsatt bosetting og næringsvirksomhet i distrikts-Norge.

FORSLAG NR. : 9-1-9
REPRESENTANT NR. : 25 Dag L. Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og kraftstasjonsforbund

Sekretariatets innstilling

Utfordringene

Tillegg i annet avsnitt:

LO vil prøve ut ordningene med redusert arbeidstid som et ytterligere virkemiddel i kampen mot ledigheten.

Tillegg første kulepunkt s. 12.
forsøk med redusert arbeidstid.

FORSLAG NR. : 9-1-10
REPRESENTANT NR. : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Følgende avsnitt fra forslag 1309 fra Sekretariatet tas inn i Handlingsprogrammet:

«Offentlig sektor er bærebjelken i velferdsstaten. Privatisering er en trussel mot dette fundamentet. Det gjensidige samspillet og avhengigheten mellom en sterk kommunal og statlig sektor og et konkurransedyktig privat næringsliv, er en forutsetning for å skape velferdsgodene».

FORSLAG NR. : 9-1-11
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 1 - Utfordringene

«LO har som målsetning at våre naturressurser, bedrifter og virksomheter av stor samfunnsmessig betydning, herunder banker og forsikringsselskaper, blir overført til samfunnseie.»

FORSLAG NR. : 9-1-12
REPRESENTANT NR. : 328 Oddrun Remvik
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Nytt strekpunkt.

– Gjennomføre reell likelønn innen tusenårsskiftet.

FORSLAG NR. : 9-1-13
REPRESENTANT NR. : 286 Ole Lysø
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Sjå side dagsorden 9.1 forslag nr 406 frå LOs Samarbeidsorgan i Hordaland.

– Arbeide for at det ved offentlige innkjøp og investeringer kun skal benyttes bedrifter med tariffavtaler i samsvar med landsomfattende norske overenskomster.

FORSLAG NR. : 9-1-14
REPRESENTANT NR. : 279 Ann Høgman
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund /Telemark

Strekpunkt under veivalg til kap. I. Utfordringene

Forslag:

Skal jobbe for å sikre nok kraft til Norge og norsk industri der gasskraft er det beste alternativ i dag ved siden av en oppgradering av vannkraft.

Henstiller til redaksjonskomiteen til å ivareta dette.

FORSLAG NR. : 9-1-15
REPRESENTANT NR. : 66 Tore Tømmerdal
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet,
Sør-Trøndelag

– Bruke mer av oljeinntektene i bygging av veier og jernbane. I samarbeid med EU bygge «Atlantehavsbanen» fram til Trondheim.

FORSLAG NR. : 9-1-16
REPRESENTANT NR. : 33 Jardar Hendricksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

UTFORDRINGENE.

Det som preger samfunnet er at forandringer skjer i rask tempo. Vi påvirkes sterkt av internasjonale beslutninger, både politiske og fra næringsliv. Det er ofte at beslutninger tas uten at vi får muligheter til den aktive påvirkning vi kunne ønske oss. Nye produkter, produktionskrav og metoder, moderne informasjonsteknologi, miljøkrav og teknologi gjør at arbeidssituasjon endres raskt. Krav til kompetanse får større betydning for oss og når den sosiale virkelighet endres raskt.

Dette skjer samtidig som forslag om endringer i økonomiske, sosiale og faglige rettigheter kommer fra både bedrifter, konserner og politiske miljøer.

Utfordringene til en videreutvikling av det norske demokratiet og aktiv medvirkning fra den enkelte blir satt på nye prøver. Vi har valgt et system som deler arbeidsoppgavene og beslutningene til ulike nivåer. En nasjonal, en regional og en lokal i tillegg til organisasjoners og næringslivs beslutninger. Både lokalt, nasjonalt og internasjonalt vil det stille store krav til menneskers deltakelse i prosessene og medvirkning i beslutningssystemet og til menneskers lojalitet for avgjørelsene.

LO må arbeide for å videreføre et solidarisk inntektspolitisk samarbeid som også forplikter bedriftseiere og ledere til en inntektsutvikling basert på den kollektive fornuft.

Det stiller nye krav til fagbevegelsen om sterkt engasjement i:

- * Internasjonalisering/internasjonalt faglig engasjement og medvirkning i konsernutvalg, som må sikres gjennom lov og avtaler.
- * Medvirkning til at den enkelte bedrift investerer på en måte som sikrer verdiskapning og nye jobber.
- * Aktiv deltakelse i produktutvikling og kvalitetssikring.
- * Å være pådrivere i arbeidet med knoppskytning av bedrifter/produkter.
- * Å ta miljøutfordringene på alvor.
- * Påvirkning av næringspolitikk både nasjonalt og lokalt.
- * Innføre ordninger som gir det enkelte menneske rett til å dokumentere sine faktiske ferdigheter uavhengig hvordan disse er tilegnet, samt å få retten til den kunnskap de selv mener de har behov for.
- * Aktivitet i arbeide med å sikre demokratiet. Arbeide for at fagforeningsmedlemmer deltar aktivt i faglig og politisk arbeid.
- * Å sørge for et sosialt sikkerhetsnett som sikrer rettferdighet og likestilling.
- * Å styrke demokratiet med arbeidsdeling mellom de ulike beslutningsnivåer og deltakelse i organisasjons- og næringslivsbeslutninger.

FORSLAG NR. : 9-1-17
REPRESENTANT NR. : 289 Michael J. Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Privatisering skaper stor utrygghet. Helse og omsorg er det offentliges ansvar og må ikke pulveriseres og forringes av kommersielle interesser. LO vil motarbeide privatisering av offentlig virksomhet, men vil legge stor vekt på at tilbudene på dette området forbedres og effektiviseres. Det er nødvendig å opprettholde en sterk offentlig sektor, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er også viktig av hensyn til sysselsettingen og verdiskapningen i samfunnet....

erstatte
 avsnittet på side 11 i Sekretariatets innstilling:

Helse-, omsorg og utdanning er det offentliges ansvar. Det må ikke pulveriseres og forringes av kommersielle interesser. Et to-delt helsesystem og en privat utdanningssektor vil bidra til å skape et hardere classesamfunn og forsterke de sosiale skillene. Offentlige tjenestetilbud må preges av helhet og likhet og tilpasses brukernes skiftende behov. LO vil legge stor vekt på at tilbud og service i offentlig sektor forbedres og effektiviseres. Sterke krefter i samfunnet ønsker privatisering av prinsipielle og ideologiske grunner. Vitale virksomheter og tjenester vil da unndras fra folkevalgt styring og kontroll. Dermed svekkes demokratiet. Fagbevegelsen vil legge særlig vekt på å motarbeide slike former for privatisering. Det er også viktig å sikre nasjonal styring med forvaltning og forsyning av vann og energi.

FORSLAG NR. : 9-1-18
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Strekpunkt nr 7 på side 12 i Sekretariatets innstilling erstattes av:

«Motarbeide alle former for **privatisering**»

FORSLAG NR. : 9-2-1
REPRESENTANT NR. :76 Jorunn Vindegg
FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Forslag nr. 440 tas opp på nytt:

Nytt strekpunkt:

– Situasjonen for arbeidssøkergrupper som unge, eldre, funksjonshemmede, innvandrere og enslige forsørgere på arbeidsmarkedet må bedres.

Motivasjon:

Strekpunktet understreker vår solidaritet overfor særlig utsatte grupper.

FORSLAG NR. : 9-2-3
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Telemark

Til Sekretariatets innstilling (side 3).

Punkt 2 får følgende tilføyelse:

Med basis i programmet, den faglige og politiske situasjon, og oversendte forslag, utarbeider Sekretariatets årlige handlingsplaner, som legges frem for LOs Representantskap til behandling.

FORSLAG NR. : 9-2-4
REPRESENTANT NR. : 77Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESEORGANISASJONEN

Nytt strekpunkt:

– Deling av arbeid ved å innføre 6-timers normal arbeidsdag med full lønnskompensasjon.

FORSLAG NR. : 9-2-5
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Strekpunktet som begynner med «øke sysselsettingen.....» strykes.

FORSLAG NR. : 9-2-6
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring av avsnittet som begynner med «Arbeid til alle er et spørsmål.....» til:
Det må etableres nye varige arbeidsplasser i offentlig sektor både for å redusere ledigheten og for å utvikle velferdstjenestene. Deling av arbeid, ved daglig kortere arbeidstid, er også et viktig virkemiddel for å redusere ledigheten.

FORSLAG NR. : 9-2-7
REPRESENTANT NR. : 250 Roy-Bjarne Hemmingsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt 9:

– arbeidsmarkedsetaten skal være myndighetenes viktigste redskap i arbeidsmarkeds-
politikken.

FORSLAG NR. : 9-2-8
REPRESENTANT NR. : 250 Roy-Bjarne Hemmingsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Under kapittelet «Arbeid til alle»:

Nytt strekpunkt 8:

– utvikle arbeidstidsreformer som gir flere arbeid, samtidig som de ivaretar velferdsmessige behov hos arbeidstakerne.

FORSLAG NR. : 9-2-9
REPRESENTANT NR. : 262 Janne Mustorp
FORBUND/FYLKE : Østfold

– skjerpe kontrollen ved bruk av overtid. Arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid må om nødvendig innskjerpes. Arbeidsgiveravgifta for overtid må doubles.
– sikre at arbeidsledige får arbeids- eller utdanningsgaranti.

FORSLAG NR. : 9-2-10
REPRESENTANT NR. : 90 Monica Ohr
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Fremmer forslag 442 fra Handel og Kontor med tillegg.

«Aktive arbeidsledige LO-medlemmer på oppdrag for sitt forbund, må sikres tapt arbeidsledighetstrygd».

Forslag 442

«Arbeidslediges situasjon
Dagpenger, størrelse og tid

Dagpenger må ytes så lenge arbeidstakeren er reelt arbeidssøkende og ikke tidsbegrenset som i dag.

Ordningen med forkortet dagpengeordning for ansatte med inntekt under 2G oppheves.

Alle som har rett på dagpenger, skal også være omfattet av tiltaksgarantien, ikke bare de som har inntekt over 2G.

Det bør vurderes å innføre like beregningsregler for dagpenger og for sykepenger.

Kronebeløpet som utbetales i tillegg til forsørgertillegget, må heves og utgjøre minst 10% av dagpengene.

Feriepenger til arbeidsledige må ytes fra første dag og med den samme prosentsats som for de som har arbeid, dvs. 10,2% ifølge Ferielovens bestemmelser og ikke som i dag 9,5% etter Trygdeloven.

For å ha rett til dagpenger må vanlig arbeidstid være redusert med minst 20%.

Motivasjon:

Dagens ordning innebærer at de som har inntekt over 2G (82.000,-) vil ha rett til dagpenger i inntil 3 år og deretter være sikret en tiltaksgaranti. For de med inntekt under 2G vil dagpengeperioden være begrenset til 78 uker. Disse må også være sikret en tiltaksgaranti.

Retten til dagpenger har tidligere blitt strammet inn slik at arbeidstakere må få sin vanlige arbeidstid redusert med minst 40% (tidligere 20%) for å få rett til dagpenger.

Denne endringen har gått spesielt ut over deltidsansatte, og dermed kvinner. Handel og Kontor i Norge understreker at de innstramminger som nå foretas, må sees i sammenheng med tidligere innstramminger.

Vi vil også gjøre oppmerksom på at 40%-regelen i seg selv kan føre til at mange lavlønte mister retten til dagpenger eller havner i gruppen med forkortet stønadsperiode allerede etter et år dersom de nye dagpengereglene gjennomføres. Med et lavt lønnsnivå i utgangspunktet vil man etter et år med 40% redusert arbeidstid og dagpenger komme ned på et gjennomsnittlig lønnsnivå de siste tre årene som fører til forkortet stønadsperiode eller endog bortfall av stønad».

FORSLAG NR. : 9-2-11
REPRESENTANT NR. : 25 Dag L. Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og kraftstasjonsforbund

Sekretariatets innstilling
«Arbeid til alle».

Nytt fjerde avsnitt:

Arbeidstiden må på sikt reduseres. De ulike gruppene kan ha ulike interesser på dette området. Behovene kan også variere i forhold til alder og den enkeltes livssituasjon. Aktuelle arbeidstidsforkortelser bør gjennomdrøftes og prøves ut gjennom forsøksordninger. Arbeidstidsforkortelser skal kunne tas ut i form av kortere arbeidsdag, kortere arbeidsuke eller ulike typer rotasjonsordninger.

Nytt kulepkt. s. 14

* Forsøksordninger med redusert arbeidstid med full lønnskompensasjon.

FORSLAG NR. : 9-2-12
REPRESENTANT NR. : 246 Kjell Wisth
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag - Oslo

Til kap. 2 - Arbeid for alle.

Veivalg - nytt strekpunkt.

«Innvandrere og flyktninger må gis de samme muligheter, rettigheter og plikter som befolkningen for øvrig».

Begrunnelse:

Dette på bakgrunn av at arbeidsledigheten for de med innvandrerbakgrunn som bor i Norge er 3 ganger høyere enn den gjennomsnittlige arbeidsledigheten. (10,9 prosent mot 3,5 prosent).

FORSLAG NR. : 9-2-13
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 2 - Arbeid til alle

Nytt strekpunkt:

«Regjeringen utarbeider et sysselsettingsbudsjett som legger konkrete planer for full sysselsetting.»

FORSLAG NR. : 9-2-14
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Opprettholde forslag 469.

«Kap. 2, s. 8 - nytt 2. avsnitt:

Skal ledigheten drastisk senkes, og sysselsettingen økes, må det gjennomføres tiltak for en solidarisk deling av arbeid. Unødvendig overtid må fjernes til fordel for faste arbeidsplasser. Rullerende permitteringer må forsøkes framfor oppsigelse, der hvor dette er naturlig. Arbeidstiden må reduseres med full lønnskompensasjon. Det må allerede nå gjennomføres og utprøves flere forsøk med kortere arbeidstid. Målet må være innføring av 30 timers ukentlig arbeidstid, inkludert 6 timers dag».

FORSLAG NR. : 9-2-15
REPRESENTANT NR. : 80 Anders Skattkjær
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

Nytt strekpunkt under Handlingsprogrammets kap. 2 ARBEID TIL ALLE:
– LO vil prioritere tiltak og reformer som gir grunnlag for flere arbeidsplasser.

FORSLAG NR. : 9-2-16
REPRESENTANT NR. : 33 Jardar Hendricksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kapitel 2. Arbeid til alle:

Ny setning inn i tekst side 8, som begynnelse på siste avsnitt:

«Arbeidsmarkedsetaten skal fortsatt være et aktivt arbeidsmarkedspolitisk redskap.»

Motivasjon:

Grunnet den høye arbeidsløsheten i Norge de siste årene har vi trinnvis bygget opp en sterkere Arbeidsmarkedsetat i landet. Det er mange oppgaver som fortsatt skal løses og de som enda ikke har fått seg arbeid har store behov for oppfølging og ekstra veiledning. Nå når ledigheten går nedover er det viktig at vi ikke reduserer Arbeidsmarkedsetaten for raskt og at vi sørger for hele tiden å ha et oppgående politisk redskap i arbeidsmarkedsspørsmål.

FORSLAG NR. : 9-3-1
REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Strekpunkt 1 endres til:

– Sikre lønnstakernes andel av verdiskapningen gjennom rettferdige inntektsoppgjør med vekt på å heve lavtlønnsgrupper, gjennomføre likelønn og legge større vekt på bedre levekår og økt velferd.

Motivasjon:

Presisering når det gjelder likelønnskravet, samt at «bedre levekår og økt velferd» er mer presist og gjenspeiler de objektive forhold som kan vedtas gjennom politisk behandling.

FORSLAG NR. : 9-3-2
REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Setningen som begynner med «Det er ikke akseptabelt at mindre interessegrupper.....» og ut dette avsnittet, strykes.

Motivasjon:

Avsnittet slik det nå blir sier noe om hva LO synes er viktig. Det er vår mening at LO ikke bør ha inn i sitt prinsippprogram formuleringer som begrenser/karakteriserer andre interessegrupper/lønnstakerorganisasjoner.

(Tidligere forslag 525)

FORSLAG NR. : 9-3-3
REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Nest siste strekpunkt endres til:

– Forsøksordninger med redusert arbeidstid med full lønnskompensasjon mot målet om 6-timers normalarbeidsdag.

FORSLAG NR. : 9-3-4
REPRESENTANT NR. : 39 Egil Mongstad
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Første strekpunkt under «Veivalg» på side 16 strykes fra ordet «likelønn».

Som konsekvens av dette utgår følgende ord i nederste avsnitt på side 15:
«gjennom former for kollektiv overskuddsdeling».

FORSLAG NR. : 9-3-5
REPRESENTANT NR. : 251 Sigrun Berg
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Erstatte brødtekst:

Erstatte setninger: «LO vil arbeide for at de økonomiske vilkårene for pendlerne bedres» med:

«LO vil arbeide for at vilkårene for pendlerne forbedres».

Begrunnelse:

Det er ikke de økonomiske vilkårene alene som bedrer livskvaliteten til pendlerne.

FORSLAG NR. : 9-3-6
REPRESENTANT NR. : 250 Roy- Bjarne Hemmingsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt 10:

redusere bruken av overtid og fjerne alt gratisarbeid.

FORSLAG NR. : 9-3-7
REPRESENTANT NR. : 262 Janne Mustorp
FORBUND/FYLKE : Østfold

– overtidsarbeid erstattes med nyansettelser

– opparbeidet lønnsansiennitet må følge den enkelte

FORSLAG NR. : 9-3-8
REPRESENTANT NR. : 247 Kjell Engkrog
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt i handlingsprogrammets pkt. 9.3:

– Tillitsvalgtarbeid må være kompetansegivende.

Motivasjon:

Tillitsvalgte sakter etter i den karriereutvikling deres kolleger får, både lønns- og arbeidsmessig på grunn av sitt verv.

Arbeidsgiver må gjøres oppmerksom på, og akseptere at de tillitsvalgte er en ressurs som må og skal tas vare på og honoreres deretter.

FORSLAG NR. : 9-3-10
REPRESENTANT NR. : 113 Lise-Lotte Solum
FORBUND/FYLKE : Norsk Jernbaneforbund

NOU rapport 56 av 1979, Skift og turnusarbeid, oppdateres og videreutvikles i forhold til dagens behov, tilpasset nyere forskningsbasert kunnskap på området.
Oversendes Sekretariatet for videre behandling.

FORSLAG NR. : 9-3-11
REPRESENTANT NR. : 151 Kjell Thu
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt pkt. til kapittel 3 - Veivalg:

«Alle former for anbud/konkurranse som medfører lønnsnedgang avvises».

FORSLAG NR. : 9-3-12
REPRESENTANT NR. : 234 Anne Sørli
FORBUND/FYLKE : Tele- og dataforbundet

Nytt strekpunkt til kap. 3 - Veivalg.

Hjemmekontor/distansearbeid skal være en frivillig ordning, og skal trygges gjennom lov- og avtaleverket.

FORSLAG NR. : 9-3-13
REPRESENTANT NR. : 213 Lill-Heidi Bakkerud
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og petrokjemisk fagforbund

Teksten i forslag 520 skal inn som strekpunkt i VEIVALG under kap. 3.

– Redusere bruken av overtid og ubekvem arbeidstid også blant grupper som idag tolkes som å være unntatt fra loven.

FORSLAG NR. : 9-3-14
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Erstatning for strekpunkt 2.

«Forsvare normalarbeidsdagen, videreutvikle garantiordningene i tariffavtalene, sikre faste ansettelse og bekjempe ufrivillig deltid».

FORSLAG NR. : 9-3-15
REPRESENTANT NR. : 5 Osvald Tansø
FORBUND/FYLKE : Forbundet for Ledelse og Teknikk

Nytt strekpunkt:

«Arbeide for at fremtidig konsesjonsbehandling til utenlandske konsern blir i overensstemmelse med de ansattes interesser, og at de tillitsvalgte får delta i forarbeidet».

FORSLAG NR. : 9-3-16
REPRESENTANT NR. : 253 Lars M. Johnsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Transportarbeiderforbund

Nest siste strekpunkt under kapittel 3:

«Forsøksordninger med redusert arbeidstid ....»

erstattes med:

«Arbeide aktivt for innføring av 6-timersdagen med full lønnskompensasjon».

FORSLAG NR. : 9-3-17
REPRESENTANT NR. : 18 Hans O. Felix
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nytt avsnitt i pkt. 3 Lønns- og arbeidsvilkår.

I tillegg til lovfesting av rettigheten til etter- og videreutdanning for alle vil LO arbeide for at organiseringen av utredningen og finansieringen av kurs og livsopphold blir ivaretatt som del av arbeidsvilkårene til de ansatte.

Nytt pkt. under veivalg:

Sikre at organisering og finansiering av etter- og videreutdanning blir avtalefestet.

FORSLAG NR. : 9-3-18
REPRESENTANT NR. : 132 Tormod Jarsve
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt strekpunkt til kap. 3 settes lønns- og arbeidsvilkår.

- Fjerne ulikelønn mellom kvinner og menn gjennom å prioritere:
- Heving av lønna i de store lavtlønte kvinnegruppene.
- Gjennomføring av likelønn mellom kvinner og menn, både på den enkelte bedrift, innfor bransjer og mellom kvinnedominerte og mannsdominerte yrkesgrupper i samfunnet som helhet.
- Garantiorordninger som sikrer at ingen tjener under 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

FORSLAG NR. : 9-3-19
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Forslag nr. 593. Et åpnere samfunn?, fra LOs samarbeidsorgan i Nordland fremmes på nytt.

«ET ÅPNERE SAMFUNN?

LOs samarbeidsorgan i Nordland krever regulering av lukningsvedtektene.

Motivasjon:

Et åpnere samfunn er ikke ensbetydende med lengre åpningstider i butikker og bensinstasjoner.

- Utvikling er lite familievennlig og direkte kvinnefiendtlig.
  - Familier som er avhengig av barnetilsyn får problem i forhold til barnehager, som har sine åpningstider.
  - De som sterkest krever et åpnere samfunn med handletider døgnet rundt er ofte de som selv har ordinær arbeidstid, 08.00 - 16.00 og fri hver lørdag og søndag.
  - Offentlig ansatte ville ikke tillate kveldsåpning av offentlige kontorer.
- LOs samarbeidsorgan i Nordland krever at det må utarbeides nasjonale lukningsvedtekter som begrenser åpningstiden i varehandelen:
- til kl. 21.00 på hverdager

- til kl. 18.00 på dag før søn- og helligdager
- søn- og helligdager holdes det stengt.

De butikkansatte må komme inn under arbeidsmiljølovens bestemmelser om vern mot natt- og helgearbeid, i likhet med andre arbeidstakere.

FORSLAG NR. : 9-3-20
REPRESENTANT NR. : 216 Øivind Gregersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Fjerde avsnitt i Sekretariatets innstilling, s. 15, får denne ordlyden: Høy ledighet og liberalisering på en rekke områder, åpner for uvilje mot fast ansettelse, innføring av ordninger med innleie av arbeidskraft, utskilling av virksomheter og mer fleksibel arbeidstid uten lønnskompensasjon osv.

FORSLAG NR. : 9-3-21
REPRESENTANT NR. : 40 Kjell Finvåg
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Nytt strekpunkt til veivalgene, lønns- og arbeidsvilkår:

- Sikre at eldre arbeidstakere som uforskyldt mister arbeidet beholder sine rettigheter i AFP-ordningen fram til de kan gå av med førtidspensjon.

FORSLAG NR. : 9-3-22
REPRESENTANT NR. : 244 Irene B. Ingebretsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Kapittel 3, forslag til nytt strekpunkt 12:

- I et livsløp-perspektiv må studiefinansiering og lønnsutvikling samlet være slik at alle grupper sikres et rimelig inntektsnivå.

Motivasjon:

Viktig prinsipp dersom LO skal ha en samlet tariffpolitikk som også omfatter langtidsutdannede.

FORSLAG NR. : 9-3-23
REPRESENTANT NR. : 244 Irene Ingebretsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Kapittel 3, forslag til endret strekpunkt 8:

Tilføyes:

F.eks. 6 timers arbeidsdag/30 timers uke.

Motivasjon:

Det er viktig å få slå fast at vi snakker om arbeidstidsreduksjoner i daglig/ukentlig arbeidstid.

FORSLAG NR. : 9-3-24
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Reiser forslag 545 fra NKIF.

«LO vil arbeide for at Arbeidsmiljøloven blir endret slik at det blir samsvar mellom lov-festet og tariff-festet overtid».

Foreslås tatt inn i pkt. 3 - Lønn og Arbeidsvilkår i forslaget til Arbeidsprogram.

FORSLAG NR. : 9-3-25
REPRESENTANT NR. : 114 Birger Blomkvist
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Til Sekretariatets innstilling kap. 3 side 16, siste punkt i veivalg.

Punktet skal lyde:

Gjennomføre 5 ukers ferie i kongressperioden 1997-2001.

FORSLAG NR. : 9-3-26
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Nytt strekpunkt:

«LO vil arbeid for at alle arbeidsoppdrag for det offentlige blir foretatt av bedrifter med tariffavtaler».

FORSLAG NR. : 9-3-27
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Nytt strekpunkt:

«Sikre at arbeidstakere over 58 år som uforskyldt mister arbeidet beholder sine rettigheter i AFP-ordningen fram til de kan gå av med førtidspensjon».

FORSLAG NR. : 9-3-28
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Erstatning for strekpunkt 6.

«Valgfri pensjonsalder fra 60 år knytta til Folketrygden».

FORSLAG NR. : 9-3-29
REPRESENTANT NR. : 81 Marit Gjetle
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

«Gjennomføre 5 ukers ferie».

FORSLAG NR. : 9-3-30
REPRESENTANT NR. : 198 Tore Nordvik
FORBUND/FYLKE : Norsk Musikerforbund

LO har som målsetting at deltidsarbeidende og frilansere (arbeidstakere uten fast arbeidsgiver) skal ha tilsvarende rettigheter som fast tilsatte arbeidstakere i full stilling.

Motivasjon:

De nevnte gruppene har i dag vesentlig dårligere ordninger med hensyn til sykepenger, svangerskapsordninger, ledighetstrygd og pensjon m.v. Dette har bl.a. ført til at arbeidsgivere (f.eks. SAS-hotellet i Oslo) har forsøkt å kvitte seg med fast tilsatte for i stedet å bruke leilighetsvis tilsatt eller innleid arbeidskraft. LO må gjennom tariffavtalene og lovverket søke å eliminere urettferdige forskjeller, og fjerne det nåværende incitamentet til nedbygging av faste stillinger.

Det samme forslaget er også fremmet under kap. 4.

FORSLAG NR. : 9-3-31
REPRESENTANT NR. : 33 **Jardar Hendricksen**
FORBUND/FYLKE : **Fellesforbundet**

LØNNS- OG ARBEIDSVILKÅR

Lønns og arbeidsvilkår er basisarbeidet i fagbevegelsen. LO må forsvare og forsterke rettighetene som bygger på det kollektive avtalesystem. LO må derfor videreføre den politikk som bygger på solidaritetsalternativet. Den har til nå ført til sikring og utvikling av mange arbeidsplasser og har gitt en lavere prisstigning og lavt rentenivå. Fortsatt må lavtlønnede og kvinnedominerte yrker gis ekstra oppmerksomhet i lønnsoppgjøret.

I tillegg må LO arbeide for en rettferdig fordeling av overskudd i bedriftene slik at det også kommer de ansatte til gode.

LO må arbeide for fjerne unødvendig bruk av overtid, samt å redusere bruken av overtid forøvrig. Reduksjon av overtid må en forutsette at kan gi nye arbeidsplasser og eller opprettholdelse av eksisterende arbeidsplasser.

Vi foreslår at LO arbeider aktivt for avtalefestet rett til 5.ferieuke og at en 6. ferieuke gis fra det kalenderår medlemmet fyller 60 år.

LO må arbeide for at:

- * AFP ordningen blir videreutviklet til en selvbestemt pensjonsalder fra fylte 60 år.
- * Overskuddsdeling må innføres og fordeles likt mellom alle ansatte og ledere.
- * Overtidsbruk erstattes med nyansettelser.
- * Lavtlønte yrker må gis ekstra oppmerksomhet i lønnsoppgjøret. Det må understrekes viktigheten av lik lønn for likeverdig arbeid.
- * Reduksjon av arbeidstid som lengre ferie, lavere pensjonsalder eller endret daglig arbeidstid må gjennomføres slik at det kan føre til nye arbeidsplasser.
- * Lønninger for unge arbeidstakere forutsettes å følge de samme prinsipper som tidligere avtaler.
- * Opparbeidet lønnsansiennitet må følge den enkelte uavhengig av arbeidsplass.
- * Det blir etablert finansieringsordninger knyttet til utdanningspermisjoner.

FORSLAG NR. : 9-3-32
REPRESENTANT NR. : 25 **Dag L. Andersen**
FORBUND/FYLKE : **Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund**

Til Handlingsprogrammet s. 14 Veivalg.

Nytt kulepunkt:

- * Lov eller avtalefesting av avsparring av overtid.
- * Lov eller avtalefesting av rett til rullerende permitteringer.

FORSLAG NR. : 9-4-1
REPRESENTANT NR. : 76 Jorunn Vindegg
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Forslag nr. 619 tas opp på nytt:

Nytt strekpunkt:

– Arbeide for sosial utjamning. Utsatte grupper må få nødvendige ytelser/tjenester som gir mulighet for et selvstendig og verdig liv.

FORSLAG NR. : 9-4-2
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Forslag nr. 615 tas opp på nytt.

Nytt strekpunkt:

– Styrke og videreutvikle offentlige helse- og sosialtjenester og utdanningssektoren.

FORSLAG NR. : 9-4-3
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Forslag 612 tas opp på nytt.

Setningen som begynner med: «På områder hvor velferdssammenheng.....» strykes.

FORSLAG NR. : 9-4-4
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Forslag 610 tas opp på nytt.

«Endring av setningen som begynner med: «Det må innføres standardiserte.....».
Det må innføres nasjonale minstenormer for økonomisk sosialhjelp slik at nivået på ytelsene ikke varierer fra kommune til kommune».

Motivasjon:

Innholdet er det samme, men presisjonsnivået er høyere.

FORSLAG NR. : 9-4-5
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

8. avsnitt, nest siste setning endres til:

Nåværende sykelønnsordning må føres videre, osv. som i Sekretariatets forslag.

«LO vil verne om velferdssamfunnet og bygge det videre ut på områder hvor det ikke fungerer godt nok. Privatisering av offentlig virksomhet må avvises. Grunnlaget for Folkestrygden sikres slik at den ikke utvikler seg til et minstepensjonssystem. Sykelønnsordningen må føres videre. På områder hvor velferdssamfunnet ikke dekker viktige behov, vil LO arbeide for løsninger basert på overenskomster eller som medlemsfordeler».

FORSLAG NR. : 9-4-6
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap. 4 - nytt strekpunkt:

– LO går inn for å utvide antall egenmeldinger.

FORSLAG NR. : 9-4-7
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring av strekpunkt 6:

– Full dekning av barnehageplasser og skolefritidsordning med åpningstider som er bedre tilpasset arbeidslivets behov.

Motivasjon:

Vi må også ha med skolefritidsordningene.

FORSLAG NR. : 9-4-8
REPRESENTANT NR. : 59 Aud Stråbø Riise
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kap. 4 - Vern om velferden.

Strekpunkt 2 under veivalg går ut.

Begrunnelse:

Problemene i sykehusene er ikke knyttet til hvem som eier dem. Dårlig intern organisering, ressurstappende arbeidsdeling mellom sykehus og knapphet på personell løses ikke gjennom mer statlig byråkrati. Staten skal ikke overta eierskap, men benytte ubrukte muligheter til mer aktiv styring gjennom lovverk og økonomiske virkemidler. Vi vil heller ikke rydde veien for de borgerlige, slik at de med noen grep privatiserer helsevesenet hvis de kommer i regjeringsposisjon. Vi vil støtte AP i denne saken.

Vedlegg til forslag

Fakta-Fax fra Det norske Arbeiderparti.

Hvem skal eie sykehusene?

Sosial- og helsedepartementet legger i statsråd i dag frem en Stortingsmelding - nr. 24 (1996-97) - om sykehus og annen spesialhelsetjeneste, og denne faxen redegjør kort om hovedpunktene i meldingen.

– Spesialhelsetjenestens hovedproblem er at den er organisert slik at personell og utstyr langt fra kommer til sin rett. Det gir pasientene et dårligere tilbud, helsepersonellet mer ugreie arbeidsforhold og myndighetene vanskeligere styringsoppgaver enn de bør ha og kan få. Det er stort rom for forbedring. Selv om befolkningen blir eldre og flere trenger et tilbud er mye av det vi ønsker innen rekkevidde, sier helseminister Gudmund Hernes.

– Problemene i sykehusene er ikke knyttet til hvem som eier dem. Dårlig intern organisering, ressurstappende arbeidsdeling mellom sykehus og knapphet på personell løses ikke gjennom mer statlig byråkrati. Staten bør ikke overta eierskap, men benytte ubrukte muligheter til mer aktiv styring gjennom lovverk og økonomiske virkemidler, sier Hernes.

Hovedpunkter i meldingen er:

* Regionale helseutvalg skal få ansvar for å ivareta oppgaver fylkeskommunen er for liten til å løse alene.

Dette gjelder i første rekke:

– En bedre arbeidsfordeling mellom sykehus med kvalitetsheving på akuttjenester og flere enheter som får ansvar for å konsentrere seg om effektiv avvikling av ventelister.

– Fordeling av legestillinger til sykehusene.

– Administrere fritt sykehusvalg.

– Departementet vil vurdere felles eierskap for statlige og fylkeskommunale sykehus i hovedstadsområdet.

* Staten skal sikre bedre kvalitet og likhet i tjenestetilbud gjennom ny lov om spesialhelsetjeneste.

* Innsatsstyrt finansiering forsterkes gjennom at statlig refusjon økes fra 30 til 40 % av

utgiftene pr. innlagt pasient i sykehus fra 1.1.1998. Endring av statlige finansieringsordninger skal gi bedre stimulans til god ressursutnyttning, sikre prioritering av helseformål og motvirke ansvarsforskyvning mellom stat og fylkeskommune.

- * Pasientens stilling styrkes gjennom fritt sykehusvalg. Ventetidsgarantien skal praktiseres reelt ved at fylkeskommunen pålegges ansvar for å fordele pasienter til sykehusene og skaffe behandling for garantipasienter i annet fylke om nødvendig. Det åpnes for adgang til å sanksjonere fylkeskommunen økonomisk for manglende overholdelse av forpliktelsene i henhold til ventetidsordningen.
- * Øke utdanningskapasiteten for legespesialister gjennom redusert utdanningstid. Kvaliteten på legespesialister skal styrkes, blant annet ved at ortopedi gjøres til egen hovedspesialist og krav om at spesialister må fornye sin godkjenning med jevne mellomrom.
- * Regionsykehusene skal settes bedre istand til å ivareta sin universitetsfunksjoner. Forsknings- og utviklingsvirksomheten skal synliggjøres som egne budsjettposter i regionsykehusene. Regionsykehusene pålegges årlig rapportering om bruken av midlene.

FORSLAG NR. : 9-4-9
REPRESENTANT NR. : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Til handlingsprogrammet kapittel 4:

«Vern om velferden». Siste avsnitt før veivalg tilføyes ny setning:

«Husbanken skal videreutvikles til å bli et bedre boligpolitisk instrument, og settes i stand til å bli hovedfinansieringskilden i den sosiale boligbygging. Det innføres rettighetslån for førstegangsetablerende i Husbanken som skal finansiere topplånet. Direkte tilskudd til de som skal etableres i boligmarkedet for første gang utredes, og søker gjennomført i kongressperioden».

Nytt punkt under veivalg:

«Direkte tilskudd for førstegangsetablerende utredes, og søkes gjennomført i perioden».

Tillegg til punkt 13, ny setning:

«Husbankens rolle styrkes, og gjøres i stand til å yte bedre låneordninger».

FORSLAG NR. : 9-4-10
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet,
Rogaland

Strekpunkt 2 endres til:

LO er imot at staten overtar sykehusene og tar ansvar for driften.

Nytt strekpunkt:

Det åpnes for alternativ medisin i det offentlige helsevesen og det må legges tilrette for økonomiske tilskuddsordninger.

FORSLAG NR. : 9-4-11
REPRESENTANT NR. : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Vi opprettholder forslag 630. Nytt strekpunkt til veivalgene i kapittel 4:
– alle elever i grunnskolen (1 - 4 klasse) må sikres et tilbud i skolefritidsordningen.

FORSLAG NR. : 9-4-12
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap 4, tilleggspunkt:

Innføre en skattepolitikk som øker skatten på kapital og aksjeutbytte, og reduserer skatten på lavere inntekter.

FORSLAG NR. : 9-4-13
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap 4, strekpunkt endres til:

– redusere egenandelene ved medisinsk behandling

FORSLAG NR. : 9-4-14
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap 4, side 17, 3 avsnitt, siste setning:

«På en del områder, og overfor høye inntektsgrupper, mener mange at økte egenandeler og behovsprøving vil være akseptable virkemidler. Fagbevegelsen vil imidlertid advare mot gjeninnføring av behovsprøving. Fra den tid da vi hadde behovsprøving, vet vi at den virket stigmatiserende på mange mennesker».

FORSLAG NR. : 9-4-15
REPRESENTANT NR. : 261 Roy Eilertsen
FORBUND/FYLKE : ØSTFOLD

Nye strekpunkt:

- * LO må: Jobbe for at vi får full feriekompensasjon/feriepenger ved sykefravær/sykemeldt over 50%.
- * LO må: Jobbe for at arbeidsledige medlemmer blir berettiget til full kompensasjon/feriepenger ved arbeidsledighet.
- * Arbeide for å sikre en verdig begravelse, og at dette må være et offentlig ansvar.

FORSLAG NR. : 9-4-16
REPRESENTANT NR. : 242 Audny Gjøsæter
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Endret strekpunkt 7:

– Kommunal utbyggingsplikt av barnehager til en pris den enkelte kan betale. Utbyggingsplikten må følges opp med økte økonomiske rammer.

FORSLAG NR. : 9-4-17
REPRESENTANT NR. : 132 Tormod Jarsve
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kap. 4 - vern om velferden.

3 avsnitt, 2 siste setningen strykes (ordningen med egenandel.....).

Vegvalg: 8 kulepkt. strykes:

Nytt 8 kulepunkt: Egenbetalingssystemet i norsk offentlig helse-, sosial-, utdanning og omsorg fjernes.

FORSLAG NR. : 9-4-18
REPRESENTANT NR. : 78 Roar Øverbø
FORBUND/FYLKE : Norsk Fængselstjenestemannsforbund

Forslag nr. 600 - under punkt 9.4.

– Et tilstrekkelig utbygget barnevern som legger barns interesser til grunn for sin virksomhet.

FORSLAG NR. : 9-4-19
REPRESENTANT NR. : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

3 avsnitt i teksten, siste setning som begynner med «på den del områder», strykes.

FORSLAG NR. : 9-4-20
REPRESENTANT NR. : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

8 avsnitt i teksten, siste setning:

«På områder hvor velferdssamfunnet» strykes.

FORSLAG NR. : 9-4-21
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESGANISASJONEN

Forslag nr. 609 tas opp:

Endring av setningen som begynner med: «På en del områder.....». Stadig ser vi at egenandeler benyttes i større grad for å finansiere helse- og sosialtjenester. Hele egenbetalings-systemet må gjennomgås med sikte på en samordning og for å skjermes de med omfattende hjelpebehov og svak økonomi.

Motivasjon:

Vi mener at forslaget vinkler spørsmålet bedre ved at vi foreslår at noen skal skjermes i stedet for å slå fast at noen kan betale mer. Det opprinnelige forslaget avviker sterkt fra LOs nåværende handlingsprogram. Slik vridding er ikke ønskelig.

FORSLAG NR. : 9-4-22
REPRESENTANT NR. : 159 Jan Magne Arntsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt 11. strekpunkt side 18.

«Drift av barnehager må bli en offentlig utført oppgave på linje med grunnskolen».

FORSLAG NR. : 9-4-23
REPRESENTANT NR. : 241 Astrid B. Lundquist
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag/Sør-Trøndelag

Erstatte brødteksten i 3. avsnitt «På en del områder, og overfor høyinntektsgrupper, vil økte egenandeler og behovsprøving være akseptable virkemidler»

med:

« Som hovedsak må våre trygde- og velferdsordninger være basert på fellesskapets finansiering og være en rettighet. Dette er viktig for bl.a. oppslutningen om velferdssamfunnet i alle deler av befolkningen. Men på enkelte ikke-medisinske områder, og overfor høyinntektsgrupper, kan økte egenandeler og behovsprøving være mulige virkemidler.»

FORSLAG NR. : 9-4-24
REPRESENTANT NR. : 241 Astrid Lundquist
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Sekretariatets innstilling, s. 19.

Endre strekpunkt 8 tilsvarende med punktum etter – Gjennomgang av egenbetalings-systemet - og resten av setningen strykes.

«Gjennomgang av egenbetalingssystemet med sikte på samordning og skjerming for dem med omfattende hjelpebehov og svak økonomi».

FORSLAG NR. : 9-4-25
REPRESENTANT NR. : 268 Kari Hauge
FORBUND/FYLKE : Oslo

Tar opp forslag 638.

«Kapittel 4 side 16, 4. strekpunkt endres til:
- Avvise privatisering av offentlig virksomhet.

Motivasjon:

Arbeidet mot privatisering kan ikke begrenses til helse, omsorg og utdanning, men må omhandle alle tjenester som er tillagt det offentlige å utføre»:

FORSLAG NR. : 9-4-26
REPRESENTANT NR. : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Følgende avsnitt tas inn i kapittel 4 i Handlingsprogrammet (fra forslag 1309 fra Sekretariatet).

«Det er nødvendig med klare politiske holdninger mot privatisering og innblikk i konsekvensene. Det er ikke noen praktiske grenser for hva som kan privatiseres. Kapitalinteressene kan rasktrykke inn og dele opp velferdsgodene og vår nasjonale felles eiendom bit for bit».

FORSLAG NR. : 9-4-27
REPRESENTANT NR. : 244 Irene Ingebretsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Kapittel 4, forslag til nytt strekpunkt 12:

– Ulike samlivsformer (ekte-/partner-/samboerskap) skal sidestilles i forhold til offentlige ytelser.

FORSLAG NR. : 9-4-28
REPRESENTANT NR. : 78 Roar Øvrebø
FORBUND/FYLKE : Norsk Fengselstjenestemannsforbund

Endre nest siste avsnitt slik:

2. setning: Det settes punktum etter .... område.

Ny 3. setning: Samfunnet må mobilisere mot rusmiddelbruk slik at vold og annen kriminalitet blir mindre.

Endre siste setning i avsnittet slik at det blir 2 setninger som lyder:

«Forebyggende tiltak mot stoffmisbruk må få en større plass i de offentlige budsjetter. Antallet behandlingsplasser må økes og tilbudet må bli bedre».

FORSLAG NR. : 9-4-29
REPRESENTANT NR. : 265 Knut Joar Johansen
FORBUND/FYLKE : Akershus

Forslag 663.

«Følgende setning, side 14, tas ut av programmet:

«.....Mye tyder på at en kan øke kapasiteten og effektiviteten i sykehussektoren ved at Staten går inn som eier og overtar ansvaret for driften. Dette vil også medvirke til at pasientene får større trygghet og mer rettferdig behandling.....».

Motivasjon:

Samarbeidsorganet i Akershus er ikke fornøyd med dagens ordning, men mener likevel det er bedre at Fylkeskommunen eier- og driver sykehusene. Samtidig er det er klart behov for endringer, men da innenfor dagens system og at det inngås bedre samarbeidsavtaler over fylkesgrensene. Et sterkere regionalt samarbeid er veien å gå for et styrket helsevesen i Norge».

FORSLAG NR. : 9-4-30
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk
Industriarbeiderforbund

Til punkt 4:

Foreslår strøket: «Staten må overta sykehusene».

FORSLAG NR. : 9-4-31
REPRESENTANT NR. : 33 Jardar Hendricksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

VERN OM VELFERDEN

LO skal arbeide for å bevare og videreutvikle et velferdssamfunn tuftet på arbeiderbevegelsens grunnsyn. Dette skal sikre en rettferdig fordeling og sosial sikkerhet for LOs medlemmer. Dette krever gode velferdsordninger som omfatter alle og finansieres av fellesskapet. En sterk offentlig sektor og et rettferdig skattesystem må være det sterkeste bidrag for å få til dette. Enhver skal betale etter evne, og få et velferdstilbud ut i fra sitt eget behov og opptjente rettigheter. Solidariteten må også omfatte de generasjoner som kommer etter oss. Det økonomiske overskuddet i samfunnet må brukes fordelingsmessig mellom landsdelene for å sikre sysselsetting ut fra bosetting og geografisk beliggenhet.

Stigende utgifter til pensjoner og helse- og sosialtjenester stiller store krav til en ansvarlig husholdning med samfunnets ressurser.

Vi må videre akseptere og ha forståelse for at begrepet privatisering ikke er et entydig begrep, men også kan være et middel for å skape arbeid og sikre bosetting i områder som ellers ville vært prisgitt en «kunstig» eksistens gjennom offentlig nødstiltak og kriseløsninger.

LO må:

- * Arbeide for en sterk og effektiv offentlig sektor som skal forvalte samfunnets fellesoppgaver.
- * Jobbe for at vi får full feriekompensasjon/feriepenger ved sykefravær/ sykemeldt over 50%.
- * Jobbe for at arbeidsledige medlemmer blir berettiget til full kompensasjon/feriepenger ved arbeidsledighet.
- * Ha en sterkere politisk vilje til å prioritere og bygge ut velferdssamfunn og industri.
- * Lovfeste avslutning av lønnet arbeid fra fylte 65 år.
- * Arbeide for å sikre en verdig begravelse og at dette må være et offentlig ansvar.

FORSLAG NR. : 9-4-32
REPRESENTANT NR. : 175 Nils Arne Nesjan
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund/Sør-Trøndelag

Punkt 2 under veivalg på side 18, dagsorden punkt 9 del 3 heter:

Staten må overta sykehusene og ta ansvar for driften. Dette punktet strykes og erstattes med følgende: Sikre lokaldemokratiet gode arbeidsvilkår gjennom desentralisering av beslutningsmyndighet.

FORSLAG NR. : 9-4-33
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Røberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kap. 4 - Forslag nr. 645 tas opp.

«Alle steder hvor ordet «velferdssamfunnet» er brukt, erstattes med «velferdsstat»».

FORSLAG NR. : 9-4-34
REPRESENTANT NR. : 142 Øivind Westeng
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Fortsatt fylkeskommunal drift av sykehusene. Arbeidsfordelingen mellom sykehusene løses gjennom de regionale helseutvalg.

FORSLAG NR. : 9-5-1
REPRESENTANT NR. : 283 Kjell Jamne
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund/Rogaland

LO vil arbeide aktivt for å få opphevet den økonomiske blokaden av Cuba.

FORSLAG NR. : 9-5-2
REPRESENTANT NR. : 203 Stein Stugu
FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Endring i kapittel 5 - første avsnitt - siste ledd:

Istedenfor

«.....øker behovet for overnasjonale politiske styringsorganer»

settes

«.....øker behovet for forpliktende internasjonalt samarbeid».

FORSLAG NR. : 9-5-3
REPRESENTANT NR. : 261 Roy Eilertsen
FORBUND/FYLKE : ØSTFOLD

Nytt strekpunkt:

* «LO må legge forholdene til rette for lokale initiativ for å gjennomføre enkeltprosjekter overfor land med bistandsbehov som faglige rettigheter og fredsmekling.»

FORSLAG NR. : 9-5-4
REPRESENTANT NR. : 243 Anne-Grete A. Smelhus
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Til kap. 5: Internasjonalt samarbeid - Fred og nedrustning: Nytt strekpunkt 13:
– Norsk bistand såvel som LOs eget organisasjonsarbeid må i større grad være kvinnerettet.

Begrunnelse:

Vi har sett at norsk U-hjelp gjennom mange år har fokusert på den ene halvdel av befolkningen i disse landene. Man glemte kvinnene, og hjelpen til landene ble ikke hva man hadde regnet med.

LO har i sitt handlingsprogram og i sitt arbeid de senere årene fokusert strekt på likestilling - og dette bør videreføres internasjonalt - hva enten det gjelder fjerne kontinenter eller de østlige deler av Europa.

FORSLAG NR. : 9-5-5
REPRESENTANT NR. : 325 Finn Erik Thoresen
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Til punkt 5 «Internasjonalt samarbeid - fred og nedrustning».

Side 19, 2. avsnitt:

Etter setningen som slutter med: « ... norske standarder for helse, miljø og matkvalitet»,
tilføyes en ny setning:

«Vetoretten må brukes dersom vedtak i EU-systemet forringer norsk lov eller avtaleverk
på grunnleggende faglige og sosiale rettigheter».

FORSLAG NR. : 9-5-6
REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag 724 opprettholdes.

2. avsnitt endres til:

Massearbeidsledigheten truer Europa. Gjennom internasjonale faglige organisasjoner må LO delta aktivt i arbeidet for å redusere arbeidsledigheten. EØS avtalen er ikke et tjenlig redskap for dette arbeidet. Denne avtalen binder Norge til EUs indre marked uten innflytelse på de politiske spørsmålene. Avtalen svekker dermed handlefriheten for demokratiske valgte organ til å ivareta viktige samfunnsmessige hensyn. LO må arbeide for at EØS avtalen sies opp. Utviklingen i de østlige deler av Europa må ofres stor oppmerksomhet med tanke på et tettere all-europeisk samarbeid.

FORSLAG NR. : 9-5-7
REPRESENTANT NR. : 144 Tore Hjerkin
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

1. Redaksjonskomiteen bes innarbeide formuleringer som tydeliggjør at vi også legger vekt på å styrke det nordisk samarbeidet.
2. Innarbeid: LO vil arbeide for å styrke FN's menneskerettsarbeid og de sivile FN-organisasjonene.
3. Siste strekpunkt strykes.

FORSLAG NR. : 9-5-8
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Røberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Handlingsprogrammets kap. 5, siste setning i 1. avsnitt til: «Informasjonsteknologien og

..... økt samkvem over landegrensene, øker behovet for forpliktende internasjonalt samarbeid».

FORSLAG NR. : 9-6-1
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Nytt strekpunkt:

– styrke enslige forsørgeres levekår.

FORSLAG NR. : 9-6-2
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Endring av strekpunkt 3:

Gjennomføre reell likelønn innen tusenårsskiftet.

FORSLAG NR. : 9-6-3
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Endring av strekpunkt 4:

– Utvidet lønnet svangerskapspermisjon til 52 uker med 100% dekning og videreutvikling av tidskontoordningen.

FORSLAG NR. : 9-6-4
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Nytt 3 avsnitt, 1 del:

Utbygging av velferdsstaten har gitt kvinner større mulighet til å delta aktivt i samfunnet. Stønadsordninger for enslige forsørgere har også gjort det mulig for kvinner å være uavhengige av mannen i tiden etter samlivsbrudd og gjort det mulig å velge å få barn i stedet for å ta abort. Utbygging av velferdsstaten generelt og forskjellige ordninger for enslige forsørgere spesielt, er sentralt i arbeidet for større likestilling mellom kvinner og menn.

FORSLAG NR. : 9-6-5
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Tillegg 2. avsnitt:
Viktige virkemiddel i den forbindelse vil være særskilt skoloring og kjønnskvoltering.

FORSLAG NR. : 9-6-6
REPRESENTANT NR. : 239 Tor-Arne Solbakken
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Pkt. 6 - Likestilling.

Tilføyelse til strekpunkt 4:

En utvidelse av fødselspermisjon forbeholdes far - hvis mor er alene om omsorgen gis rettighetene til henne.

FORSLAG NR. : 9-6-7
REPRESENTANT NR. : 239 Tor Arne Solbakken
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Pkt. 6 - Likestilling.

Nytt strekpunkt 5:

Far må gis selvstendige opptjeningsrettigheter i forbindelse med fødselspermisjon.

FORSLAG NR. : 9-6-9
REPRESENTANT NR. : 87 Anne-Grete Lindstrøm Vagle
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Det opprettes en likelønnsnemnd.

Motivasjon:

Vi trenger en likelønnsnemnd som kan fange opp og fatte vedtak i prinsipielle spørsmål for eksempel om hvordan kvinnedominerte og mannsdominerte yrker skal sees i forhold til hverandre lønnsmessig. Denne nemnda bør kunne ta opp spørsmål fra enkeltarbeidstakere og også selv kunne definere saker. I dag mangler likestillingsombudet sanksjonsmuligheter i disse sakene, og det er viktig at vi får en likelønnsnemnd og et ombud med myndighet.

FORSLAG NR. : 9-6-10
REPRESENTANT NR. : 167 Haldis Revheim
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kvinner må sikres en sterkere rolle og posisjon i alle ledd i bedriftene.

FORSLAG NR. : 9-6-11
REPRESENTANT NR. : 265 Knut J. Johansen
FORBUND/FYLKE : Akershus

Forslag 782.

«LIKESTILLING

Tillegg til teksten side 21:

Familiepolitikken skal tas på alvor. Vi må videreføre arbeidet med å tilrettelegge forholdene innen faglig- og politisk aktivitet slik at fagorganiserte med barn gis reell mulighet til å delta aktivt i faglig arbeide.

Motivasjon:

Det er ikke enkelt i dagens system å ta med barn på møter og arrangementer i Arbeiderbevegelsen. Vi legger i liten grad til rette for at barna skal bli med og at de vil kunne engasjeres gjennom egne tiltak, på deres egne premisser. Helgesamlinger, ukeskurs osv. tar lite hensyn til barna og resten av familien. Disse burde kunne delta uten ekstra kostnader for den enkelte. På denne måten *kan* vi få småbarnsforeldrene med oss.

FORSLAG NR. : 9-6-12
REPRESENTANT NR. : 167 Haldis Revheim
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Forsterke strekpunkt nr. 3 og ha følgende ordlyd:

Forsterke kravet om likelønn i inntektsoppgjørene ved sentrale føringer i de lokale forhandlinger.

FORSLAG NR. : 9-7-1
REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Endring av setningen som begynner med «nye arbeidsmiljøproblemer».

«Nye arbeidsproblemer som mobbing, vold og overvåking har økt i de senere år.

(tidligere forslag 805).

FORSLAG NR. : 9-7-2
REPRESENTANT NR. : 19 Kjell Arne Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Side 23, 12. strekpunkt endres til:

- *Felles nordisk samarbeid for å bygge ned særlig miljøbelastende energiproduksjon.*

Motivasjonen for forslaget er at vi gjennom samarbeid, både innen fagbevegelsen og mellom de politiske myndigheter i norden kan gjøre et felles løft for å bygge ned miljøbelastende energiproduksjon.

Slik forslaget opprinnelig er fremstilt med en felles nordisk kraftforsyning, vil ikke være i tråd med det syn NEKF har og etter hva vi kan se av innkomne forslag heller ikke i tråd med øvrige forslagsstillere.

FORSLAG NR. : 9-7-3
REPRESENTANT NR. : 151 Kjell Thu
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kap. 7 - Miljø.

Forslag 1: LO går inn for byggingen av de planlagte gasskraftverkene når det foreligger en fullstendig og politisk behandlet rapport som klargjør alle utslippsforhold, og mulighetene for å ta i bruk ny teknologi for tilbakeføring av CO₂ (reinjesering).

Forslag 2: Til kap. 7 - Veivalg - strekpunkt 12 - gjøres en tilføyelse ordet kraftforsyning byttes ut med ordet kraftsamarbeid, og på slutten av setningen tilføyes (gjennom forpliktende avtaler» at setningen blir lydende slik:»Felles nordisk kraftsamarbeid for å bygge ned særlig miljøbelastende energiproduksjon **gjennom forpliktende avtaler**».

FORSLAG NR. : 9-7-4
REPRESENTANT NR. : 263 Mona Hagen
FORBUND/FYLKE : LO ØSTFOLD

Nytt strekpunkt i tillegg til innstilling:

Vi må arbeide for en utvikling hvor vi aktivt medvirker til en produktutvikling hvor vi må ta hensyn til materielt forbruk, og tilrettelegge for resirkulering og gjenvinning av alle typer materialer.

FORSLAG NR. : 9-8-1
REPRESENTANT NR. : 76 Jorunn Vindegg
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Forslag nr. 883 tas opp på nytt:

«Innføre lovbestemt rett til minimum 10% tid til etter- og videreutdanning»:

FORSLAG NR. : 9-8-2
REPRESENTANT NR. : 150 Mette Henriksen Aas
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt strekpunkt kap 8 - utdanning:

– grunnskolene og folkebibliotekene må settes i stand til å gi alle mulighet til å ta del i den informasjons- og kommunikasjonsteknologiske utviklingen.

FORSLAG NR. : 9-8-3
REPRESENTANT NR. : 262 Janne Mustorp
FORBUND/FYLKE : Østfold

– en videreutvikling av utdanningsvikariater - og lovfeste retten til at alle voksne mennesker kan videre- og etterutdanne seg

– rådgivninga i skolen, om arbeidslivet, må styrkes gjennom at partene i arbeidslivet gis en større rolle i arbeidet

FORSLAG NR. : 9-8-4
REPRESENTANT NR. : 20 Ragnar Gregersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Handlingsprogrammet 8 - utanning.

Nytt 8 avsnitt og justert gammelt 8 avsnitt, nytt 9 osv.

For å gi slike muligheter må alle arbeidstakere gis rett til fri for å gjennomføre etter- og videreutdanning og alle må sikres finansiering, både til kursutgifter og livsopphold.

Videre må reformen sikre at de som har lav utdanning får mulighet til fullført utdanning på videregående opplærings nivå. Det krever at de får utvidet rett til utdanningspermisjon og osv.

3. strekpunkt flyttes ned som 5. strekpunkt.

Nytt 9. strekpunkt.

– Tilpasse opplæringstilbud for voksne.

FORSLAG NR. : 9-8-5
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Foreslår 2 nye strekpunkt på side 25 i Sekretariatets forslag til handlingsprogram.

- 1) Instruktøropplæringen i opplæringsbedrifter må bli en permanent ordning.
- 2) Arbeidsmarkedsetaten, i samarbeid med fagbevegelsen og bedriftene, må overta yrkesveiledningen i skolene.

FORSLAG NR. : 9-8-6
REPRESENTANT NR. : 241 Astrid B. Lundquist
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt 2

– Alle utdanningsinstitusjoner må sikres ressurser for å holde et høyt faglig nivå.

FORSLAG NR. : 9-8-7
REPRESENTANT NR. : 249 Magne Rinde
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Vi opprettheld forslag nr. 878 som lyder:

Grunn- og videregående skole skal være gratis og gis en form og et innhold som er tilpasset den utdanningssøkendes forutsetning. Gratis grunnutdanning bør inkludere gratis skolebøker.

FORSLAG NR. : 9-9-1
REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring av avsnittet som begynner med «Det faglige politiske samarbeidet.....»

Avsnittet skal lyde:

«Et samarbeid mellom fagbevegelse og politiske partier gir fagbevegelsen betydningsfull politisk medinnflytelse for saker som er viktige for lønnstakeren. LO er åpen for å samarbeide med politiske partier som deler fagbevegelsens grunnleggende holdninger».

FORSLAG NR. : 9-9-2
REPRESENTANT NR. : 39 Egil Mongstad
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet - Oslo

Jeg fremmer forslag nr. 963 til votering.

Kap. 8, s. 30 - nytt avsnitt nr. 6:

Det er viktig å finne nye former som også utvider fagbevegelsens arbeidsområde. Dette aktualiseres av at store deler av bedriftenes overskudd brukes til oppkjøp, utbetales i utbytter eller går til spekulasjon framfor sikre investeringer som skaper nye arbeidsplasser.

FORSLAG NR. : 9-9-3
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Nytt strekpunkt:

– sikre kvinnene en sterkere rolle, posisjon og deltakelse i fagbevegelsen.

FORSLAG NR. : 9-9-4
REPRESENTANT NR. : 55 Eldar Myhre
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kap. 9 Demokrati.

Nytt siste strekpunkt:

– Sikre rett for de ansatte i konsern å velge faglige tillitsvalgte på konsernivå. Disse konserntillitsvalgte må ha mulighet for arbeidsrom og innflytelse i forhold til konsernsaker og konsernledelse på linje med det lov og avtaleverket som gjelder for tillitsvalgte i den enkelte bedrift.

Motivasjon:

Hovedavtalen beskriver i dag primært en rett til konsernsamarbeid som er bygd på reglene for bedriftsutvalg. Det vi trenger er et jevnt og særskilt arbeid på konsernplan slik vi kjenner fra bedriftene.

FORSLAG NR. : 9-9-5
REPRESENTANT NR. : 263 Mona Hagen
FORBUND/FYLKE : LO ØSTFOLD

LO vil jobbe for at yrkesaktive medlemmer i privat sektor får muligheter til å delta i politisk arbeid både lokalt og sentralt.

FORSLAG NR. : 9-10-1
REPRESENTANT NR. : 76 Jorunn Vindegg
FORBUND/FYLKE : FELLESGRANLAGSREGIONEN

4. avsnitt: «Nordmenn med innvandrerbakgrunn» endres til:

«Innvandrere»

Begrunnelse:

Nordmenn med innvandrerbakgrunn kan forstås som at dette bare gjelder innvandrere som har vært i landet over lang tid og som har blitt norske statsborgere.

FORSLAG NR. : 9-10-2
REPRESENTANT NR. : 169 Johnny Stigedal
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Vedrørende veivalg 3 punkt:

«nordmenn» strykes og erstattes med:

Personer som bor i Norge.

FORSLAG NR. : 9-10-3
REPRESENTANT NR. : 55 Eldar Myhre
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kap. 10.

Nye strekpunkt:

- styrke innvandrernes stilling i fagbevegelsen
- arbeide for en human innvandringspolitikk
- arbeide mot at norsk innvandringspolitikk skal låses til Schengen-avtalen.

FORSLAG NR. : 9-10-4
REPRESENTANT NR. : 105 Arild Hamre
FORBUND/FYLKE : Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Siste strekpunkt under «veivalg» strykes og erstattes med:

- Motarbeide rasisme og fremmedfrykt og arbeide for full integrering av innvandrere i norsk arbeidsliv.

FORSLAG NR. : 9-10-5
REPRESENTANT NR. : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : OSLO

Nytt strekpunkt til kap. 10,

- Styrking av Arbeidsmiljøloven §55A med et forbud mot forskjellsbehandling på grunn av rase, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse.

FORSLAG NR. : 9-10-6
REPRESENTANT NR. : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt strekpunkt til kapittel 10:

- Styrking av tospråklig opplæring av minoritetsspråklige barn.

FORSLAG NR. : 9-10-7
REPRESENTANT NR. : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt avsnitt mellom 4 og 5 avsnitt i kapittel 10:

LO vil ytterligere intensivere arbeidet for integrering i egen organisasjon. Kunnskaps-spredning og direkte tiltak som fellesaksjonen mot rasisme vil bli videreført. Aktiv rekrut-tering og skoling av innvandrere til tillitsverv er en prioritert oppgave.

FORSLAG NR. : 9-10-8
REPRESENTANT NR. : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Tillegg til nest siste avsnitt i kap. 10:

På samme måte som kvotering er tatt i bruk for å høyne kvinneandelen i arbeidslivet, må kvotering vurderes brukt for å få flere innvandrere i jobb.

FORSLAG NR. : 9-10-9
REPRESENTANT NR. : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt strekpunkt til kap 10:

– Aktiv rekruttering av innvandrere til tillitsverv.

FORSLAG NR. : 9-10-10
REPRESENTANT NR. : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt strekpunkt til kap. 10:

– Sikre innvandreringdom lærlingeplasser på lik linje med andre norske ungdommer.

FORSLAG NR. : 1302-1
REPRESENTANT NR. : 287 Are Tomasgard
FORBUND/FYLKE : Hordaland

LO strategi i forhold til utskilling/outsourcing eller virksomhetsoverdragelse.

LO må utvikle strategier for å møte de nye trendene vi ser på bedriftsorganiseringer i arbeidslivet.

Dette gjelder:

- Krav til lov og avtaleverket
- Virkemidler
- Egen organisasjon

FORSLAG NR. : 1302-2
REPRESENTANT NR. : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Endring av Sekretariatets forslag nr. 1302 - «Faglige rettigheter».

Nytt strekpunkt nr. 2 under overskriften.

En hovedutfordring er å følge opp regelverket. Til det trenger vi:

«– Prosessreglene i arbeidsmiljøloven vurderes å endres slik at en fagforening på prinsipielt grunnlag kan få søksmålsrett når arbeidsgiver bryter arbeidsmiljølovens bestemmelser».

FORSLAG NR. : 1302-3
REPRESENTANT NR. : 115 Karl Per Olsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Til uttalelsen vedr. «Faglige rettigheter».

Det er viktig at Regjeringen følger opp disse forhold, og at Arbeidsdirektoratet, Fylkesarbeidskontoret og Arbeidskontoret gis myndighet til å være minst så omfattende som er tilstått Arbeidstilsynet. Jfr. AML § 80.

Tas inn som siste avsnitt i uttalelsen.

FORSLAG NR. : 1302-4
REPRESENTANT NR. : 216 Øivind Gregersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Nytt strekpunkt siste avsnitt:

– Reell reservasjonsrett ved virksomhetsoverdragelse.

FORSLAG NR. : 1303-1
REPRESENTANT NR. : 203 Stein Stugu
FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Tillegg til nest siste avsnitt:

Stadig flere bedrifter er en del av konsern. For fagbevegelsen er det derfor nødvendig å

videreutvikle lov og avtaleverk slik at de tillitsvalgte kan ha reell innflytelse på alle nivåer i konsernene der det finnes viktige avgjørelser for de ansatte.

FORSLAG NR. : 1303-2
REPRESENTANT NR. : 204 Bente Løvaas
FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Forslag til endring i nest siste avsnitt:

Begynnelsen av setningen «Kongressen mener for øvrig ...» endres til:

«Kongressen krever at ervervsloven må brukes aktivt .....»

Etter setningen tilføyes:

«Gitte konsesjoner må håndheves strengt».

FORSLAG NR. : 1303-3
REPRESENTANT NR. : 68 Per Moen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet/Nord-Trøndelag

Informasjonsteknologi er nå verdens største industribransje. It-næringen i Norge utgjør i dag samlet ca. 8 % av BNP og forventes å være den næringa som har størst vekstpotensial i framtida.

Norge har i dag et forskningsmiljø innenfor høyteknologi som er sterkt etterspurt blant verdens store teknologibedrifter. Denne teknologikunnskapen er en viktig ressurs som vi må bli flinkere til å videreforedle her i landet.

Det er derfor viktig at forholdene legges til rette for at det i Norge kan etableres teknologi- industri i nær tilknytning til de miljøene vi har.

FORSLAG NR. : 1303-4
REPRESENTANT NR. : 119 Leif Gusland
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk
Industriarbeiderforbund

Før siste setning i 5. avsnitt:

Et nytt kraftregime må også omfatte de kraftintensive bedriftene, bl.a. i Agder-fylkene og Fesil, som falt utenfor da Stortinget sist behandlet kraftvilkåra for industrien.

FORSLAG NR. : 1303-5
REPRESENTANT NR. : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Forslag om å tilføye til Sekretariatets forslag nr. 1303 «Næringspolitikk», siste avsnitt en ny setning: «Det samme gjelder regelverket som trekker skille mellom næringsbegrepet og lønnstakerbegrepet».

FORSLAG NR. : 1303-6
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk
Industriarbeiderforbund

Foreslår strøket: «Dette kan skje bl.a. i form av medvirkning i strategiske oppkjøp internasjonalt».

FORSLAG NR. : 1304-1
REPRESENTANT NR. : 240 Rolf Andreassen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Sekretariatets innstilling til uttalelse om miljø, tillegg til første avsnitt s. 7 i heftet:

+ Tillegg til Handlingsprogrammets kap. 7 miljø 6. avsnitt etter 1. setning:

«For at utbygging av gasskraft i Norge skal være et miljøpolitisk virkemiddel må en del forutsetninger være oppfylt. Det viktigste er at gasskraftverk bidrar til å redusere dagens utslipp av CO₂. For å få det til må det finnes garantier og/eller avtaler med de land som skal motta norsk gasskraft. I tillegg må ikke bygging av gasskraft i Norge hindre oss i å være miljøpolitisk pådriver internasjonalt, eller hindre at vi kan oppfylle internasjonale og nasjonale klimapolitiske mål.

FORSLAG NR. : 1305-1
REPRESENTANT NR. : 215 Espen Løken
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk
Fagforbund

Avsnitt 6 i uttalelsen om «Fagbevegelsen og informasjonsteknologi» erstattes med:

Globalisering av kapitalen og internasjonal konkurranse er utviklingstrekk som informasjonsteknologien sterkt bidrar til å aksellere. Informasjon kan overføres hurtig og kost-

nadseffektivt over store avstander. Ny teknologi gjør også bedriftene i stand til å samarbeide på nye måter - gjennom å skille ut deler av virksomheten (outsourcing) eller ved å etablere tette kunde/leverandørforhold. Disse forandringene stiller fagbevegelsen overfor store utfordringer:

- Nasjonalt organiserte arbeidere må forholde seg til internasjonalt organiserte arbeidsgivere.
- Sterke motsetninger kan oppstå mellom arbeidere på samme arbeidsplass eller langs samme verdikjede, og som er ansatt i ulike bedrifter. Dette kan true det tradisjonelle samholdet i arbeiderkollektivet.

For å møte disse utfordringene må fagbevegelsens slagkraft styrkes. Ved å bygge på det tradisjonelle arbeiderkollektivet må det bygges nye kollektiv på tvers av bransjer, forbund og nasjonsgrenser. Uten at fagbevegelsen selv blir god til å utnytte internett og annen egnet datakommunikasjon (elektronisk post, diskusjonsgrupper og «World Wide Web»), og trener oss i å bygge nettverk innenfor bransjer, internasjonale konsern, og langs verdikjeder som spenner over flere bedrifter og forbund, vil vi ikke klare å møte de utfordringene som framtida vil gi oss.

FORSLAG NR. : 1305-2
REPRESENTANT NR. : 217 Morten Øye
FORBUND/FYLKE : Den norske Postorganisasjon

I nest siste avsnitt, andre setning tilføyes etter ordet bl.a.:

«å benytte etablerte offentlige nett og en.....»

FORSLAG NR. : 1305-3
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Røberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Uttalelsen om «Fagbevegelsen og informasjonsteknologi», siste avsnitt endres til:

«For ikke å få en verden hvor informasjonen styres av de store multinasjonale selskapene, må vi søke å styrke forpliktende internasjonalt samarbeid. Fagbevegelsens oppgave ..... OSV.»

FORSLAG NR. : 1308-1
REPRESENTANT NR. : Per Østvold
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Det bevilges kr. 500.000,- til SV's valgkamp.

Jfr. dissensen i sekretariatet.

FORSLAG NR. : 1308-2
REPRESENTANT NR. : 159 Jan Magne Arntsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Til forslag 1308:

Siste avsnitt endres til:

1. Det bevilges ikke økonomiske midler til politiske partier.
2. Landsorganisasjonen stiller kr 2.5 mill. til rådighet for LO i fylkene til valgkampen.

FORSLAG NR. : 1308-3
REPRESENTANT NR. : 235 Arne Bjørnsen
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet

Det bevilges ikke penger til politiske partier.

FORSLAG NR. : 1310-1
REPRESENTANT NR. : 127 Finn Bærland
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Ved utformingen av etter- og videreutdanningsreformen legges følgende forutsetninger til grunn;

1. Stortinget vedtar lov om rett til permisjon for utdanningsformål.
2. Det må etableres fonds som sikrer arbeidstakerne full lønn i permisjonstiden. Arbeidstakeren, arbeidsgiveren og staten innbetaler til fondet.
3. Undervisningen må finansieres. Likestilling mellom unge og voksne forutsetter at staten finansierer formelt kompetansegivende undervisning.

4. Utdanningstilbudet må kanaliseres og dimensjoneres i forhold til fremtidens arbeidskraftbehov. Partene i hver sektor definerer sektorens behov. På nasjonalt nivå deltar staten sammen med partene i hver sektor for å kanalisere og dimensjonere tilbudet. (Reflektere arbeidslivets behov).

FORSLAG NR. : 1311-1
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Endringer til uttalelsen på familie- og likestilling:

- 1) Endring i annet avsnitt, første setning: ... må det også være reell likestilling.
- 2) Endring i annet avsnitt, andre setning: Det er nødvendig med arbeidstids-ordninger som gjør at ....
- 3) 10. avsnitt ny 3. og 4. avsnitt: Lønnet svangerskapspermisjon må utvides til 52 uker med 100 % dekning. Økning i svangerskapspermisjon utover dette skal forbeholdes barnets far. Fedre må ha ....
- 4) Nytt 11. avsnitt: 20% av alle barnefamilier i Norge har bare en forelder. Dette må i større grad prege familiepolitikken. Enslige forsørgere er i dag blant de fattigste i Norge. Det må legges bedre til rette slik at disse kan delta i utdanning og arbeid slik at de kan få verdige levekår for seg og sine barn.
- 5) 12. (tidl. 11) avsnitt siste setning: ... og at barna ....
Ny siste setning: For å nå målet om full barnehagedekning ber Kongressen -97 om at det øremerkes midler til oppstart og drift av nye barnehager.

FORSLAG NR. : 1311-2
REPRESENTANT NR. : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet/Oslo

Forslag til tilleggskapittel i «Uttalelsen om familie- og likestillingspolitikk», forslag nr. 1311. Forslag til nytt kapittel om boligpolitikk mellom avsnittet som begynner med «Omsorg for barn .....» og «Permisjonsrettigheter i forbindelse .....».

Forslaget lyder: «En trygg hverdag er avgjørende for å trygge barnas oppvekst og å sette foreldre i stand til å prioritere barna. Norsk boligpolitikk har opp gjennom årene vært et viktig grunnlag for dette. Det er imidlertid slik at mange førstegangsetablerende opplever inngangsbilletten på boligmarkedet for høy, og mange er nødt til å oppta dyre tillegsslån når de skal stifte familie og etablere seg for første gang. Det må innføres et rettighetslån innenfor Husbanken på toppfinansiering for førstegangsetablerende. Det må også satses mere på bygging av ikke-kommersielle utleieboliger».

FORSLAG NR. : 1311-3
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Familie- og likestilling.

Føye til følgende setning på slutten:

På lengre sikt må målet være tilbud om gratis barnehageplass til alle barn.

FORSLAG NR. : 1311 - 4
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Rødberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

I uttalelsen om Familie- og likestilling.

– avsnitt 1: Siste setning endres til «Landsorganisasjonen vil fortsatt ta ansvar og være pådriver for et samfunn med reell likestilling, både i Norge og internasjonalt.»

– avsnitt 7: «Spesielt fordi deres lidelser .....» endres til «Spesielt fordi kvinner lidelser .....».

– avsnitt 9: Tilføyes «6-timers normalarbeidsdag er derfor også et krav som den mannlige delen av LOs medlemmer stiller seg bak»:

FORSLAG NR. : 1313-1
REPRESENTANT NR. : Per Østvold
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Andre avsnitt på side 19 i heftet «Diverse innstillinger», uttalelsen om «Den internasjonale situasjonen», endres i samsvar med forslaget gjengitt i uttalelsens siste avsnitt (dissens i sekretariatet).

FORSLAG NR. : 1313-2
REPRESENTANT NR. : 114 Birger Blomkvist
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industrierarbeiderforbund
(fremmes også på vegne av NOPEF)

Den internasjonale situasjonen:

Side 18, nest siste avsnitt:

Siden 1993 har forhandlingene om en fredelig utvikling i Midt-Østen spilt en viktig rolle i

internasjonal politikk. Norske myndigheter har hatt en sentral meklerrolle i dette arbeidet. Regjeringsskiftet i Israel i 1996 har imidlertid skapt en kraftig forverring av situasjonen. Manglende respekt for Oslo-avtalens bestemmelser har sammen med stadige grensestengninger og en provoserende boligbygging i Øst-Jerusalem skapt en alvorlig situasjon. I denne situasjonen, hvor den sterke parten (Israel) stadig overkjører den svake (palestinerne), er det viktig for troverdigheten i norsk Midt-Østen politikk at vi tar klart avstand fra brudd på Folkeretten, FN-resolusjoner og ånden i Oslo-avtalene, heller enn å avstå fra å ha noen mening om dette - i et fåfengt forsøk på å framstå som nøytrale og tviholde på en meglerrolle som ikke lenger eksisterer. (Kongressen appellerer til israelske myndigheter om å følge Oslo-avtalen ved å stoppe byggevirksomheten i Øst-Jerusalem, åpne grensene til og mellom de palestinske områdene og gjenoppta fredsforhandlingene).

FORSLAG NR. : 1313-3
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk
Industriarbeiderforbund

Ved tilslutning til Schengen-avtalen fratras Norge muligheten til å føre en sjølstendig asyl- og flyktningepolitikk og må innføre visumplikt overfor viktige samarbeidsland. Vi må oppheve personkontrollen på grensa overfor andre Schengen-land. Til gjengjeld får vi en omfattende kontroll på Schengens yttergrenser, et omfattende dataregister på tvers av landegrenser og nasjonale regler som truer personvernet og politikk fra andre land som kan opptre på norsk jord. Det er grunn til å frykte økt flyt av narkotika.

LO ser ikke at denne avtalen er til fordel for våre medlemmer eller det norske samfunn. Vi frykter også at Schengen trolig blir en del av den Europeiske Union og da kan brukes som brekkstang for norsk medlemskap i EU.

FORSLAG NR. : 1313-4
REPRESENTANT NR. : 29 Gunnar Nilsen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Oslo

Til uttalelsen om den internasjonale situasjonen, forslag fra Sekretariatet nr. 1313.

Følgende inntas i uttalelsen:

Vanunu har tilbragt over 11 år i enecelle fordi han avslørte Israels atomvåpenproduksjon for allmennheten. På bakgrunn av fredsprosessen i Midt-Østen, og den vedvarende atomtrussel anmoder LO den norske regjering om å arbeide for en rask og betingelsesløs frifinnelse av Vanunu.

FORSLAG NR. : 1313-5
REPRESENTANT NR. : 283 Kjell Jamne
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund/Rogaland

Kongressen ser med uro og forbitrelse på staten Israels sabotasje av fredsprosessen i Midt-Østen.

Kongressen krever at den israelske boligbyggingen stanses øyeblikkelig.

FORSLAG NR. : 1313-6
REPRESENTANT NR. : 89 Heidi Larsen
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

LO-kongressen krever at Schengen-avgjørelser utsettes fordi velgerne bør få si sin mening om Schengen ved stortingsvalget til høsten.

FORSLAG NR. : 1313-7
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Rødberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

I uttalelsen om «Den internasjonale situasjonen», avsnittet om Schengen (nesten øverst på side 19) endres slik:

«Stortinget skal ta stilling til norsk tilknytning til Schengen-samarbeidet. I utgangspunktet dreier det seg om en avtale mellom Norge og en del EU-land om passfrihet/grensekontroll og justis- og politisamarbeid. Siktemålet for sentrale EU-land er at Schengen-samarbeidet skal innlemmes i EU, og vedtak om dette kan bli fattet allerede i juni i år.

LO krever at Stortingets behandling utsettes til etter EUs regjeringskonferanse i juni.

Deltakelse i et Schengen-samarbeid integrert i EU sa både LO og det norske folk nei til i 1994.

FORSLAG NR. : 1315-1
REPRESENTANT NR. : 144 Tore Hjerkin
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Norsk Folkehjelp.

Sekretariatet har lagt fram et forslag til uttalelse om Norsk Folkehjelp som på en utmerket

måte understreker Norsk Folkehjelps betydning når det gjelder solidaritet i vid forstand. Jeg slutter meg helhjertet til uttalelsen og synes en naturlig konklusjon må være at LO følger opp ordene med handling.

Jeg foreslår at Kongressen bevilger kr. 60.000,- til Norsk Folkehjelp.

DAGSORDENS PUNKT: Diverse innstillinger

FORSLAG NR. : 1316-1

REPRESENTANT NR. : 283 Kjell Jamne

FORBUND/FYLKE : Rogaland

Kongressen tar skarp avstand frå alle utslag av nazisme som er komme til overflata i Norge dei siste åra.

Ein politisk ideologi som, «kvalitetsstemplar» oss etter hudfarge eller såkalla rasemessig opphav fortener avsky og må møtast med aktiv motstand frå ei samla fagrørslle.

DAGSORDENS PUNKT: 9

FORSLAG NR. : 1317-1

REPRESENTANT NR. : 55 Eldar Myhre

40 Kjell Finvåg

285 Colin Kane

FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet/Rogaland

Kværner er blitt et internasjonalt konsern med et hovedkontor i London og nesten 10 ganger flere ansatte i utlandet enn i Norge.

Kværner er likevel et norsk selskap med 70% av aksjene på norske hender.

Alle bedrifter, uansett hvor store, har et ansvar for både eiere, ansatte og samfunnet. Også Kværner må ta slike hensyn.

LO-kongressen 1997 oppfordrer Kværner til å finne en forsvalig løsning for fortsatt drift av bedriftene i Lodalen og Kimek.

Kongressen ber også regjeringa bidra til å finne løsninger og legge press på Kværner i disse sakene.

Hvis eierne og bedriftene ikke viser samfunnsansvar, må samfunnet ta et sterkere eiermessig grep om bedriftene.

LO-kongressen gir sin solidariske støtte til de Kværner-ansatte i Lodalen og Kimek i kampen for å hindre nedlegging.

FORSLAG NR. : 1318-1
REPRESENTANT NR. : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk forbund

Forslag nr. 1234 oversendes redaksjonskomité II.

«Vil umiddelbart igangsette arbeidet med sikte på å få et avtalesystem basert på vertikale tariffavtaler.

Motivasjon:

Teknologisk utvikling og endringer i bedriftenes arbeidsorganisasjon har, og vil i økende grad føre til at flere forbund i og utenfor LO har overlappende overenskomster for enkelte stillinger og arbeidsoppgaver, der overenskomstutvalget skjer med bakgrunn i arbeidstakernes egne valg av overenskomsttilhørighet.

En avtalestruktur basert på vertikale overenskomster vil bidra til å styrke organisasjonen og være med på å øke medlemstilslutningen til LO».

Dirigenten sa at bussen til Helsefyr først gikk kl. 23.15 slik at man hadde god tid til å avslutte med en sang. Og hvis det ikke ble slutt på uroen i salen, ville man fortsette møtet. Han minnet om teknologidagen neste dag og nevnte spesielt at det ikke var tillatt med fotografering i salen på grunn av all teknologien.

Resten av debatten skulle finne sted onsdag ettermiddag. Det var da god tid til å se på om innleggene var korte og stringente nok og at man bare holdt seg til vesentlige spørsmål. Med disse ord startet Myhre opp som forsanger med den eneste arbeidersongen kan kunne, nemlig «De unge slekter».

Esther Kostøl ba til slutt om at det ble opplyst at hennes redaksjonskomite skulle møte i sekretariatssalen kl. 09.00 neste morgen.

Møtet hevet kl. 23.03.

Formiddagsmøtet tirsdag 13. mai

SAK 8 – TEMADAG – TEKNOLOGI

Møtet ble satt kl. 09.05 med *Lars A. Myhre* som dirigent. Han ønsket velkommen. Allsangen denne morgenen var «De unge slekter» og den ble ledet av *Terje Havrøy*. Dirigenten ga ordet til Jan Balstad, sekretariatet, som hadde følgende innledning.

Jan Balstad innledning

Temadagen er, som dere er kjent med, teknologi og det teknologiske samfunn. Dagen er satt sammen på en slik måte at vi skal få illustrert det teknologiske samfunnet både i teorien og i praksis. Og i tillegg håper vi at vi skal få noen smakebiter på framtida. Målet med dagen er at vi på denne måten skal få et bedre grunnlag for å trekke opp strategier for framtida.

For å vise at Norge og verden har blitt «mindre», er det ikke bare kongressen som skal delta og følge denne dagen, men hele Norge. 7 steder i Norge vil kunne følge kongressen i dag. Disse vil ikke bare kunne følge kongressen, men de vil også kunne gi kommentarer, sa Balstad og demonstrerte direktekommunikasjon via storskjerm.

Jan Balstad tok først kontakt med Tromsø:

– Hvordan står det så til i Tromsø, Eva Olsen?

– Jo, det er regn i Tromsø i dag. Vi takker for at vi fikk anledning til å følge kongressen på denne måten ved hjelp av den nye teknologien. Gjennom det fagligpolitiske samarbeidet kan vi ta utfordringene med å skape nye arbeidsplasser ved hjelp av denne nye teknologien.

– Takk til Tromsø, og hvordan er det i Trondheim, Tore O. Sandvik?

– Jo, endelig har våren fått kontroll over snømengdene fra ski-VM. Vi tror dette blir en spennende dag i Folkets Hus i teknologihovedstaden Trondheim!

– Takk til Trondheim, og hallo, Rigmor Heggdal i Bergen?

– Vi følger dere fra det maritime kommunikasjonscenteret i Bergen, en by blant dem som er lengst kommet i maritim teknologi og kommunikasjon. Dette området gir muligheter og arbeidsplasser.

– Takk Bergen. Så drar vi lenger sør til Stavanger og Elin Wetås.

– Her følger vi dere ca 40 stykker på Folkets Hus i Stavanger, og det er en stor glede for oss å ha denne muligheten. Vi tenker gjerne IT når vi tenker framtid, men framtida dreier seg også i høyeste grad om mennesker, og ungdommen er særlig sentral i den forbindelse.

– Takk, Stavanger, og så går vi like godt rett over til Sørmarka og Sigurd Einar Birkeland.

– Sørmarka hilser LO-kongressen, gratulerer med valgene og ser fram til å følge debatten om saker som blir avgjørende framover. Kompetanse-

kravene øker, og fagbevegelsens samlede utdanningstilbud vil bidra til å møte dem.

– Takk Sigurd Einar, og hvordan går det i Fellesforbundet på Lilletorget i dag, Lars Skagseth?

– 40 stykker i Fellesforbundet hilser LO-kongressen og også de andre som følger kongressen på denne måten rundt om i landet. Det er hyggelig å kunne være med dere.

– Takk til dere, og så endelig til Kommuneforbundet og Odd Eriksen.

– Vi er inne i en IT-revolusjon i vår tid. Fagbevegelsen har tradisjonelt tatt ansvar og vist vei, og det må vi gjøre her også, ikke bare dilte etter og tape. LOs medlemmer i offentlig sektor ønsker lykke til med IT-dagen og resten av kongressen.

Og Balstad fortsatte:

Teknologi og teknologisk utvikling er tema som står sentralt i fagbevegelsen. Dette tema er ofte spesielt vanskelig i perioder med rask utvikling og store endringer. For fagbevegelsen er veivalgene ofte vanskelige, men vi kan konstatere at fagbevegelsen har vært positive til utviklingen og innføringen av ny teknologi. Vi har valgt samarbeid og påvirkning i stedet for motstand og protest.

Dagen i dag er et bevis på dette. Når vi ser på programmet som er satt opp, tror jeg at vi får en spennende og lærerik dag, som kan danne grunnlaget for en videre debatt i fagbevegelsen. Dagen er delt i to der opplegget før lunsj vil foregå med hele kongressen og Norge til stede. Etter lunsj vil vi ha teknologitorg. Dagen starter med at Jon Bing skal si noe om arbeidsliv og hverdag i informasjonssamfunnet. Deretter vil Statoil ta utgangspunkt i forholdet mellom teknologi og industriutvikling. Første del av programmet avsluttes med Telenor, som skal se nærmere på utviklingen av informasjonsteknologien.

Etter 30 minutters pause vil FAFO beskrive to teknologiske revolusjoner.

Den siste timen vil vi fylle med egne krefter. Vi har bedt 10 av kongressdeltakerne forberede innlegg for å belyse ulike innfallsvinkler i forhold til teknologisk utvikling. I tillegg har Norges teknologihovedstad forberedt et innlegg.

Jeg vil benytte anledningen til å takke de som har bidratt til denne dagen. Dette gjelder foredragsholderne, Statoil, Telenor og FAFO. Da er det ingen grunn til at jeg skal oppholde dere mer. Jeg vil bare legge til at det er Telenor som står ansvarlig for det teknologiske, så hvis noe svikter, så er det ikke min skyld, sa Balstad som overlot podiet til Jon Bing.

Professor *Jon Bing* holdt følgende foredrag:

Informasjonssamfunnets utfordringer – noen visjoner om enkeltmenneskets vilkår

Handel med kunnskap; Verdenshistorien i tre enkle trinn

Man kan noe lett vint forsøke å beskrive hvordan man handlet med informasjon gjennom tidene. Med «informasjon» menes i denne sammenheng «kunnskap». Og sett fra en jurists synsvinkel, vil det kunne sammenfattes på tre ulike måter.

Det første eksemplet er kanskje en steinaldermann som henvender seg til en annen steinaldermann og forteller at han vet om en dal med mange mammuter, og han er villig til å fortelle hvor den dalen finnes mot en royalt på en snabel pr. drept mammut. Dette ville i såfall være verdens første konsulentavtale, Og senere har vi sett mange versjoner av det samme avtaleforholdet: En person eller organisasjon knytter en person til seg i tillit til at denne personens kunnskap og metodiske innsikt vil gi oppdrags- eller arbeidsgiver en økonomisk fordel. Faktisk er det vel slik at de fleste arbeids- eller oppdragsavtaler i dag er begrunnet i troen på arbeidstakers eller oppdragstakers kunnskaper snarere enn vedkommendes vakre ansikt eller sterke lemmer.

Dette første eksempelet har en viktig forutsetning: Eksistensen av et språk. Og det har alvorlige begrensninger: Overføringen av kunnskap ved språk alene kan bare skje innenfor rommets og tidens enhet. Bare den som er innen hørevidde samtidig med at tilbudet fremsettes, vil kunne nyttiggjøre seg det - og vedkommende må oppholde seg innen hørevidde inntil kunnskapen om den mammutrike dalen er formidlet.

Det andre eksemplet forutsetter at man overskrider tidens og stedets enhet. Dette klarte man da man – omtrent samtidig – i Sumer og Egypt oppfant et skriftspråk. Årsaken til at man fant fram til en måte å presentere språk på i form av tegn som kunne preges på fysiske objekter, henger sannsynligvis sammen med fremveksten av bykulturer. De gjorde det nødvendig å organisere handel med de omliggende landdistriktene, og handelen krevde regnskaper. Det er derfor nokså prosaiske skriftstykker som fulgte karavanene med mat og andre varer in til byene.

Selger kunne avmerke på en leirtavle med kileformede trestykker tegn som fortalte hva som ble sendt med karavanen. Så foldet han denne tavlen inn i en leirkonvoutt, og sendte den med karavanen. Når karavanen kom frem, kunne mottaker kakke i stykker konvolutter, finne leirtavlen og kontrollere at de varene selger hadde sendt, faktisk var kommet frem, og at ingen (bokstavelig talt) hadde spist av lasset.

Når dette nevnes er det for at man langs karavanerutene faktisk hadde et behov for datasikkerhet som ble ivaretatt av leirtavlene i leirkonvolutter. Langs våre dagers informasjonens motorveier har vi det samme behov. Åpenbart kan vi ikke løse det med leirkonvolutter, istedet tar man sikte på å bruke kryptering. Men det gir et nokså interessant historisk ekko at IBM

for sitt infoMarket tilbyr en løsning man kaller Cryptolop, som er et akronym for «cryptogram envelopes». Også langs informasjonens motorvei er det nettopp konvolutten som forblir paradigmet.

Tegn preget på fysiske objekter gjorde det mulig å overvinne tidens og stedets enhet. Man kunne sende gjenstander over lange avstander, og – som vår egen tolkning av kileskrifter representerer – senere tider kunne tolke de nedskrevne beretningene. Den dramatiske illustrasjonen av dette får man da kalifen av Bagdad, Nasir, ber Djengis Khan om hjelp mot Shah Mohammed. For at brevet ikke skal falle i shahens hender under reiser gjennom hans rike, må sendemannen rake av seg håret, deretter tatovere budskapet inn i hodebunnen. Sendemannen reiser i tid og rom for å levere budskapet.

Denne måten å presentere informasjon på, grep fort om seg. Leirtavler ble erstattet av papyrus, papyrus av pergament, pergament av klutepapir, klutepapir av papir av tremasse – noe som bringer oss inn i det 19. århundre. Før den tid hadde Gutenberg, like før 1450, oppfunnet trykkpressen. På det tidspunkt fantes det 30 000 bøker totalt sett i Europa. Ved århundreskiftet (1500) fantes det 300 trykkerier – ikke i Europa, men i Venezia. Og antall bøker var økt til 15 millioner. Hva slags informasjonsrevolusjon dette representerte fikk man en anelse av under den franske revolusjon og andre samfunnsomveltninger.

Men tilbake til det juridiske – en gjenstand med tegn som representerer informasjon kan omsettes som enhver annen fysisk gjenstand. Årsaken til at man kjøper en ost er nok forskjellig fra årsaken til at man skaffer seg en bok, men den grunnleggende kjøpavtalen er nokså likeartet. Og bøker fikk følge av magasiner, grammofonplater, fotografier, kinematografisk film – alt i form av fysiske objekter som kunne være gjenstand for omsetning. Ikke engang telefon og kringkasting rokket ved prinsippene- riktignok ble rommets enhet utvidet fra dem som var innen hørevidde til dem man kunne nå med telefon eller radiosignaler, i seg selv en dramatisk utvidelse av kretsen av samtidig lyttende mennesker, men ikke noe prinsipielt nytt i forhold til vår raske rentegning av historien.

Og like frem til vårt århundre har dette vært hovedstrategiene for omsetning av informasjon: Man har enten engasjert en person man håper har den nødvendige lekiskalske eller metodiske kunnskap til å bistå en selv eller ens organisasjon, eller man har kjøpt et fysisk objekt preget med tegn som representerer den ønskede kunnskap.

Det er stort sett først etter annen verdenskrig at vi har kunnet ta i bruk en ny form for omsetning av informasjon.

Man kan fremdeles – i alle fall om man velger med omhu -demonstrere dette. Man kan ta seg inn i en boklade, peke på en bok over disken og si: «Den boken vil jeg ha – akkurat den boken, men uten alt papiret. Bare teksten, takk!»

Fremdeles vil nok bokhandlermedhjelperen virre med hodet litt forvirret. Vedkommende skjønner at man er i ferd med å selge noe, men hva? Vedkommende forstår at om man tok en barberkniv og skrapet trykksverten av sidene i boken og ned i konvolutt, for så å rekke den til kunden på den andre siden av disken, så ville det ikke gå bra. Informasjonsverdien vil- le gå tapt.

Men det er nettopp det informasjonsteknologien gjør. Den tillater at tegn blir skrapet av et hvilket som helst maskinlesbart medium og formidlet gjennom telenett til en hvilken som helst annen datamaskin, hvor det kan lagres på nytt på et annet maskinlesbart medium, eller fremvises på skjerm, eller skrives ut på papir ...

Vi har fått en handel med tegn. En handel med tegn uten utveksling av fysiske gjenstander, og uten at det involverer mennesker i selve utvekslingen. Telekommunikasjonsnettene er blitt markeds plasser i den nye handelens tegn.

Og i denne rentegnede verdenshistorien for handelen med informasjon har vi bygget inn en syllogisme. Utvikling av et talespråk er kanskje det som skiller mennesker fra dyr, og språkets historie må være nøye smeltet sammen med menneskehetens historie. Skriftspråket var en forutsetning for, eller resultat av, fremveksten av byer, det fundament vår sivilisasjon fremdeles bygger på. Og nå har vi altså en ny måte å handle tegn på: Må ikke også den være varsel om store, sosiale endringer – de behøver ikke være like store som de to andre vi nevnte for at de likevel i ettertid vil fremstå som årsaken til et veiskille i menneskehetens historie.

Men vi er så altfor tett på denne endringen. Den skjedde for så kort tid siden. De første norske barn som er vokst opp med en mikromaskin er ca. 14 år gamle, for det var først i 1982 at «pese» sluttet å være et norsk verb som betyr «å puste tungt».

En tidsreise og et tankeeksperiment

For bedre å forstå hvilken rolle informasjon spiller i livet til et moderne menneske, inviteres leseren med på en tidsreise og et tankeeksperiment:

Ekspertimentet forutsetter at vi utruker oss med et rudimentært vitenskaplig begrepsapparat: vi foretar en inndeling av «virkelighet» i tre kategorier.

Den *primære virkelighet* er våre egne erfaringer og opplevelser – våre minner fra barndommen, fra arbeidsplassen og våre møter med andre mennesker. Den *sekundære virkelighet* er det vi har lært av andre mennesker som forteller om hva de selv har opplevd. Bestemoren tar barnebarnet på fanget og forteller om hvordan hun var da hun var liten pike. Eller den som kommer hjem f.eks. fra Sofia, forteller om sine opplevelser. Den *tertiære virkelighet* består av det vi lærer av fortellinger fra en tredje person som

ikke er samtidig til stede med oss i den situasjon formidlingen skjer: Det er hva vi leser i bøker, tidsskrifter, aviser, tegneseriehefter, hva vi ser på film eller fjernsyn, musikk som formidles via radio eller stereoanlegg, reklameplakater på buss eller trikk og lysannonser på fasader.

Vi utrunder oss også med en stoppeklokke, og reiser tilbake til midten av forrige århundre. Det var i seg selv en spennende tid i informasjonstjenestens perspektiv: Tog og dampbåt regulariserte posten og skapte et større marked for aviser og trykksaker, samtidig som den elektriske telegrafanordningen var under etablering og gjorde det mulig å formidle nyheter fra periferien inn i redaksjonene i byene. Men det var før rotasjonspressen ble funnet opp, som i sin tur gjorde trykksaker billigere og banet veien for skillingshefter og det som verre var. Det var på den tiden Maurits Christopher Hansen beviste at det var vanskelig å overleve som norsk forfatter (et bevis som senere er blitt gjentatt under andre teknologiske forutsetninger).

Vi gjør et representativt utvalg av norske borgere og måler hvor lang tid de bruker på henholdsvis primær, sekundær og tertiær virkelighet. I vårt tankeeksperiment har vi vel en forestilling om at mesteparten av dagen ble brukt på egne opplevelser, selv om man i pauser og i lyset av parafinlampe eller åpent ildsted også fortalte hverandre om tanker og opplevelser, altså delte en sekundær virkelighet. Gjennomsnittlig kan det knapt være mer enn minutter man brukte på å lese i Bibel eller huspostill, eller i de forholdsvis få bøker som var i omløp.

Med disse resultatene notert i vår forsøksprotokoll reiser vi tilbake til våre egen tid og gjør en tilsvarende undersøkelse. Tilfeldigheten har gjort at vi denne gang ikke behøver å ty til spekulasjoner over hvor stor andel av dagen som brukes til tertiær virkelighet: Summen blir over fem og en halv time daglig, dvs. en tredjedel av dagen. Om vi tegnet opp resultatene av vårt tankeeksperiment - forankret i aktuell statistikk - på gammeldags millimeterpapir, synes det sannsynlig at vi får en eksponensiell kurve, en kurve som peker oppover. Legg f.eks. merke til at vi allerede i 1995 bruker mer tid daglig foran mikromaskinen hjemme enn med ukeblad eller videospiller. Hvordan vil dette slå ut når størstedelen av befolkningen får tilgang til Internet?

Hvilket bedre bevis kan man få på at vi lever i en virkelighet dramatisk forskjellig fra den man levde i omkring 1850. Vi kan kjenne igjen bybildet og «de gamle fjell i syningom», men det må ikke få oss til å glemme at en tredjedel av dagen tilbringer en gjennomsnittlig borger i en virkelighet som rett og slett ikke fantes på den tiden. Dette er en like virkelig virkelighet som furuskog og sølevann: bildet på fjernsynsskjermen er like virkelig som utsikten gjennom vinduet. Men for mennesket fra forrige århundre lever vi faktisk i en forhekset virkelighet.

Personlig tror jeg ikke det er annet enn døgnets 24 timer som setter gren-

ser for forbruket av tertiær virkelighet. Foreløpig har vi delt døgnet inn i tre – en tredjedel i tertiær virkelighet, omtrent en tredjedel til søvn, resten til å gjøre våre egne erfaringer, til å arbeide, til å snakke med andre og til å spise. Bare vent - snart vil man finne på en måte å selge underholdning inn i søvnflaten, som ligger der stor og fristende, bare fylt av flyktige drømmer. I fremtiden vil vi kanskje velge nattens drømmeprogram fra en meny.

Informasjonsrevolusjonen i det nittende århundre.

Det kan være grunn til å reflektere over de endringene som på dette tidspunkt skjedde i trykte massemedier. Innføringen av den elektriske telegraafen hadde gjort det mulig å formidle nyheter fra fjerntliggende strøk inn til byene hvor avisene ble trykket. Og da rotasjonspressen ble oppfunnet i 1863, førte den til produksjon av billige trykksaker – mens man tidligere trengte 16–18 personer til å betjene en maskin som produserte 14 000 avtrykk på én side pr. time, leverte rotasjonspressen med en betjening på bare 2 personer 11 000 avtrykk på begge sider. I telefonen så man på en måte muligheten til å gjenta på spredningssiden det som var skjedd på innsamlingssiden.

Et av de mer dramatiske kapitlene i historien om forrige århundres informasjonsteknologiske revolusjon henger sammen med fremveksten av tegneseriene. I New York kjempet de to aviskongene Joseph Pulitzer og Randolph Hearst om lesere, bl.a. ved å bruke farveglade tegninger. Men de hadde problemer med å finne riktige trykkerifarver, spesielt var gulfarven problematisk. 16.2. 1896 lanserte Pulitzers avis New York World noe som mange mener er den første tegneserie. Hovedpersonen var en liten gutt ikledd en slags nattskjorte. Han ble avbildet i ulike situasjoner hentet fra New Yorks slumverden, og kom med uttalelser ikke gjengitt i snakkebobler, men på selve skjorten. Skjorten var da også et utmerket felt for prøvetrykking med den gjenstridige gulfarven, som også ga serien dens navn - «The Yellow Kid». Serien har i sin tur gitt oppnavn til populæraviser, som ofte kalles «den gule presse».

Kampen mellom de to tilspisset seg da Hearst ansatte en tegner ved navn Rudolph Dirks, som skulle lage en serie bygget på de tegnede fortellingene til den tyske forfatteren Wilhelm Busch om «Max und Moritz». Resultatet ble «The Katzenjammer Kids», den serien vi kjenner som Knoll og Tott, og som debuterte i New York Journal 12.12. 1887. Serien ble voldsomt populær og Pulitzer så sitt snitt til å kjøpe opp Dirks, som fortsatte serien i den konkurrerende avisen inntil han ble kjøpt tilbake igjen. Slik hoppet Dirks mellom de konkurrerende avisene, og klatret et lønnstrinn for hvert hopp.

Men til slutt ble det for mye av det gode. Hearst krevde eneretten til serien selv om Dirks arbeidet for Pulitzer. I rettssaken avsa domstolen en

salamonisk dom: Hearst fikk rett til å fortsette å utgi serien med dens opprinnelige navn, «The Katzenjammer Kids», men med en ny tegner, mens Pulitzer fikk lov til å utgi serien tegnet av den opprinnelige tegneren, men med et nytt navn – og det ble «The Captain and the Kids».

Slik levde to versjoner av *Knoll og Tott* side om side. Og det gjør de faktisk fremdeles – nesten hundre år etter at de så dagens lys. I Norge kjenner vi fortrinnsvis bare den ene versjonen. Men hvis noen lurer på hvordan det har seg at det til jul i fjor både kom et julehefte som het «Knoll og Tott», og ett som het «Kapteinens jul» hvor de samme tvillingene herjer, har nå fått forklaringen.

Tullprat og sladrekjerringer

Omtrent to år etter at Alexander Graham Bell oppfant telefonen, besøkte han Norge for å demonstrere den nye oppfinnelsen. Demonstrasjonen fant sted i Børsen, Drammen – og vi er så heldige at den norske forfatteren Elias Kræmmer skildrer begivenheten i sin roman «Glade ungdom» (1880). Demonstrasjonen går ut på at to menn i atskilte værelser kommuniserer med hverandre og vekker samme reaksjon hos tilskuerne som en tryllekunst:

«Vi ventet paa at bankadministrator Borch skulle komme. Han maatte selvfølgelig være den første som «lot ordene flyve gjennom luften». Inde i brandforsikringsselskapets kontor sat direktør Bang, selskapets anseede og fremfor alt myndige chef, ogsaa kalt «paven i Norge» med sit apparat. Han lyttet utaalmodig etter at høre stemmen ifra det fjerne.

Saa kom Borch...

Mr. Bell anmodet ham om at gaa frem til apparatet. Stor stilhet og spænding. All passiar forstummet. Over Borchs ansigt gled et let smil da han tok røret.

Han stirret paa Mr. Bell, intenst og strengt. Formodentlig spekulerte han paa om manden holdt ham for nar.

«You must speak, Mr. Borch!» sa Bell.

Borch rettet ryggen, saa op i taket og sa meget høytidelig:

«Er – du – der – Bang!»

Det kneppet i kassen.

«Men gud, det er jo Bang!»

Han la bort røret og saa seg forfærdet omkring.

«Speak, Mr. Borch – please speak!»

Han tok igjen røret.

Kan du høre mig, Bang?

Antagelig har Bang svart kort og klart, som han pleiet.

«Synes du ikke det er morsomt?» ropte Borch.

Nu maa Bang ikke ha vært enig, for Borch la pludselig fra sig røret, vendte seg mot os og sa:

«Ja, mine herrer, dette er et meget morsomt leketøy. Men noen praktisk betydning faar det aldrig!»

Dermed bukket han for Mr. Bell, nikket venlig til os og gik over i banken.

Men Sorgenfri lo saa det runget over hele børsen og sa:

«Jagu kan det være nok med det tulleprat vi har her i byen, om vi ikke ogsaa skal høre paa alle sladrekjærringene i Holmestrand og på Kongsberg. Da ville det bli hyggelig aa leve!»»

Slike innsiktsfulle kommentarer vekkes ofte av informasjonsteknologiens utvikling. I dag er vel Internet omtrent kommet like langt i sin utvikling som telefonnettene var kommet i august 1877 da Bell demonstrerte sin oppfinnelse i Drammen. Og våre kommentarer blir lett omtrent like innsiktsfulle som Sorgenfris, vi er like bekymret for spredning av pornografi og bombeoppskrifter som han var for sladder.

Gode og dårlige virkninger av boktrykkerkunsten

Det har overrasket meg hvor gammel diskusjonen om hvorvidt informasjonsteknologi er et gode, egentlig er. Ofte snakker vi om datamaskinen som den største informasjonsteknologiske revolusjon etter boktrykkerkunsten. Men denne kunsten – som vi vel i dag anser for å være et udiskutabelt gode for menneskeheten og grunnlaget for almenopplysning og moderne demokrati – var i seg selv faktisk omdiskutert. I sin Epistel 3 har Ludvig Holberg (Heggelund, 1981) enkelte betraktninger om dette:

«Derimod kand invendes, at den Lethet og Magelighet, som Trykken fører med sig, foraarsager adskillige Uleiligheder. Derved bebyrdes Verden med en uhørlig Mængde af unyttige Skrifter, og studerede Folk opfylder Deres Hierner med vidløftige Erudition, givende sig hverken Tiid eller Middel til at reflectere paa hva de læse. Herunder seer man i vor Tiid ikke saadanne rare Genier, som i gamle Dage, da studerende Mænd heller skierpede deres Hoveder ved idelig Meditation, en opfyldte dem med vidløftig Læsning og med andres Tanker og Meeninger; Thi ligesom en kan opfylde sit Huus med saa mange Giester, at han selv ikke faaer Rum at vende sig, saa kand og en opfyldte Hiernen med saa mange fremmede Meeninger, at han intet Rum haver til egne Tanker.»

Dette lille sitat danner perspektiv på vår egen situasjon. Noe nølende kom Holberg til at vi tross alt får «glæde os ved Nyttens, og stræbe at forekomme Uleiligheden». Og ulempene vil han dempe ved å innføre sensur slik at bare nyttige bøker ble trykt.

Hvis man inviterte Holberg på en tidreise og utba se hans mening om vår

tids informasjonssituasjon, synes det sannsynlig at han ville bli en rasende mediepolitiker som krevde sensur, begrensninger og forbud. han ville bryte sammen i gråt over synet av arbeidsstasjoner på ethvert skrivebord, og antakelig kreve øyeblikkelig tilbakesending til egen tid når han forsto hva internasjonale telekommunikasjonsnettverk og datamaskinbaserte informasjonstjenester betydde for spredning av tekst.

Men kanskje er Ludvig Holbergs forståelse av informasjonsteknologi likevel nokså nær den som i alminnelighet råde i dag. For det er faktisk vanskelig å gripe de utfordringer som informasjon representerer – som vare, som grunnlag for makt, som *realitet*. Og det er noen spredte tanker omkring dette som tilbys i dette innlegget.

Et moderne utopia

I Wells romaner forblir imidlertid disse eksemplene på informasjonsteknologi ornament, hans diskusjon av teknologisk utvikling som betingelse for sosial forandring konsenterer seg ikke på media, men mer på håndfast transportteknologi, ikke minst flyene, som nesten hypnotiserte ham.

Men den fremtidsoptimisme som gjennomsyrt bøkene hans, vekket diskusjon. I 1905 kom romanen «A Modern Utopia», hvor maskiner og teknologi spilte en hovedrolle i å realisere «det søte liv». Romanen er kanskje den første som problematiserer forholdet mellom kontroll og frihet av personer i et samfunn. Selv om den enkelte er helt fri til å bestemme over seg selv og dra hvor man vil, kan også den enkelte alltid oppspores gjennom et internasjonalt identifikasjonssystem basert på fingeravtrykk. I så måte foregriper Wells tendenser som i dag er svært tydelige og kan brukes i en moderne personverndebatt.

I et Europa uten grenser oppstår det et behov for å erstatte den rutinemessige kontroll med menneskers bevegelser ved grensen med en annen form for kontroll. I kjølvannet av Schengen-avtalen, som avskaffet grensekontroll mellom flere europeiske land, så man det nødvendig å etablere et mer effektivt samarbeid mellom landenes politimyndigheter med sikte på gjensidig hjelp til å lokalisere ettersøkte personer og andre kontrolloppgaver. Dette samarbeidet skulle organiseres rundt et datamaskinbasert system, SIS (for Schengen Information System), og løsningen er arvet av Den europeiske unions indre marked.

Et slikt samarbeid mellom mange land med sikte på kontroll med enkeltpersoner, reiser naturligvis mange spørsmål relatert til personvern. Men det er også kuriøst å oppdage at problemstillingen ikke er ny.

Et hovedproblem er å knytte en sikker identifikasjon til enkeltmennesker – det som ofte kalles problemet med autentifikasjon, sikkerhet for at en identifisert person også virkelig er den hvis identitet vedkommende benytter. Den første virkelig utførlige bok om fingeravtrykk var Francis

Galton «Finer Prints» (1892). Det første offisielle fingeravtrykksbyrå ble etablert i La Plata i 1891. I Norge kom fingeravtrykk i praktisk bruk fra høsten 1905 og ble offisielt innført 1.1.1906 ved åpningen av Kristiania Kriminalpolitisk Signalementskontor.

Rundt århundreskiftet var altså nettopp fingeravtrykk en nyhet. Det er derfor ikke spesielt overraskende at H.G. Wells benytter dette prinsippet i sin «roman» (for den er kanskje mer et animert essay) «A Modern Utopi» (1906)

H.G. Wells skrev denne fremtidsvisjonen i et Europa hvor reise mellom land var en omstendelig affære som ofte krevde tillatelser, pass og visa. Slik kunne det ikke være i et moderne utopia, mente han – hele verden ville «fylles av anonyme fremmede», så «flytende som flo og fjære». I denne verden hvor «fri flyt av personer var innført, kom tollavgivningen og andre gjeldende metoder fra Wells samtid til kort, og han foreslår innføring av et nytt system som «raskt og sikkert kan identifisere ethvert menneske i verden».

Wells anså dette slett ikke for å være noen umulig oppgave. Han tenkte seg en katalog over alle jordens innbyggere lokalisert «i en rekke store hus i eller nær Paris». Katalogen ville være sortert etter klassifikasjon av fingeravtrykk, og på dette grunnlag kunne hvert individ tilordnes «en bestemt formel, et tall eller «vitenskapelig» navn» – muligens er dette første gangen tanken om et universelt personnummer blir formulert.

Systemet tenkte Wells seg basert på indekshort – og hullkort var allerede oppfunnet ved århundreskiftet. Den nærmeste foranledningen hang sammen med den amerikanske konstitusjon som krevde at stemmer ved presidentvalget skulle fordeles på distrikter relativt til befolkningen. Dette krevde forholdsvis aktuelle folketellingstall, og i slutten av forrige århundre innså man at tiden for å telle opp resultatene av folketellingen snart ville overstige fire år. Man arrangerte derfor en konkurranse, og Herman Hollerith vant denne med sitt elektriske tabulasjonssystem basert på hullkort. I 1896 dannet han Tabulating Machine Company som ble solgt i 1911 og fusjonerte med andre selskaper som ble samlet under administrasjon av Thomas J. Watson i 1914, og ti år senere omdøpt til International Business Machines (IBM). Det er i seg selv nokså kuriøst at utviklingen av datamaskinen fikk et alvorlig puff fremover av den amerikanske grunnlov.

Men det var ikke kjedelige hullkort av kartong Wells tenkte seg at det ville brukes i hans globale befolkningsregister. Han tenkte seg at kortene var gjennomslittige slik at man kunne lage fotografiske kopier av dem når man måtte ønske, og de skulle ha et vedlegg hvor man kunne skyve inn en lapp med navn på det sted hvor vedkommende sist var observert. For en hær av mennesker var nødvendig for å vedlikeholde registeret med opplysninger om fødsler, dødsfall, hotellregistreringer, henvendelser til postkon-

tor for brev, billetter for lange reiser, straffedommer, giftemål, søknad om sosial støtte osv. Wells så for seg hvordan et filter av kontorer sorterte strømmen av meldinger, og hvordan natt og dag saksbehandlere svermet rundt registeret for å korrigere sentralregisteret, og fotografere det for å sende kopier videre til lokalkontorer.

Wells var faktisk ikke helt fremmed for tanken at man kunne ha motforestillinger ved en slik omfattende registrering. Enkelte, medga han, ville hevde at det var deres rett å reise uidentifisert og i hemmelighet hvor man måtte ønske. Wells pekte på at dette kunne man fremdeles gjøre i forhold til sine medpassasjerer – men ikke i forhold til den nye utopiske staten. Og Wells viftet motforestillingene til side som «vanetanker fra en ond tid», for liberalt tenktende mennesker fryktet et tyranni som lurte bak enhver av hans samtidig stater. Men dette var unødvendig i det nye utopia, hvor kunnskap om enkeltmennesket ikke ville bli misbrukt.

Gjensyn med Wells utopi fra 1906 demonstrerer forfatteens evne til å gripe ny teknologisk muligheter – eksemplifisert ved fingeravtrykket og hullkortet – og projisere dem inn i en sosial dimensjon. Riktignok er visjonen av de store kontorbygningene i Paris, fylt av krystallklare indekseringskort og travle funksjonærer, alderdommelig. Men hvis man etablerer Schengen Information System etter planen i Strasbourg, ville det ikke være upassende å reise spørsmålet om hvorvidt dette faktisk er et skritt på veien mot realisering av Europas nye utopia. Og bak det spørsmålet lurer et alvorligere problem, nemlig om samfunnet Wells visjon faktisk er et utopi – eller noe mer foruroligende, et omriss av det gjennomkontrollerte samfunn.

Når maskinen stopper

Men denne utopien opphisset en annen engelsk forfatter, EM Forster, som skrev «The Machine stops» (1909). Dette var et tilsvar til Vernes teknologi-optimistiske visjon, og er i seg selv kanskje enda mer visjonær:

«Tenk Dem, om De kan, et lite, sekskantet rom som en celle i en bikube. Det mangler både vindu og lampe, men er likevel fylt av bløtt lys. Det er ingen instrumenter å se, likevel vibrerer rommet av melodios musikk. En lenestol står midt på gulvet, ved siden av den et lesebord – andre møbler finnes ikke. Og i lenestolen sitter en innhyllet kjøttklump – en kvinne – omtrent fem fot høy og med et ansikt hvitt som sopp. Det er hun som eier det lille rommet.

En elektrisk klokke kimte.

Kvinnen rørte ved en bryter og musikken stilnet.

«Jeg får vel se hvem det er», tenkte hun og satte stolen i bevegelse. På samme måte som musikken, ble stolen kontrollert av maskiner. Den rullet henne bort til andre siden av rommet hvor klokken fremdeles kimte utålmodig.

«Hvem er det?» ropte hun.

Det gikk femten sekunder før den runde platen hun holdt mellom hendene begynte å gløde. Et svakt, blått lys jaget over den, mørknet til purpur, og endelig så hun bildet av sønnen sin som bodde på den andre siden av Jorden. Og han kunne se henne.»

Faktisk ble katodestrålerøret – som fremdeles brukes i fjernsynsapparater og datamaskinbaserte arbeidsstasjoner – oppfunnet i 1906. Det er derfor kanskje ikke så overraskende å finne denne skildringen av et fjernsynssystem eller en billedtelefon i en novelle fra begynnelsen av dette århundre. Det som er nesten sjokkerende moderne med denne novellen er bildet den gir av et menneske isolert mellom kommunikasjonssystemer og media – et menneske sperret inne i et mediafengsel.

Adskillelse og møte

Fosters novelle karakteriserer to aspekter av all kommunikasjonsteknologi. På den ene siden har teknologien den virkning som er dens erklærte formål: Å bringe mennesker sammen. Telefonen gjorde det mulig for familie og venner å holde kontakt, selv om de var adskilt av geografisk avstand. Men teknologien har også en latent virkning: Den gjør det unødvendig å holde kontakt med den krets av mennesker som manglene av teknologien tidligere disponerte en for å ha samkvem med.

En anekdote fra Oslo illustrerer dette. Det ble hevdet at svært mange Stortingsrepresentanter i forrige århundre bosatte seg i den bydelen som kalles Homannsbyen. Årsaken var at dette gjorde det lettere å fraksjonere på kveldstid, andre representanter bodde innen gangavstand, man kunne oppsøke dem og diskutere ulike forslag og strategier. Så kom telefonen, og dermed ble ikke geografisk nærhet lenger noe vilkår for konspiratoriske samtaler på kveldstid: Homannsbyen ble frarøvet sin særlige status.

Eller ta et munnhell fra dagliglivet: I store byer er man blitt så anonyme for hverandre at man ikke kjenner sin egen nabo. Takke telefonen for det! Tidligere, om man følte seg taletrengt, var det få muligheter. Det var nærliggende å banke på naboens dør, kanskje med unnskyldning om å få låne en kopp sukker til baksten. Så ble man invitert inn, budt en kopp kaffe, og fikk en liten prat – et helt sosialt ritual. Nå kan man i stedet ringe noen man kjenner bedre – en venn eller veninne, en kollega eller en slektning. Behovet for møte med naboer er opphørt.

Slik vil det også være med den nye informasjonsteknologien. Mange sosiale situasjoner hvor man møter andre mennesker mer eller mindre tilfeldig, vil bli avvirket. Man treffer ikke lenger folk i køer på postkontor eller andre steder man i dag må oppsøke for å få gjennomført rutinemessige

gjøremål. De fleste vil oppleve det som en fordel å slippe køene. Men samtidig unngår man de tilfeldige møtene med bekjente og de påtvungne møtene med de bak skranken. Man kan håpe på at dette fører til en omvurdering av mellommenneskelig kontakt, at de fleste møter får en øket kvalitet.

Men man kan dessverre ikke se bort fra at Fosters visjon kan bli en metafor for den nære fremtid, og at man får et samfunn karakterisert av det den norske sosiologen Stein Bråten har kalt «Se og høre, men ikke røre»-samfunnet.

Ikonene i Sofia

Arbeidet mitt tok meg for noen år siden noen ganger til Sofia – hovedstaden i Bulgaria. På den tiden hadde ikke byen mye å tilby en tilreisende, men den har en fantastisk samling av middelalderikoner i krypten under Aleksandr Nevskij-katedralen. Allerede første dagen jeg var der, ble jeg tatt med til denne samlingen og ført rundt i de hvitkalkede rommene. Ikonene var for det meste malt på treplater i brennende farver, gjerne prydet med gull eller andre metaller. Mellom ikonene var det av og til smidde jerntavler med kyrilliske tegn – ettersom jeg vanskelig leser kyrilliske tegn, og ikke forstår bulgarsk, fikk jeg lite av ut av tavlene. Men jeg antok at disse fortalte om ikonene, om ulike kunstnere, skoler osv. Jeg gikk derfor mellom de malte treplatene og betraktet dem som jeg ville sett på andre eksempler på bildende kunst i et norsk galleri eller museum.

Min venn, som hadde ført meg til krypten etter lunch, forsto nok at jeg ikke hadde den nødvendige bakgrunnen til å sette virkelig pris på ikonene. Høflig, men bestemt, begynte han å fortelle meg om ikonografien, hvordan én bestemt håndstilling betydde en bestemt ting, hva som var tolkningen av at kjortelen var purpur eller kongeblå, hva det betydde at solen gikk nedover landskapet utenfor vinduet, eller at man kunne se lam beite nedenfor.

Men likevel var det først noen dager senere at det gikk opp for meg hva jeg hadde opplevd. Jeg hadde opplevd meg selv som en analfabet – eller kanskje en «anikonograf». Jeg hadde gått mellom det jeg trodde var vakre og litt arkaiske bilder, men egentlig hadde jeg gått mellom fromme beretninger skrevet med tegn jeg ikke forsto. Jeg slo opp og lærte litt til om ikonografi, og oppdaget at det faktisk var over fire hundre håndstillinger, hver med sin distinkte betydning. Og jeg reflekterte over at jeg hadde sett på tavlene med smidde, kyrilliske tegn – disse hadde jeg heller ikke forstått, men jeg hadde forstått at de representerte budskap: En slags forståelse av min egen uvitenhet, en innsikt jeg hadde manglet i forhold til ikonene.

Og dermed ble denne opplevelsen fra krypten under Aleksandr Nevskij-katedralen for meg en slags allegori for hvordan vi vandrer gjennom informasjonssamfunnet: Omgitt av tegn, men uten egentlig i stand til å tolke disse tegnene. Og hovedtemaet for dette uformelle innlegget blir dermed vår

kompetanse til å behandle symboler: Symbolbehandlerkompetanse. Det er et uttrykk som for meg er blitt litt mer enn en kjepphest. Det er blitt betegnelsen på det jeg tror er utfordringen i den nære framtid: Vår evne til å tolke og behandle symboler.

Jeg opplevde et nederlag i min symbolbehandlerkompetanse i Sofia. Men mange av oss opplever slike nederlag i hverdagen, hvor det nettopp kreves av oss at vi skal kunne forstå og manipulere symboler. Derfor er det etter denne episoden for meg blitt mer enn en tilfeldighet at vi kaller de små, kvadratiske symbolene på en skjerm til en MacIntosh arbeidsstasjon eller en maskin med et Windows-grensesnitt for ikoner: Det betyr at vi tror vi forstår hva de betyr, men egentlig gjør vi det ikke – vi mangler den nødvendige bakgrunnskunnskap for fullt ut å tolke dem.

Vårt tegnmettede landskap

For meg er tanken om symbolbehandlerkompetanse blitt en nøkkel til forståelse av informasjonssamfunnet. Det har slått meg i hvilken grad vi omgir oss med språk. Ikke bare i form av tale- og skriftspråk, men på så mange andre måter. Tenk bare på det subtile språk som består av trafikk-signaler og -skilt, et så komplisert språk at man må avlegge en egen prøve i det før man får førerkort. Tenk på hvordan dette språket er integrert i landskapet i form av landskapsmessige inngrep ved skilting av veier m.v. Tenk at noen faktisk har foreslått utarbeidelsen av et minimalistisk maleri av enorme proposjoner: En hvit strek på en svart asfaltbakgrunn fra Norge i syd til nord, midtstripen på E6, mer enn 2000 kilometer, et maleri som ville gjøre Christo – han som pakker inn hus og gjør dem til kunstverk – sjalu om han tenkte etter. Og språkene er overalt: Vi skal lære å bruke bryterne på komfyren, fjernkontrollen til fjernsynet, tastaturet til en arbeidsstasjon...

I vår fremtid vil vår kompetanse som arbeidende mennesker vært helt avhengig av vår symbolbehandlerkompetanse. De finnes knapt noe yrke hvor ikke nettopp denne kompetansen vil være kritisk. I helsevesenet er det for Norge anslått at seksti prosent av ressursene går med til å behandle informasjon snarere enn pasienter: Journaler, laboratorierapporter, fakturaer osv. I landsbruket har man klipset mikroprosessorer fast til ørene på svin slik at når de stikker trynet inn i trauret, registrerer fødingsautomaten hvilke individ det er som nå vil ha mat, og tar hensyn til hva svinet har spist tidligere på dagen ved posjoning av ny rasjon. I et kraftverk går man ikke fra turbin til turbin og kontrollerer vanngjennomstrømningen, men sitter foran en skjerm og holder øye med søyler som illustrerer strømmene, og justerer turbinene med klikk på en mus i stedet for omdreininger på et ratt som regulerer ventiler.

Selv om jeg ikke kan vise til forskningsresultater som beviser min hypo-

tese, tror jeg likevel at det er en grunnleggende, symbolhandlende kompetanse som ligger under og bærer denne forståelsen av og evnen til å tolke eller manipulere symboler. En amerikansk undersøkelse referert i norske aviser hadde funnet sammenheng mellom det å spille et instrument og det å bruke språk – dette kan være en indikasjon at under begge ferdigheter ligger et felles fundament av symbolbehandlende kompetanse. Når vi vet at Norge lykkeligvis har et vel utviklet system med kommunale musikkskoler som i dag sikrer 18% av barn mellom 9 og 16 år en plass på en slik skole, ser vi at dette ikke er bare et fritidstilbud, et tilbud som vil berike barn med en dypere opplevelse av musikk, og mulighet til selv å uttrykke seg gjennom musikken: Det sikrer faktisk barna et sterkere fundament av symbolbehandlende kompetanse som vil komme dem tilgode senere i livet, når de skal tre inn som yrkesaktive medlemmer av det potensielle informasjonssamfunnet: Uansett om de blir arkitekter, journalister, helsearbeidere eller bønder.

Informasjonsteknologi er kulturteknologi. Ofte impliseres en antagonisme mellom «kunnskapsfag» og «estetiske fag». Det er en kontrast som tilhører en forgangen tid. I dag er det nettopp gjennom kunst og kultur man utfordrer og utforsker evnen til symbolbehandling. En programmerer som utvikler programmer i formelle høynivåspråk med en fast definert semantikk kan lære av en poet som utfordrer grensene i det naturlige språks uttrykkskraft. En ingeniør som arbeider med tredimensjonale, tekniske tegninger i programmer for datamaskinassistert konstruksjon og produksjon (DAK/DAP) kan lære av hvordan en bildende kunstner angriper mulighetene på et todimensjonalt lerret.

Kommersialiseringen av Internet

I dag er Internet manifesteringen av de muligheter som ligger i informasjonssamfunnet, hvor nett vil knytte mennesker sammen i «den store maskinen» som Foster omtalte. Internet oppsto som en kommunikasjonsmulighet for samarbeidende forskere, støttet av det amerikanske forsvarsdepartementets Advanced Research Program Agency (ARPA) i forbindelse med prosjekter finansiert av dette programmet. Men de siste årene har det vært «privat» i den betydningen at nettet ikke har vært offentlig støttet. Og utviklingen av systemet for lesning av materialet på nettet, kjent som World Wide Web, i 1993 ved CERN i Genève har betydd omtrent like mye for nett- og kommunikasjonsteknologien som lanseringen av IBMs PC hadde i 1982 for mikromaskiner.

I dag snakkes det også mye om kommersialiseringen av Internet. Denne kommersialiseringen kan oppsummeres i tre trinn.

For det første har man *reklamen*. Mange bedrifter har funnet at skjermbildene er en utmerket flate for presentasjon av reklame, og mange infor-

masjonstjenester finansieres – på lignende måte som reklamefjernsyn – av annonser for tredjeparter. En anekdote kan illustrere poenget: Høsten 1995 la et nord-svensk slakteri ut sine egne sider på nettet som reklamerte, på flere språk, for det som var slakteriets hovedprodukt, en rensdyrpølse. Overrumplet opplevde slakteriet at det var blitt en internasjonal bedrift, det kom bestillinger fra hele verden fra folk som ønsket seg en snabb av Rudolf til jul.

Dermed har vi introdusert det andre trinnet: *Avtaleinngåelse*. I nordiske land er det knapt noe spesielt ved at man kan inngå avtale over nettet, vi har den hovedregel at muntlige avtaler er bindende, og det blir dermed nærmest en slutning fra det mer til det mindre at avtaler over nettet også er bindende. I andre land er det imidlertid rettslige tradisjoner som krever at avtaler over bestemte verdier må inngås skriftlig, og dette kan skape problemer også for avtaler over nettet.

Det finnes imidlertid et par assosierte utviklinger som gjør det mer spennende.

Det ene er *betalingsformidling*. I dag skjer betalingsformidling typisk i elektroniske systemer, men utenfor Internet. F.eks. oppgir man et kredittkortnummer, og man betaler for den vare eller tjeneste man har bestilt ved de konvensjonelle rutinene som benytter dediserte nett utenfor Internet. I løpet av 1996 har det imidlertid vokst frem løsninger innenfor nettet, og man må tro at innen kort tid vil det være lett å betale over Internet samtidig som man bestiller den aktuelle vare eller tjeneste.

For det andre *elektronisk datautveksling*. Dette er systemer som koordinerer virksomheter mellom flere samarbeidende parter, typisk grossist og detaljist. Lagringssystemet til detaljisten holder orden på antallet enheter på lager, når dette synker under et bestemt nivå, plasseres automatisk en bestilling hos grossist. Grossistens system vil kontrollere at bestillingen kan effektueres, eventuelt plassere en ny bestilling hos importør eller produsent. Når så en bil neste gang går i detaljistens retning, skrives det ut plukkelister som fører til at det bestilte antall enheter følger bilen og leveres hos detaljisten. Slike systemer kan bli svært sofistikerte, og gjør «just in time»-leveringer mulig.

Det tredje trinnet forutsetter at det kontraherte gode leveres gjennom nettet. Det er bare tjenester som kan leveres gjennom nettet, fysiske gjenstander (varer) kan naturligvis ikke presses gjennom et telekommunikasjonsnettverk. Og det synes som om det først og fremst er to typer tjenester som er aktuelle.

Den ene er *tegnstyrte tjenester*. Dette forutsetter at sluttbruker har utstyr som kan produsere en vare styrt av en tegnstrøm gjennom nettet. Et trivielt eksempel er en telefaks. Her blir et ark avlest hos sender, og arket beskrevet ved hjelp av totegn for hvert billedelement (pixel) av originalen. Den-

ne tegnstrømmen kommuniseres til mottagerens faksmaskin, hvor et hvitt ark og tonepulver brukes for å produsere en ny, fysisk gjenstand: En kopi som er nær identisk med originalen, kvaliteten vil bero på den oppløsning som benyttes. Dette er ikke nettopp noe spennende eksempel, men hvilke gjenstander som produseres hos mottager vil fullt ut avhenge av hva slags utstyr som benyttes. Det ville ikke være noe i veien for at det hos mottager var utstyr for produksjon av maskindeler, integrerte kretser eller kjoler – men markedet for slikt utstyr er ennå ikke utviklet.

Den andre tjenesten er *tegnbaserte tjenester*. Dette er tjenester som består av tegn som representerer tekst, bilder eller lyd: Lærebøker, aviser, billedarkiv, filmer, stortingsdebatter eller musikk. Det er et stort og eksploderende marked. Den diplomatkonferanse som desember 1996 ble arrangert i regi av World Intellectual Property Organization i Genève var nettopp foranlediget av de fristelser som et marked på 60 millioner sluttbrukere representerte for de som leverer slike tjenester: Forlag, plateselskaper, filmprodusenter osv.

Imidlertid er det mange uløste problemer i denne forbindelse. Selv om – som vi har sett – vi nå handler med tegn snarere enn fysiske gjenstander som bøker, plater eller videoprogrammer, er strategiene for rettighetsadministrasjon basert på en kontroll med fysiske gjenstander. Dermed må man finne frem til alternative strategier – disse omtales gjerne som «electronic copyright management systems» (eller bare ECMS).

Og her kan vi vente oss spennende løsninger i løpet av de nærmeste måneder og år.

Virtuelle samfunn

Hvis vi skal løfte øynene mot en mulig fremtid, må vi se mot en fremtid hvor ikke skjermen er sluttbrukermediet. Sluttbrukeren bretter figurlig skjermen rundt seg, og får muligheten til å tre inn i en virtuell virkelighet.

I dag tar man på seg en hjelm hvor hvert øye ser inn i hver sin skjerm. Datamaskinen danner et litt forskjellig bilde på hver skjerm, slik at en illusjon av et tredimensjonalt rom skapes. I fremtiden vil sannsynligvis bilde- ne stråles direkte inn på netthinnene ved hjelp av intensive laserstråler.

Slik trer man inn i et tredimensjonalt rom. Men i tillegg til hjelmen, tar man på seg en heldekkende kroppsdrakt som på innsiden er besatt med tak- teler, dvs. en slags innvendig pels hvor datamaskinen styrer hvert pelshårs stivhet.

Tenk deg at du ser ut i en have. Foran deg ser du et epletre. Du går mot treet, og datamaskinen registrerer at du beveger føttene, endrer bildet slik at du får illusjon av å gå gjennom det tredimensjonale rommet. Du nærmer deg treet, ser et eple med perlede duggdråper. Du strekker hånden mot eplet – datamaskinen registrerer bevegelsen, og lar illusjonen av din egen

hånd komme inn i synsfeltet. Du griper om eplet, taktelene i hånden strammer til, du føler eplets glatte rundhet. Du fører eplet mot munnen, og idet du biter til, sender en sonde eplesmak inn i munnhulen. Naturligvis har du hele tiden hørt fuglekvisper i draktens høyttalere. Og hvis du ser Adam komme mot deg, kan du rope til ham –.

For denne virtuelle Edens have kan være en database i nettet, hvor du selv lar deg presentere som en virtuell person synlig for de andre som har logget seg på samme base, og hvor du ser dem – som datamaskinbaserte representasjoner i henhold til personlig valg.

Man kan lett la seg henføre av en slik tanke. Hva hvis jeg logger meg inn på den databasen som representerer et virtuelt kontor hvor de som arbeider med rettsinformatikk over hele verden også logger seg inn når de kommer på jobb. Går jeg ut av mitt virtuelle kontor, vil jeg finne Marek fra London, Thorne fra New Jersey, Ejan fra Montreal, Ian fra Glasgow, Herbert fra Köln og Ettore fra Roma – alle i samme rom. Jeg kan banke på kontordørene deres, de vender seg mot meg – og jeg kan snakke med dem, som om de alle sammen var samlet i det samme lokalet. Selv om jeg altså sitter alene i min kroppsdrakt på en hybel i Oslo...

Denne muligheten for virtuelle samfunn, virtuelle organisasjoner uavhengig av sted og geografi, kan faktisk vise seg å bli et sprengstoff i forhold til våre tilvante former for politisk organisering. Hvorfor skulle jeg føle større lojalitet overfor nasjonalstaten Norge enn den virtuelle internasjonale organisasjon jeg daglig har omgang med? Kan man faktisk her se muligheter for en utvikling som på sikt – to-tre generasjoner – utfordrer nasjonalstaten som politisk enhet?

Spekulasjonene blir lett vidløftige, men gir en pekepinn mot mulighetene for en spennende og usikker fremtid.

Følger bestemoren med?

En av mine bekjente, Ron Staudt, er professor i rettsvitenskap i Chicago. Han er en stor entusiast når det gjelder ny informasjonsteknologi. Han har vært med på å utforme den nye bygningen for det juridiske fakultet, hvor man på alle lesesalplasser og på alle plasser i auditoriene kan koble sin egen notatblokkmaskin til universitetets datanett. Han var, tror jeg, den første som underviste et kurs for jurister hvor det ble forutsatt at studentene hadde sin egen bærebare mikromaskin. Hvis de ikke hadde en fra før, fikk de låne en av universitetet – lærebøkene befant seg nemlig bare på maskinen, og ble åjourført ved begynnelsen av hvert semester.

Det var derfor ikke spesielt overraskende at han også kjøpte til sin fire år gamle datter en bok med ikoner. Boken var bygget på Walt Disneys suksessrike tegnefilm om *Alladin*. I teksten forekommer det av og til ikoner – farvelagte firkanter med et symbol. For eksempel omtales skurken, Jafar,

som trekker en kniv og ler ondskapsfullt. Ikonet med Jafars onde ansikt står i teksten. Og ved siden, liksom som del av bokbindet, finner man en rad med knapper hvor de samme ikonene gjentas. Trykker man på Jafars ikon, så lyder en ondskapsfull latter.

Min venn fortalte meg at datteren fikk boken til sin fødselsdag. Han hadde bedt familie og venner til middag, og etter måltidet satt han og en kollega og så på at datteren lekte sammen med bestemoren med boken. De slo opp, leste tekst, trykket på ikoner og moret seg storartet.

Spøkefullt foreslo min venn til sin kollega at dette var en ide for lærebøker: De kunne ha ikoner med ansiktene til professorene i læreboken, og hvis en student lurte på et avsnitt, kunne vedkommende bare trykke på ikonet som viste den professor som hadde greie på spørsmålet.

Kollegaen var mindre teknologifrelst enn min venn. Han så på de to som lekte på gulvet, bestemoren og den lille piken. Så sa han stille: «Følger bestemoren med på kjøpet?»

Så enkelt kan det understrekes at kommunikasjon først og fremst er kommunikasjon mellom mennesker, og ikke kan erstattes med maskiner.

Harald Norvik, Statoil

Deretter ble ordet gitt til adm. dir. *Harald Norvik* i Statoil, med følgende foredrag:

Takk for invitasjonen til å komme hit til LO-kongressen og presentere noen av Statoils erfaringer, eksempler og framtidsvyer om teknologi og teknologianvendelse. Jeg synes det er veldig positivt og riktig at LO setter av en hel dag til dette temaet. Vi påvirkes alle av den teknologiske utvikling – i våre dager raskere enn tidligere. Det har skjedd større teknologiske nyvinninger i internasjonal olje og gass industri de siste fem årene enn i de foregående 90 årene. Norge har spilt en nøkkelrolle i dette teknologiske utviklingsarbeidet.

Vi har satt «Teknologi som drivkraft i industriutvikling» som tittel for vår presentasjon her i dag – et svært omfattende tema – men vi ønsker å si litt om hva Statoil er opptatt av; å kontinuerlig forbedre vår eksisterende virksomhet, skape ny lønnsom virksomhet og dermed sikre arbeidsplasser og skape nye.

Effektiv utnyttelse av teknologien er et viktig konkurranseområde i energibransjen. Vi er i en høyteknologivirksomhet. En effektiv utnyttelse av informasjonsteknologi er en forutsetning for at vi skal lykkes i å finne olje og gass, videreforedle og bringe produktene til markedene.

• Hovedfundamentet for Statoil er den virksomheten vi har bygget opp over 25 år basert på de norske olje og gassressursene. Virksomheten på norsk

sokkel har utviklet seg kolossalt på disse 25 årene. I dag er norske selskaper blant de ledende i verden på flere områder;

- både i det å finne oljen og gassen
- i det å utvikle kostnadseffektive utbyggingsløsninger for nye olje- og gassfelt
- i det å øke utvinningsgraden fra feltene slik at minst mulig av oljen og gassen ligger igjen i bakken når feltene stenges ned
- og i det å behandle, transportere og markedsføre oljen og gassen.

Mange i denne salen vil være kjent med at vi er i ferd med å gå inn i en ny æra for den norske olje- og gassvirksomheten. Vi vet at vi nå skal lete på langt dypere vann enn hittil. Ekofisk ligger på rundt 70 meters vanddyp, Statfjord på 150 meter og Trollfeltet på 300 meters vanddyp. Nå skal vi lete på mer enn 1000 meters vanddyp.

Denne utviklingen stiller oss overfor nye teknologiske utfordringer som jeg er overbevist om at vi skal mestre. Det skyldes ikke minst at vi på disse 25 årene har utviklet en leverandørindustri som i samarbeid med oljeselskapene har maktet de nødvendige omstillinger. Norsk verkstedindustri og våre mange utstyrsleverandører og servicebedrifter er konkurransedyktige og etter min oppfatning godt rustet til å løse også de nye teknologiske kvanteresprangene.

Det er ikke slik lenger at vi stort sett må til utlandet for å få levert teknologisk avanserte utstyrsenheter. Jeg hadde nesten sagt at det ofte er det motsatte som skjer.

La meg nevne ett eksempel; Statoil skal senere i år starte produksjonen på Nornefeltet. Feltet er bygget ut med et produksjonsskip der skroget ble bygget i Sør-øst Asia. Men norsk leverandørindustri har levert mesteparten av det avanserte utstyr og andre komponenter til skipet.

Norsk leverandørindustri vil utvikle seg og forbli en viktig brikke i næringen, nasjonalt som internasjonalt. Den satsingen som myndighetene, oljeselskapene og leverandørindustrien i fellesskap står bak internasjonalt, INTsok, vil kunne gi grunnlag for en sterk vekst i norsk teknologiekspertise og dermed sikre arbeidsgrunnet inn i det neste århundret når investeringsnivået på norsk sokkel begynner å falle.

Nye konstellasjoner er kommet på banen – og flere vil komme. Forutsetningen for denne industriutviklingen er tilpasning til markeder i endring, teknologiutvikling, smartere utnyttelse og bedre samspill mennesker og teknologi.

Vi må finne mer olje for å ha en oljevirksomhet av noen størrelse lenger enn 20 år fram i tid, og det tror jeg vi vil lykkes i. På gass-siden har vi som dere vet allerede store reserver. Norske gassleveranser til et energi-

avhengig Europa har et 50 til 100 års perspektiv. Norge har som gassnasjon store muligheter til en langsiktig verdiskapning. Og vi må etter Statoils syn utnytte denne posisjonen til både å være en av Europas viktigste leverandører av naturgass, men også til å utvikle landbasert virksomhet i landet.

Troll er et av verdens største gassfelt til havs. Det er også et stort oljefelt. Takket være avansert teknologi, hvor vi kan styre borekrona omtrent dit vil vil ha den fra flere kilometer avstand, kan oljeselskapene med Hydro som operatør nå utvinne de store oljeressursene som ligger under gassen. Vi skal ikke mange år tilbake hvor vi manglet slik teknologi og dermed måtte etterlate oss enorme oljeressurser.

Trollfeltet vil som gassleverandør stå som garantisten for Norges leveransedyktighet til våre kunder på kontinentet i mange år framover. Og utbyggingen av Troll representerer i seg selv et stort skritt framover ved at flere av behandlingsanleggene for gassen kunne legges på land på Kollsnes.

Før vi går videre – la oss avlegge Troll A-plattformen et besøk for å ta pulsen på virksomheten slik den foregår en mai-dag til havs.

På storskjerm ble plattformen i Nordsjøen koblet inn til dialog med kongressen i Folkets Hus:

– Hvis teknologien er med oss – og det ser vi at den er – så ser dere her en plattform som i flere ti-år framover vil levere drøyt tredjedelen av den gassen vi eksporterer til kontinentet. Dere kjenner kanskje til at det ligger en langvarig forskningsinnsats og teknologiutvikling bak den utbygging som ble fullført i fjor ved at gassen ilandføres nesten ubehandlet til land på Kollsnes. Med denne måten å bygge ut feltet på har vi skapt grunnlag for en videre industriutvikling på land.

– Hallo, plattformsjef Gunnar Kjærland, er du med oss?

– Ja takk, det står bra til her på Troll-plattformen, og jeg takker for anledningen til å få være med på LO-kongressen. Vi produserer nå 26 millioner kubikkmeter gass i døgnet, i samsvar med våre avtaler med våre kunder på kontinentet. Vi kan produsere tilsvarende 350 tWh i året, tilsvarende 3,5 ganger den totale vannkraftproduksjonen i Norge. Sagt på en annen måte – det tar oss 3 sekunder å produsere energi tilsvarende årlig forbruk for en norsk gjennomsnittsfamilie. Boring foregår ned til 1600 meter i 40 brønner. Det skjer fra en fullautomatisert borerigg som demonteres når boringen avsluttes sommeren 1998. Vi må skille vannet fra gassen og på grunn av de store mengdene, må det skje i 4 atskilte tanker. To 36-tommers rør transporterer gassen til Kårstø i løpet av 5 timer, den renses, og trenger 3 døgn til Emden i Tyskland, derfra ett døgn til de franske kjøkken. Sikkerheten

har førsteprioritet, og vi har vært heldige og unngått større uhell og personsaker.

Norvik: – Siden dette er en teknologidag - hvilken ny teknologi operere dere med på Troll?

– Den kalles flerfaseteknologi, som kort sagt betyr å utnytte gassfelt på en mer effektiv måte. Snøhvitfeltet må f eks benytte denne teknologi om det skal utnyttes.

Norvik: – Før vi forlater Troll skal vi hilse på Espen Ellingsen, instrumenttekniker og NOPEF-medlem. Kan du fortelle litt om hvordan du ser på situasjonen, Espen?

– Jeg ser lyst på framtida på Troll, har vært med fra starten og har tilegnet meg kunnskaper som jeg tror kommer til nytte videre framover. Fremste utfordring nå er kompressorprosjektet, som skal bidra til å øke leveransene. Det kan også være aktuelt å sette seg på skolebenken igjen, siden Statoil har lagt til rette for dette.

Tilbake til salen, der Harald Norvik fortsatte sin innledning:

Trollfeltet er ett eksempel på den posisjonen Norge har tatt på gass-siden; Statoil arbeider for å utvikle prosjekter som viderefører en del av gassressursene i Norge.

La meg kort berøre en aktuell sak; gasskraftprosjektene på Kårstø og Kollsnes. Statoil og andre norske selskaper har lenge vurdert måter å bearbeide her hjemme noe av den gassen vi produserer. Kraftproduksjon er i denne sammenheng et svært nærliggende prosjekt. I flere land i Europa, kanskje først og fremst i England, er det bygget en rekke nye gasskraftverk, til erstatning for kullkraftverk. Det har ført til at de britiske CO₂ utslippene er dramatisk redusert. I dag er landene i Sentral Europa opptatt av den samme utviklingen.

Gasskraft er for de aller fleste den mest miljøvennlige måten å skaffe seg ny elektrisitet på. Det er få som har Norges vannkraftmuligheter. For Norge er spørsmålet om vi skal bygge gasskraftverkene og sende elektrisitet ut av landet, eller om vi skal sende gassen ut av landet for produksjon av strøm der. Jeg mener det bør være et både og. Riktignok innebærer det at Norges CO₂ utslipp økes, men de kan bli redusert i nordisk sammenheng. Det har vært innvendt mot de to foreslåtte gasskraftverkene at energieffektiviteten er for lav. Men den gjennomsnittlige energieffektiviteten er på høyde med en rekke av de anleggene som finnes og som bygges rundt om i Europa.

Det foregår en politisk debatt om denne saken som jeg ikke skal berøre. Men Statoil er opptatt av at Norge ikke ekskluderer muligheten for å delta i denne industriutviklingen som nå finner sted i Europa.

Norske selskaper – både oljeselskaper og leverandørbedrifter har på endel områder utviklet kompetanse og erfaring i verdensklasse. Og norsk sokkel er fortsatt et meget interessant olje- og gassområde med et potensiale

for en langsiktig virksomhet. Men vi står overfor betydelige utfordringer – teknologisk, organisasjonsmessig og miljømessig. På denne dagen i LO-kongressen er det teknologien som står i fokus. Men effektiv teknologi og godt miljø henger nøye sammen.

Det er neppe noen land i verden som produserer oljen og gassen med mindre utslipp per produsert enhet enn det vi gjør på norsk sokkel. Vi har en høy miljøstandard i virksomheten og den skal vi utvikle videre. Teknologien spiller en nøkkelrolle i dette arbeidet. Og på dette området er jeg en teknologioptimist.

Hvorfor er jeg det? Jeg baserer denne optimismen på hva vi allerede har fått til på norsk sokkel og de planene vi allerede har lagt.

En rekke tiltak som er gjennomført viser vei - noen eksempler:

- oljebasert boreslam har forlenget bortimot overflødiggjort oljebasert boreslam
- kjemikaliebruken ved uttesting og drift av gassrørledningene er kraftig redusert
- flere plattformformers drives nå uten kontinuerlig av fakling av gass
- CO₂ skilles ut fra gassen som produseres på Sleipnerfeltet og pumpes tilbake i undergrunnen.

Jeg kunne nevnt flere eksempler. Dernest har industrien samlet seg om offensiv målsettinger for norsk sokkel. I MILJØSOK-rapporten som vi nylig la fram har vi sagt at vi kan oppnå en rekke forbedringer i utslippene per produsert enhet:

- 30–40 prosent reduksjon av CO₂
- 50–80 prosent reduksjon av nitrogenoksyder (NO_x)
- 70–90 prosent reduksjon av flyktige organiske stoffer (VOC)
- 50 prosent reduksjon av bore- og produksjonskjemikalier

Dette er målsettinger som krever en massiv langsiktig teknologitviking. Men vi trenger både forskerens langsiktighet og det kontinuerlige arbeidet i våre driftsorganisasjoner for å nå disse ambisiøse målene. Statoils erfaring er at teknologiske gjennombrudd kommer gjennom en kombinasjon av langsiktig teknologitviking og et daglig forbedringsarbeid. Det ville derfor virke mot sin hensikt dersom vi stanset arbeidet med nye prosjekter i påvente av en ny teknologi i en uvis framtid.

Vi trenger en fortsatt dialog med myndighetene og med miljøorganisasjonene i dette arbeidet. Men til syvende og sist er det industrien selv som må få fram de løsningene som skal til for å nå målene.

På miljøområdet, som på alle andre områder ligger mye av løsningen i å få til et enda bedre samarbeid mellom oljeselskapene, leverandørbedrif-

tene, servicebedriftene og det maritime miljøet. Statoil har vært opptatt av å legge forholdene til rette for dette - for å utvikle gode produkter og løsninger som kan anvendes i vår bransje i Norge og internasjonalt.

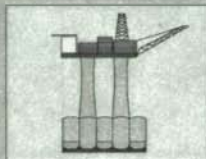
Kjølv Egeland leder den enheten i Statoil som samarbeider med større og mindre norske bedrifter for å bruke teknologi som drivkraft i industriutvikling - både i Statoil og i næringen forøvrig. Han vil nå gi noen eksempler på teknologiske nyvinninger utviklet i samarbeid med andre bedrifter. Han vil også vise eksempler på hvordan vi kan utnytte våre olje- og gassressurser på nye måter.

Med dette takker jeg for oppmerksomheten i denne omgang og overlater ordet til Kjølv.

Harald Norvik ga så ordet til *Kjølv Egeland* som holdt en kort orientering ved hjelp av illustrasjoner om eksempler på teknologi-utvikling i samarbeid mellom norsk industri og Statoil:

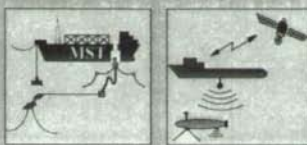
Teknologi som drivkraft i industriutvikling

Harald Norvik

LO kongress 87

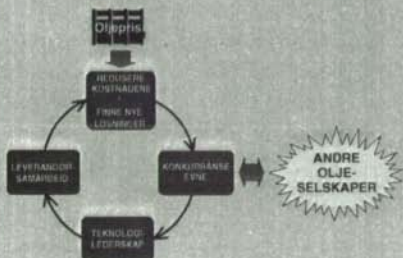
Teknologi som drivkraft i industriutvikling

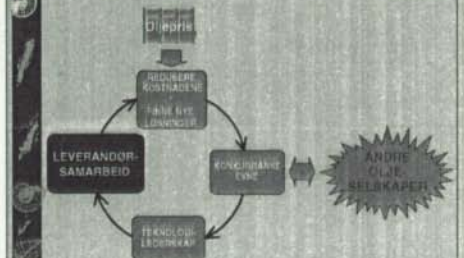
Kjølvi E. Egeland

LO kongress 87

Utfordringen

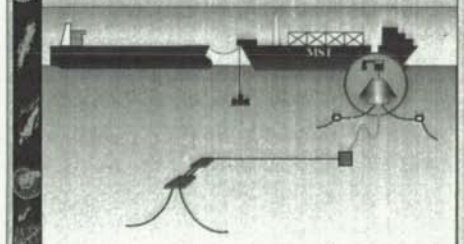
Utfordringen

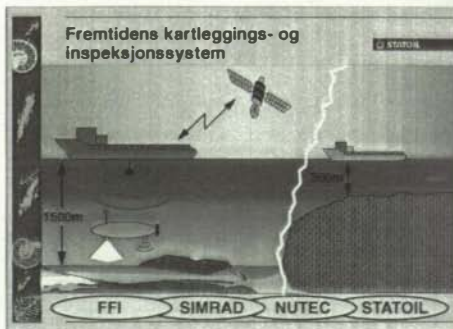
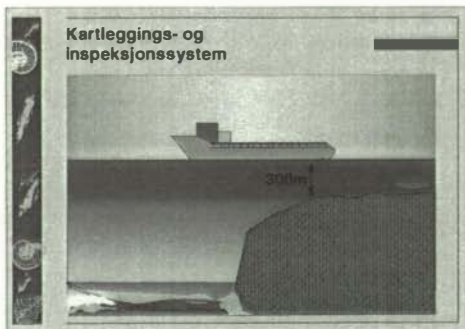
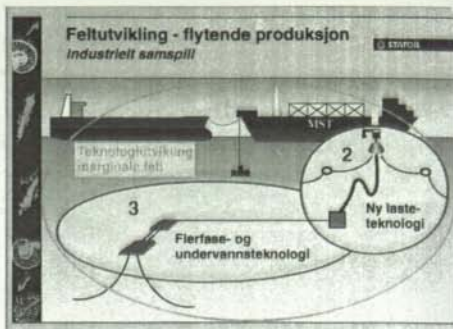
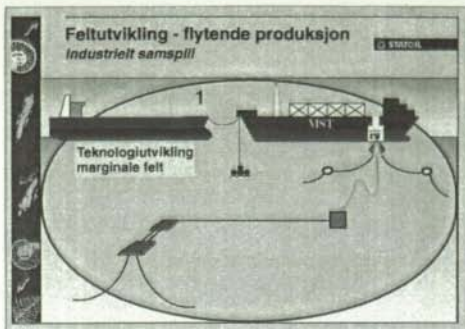
Leverandør- utviklingsprogrammet (LUP)

Feltutvikling - flytende produksjon Industrielt samspill

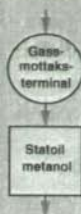

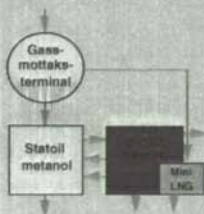
Industriutvikling - norsk energi

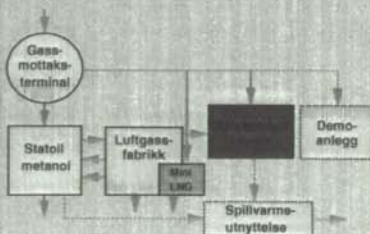
Industriutvikling - Tjeldbergodden "Tjeldbergodden petropark"

Industriutvikling - Tjeldbergodden "Tjeldbergodden petropark"

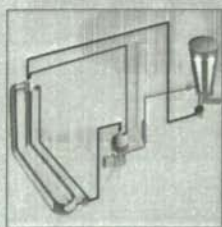

Industriutvikling - Tjeldbergodden "Tjeldbergodden petropark"

Bloproteinfabrikk - Tjeldbergodden

STANOIL

Teknologi som drivkraft
i industriutvikling

Harald Norvik takket Egeland for orienteringen og fortsatte:

Vi har forsøkt å vise noen muligheter vi står overfor og hvordan vi jobber for å utnytte teknologi for å øke verdiskapningen.

Mange mener at vi er på full fart inn i det post-industrielle samfunn – at industriproduksjonen får en stadig mindre betydning i samfunnet. Jeg vet ikke hvor riktig det er, men uansett har den teknologiske utvikling forandret mange av våre tradisjonelle industrier.

Det samme pågår i de bransjene og i de markedene Statoil arbeider. Automatisering og informasjonsteknologi kommer for fullt også i energi-bransjen. Dette oppleves av noen som en positiv mulighet, av andre som en trussel. Skal vi overleve som industrinasjon har vi egentlig ikke noe valg; vi må satse på å holde posisjonen samtidig som vi legger våre verdier om læring, medvirkning og faglig utvikling for våre medarbeidere til grunn.

Jeg mener vi har et godt grunnlag for å videreutvikle Norges posisjon som ledende på energisektoren. Vi har en sterk teknologisk posisjon. Vi har oljeselskaper og leverandører som hevder seg i konkurransen internasjonalt.

Teknologien har bragt oss opp og fram. Men teknologien må settes inn i en organisasjonsmessig sammenheng. Det er våre medarbeidere som utvikler, anvender og tilpasser teknologien. Måten vi organiserer oss på blir derfor viktig. Satsing på medarbeidernes kompetanse blir avgjørende.

La meg ta et eksempel fra vår virksomhet på hva vi står overfor: På Tjeldbergodden har vi bygget ferdig Europas største metanolfabrikk. Vi har fått et godt fotfeste i markedet. Men dette er en virksomhet som setter store krav til kostnadseffektiv drift. Det er en knallhard priskonkurranse – og prisene varierer sterkt over tid.

For å lykkes i denne konkurransen må vi ha den mest effektive driftsorganisasjonen. Begreper som flat organisasjon, flerferdighet og åpen organisasjonskultur er derfor en realitet på Tjeldbergodden. De ligger langt framme i å utnytte informasjonsteknologi og er i så henseende en av foregangsbedriftene i Statoilkonsernet.

Med dyktige fagfolk, god ledelse og delaktighet fra alle er det mulig å etablere konkurransedyktige bedrifter i Norge, selv på områder der andre steder i verden har billigere råstoff og lavere personalkostnader.

Den norske – eller skandinaviske om man vil – samarbeidstradisjonen i næringslivet er en styrke. Vi må utnytte dette fortrinnet enda bedre.

Som bedriftsleder og ansvarlig for våre ansattes langsiktige jobbtrykthet tenker jeg selvsagt på markedsutviklingen og på vår konkurransevne. Her ligger alltid kimen til krav om effektivitet, produktivitet og kostnadsreduksjoner. Men jeg tenker også på de fantastiske mulighetene vi har for kontinuerlig kompetanseutvikling og læring for alle våre medarbeidere.

Jeg tror det er mange som nå tenker som instrumentteknikeren på Troll-

plattformen som vi møtte tidligere. Han var opptatt av å utvikle seg for å kunne løse interessante oppgaver også i framtiden – ikke bare nå.

Det er vanskelig å ta inn over seg hvor fort den teknologiske utvikling egentlig går – og endrer vår hverdag både i jobben og hjemme. Vi i vårt land er langt fremme. Vi må være det for å hevde oss. Læring og åpenhet for forandring er viktige egenskaper. I bedriftene må utfordringene møtes og løsninger finnes i åpenhet med involvering av alle ansatte. Bedriftene må føle ansvaret for at de ansatte har kunnskap og kompetanse til å møte en framtid i kontinuerlig forandring. Den enkelte ansatte må også vise vilje til læring og egenutvikling.

Det gjelder alle. Også konsernsjefen i Statoil.

Takk for oppmerksomheten og lykke til videre med deres arbeid på kongressen!

Terje Thon, Telenor

Podiet ble overtatt av adm. dir. *Terje Thon* i Telenor, som holdt følgende foredrag:

TELENOR – FRA TELEFONI TIL INTERNETT

1. Innledning

Noen vil kanskje undre seg over at vi stiller opp et spenningsforhold mellom telefoni og Internett – mellom vårt mest alminnelige hverdagsredskap og noe som mange ser på som et leketøy for datafreaker. Svaret er at telefoni og Internett tilhører to forskjellige verdener – og at forskjellen mellom dem skaper et dramatisk spenningsforhold som omformer verdens tele/IT-markeder.

Konsekvensen er at omstillings- og fornyelseskravene til Telenor øker tilsvarende. Der hvor vi tidligere kunne planlegge og bygge ut over år, kan utviklingen i dag skifte retning i løpet av måneder.

Den forskjellen vi snakker om, ligger for det første i selve teknologien: Telefoni er den kjente, etablerte teknologien som i første rekke er innrettet på å overføre tale. Internett er den nye, grensesprengende teknologien som bringer frem lyd, bilder og underholdning – og som bringer oss inn i multimedia- og informasjonsamfunnet.

For det andre er det oppstått et skille i forretningsmessige forutsetninger for teleselskapene – i måten vi tjener penger på, hvilke konkurrenter vi møter og hvordan vi kan vokse og overleve i markedet.

For det tredje er det et skille i rammebetingelser og myndighetsrelasjoner – telefoni er utviklet i en monopolverden som nå skal dereguleres. Internett

representerer den mest uregulerte og mest ekspansive av alle markeder.

Skillet telefoni – Internett er derfor et godt og talende uttrykk for Telenors omstillingsutfordringer. Vi skal bevege oss fra den ene verden over i den andre.

Knappt noen del av næringslivet er derfor i så rask, omfattende, og til dels dramatisk forandring som teleindustrien. Forandringskreftene er sterke og det er flere som virker samtidig og forsterker hverandre.

I de nye, liberaliserte telekommunikasjonsmarkedene vil det være mange aktører. Noen vil være velsmurte konkurransemaskiner som er fortløpig med konkurransen innenfor datakommunikasjon eller informasjonsbehandling.

Andre vil være mer eller mindre tungroddede, tidligere monopoler med 100 års erfaring i å levere enerettsprodukter.

Telenor står i så måte i en mellomstilling; Deler av vår virksomhet – f.eks. innenfor utstyrsleveranser, mobil-, satellitt- og datakommunikasjon – er godt forankret i markedet. Men halvparten av våre inntekter kommer fremdeles fra enerettsprodukter – først og fremst fra vanlig telefoni.

Det spørsmålet vi stilte oss allerede for flere år siden, var : Hvordan skal vi mestre den tiltagende konkurransen; og hva krever det av praktiske og holdningsmessige forberedelser ?

Jeg skal i det etterfølgende forsøke og antyde noen av våre svar på disse spørsmålene, både når det gjelder overgangen fra monopol til marked, forholdet til teknologiendringer og endringer i de forretningsmessige forutsetningene.

2. Fra monopol til marked

Under et monopol skjer to ting: Prisene blir for høye – svært ofte alt for høye – og produksjonen av monopolets varer og tjenester er ikke effektiv. Den manglende effektiviteten viser seg som en alt for høy bemanning. Ofte er det staber ved regionale kontorer og det nasjonale hovedkvarteret som svulmer opp.

Begge deler har vært tilfelle i Televerket/Telenor. De høye inntektene som kunne tas var kjærkomne i statskassen og den høye sysselsettingen i hver by og kommune ble betraktet som et vesentlig gode.

Problemet var bare at godene ikke var bærekraftige. De måtte understøttes av monopolet.

Der som man innfører markedsstyring og konkurranse – som man gjør og har gjort i telesektoren – stiller man samtidig meget store krav til rask forandringsevne. Fra 1.1.98 skal Telenor siste enerettstjenester liberaliseres. Denne overgangen har vi systematisk forberedt oss på i flere år.

Før jeg går inn på disse forberedelsene, la meg kort gå igjennom hva som skjedde sist en delliberalisering fant sted på vårt område, og hvordan det

gikk den gangen.

I 1988 ble det tillatt for alle å selge forskjellige typer brukerstyr, blant annet telefonapparater og bedriftskommunikasjonsløsninger som Televerket tidligere hadde enerett på å selge, og som vi solgte med et betydelig overskudd.

TBK ble stiftet som et datterselskap til Televerket for å gå inn i dette konkurransemarkedet. Man forberedte seg på prisfall. Men uten erfaring fra konkurranseutsatt forretningsdrift, forsøkte man med konsulenthjelp å forberede seg på de verst tenkelige scenario.

Kostnader måtte kuttes raskt, og etter seks måneder var tallene røde. Prisene var falt langt under det nivå man tenkte var mulig. Folk måtte gå. Ny ledelse måtte hentes utenfra. Vi justerte forventningene og budsjettene. Prisene fortsatte å falle. Flere måtte slutte.

TBK lykkes med omstruktureringen etter to harde år, og vi hadde fått lære pris- og inntekts- og effektivitetsforskjellene mellom monopol og marked.

Blant annet basert på denne kunnskapen, startet vi for flere år siden prisløsningen på våre telefonprodukter. Vi tok priskuttene i forkant for å tilpasse oss konkurransen. Resultatet er at vi i dag har noen av de laveste prisene på telefoni i verden. Men bare konkurransen vil avgjøre om det er nok.

Vi visste også av smertelig erfaring at hvis vi ikke tok hånd om overtalligheten på en planlagt og systematisk måte, ville konkurransen sørge for at nedkuttingen ble langt mer brutal.

For å møte dette problemet på en aktiv og konstruktiv måte – både sett fra organisasjonens og de ansattes side – ble det bestemt å opprette en hjelpe divisjon for overtallige. Hovedvekten skulle legges på kompetanseheving, oppretting av nye, varige arbeidsplasser og stimulerings tiltak for frivillig avgang, blant annet gjennom førtidspensjonering.

Omstillingen har berørt nærmere 5000 arbeidstakere som har vært gjennom Telenors Nye Muligheter. Av disse har halvparten fått jobb i andre deler av Telenor. Førtidspensjonering er blitt brukt der forholdene har ligget til rette for det. Ca. 10 % har ventelønn. Over 2000 mennesker fra TNM prosjektet er gått over til annet arbeide utenfor Telenor.

Vi betrakter Telenors omstillingsenhet som et godt eksempel på ledelsesansvar under omstilling. Telenor har lagt ned meget store ressurser i denne virksomheten for å dempe skadevirkningene for den enkelte som er blitt overtallig, og for å legge grunnlaget for opplæring og kompetanseutvikling i en betydelig del av arbeidsstokken.

Telenor har nå i løpet av noen få år vært gjennom flere identifiserbare omstillingsprosesser; Vi har gått fra å være et statlig forvaltningsorgan til å bli et heleid, statlig aksjeselskap. I forvaltningsmodellen var fokus rettet oppover mot departement, regjering og storting og den sentrale person satt

i stab og var saksbehandler. Ansvar for marked ble ivaretatt gjennom en avdeling på linje med planlegging og økonomi.

Etter selskapsdannelsen har kunden stått i sentrum – organisasjonen er tilrettelagt for å betjene markedet. Linjene er korte, pyramidene er snudd. Dette er dyptgripende endringer i organisasjons- og styringsform som har til formål å gi økt oppmerksomhet på målstyring, resultater og ansvar.

Vi har delt virksomheten i tre hovedområder: et tjenesteleverandørrområde. *Et nettoperatørrområde og et installasjonsområde.*

Opprettelsen av et eget installasjonsselskap kan gi anledning for en spesiell kommentar. Installasjonsselskapet er en av de meget store enhetene i Telenor med ca. 3500 ansatte.

Dersom installasjonsvirksomheten fremdeles hadde vært en del av nettvirksomheten og tjenesteleverandørvirksomheten, ville disse arbeidsplassene vært svært utsatt. Nettoperatør og tjenesteleverandør ville sett på dette som et område for kostnadskutt, og det kunne synes mer betryggende å kjøpe installasjonstjenestene i det åpne markedet for å ha kontroll med prisene.

Ved å skille ut Telenor Installasjon som et eget selskap, og å gjøre dette selskapet konkurranseutsatt, har de øvrige enheter trygghet for at de kan få disse tjenestene så billig og effektivt som markedet kan tilby dem.

Konkurransen har dermed trygget disse arbeidsplassene.

3. Det postindustrielle informasjonsamfunnet

Men omstillingene i Telenor stopper ikke ved overgangen mellom monopol og marked. Selve markedet vi skal inn i forandrer seg i et rivende tempo.

Det karakteristiske for den utviklingsprosessen vi er midt inne i, er at det mer og mer blir evnen til å skape, bearbeide og omforme informasjon som blir avgjørende for konkurransedyktig verdiskapning og sysselsetting. Ikke som tidligere, transport og bearbeiding av fysiske materiale.

Hvis vi går tilbake et tiår eller så i tid, kan vi se milepælene i den gradvise omformingen av tele og IT-markedene: Det begynte med etableringen av nærradioer, av lokal-TV og satellittoverføring i utallige fjernsynskanaler og har fortsatt med minibanker og hjemme-PCer. Det som begynte å skje for ti år siden, og som vi nå er midt oppe i, er at tidligere ulike teknologier for telekommunikasjon, databehandling og radio og TV har smeltet sammen. Det har ført til at gamle bransjeskiller blir visket ut, samtidig som det dannes nye kombinasjoner og allianser både innenfor de enkelte land og på tvers av landegrensene.

I dag er Internett i ferd med å bli den sterkeste utviklingskraften i dette på forhånd kompliserte bildet.

For Telenor innebærer denne utviklingen enda sterkere krav til vår evne til å posisjonere virksomheten på en fremtidsrettet måte i forhold til disse utvik-

lingstrekkene, og til å skape en kontinuerlig fornyelsesprosess både med hensyn til teknologier, produkter og tjenester såvel som m.h.t. arbeidsformer og organisering.

Kravet til omstillingsberedskap blir stadig skjerpet. Konkurransedyktighet krever en helt annen grad av kundeorientering og fleksibilitet enn det som tidligere preget organisasjonen.

For at Telenor skal overleve på lengre sikt og ha kontroll med og styring over egen fremtid, er det nødvendig at alle deler av organisasjonen makter å opprettholde konkurransedyktighet i de markeder vi betjener eller henter våre ressurser.

Dette er en avgjørende forutsetning for at konsernet skal oppnå en verdiskapning som ikke bare tilfredsstiller de krav staten stiller som eier. Det er også en forutsetning for å skape det ressursgrunnlag som er nødvendig for videre investeringer i produksjonsutstyr, kompetanse og teknolog i- og for oppkjøp når det er hensiktsmessig.

Markedsutviklingen har derfor to hovedtrekk:

Økt konkurranse på Telenors tradisjonelle enerettsområder og rask markedsvekst innenfor nye områder.

For Telenor innebærer markedsdannelsen og markedsdynamikken at vi må mestre en tredelt hovedutfordring.

- Først å møte konkurransen fra nye aktører i Norge, nasjonale såvel som internasjonale, som trenger inn i våre tidligere enerettsområder, på en slik måte at vi ikke taper større deler av markedet enn det vi kan overleve med.
- Dermed, forsterke vår innsats i de raskt voksende markedene for mer avanserte tjenester, herunder IT, multimedia og innholdstjenester som bidrar til å kompensere for den omsetning som vi vil tape på tidligere basisområder – spesielt telefoni.
- Sist, men ikke minst må vi aktivt søke etter og utnytte muligheter for lønnsom satsing utenfor Norge på de områder hvor vi har eller vil kunne oppnå konkurransefortrinn.

For å overleve i disse markedene – og for fortsatt å være til glede for eieren og til nytte for norsk samfunns- og arbeidsliv, har Telenor formulert en vekststrategi som forutsetter en høy fornyelsestakt og en sterk internasjonal satsing. Lykkes vi ikke med denne strategien, risikerer vi at Telenor blir en liten nisjebedrift i ytterkantene av det norske markedet.

Det er bare dersom vi lykkes med *alle* elementene i strategien – vekst, nyskaping og internasjonalisering – at vi fortsatt kan spille en betydelig rolle i Norge, også når det gjelder sysselsetting. Selv om våre tradisjonelle områder – knyttet til telefoni – har et langt mindre behov for arbeidskraft enn tidligere, har vi mulighet for vekst på nye områder. Dette er forklaringen på at det har vært mulig å holde sysselsettingen på dagens nivå,

uten den dramatiske nedgangen vi ellers ville fått.

4. Telenors hovedstrategier

Telenor har ambisjoner om å bli den ledende og mest verdiskapende aktør i de markedene som vil danne basis for informasjonssamfunnets utvikling i Norge.

Det er fordi vi mener at Telenor har en meget viktig rolle i utviklingen av det norske samfunnet – som vi har hatt tidligere. Dette stiller store krav til vår selvforståelse, vår fornyelsesevne og vår konkurransekraft.

Telenors strategi har fire overordnede målsettinger:

- Vi skal være den **ledende** tele/IT leverandør i Norge.

Det er vår vurdering at Telenor må være den ledende tele/IT-aktør i Norge på forretningsmessig grunnlag, for å sikre at utviklingen i moderne tele- og informasjonsteknologi fullt ut skal komme norske kunder og hele det norske samfunn til gode. Målsettingen er i tråd med de forutsetninger Stortinget har trukket opp for Telenor.

Vår andre strategiske hovedmålsetting er at vi skal realisere en

- **vekst** på linje med veksten i det europeiske tele/IT-marked.

Vi ser denne vekstmålsettingen som en forutsetning for å sikre Telenors forretningsmessige utvikling, handlekraft og forhandlingsstyrke, samt å kunne gi de norske kundene et til enhver tid moderne og konkurransedyktig tilbud.

Dersom Telenor ikke deltar aktivt i den utviklingen vi nå er inne i, er det stor fare for at vi forholdsvis raskt får oppleve en sterkt svekket konkurranseposisjon og for stort tap av markedsandeler. Her oppstår det lett en ond sirkel, fordi det ofte er svært ressurskrevende å ta igjen et markedsmessig og teknologisk etterslep.

Skal Telenor opprettholde sin relative posisjon i europeisk tele/IT-industri, innebærer dette en årlig vekst i området 6-8%.

- Vi må ha **lønnsomhet** som skal danne grunnlag for å utvikle selskapet i et konkurransemarked i sterk endring.

For Telenor er lønnsomhet en grunnleggende premisse for virksomheten og et mål i seg selv. Lønnsomhet er også en forutsetning for å kunne realisere vekstmålet og for å bevare vår forretningsmessige selvstendighet.

- **soliditet** er den fjerde strategiske hovedforutsetningen.

Finansiell soliditet er blitt en avgjørende konkurranseparameter og en forutsetning for å kunne realisere en strategi for å nå målene som er beskrevet

over, og er derfor en forutsetning for å sikre langsiktig overlevelsessevne.

Til tross for at det innebærer et krevende lønnsomhetsmål, vil Telenor søke å ha en egenkapitalandel på oppimot 50 pst, som er bransjenormen.

For Telenor vil det nye markedsbildet innebære store utfordringer såvel som muligheter, samtidig som en feilnavigering kan påføre Telenor store tap. En av hovedutfordringene for Telenor vil ligge i å balansere mellom maksimal utnyttelse av inntjeningen innen tradisjonelle tjenester som telefoni – samtidig som engasjementet og konkurransevnen innen nye og ekspansive tjenester holdes høyt.

Denne vekstmålsettingen innebærer en kraftig forpliktelse om investering i ny virksomhet internasjonalt, for å kompensere bortfall og prisnedgang på hjemmemarkedet.

5. Konkurransen på hjemmemarkedet

På hjemmemarkedet vil nye aktører som konkurrerer med Telenor på tradisjonelle tjenester enten ha egne nett, samarbeide med alternative nettoperatører eller de kan bruke Telenors nettressurser som innsatsfaktorer i sin produksjon. De vil selvsagt også satse på det nye multimediamarkedet – et marked hvor Telenor ikke har åpenbare konkurransefortrinn.

Det vil bli både nett- og tjenestekonkurranse. Alternative nett-leverandører er allerede posisjonert og klar. Det gjelder el-verk, tradisjonelle teleoperatører som Telia, nye mobil-operatører etc. Våre viktigste konkurrenter, som svenske Telia og Global One vil ha Statsnett og offentlig eide el-verk som viktigste partnere.

Vi må regne med at i startfasen vil mye av interessen knyttet til signaltransport og alminnelig telefoni ha utspring i forventning om rask inntjening på grunn av ubalanserte priser med mer eller mindre sterk kryss-subsidiering. Kryss-subsidiene har oppstått fordi myndighetene har krevd like priser over hele landet.

Kryss-subsidiene har ført til at prisen for utenlandstrafikk har vært alt for høy. Videre at bedrifter har subsidiert private, storbrukere har subsidiert dem med lavt forbruk og tilknytning har kostet for lite i forhold til trafikk.

Inntrengerne vil selvsagt etablere seg i tettbygde strøk med stor betalingsvillighet og, lave kostnader og relativt sett for høye priser. Inntrengerne vil selvsagt også være innstilt på å kjøpe markedsandeler, slik vi har sett i mobilmarkedet.

Taper Telenor for store markedsandeler, vil vi ikke være i stand til å opprettholde et forsvarlig landsdekkende tilbud; for inntrengerne vil åpenbart ikke ha samme interesse for de grisgrendte strøk.

Telia har en erklært målsetting om å bli den ledende aktør i Norden. Dette innebærer en offensiv satsing på å etablere en sterk posisjon i Norge, Finland og Danmark.

Mange av de store internasjonale teknologileverandørene bruker Norden – og Norge – som testmarkeder for nye løsninger.

Konkret innebærer Telenors vekstmål at vi tar sikte på å beholde 70% markedsandel i Norge innenfor Telenors basisvirksomhet, og på å bli størst i Norden ved sammen med partnere å erobre en 40% markedsandel. Dvs. sammen med partnere å ta 20% av det svenske marked.

Vi legger ikke skjul på at trekk ved det reguleringsregimet som forberedes, betyr at vi kan komme til å konkurrere med en arm bundet på ryggen. Usikkerheten omkring de regulatoriske forhold, ser vi som en stor trussel for Telenors muligheter til å lykkes i Norge.

6. Den globale konkurransearena – internasjonalisering

Den teknologiske utviklingen som visker ut bransjeskillene, og de endringer som skjer i regelverket, har ført til at teleindustrien er blitt global. Vi har derfor en enestående mulighet for å eksportere norsk IT-teknologi og -kompetanse.

Telenor har en allianse med et av verdens største teleselskaper, britiske BT – som igjen står sammen med amerikanske MCI – som en verdensomspennende tele-operatør. Dette er en viktig brikke i Telenors internasjonale engasjement, for å gi norske kunder et internasjonalt teletilbud og for å kunne følge store norske kunder ut i verden.

Vi legger til grunn at en vesentlig del av Telenors vekst vil måtte komme utenfor Norges grenser. Hjemme må nemlig konkurransen føre til at vi taper markedsandeler. Telenors internasjonale strategi er en integrert og sentral del av konsernets totale strategi.

En strategi der Telenor ikke satser utenfor Norge vil innebære en betydelig risiko for at selskapet da i stor grad blir isolert til et relativt lite og nasjonalt marked.

Utenfor landets grenser har Telenor valgt følgende satsingsområder:

- Å bygge en ledende markedsposisjon i Norden sammen med alliansepartnere, som i tillegg til BT er våre gamle samarbeidspartnere TeleDanmark og Telecom SF.
- En satsing i Europa i hovedsak innenfor konsernets tre spisskompetanseområder – mobil- og satellittkommunikasjon og verdipøkende tjenester herunder katalogtjenester og Internett. Den europeiske satsingen skal primært skje i samarbeid med alliansepartnere.
- I tillegg kommer andre internasjonale prosjekter, f.eks. i Sør-Øst Asia og USA, når forholdene ligger spesielt godt til rette for det.

Telenor har i dag internasjonale investeringer innenfor disse områdene i 15 land.

På bakgrunn av Telenors begrensede størrelse og evne til å bære risiko vil internasjonale investeringer i all hovedsak skje gjennom deltagelse i konsortier og/eller allianser. Telenor legger mye arbeid i å analysere og vurdere de risikomessige aspekter ved ethvert engasjement.

Den internasjonale aktiviteten har fem siktemål:

- bevare Telenors konkurransekraft i det tradisjonelle hjemmemarkedet
- sikre veksten
- å etablere bredere markedsgrunnlag for å bidra til å utvikle den teknologiske kompetanse som ligger i selskapet.
- bidra til å sikre konsernets lønnsomhet og langsiktige utvikling.

Sist, men kanskje viktigst: Telenor kan og bør være den viktigste eksponent for å omsette norsk IT-kompetanse til internasjonal virksomhet.

Idag kan vi konstatere at Telenor har prosjekter så og si over hele verden, noe som virkelig representerer en stor mulighet for eksport av norsk know-how og kompetanse.

7. Nyskaping og Internett-utviklingen

Telenor har lagt opp til en ambisiøs nyskappingsstrategi.

En av våre utfordringer er knyttet til en endring av selve de grunnleggende forutsetningene for vår virksomhet: I en verden hvor alle nett er knyttet sammen, og hvor det er nett-konkurranse, vil helt nye aktører og forretningskonsepter knives om kundenes oppmerksomhet og betalingsvilje.

Det vi kaller Telenors forretningsssystem spenner over hele IT-, medie- og televerdenen. Våre konkurrenter kommer inn fra alle sider i dette bildet, og vi må være representert i de deler hvor den fremtidige inntjeningen og veksten ligger.

Det beste eksemplet er – som jeg har påpekt – utviklingen av Internett, som vil bli en usedvanlig sterk forandringskraft på veien mot det globale multimediasamfunnet. Internett vil stå i sentrum for sammensmeltningen av telekommunikasjons, IT og forlags- og kringkastingssektoren og vil antagelig virkeliggjøre tanken om informasjonsmotorveiene.

Selv med en eventyrlig vekst i internett-tilknytninger, står vi helt i begynnelsen av denne utviklingen. Systemet har barnesykdommer, kapasitets- og organisasjonsproblemer. Men innovasjonstakten, forandringskraften og vekstraten er fantastisk høy.

Når internett-teknologien kalles grensesprengende, er det fordi den representerer en diskontinuerlig forandring i driftsmåte, økonomi og anvendelsen av telekommunikasjonene. Den forandrer markedet og industrien på en slik måte at kompetanse, kultur og konkurransekraft

raskt blir foreldet og irrelevant.

Det er ganske utrolig at Telenor blir møtt av påstander om konkurransehindring i et marked som mer enn fordobler seg hvert år.

Den kommersielle utnyttelsen av innhold, vil være avgjørende for å få i stand langsiktig inntjening fra Internett og andre lignende IT miljøer.

Det er betydningen av de telebaserte nettverkene som er årsaken til at teleselskapene og Telenor nå søker tettere samarbeide mot innholdssiden. Telemarkedene integreres nå i økende grad med innholdsmarkedene.

Forretningsmessig fokus for Telenors vedkommende har inntil nå i stor grad vært selve kommunikasjonen, som har gitt inntjening i form av abonnementsavgifter eller tellerskritt. Vi legger nå til grunn at etterspørselen etter innhold vil øke, mens inntjeningsmulighetene innenfor våre tradisjonelle områder vil være avtagende.

Telenor utvikler derfor en innholdsstrategi både innenfor det tradisjonelle telefoniområdet, innenfor kringkastingsområdet – deriblant kabel-TV – og innenfor de nye internett-miljøene. Utgangspunktet vil være den forretningsmessige virksomhet Telenor allerede har på området.

På enkelte områder er Telenor allerede en betydelig innholdsleverandør. Men først og fremst vil Telenor bidra til at innhold blir spredd til kundene. Det vil derfor være naturlig å gå inn i et partnerskap med innholdsleverandøren om tilrettelegging og forvaltning av innhold.

Vårt utgangspunkt er altså at Telenors innholdsstrategi både skal basere seg på en samarbeidsmodell med aktuelle leverandører og på videreutvikling av eksisterende innholdsprodukter.

For å overleve i markedene for avanserte tjenester – og for fortsatt å være til glede for eieren og til nytte for norsk samfunns- og arbeidsliv i det nye multimedieverdenen – har Telenor formulert en strategi som forutsetter en høy fornyelsestakt.

Fornyelseskravet innebærer bl.a at 20% av våre inntekter i 2001 skal komme fra helt nye produkter og tjenester.

8. Kapitaltilgang og eierforhold

Historisk sett har samfunnsmessig mål ligget til grunn for statens drift av virksomheten. Forhold som ønske om billige og gode teletjenester i alle deler av landet, beredskapshensyn og fordelingshensyn har vært bestemmende.

De eiermessige mål som i dag og i fremtiden skal ivaretas gjennom eierrollen er i første rekke knyttet til verdiskapning, dvs. til best mulig utnyttelse av industrielle fortrinn bygget opp på tele-området, og av de muligheter som foreligger.

Statens utøvelse av eierrollen blir derfor i hovedsak den samme som for enhver annen profesjonell eier: Formålet er avkastning og verdivekst.

Det er viktig at staten som eier blir i stand til å måle den relevante avkastning.

I Telenor har vi etterhvert klart sett at den regnskapsmessige rapportering av egenkapitalavkastningen ikke uten videre gir et reelt bilde av hele avkastningen, målt som summen av utbytte og verdistigning.

Det kan etter min mening være fare for at eieren i et heleid statselskap kan komme til å overfokusere på regnskapsmessig rapporterte resultater og utbytte. Dette kan komme til å tvinge selskapet til å opptre mer kortsiktig enn det som er riktig ut fra hensynet til selskapets utvikling på lengre sikt. Selskapet vil kunne komme til å prioritere virksomhet som raskt gir regnskapsmessige resultater, selv om det skulle føre til mindre verdiskapning over tid.

Dette er en aktuell situasjon for Telenor: Vi har en rekke store og meget interessante investeringsprosjekter i utlandet. Et eksempel er den investering vi nettopp gjør i Tyskland, hvor vi er invitert med av de største og mest profesjonelle i bransjen fordi Telenor ligger så langt fremme når det gjelder mobiltelefon.

Våre videre investeringsmuligheter overstiger klart det som er forsvarlig med vår nåværende kapitalbase. Vi tar derfor sikte på å be om en betydelig kapitaltilførsel.

Vi er i den heldige situasjonen at eieren har penger å investere. Kravet må være at investeringer i Telenor vil gi en god avkastning og verdistigning på sikt. Men resultatlinjen vår vil svekkes i de årene investeringen bygges opp. Og siden verdistigningen ikke er så lett å få øye på i et heleid statselskap står vi overfor en viktig pedagogisk oppgave foran en slik kapitalutvidelse.

I 1996 investerte Telenor ca 5 milliarder kroner, hvorav ca 1.2 milliarder i utlandet. I 1997 regner vi med å investere bortimot 8 milliarder, hvorav 3-4 mdr vil være utenlandsinvesteringer. I løpet av noen år må vi regne med at utenlandsinvesteringene vil overstige investeringene hjemme. Om vi ser noen år frem i tiden, betyr dette at vi må hente en større del av resultatet fra våre aktiviteter i utlandet enn fra aktivitetene i Norge.

Dette er et ufravikelig faktum om Telenor skal make å holde følge med de internasjonale aktørene – hvilket vi tror er nødvendig om Telenor skal gi gode nok tilbud i Norge i fremtiden.

9. Ledelse under omstilling

Omstilling i Telenor vil måtte være basert på noen grunnleggende menneskelige og ledelsesmessige forutsetninger: Våre ledere må ha en forretningsmessig forståelse av det konkurransemarkedet vi befinner oss i, en menneskelig og samfunnsmessig forståelse som peker ut over dette og en klar etisk forankring.

Vi må akseptere at omstilling i næringslivet er drevet av markedets og kundens behov og ledelsen må være forpliktet på de resultatmål eiere, långivere og interessenter har stilt opp. Markedet har bare i meget sjeldne tilfeller appellinstanser – og aldri overfor dårlige resultater.

Ledelsesmessig betyr dette at man må opprettholde et strategisk fokus. I denne sammenheng blir organisasjon et virkemiddel. Vi kan ikke både møte markedets krav til fornyelse og over tid holde organisasjonen og strukturen uforandret. Organisasjonsmessige forandringer føles ofte som en belastning for de ansatte, men de er livsnødvendige for bedriften. Og de vil komme oftere.

Organisasjonsmessig fleksibilitet betyr skiftende tilhørighet og mindre stabilitet for den enkelte – men også større frihet. Mer nettverk og mindre hierarki.

Det blir en stadig mer fremtreden ledelsesutfordring å kunne spille på kompetanse i en flat organisasjon – hvor resultatene skapes i et samspill som ikke er tuftet på lange linjer og strenge strukturer.

Omstillingsledelse krever både forretningsforståelse, kulturforståelse og konfliktmestring.

Vi har hverken råd til å brenne av for mye energi på interne friksjonsflater, eller å fremmedgjøre våre egne ansatte ved å kjøre over dem.

Tidligere ble konfliktdimensjonen arbeid-kapital brukt som den viktigste skillelinjen mellom ansatte og ledelse. Det er grunn til å tro at denne dimensjonen vil få stadig mindre betydning.

En bedrifts kapital blir i stigende grad dens kunnskap. Kompetanse vil i svært mange tilfeller ikke bare være en begrensende ressurs, men en ressurs som raskt kan flyttes over til konkurrenten dersom betingelsene i egen bedrift ikke er attraktive nok. Å bygge gode team og å gi kompetansen og kompetanseutviklingen gode kår, blir en del av de viktigste lederoppgavene.

Og det bringer oss over i en annen side av omstillingsarbeid og omstillingsledelse. De begreper vi har utviklet om organisering av arbeidslivet, av skillet mellom fritid og arbeidstid og arbeidets betydning, påvirkes også av samfunnets omstillingskrav.

For lederen betyr omstilling lang og ujevn arbeidstid. For de fleste ansatte likeså.

I denne sammenheng må vi se på spørsmålet om arbeidstid som en indikasjon på forandringer i både organisering og gjennomføring av arbeidet. Det dreier seg om helt grunnleggende verdier og prioriteringer.

Forandringstakten i våre sosiale systemer er langsommere enn i næringslivet. Men det skjer i dag viktige holdningsendringer som over tid vil forandre arbeidslivets organisering. Unge menneskers forventninger og krav til arbeidslivet forandrer seg. De har høye krav og forventninger til både arbeidsliv og privatliv. Arbeid er ikke lenger først og fremst et middel

for å få en fin fritid.

Kvinner tar i økende grad utdanning innen fagområder som er viktige for Telenor. Det er derfor nødvendig at vi fremstår som en spennende og attraktiv arbeidsplass for kvinner. På denne bakgrunn må vi gi prioritet til tiltak som synliggjør at Telenor både vil og kan gi kvinnelige medarbeidere faglig og karrieremessig utviklingsmulighet.

Ved inngangen til 1997 var 1 av 7 ledere i Telenor-konsernet kvinner. I år 2000 er målet at 1 av 4 ledere skal være kvinner. Dette medfører en vekst i antall kvinnelige ledere på 20 % pr. år.

10. Omstilling og etisk forankring

Til slutt: Ledelse skal ha en etisk forankring.

Etikk vil alltid måtte være et sentralt tema i næringslivet. Dette har mange årsaker, men viktigst er trolig erkjennelsen av to forhold. For det første at en bedrift er avhengig av godt omdømme for å lykkes, det være seg hos kunder, leverandører, i media eller i samfunnet for øvrig. Og et godt omdømme skapes av at medarbeidere på alle nivåer opptrer med god moralsk standard og er åpne for omverdenen.

For det andre erkjennelsen av at individuelle prestasjoner er avhengig av et godt fellesskap. Man gjør det best, både som enkeltperson og organisasjon, når individene opptrer som en del av fellesskapet. Men dette dreier seg ikke bare om å skape gode resultater. Det er et mål i seg selv at vi skal kunne oppleve å tilhøre et fellesskap. Det gir økt mening og glede ved å jobbe i en bedrift.

Formålet med å ta i bruk etikk i næringslivet er således tosidig. Etikken hjelper oss å rette søkelyset på hvordan vi oppleves av dem vi omgås. Og den hjelper oss å utvikle et fellesskap som er mer forpliktende for den enkelte, men derfor også mer givende og meningsfullt, enn det mange bedrifter har klart å være for sine ansatte.

To misforståelser bør unngås. Mange synes å mene at etikk er uforenlig med ubehagelige beslutninger, f. eks. om omstillinger og nedskjæringer. Andre tror at de noen ganger må ta snarveier som ikke tåler dagens lys for å overleve i konkurransen, og at det å bli for opptatt av etikk derfor hindrer effektivitet.

Begge oppfatninger er gale. Det er ingen motsetning mellom høy etisk standard i en bedrift, og det at lederne må ta ubehagelige beslutninger. Å klare seg i et marked, krever fra tid til annen at vi må gjennomføre tiltak som skaper usikkerhet og utrygghet. Det er i seg selv ikke uetisk, men både veien frem til beslutningen, og informasjonen og gjennomføringen kan gjøres på etisk forsvarlig eller uforsvarlig vis.

Troen på at man må ta snarveier er en holdning som er farlig for omdømmet og dermed for evnen til å lykkes på lang sikt, i tillegg til at det finnes

eksempler på at redelighet har vært utslagsgivende i å vinne en god forretning.

At en bedrift og dens ansatte står for noe, har en verdi i seg selv, forutsatt at det gjelder i praksis og ikke bare i teorien. Det gir selvrespekt, fellesskapsfølelse og et godt omdømme. I dag må vi erkjenne at næringslivets omdømme på enkelte områder er svekket. Men mange – og det gjelder kunder, publikum og media – er opptatt av at tilliten gjenopprettes.

Et godt omdømme og tillit kommer ikke av seg selv. Etikk handler om å stå for noe. Som menneske, som leder og som medarbeider. Å stå for noe som bedrift, betyr å ha en ambisjon for de ansattes adferd og holdninger, både som enkeltmennesker, og når enkeltmennesket treffer avgjørelser og handler på vegne av bedriften.

11 Informasjonssamfunnets tosidighet

Det kan være naturlig her å si et par ord om informasjonssamfunnets tosidighet: Om dets muligheter for utvikling og om dets farer for fremmedgjøring.

Hvis vi ser på de økonomiske og teknologiske drivkreftene som er involvert, kan fort spørsmålet bli å bevare nasjonal identitet og kultur. Sosiologer og antropologer verden over studerer i dag Internett. De finner at det i sine beste uttrykk er et storslått eksperiment i grasrotdemokrati, med mulighet til å bli hørt og forstått uten hensyn til farge, tro, kjønn og bosted. Men det er heller ikke til å undervurdere at «innholdet ofte er smakløst, dumt, uinteressant og rett og slett helt galt», som en observatør uttrykte det.

Og informasjonssamfunnet, i den betydning vi har brukt det her, er i dag bare åpent for de som har nødvendige PC-er, modem og telefonlinjer som trenges for å få adgang. Noe som kan sementere både sosiale og globale skillelinjer som vi egentlig ønsker å oppheve.

Kampen mot totredjedelssamfunnet, for kulturkvalitetene og for det demokratiske idealet om en opplyst allmennhet, som de beste bolverk mot politisk manipulasjon og maktfullkommenhet, er derfor stadig like aktuell.

Men ved inngangen til informasjonssamfunnet må vi regne med at denne kampen vil ta nye former.

Telenor vil søke å bidra til at tele- og IT-teknologiene blir allment tilgjengelige i det norske samfunnet og at informasjonssamfunnets potensielle for vekst og utvikling blir virkeliggjort.

Og dette bidraget må vi gi gjennom konkurransen i markedet.

12. Trenger vi Telenor?

Innenfor de vestlige samfunn har vi utviklet begrepet blandingsøkonomi – med varierende blandingsforhold. De tidligere kommandoøkonomiene beveger seg i samme retning. For dem er omstillingskostnadene nesten umenneskelige. Men også vi har gjort endringer i våre blandingsøkonomi-

er som øker omstillingstakten. I dag er det et gjennomgående trekk at markedet som styringsform utvides til å omfatte flere sektorer i samfunnet.

Da er det en viktig erkjennelse at årsaken til dette er de politiske verdiene som tillegges markedet: Dets evne til å bidra til nyskaping, til å fange opp og dekke kundens behov, dets evne til å skifte ressursbruken fra mindre viktige til mer viktige områder i samfunnet. Og det er dette som gir opphav til omstilling. Omstilling er et uttrykk for at markedet virker. Vi kan ikke ta ut markedets positive verdier uten å ta med både fordelene og kostnadene ved omstilling.

Vi må minne oss selv om at omsorg er ikke motsatsen til åpenhet og direkte tale i omstillingsspørsmål. Omsorg i praksis er å gi klart uttrykk for forandringene som kommer – om mulighetene som åpner seg og om jobbene som blir borte. Tryggheten vil ligge i vår konkurransevne.

I det som er sagt foran, håper jeg at det er blitt klart at Telenor vil arbeide aktivt både for å møte og for å fremme konkurransen på telemarkedene. Men trenger vi egentlig Telenor?

Vi må regne med at i årene som kommer vil nordmenn flest – privatpersoner og bedrifter – bli tilbudt et stadig økende tjenestetilbud over telekommunikasjonsnettene. Det kan dreie seg om nye telefontjenester, informasjonstjenester mv. som tilbys over det faste telefonnettet, over mobilnettene, over satellitt, gjennom kringkastings- og kabelnettene, eller over helt nye nett.

Det vil være tjenester med høy kvalitet og tilgjengelighet.

Dette kan vi regne med.

Hva vi ikke kan være sikker på, er om det er Telenor som tilbyr disse tjenestene. Hele det fremtidige tjenestetilbudet – fra vanlig, ukomplisert taletelefoni til de mest avanserte multimediatjenester – kan bli tilbudt norske brukere av det svenske Telia, av AT&T, av France Telecom – alene eller sammen med norske potensielle nettoperatører som norske energiverk eller lokal-TV-selskaper. Dog neppe med tilbud over hele landet.

Dette er konsekvensene av konkurransen og markedstilpasningen. De beste vinner, til fordel for kundene, men ikke alltid i tråd med hverken selskapenes eller deres ansattes ønsker om vekst og sysselsetting. Skal Telenor lykkes må vi akseptere omstilling. Og omstilling medfører ikke bare positive muligheter, men også mulige negative konsekvenser for bedriftene og deres ansatte. Omstilling skaper ringvirkninger inn i hjem, familie, i privatlivet og privatøkonomien – og kan sette status, selvbilde, egenverdi og tilhørighet under press.

Og i dagens næringsliv er det nesten bare omstillingene og forandringene som er varige.

Å mestre omstilling er et krav som stilles til oss alle – bedrifter, organisasjoner, ledere og ansatte – og det gjelder hele tiden.

Det blir ingen pause.

Jan Balstad inntok talerstolen og sa at de som nå var røyksugne på en pause måtte vente litt. – Først må vi ta en test og se om teknologien virker. Han kalte så opp Bergen og fikk inn ungdomssekretæren Rigmor Hegdal på skjermen. Hun takket for en spennende formiddag i fjernsamværet med kongressen og beklaget litt at de straks ble koblet ut.

Balstad spurte om hvordan hun som ungdomssekretær så på de tekniske mulighetene.

Eva Olsen svarte: Ungdomssekretærene representerer framtida i LO. Teknologien er framtida i LO. Foreløpig ligger vel teknologien foran oss, men vi håper vi kan henge med utviklingen.

Balstad foretok så en ny kontroll og kalte opp Kommuneforbundets hovedkontor, som bekreftet at IT var en stor utfordringen også på deres felt. Arne Halvorsen så muligheter i bruk av teknologien i fagbevegelsen og håpet LO ville sette seg i førersetet med tak på utviklingen.

Balstad kunne så konstatere at teknikken hadde fungert rimelig bra, med et par forstyrrelser på linja til Bergen.

Dirigent Lars A. Myhre takket innleiderne som hadde gjort formiddagen spennende for kongressen og han overrakte blomster til innleiderne som et synlig bevis på anerkjennelsen. Bing, som allerede var gått, hadde også fått en erkjentlighet.

Han redegjorde så for opplegget for ettermiddagsmøtet og de mange muligheter i Folkets Hus lokaler til å sette seg praktisk inn i teknologiens mangfold av anvendelsesmåter, og kom med praktiske tips om hvordan man skulle orientere seg i tilbudene.

Møtet ble hevet for en kortere pause kl. 11.20.

Møtet ble satt igjen kl. 11.45, og ordet ble gitt til *Sveinung Skule*, FAFO, som holdt følgende innledning:

HISTORIEN OM TO TEKNOLOGISKE REVOLUSJONER

Dirigent, kongressdeltakere

Fra 1988 til 1999 nedlegges 1700 postkontorer. Vi sier gjerne at årsaken er den teknologiske utviklingen. De siste fem årene har utvinningsgraden på norske oljefelt økt fra 34 til 41 prosent, det gir en ekstraverdi på rundt 315 milliarder kroner. Også her sier vi at årsaken er den teknologiske utviklingen. Samfunnsendringene i tilknytning til slike forhold kan bli store. Når vi hører om slike resultater kan vi lett få inntrykk av at teknologien er en

selvstendig og ukontrollerbar drivkraft, noe som slår inn i samfunnet «utenfra», og som virker styrende for samfunnsutviklingen, i positiv eller i negativ retning.

Men er det egentlig teknologien selv som er drivkraft, og er samfunnsendringene bare en konsekvens? Det er ett av spørsmålene vi stiller i denne rapporten, som dere finner i boken dere har fått utdelt.

Eksemplene i rapporten er valgt fra de to bransjeområdene jeg nevnte, petroleumssektoren og banksektoren. Begge er områder der bruk av ny teknologi har hatt store konsekvenser både for arbeidstakerne og samfunnet forøvrig. Forandringene i begge sektorene er så store at mange vil snakke om teknologiske revolusjoner.

Spørsmålet vi stiller er: Hvordan skapes såkalte teknologiske revolusjoner? Hvilke forhold påvirker den teknologiske utviklingen? Hvordan er sammenhengen mellom teknologisk utvikling og samfunnsendring? Gjennom å forstå mer om disse spørsmålene kan vi også lære noe om de innfallsvinkler som kan brukes for å påvirke, drive fram, og styre utvikling og bruk av ny teknologi.

Oljehistorien

Det første eksempelet dreier seg om utviklingen i petroleumsvirksomheten offshore. Både teknologisk utvikling og samfunnsendringer har vært enorme på dette området. I 1962, da Phillips først ba om lov til å lete etter olje i Nordsjøen fantes det ingen kompetanse på leting, utvinning eller transport av petroleum i Norge. Det fantes ingen petroleumsspesifikk utdanning. Det fantes ingen offentlige organer med petroleum som arbeidsområde, og det fantes ingen lover eller regler for petroleumsutvinning.

I 1997 er det bygget opp et avansert petroleumsindustrielt teknologimiljø, som dekker de fleste aspektene ved virksomheten.

Norske miljøer er i teknologisk tet på områder som seismisk kartlegging, undervannsløsninger og økt utvinning.

73 000 mennesker er i dag sysselsatt i tilknytning til aktiviteten.

Eksportverdien av olje og gass er 155 milliarder kroner, nesten 40 prosent av samlet norsk eksport.

Ved hjelp av ny teknologi har utvinningsgraden, det man får ut av hvert enkelt oljefelt, økt dramatisk. Bare for Ekofiskfeltet, det første feltet som ble bygget ut på norsk sokkel, er utvinningsgraden mer enn fordoblet.

Uavhengig av diskusjonen om utvinnings tempo kan man slå fast at utvikling og bruk av ny teknologi har tilført det norske samfunnet store ressurser. Hvilke krefter er det så som ligger bak teknologisk utvikling og samfunnsendringer i denne sektoren?

La oss kort se på ett eksempel, utviklingen i ulike typer produksjonsinnretninger. Da Ekofisk ble bygget ut i 1971, var det slike stålplattformen som

dominerte. Bakgrunnen var at at det nesten utelukkende var utenlandske selskaper og importert teknologi som ble benyttet. Norge hadde ingen egen teknologi for oljeplattformer, og få nordmenn arbeidet i oljevirksomheten.

Både vanndybden, klimaet i Nordsjøen og størrelsen på funnene gjorde at oljeselskapene var åpne for nye tekniske løsninger.

Etterhvert ble det bygget en lang rekke av slike kjempestore betongplattformer. Betongen var et helt nytt materiale i offshore-sammenheng. Det var ingen selvfølge at betongteknologi skulle få innpass. Betongen har riktignok mange fordelaktige egenskaper sammenlignet med stål, som bedre lagringsmuligheter og bedre stabilitet. Men det var også andre årsaker til at at betongplattformer ble en dominerende løsning på norsk sokkel i mange år. Det ene var et sterkt norsk betongteknologisk miljø, etter mange år med bygging av demninger og havneanlegg i betong. Denne kompetansen greide man å ta i bruk i den nye sektoren. Den andre viktige årsaken var en politisk beslutning om at man ønsket norske leverandører. Den beste måten å sikre oppdrag for norske leverandører var å velge betongunderstell, fordi man var helt avhengig av dype fjorder som de norske for å bygge dem. Når understellet ble bygd i Norge måtte dekket også bygges her. Oppdragene ble selve redningen for mange for mange norske verft langs kysten. Spesielt etter skipsfartskrisen i 1975 ble norske leveranser et viktig krav i konsesjonstildelingene. Oljeselskapene måtte oppføre seg pent, ansette nordmenn og bruke norske leverandører, ellers fikk de ikke tildelt gode blokker i neste konsesjonsrunde.

Statoil var en viktig pådriver for norske leveranser. I samarbeid med en gruppe andre bedrifter, som Norwegian Contractors, NPC, Aker og Kværner ble det utviklet stor kompetanse innenfor denne typen plattformer. Disse bedriftene gikk igjen fra den ene utbyggingen til den andre, noe som bidro til at samme type løsninger ble valgt. For hver ny utbygging ble det regnet som mer risikabelt å tenke nytt, enn å gjøre mindre tilpasninger innenfor samme hovedkonsept.

Noe av bakgrunnen for manglende nytenkning var enormt høye oljepriser, som førte til at prosjektene ble lønnsomme nesten uansett. Etterhvert ble så mange aktører og interesser knyttet til denne typen plattformer, at man kunne snakke om en norsk utbyggingstradisjon. Det ballet på seg, tradisjonen fikk etterhvert en egentynge, og utviklet det vi i rapporten har kalt et teknologisk moment. Det skulle et større sjokk til for å komme ut av det teknologiske sporet man var kommet inn i.

Sjokket kom i 1986. Mange husker kanskje hvordan oljeprisen falt som en stein, etter at OPEC gikk over fra å forsvare oljeprisen til å øke sin markedsandel. Plutselig ble flere av feltene ulønnsomme å bygge ut med de tradisjonelle løsningene. Kostnadsreduksjon ble en nødvendighet. Samtidig ble funnene mindre og havdybden økte.

Dette førte til et nytt teknologiskift. Man begynte å ta i bruk under vannsløsninger, og ulike typer flytere, slik vi ser her. Utviklingen mot mindre og lettere løsninger betyr store omstillinger for leverandørindustrien. Eneleverandøren av betongunderstell i 20 år, Norwegian Contractors, er lagt ned.

Omstillingen i norsk industri skyldes ikke endringen i teknologi alene, men også behovet for kostnadskutt, og økt konkurranse om oppdragene. Industrien må i dag sies å ha greid omstillingen til lavere priser og økt konkurranse. Mye av bakgrunnen er det systematiske arbeidet med teknologi-overføring og kompetanseoppbygging som har foregått siden 70-tallet. Gjennom konsesjonsreglene ble utenlandske oljeselskap pålagt å lære opp de norske. Det samme foregikk innenfor engineering, borevirksomhet og seismikk. Staten og Statoil tok initiativet til å etablere nye bedrifter på flere områder. På forskningssiden ble det opprettet et sett med avtaler, Teknologitavtalene, som sørget for at oljeselskapene måtte utføre store deler av av sin forskning i norske institutter. Olje ble systematisk byttet mot teknologi og kunnskap. Resultatet ble et bortimot komplett teknologisk miljø med stor evne til å utvikle og ta i bruk ny teknologi.

Et annet eksempel på hvordan samfunnsmessige føringer kan påvirke og drive fram den teknologiske utviklingen, er satsningen på helse, miljø og sikkerhet. Historisk har kravene fra Oljedirektoratet vært strengere enn f.eks. på britisk sokkel. Blant annet som følge av dette ligger Norge langt fram når det gjelder miljøteknologi og økt utvinning. LO-forbundet NOPEF har også vært en pådriver for utviklingen av mer sikker teknologi, selv der dette har ført til nedbemanning. Et eksempel er dykkerløse systemer. Avtaleverket og Arbeidsmiljøloven har bidratt til å sikre innflytelse.

Hvis vi summerer opp de ulike drivkreftene, aktørene og styringsmekanismene som har påvirket og vært med å prege den teknologiske utvikling og samfunnsendring, får vi et svært sammensatt bilde. Blant rammebetingelsene har vi nevnt naturgitte forhold, oljepris og konkurranseforhold. Blant drivkrefter har vi nevnt politiske beslutninger, som fornsking, kostnadskutt og kompetente teknologiske miljøer.

Vi har også nevnt en lang rekke aktører som har påvirket utviklingen, blant annet OPEC, norske og utenlandske oljeselskap, myndighetene, verkstedindustrien, Oljedirektoratet, fagforeningene og forskningsinstituttene.

Blant styringsmekanismene som er tatt i bruk for å kontrollere utviklingen, er konsesjonssystemet kanskje det viktigeste, sammen med ulike lover, regler, avtaler og avgifter. Likevel er dette bare smakebiter, og lista kunne vært gjort tre ganger så lang.

Etter en slik oppsummering er det rimelig å konkludere med to ting:

- Det ene er at den teknologiske utviklingen ikke skjer i et vakuum, men

påvirkes av en rekke forhold. Noen av disse forholdene kan påvirkes og styres av norske aktører. Andre må vi mer eller mindre ta som gitt.

- Det andre er at samfunnsendringer ikke er en direkte konsekvens av teknologisk utvikling. Bruken og utbredelsen av ulike tekniske løsninger påvirkes av en rekke valg og føringer fra samfunnet.

Bankhistorien

Før vi trekker noen flere slutninger om såkalte teknologiske revolusjoner skal vi ta en titt på det andre eksemplet, framveksten av elektroniske betalingstjenester. Også her har det foregått det mange vil kalle en teknologisk revolusjon. Som arbeidtakere og forbrukere har vi tatt i bruk helt nye betalingsmidler og totalt endret våre betalingsvaner i løpet av en tredveårsperiode.

På denne tiden har vi byttet fra lønningspose til lønnskonto, fra å betale med kontanter til å betale med bankkort, fra å bruke post- og bankfilialer til å bruke minibanker og betalingsterminaler, telefon, og Internett.

Som et av verdens første land har vi også fått et helt samordnet system for betalingsformidling, der alle kort kan brukes over alt, og der vi har fått en felles giro. Samlet har dette skapt et samfunnsøkonomisk effektivt betalingssystem

Den andre siden av denne effektiviseringen kjenner vi. Siden 1988 har det blitt 1700 færre postkontorer og 650 færre bankfilialer rundt om i Norges land.

Går vi inn i historien er det lett å se at heller ikke her har teknologien operert som noen selvstendig drivkraft.

Historien om betalingsformidlingen starter på 60-tallet med bankenes offensiv for å gjøre hele befolkningen til bankkunder. Hoveddrivkraften bak utviklingen var altså en *markedsutvidelse*. Poenget for bankene var å få privatepersoners penger ut av madrasser og nattbordsskuffer, og inn i omløp i bankene. For å få til dette ble ordningen med lønnskonto etablert, og kundene ble gitt sjekker for å kunne disponere pengene sine lettere.

Den senere introduksjonen av 80-tallets minibanker og betalingsterminaler, og 90-tallets telefon og PC-bank, har alle hatt én viktig målsetning: Å vri kundenes betalingsvaner over fra dyr skrankebehandling og sjekkbruk over billigere, og selvbetjente elektroniske tjenester. *Kostnadskutt* har altså vært en viktig drivkraft. I tillegg har det selvsagt vært en målsetning å utvikle mest mulig tilgjengelige tjenester. Konkurransen om kundene har bidratt til å drive fram utviklingen.

Konkurransen er på sin side en viktig konsekvens av endringen i banke-

nes rammebetingelser gjennom *dereguleringen* på 80-tallet. Med dereguleringen forandret bankene karakter. Før var de samfunnsinstitusjoner med en sentral rolle i kredittrasjoner. Etter dereguleringen ble de forretningsmessige selgere og markedsførere av kreditt.

En rekke forhold har også *hindret* teknologisk utvikling og bruk av ny teknologi i betalingsformidling. På 80-tallet ble for eksempel den teknologiske utviklingen av betalingsterminaler sterkt hemmet av en en fastlåst teknologisk kontrovers mellom sparebankene og forretningsbankene. Sparebankene hadde utviklet kort med magnetstripe. Forretningsbankenes kort var utstyrt med en liten datachip. Kontroversen førte til at de to bankgruppene prøvde å utvikle en betalingsterminal som kunne ta begge typer kort. Utviklingen av dette teknologiske kompromisset ble en svært dyr affære, med store investeringer i teknologiutvikling, men uten at resultatene var særlig gode.

En ny endring i rammebetingelsene, nemlig *bankkrisa*, måtte til for å få slutt på kontroversen, og for å få samordnet teknologien. De ulike bankgruppene bila striden om kort teknologien, og etablerte en teknologisk fellesinstitusjon, BankAxept i 1991. Den endelige samordningen mellom betalingsystemene i bankene og posten kom først etter at myndighetene omorganiserte Postgiro og Postsparebanken i 1995. De teknologiske mulighetene var til stede lenge før rammebetingelsene ble lagt til rette for samordning.

Når det gjelder PC-bank er utbredelsen av PCer og antall tilkoblinger til internett en forutsetning for at denne teknologien skal få en bred utbredelse. *Infrastruktur og kompetanse* er dermed en viktig rammebetingelse for at ny teknologi skal kunne tas i bruk.

Ser vi på *styringsmekanismene* som er tatt i bruk, er det stor forskjell fra petroleumssektoren. Næringen har vært selvregulerende gjennom avtaler og reguleringer som er utformet av bransjen selv. Myndighetene har i hovedsak hatt en tilsynsrolle, og har ikke hatt noen hjemmel til å gripe inn overfor den utviklingen av systemene. Også Datatilsynet og Forbrukerrådet har kommet med innspill til utviklingen, gjennom utvalg og i offentlig debatt.

En viktig styringsmekanisme for å presse forbrukerne over fra sjekker til elektroniske tjenester har vært *gebyrene*. Til en viss grad har bruken av gebyrer vært avtaleregulert mellom LO og arbeidsgiverforeningen. I tillegg har de teknologiske fellesinstitusjonene laget en rekke standarder som nye aktører har måttet forholde seg til.

Fagforeningene har deltatt i mange teknologiutviklingsprosjekter både i bank og post, men medvirkningen har i hovedsak vært knyttet til *bruk* av ny teknologi. De ansatte i *Posten* var positive til ny teknologi, blant annet på grunn av konkurransen med bankene. I bankene har ansattes organisa-

sjoner vært opptatt av samordning i den teknologiske utviklingen for å unngå ressursløsning. Hovedsatsingen på elektronisk betalingsfomidling ble gjort i en vekstperiode. Den nye teknologien ble i liten grad sett som en trussel mot arbeidsplassene, i tiden før bankkrise. Først med bankkrise ble effektiviseringsgevinsten tatt ut for alvor, og nedleggingen startet.

Summerer vi opp de viktigste *aktørene* i utviklingen får vi også her en ganske lang liste. Bankforeningene og de teknologiske fellesinstitusjonene har vært de mest sentrale. Ved utviklingen av betalingsterminaler på bensinstasjoner og i varehandelen har oljeselskapene og Varehandelens organisasjoner deltatt aktivt. Forbrukerombudet, Datatilsynet og fagforeningene er allerede nevnt.

Oppsummering

Jeg åpnet med å trekke i tvil forestillingen om teknologien som en selsv-tendig og ukontrollerbar drivkraft i samfunnsutviklingen. Eksempelene har forhåpentligvis vist at teknologisk utvikling påvirkes av en rekke ulike krefter.

De tekniske løsningene i seg selv danner bare kjernen i det vi kan kalle et *sammensatt teknologisk utviklingsforløp*, som omfatter langt mer enn tekniske gjenstander i seg selv. En mengde drivkrefter, aktører og styringsmekanismer har gjort seg gjeldende over kortere eller lengre tid. Aktørene og deres interesser og innflytelse er preget av varierende rammebetingelser og ytre begivenheter. Skiftende interesser og styrkeforhold er med på å prege hvilke tekniske løsninger som vinner fram. Det finnes sjelden noen enkle kriterier for hva som er beste tekniske løsning. Teknologiske kontroverser og kompromisser dominerer bildet. Spørsmålet om hva som skaper såkalte teknologiske revolusjoner får dermed svært ulike svar avhengig av hvilken sektor vi snakker om. Valget av ordet revolusjon er kanskje mindre opplagt nå enn før jeg startet. Utviklingen er summen av en rekke små skritt, og noen større sprang.

Fra eksemplene ser vi at teknologiske utviklingsforløp kan innebære store samfunnsendringer. Endringene følger ikke direkte av teknologisk utvikling. En rekke forhold avgjør om en teknologi tas i bruk eller ikke, hvordan den tas i bruk, og hvor raskt den tas i bruk. Konsekvensene kommer ofte lang tid etter de tekniske løsningene i seg selv.

Skal man snakke om påvirkning av teknologisk utvikling er det slike sammensatte teknologiske utviklingsforløp som må være det primære målet for innsatsen. Dette åpner opp for mange ulike tilnærminger til påvirkning av teknologisk utvikling.

Påvirkning av teknologiske utviklingsforløp handler blant annet om påvirkning av *hvilke aktører* som skal få delta i utviklingen, enten det er bedrifter, myndigheter, fagbevegelse, bransjeorganer eller ulike regule-

ringsorganer. Det handler om *påvirkning av drivkreftene*, som politiske belsutninger og forretningsstrategier, og om å legge til rette for oppbygging av kompetente teknologiske miljøer. Det handler også om påvirkning av hvilke *styringsmekanismer* som skal tas i bruk, enten det er lover, regler, avtaler eller avgifter. Endelig handler påvirkning av teknologiske utviklingsforløp om å påvirke *konsekvensene* av at ny teknologi tas i bruk, for eksempel sikre at overtallige arbeidstakere får ny kompetanse og nye jobber. Våre to historier demonstrerer hvordan den teknologiske utviklingen er tett sammenflettet med andre samfunnsendringer. Så nært knyttet sammen at det er vanskelig å si hvor teknologien slutter, og hvor aktører, institusjoner og drivkrefter tar over. Påvirkning av teknologisk utvikling handler derfor mye om påvirkning av samfunnsutvikling, påvirkning av bransjeutvikling og påvirkning av bedriftsutvikling.

Slik påvirkning fra *ulike* aktører i teknologiutviklingen kan medføre at det blir satt krav og rammer som gjør teknologien mer brukervennlig og sosialt akseptabel.

Har *fagbevegelsen* påvirket de to utviklingsforløpene vi har beskrevet? I *hovedsak* kan vi si at fagbevegelsen har hatt en teknologi positiv holdning, og bidratt til å realisere teknologisk utvikling. Fagbevegelsen har opptrådt som pådriver for opplæring og kompetanseoppbygging, og som deltaker i utviklingsprosjekter. Fagbevegelsen har også satt krav og rammer for teknologiutviklingen på flere nivåer. Sikkerhet og arbeidsplassutforming har kanskje vært de viktigste rammene. Fagbevegelsen har også bidratt til å utforme styringsmekanismer. Ikke minst har fagbevegelsen vært med å styre konsekvensene av at ny teknologi tas i bruk.

Det er vel likevel riktig å si at det er de små skritt mer enn de store sprang fagbevegelsen har bidratt til å påvirke. Som oppsummering kan utfordringen derfor være å fokusere enda mer på de grunnleggende premissene for teknologiutviklingen, rammebetingelser og drivkrefter, i tillegg til å fokusere på konsekvensene. Det betyr økt oppmerksomhet i brytningstider, når rammebetingelsene endres, og kortene legges på nytt. Slik kan man i større grad påvirke de store sprangene i framtiden.

Innenfor energisektoren for eksempel *kan* det jo hende, når man ser på endringene i rammebetingelsene globalt, at man *også* skulle begynne å diskutere andre former for energi enn olje og gass.

Takk for oppmerksomheten.

Etter at Skule var takket for sin innledning med blomster, ble ordet gitt til *Jan Balstad*.

LO-forbundenes bruk av ny teknologi

Jan Balstad sa at han skulle lage opptakten til innlegg fra de ulike forbundsområdene, men han kunne ikke styre seg når han så alle mikrofone-

ne og mekanikken - har vi ikke nettopp jobbet for å få mikrofonene ut av huset? Så gikk kan over til sin innledning:

Fagbevegelsen og det teknologiske samfunnet

Den teknologiske utviklingen har til alle tider vært en utfordring for fagbevegelsen. Utviklingen av ny teknologi skaper og fjerner arbeidsplasser. Derfor er teknologisk utvikling et helt sentralt tema som vi må forholde oss til. Det har vi gjort og det vil vi gjøre i framtida også. Denne temadagen er nok et bevis på at vi tar utfordringen. Hvilke veivalg og løsninger vi til en hver tid velger har variert og vil variere også i framtida.

Vi står nå foran et nytt århundre, som vil bringe oss ny viten, kunnskap og teknologi. Det århundre som vi nå har vært igjennom, har i historisk sammenheng vært helt spesielt når det gjelder teknologisk utvikling. Aldri tidligere har utviklingen gått så raskt.

Vi startet dette århundre med hest og kjerre, vi har hatt de første menneskene på månen, til at vi i dag kan skifte ut nesten alle delene i et menneske. Gjennom disse 100 årene har verden blitt «mindre» i den forstand at vi kan kommunisere med hele verden i stua. Avstander betyr mindre og mindre for kommunikasjon og kontakt. Vi har sett at den teknologiske utviklingen var med på å påvirke kommunismens fall i Sentral- og Øst-Europa. Den teknologiske utviklingen, som vi har sett og opplevd dette århundre, hadde ingen drømt om for 100 år siden.

Den industrielle revolusjon, som vi fikk ved inngangen til dette århundre og som innebar en gigantisk teknologisk utvikling, var bakgrunnen for opprettelsen av fagbevegelsen. Sagt på en annen måte; den nye teknologiske utviklingen medførte behovet for å organisere seg. Den industrielle revolusjon forandret samfunnsstrukturen.

Vi tok utfordringen – vi organiserte oss – og vi fikk dermed innflytelse over utviklingen.

Dette viser at vi både kan og vil ta utfordringen ved utvikling og bruk av ny teknologi.

Jeg vil mine om at: Det eneste som er konstant er forandringen.

Det betyr at de løsningene som vi valgte i går, i mange tilfeller, ikke kan brukes på morgendagens utfordringer. Vi må hele tiden ha dette tema på dagsorden, slik at vi velger riktige strategier.

Hvis vi fortsatt erkjenner at det eneste som er konstant er forandringen, vil vi også i framtida takle nye «revolusjoner». Den digitale revolusjon som vi nå står foran eller er midt oppe i, vil bringe både oss og verden inn i et nytt spor. Hvor de ender er vanskelig å forutse, men hvis vi ønsker å påvirke og ha innflytelse over utviklingen må vi fortsatt være offensive.

Det er samspillet mellom teknologisk utvikling og samfunnsendringer

som avgjør hvordan framtida skal se ut. Det er derfor viktig å øke innsikten om ulike forhold som påvirker teknologisk utvikling. Det er bare gjennom økt innsikt at vi kan være med på å påvirke teknologisk utvikling. Vi har sett i dag at det er ulike innfallsvinkler som kan benyttes for å påvirke utviklingen og innføring av ny teknologi.

Et utgangspunkt er å se på hvordan teknologien påvirker samfunnet, dvs. hvilke konsekvenser innføringen av ny teknologi har.

Ved en slik tilnærming kan vi stille spørsmål om hvilke konsekvenser innføringen av stadig flere datasystemer har for sysselsettingen, eller hvordan økt automatisering påvirker bedriftenes fortjeneste eller arbeidsmiljø. I et slikt perspektiv blir valgmulighetene redusert til spørsmål om og eventuelt hvordan eller hvor raskt ny teknologi bør tas i bruk.

Et annet utgangspunkt eller spørsmål er å se på grunnen til at noen bedrifter, bransjer, land eller regioner ser ut til å utvikle nye produkter eller nye produksjonsprosesser i et større tempo enn andre. Evnen til å være nyskapende eller innovativ får stadig større betydning for landenes evne til å oppnå økonomisk vekst.

Det er da det er viktig for oss å stille spørsmål om hva som er drivkraftene bak teknologisk utvikling? Hvordan påvirkes tempoet i teknologiutviklingen av f.eks. satsing på forskning og utdanning, av nettverk mellom bedriftene, av adgang til store markeder osv. Det er mange slike spørsmål som kan stilles og de må stilles.

Men vi vet allerede at klynger, eller de såkalte clusterne av bedrifter som danner «komplette» teknologiske miljøer, kan bli spesielt innovative. Da er det viktig at vi også velger strategier og virkemidler som støtter og videre utvikler disse klyngene.

Den tredje innfallsvinkelen er å se på hvilke krefter som bidrar til å forme teknologien. Debatten f.eks. rundt innføring og utvikling av genteknologi viser mangfoldet i problemstillinger knyttet til teknologisk utvikling. Hvilke mekanismer, om det er mulig eller ønskelig, kan tas i bruk for å styre utviklingen i en retning som er ønskelig for samfunnet? Hvordan kan vi lage lover eller regler som bidrar til å hindre at uønsket teknologi tas i bruk?

Slik jeg ser det er det viktig at vi legger til grunn en kombinasjon av disse tilnærmingene når vi skal finne strategier og tilnæringsmåter for fagbevegelsen i framtida.

Vårt mål er å finne fram til strategier som kan drive fram, påvirke og utnytte teknologi på en slik måte at utviklingen kommer samfunnet, arbeidstakere og forbrukere til nytte.

Kunnskap er derfor nødvendig for å kunne øke evnen til å påvirke framtidig teknologisk utvikling.

Teknologisk utvikling er en integrert del av en bredere samfunnsutvik-

ling. Teknologien formes av samfunnet den utvikles i, men setter samtidig rammer for, eller åpner nye muligheter for menneskelig aktivitet.

Et eksempel er bilen. Bilen kunne ikke vært tatt i bruk, eller fått så dyptgripende konsekvenser, dersom ikke vi samtidig hadde utviklet oljeselskaper og bensinstasjoner, veier trafikkskilter og trafikkregler, veikroer, parkeringsautomater, verksteder osv. Det tekniske instrumentet «bilen» utgjør bare kjernen i et stort og vidt forgrenet nettverk av aktører, infrastruktur, institusjoner og sosiale konvensjoner. Utviklingen av bilen kan ikke ses løsrevet fra alt som omgir bilen og som gjør det mulig å bruke den.

Hvordan skal vi ta utfordringene og hvilke strategier skal vi velge?

Utdanning og kompetanse er nøkkelord. Lik tilgang og rett til kompetanseutvikling er derfor av avgjørende betydning.

Det betyr at etter- og videreutdanningsreformen blir helt avgjørende for oss og samfunnsutviklingen. Hvis ikke den kommer på plass, kan det såkalte kunnskapssamfunnet utvikle seg til å bli et nytt klassesamfunn. Skillet vil da gå mellom de som har tilgang til, og behersker de nye teknologiske mulighetene, og de som ikke gjør det. Jeg ser dette som en fare for den demokratiske utviklingen i samfunnet.

Det å sikre og utvikle velferdssamfunnet og den norske modellen, er helt sentralt for å få en positiv utvikling ved innføring av ny teknologi. Dette vil bidra til å gi arbeidstakerne den nødvendige trygghet ved omstillinger og innføring av ny teknologi.

Informasjonsteknologi må brukes for å gjøre offentlige tjenester mer tilgjengelige og brukervennlige, både når det gjelder spredning av informasjon, i saksbehandling og organisering av tjeneste. Samtidig må rettssikkerhetshensyn, som forholdet mellom personvern, likebehandling, taushetsplikt og innsynsrett, ivaretas på en betryggende måte for den enkelte og for samfunnet.

For ikke å få en verden hvor informasjonen styres av de store multinasjonale konsernene, må vi søke å styrke enkelte muligheter for overnasjonal styring. Fagbevegelsens oppgave blir å skaffe seg kunnskap og innflytelse, slik at moderne slagkraftig teknologi kan utvikles og styres til fordel for folk flest.

Finn Erik Thoresen slo innledningsvis fast at grafisk personale har tradisjon for arbeide med alt i formidling, en 500 år gamle tradisjon. Internett og multimedia er nye områder, men innholdet der kommer ikke av seg selv. Det er noen som lager det, slik som det er med en avisside.

Han viste til at det i løpet av de siste år er åpnet 1000 nye mediabedrifter i Oslo. Problemet er at mange av bedriftene skiller denne produksjonen ut i egne bedrifter, uten tariffavtale. - Vi har kunnskap i å formidle budskapet og kunnskapen som skal til for å utforme en WEB-side på en måte som

gir øyet en sti å hvile på. Det trengs i jungelen av informasjon. Tankegangen bak å legge opp en WEB-side er den samme som for en avis-side. Det er en oppgave å få bedriftseierne til å skjønne det, og at det dreier seg om kvalitet.

Helge Moen, Tele- og Dataforbundet, hadde digitalisering som stikkord, og konsekvensene for medlemmene og for LO. Norge er på full fart i en overgang fra industrisamfunnet til informasjonssamfunnet. I framtida blir det evnen til å bearbeide, kommunisere og utnytte informasjon som blir avgjørende. Til grunn for utviklingen ligger digitalisering av alle fomer for informasjon, og langt raskere informasjonsutveksling. Tidligere atskilte teknologier smelter sammen, gamle bransjeskiller faller. Det var bra at kongressen prioriterte denne utviklinga.

Ingen vet helt hvordan konsekvensene vil bli i arbeidslivet - det vi vet er at teknologien vil gi og fjerne arbeidsplasser i stor stil – den har f.eks berørt situasjonen til 1/3 av Telenors ansatte. IT-utviklingen medfører at bedriftene endres fra sentraliserte strukturer til flate nettverksorganisasjoner. Telependling og fjernarbeid er nye utfordringer som snarest må inn i tariff-sammenheng. Landsmøtet i Teknologiforbundet vil ta opp disse spørsmålene, og det er viktig at LO tar inn over seg konsekvensene av det post-industrielle samfunnet.

Kjell Bjørndalen sa at ny teknologi ikke er noe nytt i industrien, nye maskiner er tatt i bruk i produksjonen hele tida. Datastyrte maskiner har eksistert de siste 25 år. Det nye er at utviklingen går så mye raskere. Det er blitt vanskeligere å henge med. Erfaringen med ny teknologi er ikke at den gir færre, men flere arbeidsplasser. Men det stilles andre og nye krav til de som skal håndtere og ta den i bruk. Han så ingen fare i å ta i bruk ny teknologi – tvert om, det er farligere å la være. Det er den gamle, ikke den nye, som er farlig. Men den nye stiller krav til organisering og utforming av tariff-opplegg. Han understreket at de ansatte må være med i hele prosessen, de skal kjenne trykthet og være fullt ut informerte, og de skal ha den nødvendige opplæring.

I det nye bildet vil etter- og videreutdanningsreformen stå sentralt, og særlig flerfaglig opplæring. Vi må ta utgangspunkt i at resultatet av denne prosessen er avhengig av at alle deltar.

Han understreket at vi i fremtiden må få vertikale tariffavtaler som omfatter alle i bedriften.

**BETALINGSTERMINALER I BUTIKKER/
DET PAPIRLØSE KONTOR**

Karin Torp holdt følgende innlegg:

Jeg har blitt bedt om å si noe om betalingsterminaler i butikker.

Jeg vil konsentrere meg om dagligvarehandelen siden det er begrenset hva du kan si på tre minutter.

Før, når vi handlet dagligvarer, ble salget registrert med kroner og øre og bare det. I dag, dersom vi handler med en eller annen form for rabattkort blir handelen din registrert på deg, og betaler du med bank-, eller kredittkort kan handlemønsteret ditt registreres.

Men det er ikke bare kunden som kan registreres, men også selve salget. Det kan registreres for å gå direkte inn i regnskapene, men det kan også linkes direkte mot grossist eller leverandør. Dette har selvsagt sammenheng med utbyggingen av kjedene som legger tilrette for å bruke systemet på denne måten. Dette gjør at salgsapparatene på sikt blir overflødige. Varepåfyll vil skje etter forhåndsavtaler og når det er nødvendig ut fra salgsregistreringene. Selgere vil bare komme inn dersom det er nye produkter som skal ut på markedet. De lageransatte mener denne utviklingen vil virke inn på arbeidstida, og ser for seg at dette vil føre med seg døgnkontinuerlig skift.

Går vi ett skritt videre i utviklingen kan vi se for oss ubetjente betalingsterminaler hvor kundene selv kjører varene gjennom avmagnetiserings- og registreringsmaskiner. Du kan sjøl legge inn det du eventuelt trenger av kontanter og automaten spyr ut det ønskede beløp og kvittering.

Betalingsterminalene kan også koples direkte mot lagerstyringssystemer. Noen bedrifter har det i dag, men det er nok et lenger tidsperspektiv på dette for det fleste. Salgene som registreres på kassene går direkte mot lagerssystemet, roboter plukker ut varene og enda flere jobber forsvinner.

Det betyr at «arbeid for alle er jobb nummer en» vil være like aktuell hele tiden. Problemet blir nok ikke at det ikke blir nye jobber, men at kvalifikasjonskravene til en god del av jobbene vil være høyere enn i dag og faren for at flere faller utenfor er stor.

Derfor er etter- og videreutdanningsreformen LO arbeider med så viktig for oss.

Men det er også viktig at grunnutdanninga blir bedre for de som etter hvert skal inn på arbeidsmarkedet. Det er viktig å sikre at barn allerede fra barnskolen får tilfredsstillende undervisning. Det går på læremes utdanning, men har etter min oppfatning også noe å gjøre med antall unger i klassene som er alt for høyt. Skolene må i framtida få tilført mer ressurser. For uten at grunnlaget er i orden vil fortsettelsen bli vanskelig.

Margot Kvalvik Fon, NKF, sa at hun var av dem som hadde snakket om IT siden slutten av 70-årene, men hun skulle ikke gjenta debatten om styring. Den nye teknologien vil berøre oss alle både som enkeltmennesker og som organisasjon. Dette er en utvikling som bør interessere oss alle. I Kommu-

neforbundet har vi den holdning at vi skal ha et positivt, men kritisk syn på ny teknologi. Vi ser for oss nye muligheter for en bærekraftig utvikling og økt velferd, men ikke all bruk av ny teknologi er til det beste, og den skal ikke anvendes for enhver pris. Teknologien kan også ha en del uønskede konsekvenser.

Vi ser imidlertid store muligheter for desentralisering og større tilgang til informasjon i hele organisasjonen. Vi kan videreutvikle organisasjonsleddene ved hjelp av ny teknologi, og vi får bedre muligheter for å få våre medlemmer i tale og vi får bedre oversikt over organisasjonen.

– Vi må imidlertid også foreta kost-nytte-vurderinger ved IT-prosjekter. I Kommuneforbundet har vi i dag gående 5 IT-prosjekter. IT vil ha stor betydning både for organiseringen av arbeidet og for selve arbeidsprosessen hos våre medlemmer. Vi må også passe oss vel så vi ikke skaper nye klasseskiller på arbeidsplassen – mellom dem som behersker ny teknologi og dem som ikke gjør det. Kompetansen må ligge hos dem som har ansvar. Vi må sørge for skikkelig opplæring på ny teknologi i hele fagbevegelsen og det bør inngå som en naturlig del av tilsittmannsopplæringen i LO. Ved å søke til profesjonelle miljøer vil vi kunne få store muligheter i fremtiden, sa Kvalvik.

Dirigenten satte over til Trondheim igjen og sa at man måtte holde seg strengt til 3 minutters taletid.

Tore O. Sandvik, Trondheim, åpnet med : – Kjære kongress, her kommer en uttalelse fra den teknologiske hovedstaden i Norge. Om noen år sier sjefen her at Internett-tv blir like billig som tekst-tv er i dag. Etter at jeg kommer hjem etter jobben, hiver jeg meg over PCen som LO har skaffet meg og jeg studerer den gratis nyhetstjenesten som er lagt inn på Internett.

Ny teknologi vil være helt avgjørende for utviklingen av LOs nervesystem og nervetråder ut i det norske samfunnet. Ved hjelp av ny teknologi kan informasjonsstrømmen bli mer effektiv og vi vil få flere og raskere impulser. Vi kan lage informasjon som er mer tilpasset den enkelte bruker og vi kan øke kompetansen begge veier i systemet.

– Ta vare på nysgjerrigheten overfor ny teknologi. Vi i LO var før ute på Internett enn YS og AF. Ved hjelp av ny teknologi kan vi oppdatere tusenvis av medlemmer gjennom f. eks. videokonferanser – og man slipper å dra til Oslo for å kurses. AOF og Folkets Brevskole bør utvikles til kompetansesenter for interaktiv læring, og det kan bli mer spennende å følge med på Internett enn Savannah og Hverdagsliv.

Når det gjelder ny teknologi, skal vi likevel skynde oss langsomt. Fremtidens kapital heter kunnskap. Vi må derfor tenke ny teknologi både i for-

hold til avtaler, forhandlinger og i forhold til voksenopplæring, sa Sandvik.

Terje Moe Gustavsen, LO-Stat, sa at han nå kunne spille bridge på Internett. – Jeg spiller bridge på Internett med folk fra hele verden, og jeg tillater naturligvis ikke noen avbrytelser fra familien. Jeg kan spille bridge hjemme. Jeg behøver ikke engang å være med i en bridgeklubb. Ny teknologi har altså gitt meg en ny mulighet. Den gir oss nye anvendelsesområder, nye muligheter.

– For de unge er ny teknologi en selvfølge. Min sønn på 6 år spør «beste-far» hva jeg skal gjøre når det regner og jeg ikke har PC. De unge har et selvfølgelig forhold til ny teknologi. Mange har også sterk kompetanse. Ny teknologi vil føre til store endringer av intern arbeidsorganisering i bedriftene og virksomheter forøvrig vil endres mye.

I offentlig forvaltning har vi i grunntrekkene beholdt den organisering som var på blyantens tid. Hittil er den nye teknologien bare brukt som et hjelpemiddel i det offentlige og de gamle skrivestuenene er borte, men i fremtiden må vi ta stilling til mange spørsmål som vi ikke skal skygge unna:

– Vil det i fremtiden være behov for tre forvaltningsnivåer innen det offentlige. Vil det være nødvendig med et ligningskontor i hver kommune, et trygdekontor i hver kommune. Vil det være behov for så mange skoler. Hva skjer med arbeidsplassene? Og endelig hva vil skje med de sosiale nettverk og det kulturelle nettverk i et nytt informasjonssamfunn? Vi vil uten tvil få bedre tilgjengelighet til informasjon. Vi står allikevel i fare for å få et mer syntetisk samfunn hvor vi sikkert er veldig produktive, effektive og verdiskapende men kanskje forvitres sosialt og kulturelt

Teknologien er enten en trussel eller en mulighet. Å sitte stille er den største trusselen. Vi må være med på å styre utviklingen, sa Moe Gustavsen.

Anders Kristoffersen tok utgangspunkt i streiken NEKF tok for elektroinstallatørene ved oppgjøret i 1996. Det dreide seg om å få gjennomført tariffestet rett til videreutdanning. Arbeidsgiverne svarte med å ta resten ut i lockout. Konflikten varte i 8 uker.

– Det viser hvor høyt vi prioriterer videre- og etterutdanning og hvor stor motstanden er hos arbeidsgiverne. Elektro-fagene er et av de områdene som først møter de teknologiske utfordringer, sa Kristoffersen. En stor del av fagarbeiderne møter utfordringer som de ikke behersker. Følelsen av å ikke strekke til og ikke være trygg på å kunne gjør en god jobb tynger.

Syssetingssituasjonen er et annet aspekt. Han viste til massearbeidsledigheten i disse fagene på slutten av 1980-årene. Mange unge mennesker

falt utenfor arbeidsmarkedet fordi de ikke behersket den nye teknologien. Det understreker ytterligere behovet for utdanningsrefomen.

– Våre medlemmer skal ikke bli arbeidsledige eller bli-B-ansatte fordi de ikke behersker teknologien.

To hovedprinsipper lå til grunn – rett til utdanning og 2 uker pr. år på utføringen. Det viste seg at vi angrep det aller helligste, nemlig styringsretten i bedriftene, og det dreier seg om makt. Arbeidsgiverne ønsker ikke at alle ansatte skal ha en god utdanning. Dette vil vi også få merke i utredningsarbeidet framover. De små og mellomstore bedriftene vil ikke ha noen pålegg. Men den enkeltes kunnskapsnivå skal ikke være bedriftens eie – det skal følge vedkommende gjennom hele livet.

Leif Sande, NOPEF, holdt følgende innlegg:

I framtida vil stadig større grad kunnskap bli bygd inn i produksjonen. Arbeid vil bli individualisert ved at folk jobber heimanfrå. Samtidig krev teknologien ofte arbeid i team. Arbeidsgivaren sin kapital vil liggja i den kunnskap som den samla arbeidsstokk har tilegna seg og i den måten folk samarbeider på. I dette vil også fagrøsla si makt kunna liggja dersom vi klarer å utvikla forståelsen for det nye samfunnet. Og organiserer oss deretter. I vårt IT arbeid har vi derfor lansert begrepet det «virtuelle arbeidskollektiv». Gjennom bruk av teknologi kan vi kompensera for dei samarbeidsformene som går tapt ved innføring av ny teknologi.

For å gjera tilsette og tillitsvalgte i stand til å forstå dei endringane som skjer er det viktig at fagrørsla blir aktive brukarar av teknologi i det daglege. Vi har f.eks. gitt alle ansatte i NOPEF tilgang til Internet på same måten som til telefon.

IT teknologi gir også større effektivitet. Internt i forbundet har f.eks. protokoll databasen skapt ein heilt ny verden. Dersom vi f.eks. tidligare skulle finna fram i gamle protokollar måtte vi manuelt bla gjennom ein haug med bøker der desse var limt inn. I dag søker vi på eit par stikkord, og vips har vi det vi leitar etter. Etter dette har vi etablert fleire nye databasar, f.eks. blir alle tariffavtalar lagt inn, avtalar om europeiske samarbeidsutvalg, alle møtereferat, arbeidsrettsdomar o.s.v.

Under begrepet det elektroniske klubbkontor har vi også slått fast at klubbane skal ha tilgang til forbundets databasar. Og vi etablerte kommunikasjonsløyisingar der klubbane og forbundet kommuniserer via elektronisk post.

Deler av dette blir også lagt ut på Internet. Dette er eit tilbud som alle medlemmer som har utstyr for det, ca. 20% antar vi, kan nytta godt av.

Internet er eit fantastisk system. I tillegg til det forbundet har lagt ut av informasjon, er ein plutselig inne på verdens største bibliotek. Og kommu-

nikasjonsmulighetene er enorme. I klubben vår i Saga Petroleum brukes f.eks. elektronisk post til kommunikasjon med medlemmer over heile landet både på land og på sokkelen. I tillegg vert lokale avtalar og referat fra samarbeidsmøter med bedriften lagt ut på klubbens hjemmeside på Internet.

Vi oppnår ved å ta i bruk ny teknologi ikk je berre effektivisering av den tillitsvalgtes rolle, men vi har også eit utvida bedriftsdemokrati, gjennom økt kunnskapstilgang, bedre tilgang til informasjon og nye kommunikasjonsmuligheter.

Jeg oppfordrer dere til å ta en tur ned på NOPEF standen. «Det elektroniske klubbkontor» i foajeen.

Dei som er interessert i forbundets IT strategi vil kunne få den i foajeen der vi og demonstrerer det elektroniske klubbkontor.

Magnus Midtbø, Forbundet for Ledelse og Teknikk, holdt følgende innlegg:

Også for våre medlemmer kan den teknologiske utvikling oppleves som en trussel mot den enkeltes arbeidsplass.

Men den kan også gi den enkelte nye muligheter og kunnskap.

FLT og FAFO søker nå å skaffe konkret viten – om konsekvensene av – den teknologiske og organisatoriske endring – for våre medlemmer og de funksjoner de er satt til å ivareta.

Forskningsprosjektet er fireårig, og skal avsluttes i 1998.

Det meget interessante materiale som er fremkommet så langt, viser – at også blant våre grupper blir det færre arbeidsplasser med moderate krav til kvalifikasjoner – og en sterk økning av arbeidsplasser som krever høyere ferdigheter og kunnskap.

I NHO-området har antallet tekniske funksjonærer økt med hele 56 % i perioden 1980 til 1995. Det er stillinger med krav til høyere utdanning som praktisk talt står for hele økningen.

I samme tidsrom har antall timelønnte sunket med 17 %. Når det gjelder arbeidsledere – er det i motsetning til teknikere og ingeniører – en tilbakegang i antall, men ikke dramatisk. Nedgangen er omtrent like stor som nedgangen blant operatørene.

Ny teknologi oppleves av mange som en truende konkurrent til arbeidsplassen. Teknologisk utvikling blir en trussel.

Det handler hele tiden om et stadig økende krav til ny kompetanse – og her kan og bør den teknologiske utvikling ses på som en mulighet.

Et slikt utgangspunkt hadde 54 av våre mellomledere. Bedriftens kunder stilte stadig strengere krav til deres kompetanse. De var redde for å bli skjøvet ut av sine jobber og at bedriften ville dekke sitt behov for kompetanse i form av konsulenttjenster. De følte at arbeidsplassene deres var i

fare. De tok derfor initiativet til en videreutdanning.

Disse mellomlederne jobber i offshore-relatert virksomhet. Det spesielle med deres situasjon er at de bor spredt over store deler av landet – noen bor også i Sverige. De har ingen «felles» arbeidsplass. De jobber på ulike installasjoner. Dette krevde nytenkning i forhold til det tradisjonelle utdanningssystemet.

I samarbeid med forbundet sentralt, bedriftens ledelse og bedriftens største kunde, og en fjernundervisningsorganisasjon – er det nå tilrettelagt en høgskoleutdanning ved hjelp av moderne teknologi – på internett. Dette gir medlemmene våre en mulighet for en felles møteplass i studietiden.

Medlemmene skal, i løpet av 4 år gjennomgå studiekompetanse og et grunnfag i teknologi, prosjektadministrasjon og ledelse. For disse mellomlederne er teknologien nettopp den faktor som gir mulighet til ny kunnskap og tryggere arbeidsplasser.

Morten Øye, Den norske postorganisasjon, kom inn på den situasjon at Posten og Postbanken må gi avkall på 5000 arbeidsplasser. Dette er en vanskelig utvikling for mange, det betyr muligheter for mange, og er kanskje et spark i baken på noen. Det er i hvert fall en kolossalt utfordrende situasjon for forbundet. Potensielt står en i en situasjon hvor en kan få 4000 overtallige. Hva skulle forbundet gjøre i en slik situasjon? Det kunne velge å være med og legge premissene og styre, eller stille seg på sidelinjen. Forbundet valgte å gå aktivt inn, og en stor del av medlemmene har nå forstått situasjonen og de virkemidler det har vært nødvendig å ta i bruk.

– Vi tillitsvalgte så nok hvor det ville bære, men var kanskje ikke våkne nok til å komme på banen med en strategi, sa han og pekte spesielt på tempoet i utviklingen og hvordan bruken av elektroniske kort har skutt fart.

– Bankene kom foran oss i kundebetjening pr. kort, sa han, men denne formen tar nå over mer og mer.

Samtidig kunne han opplyse at mengden av brevpost er økende i den nye teknologiens tidsalder. En nyhet er såkalt hybridpost: man kan sitte hjemme og skrive brev på sin PC, sende det elektronisk og få brevet sendt videre ut gjennom posten. En kombinasjon, elektronisk og manuell.

Et kommende kundekrav å møte blir elektronisk handling. Utfordringene er mange for de ansatte. – Jeg tror vi må satse særlig på informasjon til medlemmene om vi skal kunne gå inn og ta styringen.

Dirigenten takket for den innsikten kongressen nå hadde fått gjennom innleggene fra LO, et kartell og 9 forbund. Han ønsket vel møtt til Teletorg kl. 14.30 og hevet møtet kl. 13.00.

Teknologitorg

Til ettermiddagen av teknologidagen ble det installert fire temastasjoner hvor praktisk anvendelse av ny teknologi ble demonstrert. Det ble lagt opp til at kongressdeltakerne selv i stor grad fikk prøve teknologien. Ettermiddagsaktivitetene varte fra 14.30 til 16.30, av hensyn til kongressfesten.

De fire arbeidsstasjonene var:

Sal A: Teknologi i praktisk faglig arbeid.

NOPEF viste her sitt «elektroniske klubbkontor» der spørsmål som er aktuelle for enkeltmedlemmer, f eks utregning av AFP-utbetaling eller svangerskapspermisjonsrettigheter, besvares ved hjelp av noen enkle tastetrykk. NOPEF hadde egen stand i vestibylen hvor programmet kunne utprøves gjennom hele kongressen. Tiden Norsk Forlag og Index Data fortalte om utviklingen av «fagbevegelsens elektroniske bibliotek» og viste mulighetene som det gir for å sikre fagbevegelsen rask og oppdatert informasjon om arbeidslivets spilleregler. Fellesforbundets erfaringsdatabase og biblioteket som er under utvikling i Norsk Treindustriarbeiderforbund, ble benyttet under visningen.

Sal B: Teknologi som virkemiddel i utdanning og opplæring

Her tok FB-Fjernundervisning og AOF i bruk PC- og Internett-baserte programmer for å demonstrere teknologiens muligheter innen opplæring. FB demonstrerte Internett-opplæring gjennom et produsert rollespill for LO-Stat, og presenterte også et eget opplæringsprogram for Euro-LO som FB har ansvaret for. AOF presenterte programpakker for styrerepresentanter i bedriftene, samt bruk av dagsaktuell informasjon benyttet i opplæring av faglige tillitsvalgte. Kongressdeltakerne fikk anledning til å lage egne WEB-sider på Internett.

Sal C: Teknologi som verktøy i utvikling av medlemsfordeler

Her presenterte Landsbanken, Samvirke Forsikring og Fagdata ikke bare det siste, men også det kommende innen medlemsservice, «LO-Favør-kortet», som gir raskere, bedre og billigere service. Gjennom en demonstrasjon fikk deltakerne oppleve verdien av et aktivt medlemskap i fagbevegelsen. Landsbankens Internett-bank ble demonstrert, og Samvirke Forsikring viste det nye «flyt skadeoppgjør»-programmet, som i praksis betyr

skadeoppgjør i løpet av få dager. Fagdata viste det nye medlemssystemet «FANE».

Bankettsalen: Informasjonsteknologiens muligheter og kanskje fantasier

Her viste Telenor hvordan informasjonsteknologien kan brukes til næringsformål, forbrukerformål og kanskje ut i fantasien. Men – teknologien er hjelpeløs hvis enkelte ting svikter – som at kabler ryker eller skjøting ikke er nøye nok utført. Skjøting av fiberoptisk kabel ble demonstrert.

Vestibyen: Personlig minne fra kongressen

Segenmark Norge, som hadde produsert adgangskortene til kongressen, var her til stede med fotokamera og produksjonsutstyr, slik at delegatene i løpet av 2 minutter kunne få med seg kongressens spesialdesignede kort med personlig bilde.

Alle temaene hadde en programramme på 30 minutter, og det var 10 minutter til å bevege seg fra et temaområde til et annet. Nytt program startet hvert 40. minutt. Den enkelte kunne selv velge program og rekkefølge.

Formiddagsmøtet onsdag 14. mai

Kongressen fortsatte sine forhandlinger kl. 09.05 onsdag morgen med *Oddrun Remvik* som dirigent. Hun håpet at alle hadde hatt en fin fest og en god natts søvn – selv om den kanskje ble litt kort.

Hun anbefalte at delegatene reise seg og tok fatt på «Syng høyt kamera-ter». Terje Havrøy ledet som vanlig allsangen.

Dirigenten leste så et hilsningstelegram fra FRC i Finland hvor det het at man gratulerte den nye LO-ledelsen og ønske lykke til. Telegrammet var undertegnet Lauri Jalainen.

Dirigenten sa at kongressen denne dagen hadde fått en ny gjest. Hun ønsket velkommen Peter Coldrick fra Euro-LO (ETUC). Hun ga straks ordet til ham.

HILSNINGSTALE FRA ETUC

Peter Coldrick sa at det var et privilegium for ham å hilse kongressen på vegne av den europeiske faglige organisasjonen. Han ville gi kongressen en kort fremdrifts- og fremstidsrapport om utviklingen i Europa. Han trodde fremdriften av den økonomiske union ville gå etter planen. Man kunne ikke bli anarkist bare fordi man var imot en enkelt regjering. EU er ennå ikke noen ferdig utviklet organisasjonen, snarere en vaklevoren institusjon som forsøker å bygge videre.

– Det økonomiske markedet må bli ustabil når man har med 14 ulike valutaer å gjøre. En felles valuta er et av svarene på dette på denne ustabiliteten. Men i tillegg til det økonomiske markedet trenger vi en sosial dimensjon innen EU. Han håpet at dette ville bli mulig å få inn i traktaten under revisjonen i Amsterdam. Vi trenger et nytt sysselsettingskapitel i traktaten.

– Hva har så dette med Norge å gjøre? Ingenting kanskje, men han trodde det ville være bedre å være med i en pengeunion enn å stå utenfor. Revisjonen av traktaten innebærer samtidig at vi står foran en utvidelse av EU østover til sentrale land i Øst-Europa.

EU har dessuten ikke bare en økonomisk og sosial dimensjon, dette har også med politikk å gjøre. Derfor vil vi i ETUC arbeide for at det skjer en slik utvidelse østover. Dette betyr reformer for landene i Øst-Europa, men det betyr også endringer i de nåværende EU-landene. Dette gjelder ikke minst i landbrukspolitikken. Når EU kanskje består av 20 medlemsland, vil det også bli nødvendig å styrke EU-parlamentet.

Hva så med EØS? Spørsmålet er om de øst-europeiske landene vil være med i EØS eller ikke. Hva skjer hvis de ikke gjør det? Den faglige samorganisasjonen i Europa er både en faglig og politisk organisasjon som

skal ta hensyn til alle medlemsorganisasjonene. Selv om alle papiravtaler rives i stykker, har vi et globalt perspektiv i vårt arbeid. Arbeidstakere må stå sammen i solidaritet, sa Coldrick.

SAK 5 LOs EGEN ORGANISASJON Utviklingen av LOs organisasjon i kongressperioden

Dirigenten ga ordet til 1. sekretær *Evy Bwerud Pedersen* som innledet til sak 5 LOs egen organisasjon:

Dirigent – kjære kongressdeltakere

Vi vil ha et sterkt LO, og vi vil ha et aktivt og effektivt LO. Hensikten med organisasjonen er jo at den skal være et godt verktøy for å nå våre mål. Den må bygges slik at vi f.eks. blir i stand til å gjennomføre en solidarisk tariffpolitikk og lede kampen for full sysselsetting.

I handlingsprogrammet vårt tar vi en rekke veivalg. Vi har ambisjoner knyttet til velferd, rettferdig fordeling, likestilling, miljø og utdanning. Vi ønsker et humant og tolerant Norge - i en verden preget av fred og nedrustning. Endringer og forbedringer oppstår ikke av seg selv. Vi må jobbe fram et bedre samfunn. Til det trenger vi en arbeidsfør organisasjon som har evne til nytenkning.

Bl.a. ved hjelp av prosjekt 93, har det vært jobbet systematisk for å sikre at vi fungerer slik.

Mange har deltatt i arbeidet både i lokale organisasjonsledd, i forbundene og sentralt hos oss i LO.

Fagbevegelsen har tre hovedstrategier for å nå målene våre; forhandlingsveien, samfunnspolitisk innflytelse og egne organisasjonsmessige tiltak.

Det er den siste biten jeg skal konsentrere meg om.

Organisasjonsutvikling er en kontinuerlig prosess. Det vil aldri finne sted en kongress i LO som vi kan peke tilbake på å si: Da ble LOs endelige struktur fastlagt. Organisasjonen må endre seg i takt med endringer i samfunnet og justeringer av våre egne mål og oppgaver. Avtalen om og struktureringen av et konsernfaglig samarbeid er illustrerende i så måte.

Endringer skjer også i høyeste grad som følge av forbundenes egne beslutninger. Det er en merkelig dynamikk, som synliggjøres ved at forbundene sjøl skaper nye allianser og endrer sin struktur. I nyere tid er fem forbunds sammenslåing til Fellesforbundet det mest kjente eksemplet. Høsten 1992 gikk tre forbund sammen til Fellesorganisasjonen (FO). I dag pågår drøftinger mellom Tele- og Dataforbundet og NEKF. Alt dette er eksempler på den kontinuerlige organisasjonsutvikling som foregår i fagbevegelsen.

Status

Men la oss først ta en titt på medlemstall først.

Om vi ser på organisasjonsbildet i Norge finner vi følgende: Vi har vel 2,1 millioner yrkesaktive.

Organisasjonsgrad er ca. 57 % totalt. Dette er vi ikke fornøyd med, men det er likevel bare 3 land i verden som har en høyere organisasjonsgrad enn Norge.

LO-familien har drøye 811.000 medlemmer, og 51 % av de fagorganiserte i Norge.

AF tilsvarende tall og andel drøye 237.000 - 21 %

YS tilsvarende tall og andel drøye 223.000 - 16 %

Tallene er hentet fra Levekårsundersøkelsen i 1996.

Det er to forhold som interesserer spesielt.

For det første:

Den relative størrelsen mellom LO og de øvrige, som har betydning for maktforholdene i arbeidslivet.

For det andre:

Det er en meget stor gruppe i norsk arbeidsliv som er uorganisert.

I denne delen av arbeidslivet finner vi de verste jungeltilstandene. Her finnes hundretusener av mennesker som kunne trenge et faglig vern – og samtidig et enormt rekrutteringspotensiale for fagbevegelsen.

Dette er en utfordring for oss.

Målsetting:

LO akter å forbli størst og vi akter å styrke vår posisjon som Norges dominerende arbeidstakerorganisasjon.

Vi har et godt utgangspunkt. Vi er størst i dag. I siste kongressperiode økte vårt medlemstall med over 46.252.

Utviklingen de siste årene viser at LO alene vokser sterkere enn de to andre hovedorganisasjonene AF og YS til sammen.

AF 5119 + YS 19103 = 24222

Hvordan skal vi så (fortsette å) vokse?

Når dette er sagt, må vi ta for oss noen oppgaver som alltid vil stå sentralt i organisasjonsarbeidet, uavhengig av skiftende virkemiddelbruk.

Rekruttering

1. Rekruttering må i hovedsak være er forbundenes eget ansvar. Og det gjøres en formidabel innsats i mange forbund.

Jeg skal begrense meg til å nevne ett av dem, nemlig Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. Pga. turnoveren blant ansatte i bransjen, skiftes for-

bundets medlemsstokk ut hvert 3. år. Da må det selvfølgelig jobbes med rekruttering hele tiden.

LOs rolle blir å understøtte, hjelpe forbundene med jobben.

Sekretariat har i hele kongressperioden avsatt økonomiske midler til verve- og aktivitetsarbeid, som forbundene kunne søke om støtte fra. Vi har lagt følgende kriterier for støtte til grunn for støtten:

Forbundsprosjekter som innebar oppsøkende virksomhet.

Prosjekter som ble rettet spesielt inn mot å «tette» utstrømninger.

Støtte til materiellproduksjon og til organisasjonsutvikling.

Vi har også bistått forbund, fagforeninger/avdelinger og samorganisasjoner bl.a. med organisasjonsutvikling, med siktemål å få utviklet konkrete og realistiske handlingsplaner for arbeidet i organisasjonsleddene.

Vi har etablert et organisasjonsforum for utveksling av ideer, synspunkter og erfaringer. Målgruppene i forumet er organisasjons- og informasjonsansvarlige i forbundene og LOs administrasjon.

Viktige bidrag til samordning av faglige interesser på tvers av forbundsgrensene, skjer fortløpende gjennom LOs Oljekartell og Luftfartskartellet.

Endelig vil jeg nevne vår organisatoriske innsats ved større anlegg. I perioden har LO deltatt sammen med de aktuelle forbund i en koordinert innsats ved større anlegg som Hanøytangen, Kårstø, Tjellbergodden, Kollsnes, Lillehammer, Gardermoen, Rena og Rikshospitalet. Flere av disse prosjektene er løpende virksomhet som vil strekke seg en god stund frem i tid.

Medlemspleie

Det er av viktig at vi gjør en god jobb for å verve nye medlemmer. Det er likevel bare en del av oppgaven. Like viktig er det at vi tar godt vare på dem som allerede er medlemmer. Først da kan vi forvente varig lojalitet og unngå lekkasje i «bunnen».

2. Medlemspleie er like viktig som nyrekruttering.

Medlemmene våre har krav på god service. Riktige/raske svar på henvendelser. De har krav på et velutviklet avtaleverk.

De har krav på å få vite om sine rettigheter. De skal informeres om medlemsfordeler, enten det er forsikringer, banktjenester, reiser/fritid, utdanningsstipend eller juridisk bistand (i jobb og privat). – Og de har krav på bistand ved behov.

Det er rom for forbedringer på disse områdene – noe vi jobber med hele tiden.

– Et annet elementet i medlemspleien, er å utvikle nye medlemsfordeler. I går fikk dere presentert LO-Favør-konseptet og FANE-prosjektet.

Vi lanserer vårt nye kortkonsept med fordeler ut fra to hensyn:

Det første gjelder våre organisasjonsmessige behov. I dag finnes ingen enkel identifikasjonsmetode for personer som har behov for å godtgjøre sitt medlemskap i LO. Når Ola og Kari for eksempel skal bestille et av Folkeferies tilbud, har de ingen skikkelig måte å dokumentere sitt faglige medlemskap på. Et medlemskort som identifiserer Ola eller Kari som medlem av LO og deres aktuelle fagforbund vil løse dette problemet.

I denne sammenheng vil IT-strukturen som er opparbeidet gjennom de siste års arbeid med Fagbevegelsens nye EDB system FANE, komme oss til nytte. Fane-prosjektet har kommet langt i å utvikle et felles medlems-håndteringssystem for fagbevegelsen. systemet prøves nå ut av et par/tre forbund. (NTL - FLT - NFF)

Det andre hensynet gjelder å sikre medlemmene fordeler utover de vi oppnår ved tariffoppgjørene. En kan si det slik: Det gjelder ikke bare å skaffe mer i lønningssposene, men også å drøye pengene. Et fordelskort kan gradvis utvikles til et slikt formål.

Den praktiske løsningen består altså av to kort. Et medlemskort med fordeler. Dette kortet vil gjelde for alle medlemmer i de forbundene som slutter seg til ordningen. Vi håper selvsagt at alle forbundene faktisk gjør det. Dette kortet vil være gratis for medlemmene.

En annen fordel med det nye kortet er at medlemmene lettere vil holde oversikt over sine kollektive og individuelle forsikringsavtaler i Samvirke.

Det andre kortet vil være et kombinert medlemskort med fordeler. I tillegg vil det fungere som et bankuavhengig betalingskort med adgang til kreditt. De som ønsker det utvidede kortet, må selv bestille kortet gjennom Landsbanken.

Vi håper at løsningen med LO-favør kort skal bli et praktisk medlemsbevis med noen hyggelige fordeler, samtidig som det skal gi de som ønsker det, en mulighet for å skaffe seg et attraktivt bank og kredittkort. I hvilken grad vi lykkes med det siste avhenger her, som ellers, av oppslutningen: Jo flere forbund som tegner tilslutningsavtale, jo sterkere står kortet i markedet.

Aktive tillitsvalgte

Fagbevegelsen har tatt utfordringen med å svare positivt på de nye teknologiske forandringer. Dette skal vi vie mye oppmerksomhet i tida framover. Jeg vil likevel advare dem som eventuelt måtte tro at teknologi alene er svar på våre utfordringer. Til syvende og sist er det de menneskelige ressurser som blir avgjørende.

Fagbevegelsens desidert viktigste våpen er de tusener av informerte og inspirerte tillitsvalgte ute.

Derfor satser vi mye på den personlige kontakten til de som jobber i felten - de skal vite at vi er der. Vi satser på materiellutvikling og vi satser ikke minst på tilbud om skoloring. Generell og systematisk oppgradering

av kunnskap, men også spesialskolering f.eks. på miljø.

Fagbladene er også en viktig informasjonskilde, og på det område foregår det spennende arbeid for å forbedre «produktet».

LO-Aktuelt distribueres nå til nær 40 000. LO-Aktuelt har stadig utviklet seg og ansees i dag å være en viktig kilde til informasjon om faglige saker.

Et nytt virkemiddel ble tatt i bruk 1. april i fjor da vi lanserte egne Internett-hjemmesider. Vi er fremdeles den eneste hovedsammenslutningen på arbeidstakersida som «er på nett».

Det viktigste for oss har vært å høste erfaring med et nytt medium som gir nye muligheter for rask informasjon og kommunikasjon i fagbevegelsen.

Foreløpig har vi derfor ikke lagt de store ressursene i markedsføring av sidene. Til gjengjeld har vi informert under spesielle begivenheter som 1. mai, tariffoppgjøret og nå under kongressen.

Fra vi lanserte kongressidene våre på Internett og til i går, hadde over 10 000 vært innom dem. Det er et godt besøkt «fagforeningsmøte».

Ungdomsrekruttering

5. Aktive ungdomstiltak.

For noen år siden viste holdningsundersøkelser at yngre mennesker hadde mindre tillit til LO enn de godt voksne hadde. Dette var et alvorlig signal for oss. De seneste undersøkelser vi kjenner viser at forskjellen er jevnet ut. I dag har ungdom like stor tillit til LO som andre aldersgrupper har.

I mellomtiden har vi jobbet aktivt for å nå ut til ungdom på den ene siden for å synliggjøre LO som organisasjon, på den andre for å sikre at de har kunnskap om at de ikke er rettsløse på arbeidsmarkedet.

– Gjennom skolesluttaksjonen vår besøker LO 250–300 ungdoms- og videregående skoler årlig. Der informerer vi om plikter og rettigheter i arbeidslivet i forkant av sommerferien.

LO besøker for øvrig skolene gjennom hele året og gir informasjon. Vi har etablert samarbeid med NEO (Norsk Elevorganisasjon).

Skolesluttaksjonen følges opp av

– Sommerpatruljen som besøker mange tusen ungdommer på landsbasis hvert år. Patruljen er innom ca. 4000 bedrifter, den gjør oss synlig og den gir ungdom og foreldre et sted å søke råd når de trenger det.

Nå opplever vi også at arbeidsgivere tar kontakt for å få greie på hvordan de skal forholde seg til ungdom i sommerjobb – eller for å høre om patroljen skal ut på veien i år også – og det skal vi!

– Elev/studentmedlemskap – skal jeg komme tilbake til og bare nevne at det skal være et tilbud til ungdom hvor de får sjansen til å bli kjent med LO

som organisasjon, samt få råd, veiledning og hjelp ved eventuelle konflikter der de til enhver tid arbeider. De fleste organiserer seg som fullverdig LO-medlem etterpå.

– For de som allerede er medlemmer har vi også stor virksomhet. De skal føle at LO er en organisasjon der de har mulighet for å aktivisere seg – der de blir hørt og tatt vare på. De skal føle at de er en del av et fellesskap hvor de føler seg hjemme, enten de er elev/student, lærling eller arbeidstaker.

– Ordningen med ungdomssekretærer i hvert fylke har gjort det lettere å nå ungdommen. De snakker samme språk og kan lettere identifisere seg med målgruppen.

LOs organisasjonsprosjekt – Prosjekt 93

Det er for øvrig en måte å tenke på som ikke bare må gjelde i forhold til ungdom.

Alle våre medlemmer skal kunne si at de føler seg hjemme i organisasjonen – de er gjenstand for omtanke og at de kan aktivisere seg og bli hørt. Gjennom det skaper vi en levende organisasjon – og det er en forutsetning for at demokratiet kan fungere.

Gjennom Organisasjonsprosjektet har vi gjennomgått en bevisstgjørings-prosess som har gjort denne tankegangen og dermed organisasjonsarbeidet til en integrert del av vårt daglige virke.

Til dagsordens pkt. 5 LOs egen organisasjon foreligger det 2 kongresshefter til behandling.

Del 1 inneholder innkomne forslag med innstillinger, det skal jeg komme tilbake til.

Del 2 omhandler LOs organisasjonsprosjekt – rapport og innstillinger.

Dette heftet er en oppfølging av organisasjonsdebatten som ble satt i gang på kongressen i 1989, og som ble fulgt av den mest omfattende organisasjonsdebatten i LOs historie.

Både lokal og sentral organisasjonsstruktur ble diskutert, og det ble fremført mange sterke meninger om hvordan LO kollektivet skulle organisere sin virksomhet.

Resultatene av organisasjonsdebatten er oppsummert i kongressheftet (Del 2).

Heftet er delt inn i to deler.

Del I vedtaksdelen, inneholder vedtak fra LO-kongressen i 1993 og senere også Representantskap og Sekretariat, samt omtale av de forsøksvirksomhetene som har vært gjennomført i kongressperioden.

Kongressen inviteres til å fatte prinsipielle vedtak om hvordan forsøkene skal følges opp.

Det redegjøres i et eget kapittel om hvordan Representantskapet behand-

let kongressens vedtak om LO-avdelinger.

Del II er en orientering, der Sekretariatet redegjør for kongressen om hvordan de har fulgt opp de vedtak kongressen ga dem fullmakt til å vide-reføre. Del II inneholder ikke forslag til vedtak, men legges frem for kongressen til orientering.

Det er grunn til å fremheve vedtaket om opprettelse av kartellene, som vil få stor betydning for hvordan LO kollektivet vil arbeide i tiden som kommer.

Kongressen i 1993 vedtok prinsippet om opprettelse av kartellene. I 1994 vedtok Representantskapet konkret å endre Statstjenestemannskartellet til LO Stat og LOK til LO Kommune. Det ble dannet to nye karteller innenfor privat sektor - LO Industri og LO Service.

Alle de fire kartellene er nå etablert og alle forbund i LO har tilmeldt seg kartellene med det antall yrkesaktive medlemmer som faller inn under kartellenes virkeområder. Man tilmelder seg kartellene i hovedsak med hele tariffområder. Dette betyr at noen forbund er med i alle kartellene, mens andre er med i ett, to eller tre karteller.

Det er to hovedformål med kartelldannelsen.

Det ene er å ordne forholdet mellom LO og forbundene likt i offentlig og privat sektor.

Det andre er å etablere en samarbeidsplattform der forbund med beslektede interesser kan samarbeide, særlig innenfor områdene tariffpolitisk, næring og bransjespørsmål.

De nye kartellene er ennå i etableringsfasen, og det vil nok ta noe tid før de får konkrete virkninger nedover i organisasjonsapparatet. Men jeg er helt sikker på at grunnideen med kartellene vil prege den fremtidige organisasjonsdebatten på flere områder.

Det å etablere ulike samarbeidsarenaer, der vi på tvers av forbundsgrensene kan samarbeide om felles mål, vil prege den fremtidige arbeidsmåten i LO kollektivet. Det vil styrke fagbevegelsen både lokalt og sentralt, og det vil være en god utnyttelse av LO familienes felles ressurser.

De fleste vedtakene kongressen er invitert til å fatte handler nettopp om å etablere ulike former for samarbeidsarenaer lokalt.

Selv om Sekretariatets forslag til vedtak er godt begrunnet, vil jeg likevel knytte noen kommentarer til de enkelte kapitlene.

LO-avdelinger

Det er redegjort for 1993 kongressens vedtak om LO-avdelinger.

Som noen vil huske vedtok flertallet på kongressen at det skulle utarbeides en plan for oppbygging av LO-avdelinger. Planen skulle forelegges LOs Representantskap våren 1994 med sikte på å sette i gang omfattende forsøk. LO-avdelinger var ment å erstatte samorganisasjonene som LOs

lokalorganisasjon.

Det ble ikke enighet på representantskapsmøtet og Sekretariatet konkluderte derfor senere med at det ikke var mulig å etablere forsøk når ikke alle forbundene våre ville delta.

Kongressen inviteres til å ta dette til etterretning.

Det betyr at LOs lokalorganisasjon fortsatt skal være De faglige samorganisasjonene.

Etter Representantskapsmøtet i 1994 nedsatte Sekretariatet en bredt sammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å reorganisere de øvrige planlagte forsøksvirksomhetene.

Arbeidsgruppas forslag ble vedtatt i oktober 1995, og det er resultat av de forsøksvirksomhetene som kongressen i dag inviteres til vedta oppfølgingen av.

LO-sentre

Under organisasjonsdebatten var det flere lokale faglige miljøer som på eget initiativ drøftet nye samarbeidsmodeller som kunne stimulere til økt lokal faglig aktivitet.

Sekretariatet ga LOs organisasjonsprosjekt i oppdrag å innlede samarbeid med inntil 8 slike steder der det var etablert, eller det var planer om å etablere LO-hus eller faglige servicesentre.

Utgangspunktet og idégrunnlaget for alle de 8 stedene var det samme – de ønsket et nærmere samarbeid i den lokale fagbevegelsen. Stedene var Stord, Ålesund, Kristiansand, Ål i Hallingdal, Jessheim, Namsos, Mosjøen og Mo i Rana.

Det er en kjensgjerning at på mange steder rundt om i landet har fagforeningene liten kontakt med hverandre. Alle sitter på hver sin tue og sli-ter med de samme utfordringene. Det kan bety at det kan være vanskelig å få folk til å ta på seg tillitsverv – som igjen betyr at den lokale fagbevegelse i stadig sterkere grad blir avhengig av noen få «ildsjeler».

Ofte holder fagforeningene til i forskjellige lokaler rundt om på stedet. Selv der flere fagforeninger holder til i samme hus, så ser vi at kontakten og samarbeidet ofte er tilfeldig.

Jeg tror nok mange her på kongressen kjenner seg igjen i denne beskrivelsen, selv om den ikke er entydig.

Hovedideen med å etablere LO-sentre er å samordne de lokale ressursene på tvers av forbundsgrensene for derigjennom å styrke fagbevegelsen.

Vi ønsker å etablere et samlingssted og resurssenter for fagbevegelsen, der vi i fellesskap kan utvikle nye medlemstilbud, samt profilere fagbevegelsen i lokalsamfunnet.

Flere steder skjer dette ved at det etableres kontorfellesskap der deltagerne er Samorganisasjonen og fagforeningene, ofte i samarbeid med AOF,

Samvirke, Landsbanken og Folkets hus – der det er praktisk mulig.

Flere har etablert felles sentralbordtjeneste som de samarbeider om å betjene.

Det å ha et felles telefonnummer, samt en «vakttjeneste» som kan formidle beskjeder og kontakt til de fagforeninger som ikke er til stede den dagen, eller som har kontor et annet sted, har vist seg å være nyttig.

Navnet på de nye arbeidsfelleskapene varierer, men LO-sentre er dekkende navn.

På LO-senteret samarbeider de om maskinpark, møtelokaler og kontorrutiner, men det viktigste er kanskje at de klarer å utvikle nye medlemstilbud og aktiviteter i fellesskap som de ikke hadde klart hver for seg.

For eksempel juridisk, økonomisk, sosial og forsikringsrådgivnings-tjenester.

På de fleste stedene har de også utviklet brosjyre og avismateriell, og de samarbeider om temamøter og kurs.

Ikke alle som ønsker det, kan fysisk få plass i et LO-senter, men alle fagforeningene som ønsker det kan knytte seg opp mot LO-senterets aktiviteter. Dette skjer som regel ved at de også er med på å ta sin del av kostnadene.

Grunnpilaren i LO-senter-ideen er at det skal bygges på frivillighet og ta utgangspunkt i lokale forhold og behov.

Ofte har det vært slik at når to-tre fagforeninger har startet opp så har flere kommet til etter hvert.

Det er viktig at deltagerne har et eierforhold til sitt eget senter.

De som skal delta i LO-senteret må selv bestemme innholdet og organiseringen.

Sentrene har utviklet seg forskjellig og i ulikt tempo, – men alle uttaler at etableringen har ført til økt engasjement i den faglige aktiviteten.

Bare det å sette opp et godt synlig LO-senter skilt på utsiden av en bygning, har økt profileringen i lokalsamfunnet, og ført til besøk av folk som ønsker råd, veiledning og medlemskap.

LO navnet har god respons i befolkningen.

I tillegg til de sentrene som har deltatt i prosjektperioden, har vi også hatt kontakt med andre steder rundt om i landet der det er etablert senter eller det er planer om å gjøre det.

Ideen blir, med andre ord, positivt mottatt i stadig flere miljøer.

Det viser seg også at sentrene kan bidra til å bedre kontakten mellom offentlig og privat sektor lokalt, – og det er viktig.

Jeg vil understreke at LO-sentrene ikke er et nytt organisatorisk organ, men en måte å organisere arbeidet på.

Sekretariatet ønsker gjennom vedtak på kongressen å stimulere til at det opprettes flere sentre, samt å gi sentrene en status i forhold til ved-

tektene.

Det fastslås at navnet skal være LO-senteret, slik at de får den samme profileringen over hele landet.

Retningslinjene som skal utarbeides er tenkt som en ytre ramme for å synliggjøre at sentrene selv skal organiseres og drives med utgangspunkt i egne ressurser og behov.

LO forplikter seg til å yte et etableringstilskudd og sentrene kan søke om aktivitetstilskudd.

Selve driftsutgiftene må deltagerne selv stå for, gjennom en langspleis. Det oppfordres til at forbundene legger forholdene til rette slik at deres lokale organisasjonsledd kan tilslutte seg sentrene.

LO-sentrene handler jo særlig om økt aktivitet og engasjement i forbundenes lokalledd.

Det er også viktig å knytte sentrene opp mot de lokale ledd av AOF, Folkets hus og Samvirke/Landsbanken for gjensidig samarbeid.

Jeg håper at kongressen er enig i at vedtaket om LO-sentre kan være ett viktig bidrag til å styrke den lokale fagbevegelsen.

LO-avdeling i Oslo

Jeg nevnte at ideen om LO-avdelinger ble lagt bort, men det ble gjort et unntak, Sekretariatet vedtok enstemmig å prøve ut en modell med LO-avdeling i Oslo.

Oslo Faglige Samorganisasjon hadde selv utredet saken med utgangspunkt i LOs organisasjonsprosjekt, og de rettet en henvendelse til oss om å få satt i gang et prøveprosjekt.

Sekretariatet var enige om at Oslo er i en særstilling i landet, fordi byen både er kommune og fylke med bare en samorganisasjon. Det er et relativt lite geografisk område, men Samorg. består av 190 fagforeninger med til sammen 78 000 yrkesaktive medlemmer.

Oslo Faglige Samorganisasjon omorganiserte sin egen administrasjon og arbeidsmåte. De fikk overført økonomiske ressurser og nye arbeidsoppgaver fra LOs felles distriktskontor for Oslo og Akershus.

De endret også navn til LO i Oslo.

Vi har i flere år hatt to distriktssekretærer på distriktskontoret for Oslo/Akershus, men den ene stillingen er ikke besatt. Det er de ressursene som nå er overført til LO i Oslo.

Modellen var på mange måter i tråd med det utredningsarbeidet om LO-avdelinger i storbyene som LO selv utførte etter kongressen i 1993.

Selv om det ble en kort prøveperiode, konkluderte et enstemmig representantskap i LO i Oslo, etter en evalueringsrunde, med at resultatene er så positive at de ønsker å fortsette etter samme modell.

Sekretariatet foreslår overfor kongressen at LO avdelingen i Oslo fort-

setter, og at ordningen evalueres innen 1998, videre at evalueringsrapporten skal fremlegges for LOs Representantskap i 1999.

LO servicesenter i Moss

Moss og Omegn Faglige Samorganisasjon har i flere år lagt ned mye arbeid og ressurser i å få opp den lokale faglige aktiviteten ved at fagforeningene skulle samarbeidet tettere gjennom et servicesenter.

De var tidlig ute i Moss, da de for egen regning prøvde ut en modell med et LO servicesenter.

Servicesenteret i Moss er et rent servicekontor.

Erfaringene fra servicekontoret var så interessante, at Sekretariatet var villige til å være med på å delfinansiere kontoret i en periode for å høste ytterligere erfaring fra denne måten å drive på.

Kontoret kan vise til en meget bra aktivitet og profilering, og har blitt det naturlige samlingspunkt for en samlet fagbevegelse i Moss.

Dessverre er det slik at vi ikke har anledning til å gå inn med permanent driftsstøtte til Servicesentre eller LO-sentre slik man gjorde det i Moss i en periode.

Men jeg vil understreke at det bestandig vil være interessant for LO å være med å støtte opp om tidsbegrensede prosjekter som settes i gang lokalt, for derigjennom å ta del i de erfaringene man får.

Kartell på fylkesnivå har vi også hatt forsøk med.

Statstjenestemannskartellet, nå LO Stat, har lange tradisjoner med å arbeide i et kartellsamarbeid.

Det var derfor naturlig for Sekretariatet, i vurderingen av forsøk på fylkesnivå, å velge området til LO Stat.

To prøveprosjekt med ulike modeller ble etablert i henholdsvis Nord-Trøndelag og Nordland.

Det ble etablert nye samarbeidsorganer på fylkesnivå.

LO Stat består av 21 LO forbund, og de aller fleste av dem, har lokale avdelinger i de to prøvefylkene som ble valgt.

Dette betyr at tillitsvalgte fra svært mange – og de fleste av de store LO forbundene, var involvert i forsøksprosjektet.

Evalueringen fra deltagerne i begge forsøksfylkene konkluderer med at forsøket var både interessant og vellykket, og at det hadde ført til økt kontakt og samarbeid på tvers av forbundsgrensene i fylkene.

Dette er nok et eksempel på at det blir positivt mottatt lokalt at det prøves å tilrettelegge nye samarbeidsarenaer som gir økt kontakt på tvers av forbundsområdene.

Beredskapsgrupper på fylkesnivå

Mange tillitsvalgte har de senere årene fått bistand i fra fagpersonell i LO i forbindelse med omstilling i egen bedrift.

På begynnelsen av 90-tallet var det en sterk økning i antall bedrifter som av forskjellige årsaker måtte, eller ønsket, å omstille driften.

Dette førte til at LO opprettet en sentral beredskapsgruppe, bestående av folk med relevant kompetanse, som på kort varsel kunne reise ut å bistå de tillitsvalgte i omstillingsbedriftene.

Omstillingen kunne være nedbemanninger ofte som følge av fusjoner, fusjoner eller oppkjøp. Og i den senere tid dreier det seg stadig oftere om ren utskillelse av virksomheter.

Ønske om bistand fra LO i omstillingssaker har bare økt, og nå er i tillegg omstillingen i offentlig virksomhet sterkt økende.

For å møte kravet om omstilling, kreves det riktig kunnskap om problemstillingene og rask og riktig handling fra de tillitsvalgtes og forbundenes side.

Sekretariatet satte derfor i gang et prøveprosjekt i Rogaland og Nordland, der vi opprettet regionale beredskapsnettverk som fikk opplæring i hvordan de kunne bistå de tillitsvalgte i omstillingsbedriftene.

Beredskapsnettverkene besto i prøveperioden av forbundssekretærer, som er de som først blir kontaktet av de lokale tillitsvalgte.

Ved å etablere en slik førstelinjeberedskap blir vi bedre i stand til å yte rask og riktig bistand, og hvis saken må videre til LO sentralt er det gjort et viktig forberedende arbeid.

Formålet med beredskapsnettverkene er å desentralisere, samt spre kunnskap om hvordan vi kan møte kravene om omstilling i egen virksomhet.

Jeg vil understreke at medlemmene i beredskapsnettverkene opererer hver for seg ute i felten, men opplæringen og erfaringsutvekslingen skjer gruppevis gjennom nettverket.

Forsøkene i Rogaland og Nordland fikk god tilbakemelding, og Sekretariatet foreslår derfor at ordningen med beredskapsnettverk skal bygges ut og at man skal utarbeide relevante skoleringsopplegg.

Forum for ansattvalgte styrerepresentanter

Både egne spørreundersøkelser, og tilbakemeldingen fra grunnplanet under organisasjonsdebatten, viser at svært mange av de ansattvalgte styrerepresentantene ofte føler at de ikke mestrer styrerollen på en tilfredsstillende måte.

Tilbakemeldingene viser at representantene savner skoling og råd, og flere gir uttrykk for at de ikke blir sett på som likeverdige styrerepresentanter.

Disse tilbakemeldingene førte til at Sekretariatet besluttet å sett i gang

forsøk med forum for ansattvalgte styrerepresentanter.

Hensikten med forumene var å opprette en møteplass der styrerepresentanter på tvers av bransje og forbundstilhørighet kan skolerer, samt drøfte aktuelle problemstillinger knyttet til styrerollen.

Det ble opprettet fire forum lokalisert til Stavanger, Haugesund, Bodø og Mo i Rana.

Med hjelp fra forbundene og klubbene kom vi i kontakt med ca. 170 styremedlemmer fordelt på de 4 forumene.

Det ble avholdt 4 dagskonferanser i hvert av forumene, i tillegg til 3 dagers kurs i styrearbeid.

Forumsmøtene ble en kombinasjon av skolering i relevante temaer og diskusjon om felles problemstillinger.

Møtene ble veldig godt mottatt, deltagerne ga uttrykk for at dette var midt i blinken.

Sekretariatet foreslår på den bakgrunn at LO i samarbeid med forbundene skal arbeide aktivt for å etablere slike forum fordelt på hele landet, samt utarbeide nytt skoleringsopplegg i styrearbeid.

En utfordring ved å etablere forumene er at de er dyre å drive. I prinsippet burde det jo være bedriftene som dekket utgiftene til skolering av sine egne styremedlemmer. Dette vil vi arbeide videre med.

Juridisk bistand i regionene

Juridisk bistand i saker om lønns- og arbeidsvilkår er en av de viktigste medlemsfordelene vi har.

Kongressen i 1993 ga Sekretariatet i oppdrag å gjennomføre en forsøksordning med ansettelse av jurister i 4 til 6 regioner.

Forsøk er gjennomført fire steder i landet. To ulike modeller er benyttet.

I den ene modellen har LOs juridiske avdeling utplassert to av sine egne advokater med kontor henholdsvis i Stavanger og Steinkjer/Trondheim.

Disse advokatene er formelt underlagt LOs juridiske avdeling, men som regionjurist har de et særlig ansvar for den regionen de betjener.

Den andre modellen er avtaleadvokater. Dvs. LO har inngått en avtale med to privatpraktiserende advokater som tar saker på oppdrag fra forbundene.

Den ene avtaleadvokaten holder til i Bergen og den andre i Tromsø.

Hovedforskjellen mellom disse to modellene, er at avtaleadvokatene ikke kan ta saker som knytter seg opp mot tariffavtalene, men begrense seg til saker som oppsigelse, yrkesskade osv.

Begge ordningene gir juridisk veiledning i saker som omhandler lønns- og arbeidsvilkår, og de stiller opp som samtalepartnere for lokale tillitsvalgte etter nærmere retningslinjer.

Fordelen med regionjurister er helt klar, man kommer nærmere kliente-

ne og de lokale tillitsvalgte.

Evalueringen viser at alle stedene er meget godt fornøyd, altså en populær og nyttig ordning.

Det er viktig å understreke at regionjuristene kun skal brukes i saker som omhandler lønns- og arbeidsvilkår etter de regler som gjelder.

Sekretariatet innstiller på at det gis fullmakt til å videreutvikle samt etablere flere ordninger med regionjurister.

I denne sammenheng kan det være fornuftig å ta utgangspunkt i naturlige regioner på tvers av fylkesgrensene.

Kongresshefte del 1 med innkomne forslag

Det er ikke overraskende at antall forslag er begrenset. Mye det ellers ville vært naturlig å få synspunkter på under overskriften LOs egen organisasjon, er jo allerede dekket av organisasjonsprosjektet. Arbeidet i organisasjonskomiteen har også vist at antall tvister er redusert. De fleste har det vært mulig å løse uten komitebehandling. Dvs. direkte mellom forbundene, - med, - men også uten bistand fra oss i LO.

Vi har også eksempler på at slike tvister er håndtert i kartellene når tvisten er kartellintern. Det er positivt, og vi forventer nok at det vil skje oftere etter hvert som kartellene kommer skikkelig i gjenge. Likevel må vi fortsatt ha en sentral organisasjonskomite som overordnet organ. Det vil jo fortsatt være slik at det kan dukke opp behov for avklaring på tvers av kartellgrensene.

Et slikt eksempel ligger som sak i kongressheftets forslag nr. 101 og 102.

Det spesielle med dette forslaget er at det ikke kan betraktes som en organisasjonstvist og bare det. Saken inkluderer også prinsipielle spørsmål knyttet til det tariffpolitiske området og til privatiserings/fristillings politikken som drives fra kommunenes og fylkeskommunenes side. Sekretariatet har behandlet NKF's forslag. Resultatet av den behandlingen står å lese i forslag 102.

Forslag til 107 – 111 ungdomssekretærer

Ungdomssekretærordningen

I perioden er det etablert et nytt tilskudd til organisasjonsarbeidet vårt, nemlig ungdomssekretærstillinger i fylkene. Dette har skjedd som en oppfølging av kongressens vedtak i 1993 og av «komite for et styrket barne- og ungdomsarbeid» som la frem sin innstilling våren -94. I dag er det ansatt 13 sekretærer som samlet dekker landet. I 7 fylker – fortrinnsvis med store bysentre og stor befolkning – har vi egen ungdomssekretær. For øvrige fylker dekker ungdomssekretæren to fylker hver.

Vi er godt fornøyd med resultatene av denne satsingen, og Sekretariatet har stor forståelse for at de fylkene som ikke har egen sekretær nå ønsker å

få det. Derfor foreslår Sekretariatet at alle fylkene skal få egne ungdomssekretærer innen utgangen av den kongressperioden vi nå går inn i. Dette må gjøres innenfor de årlige budsjettammene og jeg ber kongressen gi Sekretariatet fullmakt til å foreta opptrappingen.

Forslag til 114–116 Samarbeidsavtalen med NL

I desember 1980 ble samarbeidsavtale mellom Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Lærerlag vedtatt. Målsettingen var å klargjøre om det fantes muligheter for felles standpunkter, holdninger og opptreden i de saker som den ene eller begge parter tar opp. Med andre ord samarbeid til felles nytte.

Erfaringer har vist at det finnes muligheter. Siste tydelige eksempel på det, var SL, LO og NLS felles aksjon for enhetsskolen.

Samarbeidsavtalen er både formelt og praktisk en avtale om tariffpolitikk, skolepolitikk og samfunnspolitikk, og den har vært viktig for organisasjonene i de 16 årene den har eksistert. Samarbeidet har gitt styrke på en rekke saksområder.

Det er kjent, også i NL, at det innenfor LO er noe utålmodighet. Flere mener at samarbeidsavtalen bør gå over i medlemskap i LO.

Fra vår side gjør vi ingen hemmelighet av at vi hadde sett det som ønskelig. Vi fremfører vårt frieri i full forvisning om at det støttes helhertet av vår egen lærerorganisasjon SL.

Det foreslås at samarbeidsavtalen videreføres, – men la meg gjenta – vi skulle gjerne sett en søknad om medlemskap fra NL.

Forslag til 117–118 Elev- og studentmedlemskap

Elev- og studentmedlemskapet

Elev- og studentrekruttering er et viktig satsingsområde for LO. Dersom vi skal vokse som organisasjon i framtida - er vi avhengig av at de fremtidige arbeidstakere får et godt forhold til fagbevegelsen allerede når de går på skolen.

Mange forbund har gjort mye på dette området, men det er fortsatt upløyd mark.

Medlemskapet ble lansert i 1989. Kongressperioden -89 til -93 ble brukt til å innarbeide medlemskapet i våre egne organisasjonsledd. I kongressperioden vi har bak oss nå, har forbundene foretatt forbundsvise justeringer i medlemskapets innhold og enkelte har intensivert innsatsen mot skolene. Vi ser at det gir resultater. Offisersforbundet har hatt suksess med medlemskapet med sine tilpasninger. Kommuneforbundets storsatsing er et annet eksempel på hvordan vi kan lykkes med elev- og studentsatsingen – når tilbudet tilpasses målgruppen og arbeidet integreres i hele forbundets virksomhet.

Jeg har stor forståelse for forslaget fra samarbeidsorganet i Vestfold om

et felles innhold og en felles pris på medlemskapet, men jeg må minne om at elev og studentmedlemskapet i utgangspunktet hadde et felles innhold. Grunnlaget var likt. Forbundene har i tur og orden endret innholdet, ut fra sine behov og interesser. Selv om det på mange områder ville vært lettere å forholde seg til et likt system, må vi huske på at ungdom ikke er noen ensartet gruppe. Det er vesentlige forskjeller mellom de behov og interesser en 17 årig elev og en 25 årig student har. Jeg vil f.eks. tro at de fleste i den første gruppa bor hjemme, mens flertallet av 25 åringene bor for seg sjøl og har dermed behov for forsikring – for å nevne et eksempel. – I Musikerforbundet har de behov for instrumentforsikring – det er det få andre som har, for å nevne et annet.

Det er våre fagforbund som kjenner behovene til målgruppen. Det er forbundene som er mest oppdatert på hvilken konkurranse man har fra andre organisasjoner. Det er forbundenes lokale organisasjonsledd som har hovedansvaret for å tilby medlemmene aktiviteter. Det er bl.a. på dette grunnlag forbundene utvikler medlemskapet, og derfor må det også bli forbundene som til syvende og sist bestemmer prisen.

Jeg har allerede nevnt at vi har en forsikringsordning i medlemskapet. Den er veldig gunstig for de som har behov for det.

Vi er i dialog med Landsbanken om et nytt konsept som vil gjøre utdanningskreditten i medlemskapet mer attraktivt. Og vi skal selvsagt også vurdere om andre tilbud bør utvikles som en del av et foreslått felles opplegg for forbundene.

Men på linje med det ordinære medlemskapet må det altså fortsatt være slik at det er forbundene som avgjør innhold og dermed pris.

124–27

Jeg har allerede tidligere omtalt LO-favør og IT-strategier og ser ikke behov for å gjenta det.

Sekretariatets innstillinger:

Med dette tar jeg opp Sekretariatets innstillinger til dagsorden punkt 5, forslag nr. 102, 104, 106, 111, 113, 116, 118, 121, 123, 127, 129 og 131 i kongressheftet del 1, og Sekretariatets innstilling om LOs organisasjonsprosjekt i kongressheftet del 2. (side 3)

DEBATTEN

Dirigenten gikk dermed på debatten til dagsorden pkt. 5, og viste til at det foreligger 2 hefter. I det ene heftet er sekretariatets innstilling dessverre unummerert, slik at delegatene måtte gjøre det meget tydelig når de framsette forslag til dette. Dette forslaget i del 2 står på side 3–4. Det øvrige er

å betrakte som en grunnigvelse – det var allerede kommet inn endel forslag til endring også av denne. Dirigenten sa at det allerede var mange på talerlista, og flere kom til, så hun foreslo og fikk tilslutning til 5 minutters tale-tid fra starten – og eventuelt fikk en komme tilbake til ytterligere nedkorting av taletiden om det viste seg nødvendig.

Første taler var *Åse Nygård Agledal*, Vestfold, som tok fatt i forslag 111 om ungdomssekretærordninga. Hun var glad for innstillingen, men hadde likevel et eget forslag. Vestfold er riktignok et lite fylke, men det hemmer innsatsen på området å måtte dele ungdomssekretær med Telemark, noe hun trodde var tilfelle også for de øvrige fylker som må dele sekretær. Hun syntes det var for lenge å vente til 2001, og framsatte forslag om at alle fylke skal ha egen ungdomssekretær innen 1. juli 1998.

Mona Hagen, Østfold, hadde innlegg til dokument 2, om LOs organisasjon og de økte muligheter også lokalt. Hun viste til LOs servicesenter i Moss, bemannet med halvannen stilling, der hun var ansatt. – Driften av servicesenteret har vært en fantastisk utfordring, og lærerik. Vi har greid å samle store deler av LO-familien og få offentlig og privat sektor til å dra sammen. Vi har fått samlet og koordinert alle ressurser til støtte i utfordringen, i kampen mot privatisering og de særnorske avgifter, rammebetingelser som knekker næringslivet, sa hun. Hun fortalte om NEKF-konflikten, der senteret sto for innsamling av midler til de streikende og fikk Folkets Hus til å bevilge 75 000.

– LO lokalt har muligheter som YS og AF bare kan drømme om, ingen kan konkurrere med oss, sa hun. Servicesenteret yter den støtte medlemmene trenger og prøver å være oppdatert til enhver tid.

Senteret knytter kontakt mellom klubber og fagforeninger og yter service til enkeltmedlemmer.

– Vi har også egne hjemmesider på Internett. Uorganiserte som kommer, får orientering om hvor i organisasjonen de hører hjemme. Det er ikke spørsmål om hva vi skal gjøre, men hvordan prioritere. Oppgavene står i kø. Det ville være en katastrofe å gå tilbake til en ordning der arbeidet skal gjøres på fritid. Vi kan ikke bygge på at alle oppgaver skal utføres av pensjonister og trygdede, selv om de også gjør en fin jobb. Vi er avhengig av fast bemannet koordinerende organ.

Hun opplyste at de i Moss var så heldige å ha et Folkets Hus med sunn og god økonomi. Bare 2 prosent av eierdelen ligger hos partilag o.a., resten eies av fagbevegelsen. Det vil si at Folkets Hus kan tilbakereføre midler til fagbevegelsen. Folkets Hus har således garantert lønn til Servicekontoret ut 1998.

Hun fremmet forslag om at LOs sekretariat skal sørge for midler til

drift av servicekontorer med fast ansatte.

Hanne-Lise Sørensen, HK, sa at Evy Buverud Pedersen hadde hatt en grundig gjennomgang av mye av det hun skulle sagt, og hun fikk da ta sine kommentarer mest på sparket. Forsøkene med LO-sentre hadde etter hennes mening vært veldig viktig, og man hadde gode erfaringer med driften. Det første senteret startet allerede i mai 1993, det siste i 1996. Det er særdeles viktig at sentrene blir tilpasset de lokale behov. Man har bl.a. hatt økonomisk gevinst av fellestjenester som kopiering, f.eks. m.v. – Alle sparer penger, og alle er med på å markedsføre LO.

– I Ålesund har vi 11 fagforeninger som er gått sammen om å drive LO-senteret. Man deler på kontortiden og det er forskjellige ansatte som arbeider på deltid, dag og kveld. Det er stor aktivitet for man har daglig 30–40 telefoner inn til senteret. Vi har også registrert at medlemstallet i Møre og Romsdal øker sterkt. Ja, det er blitt gøy å drive fagforeningsarbeid igjen i Ålesund. Alle som ringer senteret får enten svar eller får vite hvor de skal henvende seg videre. Her er stor aktivitet både på dag- og kveldstid.

Så er spørsmålet: Hvem skal drive disse sentrene i tiden fremover? Skal dette overlates de enkelte foreninger, kan det blir store variasjoner. Ikke alle foreninger har like god økonomi. Noen steder vil de da bare kunne ha åpent en dag og være mindre tilgjengelig for nærmiljøet. Hun trodde heller ikke at det var noen oppgave for Samorg. å drive senteret på fritiden. Skulle AOF drive dem, ville de være avhengig av inntekter fra kursvirksomheten.

Alle ønsker et samarbeid om å presentere LO-familien, egne medlemmer og andres medlemmer. Hun mente at LO måtte sterkere inn på banen når det gjaldt driften av sentrene. Hun syntes forsåvidt innstillingen fra sekretariatet var bra, men ikke god nok. Mona Hagen hadde også fremmet et forslag som var nesten identisk med hennes eget, men ikke helt. Hun satte fram eget forslag.

*Eivind Sporse*m, Møre og Romsdal, var med i samme forsøksprosjekt som foregående taler. Før var de forskjellige foreningene spredd ute på byen, eller drev virksomheten fra kjøkkenbenken. Det var lite kontakt mellom de forskjellige. Et frivillig samarbeid begynte i Ålesund faktisk før forrige kongress. Vi skulle opprettholde de enkeltes identitet, og skygget unna debatten om LO-avdeling. Vi ville se på hva vi kunne gjøre i fellesskap, og det var mye – sentralbord – posttjeneste, informasjonsavis, teknisk utstyr m.v. Vi fikk samordnet ressursbruken. Da vi kom med i prøveprosjektet ga det midler til økt markedsføring, og dermed ble det mer sving på sakene. Flere deltakere meldte seg på, NKF og FO er blant de siste. De ser ut til å stortrives, og inntrykket er i det hele tatt positivt. LO-kontoret i Ålesund er blitt et faglig kraftsentrum i byen, og bidrar til at medlemstallet øker. Det

er foreningene med hel- eller deltidansatte som tar en stor del av kontakten utenfra, og de knytter så kontakten videre til de mindre foreningene. Det har også vært mulig å øke tjenestetilbudet til medlemmene, viktig i ei tid da konkurransen om medlemmer øker. Han ba sekretariatet være romslig i tildelingen av ressurser til LO-sentrene. Viktig for den lokale aktivitet er også ungdomssekretærene. Møre og Romsdal deler med Sogn og Fjordane, og alle som kjenner geografien i disse fylkene skjønner at det ikke er enkelt. Han ba derfor om at disse fylkene ble høyt prioritert når hvert fylke skulle få egen sekretær.

Oddbjørg Strømme, NKF, takket for gratulasjonen med fødselsdagen. Hun tok ordet til del 1 – forslag 101. For NKF er ikke dette bare et spørsmål om forhandlingsteknikk og medlemstall. Vi begynner nå å se en god del av hva som skjer ved privatisering. Slike erfaringer fins både fra Sverige, Danmark og England. Forbundet for offentlig ansatte (FOA) i Danmark kan vise til at det kan være opptil 3 andre arbeidsgivere i samme institusjon. Alle grupper har egne tariffer, sosiale ordninger og rettigheter. Det er tilfeller hvor de ulike gruppene knapt nok snakker med hverandre. Ingen tar et overordnet ansvar. Renholderne har skarpe krav på seg og rengjør bare det som står i kontrakten. Det er bare «vi» og «dem». Forholdene ligger dermed godt til rette for sosial dumping.

Jens-Petter Jensen, sekretariatet, viste til forslagene 101 og 102, og sa:

Jeg har ingen problemer med å forstå Norsk Kommuneforbunds kamp mot privatisering av kommunale tjenester. Hadde ikke forbundet ført den kampen, hadde det ikke gjort den jobben forbundets medlemmer har krav på at det gjør.

Men samtidig synes jeg nok at forbundet noen ganger fører kampen på en litt uryddig måte.

Jeg kan f.eks. vanskelig si meg enig i at det å være ansatt i et privat selskap er ensbetydende med å ha dårlige og usikre arbeidsforhold, mens kommunene nærmest pr. definisjon er gode arbeidsgivere. Men et slikt inntrykk skaper forbundet gjennom sin argumentasjon.

En annen uryddig måte å føre kampen på, er forslag 101 som vi nå har foran oss. I dette forslaget griper forbundet inn i hvordan vi i privat sektor har organisert avtaleforholdene. Jeg kan vanskelig se at dette skulle ha noen betydning for i hvilken grad en kommune vil privatisere en tjeneste.

Men jeg ser andre virkninger av Kommuneforbundets forslag.

En virkning er at forbundet hvis forslaget tas til følge vil opprettholde eller øke sitt medlemstall på bekostning av andre forbund.

En annen virkning – og den er mer alvorlig – er at det vil føre til at det skapes uklarhet i privat sektor om hvem som skal ha avtaleretten og hvilke

tariffavtaler som skal følges. I dag er jo situasjonen den at det er bransje og arbeidets art som avgjør valg av tariffavtale.

I stor grad følger dette av hvilken arbeidsgiversammenslutning arbeidsgiveren er tilsluttet.

For meg er dette en naturlig måte å møte disse spørsmålene på. Hvem som eier bedriften, er uinteressant når vi skal avgjøre hvilken tariffavtale som skal gjøres gjeldende.

Jeg støtter derfor sekretariatets innstilling 102 om dette forslaget og anbefaler kongressen å gjøre det samme.

Georg T. Smefjell, NTL, ville innlede med en tilståelse: – Jeg er langtidsutdannet og LO-medlem.

Han hadde ikke inntrykk at det var stor interesse for denne gruppen i LO, og i en diskusjon i en av NTLs avdelinger ble LOs politikk overfor langtidsutdannede ansett som et problem. Nyansatte langtidsutdannede kommer i stor grad med AF-medlemskap i lomma. Tillitsvalgte i NTL må jobbe overfor mennesker som ikke har noe forhold til LO men har inntrykk av at det bare er organisasjon for lavtlønnede. Utviklingen viser at ved århundreskiftet vil bare ca. 9 prosent av arbeidstakerne ha lav eller ingen utdanning.

Han registrerte at LO sier nei til medlemskap i LO for elever og studenter og sier det skal være forbundenes sak. Men forbundstilhørighet er ikke klar på det stadiet. Konkurransen om medlemmene utkjemper på arbeidsplassen, men slaget står først på utdanningsstedene. Hvis tendensen fortsetter med at unge langtidsutdannede står fremmede overfor LO, vil LO tape i konkurransen om medlemmene.

Arbeidsgiversiden setter kompetanse som en forutsetning. 70 prosent av nasjonalformuen er kompetanse, mens oljen utgjør bare 7 prosent. Det forteller oss også mye om hva utviklingen vil bli. Stadig flere vil søke høyere utdanning, på et stadig høyere nivå.

– Jeg ønsker ikke at LO skal løfte bort solidariteten fra fagbevegelsens tradisjonelle grupper, men at vi satser på begge deler, sa han og satte fram forslag om organisering av elever og studenter.

Elin Karlsen, HRAF, ville snakke om del 1, forslagene 107–110, Hun viste til innsendt forslag om ungdomssekretærer i LO og viste til at det i dag var 14 ungdomssekretærer som skulle dekke alle fylkene. 5 av disse sekretærene må dekke 2 fylker hver, og dette syntes hun var uholdbart. Det er enighet i LO at man skal satse mer på ungdom, og alle vet at det er ungdommen selv som er best til å rekruttere nye unge medlemmer. Derfor mente hun at det var en selvfølge at man måtte prioritere ungdomssekretærens stilling. Ungdomssekretærene representerte en betydelig ressurs for de LO-kontorene som hadde en fast tilknyttet.

Selv kom hun fra Finnmark og her var situasjonen at man hadde en ungdomssekretær for Finnmark som også måtte betjene Troms. Vedkommende hadde to kontorer, ett i hvert fylke. Hun var ikke fornøyd med sekretariatets innstilling som går inn for at man skal trappe opp ordningen i neste kongressperiode. Hun ville at det skulle skje noe meget raskt. Vi må snarest få en i hvert fylke, sa Karlsen.

Kleiv Fiskvik, NKF, holdt følgende innlegg:

– I debatten om LOs egen organisasjon slik vi kjenner den i de siste åra, har jeg hatt vanskelig for å forstå hva LO-ledelsen egentlig har hatt til hensikt å nå fram til. Vi husker godt både ønsket om å kvitte seg med forbundene og forslaget om å danne LO-avdelinger styrt ovenifra. De fleste av oss er vel nå tilfreds med at dette ikke ble noe av.

Det er et faktum at LO nå organiserer en stadig mindre del av de yrkesaktive – dessverre uten at dette ser ut til å bekymre LO-ledelsen, eller foranledige at LO-ledelsen kan være med på å vurdere en organisasjonsform mer i samsvar med det som må kreves av en arbeidstakerorganisasjon i et demokratisk samfunn. Noe blir riktignok forsøkt flikket på - uten at det nok vil få noen betydning for å øke organisasjonsprosenten.

Vi vet at i dag er det under halvparten av samorganisasjonene som fungerer noenlunde – og da overdriver jeg ikke. Tvert i mot. Jeg tror dessverre ikke at endringene som er foreslått i vesentlig grad vil endre på dette. Vi vil fortsatt ha et organisasjonsledd som ikke har stort annen funksjon enn å vedta resolusjoner og arrangere 1. mai. Det er etter min oppfatning mye bortkastet tid og arbeid for mange tillitsvalgte.

Det er derfor skuffende at sekretariatet ikke har gått inn på forslaget fra kommuneforbundet om å opprette LO-avdelinger i fylkene og samtidig oppløse distriktssekretærleddet. Jeg tror dessverre at det er frykten for å bli presset nedenfra – fra grunnplanet – som gjør at ledelsen frykter et slikt organisasjonsledd.

I Oslo har vi hatt anledning til å prøve ut organiseringen av en LO-avdeling i et fylke ved å omorganisere Oslo Samorg. Dette lot seg gjøre fordi Oslo både er ett fylke og omfatter én samorganisasjon. Den utprøvingen vi har hatt av dette nå i godt og vel ett år, har vært delvis vellykket, men den avslører at det er temmelig håpløst og organisasjonsmessig uhensiktsmessig med dobbelorganiseringen av LO i fylket med LO-sekretærinstitusjonen ved siden av, som også da styrer ungdomssekretær og en del andre funksjoner som godt kunne ha vært gjort av LO-avdelingen. Når det i premissene for sekretariatets forslag legges opp til at LO-sekretæren fortsatt formelt skal styre ungdomsarbeidet, og det vises en merkelig frykt for en demokratisk styring av ungdomsarbeidet, ser jeg dette som et utslag av den samme redselen for innflytelse nedenfra som LO-ledelsen dessverre

har vist i organisasjonsdebatten vi har hatt de siste åra.

Når jeg likevel vil stemme for sekretariatets forslag om å opprette en LO-avdeling i Oslo, er det fordi det ligger en forutsetning om at vi får en dialog med LO-ledelsen før innhold og vedtekter blir vedtatt. Dette gjelder først og fremst forholdet til distriktssekretærleddet. I det ligger det at LO-ledelsen bør kunne gå inn på at LO-avdelingen i Oslo overtar de formelle funksjonene som LO-distriktssekretæren har i fylket. Hvis ikke blir avdelingen ufullstendig og organiseringen av LO som helhet i fylket vil bli uhensiktsmessig og ineffektiv. Samtidig vil LO-ledelsen se at det ikke på noen måte er farlig å overlate ansvar til organisasjonsledd som er styrt nedenfra. Det samme gjelder økonomien - avdelingen må gis minst de samme økonomiske ressursene som distriktssekretæren har.

En del av premissene som blir foreslått fra sekretariatet er jeg imidlertid helt enig i, og det er en representasjonsordning for representantskapet i LO i Oslo som bygger på et annet og mer demokratisk prinsipp enn det som i dag er tilfelle og som er arvet fra vedtektene for samorganisasjonene.

Oslo faglige samorganisasjon/LO i Oslo har et representantskap på ca. 300 representanter - maksimumsframmøte er ca. 120, minimum er 25. Forbundene er representert ikke etter størrelse, men etter antall fagforeninger. Det gjør at det er forbundenes måte å organisere seg på som er avgjørende for hvor mange representanter de har, ikke størrelsen. Dette er direkte udemokratisk, og den lave frammøteprosenten viser hvor lite alvorlig representantene tar sitt tillitsverv.

Med en representasjon etter forbundenes størrelse, og med en sammenstillingsnøkkel som setter ned antall representanter til et rimelig tall, vil både viktigheten av å bli valgt i representantskapet og respekten, prestisjen og ikke minst representativiteten og innflytelsen for dette organisasjonsleddet, få en annen dimensjon.

Jeg tror at LO med dette har muligheten til å gjøre et organisasjonsmessig grep som det vil være store muligheter for å videreføre på neste kongress og som vil kunne bety en vitalisering som LO trenger hvis vi skal ha muligheter til å utvikle oss og sikre den dominerende innflytelsen blant arbeidstakerorganisasjonene og den brede innflytelse på samfunnsutviklinga i tida framover.

Ole Oddvar Bruem, NKF, ville berøre forslagene 103, 107 og 118. Han støttet dem som hadde snakket om viktigheten av å få en ungdomssekretær i hvert fylke snarest. Sekretariatet hadde et alt for langt perspektiv på dette når de snakket om 6 sekretærer til i løpet av 4 år.

– Vi så i går under teknologidagen at verden endrer seg raskt. Det må også LO gjøre. Han støttet derfor det fremsatte forslaget på ungdomssekretærer.

– Vi er i dag 811.000 medlemmer i LO og vi i NKF rekrutterer nye medlemmer hver dag. Det er heller ikke noen tvil om at det er flest unge som kommer inn som nye medlemmer. Spørsmålet er derfor ikke så mye om å få nye medlemmer. Spørsmålet er om vi klarer å holde på dem. Ser vi oss rundt i salen her, så sitter noen unge bakerst. De har ikke så lett for å komme frem. LO bør gjenspeile medlemsmassen, både unge og gamle. Vi vet at de som er flinkest til å rekruttere ungdom, er ungdommene selv. Mange unge opplever i dag et svært dårlig arbeidsmiljø. Og det er også noe av bakgrunnen for at de kommer til oss.

Men – de kommer ikke av seg sjøl – det er opp til oss å nå dem med informasjon. Han kom også inn på situasjonen for de fylker som deler på ungdomssekretær, på grunn av reiseavstandene kunne en nesten si at det kunne ansettes en halv ungdomssekretær og en halv sjåfør. Det blir for mye kjøring. Men det er i hvertfall nok arbeidsoppgaver, så han støttet forslagene om en sekretær for hvert fylke. Han støttet også forslaget om student/elevmedlemmer. LO må drive aktivt på dette området, men han understreket at dette er et arbeid som må drives ikke isolert men i samarbeid med den øvrige aktivitet.

Jan Davidsen, NKF, tok opp forslag 101 mot privatisering. Noen ganger må en dessverre bruke mer tid på å forklare hva et forslag ikke er enn hva det er. Dette er ikke et forslag fra NKF for å skaffe flere medlemmer. Bakgrunnen for forslaget er at arbeidet organsieres stadig mer likt i statlig, kommunal og privat sektor. Med et pennestrøk kan arbeidsgivere fjerne arbeidstakernes opparbeidede rettigheter, enten det gjelder pensjon, i noen tilfeller lønn, o.a. Det er behov for å kunne komme hjem fra denne kongressen med en faglig strategi for de tre sektorene for å ivareta arbeidstakernes interesser.

Det må være fundamentalt galt at arbeidsgiverens valg av organisasjonsform skal kunne frata de ansattes opparbeidede rettigheter. Mange av NKF's medlemmer opplever at dette skjer med LO sin velsignelse. Det oppleves også som aksept av at ulike lønns- og arbeidsvilkår kan være motivasjon for privatisering. Dette svekker arbeidstakernes stilling og kan sette dem opp mot hverandre i en kamp om arbeidsplassene. NKF krever ikke andres medlemmer – forbundet kjemper for sine egne medlemmers rettigheter. Og da raser vi rett inn i avtalestrukturen. Derfor fremmes forslaget. Og NKF's løsning er ikke ulik den løsning som er valgt i statssektoren.

Gunn Bruun Syversen, NKF, viste til de erfaringer hun hadde, som lokal leder i NKF, med LO's servicesenter i Moss. De var svært positive. Senteret hadde betydd mye for både samarbeid og samhold. Moss kommune gjennomgår store forandringer, med anbudsutsetting og slikt som har store

virkninger for de ansatte. Det var tidligere ikke så lett å få gehør for problemene, men gjennom aktiviteten til servicesenteret har alle forbund fått større forståelse for andres problemer, og støtter hverandre. Regelmessige møter, utsending av bulletiner m.m. har spredd informasjon om LO og har ført til en positiv trend også for medlemsvervingen. – Moss og omegn Samorg er blitt levende gjennom dette prøveprosjektet, sa hun, og økonomien var sikret ut 1998 via bevilgningen fra Folkets Hus. Det var også satt i verk et prøveprosjekt mellom kartellgruppene lokalt. Hun mente dette var tiltak som førte til at Moss Samorg utviklet seg til et levende og viktig organ for fagbevegelsen. Hun støttet forslaget fra Mona Hagen.

Eldar Myhre, FF, var enig med Evy Buverud Pedersen i at organisasjonen må endres i takt med utviklingen i samfunnet. LOs organisasjonsprosjekt gikk først og fremst ut på å støtte lokalledene. Det hadde gitt positive resultater. I Stavanger hadde man bl.a. fått et forum for styrerepresentanter i bedriftene, noe man ikke hadde før. Men utviklingen tilsier ikke bare styrking lokalt, sa han og pekte på flere og flere problemer som skyldes spredning av bedriftene, og han følte at konsertillitsvalgte var satt på et sidespor i LOs og kongressens behandling av organisasjonssaker.

Arbeidsgiverne har en felles strategi som konsertillitsvalgte ikke har tilstrekkelig verktøy til å møte. Det er nødvendig med et selvstendig regelverk for konsertillitsvalgte. Siden dette ikke var gitt plass i organisasjonsdebatten fremmet han forslag som var undertegnet av alle konsertillitsvalgte på kongressen, et forlag som både gjaldt hovedtalen og organisasjonsdebatten.

Hans Jørgen Eriksen, FLT, tok opp tråden fra Evy Buverud Pedersen om nødvendigheten av effektive verktøy for at LO og forbundene skal gi den service som forventes.

– Teknologi-ettermiddagen i går ga oss innblikk i hva som gjøres. Et effektivt medlemshåndteringssystem er blant forutsetningene for at forbundene kan utvikle medlemstilbud. FANE er et slikt verktøy, sa Eriksen. FLT har nå i drift et medlemsbehandlingssystem som er et godt verktøy. Vi benytter FANE. LOs IT-strategi påpeker at FANE bygger på stor oppslutning – da får vi ut effektiviseringsgevinstene. Derfor anbefaler jeg FANE som medlemshåndteringssystem for de forbund som skal fornye sine systemer.

Han sa videre:

Dagsorden pkt. 5 – kap. 3.3. – Samarbeid m/forbund utenfor LO.

I beretningsdebatten ble spørsmålet om samarbeidet med AF satt opp mot LOs rekrutteringsstrategier og dets resultater tatt opp av Rolf Andreassen i NTL. LOs leder – Yngve – besvarte spørsmålet med å vise til med-

lemsvekst for LO – og at NTL fortsatt var mot avtalen. Oppfølgingsspørsmålet burde vært om ikke AF var bedre fornøyd med sine resultater. I de årlige beretninger er samarbeidet med AF omtalt.

Det som *mangler* for helhetens del, slik jeg ser det, er at LO og AF i 1995 ble enige om at AF skulle – for 4 år – inneha den norske plass i styret i Eurocadres – en underorganisasjon av EuroLO – for personell i ledende stillinger, funksjonærer og akademikere.

Vi synes ikke dette er i tråd med LOs rekrutteringsstrategier som LOs kongress i 1993 staket opp i Del 2-heftet!

Vi ser i kapittel 3.3 at LO og AF har stått sammen om flere viktige saker – og det nevnes:

«– Drøftinger av former for samarbeid om disponeringen av felles ressurser i internasjonale råd og utvalg. LOs representant representerer nå både AF og LO i enkelte komité-/arbeidsgrupper innen DEFS.» Hvilke komitéer/arbeidsgrupper er dette?

Må vi etterlyse AFs beretning for å få vite hvor AF mener å representere LO?

FLT kan ikke se at denne type avtaler om fordeling av representasjon tjener LOs medlemsforbund og dets medlemmer. Våre interesser ivaretas best av oss selv, og de vi setter til å ivareta våre interesser – LO.

Hadde vi ment at AF kunne ivareta våre interesser bedre enn LO – hadde vi vært medlemmer i AF.

Jeg skal ikke provosere kongressen med å foreslå at intensjons-erklæringen om samarbeid med AF avvikles – sjøl om det er best. Men vi forventer en endret holdning, og er spent på hva som vil skje til høsten ved nyvalg i Eurocadres generalforsamling.

Per Østvold, NTF, sa at NKFs forslag 101 må på det mest bestemte avvises for det vil frata oss eiendomsretten til vår egen tariffavtale, og det kan vi ikke godta. Dette forslaget er et angrep på avtaleverket i den private sektor. Dette er tariffavtaler som Transport alltid har hatt et eiendomsforhold til. Det er mulig slike avtaler ikke vil overleve i all fremtid, men dette er frivillig inngåtte avtaler og de er inngått i et samarbeid mellom Transport og Jernbaneforbundet. I Narvik hvor Ofot-banen ble utskilt som eget selskap, vant vi kampen om at de NSB-ansatte skulle beholde sine lønns- og arbeidsforhold etter omdannelsen. Tre fagforbund sto sammen om dette. Også når det gjaldt konsernavtalen med NSB har vi stått sammen for å sikre gamle, nye og fremtidige rettigheter.

Forslag 101 kan derfor ikke støttes fordi dette ikke er noen parallell til NAVO-avtalen og vi kommer ikke til å gi fra oss eiendomsretten til avtalen.

– Rutebilarbeiderne er i dag den største gruppen i Transport, og vi vil neppe overleve som forbund hvis vi mister denne gruppen. Derfor både må

og skal vi holde på eiendomsretten. Vi har kjempet mot all privatisering av kommunale busselskap. Overfor Trondheim trafikkselskap kjempet vi sammen med NKF for felles interesser og vant frem.

Han viste til forslag 102 fra sekretariatet og henviste til at det var etablert et samarbeidsutvalg for transportsektoren, og dette er et utvalg som fungerer. Vi samarbeider i rutebilssektoren. Hvis vi ikke gjør det, vil arbeidsgiverne bare sette forbundene opp mot hverandre. Derfor ønsker vi ikke at man skal bruke Kartellet Kommune til å inngå noen avtaler.

Dirigenten refererte 2 permisjonssøknader, som ble innvilget. Hun viste til at det gjensto 22 talere på talerlista, og at det var framkommet en del forslag som ville bli referert etter pausen. Videre måtte de som ville tegne seg, gjøre dette i løpet av pausen, for strek ville bli satt umiddelbart etterpå. Taletiden ble videre vedtatt nedsatt til 3 minutter.

Møtet hevet kl. 11.10.

Møtet ble satt igjen kl. 11.30.

Dirigenten refererte en permisjonssøknad, som ble innvilget. Taletiden var fra nå av 3 minutter, og strek ville bli satt under neste talers innlegg.

Bjørn Marcussen, NKF, kunne ikke slutte seg til Per Østvolds logikk i forhold til NKFs forslag 101. Han brukte mange fine ord, mot privatisering og dumping av tariffavtaler, men i praksis aksepterer han alt det han taler imot. Hva Østfold egentlig sier er at NKF ikke har anledning til å slåss for sine medlemmers rettigheter.

Forslag 101 - 102 – Felles innsats mot privatisering og utskilling

Norsk Kommuneforbunds kamp mot privatisering av offentlig virksomhet er begrunnet i to forhold: På den ene siden forsvaret av velferdsstaten. Vi ønsker å beholde og videreutvikle offentlig sektor som et politisk redskap for samfunnsutviklingen. På den andre siden forsvaret av medlemmenes jobbtrygghet og lønns- og arbeidsvilkår. Vi ønsker ikke et arbeidsliv der konkurransejaget legger stadig større byrder på arbeidstakerne, der de eldste og svakeste blir presset ut, det er de som igjen stadig må finne seg i økte belastninger i form av større arbeidspress, utrygghet og angrep på opparbeidede rettigheter.

Vi er ikke alene i denne kampen. LOs forslag til nytt handlingsprogram inneholder sterke formuleringer om privatisering. LO vil «opprettholde og utvikle en sterk, kostnadsbevisst og serviceinnstilt offentlig sektor for derigjennom å motarbeide privatisering av offentlige tjenester». Dette målet er helt i tråd med NKFs politikk for omstilling og utvikling og mot privat-

isering.

Men hva med arbeidstakerne i virksomheter som likevel *blir* skilt ut og privatisert? I dag er det ingen automatikk i at de får beholde sine avtalte rettigheter. Systemet er slik at de utskilte virksomhetene, ved å melde seg ut av KS og inn i en annen hovedorganisasjon, kan «fraskrive seg» forpliktelsene som ligger i avtaleverket i kommunesektoren. Kommunene har også mulighetene til, gjennom anbudssystemet, å utnytte arbeidstakergrupper med svakere avtaler enn kommunenes egne ansatte.

På samme måte som privatisering, bidrar utskilling og oppsplitting av virksomheter i det private næringsliv til å svekke arbeidstakernes stilling.

Vi trenger et system som sikrer arbeidstakernes rettigheter, og som forhindrer at innsparinger på lønns- og arbeidsvilkår blir en ekstra spore til privatisering og utskilling. Dette er motivet for vårt forslag 101 til kongressen.

Forslaget vårt påvirker ikke organisasjonsretten. De enkelte forbund skal beholde medlemmene, og være part i avtalene gjennom LO kommune. Dette har vi ikke fått tilslutning til i LO-sekretariatet. Men jeg føler meg sikker på at kongressen er enig om målet for forslaget vårt – nemlig å beskytte arbeidstakerne mot dumping av lønns- og arbeidsvilkår. For oss er det svært viktig at LO-kongressen viser det ved å komme fram til vedtak og ordninger som også vi kan forsvare. Noe annet vil ikke bli forstått eller akseptert av NKFs medlemmer.

Leif Sande, NOPEF, viste til forslag 101 og sa at han hadde stor sympati med motivasjonen bak forslaget. Hensikten er å frata arbeidsgiverne motivasjonen for å gå til privatisering. Det er da synd at et slikt spørsmål alltid skal ende opp i en *organisasjonsdebbat* i LO. Også i vår bransje har vi opplevd at virksomheter skilles ut. Medlemmer har opplevd at de har gått ned 100 000 kroner i lønn etter en slik utskillelse.

– Det som er helt avgjørende er om man er knyttet til en oppdragsgiver eller en *entreprenør*. Man har mye større trygghet i et ansettelsesforhold med en oppdragsgiver enn med en *entreprenør*. Av våre medlemmer er ca. halvparten *engasjert* hos *entreprenører*. I 1996 opplevde vi at mange i bransjen ble oppsagt, mens de samme nå står i kø for å ansette flere. Det er store svingninger i bransjen. I Statoil derimot tror jeg ingen er blitt oppsagt hvis ikke vedkommende enten har gått mye på fylla eller er blitt tatt for tjuveri.

På denne bakgrunn ville han fremme et forslag som var identisk med det som et enstemmig årsmøte i LO Industriartell vedtok i dette spørsmålet.

Han refererte forslaget og sa at det vesentlige var at man som arbeidstaker ikke skulle komme dårligere ut ved utskilling av virksomhet enn det

man hadde fra tidligere.

Inge A. Mellemsæther, NKF, tok ordet til LO-senter i Kristiansund. Det var riktig det som sto på side 17 i hefte 2. Hva som ikke står der er at flere foreninger i Kristiansund ikke får plass i kontorfellesskapet, det gjelder Grafisk, Kjemisk og NKF, som sitter i etasjen over. Det er bevilget penger til LO-senteret i Ålesund, og løsningen ser ut til å fungere bra. Og da ikke støt- te LO-sentre i de to andre delene av fylket må være helt utenkelig, kan og føre til den reneste borgerkrig! Det er riktig at NKF i starten var noe skeptisk til hele ideen med LO-sentre, men da får en si som pinnsvinet da det krøp ned av klesbørsta - det er lov å ta feil.

Roger Arnesen, Oppland, syntes det var positivt at sekretariatet støttet bl.a. LO Opplands forslag om flere ungdomssekretærer. Det er en stor utfordring for fagbevegelsen å nå bedre ut til ungdom, dette arbeidet må styrkes og videreføres. Hedmark og Oppland har en felles ungdomssekretær og 70 000 medlemmer og store avstander. Det vil helt klart være fornuftig ressursbruk å få en sekretær i hvert fylke. Innstillingen tyder på at dette vil skje i løpet av kongressperioden. Han ønsket en raskere prosess, men hovedsaken var tross alt at de gikk i en retning.

Ingrid E. Woldengen, Oppland, tok opp forslagene 126 fra Oppland og det likelydende 15 fra Akershus, om utbetaling til uføretrygda. Hun var glad for oversendelsen til sekretariatet. Dette er en sak som vi må begynne å jobbe med, og det ganske fort. 90 prosent av de uføretrygda er det på grunn av sykdom, ikke ulykker. De detter utafør systemet, det er i stor grad kvinner som rammes, og gjerne de i 50+. De har gjerne de dårligste forsikringer også. Ofte har de ikke mulighet for å snu på arbeidssituasjonen sin, og da blir det uførepensjon. De går kraftig ned i inntekt, samtidig som utgiftene øker, til medisiner, behandling, og kanskje ombygging av huset. Hun ba om støtte til forslaget.

Gro Standnes, SL, sa at denne kongressen legger stor vekt på kompetanseutvikling og etterutdanning. Hun tok ordet fordi hun mente at LO sin pådriverrolle på dette område ikke har fått gjennomslag i egen organisasjon. Kompetanse/IT-samfunnet er i ferd med å eksplodere foran øynene våre, men vi risikerer at vår egen organisasjon er tilpasset et arbeidsliv som ikke fins lenger. LO må være alternativet for de langtidsutdannede. Det behøver ikke være så vanskelig, for det innebærer ingen prinsipiell kursendring i tariffpolitikken. Nå overlates oppgaven i for stor grad til AF. Vi må få opp farten. Vi står i et beinhardt konkurranseforhold til dem. Og AF har ingen solidarisk lønnspolitikk. Tvert om, de står for en

beinhard, populistisk kamp mot lønnsutjamning og likestilling.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at strek nå var satt og det var kommet to nye navn på talerlisten. Totalt 50 hadde tegnet seg og i debatten var man nå kommet fram til nr. 17. Det betyr at talerne kan vurdere å begrense seg også for de tilmålte tre minutter.

Hun refererte framsatte forslag, og viste til forslaget fra Eldar Myhre med flere. Dirigentene fant at det ikke var relevant under dette punktet og forslø det overført til punkt 10 på dagsordenen. Det ble vedtatt.

Hun sa videre at dirigentene hadde behov for kommunisering med Sande, Hagen og Arnås for avklaring i forbindelse med forslagene.

Debatten fortsatte så.

Unni Jacobsen, NKF, tok opp det stadig økende problemet med arbeidsgivernes rendyrking av å beholde bare kjerneområdene i bedriftene, og sette det øvrige ut på anbud. Det gjelder både i offentlig og privat sektor. Hun hadde inntrykk av at renhold ble sett på som et nødvendig onde, mens hun mente at det å ha det rent og trivelig måtte sees på som en del av produktet. Når private og offentlige arbeidsgivere setter rengjøring ut på anbud, så dreier hoveddelen av kostnaden seg om prisen på arbeidstakerne. Prisen på arbeidskraften er derfor utslagsgivende for hvem som får tilslaget. Det går til de firmaene som er flinkest til å presse arbeidskrafta ned.

– Vi må slåss for at disse arbeidstakerne skal komme på lik linje med andre. Ingen kan leve av halv tids arbeid på lav lønn.

Vi må kreve at hovedvirksomheten skal ha ansvar for alle arbeidstakerne i virksomheten, og her må vi se sammenhengen mellom privat og offentlig sektor. Hun ba om støtte til forslag 101 også fra de privatansatte. – Vi må ikke la konkurranse om medlemmene hindre oss i stå sammen i denne kampen.

Det må være en del av LOs solidaritetsalternativ at vi ikke bare skal organisere høyt utdannede grupper. For mange her i salen er det merkelig at LO ikke maket å ta imot 40.000 hjelpepleiere som sto og banket på vår dør og ville inn.

Mari Sanden, NKF, konstaterte at de fleste innleggene viste at Kommuneforbundets kamp mot privatisering har samme bakgrunn som motstanden mot oppsplitting, utskilling og strømlinjeforming av virksomheter i privat sektor.

– Også i privat sektor er utviklingen at arbeidsoppgaver, som tidligere ble utført av egne ansatte, konkurranseutsettes. Konsekvensene er de sam-

me enten du er ansatt i privat eller offentlig sektor. Vårt primære krav er at folk skal være ansatt i den virksomheten der de jobber.

Anbudsprivatisering går ut over de ansatte. I 1991 ble Renholdsverket i Oslo delt. Miljøtransport ble etablert som en kommunal bedrift som skulle delta i anbudsrundene – og vant anbud både i og utenfor Oslo. I 1996 ble Miljøtransport omdannet til et kommunalt A/S og deltar nå i ny anbudsrunde om sine egne jobber i halve Oslo. Det heter at det skal konkurreres på like vilkår. Men våre medlemmer i Miljøtransport A/S opplever tvertimot at det stadig legges hindringer i veien for at de skal kunne konkurrere på like vilkår. Miljøtransport var det eneste selskapet som leverte anbud som inkluderte bruk av miljødiesel. I går kunne vi lese i avisene at Oslo kommune, i sin privatiseringsiver, endret anbudsvilkårene i slutfasen og ba de andre anbydere om å levere anbud med miljødiesel.

Vi kan rette søkelyset på diskusjonen om de ansatte skal følge med på lasset dersom anbudet går til et privat firma. Direktøren i Oslo Renholdsverk tar skarpt avstand fra en tolkning av Arbeidsmiljøloven som tilsier at de ansatte i Miljøtransport skal følge med over i det firmaet som eventuelt vinner anbudet. Han mener det vil få «dramatiske konsekvenser», for da vil de dra med seg lønn og nåværende produktivitet inn i den nye bedriften, kostnadene vil være de samme som tidligere, og poenget med anbudet er borte.

– Dette er rene ord for pengene, og moralsk helt forkastelig. Det er åpenbart for alle hva slags krefter vi jobber mot.

I en så alvorlig kampsituasjon er det nesten uvirkelig å høre at eienomsretten til avtale skal være overordnet alt annet. Dette er å gi våre motstandere mulighet til å splitte opp, og sette lønns- og arbeidsvilkår under press.

Forslag 101 er ikke uttrykk for at vi har gitt opp kampen mot privatisering - tvert i mot. Men vi må sørge for at vi ikke stiller oss slik at vår måte å organisere oss på, fremmer privatisering. Siden Per Østvold var frisk i sin visitt til oss, tillater jeg meg å returnere. I de rutene Miljøtransport tapte til Transportsentralen var 106 medlemmer i NKF. I dag er det 6 medlemmer igjen i LO.

– Vi er ikke ute etter andre forbunds medlemmer. Det som er overordnet for oss, er å ivareta medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår, og at medlemmene blir i LO.

Olav Boye, NGF, holdt følgende innlegg:

Det er ingen utfordringer i vår bevegelse som skaper større debatt enn fagbevegelsens organisasjonsmodell. Min basis er Norsk Grafisk Forbund som i hovedsak bygger sin styrke på solide faglige kunnskaper og stolthet. Vi er i hovedsak det noen vil kalle et profesjonsforbund. Ut fra mine

erfaringer som medlem i 37 år og 36 år som tillitsvalgt på ulike plan, vil den perfekte modell være store og små profesjonsforbund, samlet i LO.

Det er naturlig å ha et kartellsamarbeid for de som jobber i staten og et for de i kommunene. Det er ikke naturlig å ha karteller for industri og service. Her er det uklare grenseoppganger, og den eneste begrunnelse er å skvise fagforbundene på veien mot et forbundsløst LO. Et forbundsløst LO vil være drepende for fagbevegelsen. Vi må lære av de dårlige erfaringene fra bastardforbundet med det avklarende navnet Fellesforbundet. Valg av organisasjonsform må skje ut fra de faglige og økonomiske krav fra våre medlemmer, ikke ut fra maktposisjoner i LOs sekretariat.

For oss i Grafisk vil det være mer naturlig å samarbeide med Tele/Dataforbundet i LO-Stat og Handel og Kontor og Ledelse og Teknikk i LO-Service. Vi er presset inn i en kartellmodell som passer oss dårlig i dag og totalt ubrukelig i morgendagens IT-verden. Svaret på våre og sikkert andres utfordringer kan være å lage et femte kartell, for media og kommunikasjon. Med et slikt samarbeidsforum kunne vi bli en kraft som trakk til oss de mange som framover vil jobbe med Internett, multimedia og nærliggende herligheter.

Like håpløst er det å lage kartell på fylkesplan. Igjen ser jeg det kan være et behov innen Stat og Kommune. Ennå større er behovet for at alle, også Kommuneforbundet og Fellesforbundet, deltar aktivt i å utvikle fellesskapet LO's samarbeidsorgan. Det ville vært stort med et representantskap på fylkesplan med mellom 100–200 representanter fra alle forbund, satt sammen etter modell av LO-kongressen. Det ville gjort LO til en maktfaktor, samtidig som det er en god inspirasjon å treffe mange fagforeningskamerater og delta i noen gode debatter. La LO's representantskap på fylkesplan være alternativet til kartell på fylkesplan.

Det som står i sekretariatets innstilling om beredskapsgruppene, forum for styrerepresentanter og juridisk bistand er meget bra. En kunne også ha tatt med noe om AOF og den faglige grunnopplæringa i samme slengen, men litt fantasi og initiativ kan overlates til distriktene. Det mest gledelige i sekretariatets innstilling er den positive holdningen til lokale LO-sentre. Alle erfaringer peker mot at dette er en fin form å markedsføre vår bevegelse på. Hjemme i Buskerud har vi et senter i Hallingdal, og vi er på spranget i Drammen, Kongsberg og Hønefoss. Både LO-sekretæren Aud Watnebryn og AOF-sekretæren Asbjørn Grøslund er drivkreftene i dette arbeidet, som vi alle har stor tro på. Igjen er det viktig at de tre store blokkene, Kommune, Stat og Fellesforbundet stiller seg solidarisk med de øvrige LO-forbund.

Det tragiske i vår utvikling er LO-avdelingene. Vi skal ta til etterretning at det ikke er mulig å gjennomføre det vi tidligere har vedtatt. I Oslo er LO-avdelingen på plass. Rundt om i landet ser vi navnskifte

fra Samorganisasjon til LO-avdeling, som LO-Kongsberg. Hvis vi ikke er tilhenger av organisasjonsanarki må vi få et vedtak på dette navnskifte. Så får det være opp til de fagorganiserte i lokalsamfunnene å gjøre noe ut av dette organisasjonsleddet. Vi må få fortgang i desentraliseringen av vår organisasjon, ut fra kontorene rundt Youngstorget, hvor man bruker alt for mye tid til møter med hverandre, – ut til medlemmene på grasrota og de faglig-politiske utfordringene.

Skolering av tillitsvalgte er lagt inn under organisasjonsprosjektet. Vi har mange dyktige folk i fagbevegelsen og i AOF som står for dette viktige arbeidet. Men er det godt nok. Bør vi ikke stille noen spørsmål til all denne prosjektjobbinga og gå tilbake til agitatorenes tid. Det som virkelig har påvirket meg i unge år, var å komme på kurs på Sørmarka, hvor vi hørte et foredrag eller forelesning. Birger Breivik om forhandlingsteknikk, Aksel Zachariassen om arbeiderbevegelsens historie, Karl Nandrup Dahl om arbeidsrett. Da kom du tilbake til tillitsmannsjobben med holdninger og kunnskap, og var bedre rustet enn dagens seminarister og prosjektarbeidere. Faglig grunnkurs er ikke lenger fint nok for Sørmarka og de grunnleggende fagforeningskunnskapene blir ikke tatt på alvor.

Jeg har hevdet ved noen anledninger at selv om LO øker sitt medlemstall de siste årene, kan vi ikke se bort fra at det samtidig er tendenser til at vi råtner på rot. Det er lokale fagforeninger hvor det kan gå år og dag uten engang et årsmøte, hvor fagforeningen ikke har en demokratisk behandling og hvor medlemmer ikke får den hjelp de har krav på når de kommer ille ut. Det er tillitsvalgte som i årevis kan forsyne seg av kassa uten lovlige vedtak. Det er flere årsaker til elendigheten. Vi må bli mer bevisst på å satse på skolering og rekruttering til tillitsvervene, og så må det bli slutt på at alle dyktige folk må til Oslo og jobbe på forbundplan. Det er vel så viktig å ha dyktige klubbledere og foreningsledere. Jeg har prøvd begge delene og mener en gjør bedre nytte for seg på lokalplan.

Det meste av våre faglig-politiske rammebetingelser blir idag lagt på det internasjonale plan, ikke minst gjennom vår deltakelse i EØS-avtalen. Det blir en skjev organisasjonsdebatt, hvis vi ikke er oss bevisst å flytte våre ressurser fra de nasjonale forbund og LO til de internasjonale faglige organisasjonene. Ute i Europa ser vi utvikling mot internasjonale fagforbund, bl.a. har de grafiske fagforbundene i Tyskland, Sveits, Østerrike og Holland samtaler med sikte på et overnasjonalt fagforbund. Selv om vi er uenig i norsk medlemskap i EU og EØS, må vi samle oss i en forståelse av viktigheten av sterke internasjonale faglige organisasjoner. I vårt videre arbeid med egen organisasjonsutvikling må også det internasjonale og europeiske settes på dagsorden.

Med bakgrunn i det jeg tidligere har sagt vil jeg få fremme forslag om at vi går mot punkt 5 i sekretariatets innstilling, kartell på fylkesplan og

erstatte dette med følgende:

5. LO-representantskap på fylkesplan

Kongressen tar de positive erfaringene fra forsøk med kartell på fylkesnivå innenfor LO-Stat til etterretning.

Kongressen påpeker viktigheten av slagkraftige fellesorgan på fylkesplan og ber sekretariatet om å støtte opp om utvikling av LO-samarbeidsorgan til et større forum, f.eks. representantskap i LO-Buskerud, med mellom 100 til 200 representanter valgt etter modell av LO-kongressen.

Bernt Vederhus, NKF, viste til punkt 5 i del 2 og forslag 101. I diskusjonen om handlingsprogrammet hadde han registrert at det var stor grad av enighet mot privatisering. Han mente forslaget vil gi godt grunnlag for den kampen.

I Bergen hadde et tjuetall tillitsvalgte fra privat og offentlig sektor gått sammen om et opprop som han siterte fra. Der kreves det slutt på eksperimentering med jobbutsetting og LO-kongressens vedtak vil bli retningsgivende for det arbeidet.

– Oppropet viser hvilket engasjement det er omkring disse problemene, men hvordan skal vi hindre at det ikke bare blir fine ord?

Han syntes sekretariatets innstilling 102 var en total kortslutning.

– Sekretariatet kan ikke mene at vi ikke skal ha anledning til å beholde våre medlemmer og tariffavtalene våre og slåss for dem. Da vil arbeidsgiverne hoppe og danse på våre avtaler. Vi må beholde forhandlingsretten uansett hva arbeidsgiverne kommer med av påfunn.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det ville bli aktuelt å foreslå taletiden satt til 2 minutter. Hun varslet slik at de siste 20 talerne kunne forberede seg på det.

Asbjørn Holth, Buskerud, hadde følgende innlegg:

Det er et faktum at vi står overfor store utfordringer når det gjelder utviklingen av en hensiktsmessig lokal organisering av LO. Mange steder fungerer Samorganisasjonene utilfredsstillende, og det er nødvendig med en reorganisering/nytenkning.

Det er positivt at LO legger opp til en ny profil ute i distriktene. Med et LO-servicekontor kan vi nå mange flere av våre medlemmer, og også få tak i de uorganiserte. Men da må vi også få en mulighet til å organisere dem. Selvfølgelig i samarbeid med de forskjellige forbundsområder.

Men hva med muligheter til å få kontakt med de lokale fagforeningene. Det var mye snakk om kjøttvekta under valget her på kongressen. Hadde vi ikke hatt de store foreningene fra Fellesforbundet og Kommune-

forbundet hadde det ikke vært mulig å drive Samorganisasjonen på mitt hjemsted.

Fellesforbundet har nå de fire toppverva i Samorg. Jeg er prinsipielt i mot direktiver, men her som det er samla så mange forbundsledere kan jeg ikke dy meg for å be dere presse deres tillitsmenn i distriktene til å møte opp på Samorgs. møter, eller i hvert fall sende melding om nyvalg og adresseforandringer. Dette er en nødvendighet for oss. Så forbundsledere – skjerp deres tillitsmenn.

Med den nye profilen vi nå får håper jeg at det vil bli en ny driv over LO-avdelingene i distriktene.

Lars Johnsen, NTF, merket seg Evy Buverud Pedersens tre grunnpillarer, men etterlyste den fjerde: LO som kamporganisasjon. Dette var blitt helt borte. I den anledning minnet han om at kampen mot endring av Arbeidsmiljøloven hadde startet med en ulovlig streik i transport, fulgt av de ansatte på SAS-hotellet, før LO kom på banen. – La oss ikke skjule dette.

Han tok også for seg kampen mot privatisering som også var viktig for sysselsettingen og dermed forsvaret av velferdssamfunnet. – Vi i privat sektor har overlatt for mye av kampen til offentlig sektor, mente han, men det måtte settes inn et felles faglig press for at kampen skulle vinnes. Vi skal ikke slåss oss imellom om medlemmer. Han nevnte eksempler fra Sverige og Danmark og omstrukturering i bussbransjen, som hadde ført til dumping.

Han etterlyste også mer om LOs internasjonale engasjement. LO gjør mye bra men han savnet solidaritet nå i første rekke med de streikende havnearbeiderne i Liverpool. De har nå vært ute i streik i 19 måneder.

Han oppfordret kongressen om støtte til de 500 havnearbeiderne.

Dirigenten reiste nå forslag om 2 minutters taletid, og det ble vedtatt.

Jørn Halsen, NSF, pekte på at Dagens Næringsliv daglig har oppslag om fusjoner, fisjoner, utskilling og flytting. Det går med olympisk fart. Vi er i en utvikling det det har vist seg svært nødvendig å tilføre tillitsvalgte oppdater kompetanse. Det kan LO bedre enn noen annen, sa han. Vi trenger ikke offiserer når vi kan gjøre jobben sjøl. Han ville gi sekretæren i prøvefylkene full honnør. De har fått tilført kunnskap ikke bare til oss i styrene men dermed også til styrene. Sjøl satt han i konsernstyret på 7. året og visste at man aldri blir fullært. Denne ordningen må bli permanent.

Han fremsatte forslag.

Steinar Syversen, FF, syntes 2 minutters taletid var en vits, men han ville ha sagt at han kjente seg ikke igjen i mange av de beskrivelsene som var

kommet, og som kunne tyde på at alle kommuner er dårlige arbeidsgivere som bare er opptatt av privatisering, rasjonalisere og legge ned. Bli heller med i en konstruktiv debatt om å finne løsninger, pengesekken har tross alt en ramme. Selv kom han fra en kommune der det var lyktes å gjennomføre de lokale forhandlingene på en god måte og uten at en eneste ansatt var sagt opp, samtidig som budsjettet var redusert med 10 prosent.

Arild Arnås, FLT, viste til forslag 101 og sekretariatets forslag 102 og sa at forslag 101 måtte avvises. Sekretariatet ville fremme et eget forslag. Selv hadde han stor forståelse for Kommuneforbundets frykt for privatisering. Det er mange oppgaver i velferdssamfunnet som bør høre inn under det offentliges ansvar, bl.a. oppgaver knyttet til liv og helse.

Samtidig er det slik at mange private tjenesteytende firmaer kan levere tjenester på et høyt nivå. Man er i LO også godt i stand til å ivareta disse arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår. I mange tilfeller har de også bedre vilkår enn i det offentlige.

Når det likevel skjer en gradvis privatisering, blir det et spørsmål om hvem som skal organisere arbeidstakerne, hvem som skal ha avtale og organisasjonsrett. Her har LO fastsatt noen prinsipper som regulerer dette. Når det gjelder statlig eide industribedrifter og vernede bedrifter, skal disse organiseres innenfor det offentlige. Når det gjelder bedrifter som er medlem av NHO, skal disse organiseres som i andre private bedrifter. Prinsippene er således avklart og disse prinsippene fungerer godt i ulike bransjer, ikke minst i oljebransjen, sa *Årnes*.

Stein Kristiansen, HK, viste til et innlegg Inge Mellemsæter hadde hatt om LO-sentrene. Det ble sagt at det fungerte godt i Oslo, men det hadde ikke vært noen veldig enkel sak i Kristiansund. Det kunne han skrive under på. Han syntes at man måtte vurdere å få til et samarbeid med Landsbanken, Samvirke og AOF for å få til et samarbeid slik at ikke flere opplevde det som skjedde i Kristiansund.

Hvis LO-sentrene bare skal baseres på frivillig arbeid fra de fagforbundene som allerede er tungt inne, vil det være uheldig. Jeg mener ikke at man skal ta bort den frivillige innsatsen, men LO bør med økonomisk støtte kunne legge forholdene bedre til rette for frivillig innsats.

Om forslag 101 fra NKF sa han at han ikke var uenig i deres skepsis mot privatisering, men her burde man foreta en mer gjennomgripende debatt før man la en strategi for hvordan man skulle møte denne faren. Det syntes han ikke lå i forslag 101. Vi må se på alle konsekvensene av en slik holdning. Forslaget slik det nå er utformet vil ikke bli forstått som en strategi. For oss i vårt forbund vil vi vurdere dette som en svekkelse av vår egen posisjon, sa *Kristiansen*. Derfor vil jeg oppfordre kongressen til å stemme mot for-

slag 101.

Tor Arne Solbakken, NTL, sa at selv om forsøket med LO-senter i Oslo hadde vært vellykket, hadde det vært vansker i mange distrikter. Vi må finne frem til alternativer til samorg-modellen som kan fungere bedre og utnytte LO-forbundene på en bedre måte. Det er helt maktpåliggende at det skjer noe med organiseringen av fagbevegelsen på fylkesnivå. Vi må få en samlet strategi for samarbeidet mellom de lokale LO-organene og de fylkesvise.

Samtidig slo han til lyd for mer innsats for å få folk med høyere utdanning til å organisere seg i LO. Her vil studentmedlemskapet i LO spille en nøkkelrolle. I dag er det slik at man er organisert etter hvilket forbund man regner med å komme inn under, men det er en nesten umulig oppgave å forutsette dette. Det beste var om man kunne organiseres i en felles organisasjon. Da trodde han rekrutteringen ville blitt bedre.

Vi kan oppleve at AF er et større hinder enn arbeidsgiverne. Vi krever at LO gjør en skikkelig evaluering av avtalen.

Astrid Lundquist, NTL, sa at LO skal være aktuell for alle arbeidstakere. Det er bredde som er vår styrke. LO organiserer i dag 30 000 medlemmer med høyere utdanning, og det er sterkt økning i antall studenter som er tilsluttet LO. NTL har mange flotte og aktive tillitsvalgte rundt om på arbeidsplassene, men hva opplever de når et medlem slutter, og de oppsøker den nyansatte? Jo, enten har AF allerede vært der og sikret medlemskapet, eller så sier vedkommende at nei, jeg velger AF, for der får jeg feit lommebok, og medlemsfordelene er jo sikret gjennom samarbeidsavtalen. Det var vel ikke meningen at dette skulle bli resultatet av avtalen. Det er fint å høre at samarbeidsavtalen har ført til gode resultateter i FF, men vi må se på de uheldige sidene også, og de er det visst ikke mange som kjenner til. Medlemstallet synker på flere arbeidsplasser, noen steder har AF overtatt ledelsen. De som skal ha LOs medlemsfordeler må også være medlemmer. Hvorfor skal AF skumme fløten? Evaluer avtalen skikkelig – nå!

Tormod Asle Jarsve, NKF, stilte spørsmål om hvorfor NKFs forslag 101 var så omstridt. – For meg er det viktig at forslag 101 tar utgangspunkt i at arbeidsfolk/arbeiderklassen i Norge er organisert i flere forskjellige faglige forbund og organisasjoner. Det er ikke hvor de er organisert som er avgjørende, men hva vi gjør i fellesskap for medlemmene våre som teller!

Jeg er helt sikker på at alle her, i utgangspunktet, mener det er riktig at alle fagorganisasjoner kjemper for egne medlemmers interesser. Vårt forslag nr. 101 tar vare på dette utgangspunktet – egne medlemmers lønns- og arbeidsvilkår og jobbsikkerhet er sjølsagt grunnleggende.

Til felles med alle våre organisasjonskamerater i LO kjemper vi mot

«dumping» av faglige rettigheter, lønns- og arbeidsvilkår.

Da vi diskuterte dette forslaget i vår delegasjon før LO-kongressen, var utgangspunktet aldeles ikke at vi «regner med å tape kampen om offentlig sektor», men samfunnet vårt er verken så enkelt eller så forutsigbart at vi kan overse visse utviklingstrekk. Vi ønsket heller ikke å utvide vårt organisasjonsgrunnlag eller område.

«Dersom, hvis og så fremt i fall» er etter vår mening lurt å legge til grunn for framtidige strategier – og hva gjør vi så?

Da inviterer vi sjølsagt våre nærmeste kamerater til dugnad – hvordan kan vi sammen sikre et best mulig utgangspunkt for medlemmene i våre organisasjoner i det øyeblikk vi hver for oss og samtidig er hos samme oppdragsgiver?

Vi mener at konsernmodellen er mulig å utvikle også innafor Kommunal/offentlig sektor. Da har vi et felles ansvar – LO Kommune er ikke det samme som NKF, men en sammenslutning, et kartell av alle som er organisert innafor området.

Til sammenligning – NKF er jo med både i LO Stat, LO Industri og LO Service.

– Vi ser altså for oss en løsning som sier at LO Kommune har ansvaret for utvikling av et felles sett av regler og avtaler som sikrer samordning og likeverdige lønns- og arbeidsvilkår for ansatte innen alle typer av det vi i forslag 101 karakteriserer som kommunal sektor. Men da sier vi sjølsagt samtidig at LO Kommune ikke bare er oss som idag utgjør LO Kommune,- NKF, FO, NEKF, Musikerforbundet, FF osv. Nei, da må flere inn, altså de som organiserer ansatte i disse virksomhetene. Så langt jeg kan se gjelder det f.eks. kameratene i Arbeidsmandsforbundet og Transport. Disse forbunda organiserer jo i dag medlemmer innafor «konkurrerende» virksomheter. For oss er det da sjølsagt at de blir med i LO Kommune og får et felles område og ansvar med oss i NKF med flere for å utvikle tariffavtaler og arbeidsvilkår.

– Blir dette vanskelig? Mulig det, men dersom vi tar utgangspunkt i at vi har felles interesser i å utvikle et best mulig felles ståsted for medlemmene våre,- medlemmene både i NKF,Transport, NEKF, Arbeidsmandsforbundet, FO, FF osv. - så klarer vi dette!

Organisasjonssjåvinisme er ødeleggende – det er et grunnleggende og viktig utgangspunkt for forslag 101.

Inger Eidsaunet, Nord-Trøndelag, fokuserte på forslag 111 fra Vestfold. Å få ungdomssekretærer i alle fylker er viktig. Nord-Trøndelag deler slik sekretær med Sør-Trøndelag, og det er ikke lett med den geografi og de avstander som er. Utvidelsen av LOs juridiske kontor regionalt hadde fungert veldig bra i Nord-Trøndelag, og hun støttet en videre utvidelse av ordningen.

Når et gjaldt LO-senteret i Namsos hadde det også utviklet seg fint og blitt litt av et lokalt kraftsenter.

Arne Tangen, NKF, kom inn på forslag 101, der han hadde et lokalt eksempel med Trondheim Trafikkselskap som skremte han. På grunn av en stivbeint organisasjonsstruktur var det umulig å sette makt bak kravet om at medlemmene får beholde lønn og rettigheter. Det er store forskjeller på de ulike tariffavtalene. Med ett håndgrep har arbeidsgiver satt hele arbeiderbevegelsen sjakk matt. Da må noe være galt.

Dagens organisering gir arbeidsgiver gratis betydelig utvidet styringsrett. Det forbundet som organiserer de ansatte har ikke forhandlingsrett, og LO oppfattes som å være med på denne utviklingen. Et konsernmodell kan gi lik lønn for likt arbeid. Alle som arbeider i kommunal virksomhet, uansett hvordan den er organisert, skal forholde seg til samme tariff. Det er dette som ligger bak NKFs forslag 101.

Colin Kane, Rogaland, hadde i egenskap av samorgleder i Dalane sagt seg villig til å ta kampen opp og hjelpe de organiserte i NKF mot privatisering. På den andre siden sto han som tillitsvalgt i en privat bedrift nær sagt daglig overfor effektivitetskrav, og møtte stadig arbeidsgivers krav om dette. Han oppfordret NKF til ikke å løpe fra effektiviseringskravet ved å gjemme seg bak LO. Men vi kan ikke ha det på samme måte som i England, der det er 3–4 ulike tariffier som gjelder på en og samme arbeidsplass.

Magnar A. Nilsen, Troms, tok fatt i forslag 101 fra NKF, og viste til eget forslag som var levert. I kommunal sektor foreligger ulike former for privatisering og konkurranseutsetting. Et viktig element for arbeidsgiver er å redusere lønn og rettigheter for de ansatte. Samme metodikk benyttes i privat sektor – f.eks. gjennom oppsplitting i egne virksomheter. Resultatet kan bli at det kan være ulike avtaler på samme arbeidsplass. Det er viktig å ivareta alle medlemmenes interesser på best mulig måte. Det sier seg selv at den interne striden forbundene imellom er uheldig. Samtidig er tilhørigheten til eget forbund viktig.

Onur Safah Johansen, NTOF, presenterte seg som innvandrers og representant for et lite forbund, Tolkeforbundet. som organiserer medlemmer som arbeider både i offentlig og privat sektor. De fleste medlemmene er innvandrere, unge og høyt utdannede. Det siste året hadde man startet en intens vervekampanje, men det var vanskelig å få organisert tolker. Det skyldes bl.a. at innvandrere ikke forstår hensikten med å organisere seg.

Hun viste til at for to år siden ble 70 tolker plutselig oppsagt i en

kommune, og de følte seg da dolket i ryggen av Kommuneforbundet. Tolkeforbundet vant da fram med hjelp av LO, men medlemmene hadde opplevd det som frustrerende at det var den såkalte kjøttvekta som skulle telle.

– Vi vil ikke bli slukt av NKF, sa hun. Vi har ikke råd til å la våre medlemmer forsvinne i den store mengden.

Trond Fredriksen, FF, tok for seg ungdomsarbeidet. Som ung tillitsvalgt kjente han situasjonen ute i arbeidet for å verve medlemmer blant elever og studenter.

Det var snakket om jakta på ungdommen, men hva kommer etter jakt? Slakting? Å være ung, vil si ha framtida foran seg, og ungdommen i dag er opptatt av de temaene som kongressen har som motto. Ungdommen er framtid og LO har ikke råd til å miste dem. Alle vil satse på ungdommen men det er snakk om prioritering. Han viste til forslagene 107, 108, 109 og 110, som understreker at ungdomsarbeidet må prioriteres. Ungdommen må ikke bli en salderingspost for LO. -Vi må satse på ungdommen for vår egen del.

Egil Mongstad, FF, viste til forslag 101 og forslagene fra Jens-Petter Jensen og Leif Sande. Han mente at hvis man tok tak i forslaget fra LO Industri ville det bety at kartellene kom på linje.

– I bygg har vi levd i en årrekke med kolleger i kommunen som jobber på dårligere vilkår, sa han og nevnte bl.a. vaktmesterarbeid i Oslo kommune som går ut på rein byggvirksomhet, til mye dårligere vilkår enn FFs medlemmer har. Det var mye å ta tak i for å få til et samarbeid og faglig utjevning. Da mente han at forslag 101 ikke viste veien å gå.

Arne Byrkjeflot, NKIF, merket seg at det var sagt mye om kredittkort og LO-sentre, men i innledningen hørte han ikke et ord om det som blir diskutert her, nemlig at det er arbeidsgiverne som bestemmer hvor medlemmene skal høre hjemme. Han kunne også vise til erfaringen med utskilling i Odda, der flere overenskomster kommer inn i bedriftene. Om vi ikke samarbeider, men splitter oss, vil dette bli brukt som våpen mot oss i framtida. Og hvilket alternativ har vi til forslag 101 for å løse disse problemene?

Byrkjeflot spurte til slutt om noen hadde noen alternativer til forslag 101. Han hadde ikke hørt noen.

Per Østvold, Sekretariatet, sa at Mari Sanden hadde avlagt ham et besøk i sitt innlegg, og dette måtte han få lov til å kommentere, Han ville vise til hva som hadde skjedd i Trondheim trafikksekskap. Her hadde selskapet tidligere vært medlem av KS, men gikk over til NHO. Slik hovedavtalen er

utformet for privat sektor, kom arbeidstakerne inn under transportarbeiderforbundets tariffavtale. Hvis man var uenig i dette prinsippet, så måtte jo NKF kreve en revisjon av denne hovedavtalen. Hvis forslag 101 hadde blitt vedtatt, ville vår transportavtale fortsatt være gjeldende, mens medlemmene ville blitt organisert i NKF. Jeg vet også at forbundet har nektet mange av sine medlemmer i Trondheim å melde seg inn i Transportarbeiderforbundet. Jeg synes dette er en uryddig holdning. Da ville situasjonen lett bli slik at begge forbundene ville miste medlemmer.

Evy Årdal, HRAF, sa at hun ville holde en kort appell. For det første gledet det henne at så mange unge kommer til LOs resepsjon og ønsker å bli medlemmer. Men spørsmålet er hva LO har å tilby studentene. Forsikringsordningen er kanskje ikke så veldig interessant for studentene. Dessuten er den dyr. Studentene burde bli direkte medlemmer i LO, ikke i et eller annet forbund.

Når det gjaldt ungdomssekretær-ordningen, sa hun at alle fylker burde ha en sekretær innen 1998. Dette vil også styrke rekrutteringen av ungdom til LO. Mens Nopef i dag er inne på Internett, surfer studentene i Hotell og Restaurant.

Wenche Kvan, Rogaland, tok ordet til forslag 103 som hun var imot. Hun ville ikke begrunne dette selv da det var tilstrekkelig belyst i debatten. Hun sa seg glad for de signaler hun hadde oppfattet fra Kommuneforbundet om at man kanskje ikke sto så steilt på forslaget.

Når det gjaldt servicekontorer for LO trodde hun at disse kunne være nyttige. Hun var imidlertid tilknyttet en stor samorganisasjon som hadde en ansatt på kontoret. I mindre samorganisasjoner på mindre steder vil det imidlertid være aktuelt å finne egne løsninger – i hvert fall på deltid.

Når det gjaldt forsøk med juridisk og økonomisk rådgivning, kunne hun fortelle at dette hadde hennes samorganisasjon kjørt over lengre tid – med gode resultater. Vi har henvendelser både fra medlemmer, små og store fagforeninger.

Brit Skretting, FLT, sa at hun hadde et endringsforslag til 102. Hun syntes sekretariatets forslag ivaretok viktige prinsipper. Hun viste til de gode erfaringer hun hadde med egne LO-utvalg for bedrifter og bransjer, særlig innenfor olje og luftfart. Et slikt samarbeid må baseres på gjensidig respekt for hverandres avtaler og forbund. Endringsforslaget hennes gikk på at avtalene måtte opprettholdes og det kunne man gjøre ved å stryke pkt. 3 i forslaget fra sekretariatet. Dette er nødvendig for å få til et godt lokalt samarbeid, sa Skretting.

– Det er ikke riktig som NKF tror at våre tariffavtaler blir rasert innen

det private. Tvertom har vi for mange arbeidstakere fått bedre lønnsforhold, bedre stipendieordninger mv. Vi må samarbeide LO-forbundene imellom, ikke arbeide slik at det blir en splittelse.

Bjørn I. Holm, NKF, sa at siden han kom til slutt kunne han kanskje tillate seg mer enn andre. Han nevnte situasjonen i Trondheim trafikksekselskap og sa at når bedriften ønsket å gå over til NHO-medlemskap, var det fordi det var dårligere tariffavtaler der i forhold til KS. Det var heller ikke riktig – slik man kunne få inntrykk av – at man i Kommuneforbundet ikke var interessert i å se på sin egen virksomhet. Det hadde man brukt masse ressurser på. Man hadde hatt et prosjekt som het» Nye roller – ja til endringer – nei til privatisering» bl.a.

Det ble stilt spørsmål om NKF ønsket en revisjon av Hovedavtalen for privat sektor, og det hadde man varslet krav om. Han trodde også at Jan Davidsen hadde fått det frem i sitt innlegg. Man ønsket ikke at man skulle kunne fravike sosiale rettigheter ved en overgang. Han registrerte imidlertid at det ikke boblet av entusiasme over forslag 101 i salen, og han ville håpe at redaksjonskomiteen kunne se godt på forslaget og se om man ikke kunne finne en god løsning.

– Husk at det kommer kongresser også etter dette. At vi skal ha gående en strid innad i LO, gir ingen glede, mente representanten.

Evy Boverud Pedersens oppsummering av debatten

Den nylig valgte 1. sekretæren i LO Evy Boverud Pedersen fikk ordet til en kort oppsummering av debatten. Hun sa innledningsvis at hun syntes det hadde vært en fin debatt. Hun var glad for engasjementet og tilbakemeldingene om de ulike prøveprosjektene som var gjennomført lokalt. Hun syntes det også var bra at mange av prosjektene hadde vært nyttige. Nå fikk man se hvordan man skulle prioritere prosjektene og ha økonomisk styring. Man burde ikke ha gående flere prosjekter enn det man kunne ha styring og kontroll med, sa Boverud Pedersen.

Hun kommenterte også de som hadde kommet inn på rekruttering av akademikere til LO og sa at det kom stadig flere av dem til LO. Det var imidlertid fortsatt slik at AF har 30.000 akademikere i sin organisasjon og er den mest representative organisasjonen for denne yrkesgruppen.

– Noen sier at det er så liten rekruttering fra akademikerne fordi vi legger for stor vekt på lavtlønnsprofilen, men dette tror jeg ikke er riktig. Faktisk er det slik at mange akademikere ikke oppfatter seg som særlig høytlønte, og disse tror at LO er den organisasjon som best tjener deres interesser. Vi øker da også gledelig nok medlemstallet hos denne gruppen.

Når det gjaldt fraværet av streikevåpnet m.v. henviste hun dette til temaet tariffpolitikk, som hun ikke hadde snakket så mye om i sin innledning.

Til forslagene 101 og 102 hadde hun ikke hatt noen føringer i sin innledning. Dette var helt bevisst fra hennes side. Hun hadde ikke ønsket å gi noen signaler. Hun ønsket at man først hadde hatt debatten om forslagene. Hun hadde merket seg nyansene i innleggene og redaksjonskomiteen kunne nå vurdere forslagene og debatten i sammenheng – uten føringer. Hun trodde at man i komiteen skulle kunne finne frem til en løsning, sa Buverud Pedersen som takket for oppmerksomheten.

FORSLAGENE SAK 5

Til voteringen forelå følgende forslag:

FORSLAG NR. : 5-1-1
REPRESENTANT NR. : 237 Turid Lilleheie
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Jeg ber om at komiteen går igjennom vedtekter og organisasjonsaker og påser at begrepet virksomhet likestilles med begrepet bedrift.

FORSLAG NR. : 5-2-1
REPRESENTANT NR. : 82 Olav Boye
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

Til sekretariatets innstilling:

Punkt 5, side 4.

Kongressen tar de positive erfaringene fra forsøk med kartell på fylkesnivå innenfor LO Stat til etterretning.

Kongressen påpeker viktigheten av et slagkraftig fellesorgan på fylkesplan og ber sekretariatet om å støtte opp om utvikling av LOs samarbeidsorgan til et større forum, f.eks. representantskap i LO-Buskerud, med mellom 100-200 representanter valgt etter modell av LO-kongressen.

FORSLAG NR. : 5-2-2
REPRESENTANT NR. : 88 Hanne-Lise Sørensen
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Sekretariatet får fullmakt fra kongressen til i samarbeid med de lokale samorganisasjoner, LOs distriktskontor, å se på behovet for ansettelse av en person til å drive sentrene på hel eller deltid.

Samorganisasjonen bør ha det overordna ansvaret.

Forslaget oversendes Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 5-2-3
REPRESENTANT NR. : 263 Mona Hagen
FORBUND/FYLKE : Østfold

LOs sekretariat skal ved omdisponering av midler eller på annen måte sørge for at det ytes økonomiske tilskudd til de samorganisasjoner som ønsker og kan legge forholdene til rette for å drive et LO servicesenter med ansatte.

FORSLAG NR. : 5-101-1
REPRESENTANT NR.: : 311 Jan Davidsen
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Tar opp forslag 101.

Faglig strategi mot privatisering.

FORSLAG NR. : 5-101-2
REPRESENTANT NR.: : 299 Magnar Nilsen
FORBUND/FYLKE : Troms

Forslaget er et alternativ hvis forslag nr 101-faller.

1. Kampen for å bevare og utvikle en sterk offentlig sektor og for å opprettholde og utvikle velferdsamfunnet, er en viktig oppgave for LO.

Arbeidet for å unngå privatisering er en prioritert oppgave som LO og forbundene må stå sammen om.

LO vil arbeide for at alle ansatte innen offentlig forvaltning og tjenesteproduksjon får likeverdige lønns- og arbeidsvilkår. Dette må gjelde uavhengig av om forvaltningen eller produksjonen blir utført av kommunale eller fylkeskommunale virksomheter eller av helt eller delvis kommunalt eid selskap.

LO har ansvar for utvikling av regler og avtaler for å sikre likeverdige lønns- og arbeidsvilkår for ansatte innen ulike typer virksomheter i kommunal sektor, det praktiske arbeid legges til LO-kommune og LO-service.

2. LOs sekretariat kan bestemme at bransjen er definert som offentlig sektor (helse, utdanning, kraftselskaper m.fl.), og gi forbundene/kartellene i offentlig sektor organisasjons- og avtaleretten til bransjen/området uavhengig av hvilken sektor virksomheten tilhører.
3. Dersom bransjen/fagområdet allerede er avtaleregulert i privat sektor, skal det arbeides for å opprette vertikal tariffavtale som ivaretar medlemmenes opparbeidede rettigheter, herunder pensjonsrettigheter og lønns- og arbeidsvilkår for øvrig.
4. I bransjeområder som finnes i flere sektorer, bør det opprettes samarbeidsorgan på tvers av sektorene som får i oppgave å koordinere saker av felles interesse og med sikte på å opprette tariffavtaler med flerpartsforhold.
Kartellene bør være de organer som naturlig tar dette ansvaret. I tilfeller hvor flere kartellområder er involvert, bør disse opprette et samarbeidsorgan. LO tar initiativ ovenfor NHO med sikte på at forbund som har medlemmer innen avtaleområdet blir part i tariffavtalen. Siktemålet må være å få til vertikale avtaler innenfor de områder/bransjer hvor disse organisasjoner har medlemmer.
5. De samme prinsipper og spørsmål om vertikale avtaler og flerpartsforhold kan også reises i forhold til KS for forbund innen privat sektor som allerede har medlemmer i offentlig sektor.
6. På grunnlag av disse prinsippene skal LO aktivt arbeide for å utvikle en avtalestruktur som ivaretar medlemmenes interesser på best mulig måte i forhold til de store endringer som skjer i arbeidslivet.
7. Oppstår det situasjoner utenfor disse prinsippene, må de behandles av LO's organer på vanlig måte.

FORSLAG NR. : 5-102-1
REPRESENTANT NR.: : 2 Arild Arnås
FORBUND/FYLKE : Forbundet for Ledelse og Teknikk

Til Sekretariatets forslag i 6 punkter.

Forslag til endring:

Punkt 1 ny tekst: Ved overgang fra offentlig til privat virksomhet, der virksomheten konkurrerer på det åpne markedet, følges samme organisasjons og avtaleprinsipper som for statlig eide industribedrifter i dag.

Punkt 2, følgende endring:

«Dersom bransjen/fagområde er avtaleregulert i privat sektor overføres organisasjonsretten til de forbund.....». I slike tilfeller følges Hovedavtalens regler om overgang til ny tariffavtale på grunn av endrede forhold, jfr. HA. LO/NHO § 3-8. Resten strykes.

Punkt 3 strykes

Punkt 4 blir nytt punkt 3.

Punkt 5 blir nytt punkt 4 med følgende endringer:

2) KS, resten strykes

3) privat sektor, herunder offentlig eiet organisert og uorganisert virksomhet innenfor privat sektor.

Punkt 6 blir nytt punkt 5.

FORSLAGET BLIR DA SOM FØLGER:

Følgende prinsipper må derfor legges til grunn i situasjoner hvor offentlig eide virksomheter blir medlem av en arbeidsgiverorganisasjon i privat sektor hvor LO er avtalepart:

1. Ved overgang fra offentlig til privat virksomhet, der virksomheten konkurrerer på det åpne markedet, følges samme organisasjons og avtaleprinsipper som for statlig eide industribedrifter i dag.
2. Dersom bransjen/fagområdet allerede er avtaleregulert i privat sektor overføres organisasjonsretten til de forbund i privat sektor som har avtaleretten. I slike tilfeller følges Hovedavtalens regler om overgang til ny tariffavtale på grunn av endrede forhold, jfr. HA. LO/NHO § 3-8.
3. I bransjeområder som finnes i flere sektorer kan det opprettes et samarbeidsorgan på tvers av sektorene med oppgaven å koordinere saker av felles interesse. LO kan delta i slike organ dersom de opprettes på tvers av LO-kartellene.
4. En konsekvens av overnevnte prinsipper gir følgende sektoroppdeling:
  - 1) Staten/NAVO
  - 2) KS
  - 3) Privat sektor, herunder offentlig eiet organisert og uorganisert virksomhet innenfor privat sektor.
5. Oppstår det situasjoner utenfor disse prinsippene må de behandles av LOs organer på vanlig måte.

Begrunnelse:

Forslaget tar sikte på å videreføre eksisterende vedtak om hvordan statlig eide selskaper skal organiseres. Dette framkommer også i LOs begrunnelse for forslaget i fjerde avsnitt, siste setning.

LO sier også i femte avsnitt, at utfordringene må møtes innenfor «de avtaler og regler som gjelder innenfor de tre sektorene stat, kommune og privat. Fagbevegelsens prinsipper på dette området må være klare slik at det ikke oppstår unødig uklarhet når ulike situasjoner oppstår. Uklarheter og mangel på besluttsomhet i situasjoner hvor organisasjons- og avtaleforhold skal bestemmes fører til misnøye og tap av medlemmer.»

Den beste måten å tilfredstille dette behov på, er å følge de prinsipper som er fulgt fram til nå. Disse er innarbeidet og fungerer bra både for forbundet og forbundets medlemmer.

Prinsippet om at organisasjonsansvaret skal overføres til forbund innen privat sektor, ble også lagt til grunn ved organisering av Arbeidsmarkedsbedriftene. Kommuneforbundet skal organisere i de bedrifter, dersom arbeidsgiveren står tilsluttet KS.

Når det gjelder overgangen fra ett tariffområde til et annet, trenger vi ingen nye regler. Reglene for dette finnes allerede i Hovedavtalen mellom LO og NHO. Dette er regler som er gjennomtenkte og rettslig aksepterte. Det vil bare føre til unødvendige problemer, dersom vi skal ha ett sett av regler som gjelder mellom partene i arbeidslivet, og ett sett som gjelder internt i LO.

Å samarbeide om felles problemer, har mye positivt for seg. Dette har vi gode erfaringer med både innenfor en bedrift i LO-utvalg, og på tvers av forbund og sektorer i Oljekartellet og Luftfartskartellet. Erfaringene ved samarbeide i forbindelse med større utbygginger tilsier også at et slikt samarbeide er tjenlig og nødvendig. Det positive i et samarbeide er også, at hvert forbund likevel bevarer sin egenart og selvstendighet, samtidig som en i fellesskap styrker hverandres posisjon.

FORSLAG NR. : 5-102-2
REPRESENTANT NR.: : 214 Leif Sande
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Forhindre at overenskomster som har vært gjeldende for et arbeid søkes erstattet med overenskomster som gir lønns- og arbeidsvilkår som ligger lavere. Dette innebærer bl.a. at når arbeid som normalt har vært utført av oppdragsgivers egne ansatte settes ut på anbud eller utføres av innleid personell, så skal ikke dette kunne utføres til lønns- og arbeidsvilkår som ligger under de vilkår som ville vært lagt til grunn dersom arbeidet ble utført av oppdragsgiver ved hjelp av egne ansatte når disse er, eller kunne vært omfattet av tariffavtale hvor LO er part og denne dekker samme type arbeid.

FORSLAG NR. : 5-111-1
REPRESENTANT NR.: : 278 Åse Nygård Agledal
FORBUND/FYLKE : Vestfold

Ansettelsesprosessen fremskyndes slik at alle fylkene får sin egen ungdomssekretær innen 1.7.98.

FORSLAG NR. : 5-111-2
REPRESENTANT NR.: : 51 Roald Stykket
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Endres:

Sekretariatet gis fullmakt til å trappe opp ungdomssekretærordningen innenfor budsjett-rammene, slik at alle fylker har egen ungdomssekretær innen LO fyller 100 år.

FORSLAG NR. : 5-111-3
REPRESENTANT NR.: : 43 Trond Fredriksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Hedmark

Sekretariatet pålegges å trappe opp ungdomssekretærordningen slik at alle fylker har egen ungdomssekretær i løpet av 1998.

FORSLAG NR. : 5-117-1
REPRESENTANT NR.: : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

«LO skal i perioden legge til rette for et helhetlig elev- og studentmedlemskap i LO. Medlemskapet i LO og organiseringen av dette må være slik at det er naturlig for elever, studenter og langtidsutdannede å melde seg inn i LO».

VOTERINGEN

Dirigenten takket Buverud Pedersen for oppsummeringen og gikk så over til votering over de enkelte forslagene. Hun gjorde oppmerksom på at man skulle behandle sak 5, del 1 og 2.

Turid Lilleheies forslag ble vedtatt oversendt redaksjonskomiteen. Det samme ble tilleggsforslaget fra Olav Boye (tillegg til pkt. 5), forslaget fra Hanne-Lise Sørensen og forslaget fra Mona Hagen.

Forslag 101, sekretariatets innstilling 102, samt de fremsatte endringsforslagene fra Magnar Nilsen, Arild Arnås og Leif Sande ble også enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen.

Forslag 103 ble satt opp mot sekretariatets innstilling 104. Sekretariatets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 105 og sekretariatets innstilling nr. 106. Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 107, 108, 109 og 110, pluss forslagene fra Åse Nygård Agle-dal, Roald Stykket, og Trond Fredriksen – og sekretariates innstilling 111.

Dirigenten foreslo at forslagene ble oversendt redaksjonskomiteen. Det ble enstemmig vedtatt.

Forslag 112 og sekretariatets innstilling 113.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslagene 114, 115 og sekretariatets innstilling 116.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 117, Georg Smefjells endringsforslag og sekretariatets innstilling 118.

Dirigenten foreslo disse oversendt redaksjonskomiteen. Det ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 119 og 120 og sekretariatets innstilling 121.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 122 og sekretariatets innstilling 123.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslagene 124, 125, 126 og sekretariatets innstilling 127.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 128 og sekretariatets innstilling 129.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 130 og sekretariatets innstilling 131.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Dermed var dette punktet ferdigbehandlet .

Dirigenten takket for utmerket samarbeid med salen. Hun foreslo lunsjpausen kuttet til 1 time og det ble godtatt.

Møtet hevet kl.13.15.

Ettermiddagsmøtet onsdag

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 14. 20 med Lars A. Myhre som dirigent.

Han refererte først et par permisjonssøknader før han gikk over til å behandle sak 6 – vedtektene. Resten av debatten om handlingsprogrammet skulle tas etter at man hadde behandlet vedtektene. Han håpet at det ikke ville drøye seg langt utover kvelden før debatten var avsluttet.

SAK 6 VEDTEKTENE

Evy Buverud Pedersens innledning:

Dirigent, kjære kongressdeltakere

I

Jeg henviser til dokument nr. 6 som dere har fått utdelt.

Innkommne forslag til LOs vedtekter har nr. 201–237, side 3–11, forslagene til Samorgvedtektene har nr. 238–241, finnes på s. 12-16

forslag til retningslinjene for LOs samarbeidsorgan i fylkene har nr. 242-245, finnes på s. 16-17.

På sidene 21–43 finner dere et paralleloppsett over LOs vedtekter slik de lyder i dag, (venstre spalte) og slik de vil lyde dersom Sekretariatets innstilling følges (høyre spalte). Endringene er merket med kursiv. Dette er ment som en hjelp for representantene ved gjennomgangen av forslagene.

Et par trykkfeil – rettelser i eget oppsett som dere har fått utdelt.

II

Sekretariatet oppnevnte 11.09.96 en komité til å forberede behandlingen av vedtektene. Komiteens sammensetning står på s. 1 i dokumentet, og var;

Svein-Erik Oxholm, leder

Evy Buverud Pedersen

Kjell Bjørndalen

Karin Torp

Olav Støylen

Hildegunn Brune

Gunhild Johansen

Jan Werner Hansen

Bjørn Kolby, sekretær

Organisasjonsprosjektets leder, Knut Bodding, har tiltrådt komiteen.

Komiteén fikk i oppdrag å gjennomgå vedtektene for nødvendige revisjoner og å behandle innkomne forslag.

Komiteéns innstilling ble behandlet i Sekretariatet 3. februar. Sekreta-

riatets innstillinger til Kongressen bygger på vedtektskomitèens forslag og innstillinger. Det er således Sekretariatets innstillinger jeg redegjør for her. Sekretariatets innstillinger er enstemmige, unntatt på ett punkt som jeg kommer tilbake til.

Jeg skal i det følgende gå igjennom noen av forslagene. For de forslag jeg ikke berører – viser jeg til heftet og motivasjonene der.

III

Til formålsparagrafen

Jeg viser her til forslag 205, se sammenstillingen på side 25 og 26.

Sekretariatet foreslår at LOs formålsparagraf gis en forenklet form. Siktet målet er å få et mer naturlig skille mellom vedtekter og handlingsprogram. Jeg viser her også til forslaget til ny struktur på handlingsprogrammet. Forslagene 201–203 er derfor vurdert i samband med vedtektenes § 5 nr. 2 og § 9 nr. 5.

IV

Om konsekvensene av kartelldannelsen.

Kartellene er forbundenens organer og med egne vedtekter. Når det gjelder konsekvensene for LOs

vedtekter nevner jeg forslagene fra Sekretariatet.

Nr. 206 (til § 2), og 212, 214 (§ 8 pkt. 8), 226 (§ 13) og 227 (§ 14).

Forslagene tar sikte på å gi de nødvendige avklaringer som følger av kartelldannelsen og skulle være kurante.

V

Om likestilling og representasjon

Her viser jeg til forslagene, 201, 202 og 203 og Sekretariatets innstilling 204.

Jeg viser videre til forslagene 210 og Sekretariatets innstilling 211.

Derest viser jeg til forslag 219 og endelig til Sekretariatets innstilling 220.

a) Når det gjelder forslag reist i forhold til LOs formålsparagraf henviser jeg til det jeg har sagt om formålsparagrafen.

Følgen av dette er da at realiteten i forslagene 201, 202 og 203 vurderes i forhold til vedtektenes § 5 og § 9, jfr. også Handlingsprogrammet m.h.t. likestilling.

b) Forslag 210 til § 5 innebærer å vedtektsfeste kjønnkvotering i LOs valgte ledelse. 3 av Sekretariatets medlemmer tiltrådte forslaget. Et tilsvarende forslag ble reist i 1993, men oppnådde ikke flertall.

Sekretariatet så forslaget i sammenheng ned § 9, hvor vi foreslår en sterkere bestemmelse. Når det gjelder § 5, konstaterte flertallet i Sekretariatet at kongressen selv har løst saken gjennom de valg som er foretatt. Sekretariatet var overbevist om at LOs kongress ikke behøver å pålegge seg selv vedtektsbestemmelser for å sikre kvinnene likeverdig representasjon ved valgene til LOs ledelse. Valgene tirsdag bekrefter vel det. Kvinneandelen i LOs ledelse blir neste kongressperiode 62,5 %. Kvoteringsregler er et middel, ikke et mål. Vi har nådd vårt mål uten vedtektsregler. Det kan vi være stolte av.

Valg av representanter til Kongress og Representantskap skjer i henhold til fastsatte regler. Med de hensyn som ligger bak representasjonsretten og forbundenes ulike medlemsgrunnlag kan det ikke tilrås å innføre kvoteringsregler. Jeg nevner at det møter 121 kvinner av de 300 valgte, eller 40,33 %. Det er ny rekord. Den vil holde helt til neste Kongress.

Sekretariatet velges av Kongressen. Det er en forutsetning for Sekretariatets funksjonsdyktighet at det sammensettes av forbundenes ledere. Det kan derfor ikke tilrås å endre på dette.

På disse 2 punkter er det ingen uenighet i Sekretariatet.

Jeg viser så til forslag 220 som gjelder Sekretariatets egen oppnevning til faste styrer, råd og utvalg, jfr. § 9 nr. 5. Også dette forslag er enstemmig. Den foreslåtte formulering er klart sterkere enn någjeldende ordlyd.

Jeg vil ellers si at Sekretariatet lojalt har fulgt opp vedtektenes § 9 ved oppnevnelser, og har iverksatt en rekke tiltak, bl.a. gjennom særskilte handlingsplaner for likestilling. Jeg viser også til ordlyden i utkastet til handlingsprogram angående likestilling.

VI

Det foreligger også noen forslag angående regnskaps- og revisjonsordningen og om stønadsregler og kampfond. Disse skulle ikke være kontroversielle. Jeg viser til Sekretariatets enstemmige innstillinger.

VII

Det foreligger enkelte forslag angående Sekretariatets myndighet i forhold til ansatte i LO, bl.a. at LOs distriktssekretærer likebehandles med andre, uten at det reelt sett endrer deres status. Forslaget er begrunnet ut fra praktiske motiver.

VIII

Så noen ord om vedtektene for de faglige samorganisasjonene, og forslaget til § 19 i LOs vedtekter.

Under dagsorden punkt 5, om LOs organisasjonsprosjekt, redegjorde jeg tidligere i dag – om hvorfor det ikke ble satt i gang noe forsøk med LO-avdelinger.

Dette betyr at LOs lokalorganisasjoner fortsatt vil være De faglige samorganisasjonene.

Sekretariatets vedtektskomite tok derfor initiativ til en grundig gjennomgang av Samorgvedtektene, noe som ikke er gjort så lenge organisasjonsdebatten har pågått.

Gjennom LOs organisasjonsprosjekt har vi bevisst brukt LO navnet i flere sammenhenger.

Vi fikk flere forespørslers fra samorganisasjoner om det var greit at de kunne bruke LO navnet og LO logoen i ulike sammenhenger. Det gjaldt i forbindelse med LO-sentre og trykksaker som skulle markedsføre den lokale fagbevegelsen.

Begrunnelsen var selvsagt at LO navnet er godt forankret i folks bevissthet.

Vi må nok erkjenne, at selv om Samorgnavnet har en lang tradisjon, så er det mange – selv innenfor våre egne rekker – som ikke er helt klar over hva Samorg egentlig er.

De erfaringene vi har så langt viser – uten unntak – at det å bruke LO navnet, både på det lokale organisasjonsleddet, LO-sentret og i profileringen av den lokale fagbevegelsen, har en positiv effekt.

Sekretariatet foreslår derfor en navndring i LOs vedtekter § 19, slik at navnet «De Faglige Samorganisasjoner» erstattes med – at vi bruker LO i tilknytning til stedsnavnet. For eksempel LO i Namsos.

Nye vedtekter for Samorganisasjonene

Forslaget til nye Samorgvedtekter, innebærer som sagt en større revisjon av disse vedtektene.

Forslagene til endringer er begrunnet i Kongressheftet på sidene 12 til 16, og forslaget til de nye vedtektene er gjengitt i sin helhet på sidene 49 til 51.

Jeg vil understreke at vi foreløpig har valgt ikke å innarbeide navndringen som foreslås i de nye vedtektene.

Er kongressen enig i endringen, vil det selvfølgelig bli gjort.

Forslaget til nye vedtekter må ses i sammenheng med de øvrige tiltak som ble lagt frem tidligere i dag i forbindelse med LOs organisasjonsprosjekt.

Som det fremkommer av Sekretariatets forslag nr. 241, er målsettingen med forslaget:

- Å styrke Samorganisasjonene
- Å øke eierforholdet for fagforeningene til Samorganisasjonene
- Å samordne styringssystemet og struktur med LOs vedtekter.

De fleste forslag må kunne betraktes som redaksjonelle endringer, men

det er også foreslått viktige realitetsendringer.

Strukturen og rekkefølgen på paragrafene er endret slik at de blir mer i samsvar med LOs og forbundenes vedtekter.

Språkendringer og forenklinger regner jeg med det ikke er nødvendig å kommentere.

Men jeg ønsker å knytte noen kommentarer til de viktigste realitetsendringene, som et supplement til de begrunnelsene som fremkommer i kongressheftet.

Den viktigste endringen er forslaget i § 4 om at Samorganisasjonens organer skal bestå av fagforeningenes styremedlemmer. Når det gjelder § 6 styret foreslås det - at styret skal velges blant ledere og nestledere i de tilsluttede fagforeningene.

La meg med en gang understreke overfor kongressen at det selvfølgelig er mange tillitsvalgte rundt om i Samorganisasjonene i dag, – som ikke har den tilknytningen til egen fagforening som det nå foreslås, – men som gjør en utmerket jobb.

Dette forslaget er ikke ment som en mistillit til dem. Forslaget har en viktig prinsipiell side – nemlig å styrke fagforeningenes tilhørighet og eierforhold til Samorganisasjonene. - Med andre ord å gjøre noe aktivt i forhold til den reelle situasjonen rundt om i svært mange Samorganisasjoner.

I dagens vedtekter så står det helt klart i § 1, at Samorganisasjonen er bindeleddet mellom fagforeningene i vedkommende by eller distrikt.

Intensjonen med Samorganisasjonene er klar, de skal være fagforeningenes felles organ.

Vi har i dag dessverre alt for mange eksempler på at fagforeninger nedprioriterer verv i Samorganisasjonen, for etterpå å beklage seg over at Samorganisasjonen ikke fungerer – noe som igjen fører til at Samorganisasjonen blir enda mindre attraktiv.

Det må være slik at alle fagforeningene har et ansvar for at Samorganisasjonen fungerer etter hensikten, og at den ikke drives uten forankring i stedets fagforeninger.

Ønsker vi å gjøre noe med det, må vi også være villig til å ta de organisatoriske grep som er nødvendig.

Hensikten med Sekretariatets forslag er å reise denne debatten, samt komme med forslag til løsninger.

Noen vil sikker hevde at det å begrense valgbarheten til Samorgs organer til våre øverste faglige tillitsvalgte lokalt, er å innsnevre demokratiet.

Men det er det ikke.

For den beste måten å ivareta at Samorganisasjonen skal være bindeleddet mellom fagforeningene, er nettopp at de som sitter i fagforeningenes styrer også tar et ansvar for Samorganisasjonen.

Jeg gjentar at hensikten med forslaget er å styrke Samorganisasjonene,

og jeg understreker igjen – at det er mange tillitsvalgte som i dag gjør en solid jobb i Samorganisasjonene, men det er dessverre likevel alt for mange Samorganisasjoner som ikke fungerer tilfredsstillende.

En annen realitetsendring som jeg vil kommentere, gjelder også §4 om årsmøte.

Det foreslås at årsmøtet skal sammensettes etter størrelsen på fagforeningene, og alle fagforeningene skal ha minst en representant.

Det foreslås også en nedre og øvre grense på det samlede antall representanter, men likevel slik at det kan fravikes i særlige tilfeller etter godkjenning av Sekretariatet. Det vil nok være nødvendig for de større byene.

Når det gjelder § 5 om Representantskapet, har vi her gått bort fra felles fagforeningsstyremøter til et rent Representantskap.

I § 9 om kontingent, fastsettes det en minimumskontingent på kr 0.30 og maksimumskontingenten kr 1,- pr. medlem pr. uke.

Halvtbetalende kontingentsatser sløyfes, fordi dette er svært vanskelig å praktisere.

I § 12 om distriksforeninger, storavdelinger og landsdekkende avdelinger, understrekes det at forbund som har organisert seg på denne måten på tvers av Samorgrensene, skal tilmelde medlemmene til det Samorgdistriktet der de har sin arbeidsplass, samt svare kontingent til den Samorganisasjonen.

Som nevnt er det dessverre to skrivefeil i forslaget til de nye Samorgvedtektene.

Viser til side 50 og 51 i kongressheftet.

I § 6 om styret, (side 15) skal det i annet avsnitt stå « Styret skal velges blant ledere og nestledere»....., og ikke av – som kan bety noe annet.

I § 9 om kontingent, (side 15) er det falt ut at kontingentsatsene gjelder pr. uke.

Pr. uke må føyes til i andre setning.

IX

Jeg tar med dette opp Sekretariatets forslag nr. 204, 205, 206, 207, 209, 211, 212, 213, 214, 216, 218, 220, 221, 222, 225, 226, 227, 229, 231, 234, 235, 236, 237.

Jeg tar videre opp Sekretariatets forslag nr. 241 og 232 i tilknytning til vedtektene for samorganisasjonene, og forslagene 243 og 245 om retningslinjene for LOs samarbeidsorganer i fylkene.

Takk for oppmerksomheten.

DEBATTEN

Dirigenten mente dette var klar tale om et til dels komplisert tema. Det hadde foreløpig tegnet seg 16 talere, og dirigenten sa strek ville bli satt under

første taler. Dermed ble ordet gitt til Jan Werner Hansen.

Jan Werner Hansen, sekretariatet, gledet seg over det utmerkede resultatet når det gjaldt valg av LOs nye ledelse – men innså at hans egen situasjon ville vært atskillig lettere om valget først hadde skjedd i morgen. Dermed skjønte alle i salen at han tilhørte mindretallet i sekretariatet som sto for forslag 210 om kjønnskvotering, ment som et forslag for likestilling og for å sikre kvinnene i LO rettvís representasjon. Nå førte valget som kjent til at LO sin ledelse nå består av 62,5 prosent kvinner og 37,5 prosent menn. Med et sånt resultat kunne en kanskje vente at forslaget om kvotering ville bli trukket. Men han valgte å opprettholde det som et signal til nye generasjoner, og også som en sikring mot å tenke i feil baner om valgkabalene skulle bli vanskelig i framtida.

Dirigenten refererte de nytegnede på talerlisten som nå hadde totalt 22 navn. På den bakgrunn foreslo dirigenten fem minutters taletid. Salen krevde imidlertid tre minutter og det ble vedtatt.

Roy Andersen, Telemark, mente at forslaget til nye vedtekter for samorganisasjonen ikke hadde tatt opp i seg den daglige praksis og samorganisasjonenes mønster lokalt. Dette gjaldt særlig forslaget angående representantskapet. Representantskapet er høyeste myndighet gjennom driftsåret, og det er da dette som bør samles til årsmøte. Han mente det burde settes sammen av personer som var medlemmer av, eller hadde nær tilknytning til fagforeningens styre, men var skeptisk til å innføre en binding der. Det burde åpnes også for andre personer. Spesielt måtte det ikke være pålegg om hvem som skal sitte i representantskapet. Heller ikke for hvem som skal sitte i styret bør det være slik binding. Det er vanskelig ofte å få noen til å stille som leder og nestleder i styret, for det dreier seg gjerne om personer som allerede har mange verv.

Han satte derfor fram et endringsforslag.

Dirigenten refererte en permisjonssøknad som ble innvilget.

Asbjørn Følgesvold, FF, viste til vedtektsforslaget angående styre og årsmøte i samorg. Han trodde nok at sekretariatet hadde velmente intensjoner bak sitt forslag, men han trodde at hvis ledere eller nestledere i fagforeningene hadde ønsket det, hadde de allerede sitter i samorg-styrene. Saken var at disse lederne var så opptatt med mange andre oppgaver at de hadde mer enn nok. Dessuten vil vedtektsendringen utelukke en rekke dyktige tillitsvalgte som av en eller annen grunn ikke er i styrene i fagforeningene.

Når det gjaldt begrensning av antall medlemmer i representantskapet, syntes han dette også var vanskelig – særlig i store samorganisasjoner som den i Stavanger. En begrensning av representasjonen og de andre kriteriene ville være vanskelige. Avdelinger ville være uten representasjon. Man kunne søke om dispensasjon, ble det sagt, men hva var da vitsen med begrensningen. Hvis vedtektsforslaget ble vedtatt, ville styret i Stavanger samorg. bare ha igjen 2 medlemmer, sa Følgesvold. Han viste til sitt fremsatte forslag.

Dirigenten refererte navn på alle som hadde fremsatt forslag og spurte etterpå om noen var utelatt. Det var det ikke. I alt var det fremsatt 22 forslag.

Wenche Kvan, Rogaland, tok fatt i forslaget til nye vedtekter for samorganisasjonene, som har som mål å styre samorganisasjonene og samordne med LO sin øvrige vedtekter. Hun mente de tvert om vil føre til økt sentralisering, og at de enkelte medlemmer vil føle enda større avstand til Samorg. I paragraf 1 står det at det er de enkelte fagforeninger som eier Samorg, og det er selvsagt riktig, men også det enkelte medlem av foreningene eier Samorg. Om punkt 4, begrense årsmøtet til minimum 20, maks 90 medlemmer sa hun at det vil være ødeleggende for de mindre samorganisasjonene, og også en ulempe for de store. Sekretariatet sier at mange Samorg fungerer dårlig. Hvorfor ikke de da se på de som fungerer bra og hvordan de er sammensatt. At årsmøtet skal bestå av styrerepresentanter for foreningene setter en sperre for andre aktive medlemmer, og at styret skal bestå av leder/nestleder så hun på som direkte urimelig. Hun refererte sitt eget forslag.

Grethe Strømsnes, Nordland, var skeptisk til begrensningen som var lagt inn i § 6. Hun var enig i at det var viktig å styrke forbindelsen mellom foreningene og samorg, men de tillitsvalgte i foreningene har mye å gjøre fra før.

Hun var ellers mest opptatt av de små foreningene. Hva slags muligheter har de til å være med og påvirke? Og hva slags rolle skal de ha som det er anledning til å velge etter §12 siste ledd. Hun mente formuleringen burde være «bør» sammensettes av ledere ..., ikke «skal». Hun var også interessert i å vite hvordan man skulle takle en situasjon der en tillitsvalgt går mens han sitter i samorg-styret.

Hennes erfaring var ellers at samorganisasjonen var lite kjent i lokalsamfunnet og hun mente samorg. burde komme sterkere inn i skolerings-sammenheng.

Dirigenten refererte en permisjonssøknad som ble innvilget, før han ha ordet til neste taler.

Trond Helland, NKF, tok opp det han kalte en gjennomgangsmelodi i kongressen – likestilling. Forslag 210 var allerde fremmet og hadde støtte fra NKF. Kongressen var kommet et stykke på vei i og med valgene, men vedtektene gjelder ikke bare sekretariatet. Det som kommer fra LO-kongressen har stor signaleffekt. – Vi bør våge å skrive ned i vedtektene det vi mener og ikke gå ut av dette 100-året uten å ha nedfelt likestilling skriftlig.

Han ba kongressen huske det og stemme for forslag 210.

Wenche Bjørnebekk, FO, sa at noe av det beste Arbeiderpartiet hadde gjort for å fremme likestilling var at landsmøtet i 1988 innføre kjønnskvotering. Hun mente debatten på siste kongress hadde ført til at vi nå har fått så mange dyktige kvinner i ledelsen. Kvotering gjelder begge kjønn, gjorde hun oppmerksom på, men hun ville konsentrere seg om kvinnene, med forslag til § 5 og §10. Kvinners deltakelse er nødvendig både for politikktutviklingen og organisasjonskulturen.

Mange sier at personer skal velges ut fra kvalifikasjoner og ikke kjønn, og det hadde hun stor forståelse for, men i praksis gjelder det som en kvalifikasjon i seg selv å være mann. – Selv i FO, der vi har 80 prosent kvinner i medlemsmassen opplever vi at vi må bruke kvoteringsregelen vår. Kjønnskvotering alene vil aldri være tilstrekkelig til å få kvinner fram i fagbevegelsen, men virker først og fremst skjerpene på framdriften av likestilling, sa hun.

Hun viste til representasjonen av kvinner og menn i LOs ulike utvalg og konkluderte med at det fortsatt var behov for kvotering av kvinner til tillitsverv i LO: Hun sa at stort sett var lite kvinner i de faste utvalgene – med unntak av likestillingsutvalget hvor det sitter 1 mann og 11 kvinner.

Dette tydeliggjør at det er nødvendig å ha med kvoteringsregel i vedtektene

Solveig Holm, FF, stusset over de endringsforslagene som var kommet til sekretariatets innstilling. Hun mente at målet om økt kvinnerepresentasjon i LO var nådd. Forslagene var å sammenligne med å slå inn åpne dører. Samtidig oser de av mistillit til kvinnene i fagbevegelsen. De historiske erfaringene viser at kvinnene i fagbevegelsen ikke har hatt problemer med å markere seg, hverken i sentrale eller andre verv i LO. Kvotering er derfor helt unødvendig.

Et annet moment mente hun det var at det ville gripe inn i det enkelte forbunds frihet til å velge sine representanter til sine egne styrende organer. I FF er kvinnes andel av medlemsstokken 13%, og det vil være helt

urimelig om vi skulle være representert med 40% av de styrende organe-
ne. Vi ville fått store problemer med å fylle vervene. Den representasjonen
vi har i dag representerer omtrent den kvinneandelen vi har i forbundet
totalt sett.

Mange hadde sagt at det var bra for kvinnene at Arbeiderpartiet hadde
kvoteringsregler. Hun hadde imidlertid den erfaring at kvoteringen førte til
at mange kvinner ble neddyngnet i verv som de var ute av stand til å skjøtte,
og dette ga derfor negative utslag, sa Holm som støttet forslagene 211 og
220.

Dag Langer Andersen, NEKF, er opptatt av streikestøtten fra LO til for-
bundene, og henviste til elektrikerstreiken i fjor. Et stykke ut i streiken
begynte NHO å synliggjøre seg ganske kraftig bl a i pressa, om hvor langt
deres medlemmer kunne gå. Det var mye mindre av dette fra LO sin side.
Dette la medlemmene klart merke til. De mener de er medlemmer i en
organisasjon med store politiske og økonomiske ressurser. Det var ganske
vanskelig å ha NHO som motstander i et forbundsvist oppgjør. Det ble også
en del støy innad i NEKF etterpå, der medlemmene mente at vi ble presset
av egen økonomi og manglende støtte. Det var riktignok mange som støttet,
men LO var ikke synlig på det tidspunktet. Han viste til forslag han hadde
satt fram om disse forholdene, men som var kontant avvist av dirigentene,
sikkert riktig nok. Han mente likevel at saken bør sees på, og sa at vi får
oversende forslaget til sekretariatet.

Nelly Larsen, Akershus, sa at tverrfaglige løsninger ofte kreves, og at det
er stor nytte i samarbeid med fagforeningskamerater i andre foreninger og
forbund. Samorg er derfor et viktig organ, og hun var glad for den sterkere
forpliktelse som lå i forslaget til nye vedtekter fra sekretariatet. Men for-
slaget om at bare ledere eller nestledere i de lokale foreningene kan sitte i
styret virker mot sin hensikt. I Akershus vil det et føre til at to personer må
fly rundt i 6-7 Samorg'er i fylket. De vil i så fall bli fullstendig utbrent,
mens mange aktive faglige tillitsvalgt vil bli utelukket. Hun refererte for-
slag fra LO Akershus.

Roger Andersen, NGF, holdt følgende innlegg:
Dagsorden punkt. 6.9 – Forslag nr. 215 – fra Norsk Olje- og Petrokjemisk
Fagforbund.

«Dersom medlem, varamedlem eller observatør i LOs sekretariat har
forfall, gis forbundet anledning til møte med en fast oppnevnt erstatter som
har tale og forslagsrett.»

Jeg vil støtte forslaget med følgende begrunnelse:

Sekretariatet er satt sammen slik at alle forbund er representert, enten som medlem, varamedlem eller observatør.

De som møter i sekretariatet er som hovedregel forbundslederne og som kjent er dette tilitsvalgte som er mye opptatt og som derfor også har gyldig grunn for å ikke kunne møte. Det må være viktig for LO at de spørsmål som drøftes i sekretariatets møter kan drøftes med brei representasjon fra forbundene, og at flest mulig forbund kan være med å påvirke sekretariatets behandlinger. I organer som er bygget opp som sekretariat, dvs. praksis med minst en representant for hvert forbund, er det vanlig/ønskelig med erstatte dersom den som møter fast har gyldig fravær. Slik jeg ser forslaget er det forankret i ønsket om å sikre forbundenes demokratiske innflytelse i LOs øverste organer.

Jeg oppfordrer kongressdelegatene om å stemme ja til forslag nr. 215.

Rutt Siri Kregnes, DNP, sa at kongressen har vist at det virkelig menes alvor med å få kvinner inn i LO sin ledelse, men hun ville likevel støtte Jan Werner Hansens forslag 210 om kjønnskvoltering. Flere hoder tenker bedre enn ett, og kjønnskvoltering vil sikre et bedre mangfold. Kvinner tenker annerledes enn menn, legger vekt på andre verdier og kan tilføre andre handlingssett. Forutsetningen er selvsagt at de ikke må innrette seg etter menn, men får lov til å være seg selv.

Frøydis Gaare, Sør-Trøndelag, viste til forslaget fra sekretariatet angående paragraf 6 i nye vedtekter for Samorg, og at bare ledere og nestledere i foreningene kan velges til styret. Dette vil bli vanskeliggjøre den nødvendige satsning på ungdom

Lars Johnsen, NTF, støttet forslaget om kjønnskvoltering. Han satte så fram et forslag om nytt punkt til § 1 – Formål, som gjaldt arbeide for en sterk offentlig sektor. På bakgrunn av formiddagens debatt trodde han ikke det trengtes ytterligere begrunnelse.

Michael J. Tung, Hordaland, mente det lå mye bra i sekretariatets forslag 241. Han var enig i mye men ikke i forslaget om styresammensetning. Sekretariatets forslag ville legge mange samorganisasjoner døde omkring i landet. Døgnet har 24 timer også for de tillitsvalgte. Han forsto nødvendigheten av ansvarsgjøring av samorganisasjonene, men det var avhengig av at de som ble valgt inn i styret hadde tid til å gjøre jobben.

Han la fram et kompromissforslag, og foreslo også en redaksjonell endring. *Tore Tømmerdal*, FF, sa at det var mange som hadde snakket varmt om å styrke det lokale organisasjonsapparatet i fagbevegelsen. Det er jo en fin målsetting, men han trodde ikke at en endring av paragraf 6 ang. valgbar-

het til styret i samorganisasjonene var noen vei å gå. Allerede i dag sitter valgkomiteens medlemmer og leser med lys og lykte for å finne kandidater. Paragraf-endringen vil gjøre dette enda vanskeligere, etter sekretariatets forslag.

På hans hjemsted ville ingen av dagens styremedlemmer være valgbare med en slik endring. I en annen samorg i Sør-Trøndelag var situasjonen at man ble sittende igjen med et styremedlem. Han håpet at kongressen ville avise en slik endring i vedtektene. Mange jobber allerede 24 timer i døgnet av lederne i fagforeningene. Vær snill å ikke ta knekken på disse tillitsvalgte!

Stein Stugu, N.N.N., sa at selv om vedtektsendringen om samorg i første omgang ikke skulle omfatte Oslo samorg, så kunne man risikere at den også ville legge føringer før Oslo samorg. på lengre sikt. I bryggeri- og mineralbransjen hvor han var nestleder i en fagforening, der lederen het Jostein Aukland, ville vedtektsendringen føre til at de bryggeriansatte ble uten representasjon. Verken Aukland eller han ville ha anledning til å sitte i samorgs styre. I hans forbund la man stor vekt på samarbeidet mellom konserntillitsvalgt og det lokale ledd, og dette var også svært tidkrevende. Dermed har man med vedtektsendringen oppnådd det stikk motsatte av det man antagelig var ute etter, sa Stugu.

Stein Kristiansen, HK, sa at kongressen hadde valgt en ledelse med 37,5% menn. På denne bakgrunn var det vanskelig å forstå at den samme kongressen skulle nekte neste kongress å gjøre det samme.

Når det gjaldt samorgs styre, ville den gi mange ulike utslag. I hans bransje var det mer og mer vanlig å lage samleforeninger for å få mer aktivitet ut av begrensede ressurser. På andre sektorer gikk man andre veien og laget nye foreninger. Derfor er ikke representasjonen i samorgs representantskap i dag representativ for medlemmene. Han fremmet et forslag som ga en bedre representasjon - etter hans mening.

Han viste til at man i hvert fall i Bergen måtte ha en ordening som ikke førte til at representantskapet ble en enorm forsamling.

Stein Kristiansen, sa at det å velge ledere eller nestledere til samorgstyrene ville gi seg dårlige utslag. Han ga eksempler på hvor viktige forbund da måtte utelates, bl.a. NTL, Nopef o.a. Hvis dette blir vedtatt, vil samorg mange steder bli lagt død og begravet.

Ivar Mæland, NKOF, viste til paragraf 19 og sa at han siden 1989 hadde vært engasjert i et bittelite prosjekt som tok sikte på å organisere kirkelige arbeidere som organister og kantorer. Det hadde gått rimelig greitt med rekruttering selv om det ennå var en del vegring mot arbeiderbevegelsen i kirken. Dette skyldes nok for det meste uvitenhet, men den overgås bare av

ditto uvitenhet om kirken i arbeiderbevegelsen.

Han hadde også god erfaring med samorg mange steder, men skjønte at det i opinionen var som å vifte med en rød klut. Noen steder blir samorgs ledere betraktet som fagbevegelsens svar på Børre Knutsen og Ludvig Nessa. selv støttet han sekretariatets endringsforslag til vedtektene.

Han mente at mange ved en endring av paragraf 19 kanskje ville føle et visst vemod mot å måtte forlate samorg.navnet. Det skjer imidlertid med sikte på å skjerpe LO-profilen i distriktene. I denne forbindelse ville han sitere profeten Hagga som er gjengitt i Det gamle testamentet. Han uttalte: «Hvor herlig dette huset var før. Ser det ikke nå smått ut?»

Hanna Røberg, NKF, hadde reagert på at en kvinnelig representant fra FF hadde harsellert over kvoteringsregelen. Hun snakket om å slå inn åpne dører og at dette kunne påvirke valg av forbundets representanter til LO-kongressen. Det var imidlertid ikke noe i forslaget som var styrende i forhold til forbundets valg av representanter.

I fagbevegelsen har menn tradisjonelt stått sterkt fordi de er menn. Det har bl.a. med oppdragelse å gjøre. FF-representanten sa at kvoteringsregelen hadde ødelagt mange kvinner fordi de ble nedlesset i verv. Men dette er vel ikke kvinnes feil, sa Røberg som mente at alle måtte få nødvendig opplæring og skoling. Det er mange fylkesrepresentanter på denne kongressen. Vi har altså en geografisk kvotering, noe som ikke er så prinsipielt forskjellig fra kvinnekvotering.

Hun anbefalte mennene på kongressen til å stemme for kvotering. I dag har vi 62,5% kvinner i LO-ledelsen. For å unngå 100 % kvinner, bør dere stemme for kvotering, sa Røberg. – Her på LO-kongressen er det ca. 40 % kvinner. Det er ganske bra. Hadde det ikke vært for kvoteringsregelen, hadde kanskje ikke Solveig Holm blitt valgt inn fra FF, sa Røberg.

Alan Lothe, FF, kommenterte forslaget til vedtekter for samorg. Fellesforbundet har flere landsomfattende organisasjoner og det ville bli umulig å oppfylle § 4 og 6. Det var satt fram en del forslag på det punkt. Om ikke de nådde fram var det nødvendig å stille krav om dispensasjon.

Dermed var debatten avsluttet og *Evy Boverud Pedersen* fikk ordet til oppsummering.

Oppsummering

Hun syntes det hadde vært en grei debatt, og tok først for seg de feil som var påpekte i teksten. Delegatene hadde fått utlevert et ark der disse feilene

var korrigerert. Det gjaldt bl.a. § 6.3 der den riktige teksten er at styret skal velges «blant» lederne, ikke «av». I § 9.1. var tidsbetegnelsen falt ut-. Også dette var korrigerert.

Og så til debatten. Til Roger Andersens forslag om stedfortreder til sekretariatet, anmerket hun at kongressen nettopp hadde valgt sekretariat og vararepresentanter. Det var i tillit til seg sjøl at sekretariatet hadde valgt ikke å gå inn på dette forslag, som ikke syntes var godt. Det var ingen problemer med praksis når gjaldt inkalling dersom en har forfall.

– Når det gjelder samorgdebatten, så har vi fått den debatten vi ønsket. Vi ønsker ikke å svekke samorganisasjonen men finne fram til de beste løsningene, og vi vil nøye se på forslagene, sa hun.

Hun hadde registrert forslagene om Samorg, og lovet at redaksjonskomiteen som skulle møtes en halv time etter at denne debatten var over ville arbeide seg gjennom dem. Hun kunne forsikre at det ikke var snakk om å finne løsninger som svekket Samorg.

Når det gjaldt likestillingsdebatten hadde hun et hjertesukk – hun var lei seg for at vi her hadde fått en debatt som mer var et rituale enn en realitet. Hun var lei seg om det i denne forsamlingen ikke var mulig å ta inn over seg de holdningsendringer som faktisk har skjedd, og den mistillit som ligger i en holdning som at «dere gjorde det denne gangen, men vi tror ikke at det skjer neste gang». Om noen skulle ønske å redusere kvinneandelen til under 40 prosent, som er kvoteringsgrensen, vel, så står det enhver kongress fullstendig fritt å gjøre det. Hun hadde selv ikke trodd på en slik kvinneandel i valgene til ny ledelse som det faktisk ble – og også blant representantene på kongressen er det over 40 prosent kvinner, over kvoteringskravet det også. Evy Buverud Pedersen var villig til å slåss for kvotering når det var nødvendig, men det må ikke bli mer et mål i seg selv enn det virkemiddel det skal være. Det var vist til eksempler fra et par utvalg, og når situasjonen i disse var slik, var det fordi det ikke hadde vært mulig å få til en bedre fordeling.

Dirigenten foreslo at samtlige forslag ble oversendt redaksjonskomiteen.

Jan Werner Hansen fikk ordet, og sa at forsamlingen utmerket godt kunne ta stilling til det prinsipielle i kvoteringsforslaget. Han mente det burde gjøres, og foreslo realitetsbehandling.

Dirigenten satte Hansens forslag om realitetsbehandling opp mot forslaget om oversendelse. Første avstemning viste at det måtte telles. Opptellingen viste 265 stemmer og dermed flertall for Hansens forslag om realitetsbehandling.

Forslag 210 fra Jan Werner Hansen ble dermed tatt opp til realitetsbehandling

De øvrige forslagene ble oversendt redaksjonskomiteen.

Wenche Bjørnebekk fikk ordet til forretningsordenen angående avstemningsmåten. Hun foreslo at man først stemte over om det skal være kvotering og deretter tok stilling til på hvilken måte det skulle være kvotering.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at redaksjonskomiteen var i arbeid. I en så viktig sak burde komiteens medlemmer få anledning til å stemme, og han foreslo en pause.

Møtet ble hevet kl. 16.00.

FORSLAGENE

Under dette punkt ble fremsatt følgende forslag:

FORSLAG NR. : 6-1-1
REPRESENTANT NR.: : 253 Lars M. Johansen
FORBUND/FYLKE : Norsk Transportarbeiderforbund

Nytt punkt under § 1, Formål:

«Å arbeide for en sterk offentlig sektor».

FORSLAG NR. : 6-5-1
REPRESENTANT NR.: : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring i § 5.2, siste setning:

Det skal velges minst 40 % kvinner.

FORSLAG NR. : 6-9-1
REPRESENTANT NR.: : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Ny tekst § 9.5:

Ved oppnevning av Sekretariatets faste styrer, råd, utvalg mv for Kongressperioden, skal disse sammensettes slik at minst 40 % er kvinner.

FORSLAG NR. : 6-9-2
REPRESENTANT NR.: : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

Tar opp forslag nr. 215.

«Dersom medlem, varamedlem eller observatør i LOs sekretariat har forfall, gis forbundet anledning til å møte med en fast oppnevnt erstatter som har tale og **forslagsrett**».

FORSLAG NR. : 6-16-1
REPRESENTANT NR.: : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

§ 16 nr. 3 i LOs vedtekter.

Redaksjonskomiteen må vurdere om henvisningen til § 1 nr. 4 og 7 fortsatt er riktig etter de endringer som er foreslått av § 1.

FORSLAG NR. : 6-19-1
REPRESENTANT NR.: : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 19, siste ledd i LOs vedtekter.

LOs lokalorganisasjon benevnes
LO i/på ..... (navn på stedet, kommunen, området).

Begrunnelse:

Preposisjonen «i» vil ikke bli rett i forhold til alle navn som kan være aktuelle.

(F.eks. LO på Fauske og LO i Saltdal.)

FORSLAG NR. : 6-22-1
REPRESENTANT NR.: : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 22 nr. 1 i LOs vedtekter

Parantesen sist i siste ledd fjernes/strykes.

Begrunnelse:

Parantesen har ingen betydning. Teksten for øvrig blir nå vedtatt.

FORSLAG NR. : 6-S-2-1
REPRESENTANT NR.: : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 2, c) i Samorgs. vedtekter.

«..... livs- og levestandard» erstattes med «..... livsstandard».

Begrunnelse:

Den materielle levestandarden i Norge må sies å jevnt over være god. LOs formål bør være å heve livsstandarden, ikke å jobbe for en generell heving av levestandarden.

Full sysselsetting vil i første rekke heve livsstandarden. I tillegg vil det kunne ha betydning for levestandarden til en del personer (de som har minst fra før).

FORSLAG NR. : 6-S-4-1
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet - Rogaland

§ 4

Setningen: Årsmøtet skal bestå av minimum 20 og maksimum 90 representanter må utgå.

Årsmøtet skal sammensettes av yrkesaktive medlemmer fra den enkelte fagforening.

FORSLAG NR. : 6-S-4-2
REPRESENTANT NR. : 288 Åse V. Sælensminde
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Forslag til vedtekter for Samorganisasjonene:

§ 4 Årsmøtet

Endring i linje 3. Årsmøtet skal bestå av maksimum 90 representanter.

FORSLAG NR. : 6-S-4-3
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

Alt i § 4 nederst på side 49 sløyfes og erstattes av:

§ 4 Årsmøtet

Representantskapets årsmøte er samorganisasjonens høyeste myndighet. Årsmøtet skal:

Resten av paragrafen som foreslått.

FORSLAG NR. : 6-S-4-4
REPRESENTANT NR.: : 62 Stein Bruse Hofstedt
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Første avsnitt, ny § 4 Årsmøtet endres til:

Årsmøtet er samorganisasjonens høyeste myndighet, og skal sammensettes slik:

Årsmøtet skal bestå av minimum 20 og maksimum 90 representanter. LOs sekretariat kan i særskilte tilfeller gi dispensasjon for størrelsen på årsmøtet. Fagforeningene velger sine representanter på fagforeningenes årsmøter.

Hvert forbundsområde får tildelt representanter i forhold til det antall aktive medlemmer forbundets fagforeninger innenfor samorganisasjonen har betalt kontingent for pr. 31.12, året før.

Det enkelte forbundsområdets representanter fordeles på forbundsområdets fagforeninger, innenfor samorganisasjonen, i forhold til det antall aktive medlemmer de enkelte fagforeninger har betalt kontingent for pr. 31.12 året før.

Samorganisasjonen skal i løpet av januar gi den enkelte fagforening beskjed om hvor mange representanter fagforeningen skal ha i den kommende årsmøte perioden.

FORSLAG NR. : 6-S-5-2
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

§ 5 REPRESENTANTSKAPET

Representantskapet er samorganisasjonens høyeste myndighet mellom årsmøtene.

Fagforeningenes årsmøtevalgte representanter utgjør representantskapet. Representantene velges fortrinnsvis blant medlemmer og varamedlemmer av styret. Representantskapet skal sammensettes etter størrelsen på fagforeningene. Ingen fagforeninger skal ha mere enn 8 representanter.

Møte i representantskapet skal holdes så ofte styret finner det nødvendig eller når minst en fjerdedel av de tilsluttede fagforeninger krever det.

FORSLAG NR. : 6-S-6-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 6 i Samorgs vedtekter.

Fullstendig ny tekst:

Styret består av 5-11 medlemmer. Antall medlemmer og vara bestemmes av årsmøtet.

Medlemmene i styret bør representere forskjellige hovedyrker. Det skal så langt råd er tas hensyn til en kjønnsmessig og geografisk fordeling.

FORSLAG NR. : 6-S-6-2
REPRESENTANT NR. : 264 Nelly Larsen
FORBUND/FYLKE : Akershus

Styret skal velges blant styremedlemmer, primært leder eller nestleder, i de tilsluttede fagforeninger. Styret skal ikke bestå av flere enn 11 medlemmer, og bør bestå av medlemmer med forskjellige hovedyrker.

FORSLAG NR. : 6-S-6-3
REPRESENTANT NR.: : 295 Frøydis Gaare
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund,
Sør-Trøndelag

Styret skal velges blant de som innehar hovedvervene i de tilsluttede fagforeningene.

FORSLAG NR. : 6-S-6-4
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Til: Forslag til nye vedtekter for Samorganisasjonene.

§ 6 - Styret (tidligere § 4)

Ny tekst:

Styret skal bestå av minimum 5 og maksimum 11 medlemmer med varamedlemmer.

Antall styremedlemmer med varamedlemmer bestemmes av årsmøtet under hensynstaken til Samorganisasjonenes arbeidsområde.

Styret skal velges blant styremedlemmene i de tilsluttede fagforeningene.

FORSLAG NR. : 6-S-6-5
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet - Rogaland

§ 6

Styret skal velges blant yrkesaktive medlemmer i de tilsluttede fagforeninger.

FORSLAG NR. : 6-S-6-6
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Endringsforslag til forslag 241 fra Sekretariatet om samorgs vedtekter

§ 6 Styret

Styret skal velges blant styremedlemmer i de tilsluttede fagforeningene.

FORSLAG NR. : 6-S-6-7
REPRESENTANT NR. : 203 Stein Stugu
FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Vedtekter samorg § 6

«Styret skal velges av ledere eller nestledere ... «

endres til

Styret skal velges av medlemmer av styret .....

FORSLAG NR. : 6-S-6-8
REPRESENTANT NR. : 66 Tore Tømmerdal
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet/Sør-Trøndelag

Forslag til nye vedtekter for samorg.

§ 6 STYRET

«Styret skal velges av tillitsvalgte i de tilsluttede fagforeninger».

FORSLAG NR. : 6-S-6-9
REPRESENTANT NR. : 84 Stein Kristiansen
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Forslaget til nye vedtekter samorganisasjonene § 6, setningen:

«Styret skal velges av ledere eller nestledere i de tilsluttede fagforeningene», strykes.

FORSLAG NR. : 6-S-6-10
REPRESENTANT NR. : 37 Alan Lote
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Det gis dispens fra valg av leder, nestleder, landsomfattende avdelinger til årsmøte.

§ 4 og § 6.

FORSLAG NR. : 6-S-6-11
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

§ 6 STYRET

Styret skal bestå av minst 5, høyst 11 medlemmer og minst 3 varamedlemmer. Antall styremedlemmer med varamedlemmer bestemmes av årsmøtet under hensyntaken til samorganisasjonenes arbeidsområde. Styret skal velges fortrinnsvis blant medlemmene av styrene i de tilsluttede fagforeningene. Medlemmene av styret bør velges fra forskjellige bransjer. Det skal så langt mulig tas hensyn til kjønnsmessig og geografisk fordeling.

FORSLAG NR. : 6-S-9-1
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

§ 9 Kontingent

Tilføyelse i 2. setning. Denne blir da:

«Kontingenten skal være minimum kr. 0.30 pr. medlem og maksimum kr. 1.00 pr uke.

FORSLAG NR.: 6-S-9-2
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

§ 9 i samorgs vedtekter.

Det bør presiseres at kontingenten gjelder pr. yrkesaktivt medlem.

FORSLAG NR. : 6-S-11-1
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

§ 11 REVISJON

Årsmøtet velger 2 revisorer eller fagrevisor som har å gjennomgå samorganisasjonenes regnskap i samsvar med LOs instruks. Når det velges fagrevisor velges det også et kontrollutvalg på inntil 3 medlemmer. Revisjonsprotokollen skal legges frem for styret og årsmøtet. Til årsmøtet utarbeider revisor(ene) rapport. Revisor(ene) skal være tilstede på årsmøtet.

FORSLAG NR.: 6-S-12-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av siste setning i § 12 i LOs vedtekter.

1. Ordene «den enkelte kommune» erstattes med «området».

Begrunnelse:

Samorganisasjonene dekker ikke nødvendigvis bare en kommune.

2. Det er uklart hvilken funksjon representantene skal ha. Er de f.eks. valgbare til Samorgs styre?

SEKRETARIATET SEIRET

Møtet ble satt igjen kl. 16.15 og *dirigenten* viste først til at Jan Werner Hansen hadde forlangt realitetsvotering over sitt forslag 210. Dirigenten fore-

slo derfor en votering av Werner Hansens forslag – satt opp mot sekretariatets forslag 211.

Ettersom det var flere forslag som gikk på kvotering, hadde dirigenten tenkt at alle forslagene kunne oversendes komiteen, men det kunne han ikke gjøre ettersom det var forlangt realitetsvotering på dette ene forslaget. De andre forslagsstillerne måtte forholde seg til sine forslag, han måtte opptre nøytralt og føleleseskaldt – uten å røpe egne meninger, sa Myhre.

Ved voteringen fikk sekretariatets innstilling 165 stemmer og var med det vedtatt. Det var nå 313 stemmeberettigede i salen.

De øvrige forslag på kvotering var nå vedtatt oversendt komiteen, men dirigenten mente at denne avstemningen ville gjøre arbeidet i komiteen enklere. Han sa at det nå var så mange talere at resten av debatten på sak 9 ville vare 3 timer pluss med fem minutters taletid og 2 timer med tre minutters taletid.

Etter initiativ fra salen ble det krevd og vedtatt tre minutters taletid for resten av talerne.

SAK 9 HANDLINGSPROGRAMMET

Debatten fortsetter

Dirigent *Oddrun Remvik* sa at man nå skulle fortsette og avslutte debatten om handlingsprogrammet, en debatt som ble avbrutt sent mandag kveld.

Ole Oddvar Bruem, NKF, ville først takke for alle sympatierklæringer han hadde fått etter å ha blitt jaget ned av talerstolen sist han skulle ha ordet i denne debatten. Han kom inn på etter- og videreutdanningsreformen som Thorbjørn Jagland hadde varslet om under åpningen av denne kongressen og i sitt foredrag søndag. Han syntes liksom det var noe kjent med «orden». Dette er vel egentlig noe vi i fagbevegelsen alltid har holdt på med.

Vi fikk i 1972 lov om voksenopplæring for alle og det er senere kommet meldinger og proposisjoner som har fulgt opp voksenopplæringsreformen. Det har gått på livslang læring, mer kunnskap til alle og nå sist etter- og

videreutdanningsreformen. I forarbeidene til voksenopplæringsloven går det også frem at det er noen prioriterte grupper, de samme som Jagland var inne på søndag. Man skal løfte fra bunnen. I 1972 var det yrkesrettet utdanning for kvinner som ble prioritert sammen med yrkesutdanning for de med lavest grunnutdanning. Erfaringene har vist at gutter mellom 20-30 år har vært overrepresentert i voksenopplæringen. Kvinnene har vært overrepresentert i fritidskurs.

Utviklingen viser at alle reformer må følges opp, sa Bruem.

Grethe Strømsnes, Nordland, viste først til at LOs samarbeidsorganisasjon i Nordland hadde sendt inn forslag om åpningstider i varehandelen. Det fant hun bare vagt igjen i innstilling der det står om normalarbeidsdagen. Det syntes hun var vagt og fremmet på nytt forslag 593.

Hun kom deretter inn på utflytting fra distriktene og hadde forslag om at LO, som grunnlag for et tryggere og og mer rettferdig samfunn skal arbeide for å trygge bosetting og næringsvirksomhet i distrikts-Norge. Det betyr bedre utnyttning av de samlede ressurser.

Mette Henriksen Aas, NKF, innledet med at det var vel Kumbel som sa at det ikke er nok å smi mens jernet er varmt, jernet må varmes opp først. Kunnskap er makt, likhet forutsetter deling av kunnskap. Utviklingen innen informasjonsteknologi er sentral i den forbindelse. Barn, ungdom, voksne må få de samme muligheter til å nytte denne teknologi. Vi har ikke tid til å være generelle her, det må handles nå, ellers blir ulikhetene bare større. Det fins 2 institusjoner hvor alle har plikt/rett til å hente ut informasjon, det er skolen og folkebibliotekene – disse må settes i stand til å gi alle anledning til å få del i informasjonsteknologien. Og det offentlige ODIN må videreutvikles så den kan bidra til at dialogen mellom folkevalgte og folket blir bedre. Stadig mer informasjon legges ut bare på nettet, den kommer ikke i bokform i de hele tatt. Det fins kommuner med folkebibliotek som betjenes av en ansatt i 40 prosent stilling. Som Jarsve sa – vi kan ikke være tålmodige.

Asbjørn Holth, Buskerud, holdt følgende innlegg:

Jeg tar ordet denne gang, det gjelder en utsatt gruppe arbeidstakere, til forslag nr. 560 fra LO i Oslo, som sier at vi må sikre at arbeidstakere over 58 år, som uforskyldt mister arbeidet, beholder sine rettigheter i AFP-ordningen fram til de kan gå av med førtidspensjon.

Vi har vel de fleste av oss møtt kamerater som har kommet opp i denne ulykkelige situasjon. Som fastlønna tillitsmann i min egen fagforening, har jeg mange ganger følt meg hjelpeløs over at jeg ikke har kunne hjelpe dem. De har i alle år arbeidet i bedriften med tariffavtaler og dermed vært med i

AFP ordningen, kommer så opp i en situasjon med konkurs eller nedleggelse av bedriften. De må da gå på arbeidsledighetstrygd fram til de er 67 år, og grunnlaget for pensjonen blir på denne måten meget svekket. Så kamerater, dere som ønsker at våre eldre arbeidstakere skal få en bedre økonomisk situasjon og at de kan avslutte sin yrkeskarriere på en verdig måte, vær oppmerksom under avstemmingen, og stem på forslag nr. 560 fra LO i Oslo.

Hildegunn Brune, sekretariatet, slo et slag for kulturen, som betyr mye for arbeiderbevegelsen. Den betyr noe politisk, og den betyr mye for å gi bevegelsen både følelse og innhold, og skape tilhørighet til bevegelsen fra folk flest. Norge er i dag et flerkulturelt samfunn, innvanderne må settes i stand til å bruke det norske demokratiet. Hun hadde store forhåpninger til LOs felleskampanje mot rasisme i den forbindelse. Kulturen står også på dagsorden i foreningene. Dette er stimulerende og motiverende, og LO sitt kulturpolitiske utvalg vil støtte aktiviteter som er i samsvar med bevegelsens mål.

Odd Arne Heggås, NKF, tok for seg kap. 4 og sa at det er offentlig sektor som må sikre rettferdig fordeling av velferdsgodene. Offentlig sektor må være motoren som garanterer velferden på alle felter, fra barnehagen, utdannelsen, helsestell, aldersomsorg osv. Muligheten skal være like for alle, uansett hvor de bor i landet. Å privatisere virksomheter i offentlig sektor er å sløse med midlene til fellesskapet, for da skal profitt inn i lomma til den enkelte. Her kunne han vise til eksempler fra England der slike utskillinger hadde ført til private monopoler.

De samme tendenser viser seg i privat sektor med stadig flere kontraktører inne på markedet. Denne utviklingen må fagbevegelsen motarbeide. En sterk offentlig sektor gir også en sterk privat sektor, sa han. Og omvendt.

Han tok så for seg solidaritetsbegrepet, og var opprørt over dem som hevder at våre nye landsmenn skal gi avkall på sine identitet, kultur og religion.

Lars M. Johnsen, NTF, tok først for seg forslag 1234 fra Grafisk, om vertikal organisering og oppfordret kongressen til å avvise forslaget. Konsekvensene ville være uklarhet, i verste fall kaos. Han sa videre at Transportarbeiderforbundet hadde prioritert stramt og bare sendt inn tre forslag her. Han kommenterte ett av forslagene og siterte fra handlingsprogrammets kapittel 3, avsnitt 8 om reduksjon av arbeidstiden på sikt. Her var Transporters forslag bare delvis imøtekommet. Transporters forslag er at LO skal arbeide aktivt for innføring av 6-timers dagen med full lønnskompensasjon.

Han foreslo at denne formuleringen ble tatt inn i kapitel 3, som erstatning for nest siste strekpunkt under Vegvalg:

Til tross for en positiv sysselsetningsutvikling i Norge, vet vi alle at ny teknologi i framtida vil gi effektivisering og rasjonalisering. Dette vil gjøre det vanskelig å fortsette den positive trenden vi er inne i, uten at vi deler på arbeidet.

6-timersdagen er den eneste reform som på sikt ivaretar kravet om full sysselsetting.

Den teknologiske utviklinga har allerede ført til at mange ikke lenger klarer å henge med i det økte arbeidstempoet. Mange transportarbeidere klarer ikke å holde ut til en eventuell pensjonsalder på 60 år.

Vi er ikke i den eneste bransjen med slike tilstander. Ikke minst innenfor helse- og omsorgsyrkene og de såkalte kvinneyrkene vet vi at slitasjeskader flourer.

Dersom vi mener alvor med en fleksibel pensjonsalder for alle, må vi gjennomføre en reform slik at dette blir et reelt valg.

6 timers arbeidsdag er den eneste reform som kan ivareta at arbeidere får nok tid til daglig hvile.

Vi trenger ikke å gå veien via nye forsøksordninger. Vi vet at det har vært en enorm produktivitsvekst i det norske samfunn, hvor arbeidsgivere og kapitaleiere har tatt ut mesteparten av gevinsten. Og vi vet at ordningen vil føre til lavere sykefravær og større trivsel.

Som eksempel kan nevnes at Nor-Cargo i Oslo har innført en tilnærmet 6-timers dag for sine ansatte. Sykefraværet har gått ned, og det ligger nå på mellom 4 og 7%.

Til sammenligning kan det nevnes at Linjegods og Tollpost har et sykefravær på mellom 11 og 17%. Bedriftene er innenfor samme bransje og arbeidet som utføres kan sammenliknes, forskjellen er at Tollpost og Linjegods har investert mye i ny teknologi.

Vi vet at den nye teknologien fører til økt press på å innføre deltidsstillinger og at mange av de nye stillingene som har kommet de siste årene har vært deltids-, korttidsstillinger eller prosjektansettelser.

Konklusjonen er at mange av oss vil få 6-timersdag, kanskje 4 eller 3 timersdag, men uten kamp vil det skje uten lønnskompensasjon.

6-timersdagen er den eneste reform som kan sikre arbeid til alle og fulltidsstillinger til alle som er undersysselsatt.

Likestillingspolitisk vil kravet om 6-timersdag være viktig. I dag er mange kvinner dobbelt- og trippeltarbeidende, men 46% av de yrkesaktive kvinnene lønnes bare ut fra en deltidsstilling.

Gjennomføringa av 6-timersdagen med full lønnskompensasjon vil gi et betydelig løft for disse kvinnene lønnsmessig.

Det vil gi dem:

• En større økonomisk frihet. Et større ansvar fra oss gutta, i tråd med første strekpunkt under kapittel 6: «Like muligheter og plikter i hjemmet, i arbeidslivet og i samfunnet forøvrig», vil denne reformen gi jentene:

- Mer fritid.
- Mer mulighet til å delta i samfunns- og foreningsliv.
- Større mulighet til lønna arbeid.

6-timersdagen med full lønnskompensasjon vil være et viktig bidrag til likestilling mellom kjønnene.

Vi ønsker derfor å gi kravet om 6-timersdag med full lønnskompensasjon en høy prioritet i kommende kongressperiode, og jeg oppfordrer delegatene om å støtte forslaget om endring av nest siste strekpunkt i kapittel 3.

Avslutningsvis støttet han forslag 1311-3 fra Reidun Wahl fra LO i Oslo.

Dag Langer Andersen, NEKF, sa at han ville avvise forslaget fra Grafisk om vertikale tariffavtaler selv om han gjerne kunne være med på å diskutere konsekvensene av slik. Vi har hatt en periode med høy ledighet og det har vært et hardt slag for mange av våre medlemmer. Det er vel bare solidaritetsalternativet og god konjunkturer som har gitt såpass gode resultater. Men denne situasjonen vil neppe vare evig. Hvis konjunkturerne svikter, er det neppe tilstrekkelig at fagbevegelsen viser moderasjon og økt konkurranseevne.

Han hadde selv vært opptatt av mer deling av arbeid og mer fleksibel arbeidstid – ikke nødvendig 6-timersdagen. Det vi kan tenke oss er en forsøksordning for en del av våre medlemmer – f. eks. elektrikere på anlegg – har en arbeidsuke på f. eks. 30 t uke. Da ville de kunne avspasere mer fritid hjemme.

Når det gjaldt etterutdanningsreformen ville han gi følgende melding til redaksjonskomiteen: Kom tilbake med klare formuleringer. Vi kommer til å møte sterk motstand ute på arbeidsplassene når vi skal gjennomføre reformen.

Eivind Sporse, Møre og Romsdal, sa at hvis man skulle kunne sikre full sysselsetting, burde det satses mye på videreutdanning på kompetanse og ny teknologi. Det er bare på denne måten vi kan få til mer videreføring, høyere lønnsomhet. Det er det som kan sikre dagens arbeidsplasser og bidra til å skape nye.

– Selv kommer jeg fra Norges største fiskerifylke Møre og Romsdal og jeg ser klart at mer videreføring etterspørres i markedet. Fiskeriene eksporterer til de fleste kontinenter i verden. Kompetanse og ny teknologi er selv nøkkelordene. Vi må følge nøye med i den regionaliserte økonomien i verden, også.

Som Harald Norvik var inne på her i sitt foredrag er det bare en tredjedel av rørkapasiteten som blir utnyttet i prosjektet på Tjeldbergodden hvor man bl.a. skal lage en bioproteinfabrikk. Det er viktig at vi utnytter hele rørledningskapasiteten og at vi sikrer nødvendig gass både til industrien og gasskraftverket. Industrien er avhengig av langsiktige og stabile rammebetingelser for å kunne planlegge for fremtiden. Og det å planlegge for fremtiden, bør være en menneskerett, sa representanten som sa at det var helt essensielt for å skape nye arbeidsplasser at det ble levert tilstrekkelig med elektrisk kraft til industrien.

Ann Høgmann, Telemark, var opptatt av at den kraftkrevende industrien får nok energi, fordi den betyr både arbeidsplasser og inntekter. I Grenland, som hun kommer fra, er den av særlig stor betydning. Også for offentlig sektor. Det vil alltid være forurensende utslipp fra denne typen industri, men det forsøkes på teknologi som vil gi kraftig reduksjon i CO₂-utslippene. Krafttilgang er blant viktige faktorer for denne industrien. Gasskraftverk kan sikre krafttilgangen med lavere CO₂-utslipp enn i dag. Alle prognoser viser at forbruket av el-kraft vil øke, mest innen service og private hushold. Med en stabil vekst på 2,5 prosent årlig vil vi ha et kraftunderskudd på 25 TWh i år 2010 i Norge.

Sven Hugo Johansson, Oslo, sa at rettferdighet og solidaritet er store, forpliktende ord. Det krever noe av oss. Dette gjelder også fordelingspolitikk. Selv om solidaritetsalternativet har gitt gode resultater, så øker ulikhetene i det norske samfunnet. Denne kongressen må mene noe om dette. Vi må si noe om skattepolitikken. Det er ikke nok å si rettferdig fordeling. En direktør vil mene at han betaler for mye skatt – selv om han ikke betaler skatt i det hele tatt. Det overrasket han at kongressen ikke hadde tatt opp nettopp skattepolitikken. Kapitalskatten er for lav. Men han ville heller ikke ha noe av SVs fordelingspolitikk, når de sier at det er lov å bygge en båt til 100 millioner kroner, men ei hytte på 150 kvadratmeter, det er ikke lov.

Det er gjort noe med ledigheta og også for de ledige. De får 3 år med netto samme lønn som i 80 uker med dagpenger. Men – de har ingen lønnsøkning i løpet av disse årene, og det bør det gjøres noe med.

Janne Olsen Bråten, NKF, var opptatt av velferdsstaten og viste til arrangementet til forsvar for velferdsstaten i Oslo i år, der NKF i Akershus og Oslo var blant initiativtakerne. Den fikk brei oppslutning både innen og utenfor LO. 40–50 organisasjoner sluttet opp. Dette viser at velferdsstaten betyr noe for folk flest. Det viste også at det er viktig å inngå breie allianser med bl.a. brukerorganisasjoner som pensjonistenes. Vi må ha innbyggernes støtte, ellers taper vi kampen om velferdsstaten og mot privatiseringen.

Stein Kristiansen, HK, tok opp temaet offentlig velferd. Nedskjæringene i kommunene er som regel en følge av mindre overføringer fra staten, og flere oppgaver pålagt.

Han pekte på den enorme støtten Handel og Kontor hadde fått i forbindelse med åpningstidene i varehandelen, og ville bli ganske forbannet om det ikke ble gjennomslag i regjeringen og Stortinget

Dette som et apropos til at Kommuneforbundet ikke kan gjennomføre kampen om offentlig velferd alene. Her må støtten komme fra hele fagbevegelsen. Sikring av den offentlig velferd er avhengig av hva vi gjør for å gjennomføre de vedtak vi fatter. Ordene må gjøres om til praktisk handling.

Osvald Tansø, FLT, holdt følgende innlegg:

I vårt distrikt, Larvik, har vi fått en rekke nedleggelse av arbeidsplasser. Spesielt to av disse synes noe spesielle.

Den ene er en engrosbedrift i dagligvarebransjen. Rimi Hagen kjøper opp den største kunden og flytter innkjøpene. Resultatet: Nedleggelse av KEFAS.

Dette er et utslag av at vi idag ser en stadig mer uthulet konkurranse-situasjon i denne bransjen, der 4 aktører snart kontrollerer alt fra produksjon til vår egen kjøkkenbenk. Dette forhold er det visst ingen som kan/vil gjøre noe med.

Den andre er imidlertid av en art som må synes å bli klassisk: Konesjonsbetingelser som ikke ivaretar arbeidsplassene. For å få fatt i Norweld Elektriske sine spesielle små automatiske sveisemaskiner kjøpte Lincoln Electric opp bedriften, flyttet denne produksjonen til USA – og nå skal resten flyttes til Sør-Europa.

Bedriften har ikke stort nok overskudd! Vips er 120 arbeidsplasser borte fra Larvik, og vi kan snart ha 7–8% arbeidsledighet.

Konesjonsbetingelsene var null verdt.

Vi må spørre oss: «Er det udugelige saksbehandlere i departementet»? Det tror jeg ikke, men de har fokus på de gale tingene. Hvor er demokrati- et her?

Våre tillitsvalgte må være med i fremtidige konsesjonsbehandlinger og eventuelt få rett til juridisk hjelp fra LO.

Og det må bli departementets ansvar å sørge for en slik behandling. Derfor fremmer jeg slikt forslag til nytt strekpunkt i handlingsprogram- met.

Et annet punkt: Norsk Grafisk sitt forslag 1234 om vertikale avtaler. Det- te er det stor uenighet om innad i LO – og er kun egnet til å skape strid og splittelse mellom LOs fagforbund.

Hvorfor?

Hvis dette blir vedtatt vil Kongressen fatte et vedtak som påtvinger forbund og deres medlemmer en avtalestruktur de *ikke* vil ha. Historien forteller oss hva dette har ført til av avskalling fra LO – tidligere. Dette er ikke økt rekruttering.

Ønsker vi å ha funksjonærgruppene i privat sektor som medlemmer, *må* Kongressen avvise dette forslaget. Det er naivt å tro noe annet. Disse gruppene har behov for andre avtaler enn det operatørene har. Et slikt forslag er kun egnet til å glede våre konkurrenter i YS og AF.

Spør offentlig sektor hva en slik konkurranse betyr.

Derfor – avvis dette forslag!!!

Han satte fram forslag til nytt strekpunkt om at fremtidig konsesjon til utenlandske konsern ivaretar de ansattes interesser og tillitsvalgte får delta i arbeidet.

Anne-Grete A. Smelhus, NTL, sa at LO måtte tydeliggjøre i sitt handlingsprogram at full barnehagedekning skulle gjennomføres i dette århundrede. Et ord som hadde vært mye brukt under LO-kongressen var livskvalitet, sa representanten som håpet at dette innbefattet også barn og barnebarn.

Når det gjaldt internasjonal bistand ville hun ha et nytt strekpunkt som slo fast at bistanden til utviklingslandene skulle være mer kvinnerettet. Den hadde i alle år vært mannsrettet. Dette må gjelde bistand både til fjerne kontinenter og til Øst-Europa. Dette er ikke kommet frem i sekretariatets forslag til tekst under bistand.

For LO og arbeiderbevegelsen er det naturlig at kampen for likestilling og sosialt trygghet må gjelde like mye internasjonalt som nasjonalt. Dette må også komme klart fram i handlingsprogrammet, sa hun.

Arne Sveen, NKF, viste til siste utgave av Kommunal Rapport hvor det står at LO brøt forhandlingene i kommunal sektor. Ja, det står sogar at det var Yngve som satte beinet ned. Det var Andersen Gott som var kilde her og uttalte at til tross for at det var enighet mellom partene, ble det brudd.

Dette er en annen beskrivelse enn det som er virkeligheten om bruddet. Faktum er at KSD la frem et økonomisk tilbud som ville bety nedgang i kjøpekraften for mange av våre grupper. I tillegg hadde de et pensjonisttilbud – som de var veldig stolt over – hvor renholdere med 14 timers uke ble fanget opp av minstepensjonen på 38 000 kroner.

– Ikke vet jeg hvor Yngve har beina sine, og ikke bryr jeg meg så mye om det heller, men det er ingen tvil om at det måtte bli brudd etter slike tilbud fra KS. De tegner også et bilde av virkeligheten som er langt unna fakta. Nei, enten får man ha reelle forhandlinger, ellers er det like greit at vi har en felles offentlig arbeidsgiverorganisasjon og skviser ut KS, sa Sveen.

Irene Ingebretsen, NTL, sa at hun var revisor og langtidsutdannet og likevel i LO. Myten om oss er i tillegg at en revisor er en grå byråkrat som heldigvis ikke formerer seg. Hun viste til forslag 9322, som bygget på et NTL-forslag. Det var flere her som har snakket om utfordringene ved å rekruttere langtidsutdannede til LO. Det er helt klart at LOs andel av 150 000 nye arbeidsplasser er alt for liten. AF rekrutterer atskillig flere nyutdannede enn LO. Dette gjør de til tross for at de har kjørt en kampanje som forklarer at de har tapt lønnskampen de siste 20 årene. I min etat er det heller ikke mye med solidaritet over etterutdanningsreformen. De sier: Nå har jeg først betalt min egen utdannelse, og så skal jeg betale for andres også.

LO-Stats krav ved forrige tariffoppgjør var større enn det AF kom med, men dette kjenner ikke langtidsutdannede til. Det virker som om nytdannede ikke kjenner seg hjemme i LO.

Når det gjaldt forslag 9323 ønsket hun en tilføyelse til forslaget som understreket kravene om 6 timers dag, 30 timers arbeidsuke og større fleksibilitet.

Ole Lysø, Hordaland, sa at han ville fremme forslag 406, forslag som stammet fra LOs samarbeidsorgan i Hordaland:

Jeg ønsker å ta opp igjen et forslag nr. 506, som ble fremmet av LOs samarbeidsorgan i Hordaland.

Forslaget lyder slik:

«Arbeide for at det ved offentlige innkjøp og investeringer kun skal benyttes bedrifter med tariffavtaler i samsvar med landsomfattende norske overenskomster.»

Jeg mener at dette forslaget er et viktig bidrag for å få ryddigere forhold blant arbeidsgiverne i bransjer som blir utsatt for stadig hardere konkurranse.

Vi i LO har et ansvar for å sikre at den konkurranseutviklingen vi ser, ikke skal foregå på bekostning av våre medlemmers lønns- og arbeidsvilkår.

Dessverre viser eksempler at dette allerede foregår i mange tilfeller.

Vi må forsvare og videreutvikle våre tariffavtaler, noe dette forslaget legger opp til.

Å innføre krav om tariffavtaler ved anbud i offentlig sektor, er blitt grundig belyst av juridisk ekspertise.

Slike eller lignende krav er blitt forsøkt innført i enkelte kommuners instruksjoner for innhenting av anbud.

Odda kommune innførte i 1994 et slikt krav i sin instruks, etter at saken var blitt belyst av både LOs juridiske avdeling og professor Henning Jakheim.

Kravet om tariffavtaler i denne sammenheng ble et omstridt tema, og de

borgerlige partiene i Odda kommunestyre anket saken inn for kommunaldepartementet.

Etter en lang behandlingstid opphevet kommunaldepartementet Odda kommunestyre sitt vedtak grunnet at vedtaket skulle stride mot EØS reglementet.

De lærde strides enda om dette var en korrekt avgjørelse.

Uansett, så måtte løsninger finnes, og Odda kommune har i dag et krav om tariffavtaler eller tilsvarende i sin arbeidsinstruks.

Dette er alle juridiske krefter enige om er legalt krav i anbudspolitikken.

Det står og i Handlingsprogrammet til Fellesforbundet for 95-97 side 46, som er vedtatt på Landsmøtet i kapittel 3.1. –. Arbeide for at man ved offentlige innkjøp og investeringer kun skal benytte bedrifter med tariffavtaler i samsvar med landsomfattende norske overenskomster.

Landsorganisasjonen bør følge opp og stille slike krav gjennom sine organisasjoner og politiske samarbeidspartnere i alle offentlige forvaltningsnivå.

Videre bør vi arbeide for å gjøre det legalt å ha absolutte krav om tariffavtaler i instruks for offentlige innkjøp og investeringer.

Også fagforeninger i privat sektor bør vurdere å fremme slike krav overfor arbeidsgiversiden. Problemene er de samme her.

Dette vil være solidaritet i praksis, og en måte å imøtegå konkurranse-samfunnet på, slik at ikke fagforeningskamerater i andre bedrifter og andre forbundsområder skal bli skadelidte, i verste fall arbeidsløse på grunn av useriøse bedrifter og lavtlønnede uorganisertes inntreden i konkurransen.

Jeg håper kongressen kan støtte opp under forslaget fra LO i Hordaland, og at vi i sammen gjør en jobb på dette området i fremtiden.

Med dette så tar jeg opp igjen forslag nr. 406 fra LOs samarbeidsorgan i Hordaland

Kjell Atle Brunborg, NJF, sa at forslaget til handlingsprogram var et godt grunnlag for LOs arbeid i de kommende fire år. Han var også glad for at samtlige i LO-ledelsen hadde snakket om et samspill mellom privat og offentlig virksomhet. Han håpet at dette ville kunne ut i et sterkere press mot privatisering.

Håper redaksjonkomiteen tar hensyn til det. Honnør til Esther Kostøl som gjennom sitt utvalgsarbeid hadde medvirket til at NSB og Posten i dag fortsatt er en del av staten, om enn i en annen form. Når det gjaldt miljø var det gode strekpunkter i forslaget til handlingsprogram. Ingen kan påstå at gasskraftverk i globalt perspektiv vil øke miljøutslippene, snarere tvert imot. Det er bedre enn atomkraft og kullkraft. Også hensynet til de som jobber i kraftkrevende industri må veie tungt.

Haldis Revheim, NKF, påpekte at LO er forkjemper for mer likestilling i samfunnet. Da er det 3 forhold som er helt sentrale: fortsatt kamp for like-lønn, mer hele stillinger, og flere kvinner i lederposisjoner. Hun viste til forslag som var levert. Det er først når arbeidsgiveren får klare føringer at dette vil virke. Hun siterte forslag 797 fra LO Hordaland. De lokale likestillingsavtaler er av sentral betydning. Mange kvinner arbeider deltid, f.eks. innen helsevesenet. Et likestilt samfunn krever flere hele stillinger. Dette er av betydning også for å få flere kvinner i lederstillinger og med i beslutningsprosessen. Beslutninger fattes ikke på deltid. Selv på store kvinnearbeidsplasser sitter menn som ledere, mens kvinnene har de underordnede stillingene. La LO sin visjon bli virkelighet, oppfordret hun kongressen.

Greta Krane, TD, understreket at innføring av 6-timers dagen er viktig for alle. Det er til fordel for barnefamiliene at far og mor får mer fritid og overskudd. Det blir deling på arbeid og flere kommer i jobb. Det vil redusere belastnings- og slitasjesykdommer, redusere sykefraværet og kanskje hindre at mange må over på trygd. Innføring av 6-timers dagen vil være en investering i framtida for samfunnet som helhet.

Hun kunne forstå at 30-timers uke ville være fordelaktig for noen, for pendlere, men det var en farlig linje å slå inn på. Det ville være å imøtekomme arbeidsgivernes ønske om fleksibilitet, slik at folk skulle jobbe når arbeidsgiver hadde behov for det.

Arbeidstiden skulle gjerne tilpasses den enkeltes livsfase, slik det er sagt, men vi måtte ikke gjøre arbeidstiden så fleksibel at mor og far bare traff hverandre i døra på vei til og fra arbeid.

Hun gikk inn for forslag om innføring av 6-timersdagen med full lønnskompensasjon, og at normalarbeidsdagen må sikres.

Hun støttet også forslaget om gratis barnehage.

Dirigenten Oddrun Remvik sa at det var litt for mange forstyrrende mobiltelefoner i salen og ba om at eierne husket på enten å slå den av, eller sette ned lyden.

Rita Lekang, NKF, sa at fleksibel arbeidstid er blitt et negativt ladet begrep i fagbevegelsen, noe som har sammenheng med arbeidsgivernes ønsker om å disponere arbeidskraften slik det passer dem best til enhver tid. Tusener kvinner i NKF har erfart at fleksibel arbeidstid betyr lav lønn m.m. En undersøkelse FAFO har foretatt, viser at deltid er svært utbredt særlig i helse- og omsorgssektoren. Det er ikke uvanlig at 20-dels, 15-dels stillinger utlyses, endog ned til 2 prosent stilling har det vært. Arbeidsgiverne

begrunner det med at det er vanskelig å få turnusen til å gå opp i hele stillinger. Derfor fleksibilitet.

– Fleksibiliteten praktiseres på arbeidsgivernes premisser. Fleksibel arbeidstid kan også ha positive sider, men det må være uten alle de negative konsekvenser som vi ser i kommunesektoren.

Tore Hjerkin, NKF, syntes det var noe knapt med 3 minutter til verdenssituasjonen og internasjonal solidaritet, men var stolt over å tilhøre en bevegelse som løftet blikket utover seg sjøl. Det var så mange krefter i verden som motarbeidet de verdiene vi står for. De har grådighet som den fremste drivkraften. Han syntes analysearbeidet i handlingsprogrammets internasjonale kapittel var noe tynt, men mye bra var sagt og fine tiltak foreslått. Han understreket det betydelige arbeidet som utføres av Norsk Folkehjelp. Det burde følges opp med bevilgning og han ville foreslå en bevilgning på 60 000.

– Sett internasjonal solidaritet på vårt ideologiske kart og opprett solidaritetsfond for Sør-Amerika, Midt-Østen og Øst-Europa – og ikke minst støtt økonomisk det internasjonale solidaritetsarbeid som LO-organisasjonene lokalt driver, sa han og trodde det var riktig å gjenreise en ideologisk debatt i LO.

Lars Anders Myhre, NOPEF, ville, siden ingen andre hadde gjort det, understreke den rollen AOF må spille i utdanningssammenheng. Når det gjaldt gasskraft beklaget han at det var blitt en symboldebatt på begge sider, forurensning eller industrireisning.

– Vi produserer, omgjort til el-enheter, i størrelsesorden 2000 TWh når olje og gass tas med. Ca. 5 prosent av dette kommer fra vannkraft, og foruten disse 5 prosent bruker vi selv omtrent like mye vesentlig fra olje. Vi eksporterer altså det alt vesentlige av vår energiproduksjon.

Det er snakk om å bruke 1–2 prosent av vår gassproduksjon til egne gasskraftverk for bl.a. å holde prosessindustrien i gang. Vi må ha gass, vi må ha andre energiformer også, vi trenger stor variasjon på området.

Verdens valg i energikilder er i dag enten: fossile ressurser, og da forurenses torv mer enn brunkull, som forurenses mer enn svartkull, som forurenses mer enn olje som forurenses mer enn gass. Eller: atomkraft, som ikke avgir klimagasser, men som gir problemer med avfall og alvorlige konsekvenser ved driftsuhell.

Gass er den beste av de her nevnte, ut fra et totalt miljøsyn. Gass er det gunstigste til vi finner på smartere energiformer – og det gjør vi.

Så til dette med å bruke olje og gass til råstoff: om 3 prosent av verdens hydrokarbonproduksjon ble brukt til proteiner, ville det dekke verdensbe-

hovet. Det sier litt om dimensjonen. Hydrokarboner danner grunnlaget for petrokjemien – petrokjemiske råstoff betyr mer i dag enn stål gjorde i 50-åra – og vi bruker bare en liten del av samlet produksjon.

Et hjertesukk: I 1995 hevdet en del representanter som er her på kongressen i dag, at Norge var et av verdens beste land å leve i. I dag, når arbeidsledigheten er lavere enn den var da, og vi har hatt en god utvikling på mange områder, skildrer noen av de samme representantene Norge som en sosial søppeldunk og det står elendig til. Ofte er det de samme grupper som vil fordele godene på verdensbasis og at vi må gå ned i levestandard, og de samme gruppene som aldri får store nok tillegg i tariffoppgjørene.

Tore Nordvik, NM, sa at en i Norsk Musikerforbund ble litt paff da de så at LO hadde tatt ut kulturkapitlet i handlingsprogrammet. Dette harmonerer ikke med hva LO har stått for og står for. Samarbeidsavtaler med Ballettforbundet og Skuespillerforbundet har eksistert i mange år, de burde egentlig vært medlemmer. Dette er et dårlig signal å sende ut. Kultur må ikke være en hobby for eksklusive grupper, som det er sagt av flere. Åpningsforestillingen var et godt eksempel på kraften i kulturen, og hvilken betydning den kan ha. Esther sa at utdanning må gjelde alle. Det samme må gjelde for retten til adgang til kultur. Nettopp derfor ber NM om at LO beholder et eget kulturavsnitt i sitt handlingsprogram. Han ba om støtte til forslag 3306.

Knut J. Johansen, Akershus, viste til forslag 663 og oppfordret til å stryke setningen om statlig overtakelse av sykehusene, som angivelig skal gi økt trygghet for pasientene. Han tenkte på endel gamle statsbedrifter når det gjaldt trygghet. Selv følte han ingen trygghet når han sto ved en nedlagt jernbanestasjon, eller når Posten legger ned hans eget postkontor. På døra står en lapp med oppfordring til å dra 3 mil til nabopostkontoret. Sterkere regionalt samarbeid kan være en vei å gå for sykehusene.

Han tok også opp forslag nr. 782 om likestilling, og stilte spørsmål om hvor mange i salen som egentlig med hånda på hjertet kan si at de tar familiepolitikken på alvor.

Lill Ødegaard Jensen, NSF, sa følgende:

Når det gjelder de sosiale, etiske og økonomiske fordringer vi har til velferdsstaten vi lever i, har vi lite eller ingenting å tilføye – som ikke alt er sagt opp til flere ganger.

Men vi har en liten etterlysning – ikke ukjent for statsministeren, han fikk en liten påminnelse søndag.

Her snakkes om problemer (hør: arbeidsledighet) som oppstår ved «utflagging» av ulike bedrifter.

Jan Balstad omtalte hvem som sto på broa – og vi vet jo alle at Yngve Hågensen og Thorbjørn Jagland dirigerer både baugporten og akterporten på henholdsvis LO-skipet og Stats-skipet.

Det hadde jo vært hyggelig om statsministeren og LO-ledelsen kunne bruke maritime uttrykk også i sjøfolks favør.

Men har de kanskje glemt at vi var en stor sjøfartsnasjon en gang og at de ynder fortsatt å kalle oss for det.

En gang i tiden var vi Norges gullkammer. Men nå er vi blitt så små og så få! «Bare» ca. 20 000 norske sjøfolk trafikkerer fortsatt verdenshavene.

Om vi ikke er så lukrative lenger – er vi dog, 20 000 yrkesaktive sjøfolk – ikke arbeidsledige!

Det er – for tiden – riktignok liten fare for videre utflagging av norske skip – tvert i mot har refusjonsordningen gjort Norge til et lite skatteparadis i norsk favør.

Hva blir gjort for at hyrene fra norske redere går i norske lommer, slik at vi kan holde våre 20 000 sjøfolk yrkesaktive og – aller helst – øke antallet.

For selv om vi er relativt lavtlønnede, kan vi ikke konkurrere med skipsmannskap fra lavkostnadsland.

Vi henviser til forslag nr. 1303 fra sekretariatet hvor det heter: «Det har blitt sett nærmere på den maritime sektoren... For næringslivets evne til å hevde seg i den internasjonale konkurransen er det spesielt viktig at forholdene for disse blir lagt til rette. Også muligheter for å etablere ny virksomhet må forbedres.» Sitat slutt.

Vi er langt på vei enige i statsministerens harme mot våre arbeidsgivere, men tillater oss likevel å minne delegatene om det enstemmige vedtaket på forrige LO-kongress.

Sitat: «LO vil kreve at regjeringen tilpasser rammevilkårene for norsk skipsfart og norske sjøfolk til gjeldende rammevilkår i konkurrerende europeiske land!» Sitat slutt.

Og så kommer vi til det som burde vært lagt inn som et forslag, og som vi håper kongressen likevel vil ta hensyn til.

Vi foreslår derfor at kongressen kan slutte seg til intensjonene i Norsk Sjømannsforbunds Skipsfartspolitiske handlingsprogram – om å bidra til å øke sysselsettinga på norske skip – ved at refusjonsordningen blir videreført som en fast ordning slik den nå er fastsatt av Stortinget.

Hanna Røberg, NKF, sa at det var et begivenhetsrikt år i 1994. Da hadde det vært ekstraordinær LO-kongress og et skirenn på Lillehammer. LO sa da nei til EU og var i pakt med befolkningen også, viste det seg. Men vi sa ikke ja til delmedlemskap i EU, slik Schengen-avtalen invite-

rer til.

Med Schengen-avtalen skal vi legge til rette torget i EU. Hun viste til et fremsatt forslag der LO går inn for at Stortinget utsetter sitt Schengen-vedtak. Vi har sagt nei til EU og ikke ja til et delmedlemskap heller.

Det var en av representantene som hadde snakket om hvor hyggelig det var å ha sine jenter noen minutter. Det var en uvurderlig stund. Derfor synes jeg også at de mannlige representantene på LO-kongressen skal stemme for forslaget om 6-timersdag så slipper de å få noen korte øyeblikk mellom barnehager, fotballtrening og alt det andre. Hun viste til forslag 1311. Hun skjønnte ikke alt dette snakket om 30 timers arbeidsuke, som mennene snakket om. 6x5 blir også 30 timer, like fult som 7.5 x 5 blir 37,5 timer.

Hun understreket til slutt at LO ikke måtte snakke om velferdssamfunnet, som Hagen opererte med. Vi snakker om velferdsstaten. Det må stå det i Handlingsprogrammet, sa Røberg.

Kirsti Ingebricson, HK, snakket varmt for reduserte utslipp av klimagasser og mot gasskraftverk. Det er mange som har den holdning at de ønsker miljøatsatsing bare det ikke går utover arbeidsplassene. Her er det visstnok snakk om 90 arbeidsplasser. Samtidig vil man ta arbeidet fra de arbeiderne som i dag arbeider ved kjernekraftverk og kullkraftverk i andre land. Skal vi gå inn for at de mister sine arbeidsplasser. Utslippene av CO₂ fra gasskraftverkene tilsvarer det samme årlige utslipp som halve bilparken i Norge. Jaglands utspill om utsettelse av gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø bør føre til at all planlegging må starte på nytt. Det er ikke sikkert at kraftverkene kan ligge der de er planlagt nå – med bruk av ny teknologi.

Kraft er en attraktiv vare. Det samme er kjernekraftverk, men hun hadde ikke noen tro på at man kunne få til en avtale om salg av CO₂-andeler til andre land. Dette er bare vås. Å satse på alternative energiformer er den eneste farbare veien å gå, sa representanten som understreket at vi måtte stå solidarisk med arbeidere i andre land og si nei til gasskraftverk i Norge

Ingolf Kleppe, FLT, sa at han kom fra en bransje hvor man hadde organiserte både i privat og offentlig sektor. Han holdt følgende innlegg:

Eg kjem frå eit forbund som organiserar medlemma både frå privat og offentlig sektor.

Eg høyrar sjøl til offentlig sektor men vil likevel kommentera forslag 1234.

Grafisk Forbund har fremma forslag om at det umiddelbart skal setjast i gong eit arbeid for å utrede *ein vertikal avtalestruktur i LO*.

Vi kan vel slå fast at det er stor uenighet innad i LO om dette spørsmålet.

Særlig vil funksjonærforbunda i privat sektor verta berørt av forslaget, dersom dette får tilslutning.

Men også andre forbund vil verte berørt, som me blant anna har høyrte frå Transportarbeiderforbundet.

Dersom LO-kongressen vedtek dette forslaget, vil det føre til strid og splittelse mellom LOs fagforbund.

Kvifor får vi det?

Jau, fordi LO-kongressen fatter vedtak som tvingar ein avtalestruktur på enkelte forbund, *mot deiras vilje*.

Ved å gjennomføre dette vedtaket stiller kongressen andre forbund i en tvangssituasjon.

Historia fortel oss at dette har ført til utmeldinger frå LO tidligere.

Dette står i sterk kontrast til det som er begrunnelsen for forslaget, – *økt rekruttering*.

Kjennetegnet på avtalestrukturen i våre konkurrerende forbund (AF og YS) er: – *at dei ikkje har ein vertikal avtalestruktur*.

Innenfor privat virksomhet, er det i hovedsak funksjonærforbunda som har konkurrerende organisasjonar.

Vi må innrette avtalane slik at vi slåst på samme bane som konkurrentane våre.

Ovrenskomstane er forbunda sin eigedom.

Det er ikke LO-kongressens si sak å fråta forbunda og deira medlemmar retten til å behandle sine egne avtalar.

Avtalane utviklast i ein prosess, der medlemmane har stor medvirknad.

At LO-kongressen skal fråta det enkelte forbund og deira medlemmer herredømme over egne avtaler, kan nermast betraktes som voldtekt.

Når denne voldtakta i tillegg skjer innen familija, er det vanlig å oppfatte dette som incest.

Eg prøvar her å understreka at eit slik vedtak *vil* vårt forbund og våre medlemmar oppfatte som meget alvorligt.

Konsekvensane vil være at ein muligens utelukkar industrifunksjonærer til LO for framtida.

Dette kan og vil vi ikke være med på.

Som sagt kjem eg frå offentlig sektor, der har vi også store problem med å verve nye medlemmer med ingeniørbakgrunn til vårt forbund og LO, her i kamp med AF representert med NIF og NITO.

Her må vi til med hardare lut, og vi må i langt sterkare grad markedsføre oss som talsmenn også for disse gruppene.

Vi må i fellesskap skape ein organisasjon som også grupper med midtels og høgare utdanning kan identifisere seg med.

Vi må arbeide meir aktivt med spørsmål vedrørande disse gruppenes lønns- og arbeidsvilkår.

Spesielt må vi være kreative på spørsmål som berører utdanning.

Vere aktivt med i utforminga av dei tekniske skulane- og ingeniørhøgskulane.

Vi må også aktivt inn på disse skulane og verve medlemmar.

Ingeniørar og anna teknisk personell i stat, kommune og privat virksomheit vil gjerne ha eit alternativ i LO.

Her har vi eit stor medlemspotensiale.

La oss sørge for at AF ikkje får fritt speleroom i disse yrkesgruppene.

Til slutt vil eg få gi uttrykk for støtte til alle som med glød har gått i mot privatisering av offentlig sektor.

Arild Arnås, FLT, fulgte opp Kleppes argumentasjon om de vertikale tariffavtalene. Han sa at det ville bety splittelse i LO og overkjøring av flere forbund. Det ville også føre til mange utmeldelser fra LO. Han sa at i hans forbund og andre funksjonærforbund måtte man innrette seg etter hva AF og YS gjorde. Han viste til hva som hadde skjedd angående privat sektor i sekretariatet – når offentlig sektor skulle være med å bestemme. Han var veldig skuffet over forslaget som han til slutt betegnet som overlagt drap på et eller flere LO-forbund. Derfor må forslaget avvises.

Mona Fredriksen, HK, ville stemme ja til vertikale tariffavtaler. Jeg mener at de som jobber side om side skal ha de samme forholdene. Vi i BHK støtter derfor forslaget fra Grafisk Forbund 1318-1. Vi har også lagt til rette for dette i forrige tarifforhandling hvor jeg var med fra Dagbladet.

– Vi oppnådde et viktig prinsipielt gjennombrudd ved at Norske Avisers Landsforening og NHO kunne tenke seg en samarbeidsavtale. Handel og Kontor hadde lagt forholdene til rette for vertikal avtale for medieansatte. LO-kongressen sist gikk inn for at forbundene skal bestå, og det må kreve at det blir et samarbeid forbundene imellom. Det fungerer ikke så positivt nå. En samarbeidsavtale mellom Handel og Kontor og Grafisk ble torpedert av Grafisk`parlament. – Vi må gå sammen om oppgavene og ikke slåss mot hverandre. Stem ja! sa hun

Dette var siste innlegg i debatten og *dirigenten* takket salen for utmerket samarbeid. Forslagene som var satt fram til Handlingsprogrammet var allerede oversendt redaksjonskomiteen. De ville komme til votering i morgen.

Hun hadde så en melding fra hotellene om at alle må sjekke ut før møtets

begynnelse i morgen. For å unngå store køer i morgen tidlig, ville det bli anledning til å sjekke ut allerede i kveld.

Mens de opptrykte forslag til punkt 6 på dagsordenen ble delt ut, overtok Terje Havrøy og ledet allsangen: Ta hverandre i handa og hold.

Møtet hevet kl. 18.05.

Formiddagsmøtet torsdag 15. mai

Kongressens siste dag startet presis kl. 09.00 og dirigenten, Lars A. Myhre foreslo å starte dagen med «Ellinors vise». Forsanger var Terje Havrøy.

Ordet ble gitt lederen i Norsk Arbeidsmandsforbund, *Arnfinn Nilsen*, som takket for god behandling av dirigentene. I slutten av august -96 hadde vi en av de større flyulykkene i Norge, da et fly med russiske gruvearbeidere havarete på Operafjellet. Forbundets avdeling på Svalbard, 141, tok initiativet til en innsamling til de etterlatte. Etter hvert fant foreningen at oppgaven ble noe mektig for dem alene, og kontaktet forbundet. Forbundet heiv seg rundt, og sendte brev til «familien på torget», andre organisasjoner og også til motparten.

Resultatet kunne Nilsen legge fram nå – vel halvannen million kroner er samlet inn – et tall det er grunn til å være stolt av for alle som har deltatt. Det viser at solidariteten i bevegelsen er like stor som den noensinne har vært, når det trengs. Det har tatt litt tid å fordele pengene, da vi ville være helt sikre på at pengene kom fram til de etterlatte, og forholdene i de aktuelle land er litt spesielle. Men norsk UD er nå i ferd med å betale ut pengene til dem som skal ha dem. Ofrene kom for det meste fra Russland og Ukraina. Takk for innsatsen, sa Nilsen.

Dirigenten refererte to permisjonssøknader, som ble innvilget. To «bursdagsbarn» fikk gratulasjoner og blomster – Karin Torp som fylte 50 år, og Arne Tangen, som fylte 60 år.

Så var klart for behandling av dagsordens punkt 10.

DAGSORDEN PUNKT 10 HOVEDAVTALEN

Ordet ble gitt til LOs nye nestleder *Jan Balstad* for en innledning:

Kamerater!

Det har vært en tradisjon på LO-kongressene å si noe om Hovedavtalene, det har gjerne blitt litt om prinsippene Hovedavtalene bygger på og noen tanker om videreutviklingen av disse avtalene.

Hovedavtalene våre er et basisavtaleverk som bygger på organisasjonsretten, fredsplikten samt forhandlingsrett med søksmålsrett.

Skal disse prinsippene bety noe mer enn ord må vi ha et skikkelig tillits-

valgssystem, trafikkregler ved konflikter og rimelig klare rettigheter og plikter for partene.

En siste hjørnestein jeg vil nevne i denne sammenheng er kapittel IX som er samarbeidskapittelet – der de tillitsvalgte gis mulighet for å øve medbestemmelse over bedriftenes virksomhet. Til støtte for dette kapittel har vi del B som gir retningslinjer for samarbeidsorganene som skal være i bedriftene. Også tilleggsavtale I skal være en støtteavtale for kapittel IX. Bedriftsutvikling er viktig og noe alle bedrifter må drive med om en skal overleve, men bedriftsutvikling i tilleggsavtale I's forstand er «med bred medvirkning».

Siden starten (Hovedavtaleforhandlingen Lillehammer 85) har vi brukt mer enn 100 millioner for å støtte slike bedriftsutviklingstiltak. Mange av dere har deltatt i slike tiltak på bedriftene.

Tilleggsavtale II: – «Dataavtalene»

– Datatillitsvalgt

Tilleggsavtale IV: – Likelønn – kjønnsnøytrale kriterier. Men vi må aldri overlate dette til noen utenfor fagbevegelsen.
«Internettssystemer» trenger vi ikke.

Tilleggsavtale VI: – Likestillingsavtalen.

Jeg må også i en slik gjennomgang nevne en Hovedavtalebestemmelse som har kommet sterkt inn i våre aktiviteter i denne perioden vi har bak oss. Det gjelder kapittel XVI – Kompetanseutvikling. I lys av vår debatt og ideer om etter- og videreutdannings-reformen har kapittel XVI fått en sentral plass. Mye av konfliktgrunnlaget i NEKFs streik i fjor dreide seg om dette og hvordan mindre og mellomstore bedrifter prøver å snike seg unna de forpliktelse de har påtatt seg gjennom dette kapittelet.

Så tenkte jeg å si litt om spørsmål som har vært spesielt oppe i debatten omkring Hovedavtalene.

Vi har fått to nye kartell i privat sektor og disse har næringspolitikk og tariffpolitikk som hovedoppgaver.

Drøftinger om hvilke konsekvenser dette vil få for Hovedavtalene i privat sektor har foregått i kartellene og i Sekretariatet. Konklusjonen er at LO fortsatt må ha ansvaret for Hovedavtalene, men det er åpnet for en mulighet for en del 2 som mer spesielt tar opp forhold til LO Industri og LO Service.

Vi har i denne sammenheng også tatt opp spørsmål om en bedre samordning av hovedavtalene i alle sektorer. Det vil i framtida være viktig at vi kan føre debatten om hovedavtalene som er aktuelt for kartellene, og da med konklusjonen som kan få betydning for alle.

LO bør også være part i Hovedavtalen i Staten selv om LO-Stat har ansvaret for forhandlingene. Vi må også finne løsninger på andre prose-

dyrespørsmål knyttet til hovedavtalene slik at prinsippene blir så like som mulig. Dette jobbes det med, men jeg føler det var riktig å nevne det her.

Det kan gjelde slike saker som kongressbehandlingen, forslagsproseduren, forhandlinger og godkjenning, varighet og utløp og tvisteløsningsmekanismene.

Så må jeg nevne en sak som flere har vært inne på i forslagene til Hovedavtalen, nemlig krav om etablering av sanksjonsmulighet ved lokale forhandlinger. Etter mitt siste skjønn er dette et tarifforhold som må behandles ved tariffrevisjonene.

Et helt annet sanksjonsspørsmål er hva som kan skje når arbeidsgiverne bryter sine plikter i henhold til Hovedavtalen. Ved siste revisjon var det oppe, og et arbeid med å vurdere saken ble satt i gang. Resultatet skal foreligge til vi senere i år i Sekretariatet skal forberede kravene til Hovedavtale-revisjonen.

Hovedavtalen er såvidt kjent stoff i denne forsamling at jeg skal begrense dette innlegget mest mulig, men før jeg gir meg vil jeg si litt om konsernutviklingen. Utviklingen her har gått for fort og det er en stor fare for at de tillitsvalgte ikke henger med når konsernledelsen flytter ut. Arbeidet med strukturendringer i næringslivet tar mye tid i LO og forbundene.

Jeg tror vi i ennå sterkere grad enn i dag må være opptatt av hvordan vi organiserer oss i konsernene på tillitsvalgt siden. Dette må vi drøfte i Hovedavtalesammenheng, men muligens også i vedtakssammenheng slik at konserntillitsvalgte ikke blir hengende i løse luften.

I samarbeid med forbundene og FAFO er det blitt utviklet en håndbok for tillitsvalgte i konsern. Jeg håper den kan bidra til å sette dette arbeidet sterkere i fokus.

Med disse få ord tar jeg opp Sekretariatets forslag.

Til slutt tok han opp sekretariatets forslag nr. 1026.

Han mente det var viktig at at særlig hovedavtalene i privat sektor var så like som mulig, slik at at ikke arbeidsgiverne spilte grupper ut mot hverandre.

Alle forslag til endringer i Hovedavtalene vil bli behandlet av sekretariatet som samarbeider dem og forelegger det for representantskapet.

Dirigenten ga først en praktisk beskjed. Redaksjonskomite for organisasjonssaker skulle møte umiddelbart i Forum. Dette var Evys komite.

Dirigenten sa at forslagene fra Jan Balstad var å finne i heftet om hovedavtalen, s. 7. *Dirigenten* foreslo at de forslagene som gikk på dette punktet, ble oversendt komiteen med et generelt oversendelsesforslag.

Forslag 1026 skulle tas opp senere under de øvrige forslag, sa *dirigenten*

som redegjorde for en del forkortelser som LO, NAVO, HSH og SAMFO. Han sa på spørsmål at innstillingen fra sekretariatet var å finne i Diverse innstillinger, s. 21.

DEBATTEN

Terje Skog, Oslo, sa at den kapitalistiske verden var preget av hardere konkurranse og en enorm teknologisk utvikling. Dette har økt produksjonskraftene og kapasiteten i produksjonen er i dag langt større enn avsetningsmulighetene for varene. Den økte produksjonskapasiteten er noe kapitalismen trenger. Men dette fører til krig i markedet, og kapitalismen trenger armslag for å kunne fungere. Det fører til et kontinuerlig press på fagforeningene, og dette vil bare fortsette.

Kapitalistene har flere aksjonsmuligheter mot arbeidstakerne enn det som er regulert gjennom hovedavtalene. De kan true med oppsigelser, de kan sette bort arbeid og sette bedrifter opp mot hverandre. Vi har i dag ingen legale motaksjoner å ty til når kapitalistene aksjonerer på denne måten. Vi burde absolutt hatt dette i avtaleverket, sa Skog som henviste til forslaget fra Oslo, forslag 1003, som han anbefalte.

Roy Pedersen, FF, fant som en tråd i mange innlegg på kongressen at fagbevegelsen er inne i en ny situasjon. Nesten daglig ser vi resultater av liberalisering, fusjoneringer, outsourcing. Det vil bli større svingninger. I bygg- og anlegg opplever vi at folk kan gå permitterte under høykonjunktur. Presset øker mot avtaleverket generelt og mot Hovedavtalens bestemmelser. Vi møter stadig oftere arbeidsgivere som sier at de ikke har anledning til å forholde seg til Hovedavtalens paragraf 9.

I Norge har fagbevegelsen ennå ikke mistet rettigheter, slik vi ser i andre land, men det er et markert problem at bestemmelser i Hovedavtalen i stadig større grad settes til side. Sysselsettingsloven er et eksempel på det.

Når vi nå reviderer Hovedavtalen må vi ta hensyn til denne nye situasjonen at virkeligheten er blitt tøffere. Hva kan vi gjøre med det? Vi bør satse på en form for nødvergerett. Når arbeidsgiveren gjør gjentatte brudd på Hovedavtalen kan heller ikke fredsplikten gjelde som dag. Videre må vi høyne Hovedavtalens status, og en måte å gjøre det på er å bedre de tillitssvalgttes situasjon og rettigheter. Det kan gjelde mer fritid til å arbeide med faglige spørsmål, og utvidet myndighet til LO-utvalgene, sa Roy Pedersen, som trodde de klassiske skiller i samfunnet vil øke. Til slutt siterte han en gammel bygningsarbeider som hadde sagt at en fagbevegelse som ikke slåss er naturstridig - og så vil vel Yngve si noe sånt som at «det er lov å bruke hue».

Espen Løken, NOPEF, viste til paragraf 6.6 i Hovedavtalen om de tillits-

valgte arbeidsforhold, og der det heter at det kan opptas lokale drøftelser om et eget, utstyrt arbeidsrom som kan stilles til disposisjon, og at den tillitsvalgte har krav på låsbart skap og adgang til telefon. Dette låter litt «kjipt» om vi seinere skal vedta å bygge nettverk ved hjelp av datakommunikasjon og bruke Internett – da klarer vi oss ikke med slike formuleringer. Han refererte forslag 1110 fra NOPEF og ba om støtte til det.

Karl Per Olsen, NKIF, sa at storparten av lønnsfastsettelsen skjer gjennom lokale forhandlinger. De fagorganiserte baserer disse forhandlingene på kriteriene fra riksmeklingsmannen. Men hva skjer på den andre sida? Vi har bevis for at bedriftene bygger på rammer de har fått fra sentralt hold. Dette er ikke reelle forhandlinger, og da er det heller ikke rart at det blir stor sprik mellom krav og tilbud.

– Vi opplever ofte at de ansatte blir avspist med minimale tillegg i lokale forhandlinger, uten at vi har et ris bak speilet og kan sette makt bak kravene. Når bedriften mener forhandlingene har pågått lenge nok, så er det «take it or leave it».

Skal vi ha noen muligheter i de lokale forhandlingene må kriteriene riksmeklingsmannen har lagt inn følges, og vi må ha et kampfremiddel som f.eks. gå sakte-aksjoner. Men siden riksmeklingsmannen legger kriteriene, er muligens tvungen voldgift veien å gå, sa han og fremmet forslag om det.

Toril Torgersen, NKF, sa at Komuneforbundets forslag til 3.7 tidligere var oversendt avtaleutvalget og ble fremmet på nytt her. Det var forslag om nytt punkt 5 med sikte på å hindre at ansatte innfor offentlig sektor ikke får utskiftet sine innarbeidede avtaler i de tilfeller der arbeidsgiver skifter organisasjon.

Det er lagt inn en automatikk i 3.7, som er en positiv bestemmelse, dersom den ikke blir misbrukt. De siste årene har arbeidsgiver misbrukt den i forbindelse med privatisering og utskillelse. Derfor må LO få endret 3.7 slik at medlemmenes interesser kan forsvares. Forslaget fra NKF ville tette de hull som arbeidsgiver benytter seg av for å dumpe lønn- og arbeidsvilkår ved skifte av avtale.

Stein Stugu, N.N.N., registrerte at Balstad i sin innledning kom inn på at konserntillitsvalgte blir hengende etter utviklingen internasjonalt. Det forslaget som han og andre konserntillitsvalgte hadde lagt fram tok også sikte på konserntillitsvalgtes rettigheter innenlands. Det er altfor liten kontakt mellom tillitsvalgte innen konsernene dag, og de rettighetene som finnes blir dårlig utnyttet.

Han siterte fra forslaget som tar sikte på å legge forholdene til rette for bedre kontakt mellom de tillitsvalgte, med hyppigere møter og reiser som

konsernet må sette av midler til. Konserntillitsvalgte må også ha rett til å bistå lokale tillitsvalgte når de ber om det. Denne kontakten er viktig, for det kan være en fare at det blir maktkonsentrasjon ikke bare i konsernene, men også i fagbevegelsen. Det er viktig at de lokale tillitsvalgte tar initiativ for å få den bistand de trenger.

Ole Audun Raknes, NJF, sa at hovedavtalen var Grunnloven for fagbevegelsen, slik Jan Balstad hadde vært inne på. Det er der våre viktigste rettigheter er beskrevet når det gjelder medbestemmelse i bedriftene. Derfor bør vi ha den tilgjengelig til enhver tid, vi som er tillitsvalgte. Det skal mye til å huske alt som står i hovedavtalen.

– I dag opplever vi stadig mye angrep på avtaleverket vårt. Bedriftene ønsker selv større innflytelse over omstillinger. Derfor må vi også være våkne under revisjonene av Hovedavtalen. Hvis vi ikke er det, vil vi kunne tape rettigheter som vi i dag har etter avtalen. Det er jo slik at når det skjer endringer i klimaet, fører dette til forurensning. Slik også i bedriftene.

Dette klimaskiftet merker særlig de lokale tillitsvalgte, de på gulvet. Vervene i fagforeningen blir ofte brukt mot dem. De betraktes som motpart, ikke som likepart. Også LO sentralt må være på vakt overfor dette slik at det ikke tukles med avtaleverket. Vi må stå sammen i solidaritet.

De tillitsvalgte må også gis bedre skoloring i avtaleverket enn de får i dag. Tillitsvalgte må også gis anledning til permisjon i forbindelse med tillitsmannsarbeid. Man må ikke bare være henvist til fritiden for å gjøre den jobben. Hos arbeidsgiverne, kanskje særlig i privat sektor – men også i det offentlige – spør arbeidsgiverne oftere: – Skal du ha fri nå igjen?

Han var ellers opptatt av at tillitsmannsarbeid burde være kompetanse-givende. Tillitsvalgte må betraktes som en ressurs og ikke som motpart. Han støttet forslagene 1023 og 1024.

Han kom til slutt inn på gebyrjungelen i bankene og sa at LO måtte stå fast på kravet om at arbeidstakere står fritt til å velge om de vil ha pengene via bank eller kontant. Vi må aldri gi slipp på dette prinsippet. I dag øker bankene – som selv viser stadig større overskudd i sine regnskaper – gebyrene hele tiden. LO må ta denne saken alvorlig, sa Raknes som ellers takket for seg og for en fin LO-kongress.

Dirigenten repliserte at kongressen ikke var helt slutt og ga ordet til neste taler.

Colin Kane, Rogaland, FF, tok opp forholdene for de fellestillitsvalgte og konserntillitsvalgte som han mente må få bedre arbeidsforhold i avtaleverket. Kværner har brukt 9 milliarder kroner på å kjøpe opp to utenlandske bedrifter mens de har rasjonalisert seg bort fra Lodalen og Kirkenes. Han

henviste til en internasjonal avtale skrevet av Edwards som fastsetter bestemmelser for sluttverderlag når arbeidere blir oppsagt.

– Alle burde skaffe seg en kopi av denne avtalen. Det er faktisk slik at når Kværner sier opp norske ansatte, koster det dem ingenting, men det koster å gjøre det samme i utlandet. Vi har på denne bakgrunn jobbet med et forslag i verkstedklubben Egersund for å få inn norske bestemmelser om dette som sammenstiller oss med utenlandske arbeidere.

Mona Løkke, NTL, sa at det var viktig å sikre reell medbestemmelse for tillitsvalgte. Omstillingene for å øke effektiviteten også i offentlig sektor styres mer og mer av økonomiske hensyn og den reelle medbestemmelsen reduseres. Vi har ikke lenger reell medbestemmelse.

Kompetanseheving er avgjørende i karriereutviklingen til den ansatte. Her har vi ingen reell medbestemmelsesrett. Det samme gjelder i offentlig sektor. Kanskje hadde vi klart oss med formålsparagrafen i hovedavtalen hvis begge parter hadde fulgt den. Vi trenger opplæring også på arbeidsgiversida, ikke bare av de tillitsvalgte. Hun hadde videre en appell å komme med. Gjentatte ganger får hun høre fra tillitsvalgte i privat sektor at vi i offentlig sektor har det så bra, gode ansettelsesvilkår og gode arbeidsvilkår for tillitsvalgte. De er ikke alltid så bra – men vi er alle tillitsvalgte. Vi må ikke bruke kreftene på innbyrdes disputt, vi må arbeide for at alle tillitsvalgte skal få gode vilkår, sa hun, og støttet forslaget fra Raknes.

Dirigenten konstaterte at dette var siste taler, og ga ordet til Jan Balstad for oppsummering.

Jan Balstad sa det ligger i sekretariatets innstilling at forslagene skal behørig behandles i forbindelse med revideringen av Hovedavtalen mellom LO og NHO, og han gikk derfor ikke konkret inn på de enkelte.

Han mente det var helt riktig det som var sagt om lokale forhandlinger og lønnsdannelsen, men det er slik at forhandlingene om Hovedavtalen skjer etter konsensusprinsippet – vi kommer så langt det er enighet, og der stopper det. Men derimot når det gjelder de lokale forhandlinger, som representerer et bredt spekter av muligheter og virkemidler, bør det være mulig å få til noe. Og dette er et viktig spørsmål, som vi bør prøve å få gjort noe med.

Ellers syntes han det var sagt mye fornuftige ting i debatten. Fra Stein Stugu var det kommet et interessant forslag, som går på bedre ordninger for tillitsvalgte i konsern. Vi har jo nå fått tilleggsavtalen om samarbeidsutvalg på europeisk nivå, og vi har det samme i Norge. Men – det er også nødvendig med et horisontalt samarbeid – altså mellom de tillitsvalgte i hele konsernet. Og her får vi ingen hjelp av motparten, dette må vi ordne selv. Et slikt samarbeid kan spenne over et vidt spekter, og kan bli en av de

store bitene når forhandlingene om ny Hovedavtale nå skal starte.

Dirigenten viste til forslag framsatt av Eldar Myhre m fl, Dag Andersen, Reidun Wahl, Karl Per Olsen, Toril Torgersen, Terje Skog, Espen Løken, samt forslagene i heftet, og tok sekretariatets innstilling om oversendelse av forslagene til sekretariatet opp til avstemning. Enstemmig vedtatt.

Disse forslagene ble satt fram under debatten og enstemmig vedtatt oversendt til Sekretariatet:

DAGSORDENS PUNKT 10 FREMSATTE FORSLAG

FORSLAG NR. : 10-1
REPRESENTANT NR. : Eldar Myhre m/ flere
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet m/ flere

KONSERN TILLITSVALGTE

Konsernenes betydning i arbeidslivet øker sterkt både nasjonalt og internasjonalt. Strategiske avgjørelser tas på nivåer over den enkelte bedrift. Ikke minst gjelder dette såkalt outsourcing. Fagbevegelsen må møte motparten der avgjørelser fattes. Da er det et problem at lov- og avtaleverket vårt langt på vei tar utgangspunkt i en situasjon der avgjørelser fattes på den enkelte bedrift.

Handlingsprogrammet omtaler konsernforhold i flere kapitler, blant annet i kap. 1 strekpunkt 5, kap. 5 strekpunkt 6 og kap. 9. Disse punktene blir imidlertid hengende i lufta så lenge det ikke finnes en avtalefesta rett i Hovedavtalen til et faglig apparat og arbeidsrom for tillitsvalgte på konsernnivå slik Hovedavtalen sikrer for stedlige tillitsvalgte. Vi vil derfor foreslå følgende tillegg:

- * Rett for ansatte i konsern til å velge faglige representanter på konsernnivå.
- * Rett til nødvendig tid for disse til å utføre sine oppgaver betalt av konsernet på linje med bestemmelsene for stedlige tillitsvalgte.
- * Rett for de tillitsvalgte på bedriftsnivå til å samles på konsernplan for å drøfte felles problemer, betalt av arbeidsgiver.
- * Rett for konserntillitsvalgte å ha drøftinger med konsernledelsen på linje med det Hovedavtalen beskriver på bedriftsnivå.
- * Konsernet må stille til rådighet nødvendige midler for at de konserntillitsvalgte skal kunne utføre sine oppgaver.
- * De konserntillitsvalgte skal ha rett til å bistå lokale tillitsvalgte, når disse ber om det, i

drøftelser med bedriften rundt spørsmål av betydning for bedrifts- og konserninterne forhold.

Dette er forslag som har betydning for dagsordens hovedpunkt Hovedavtalene, men også for Handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet må derfor bearbejdes slik at det innholdsmessig blir overensstemmende med de ovenstående punkter.

Forslaget er fremmet av:

Repr.nr.	Navn	Forbund
24	Atle Teigland NEKF	Aker Elektro
55	Eldar Myhre	Fellesforbundet Kværner
63	Ola Svendsen	Fellesforbundet Hydro Aluminium
70	Kåre Leira	Fellesforbundet Norske Skog
122	Arne Byrkjeflot	NKIF Fesil
203	Stein Stugu	NNN Orkla
204	Bente Løvås	NNN Kraft-Freia
280	Roy Andersen	Telemark Aker-RGI

FORSLAG NR. : 1003
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Fremmer forslag 1003.

Til § 2-2

«Hvor det er tariffavtale må arbeidsstans eller annen arbeidskamp ikke finne sted, med mindre det skjer gjentatte brudd på avtaleverket. Fredsplikten gjenopprettes når forhandlingsmøte mellom organisasjonene, eller mellom organisasjon og bedrift avholdes. Frist for forhandlingsmøte reguleres etter § 2-3 pkt.5

FORSLAG NR. : 1016
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : OSLO

§ 8-1 Vilkårene for permittering. Pkt. 1 endres til:

Permittering kan foretas når saklig grunn gjør det nødvendig for bedriften. Dersom ikke annet avtales gjennomføres dette som rullerende permitteringer.

FORSLAG NR. :

REPRESENTANT NR. : 25 Dag L. Andersen
FORBUND/FYLKE : NEKF

LO må nedsette en gruppe for å se på maktforholdet i arbeidslivet.

Gruppen bør bl.a. utrede følgende:

- Aktualiserer NHOs støtteordninger ved konflikter nye tiltak i LO
  - LOs støtteordninger til forbundene ved konflikter
  - Nivået på streikestøtten i forbundene
  - Særtiltak når forbundene reiser prinsipielle spørsmål ved tariffoppgjørene.
- Forslagets intensjon tiltres, og forslaget oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 1010
REPRESENTANT NR. : 215 Espen Løken
FORBUND/FYLKE : NOPEF

Fremmer forslag 1010

(«Hovedavtalen må få inn en bestemmelse som sikrer adgang til databaserte kommunikasjonssystemer som Internett etc. Innkjøp og bruk betales av bedriften.»)

FORSLAG NR. :
REPRESENTANT NR. : 185 Toril Torgersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Krav til revisjon til Hovedavtalen LO-NHO, kap. III § 3-7.

Nytt nr. 5:

§ 3-7 gjelder ikke hvor en bedrift, som allerede har tariffavtale med et LO-forbund innenfor et annet tariffområde, melder seg inn i NHO.

FORSLAG NR. : 1002
REPRESENTANT NR. : 115 Karl Per Olsen
FORBUND/FYLKE : NKIF

Hovedavtalens 4.2.5 må utvides til også å gjelde voldgift ved lokale lønnsforhandlinger.

Dirigenten refererte forslag 1026 fra sekretariatet, og tok opp forslaget til avstemning. Enstemmig vedtatt.

SAK 11

DIVERSE FORSLAG

Oddrun Remvik overtok som dirigent, og viste til at det forelå diverse forslag til behandling under dette punktet. Framgangsmåten ble at hun gikk fra forslag til forslag, og de som ville ha ordet måtte kreve det under hvert forslag. Hun leste bare nummerne på forslagene, og sekretariates innstilling.

VOTERINGER

Forslag 1201 fra HK ble satt opp mot sekretariatets innstilling 1202. Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1203 fra FF ble satt opp mot sekretariatets innstilling 1204.

Gunnar Nilsen, FF, fikk ordet og gjorde oppmerksom på at forslag 1203 hadde sammenheng med forslag som var til behandling i redaksjonskomiteen angående betaling for alle ledige dager. Han ba derfor om at behandlingen av forslag 1203 ble utsatt til innstillingen fra redaksjonskomiteen var klar.

Dirigenten var enig i forslaget om utsettelse, som ble vedtatt.

Forslag 1205 og sekretariatets innstilling.

Sven Hugo Johansson, Oslo, imøtegikk sekretariatets innstilling. – Ordningen med gavepensjon ble praktisert slik at den arbeidsledige fikk stønad og i tillegg pensjon fra bedriften slik at vedkommende fikk utbetalt til sammen 90 prosent av lønna.

Hvorfor var ikke dette verdig? ATP-pensjonen er lav, og mye dårligere. Da hadde han vondt for å forstå sekretariatet, som sier at den pensjonen de fleste ønsker, er et dårlig alternativ. Det er en god del under 62 år som går inn på ATP, og enkeltmedlemmer som ikke har muligheten. – Skal vi si til dem at de får gå ledige, men bedriftene får ikke lov til å gi dem pensjon? Hvorfor skal vi stelle så pent med bedriftene? Vedta forslaget fra *Grafisk*!

Yngve Hågensen sa at problemet var knyttet til at vi fra midten av 80-åra fikk en voksende ledighet. En rekke bedrifter ga da tilbud til ansatte om en kombinasjon av gavepensjon i tillegg til trygd, for at de skulle gå av. Det var bra for dem som fikk det, men mange arbeidsplasser gikk tapt. Problemet var, at de rimelig store bedriftene kunne gjøre det, andre ikke. Det var urettferdig. For å få bukt med denne urettferdigheten fikk vi igjennom ATP. Det må

vi ta konsekvensen av.

Forslag 1205 ble satt opp mot sekretariatets innstilling 1206. 1206 ble vedtatt mot noen få stemmer.

Forslag 1207. Sekretariatets innstilling 1208 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1209. Sekretariatets innstilling 1210 ble vedtatt mot noen få stemmer.

Forslagene 1211, 1212, 1213. Sekretariatets innstilling 1214 ble vedtatt enstemmig.

Forslag 1215. Sekretariatets innstilling 1216 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1217. Sekretariatets innstilling 1218 ble enstemmig vedtatt..

Forslagene 1219-1220. Sekretariatets innstilling 1221 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1222. Sekretariatets innstilling 1223 ble enstemmig vedtatt

Forslag 1224. Sekretariatets innstilling 1225 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1226. Sekretariatets innstilling 1227 enstemmig vedtatt.

Forslag 1228. Sekretariatets innstilling 1229 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1230. Sekretariatets innstilling 1231 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1232. Sekretariatets innstilling 1233 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1234. Her henviser sekretariatets innstilling 1235 til en egen tariff-politisk uttalelse som skulle behandles senere (1318-1 fra redaksjonskomiteen)

Forslag 1236-1237-1238-1239

Sekretariatets innstilling 1240 var avvisende til forslagene.

Olav Boye, NGF, sa at han støttet både 1236 og 1237. Dette var identiske forslag, men de var sendt ulike veier i systemet. Han var villig til å trekke et av forslagene (1237) for å få støtte til det andre (1236). – Det er slik jeg

driver kompromissvirksomhet, sa Boye som fortsatte:

Jeg tar ordet for å støtte dobbeltforslaget 1236 og 1237. Når det foreligger to like forslag er det fordi jeg ikke tok noen sjanser og fremmet forslaget både gjennom eget fagforbund og LOs samarbeidsorgan i Buskerud. Nå gjenstår det å overbevise Kongressen om at ihvertfall et av dem bør vedtas.

Det er sikkert bred enighet i denne forsamling om at vi kunne ha hatt et bedre stillingsvern. Arbeidsmiljølovens kapittel 12 er det ikke så mye å utsette på, når det gjelder behandling av oppsigelser og avskjeder. Det som er utfordringen er de områder som faller mellom ulike lov- og avtaleverk. Foruten arbeidsmiljøloven, har vi Lov om sysselsetting, Lov om lønnpplikt under permitteringer, Lov om statsgaranti for lønnskrav under konkurser, i Hovedavtalen finner vi regler for permitteringer, og nå vil vi få en Lov om etterutdanning. Forslaget går inn for en Lov om stillingsvern, som kan omfatte alle disse områdene og litt til, nemlig fylle de hullene vi opplever i kampen for en trygg arbeidsplass og gode arbeidsvilkår.

Basis for en Lov om stillingsvern må være Grunnlovens § 110, som pålegger Statens myndighet å legge forholdene til rette for at ethvert arbeidsdyktig menneske skal skaffe seg utkomme ved sitt arbeid. Denne Grunnlovsparagrafen må forplikte Stortinget til å gi oss et bedre stillingsvern og en mer aktiv sysselsettingspolitikk. Her holder det ikke med MacDonaldsavtaler og frislipp av vikarbyråer. Vi er ikke USA hvor mange bedrifter har 10 % i fast jobb og resten fra vikarbyrå eller på telefonlista, vi er et sivilisert land hvor folk skal ha krav på en trygg arbeidsplass og gode arbeidsvilkår. Det er ikke bare å få de arbeidsløse vekk fra ledighetsstatistikken, – de må ha lovmessig rett til å bli behandlet på en rettferdig måte.

Kanskje rammebetingelsene i kompetanseretten skal knyttes opp til stillingsvernet, og at detaljene for forskjellige bransjer skal inn i overenskomstene. Det vil styrke det faglige medlemsskapet. Det er ingen tvil om at rett til kompetanse vil bli vårt beste virkemiddel, for trygge og konkurranse-dyktige arbeidsplasser.

Vi må få et lovverk uten de store smutthullene for spekulative arbeidsgivere, konkursgjengangere og bruk av vikarbyråene. Vi må få et bedre samarbeid mellom arbeidsmarkedsetaten, arbeidstilsynet og de faglige organisasjonene.

Sekretariatet kan i sin innstilling ikke tilrå at stillingsvernreglene tas ut av arbeidsmiljøloven. Det vil på sikt bidra til å svekke arbeidsmiljølovens status som arbeidervernlov. Det er ikke mitt motiv å svekke noe som helst, tvert i mot. Videre sier sekretariatet at de slutter seg til synet om bedre stillingsvernsregler og vil oversende forslaget til sekretariatet til videre oppfølging. Innstillingen er positiv og noe vil bli gjort.

Når vi nå først er kommet hit for å vedta veivalgene for neste kongressperiode, vil jeg foreslå at Kongressen gir sin tilslutning til forslag 1236. For

meg er det et spørsmål om å få et bedre redskap i kampen for arbeidsplassene. Det er ingen prestisje om vi skal satse på et sett med regler spredd utover lov- og avtaleverket eller en samlet Lov om stillingsvern. Hensikten er å få et bedre stillingsvern. Jeg tror det er behov for en opprydding og mener at vi derfor bør gi dette forslaget en sjanse.

Voteringen

Sekretariatets innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Følgende innstillinger fra sekretariatet ble så vedtatt enstemmig – uten merknader:

Forslag 1242, 1244, 1246, 1248, 1250 og 1252.

Forslag 1253. Her viser sekretariatets innstilling 1254 til en egen uttalelse som skulle behandles senere.

Forslag 1255. Sekretariatets innstilling 1256.

Anders B. Rodal, NAF, hadde en kommentar til forslag 1255 og sa at det ble flere og flere useriøse firmaer i næringslivet. Det hjalp lite å ha kontrakt med en lovlig arbeidsgiver så lenge denne benyttet seg av underleverandører som var langt fra lovlige. Det ser også ut som om mange bedrifter prioriterer avtaler med «svarte» underleverandører. Vi har i Arbeidsmandsforbundet gjort en avtale med Servicebedriftenes landsforening for en godkjenningsordning for firmaer. Vi ser også i Arbeiderbladet i dag at selv i fagbevegelsen synes det på denne sektoren.

– Her må vi alle spille på lag og de lokale tillitsvalgte må passe på at det bare blir brukte godkjente firmaer, f.eks. når det gjelder renhold og vakt-tjeneste. Det er politiet som skal godkjenne vakt-selskapene. Dette må gjelde tillitsvalgte både i privat og offentlig tjeneste, sa Rodal som ellers ikke hadde noen kommentarer til innstillingen fra sekretariatet, som ble vedtatt.

Sekretariatets innstilling 1256 enstemmig vedtatt.

BEVILGNINGER

Dirigenten henviste til nytt hefte, s. 20 hvor forslag 1315 var referert. Det var imidlertid, ifølge Kåre Myrvold, en «gedigen trykkfeil» i innstillingen. Under pkt. 2 skulle det stå 600 000 – ikke 60 000 kroner.

Dirigenten refererte den korrigerede sekretariatsinnstillingen:

FORSLAG NR. : 1315
FRA : Sekretariatet

Sekretariatets innstilling:

Kongressbevilgninger 1997–2001

1. Arbeidernes Edruskapsforbund

Norsk Arbeidersangerforbund

Norges Kristne Arbeideres Forbund

Norges Leieboerforbund

Norsk Pensjonistforbund

Norsk Bedriftsidrettsforbund

bevilges hver kr. 60 000 pr. år i kongressperioden.

2. Internasjonal Faglig Solidaritet (IFS) bevilges kr. 600 000,- som kon-
tingent pr. år i kongressperioden.

Dirigenten viste til at det i debatten var framsatt forslag om å bevilge 60 000 kroner til Norsk Folkehjelp, og at det ville bli behandlet i forbindelse med redaksjonskomiteens innstilling.

Arne Byrkjeflot, NKIF, hadde ventet på anledning til å framsette forslag til bevilgninger, og fikk det nå. Hans forslag gikk ut på å bevilge 10 000 kroner til Buss- og sporveisbetjentenes forening i Trondheim, som er blitt de første offer for tariffhopping i Norge. De ansatte måtte gå over på drastisk dårligere betingelser, med lønnsreduksjoner på 10 000–15 000 kroner, samt bortfall av andre rettigheter.

Foreningen ble tvunget ut i streik og ble dømt til å betale motparten 385 000 kroner i erstatning og saksomkostninger på 30 000 kroner. Det har den ingen økonomiske muligheter til. Bedriften krever å få inn pengene, og styret i foreningen innstilte faktisk til medlemsmøte for å slå foreningen konkurs. Men medlemmene bestemte seg for å satse på innsamling av penger – det skulle ikke være så lett å knekke en fagforening i Norge. Byrkjeflot mente det var viktig at LO-kongressen nå sendte ut et tilsvarende signal ved å yte denne støtten.

Arild Hamre, HRAF, hadde også bevilgningsforslag. Han minnet om at 500 oppsagte havnearbeidere i Liverpool har kjempet en kamp nå i snart 20 måneder. Han oppfordret spesielt Kommuneforbundets representanter til å følge med fordi det dreier seg en god del om privatisering. I England er det oppstått en ny type virksomhet, firmaer som har spesialisert seg på å leie ut steikebrytere. Blant annet har de hentet streikebrytere fra Tyskland

til Liverpool.

– Representanter fra Liverpool-arbeiderne har vært her hos oss og hadde følgende å si: Vær på vakt! Pass på at dette ikke skjer i Norge.

Arbeiderne er avhengig av internasjonal støtte til seg og sine familier for å overleve. Thatcher sørget for å ødelegge fagbevegelsen der i landet. Hamre foreslo, og oppfordret kongressen til å stemme for, en bevilgning på 100 000 til havnearbeiderne i Liverpool.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at strek ble satt, med anledning til å tegne seg under neste talers innlegg.

*Tore Hjerkin*n satte fram endringsforslag til sitt eget forslag om 60 000 til Norsk Folkehjelp. Han hadde sett av dokumentene at regelen var årlige bevilgninger. Han foreslo derfor en bevilgning på 60 000 årlig til Norsk Folkehjelp.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at bevilgning til Norsk Folkehjelp skulle behandles i forbindelse med redaksjonskomiteens innstilling.

Hun refererte så de to bevilgningsforslagene som var satt fram.

Yngve Hågensen repliserte til Hjerkin, at når Norsk Folkehjelp ikke sto oppført under de foreslåtte årlige bevilgninger, var det fordi LO der hadde et annet forhold. LO har medlemskap i Norsk Folkehjelp og betaler kontingent. I fjor betalte LO 500 000 i kontingent til NF.

Når det gjaldt forslagene om bevilgninger til Trondheim og Liverpool, så hadde han stor forståelse for et sterkt engasjement i disse sakene. Problemet var imidlertid om vi skal være engasjert via spillets regler eller følelser. LO har fulgt spillets regler hele tiden. Streiken i Trondheim er dømt ulovlig. Noen ganger kan det føles jævlig, sa han, men hvis vi bevilger til Trondheim bryter vi spillereglene. Han trodde fagbevegelsen kunne finne andre måter å støtte på, som var like effektive. Når det gjaldt Liverpool var det også en konflikt mellom følelser og spilleregler. Man kan mene hva man vil om lovverket i England, men vi kan vanskelig overprøve demokratiet i et annet land.

Arild Hamre ba om ordet til forretningsordenen og fant det underlig om Hågensen mente vi skal bøye oss for andre lands regler uansett.

Her ble han avbrutt av *dirigenten* fordi det åpenbart ikke var innlegg til forretningsordenen, men et nytt innlegg i debatten.

Lars A. Myhre kunne ha frafalt etter Yngve Hågensen's innlegg, men han ville likevel si at Yngve hadde rett når det gjaldt Trondheim. Det er de aktu-

elle forbundene som er de rette kanaler for å støtte opp, hvis kongressen skal gjøre det blir det en helt annen dimensjon over saken. Noe av det samme gjaldt for havnearbeiderne i Liverpool. Han kjente til at det allerede var mange som hadde støttet dem, og også her måtte det være riktig å gå gjennom andre kanaler enn kongressen.

Egil Mongstad syntes Yngve Hågenses innlegg hadde vært et stort tankekors. I et litt frustrert innlegg hadde Yngve sagt at han ikke trakk globale perspektiver i solidaritetsalternativet. Mongstad håpet at Yngves innlegg om Liverpool-arbeiderne ikke var et uttrykk for denne mangelen på perspektiv. Hvor går så grensene om vi skal bøye oss for andre land? Hvilket lands fagforeningsfiendtlige lover skal vi godta? Følger vi ikke opp med en bevilgning fra kongressen er det en skandale. Det er kanskje ikke alle som vet hvilke forhold det dreier seg som. Hele havna i Liverpool er privatisert og lagt ut til leiefirma. 15 mennesker kan bli kalt ut midt på natta, 5 må gå hjem igjen fordi det ikke er bruk for mer enn 10–1500 familier i Liverpool står nå uten inntekt fordi de har forsøkt som en siste skanse å ta et oppgjør med denne utviklinga. Mongstad ville skamme seg om ikke forslaget om bevilgning gikk gjennom.

VOTERING

Dirigenten tok opp sekretariatets forslag 1315 om bevilgninger til avstemning. Enstemmig vedtatt.

Forslaget fra Arne Byrkjeflot om å bevilge 10 000 kroner til Buss- og sporveisbetjentenes forening i Trondheim ble tatt opp til avstemning. Forslaget falt.

Forslag fra Arne Hamre om å bevilge 100 000 kroner til havnearbeiderne i Liverpool ble tatt opp til avstemning. Forslaget vedtatt.

Dirigenten fastslo dermed at kongressen var ferdig med saken om bevilgninger. Nå ble redaksjonskomiteenes innstillinger delt ut i salen for gjennomgang i pausen.

Møte ble hevet kl. 11.05.

Møtet ble satt kl. 11.35 med *Marit Nybakk* som dirigent. Hun refererte først 3 permisjonssøknader som alle var begrunnet med flyavgang kl. 17.00. Permisjonene ble innvilget.

Hun forsikret at verken dirigenter, sekretærer eller redaksjonskomiteen hadde underslått den foreslåtte uttalelsen om gasskraftverk. Ved en inkurie

var forslag nr. 1304 falt ut av innstillingen fra redaksjonskomite II, men ville bli bragt til rette til behandling på kongressen.

Forsvinningen ble raskt oppklart. Det viste seg at forslaget likevel sto i innstillingen, bare feilplassert på side 43.

Redaksjonskomité I

Redaksjonskomite I hadde nå lagt frem følgende innstilling:

FORSLAG NR. : 9-0-1
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Begrepet velferdssamfunnet erstattes med velferdsstaten gjennomgående i hele handlingsprogrammet.

Begrunnelse:

Velferdsstat og velferdssamfunn er ikke det samme. Det er velferdsstaten som gjenspeiler de offentlige ordningene som handlingsprogrammet fokuserer på. Derfor bør dette endres, slik at kongressen er mer presis i sitt begrepsbruk.

Andre forbund & LO samarbeidsorgan har pekt på dette, se eks. forslag 395 fra Telemark og 672 LO Oslo og 645 NKF.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Begrepet velferdssamfunn brukes der hvor det er ment å dekke en mer omfattende beskrivelse enn hva som dekkes av velferdsstat. Ellers brukes velferdsstat. Sekretariatet gis fullmakt til å redigere det endelige program i samsvar med dette.

FORSLAG NR. : 9-1-1
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag 334 tas opp på nytt.

«Nytt strekpunkt:

– Motarbeide alle former for rasisme.

Motivasjon:

En viktig sak for fagbevegelsen».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-1-2
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen

FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Siste setning siste avsnitt. Setningen som begynner med:

«Det må legges vekt på å gjøre medlemskapet attraktivt ....
Siste del av setningen strykes fra ... også på områder».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-1-3
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Rogaland

LO-Kongressen må si Nei til privatisering av offentlig sektor, ikke bare innen områdene helse, omsorg og utdanning.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til punkt 7 i kapittel 1, utfordringene og kapittel 4, vern om velferden.

FORSLAG NR. : 9-1-4
REPRESENTANT NR. : 41 Roy Pedersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Tillegg etter avsnitt 2 side 9 «Utfordringene»:

«Oppslutningen om solidaritetsalternativet er avhengig av at arbeidsgiverne følger opp disse forpliktelsene. Samtidig må grådighetskultur og spekulasjonsøkonomi møtes med politiske tiltak.»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-1-5
REPRESENTANT NR. : 282 Geir Røysland

FORBUND/FYLKE : **Fellesforbundet - Vest-Agder**

Nytt strekpunkt under veivalg.

LO avviser privatisering av offentlig virksomhet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til punkt 7, side 12, utfordringene og kapittel 4, vern om velferden.

FORSLAG NR. : **9-1-6**

REPRESENTANT NR. : **105 Arild Hamre**

FORBUND/FYLKE : **Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet**

Tillegg til pkt. 1 i Handlingsplanen «Utfordringene». I det punktet som tar for seg Norge som et flerkulturelt samfunn avsluttes med:

«LOs mål er derfor å være innvandrenes viktigste arena i arbeidet for integrering i arbeidslivet».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres med følgende nye formulering:

Her må LO spille en sentral rolle og være det viktigste instrument for innvandrenes integrering i arbeidslivet.

FORSLAG NR. : **9-1-7**

REPRESENTANT NR. : **19 Kjell Arne Andersen**

FORBUND/FYLKE : **Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund**

Endringsforslag

Punkt 1 Utfordringene

Side 10, 8. avsnitt, 2. setning endres til:

Naturressursene er folkets eie, og må være underlagt offentlig styring og nasjonalt eierskap.

Side 12, 6. strekpunkt endres til:

– Sikre folkevalgt styring, kontroll og nasjonalt eierskap av naturressursene.

Motivasjonen for forslaget er å presisere betydningen av det nasjonale eierskapet av naturressursene i Norge.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Begge forslag tiltres.

FORSLAG NR. : 9-1-8
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Nytt punkt under veivalg til kapittel 1 - utfordringer.

* Fortsatt bosetting og næringsvirksomhet i distrikts-Norge.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-1-9
REPRESENTANT NR. : 25 Dag L. Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og kraftstasjonsforbund

Sekretariatets innstilling
Utfordringene

Tillegg i annet avsnitt:

LO vil prøve ut ordningene med redusert arbeidstid som et ytterligere virkemiddel i kampen mot ledigheten.

Tillegg første kulepunkt s. 12.
forsøk med redusert arbeidstid.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendt Redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-1-10
REPRESENTANT NR. : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Følgende avsnitt fra forslag 1309 fra Sekretariatet tas inn i Handlingsprogrammet:

«Offentlig sektor er bærebjelken i velferdsstaten. Privatisering er en trussel mot dette fundamentet. Det gjensidige samspillet og avhengigheten mellom en sterk kommunal og statlig sektor og et konkurransedyktig privat næringsliv, er en forutsetning for å skape vel-

ferdsgodene».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekket av uttalelsen om velferdsstaten og framtiden.

FORSLAG NR. : 9-1-11
REPRESENTANT NR. : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 1 - Utfordringene

«LO har som målsetning at våre naturressurser, bedrifter og virksomheter av stor samfunnsmessig betydning, herunder banker og forsikringsselskaper, blir overført til samfunnseie.»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-1-12
REPRESENTANT NR. : 328 Oddrun Remvik
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Nytt strekpunkt.

– Gjennomføre reell likelønn innen tusenårsskiftet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Overført redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-1-13
REPRESENTANT NR. : 286 Ole Lysø
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Sjå side dagsorden 9.1 forslag nr 406 frå LOs Samarbeidsorgan i Hordaland.

– Arbeide for at det ved offentlige innkjøp og investeringer kun skal benyttes bedrifter med tariffavtaler i samsvar med landsomfattende norske overenskomster.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendt Redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-1-14
REPRESENTANT NR. : 279 Ann Høgman
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund /Telemark

Strekpunkt under veivalg til kap. 1. Utfordringene

Forslag:

Skal jobbe for å sikre nok kraft til Norge og norsk industri der gasskraft er det beste alternativ i dag ved siden av en oppgradering av vannkraft.

Henstiller til redaksjonskomiteen til å ivareta dette.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendt Redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-1-15
REPRESENTANT NR. : 66 Tore Tømmerdal
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet,
Sør-Trøndelag

– Bruke mer av oljeinntektene i bygging av veier og jernbane. I samarbeid med EU bygge «Atlantehavsbanen» fram til Trondheim.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendt Redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-1-16
REPRESENTANT NR. : 33 Jardar Hendricksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

UTFORDRINGENE.

Det som preger samfunnet er at forandringer skjer i raskt tempo. Vi påvirkes sterkt av internasjonale beslutninger, både politiske og fra næringsliv. Det er ofte at beslutninger tas uten at vi får muligheter til den aktive påvirkning vi kunne ønske oss. Nye produkter, produktionskrav og metoder, moderne informasjonsteknologi, miljøkrav og teknologi gjør at arbeidssituasjon endres raskt. Krav til kompetanse får større betydning for oss og når den sosiale virkelighet endres raskt. Dette skjer samtidig som forslag om endringer i økonomiske, sosiale og faglige rettigheter kommer fra både bedrifter, konserner og politiske

miljøer.

Utfordringene til en videreutvikling av det norske demokratiet og aktiv medvirkning fra den enkelte blir satt på nye prøver. Vi har valgt et system som deler arbeidsoppgavene og beslutningene til ulike nivåer. En nasjonal, en regional og en lokal i tillegg til organisasjoners og næringslivs beslutninger. Både lokalt, nasjonalt og internasjonalt vil det stille store krav til menneskers deltakelse i prosessene og medvirkning i beslutningssystemet og til menneskers lojalitet for avgjørelsene.

LO må arbeide for å videreføre et solidarisk inntektspolitisk samarbeid som også forplikter bedriftseiere og ledere til en inntektsutvikling basert på den kollektive fornuft.

Det stiller nye krav til fagbevegelsen om sterkt engasjement i:

- * Internasjonalisering/internasjonalt faglig engasjement og medvirkning i konsernutvalg, som må sikres gjennom lov og avtaler.
- * Medvirkning til at den enkelte bedrift investerer på en måte som sikrer verdiskaping og nye jobber.
- * Aktiv deltakelse i produktutvikling og kvalitetssikring.
- * Å være pådrivere i arbeidet med knoppskytning av bedrifter/produkter.
- * Å ta miljøutfordringene på alvor.
- * Påvirkning av næringspolitikk både nasjonalt og lokalt.
- * Innføre ordninger som gir det enkelte menneske rett til å dokumentere sine faktiske ferdigheter uavhengig hvordan disse er tilegnet, samt å få retten til den kunnskap de selv mener de har behov for.
- * Aktivitet i arbeide med å sikre demokratiet. Arbeide for at fagforeningsmedlemmer deltar aktivt i faglig og politisk arbeid.
- * Å sørge for et sosialt sikkerhetsnett som sikrer rettferdighet og likestilling.
- * Å styrke demokratiet med arbeidsdeling mellom de ulike beslutningsnivåer og deltakelse i organisasjons- og næringslivsbeslutninger.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget anses i hovedsak dekket.

FORSLAG NR. : 9-1-17
REPRESENTANT NR. : 289 Michael J. Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Privatisering skaper stor utrygghet. Helse og omsorg er det offentliges ansvar og må ikke pulveriseres og forringes av kommersielle interesser. LO vil motarbeide privatisering av offentlig virksomhet, men vil legge stor vekt på at tilbudene på dette området forbedres og effektiviseres. Det er nødvendig å opprettholde en sterk offentlig sektor, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er også viktig av hensyn til sysselsettingen og verdiskapingen i samfunnet.

erstatter

avsnittet på side 11 i Sekretariatets innstilling:

Helse-, omsorg og utdanning er det offentliges ansvar. Det må ikke pulveriseres og forringes av kommersielle interesser. Et to-delt helsesystem og en privat utdanningssektor vil bidra til å skape et hardere klassesamfunn og forsterke de sosiale skillene. Offentlige tjenestetilbud må preges av helhet og likhet og tilpasses brukernes skiftende behov. LO vil legge stor vekt på at tilbud og service i offentlig sektor forbedres og effektiviseres. Sterke krefter i samfunnet ønsker privatisering av prinsipielle og ideologiske grunner. Vitale virksomheter og tjenester vil da unndras fra folkevalgt styring og kontroll. Dermed svekkes demokratiet. Fagbevegelsen vil legge særlig vekt på å motarbeide slike former for privatisering. Det er også viktig å sikre nasjonal styring med forvaltning og forsyning av vann og energi.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjonene i forslaget anses dekket.

FORSLAG NR. : 9-1-18
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Strekpunkt nr 7 på side 12 i Sekretariatets innstilling erstattes av:

«Motarbeide alle former for privatisering»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til punkt 7 i kapittel 1, utfordringene og kapittel 4, vern om velferden.

På grunnlag av debatten fremmer redaksjonskomiteen følgende forslag:
Kapittel 1 - UTFORDRINGENE

Tilføyelser i den innledende tekst side 11, 3. avsnitt slik at siste del av avsnittet skal lyde:

«Fagbevegelsen må ha et sterkt kulturpolitisk engasjement. I den forbindelse må forutsetningene for lokalt og regionalt kulturarbeid styrkes og bygges ut. Her må AOF spille en sentral rolle. Arbeiderkulturen må ..... osv. som i innstillingen.»

FORSLAG NR. : 9-2-10
REPRESENTANT NR. : 90 Monica Ohr

FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Fremmer forslag 442 fra Handel og Kontor med tillegg.

«Aktive arbeidsledige LO-medlemmer på oppdrag for sitt forbund, må sikres tapt arbeidsledighetstrygd».

Forslag 442

«Arbeidslediges situasjon

Dagpenger, størrelse og tid

Dagpenger må ytes så lenge arbeidstakeren er reelt arbeidssøkende og ikke tidsbegrenset som i dag.

Ordningen med forkortet dagpengeordning for ansatte med inntekt under 2G oppheves.

Alle som har rett på dagpenger, skal også være omfattet av tiltaksgarantien, ikke bare de som har inntekt over 2G.

Det bør vurderes å innføre like beregningsregler for dagpenger og for sykepenger.

Kronebeløpet som utbetales i tillegg til forsørgertillegget, må heves og utgjøre minst 10% av dagpengene.

Feriepenger til arbeidsledige må ytes fra første dag og med den samme prosentsats som for de som har arbeid, dvs. 10,2% ifølge Ferielovens bestemmelser og ikke som i dag 9,5% etter Trygdeloven.

For å ha rett til dagpenger må vanlig arbeidstid være redusert med minst 20%.

Motivasjon:

Dagens ordning innebærer at de som har inntekt over 2G (82.000,-) vil ha rett til dagpenger i inntil 3 år og deretter være sikret en tiltaksgaranti. For de med inntekt under 2G vil dagpengeperioden være begrenset til 78 uker. Disse må også være sikret en tiltaksgaranti.

Retten til dagpenger har tidligere blitt strammet inn slik at arbeidstakere må få sin vanlige arbeidstid redusert med minst 40% (tidligere 20%) for å få rett til dagpenger.

Denne endringen har gått spesielt ut over deltidsansatte, og dermed kvinner. Handel og Kontor i Norge understreker at de innstramminger som nå foretas, må sees i sammenheng med tidligere innstramminger.

Vi vil også gjøre oppmerksom på at 40%-regelen i seg selv kan føre til at mange lavlønnte mister retten til dagpenger eller havner i gruppen med forkortet stønadperiode allerede etter et år dersom de nye dagpengereglene gjennomføres. Med et lavt lønnsnivå i utgangspunktet vil man etter et år med 40% redusert arbeidstid og dagpenger komme ned på et gjennomsnittlig lønnsnivå de siste tre årene som fører til forkortet stønadperiode eller endog bortfall av stønad».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-4-1

REPRESENTANT NR. : 76 Jorunn Vindegg

FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag nr. 619 tas opp på nytt:

Nytt strekpunkt:

– Arbeide for sosial utjamning. Utsatte grupper må få nødvendige ytelser/tjenester som gir mulighet for et selvstendig og verdig liv.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket.

FORSLAG NR. : 9-4-2
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag nr. 615 tas opp på nytt.

Nytt strekpunkt:

– Styrke og videreutvikle offentlige helse- og sosialtjenester og utdanningssektoren.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. (Nytt punkt 5 side 18.)

FORSLAG NR. : 9-4-3
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag 612 tas opp på nytt.

Setningen som begynner med: «På områder hvor velferdssamfunnet.....» strykes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

Erstatter siste setning side 17. (nytt avsnitt).

Trygde- og velferdsordninger må være basert på fellesskapets finansiering og være en rettighet. Det vil likevel være plass for supplerende ordninger. LO vil arbeide for at slike ordninger legges inn i overenskomster eller som medlemsfordeler.

FORSLAG NR. : 9-4-4
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag 610 tas opp på nytt.

«Endring av setningen som begynner med: «Det må innføres standardiserte.....».
Det må innføres nasjonale minstenormer for økonomisk sosialhjelp slik at nivået på ytelse
sene ikke varierer fra kommune til kommune».

Motivasjon:

Innholdet er det samme, men presisjonsnivået er høyere.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

6. avsnitt siste setning side 17.

Det må innføres minstenorm for livsoppholdsytelser i den økonomiske sosialhjelpen slik
at ytelsene blir mer like og mer rettighetsbaserte.

FORSLAG NR. : 9-4-5
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

8. avsnitt, nest siste setning endres til:

Nåværende sykelønnsordning må føres videre, osv. som i Sekretariatets forslag.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-4-6
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl

FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap. 4 - nytt strekpunkt:

– LO går inn for å utvide antall egenmeldinger.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes til Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-4-7
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring av strekpunkt 6:

– Full dekning av barnehageplasser og skolefritidsordning med åpningstider som er bedre tilpasset arbeidslivets behov.

Motivasjon:

Vi må også ha med skolefritidsordningene.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

Punkt 10, side 18.

Full barnehagedekning og skolefritidsordning som er bedre tilpasset arbeidstakerne og barnas behov.

FORSLAG NR. : 9-4-8
REPRESENTANT NR. : 59 Aud Stråbø Riise
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kap. 4 - Vern om velferden.

Strekpunkt 2 under veivalg går ut.

Begrunnelse: Problemene i sykehusene er ikke knyttet til hvem som eier dem. Dårlig intern organisering, ressurstappende arbeidsdeling mellom sykehus og knapphet på personell løses ikke gjennom mer statlig byråkrati. Staten skal ikke overta eierskap, men benytte ubrukte

muligheter til mer aktiv styring gjennom lovverk og økonomiske virkemidler. Vi vil heller ikke rydde veien for de borgerlige, slik at de med noen grepp privatiserer helsevesenet hvis de kommer i regjeringsposisjon. Vi vil støtte AP i denne saken.

Vedlegg til forslag

Fakta-Fax fra Det norske Arbeiderparti.

Hvem skal eie sykehusene?

Sosial- og helsedepartementet legger i statsråd i dag frem en Stortingsmelding - nr. 24 (1996-97) - om sykehus og annen spesialhelsetjeneste, og denne faxen redegjør kort om hovedpunktene i meldingen.

– Spesialhelsetjenestens hovedproblem er at den er organisert slik at personell og utstyr langt fra kommer til sin rett. Det gir pasientene et dårligere tilbud, helsepersonellet mer ugreie arbeidsforhold og myndighetene vanskeligere styringsoppgaver enn de bør ha og kan få. Det er stort rom for forbedring. Selv om befolkningen blir eldre og flere trenger et tilbud er mye av det vi ønsker innen rekkevidde, sier helseminister Gudmund Hernes.

– Problemene i sykehusene er ikke knyttet til hvem som eier dem. Dårlig intern organisering, ressurstappende arbeidsdeling mellom sykehus og knapphet på personell løses ikke gjennom mer statlig byråkrati. Staten bør ikke overta eierskap, men benytte ubrukte muligheter til mer aktiv styring gjennom lovverk og økonomiske virkemidler, sier Hernes.

Hovedpunkter i meldingen er:

* Regionale helseutvalg skal få ansvar for å ivareta oppgaver fylkeskommunen er for liten til å løse alene.

Dette gjelder i første rekke:

- En bedre arbeidsfordeling mellom sykehus med kvalitetsheving på akuttjenester og flere enheter som får ansvar for å konsentrere seg om effektiv avvikling av ventelister.
- Fordeling av legestillinger til sykehusene.
- Administrere fritt sykehusvalg.
- Departementet vil vurdere felles eierskap for statlige og fylkeskommunale sykehus i hovedstadsområdet.

* Staten skal sikre bedre kvalitet og likhet i tjenestetilbud gjennom ny lov om spesialisthelsetjeneste.

* Innsatsstyrt finansiering forsterkes gjennom at statlig refusjon økes fra 30 til 40 % av utgiftene pr. innlagt pasient i sykehus fra 1.1.1998. Endring av statlige finansieringsordninger skal gi bedre stimulans til god ressursutnytting, sikre prioritering av helseformål og motvirke ansvarsforskyvning mellom stat og fylkeskommune.

* Pasientens stilling styrkes gjennom fritt sykehusvalg. Ventetidsgarantien skal praktiseres reelt ved at fylkeskommunen pålegges ansvar for å fordele pasienter til sykehusene

og skaffe behandling for garantipasienter i annet fylke om nødvendig. Det åpnes for adgang til å sanksjonere fylkeskommunen økonomisk for manglende overholdelse av forpliktelsene i henhold til ventetidsordningen.

* Øke utdanningskapasiteten for legespesialister gjennom redusert utdanningstid. Kvaliteten på legespesialister skal styrkes, blant annet ved at ortopedi gjøres til egen hovedspesialist og krav om at spesialister må fornye sin godkjenning med jevne mellomrom.

* Regionsykehusene skal settes bedre istand til å ivareta sin universitetsfunksjoner. Forsknings- og utviklingsvirksomheten skal synliggjøres som egne budsjettposter i regionsykehusene. Regionsykehusene pålegges årlig rapportering om bruken av midlene.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

Side 17, 5. avsnitt, 4. linje.

Kapasitet og effektivitet i sykehussektoren må bedres gjennom mer aktiv statlig styring, og ved at de regionale helseutvalg får ansvar for å ivareta oppgaver fylkeskommunen er for liten til å løse alene.

Ny formulering:

2. punkt side 18.

– Nåværende eierstruktur i sykehussektoren beholdes, men staten må i større grad utøve aktiv styring gjennom lovverk og økonomiske virkemidler.

FORSLAG NR. : 9-4-9
REPRESENTANT NR. : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Til handlingsprogrammet kapittel 4:

«Vern om velferden». Siste avsnitt før veivalg tilføyes ny setning:

«Husbanken skal videreutvikles til å bli et bedre boligpolitisk instrument, og settes i stand til å bli hovedfinansieringskilden i den sosiale boligbygging. Det innføres rettighetslån for førstegangsetablerende i Husbanken som skal finansiere topplånet. Direkte tilskudd til de som skal etableres i boligmarkedet for første gang utredes, og søker gjennomført i kongressperioden».

Nytt punkt under veivalg:

«Direkte tilskudd for førstegangsetablerende utredes, og søkes gjennomført i perioden».

Tillegg til punkt 13, ny setning:

«Husbankens rolle styrkes, og gjøres i stand til å yte bedre låneordninger».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

13. punkt, side 18.

Gjenreise den sosiale boligbygging ved å styrke Husbankens rolle og legge til rette for nye og bedre finansieringsordninger.

FORSLAG NR. : 9-4-10
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet, Rogaland

Strekpunkt 2 endres til:

LO er imot at staten overtar sykehusene og tar ansvar for driften.

Nytt strekpunkt:

Det åpnes for alternativ medisin i det offentlige helsevesen og det må legges tilrette for økonomiske tilskuddsordninger.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Del 1 jf. innstilling til forslag 9-4-8.

Del 2 oversendes til Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-4-11
REPRESENTANT NR. : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Vi opprettholder forslag 630. Nytt strekpunkt til veivalgene i kapittel 4:

– alle elever i grunnskolen (1 - 4 klasse) må sikres et tilbud i skolefritidsordningen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket. Jf. innstilling til forslag 9-4-7.

FORSLAG NR. : 9-4-12
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl

FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap 4, tilleggspunkt:

Innføre en skattepolitikk som øker skatten på kapital og aksjeutbytte, og reduserer skatten på lavere inntekter.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendt Redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-4-13
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap 4, strekpunkt endres til:

– redusere egenandelene ved medisinsk behandling

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes til Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-4-14
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap 4, side 17, 3 avsnitt, siste setning:

«På en del områder, og overfor høye inntektsgrupper, mener mange at økte egenandeler og behovsprøving vil være akseptable virkemidler. Fagbevegelsen vil imidlertid advare mot gjeninnføring av behovsprøving. Fra den tid da vi hadde behovsprøving, vet vi at den virket stigmatiserende på mange mennesker».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling forslag 9-4-21.

FORSLAG NR. : 9-4-15
REPRESENTANT NR. : 261 Roy Eilertsen

FORBUND/FYLKE : ØSTFOLD

Nye strekpunkt:

- * LO må: Jobbe for at vi får full feriekompensasjon/feriepenger ved sykefravær/sykemeldt over 50%.
- * LO må: Jobbe for at arbeidsledige medlemmer blir berettiget til full kompensasjon/feriepenger ved arbeidsledighet.
- * Arbeide for å sikre en verdig begravelse, og at dette må være et offentlig ansvar.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Punkt 1 og 2 overendes Sekretariatet.

Punkt 3 ny formulering i tekst side 17, 8. avsnitt, ny 5. setning: Det må være et offentlig ansvar å sikre alle en verdig begravelse.

FORSLAG NR. : 9-4-16
REPRESENTANT NR. : 242 Audny Gjøsæter
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Endret strekpunkt 7:

– Kommunal utbyggingsplikt av barnehager til en pris den enkelte kan betale. Utbyggingsplikten må følges opp med økte økonomiske rammer.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering punkt 11 side 18:

Drift og utbygging av barnehager må bli et offentlig ansvar på linje med grunnskolen.

FORSLAG NR. : 9-4-17
REPRESENTANT NR. : 132 Tormod Jarsve
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kap. 4 - vern om velferden.

3 avsnitt, 2 siste setningen strykes (ordningen med egenandel.....).

Vegvalg: 8 kulepkt. strykes:

Nytt 8 kulepunkt: Egenbetalingssystemet i norsk offentlig helse, sosial-, utdanning og omsorg fjernes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-4-18
REPRESENTANT NR. : 78 Roar Øverbø
FORBUND/FYLKE : Norsk Fengselstjenestemannsforbund

Forslag nr. 600 - under punkt 9.4.

– Et tilstrekkelig utbygget barnevern som legger barns interesser til grunn for sin virksomhet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. (Nytt punkt 13 side 18.)

FORSLAG NR. : 9-4-19
REPRESENTANT NR. : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

3 avsnitt i teksten, siste setning som begynner med «på den del områder», strykes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling forslag 9-4-21.

FORSLAG NR. : 9-4-20
REPRESENTANT NR. : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

8 avsnitt i teksten, siste setning:

«På områder hvor velferdssamfunnet» strykes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling forslag 9-4-3.

FORSLAG NR. : 9-4-21
REPRESENTANT NR. : 75 Hanne Luthen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Forslag nr. 609 tas opp:

Endring av setningen som begynner med: «På en del områder.....». Stadig ser vi at egenandeler benyttes i større grad for å finansiere helse- og sosialtjenester. Hele egenbetalingssystemet må gjennomgås med sikte på en samordning og for å skjermes med omfattende hjelpebehov og svak økonomi.

Motivasjon:

Vi mener at forslaget vinkler spørsmålet bedre ved at vi foreslår at noen skal skjermes i stedet for å slå fast at noen kan betale mer. Det opprinnelige forslaget avviker sterkt fra LOs nåværende handlingsprogram. Slik vridning er ikke ønskelig.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres, men sosial erstattes med omsorg (det vil si helse- og omsorgstjenester).

FORSLAG NR. : 9-4-22
REPRESENTANT NR. : 159 Jan Magne Arntsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt 11. strekpunkt side 18.

«Drift av barnehager må bli en offentlig utført oppgave på linje med grunnskolen».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til 9-4-16.

FORSLAG NR. : 9-4-23
REPRESENTANT NR. : 241 Astrid B. Lundquist
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag/Sør-Trøndelag

Erstatte brødeteksten i 3. avsnitt «På en del områder, og overfor høyinntektsgrupper, vil økte egenandeler og behovsprøving være akseptable virkemidler» med:

« Som hovedsak må våre trygde- og velferdsordninger være basert på fellesskapets finan-

siering og være en rettighet. Dette er viktig for bl.a. oppslutningen om velferdssamfunnet i alle deler av befolkningen. Men på enkelte ikke-medisinske områder, og overfor høyinntektsgrupper, kan økte egenandeler og behovsprøving være mulige virkemidler.»
Redaksjonskomiteens innstilling:

Første setning tiltres, jf. forslag 9-4-3. Øvrig tekst tiltres ikke, jf. innstilling til forslag 9-4-21.

FORSLAG NR. : 9-4-24
REPRESENTANT NR. : 241 Astrid Lundquist
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Sekretariatets innstilling, s. 19.

Endre strekpunkt 8 tilsvarende med punktum etter – Gjennomgang av egenbetalingssystemet – og resten av setningen strykes.

«Gjennomgang av egenbetalingssystemet med sikte på samordning og skjerming for dem med omfattende hjelpebehov og svak økonomi».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket jf. innstilling til forslag 9-4-21.

FORSLAG NR. : 9-4-25
REPRESENTANT NR. : 268 Kari Hauge
FORBUND/FYLKE : Oslo

Tar opp forslag 638.

«Kapittel 4 side 16, 4. strekpunkt endres til:
- Avvise privatisering av offentlig virksomhet.

Motivasjon:

Arbeidet mot privatisering kan ikke begrenses til helse, omsorg og utdanning, men må omhandle alle tjenester som er tillagt det offentlige å utføre:

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering punkt 4 side 18:

Opprettholde og utvikle en sterk, kostnadsbevisst og serviceinnstilt offentlig sektor for derigjennom å motarbeide privatisering av offentlige tjenester.

FORSLAG NR. : 9-4-26
REPRESENTANT NR. : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Følgende avsnitt tas inn i kapittel 4 i Handlingsprogrammet (fra forslag 1309 fra Sekretariatet).

«Det er nødvendig med klare politiske holdninger mot privatisering og innblikk i konsekvensene. Det er ikke noen praktiske grenser for hva som kan privatiseres. Kapitalinteressene kan raskt rykke inn og dele opp velferdsgodene og vår nasjonale felles eiendom bit for bit».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av uttalelsen velferdssamfunnet og framtiden (forslag 1309), samt innstilling til forslag 9-4-25.

FORSLAG NR. : 9-4-27
REPRESENTANT NR. : 244 Irene Ingebretsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Kapittel 4, forslag til nytt strekpunkt 12:

– Ulike samlivsformer (ekte-/partner-/samboerskap) skal sidestilles i forhold til offentlige ytelser.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes til Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-4-28
REPRESENTANT NR. : 78 Roar Øvrebø
FORBUND/FYLKE : Norsk Fengselstjenestemannsforbund

Endre nest siste avsnitt slik:

2. setning: Det settes punktum etter .... område.

Ny 3. setning: Samfunnet må mobilisere mot rusmiddelbruk slik at vold og annen kriminalitet blir mindre.

Endre siste setning i avsnittet slik at det blir 2 setninger som lyder:

«Forebyggende tiltak mot stoffmisbruk må få en større plass i de offentlige budsjetter. Antallet behandlingsplasser må økes og tilbudet må bli bedre».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket.

FORSLAG NR. : 9-4-29
REPRESENTANT NR. : 265 Knut Joar Johansen
FORBUND/FYLKE : Akershus

Forslag 663.

«Følgende setning, side 14, tas ut av programmet:

«.....Mye tyder på at en kan øke kapasiteten og effektiviteten i sykehussektoren ved at Staten går inn som eier og overtar ansvaret for driften. Dette vil også medvirke til at pasientene får større trygghet og mer rettferdig behandling.....».

Motivasjon:

Samarbeidsorganet i Akershus er ikke fornøyd med dagens ordning, men mener likevel det er bedre at Fylkeskommunen eier- og driver sykehusene. Samtidig er det et klart behov for endringer, men da innenfor dagens system og at det inngås bedre samarbeidsavtaler over fylkesgrensene. Et sterkere regionalt samarbeid er veien å gå for et styrket helsevesen i Norge».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling til forslag 9-4-8.

FORSLAG NR. : 9-4-30
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot

FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Til punkt 4:

Foreslår strøket: «Staten må overta sykehusene».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling til forslag 9-4-8.

FORSLAG NR. : 9-4-31
REPRESENTANT NR. : 33 Jardar Hendricksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

VERN OM VELFERDEN

LO skal arbeide for å bevare og videreutvikle et velferdssamfunn tuftet på arbeiderbevegelsens grunnsyn. Dette skal sikre en rettferdig fordeling og sosial sikkerhet for LOs medlemmer. Dette krever gode velferdsordninger som omfatter alle og finansieres av fellesskapet. En sterk offentlig sektor og et rettferdig skattesystem må være det sterkeste bidrag for å få til dette. Enhver skal betaler etter evne, og få et velferdstilbud ut i fra sitt eget behov og opptjente rettigheter. Solidariteten må også omfatte de generasjoner som kommer etter oss. Det økonomiske overskuddet i samfunnet må brukes fordelingsmessig mellom landsdelene for å sikre sysselsetting ut fra bosetting og geografisk beliggenhet.

Stigende utgifter til pensjoner og helse- og sosialtjenester stiller store krav til en ansvarlig husholdning med samfunnets ressurser.

Vi må videre akseptere og ha forståelse for at begrepet privatisering ikke er et entydig begrep, men også kan være et middel for å skape arbeid og sikre bosetting i områder som ellers ville vært prisgitt en «kunstig» eksistens gjennom offentlig nødtiltak og kriseløsninger.

LO må:

- * Arbeide for en sterk og effektiv offentlig sektor som skal forvalte samfunnets fellesoppgaver.
- * Jobbe for at vi får full feriekompensasjon/feriepenger ved sykefravær/ sykemeldt over 50%.
- * Jobbe for at arbeidsledige medlemmer blir berettiget til full kompensasjon/feriepenger ved arbeidsledighet.
- * Ha en sterkere politisk vilje til å prioritere og bygge ut velferdssamfunn og industri.
- * Lovfeste avslutning av lønnet arbeid fra fylte 65 år.
- * Arbeide for å sikre en verdig begravelse og at dette må være et offentlig ansvar.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses i hovedsak dekket. 5. punkt tiltres ikke. Punkt 2, 3 og 6, jf. innstilling til forslag 9-4-15.

FORSLAG NR. : 9-4-32
REPRESENTANT NR. : 175 Nils Arne Nesjan
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund, Sør-Trøndelag

Punkt 2 under veivalg på side 18, dagsorden punkt 9 del 3 heter:
Staten må overta sykehusene og ta ansvar for driften. Dette punktet strykes og erstattes med følgende: Sikre lokaldemokratiet gode arbeidsvilkår gjennom desentralisering av beslutningsmyndighet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling til forslag 9-4-8.

FORSLAG NR. : 9-4-33
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Røberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kap. 4 - Forslag nr. 645 tas opp.

«Alle steder hvor ordet «velferdssamfunnet» er brukt, erstattes med «velferdsstat»».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling til forslag 9-0-1.

FORSLAG NR. : 9-4-34
REPRESENTANT NR. : 142 Øivind Westeng
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Fortsatt fylkeskommunal drift av sykehusene. Arbeidsfordelingen mellom sykehusene løses gjennom de regionale helseutvalg.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jf. innstilling til forslag 9-4-8.

FORSLAG NR. : 9-5-1
REPRESENTANT NR. : 283 Kjell Jamne

FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund - Rogaland

LO vil arbeide aktivt for å få opphevet den økonomiske blokaden av Cuba.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget innarbeides i uttalelsen om den internasjonale situasjonen som nytt avsnitt før siste avsnitt på side 18 med følgende tekst:

«Kongressen tar avstand fra den amerikanske blokaden av Cuba. Folket på Cuba er blitt påført urimelige lidelser gjennom denne blokaden og LO vil arbeide aktivt for å få den opphevet».

FORSLAG NR. : 9-5-2

REPRESENTANT NR. : 203 Stein Stugu

FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Endring i kapittel 5 - første avsnitt - siste ledd:

Istedenfor

«.....øker behovet for overnasjonale politiske styringsorganer»

settes

«.....øker behovet for forpliktende internasjonalt samarbeid».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres (jmf. forslag 9-5-8).

FORSLAG NR. : 9-5-3

REPRESENTANT NR. : 261 Roy Eilertsen

FORBUND/FYLKE : ØSTFOLD

Nytt strekpunkt:

* «LO må legge forholdene til rette for lokale initiativ for å gjennomføre enkeltprosjekter overfor land med bistandsbehov som faglige rettigheter og fredsmekling.»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av punkt 11 i programmet.

FORSLAG NR. : 9-5-4
REPRESENTANT NR. : 243 Anne-Grete A. Smelhus
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Til kap. 5: Internasjonalt samarbeid - Fred og nedrustning: Nytt strekpunkt 13:

– Norsk bistand såvel som LOs eget organisasjonsarbeid må i større grad være kvinnerettet.

Begrunnelse:

Vi har sett at norsk U-hjelp gjennom mange år har fokusert på den ene halvdel av befolkningen i disse landene. Man glemte kvinnene, og hjelpen til landene ble ikke hva man hadde regnet med.

LO har i sitt handlingsprogram og i sitt arbeid de senere årene fokusert strekt på likestilling - og dette bør videreføres internasjonalt - hva enten det gjelder fjerne kontinenter eller de østlige deler av Europa.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Nytt punkt 13 med følgende tekst:

– LO vil videreføre sitt kvinneverdede solidaritetsarbeid og arbeide for at også norsk offentlig bistand i større grad må være kvinneverttet.

FORSLAG NR. : 9-5-5
REPRESENTANT NR. : 325 Finn Erik Thoresen
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Til punkt 5 «Internasjonalt samarbeid - fred og nedrustning».

Side 19, 2. avsnitt:

Etter setningen som slutter med: « .... norske standarder for helse, miljø og matkvalitet», tilføyes en ny setning:

«Vetoretten må brukes dersom vedtak i EU-systemet forringer norsk lov eller avtaleverk på grunnleggende faglige og sosiale rettigheter».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeides ved at avsnitt 2 på side 19 omformuleres etter «..... en del av EØS-samarbeidet» med følgende tekst:

«LO krever at regjeringen og Stortinget sørger for at faglige rettigheter, norske velferdsordninger og norske standarder for helse, miljø og matkvalitet minst kan opprettholdes. For å få dette til må norske myndigheter utnytte de mulighetene EØS-avtalen gir gjennom deltakelse i arbeidsgrupper og planleggingsarbeid på europeisk plan, gjennom aktivt arbeid i EØS-komiteen og eventuelt ved å benytte seg av vetoretten som ligger i EØS-avtalen.

FORSLAG NR. : 9-5-6
REPRESENTANT NR. : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Forslag 724 opprettholdes.

2. avsnitt endres til:

Massearbeidsledigheten truer Europa. Gjennom internasjonale faglige organisasjoner må LO delta aktivt i arbeidet for å redusere arbeidsledigheten. EØS avtalen er ikke et tjenlig redskap for dette arbeidet. Denne avtalen binder Norge til EUs indre marked uten innflytelse på de politiske spørsmålene. Avtalen svekker dermed handlefriheten for demokratiske valgte organ til å ivareta viktige samfunnsmessige hensyn. LO må arbeide for at EØS avtalen sies opp. Utviklingen i de østlige deler av Europa må ofres stor oppmerksomhet med tanke på et tettere all-europeisk samarbeid.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke (mot 1 stemme).

FORSLAG NR. : 9-5-7
REPRESENTANT NR. : 144 Tore Hjerkin
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

1. Redaksjonskomiteen bes innarbeide formuleringer som tydeliggjør at vi også legger vekt på å styrke det nordisk samarbeidet.
2. Innarbeid: LO vil arbeide for å styrke FN's menneskerettsarbeid og de sivile FN-organisasjonene.
3. Siste strekpunkt strykes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Punkt 1:

Innarbeides ved at følgende tekst går inn som nytt avsnitt 3:

«Det nære nordiske samarbeidet som er utviklet i løpet av de siste 2-3 generasjonene har gitt de nordiske fagbevegelsene og de nordiske landene økt innflytelse. LO vil fortsette å satse på det nordiske samarbeidet som et viktig virkemiddel for å oppnå fagbevegelsens mål på det internasjonale plan».

Punkt 2:

Innarbeides ved at siste setning på side 19 omformuleres slik:

«Det er også viktig å støtte FN's arbeid mot fattigdom og for menneskerettigheter og fred».

Punkt 3:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-5-8
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Røberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Handlingsprogrammets kap. 5, siste setning i 1. avsnitt til: «Informasjonsteknologien og ..... økt samkvem over landegrensene, øker behovet for forpliktende internasjonalt samarbeid».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres (jfr. forslag 9-5-2).

FORSLAG NR. : 9-6-1
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGRANISASJONEN

Nytt strekpunkt:

– styrke enslige forsørgeres levekår.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeides i forslag 9-6-4 fra representant Wenche Bjørnebekk, Fellesorganisasjonen.

FORSLAG NR. : 9-6-2
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk

FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Endring av strekpunkt 3:

Gjennomføre reell likelønn innen tusenårsskiftet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Overført redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-6-3
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Endring av strekpunkt 4:

– Utvidet lønnet svangerskapspermisjon til 52 uker med 100% dekning og videreutvikling av tidskontoordningen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Del en anses dekket i uttalelse 1311-1.
Del to oversendt redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-6-4
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Nytt 3 avsnitt, 1 del:

Utbygging av velferdsstaten har gitt kvinner større mulighet til å delta aktivt i samfunnet. Stønadsordninger for enslige forsørgere har også gjort det mulig for kvinner å være uavhengige av mannen i tiden etter samlivsbrudd og gjort det mulig å velge å få barn i steden for å ta abort. Utbygging av velferdsstaten generelt og forskjellige ordninger for enslige forsørgere spesielt, er sentralt i arbeidet for større likestilling mellom kvinner og menn.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslagets intensjon, sammen med intensjonen i forslag 9-6-1 innarbeides som en ny tredje setning i 3 avsnitt, side 21. Setningen lyder:

«På tross av velferdsstatens gode ordninger er det fortsatt grupper av enslige forsørgere som har en vanskelig livssituasjon. LO vil derfor fortsatt arbeide for å styrke disse gruppens velferd og levekår».

FORSLAG NR. : 9-6-5
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Tillegg 2. avsnitt:

Viktige virkemiddel i den forbindelse vil være særskilt skolering og kjønnskvoltering.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslagets intensjon tiltres og ivaretas ved ny tekst, siste setning, 2. avsnitt side 21:

«Viktige virkemidler i den forbindelse vil være gjennomgang av strukturelle og kulturelle rammebetingelser, særskilt skolering og motivasjonsarbeid for at kvinner blir valgt og lar seg velge til verv på alle nivå i fagbevegelsen. Kjønnskvoltering kan også være et virkemiddel, der det er mulig».

FORSLAG NR. : 9-6-6
REPRESENTANT NR. : 239 Tor-Arne Solbakken
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Pkt. 6 - Likestilling.

Tilføyelse til strekpunkt 4:

En utvidelse av fødselspermisjon forbeholdes far - hvis mor er alene om omsorgen gis rettighetene til henne.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjonen i forslaget tiltres med følgende ny formulering:

«Ved utvidelse av fødselspermisjonen må en større del forbeholdes far. Hvis mor er alene om omsorgen gis rettighetene til henne».

FORSLAG NR. : 9-6-7
REPRESENTANT NR. : 239 Tor Arne Solbakken
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Pkt. 6 - Likestilling.

Nytt strekpunkt 5:

Far må gis selvstendige opptjeningsrettigheter i forbindelse med fødselspermisjon.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-6-9
REPRESENTANT NR. : 87 Anne-Grete Lindstrøm Vagle
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge
Det opprettes en likelønnsnemnd.

Motivasjon:

Vi trenger en likelønnsnemnd som kan fange opp og fatte vedtak i prinsipielle spørsmål for eksempel om hvordan kvinne­dominerte og mannsdominerte yrker skal sees i forhold til hverandre lønnsmessig. Denne nemnda bør kunne ta opp spørsmål fra enkeltarbeidstakere og også selv kunne definere saker. I dag mangler likestillingsombudet sanksjonsmuligheter i disse sakene, og det er viktig at vi får en likelønnsnemnd og et ombud med myndighet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-6-10
REPRESENTANT NR. : 167 Haldis Revheim
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kvinner må sikres en sterkere rolle og posisjon i alle ledd i bedriftene.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekket av uttalelsen 1311.

FORSLAG NR. : 9-6-11
REPRESENTANT NR. : 265 Knut J. Johansen
FORBUND/FYLKE : Akershus

Forslag 782.

«LIKESTILLING

Tillegg til teksten side 21:

Familiepolitikken skal tas på alvor. Vi må videreføre arbeidet med å tilrettelegge forholdene innen faglig- og politisk aktivitet slik at fagorganiserte med barn gis reell mulighet til å delta aktivt i faglig arbeide.

Motivasjon:

Det er ikke enkelt i dagens system å ta med barn på møter og arrangementer i Arbeiderbevegelsen. Vi legger i liten grad til rette for at barna skal bli med og at de vil kunne engasjeres gjennom egne tiltak, på deres egne premisser. Helgesamlinger, ukeskurs osv. tar lite hensyn til barna og resten av familien. Disse burde kunne delta uten ekstra kostnader for den enkelte. På denne måten kan vi få småbarnsforeldrene med oss.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til kongressens vedtak i forslag 121.

Ny tekst:

«Fagorganiserte med omsorgsansvar kan ha problemer med å delta i faglig-politisk virksomhet. Forbundene og AOF må derfor utvikle praktiske og økonomiske tiltak som gir alle fagorganiserte reell mulighet for slik virksomhet.»

FORSLAG NR. : 9-6-12
REPRESENTANT NR. : 167 Haldis Revheim
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Forsterke strekpunkt nr. 3 og ha følgende ordlyd:

Forsterke kravet om likelønn i inntektsoppgjørene ved sentrale føringer i de lokale forhandlinger.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget anses dekket i tredje punkt.

FORSLAG NR.: 9-8-1
REPRESENTANT NR. : 76 Jorunn Vindegg
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Forslag nr. 883 tas opp på nytt:

«Innføre lovbestemt rett til minimum 10% tid til etter- og videreutdanning»:

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket.

FORSLAG NR. : 9-8-2
REPRESENTANT NR. : 150 Mette Henriksen Aas
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt strekpunkt kap 8 - utdanning:

– grunnskolene og folkebibliotekene må settes i stand til å gi alle mulighet til å ta del i den informasjons- og kommunikasjonsteknologiske utviklingen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendt redaksjonskomite 2.

FORSLAG NR. : 9-8-3
REPRESENTANT NR. : 262 Janne Mustorp
FORBUND/FYLKE : Østfold

– en videreutvikling av utdanningsvikariater - og lovfeste retten til at alle voksne mennesker kan videre- og etterutdanne seg

– rådgivninga i skolen, om arbeidslivet, må styrkes gjennom at partene i arbeidslivet gis en større rolle i arbeidet

Redaksjonskomiteens innstilling:

Første del av første punkt er oversendt redaksjonskomite 2. Annen del av første punkt anses dekket.

Annet punkt. Ny formulering i nytt punkt etter nr. 6 side 25:

«Rådgivninga i skolen om arbeidslivet styrkes ved at fagbevegelsen, bedrifter og arbeidsmarkedsetaten gis en større rolle.»

FORSLAG NR. : 9-8-4
REPRESENTANT NR. : 20 Ragnar Gregersen

FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforb und

Handlingsprogrammet 8 - utdanning.

Nytt 8 avsnitt og justert gammelt 8 avsnitt, nytt 9 osv.

For å gi slike muligheter må alle arbeidstakere gis rett til fri for å gjennomføre etter- og videreutdanning og alle må sikres finansiering, både til kursutgifter og livsopphold. Videre må reformen sikre at de som har lav utdanning får mulighet til fullført utdanning på videregående opplærings nivå. Det krever at de får utvidet rett til utdanningspermisjon og osv.

3. punkt flyttes ned som 5. punkt.

Nytt 9. punkt.

– Tilpasse opplæringstilbud for voksne.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering i forlengelse av avsnitt 7 (Sekretariatets innstilling avsnitt 8, 9 og 10 erstattes av det følgende):

«Derfor må det lovfestes en individuell rett til etter- og videreutdanning for alle arbeidstakere.

Reformen må sikre at de som har lav utdanning får mulighet til fullført utdanning på videregående opplæringsnivå. Det krever dekning av kostnadene til utdanning og livsopphold. Dette må i hovedsak være et offentlig ansvar.

Arbeidsgiverne skal finansiere den del av etter- og videreutdanning som faller inn under virksomhetens behov og ansvarsområde i henhold til hovedavtalene mellom arbeidslivets parter. Det er naturlig at arbeidstakere deltar i finansiering av etter- og videreutdanning utover virksomhetens behov nedfelt i hovedavtalene, individuelt eller kollektivt gjennom tariffavtaler. På alle nivåer utover virksomhetens behov må samfunnet delta i finansieringen.

En voksenopplæringsreform skal gi like muligheter for alle til å få tilfredsstillt sine læringsbehov. Det blir også svært viktig å motivere de som ikke etterspør utdanning til å se nytten av ny kunnskap og til å ta del i målet om å heve samfunnets totale kunnskapsnivå.»

3. punkt flyttes ned som 5. punkt - Tiltres.

Nytt 9. punkt

– Tilpasse opplæringstilbud for voksne - Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-8-5
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Foreslår 2 nye strekpunkt på side 25 i Sekretariatets forslag til handlingsprogram.

1) Instruktør opplæringen i opplæringsbedrifter må bli en permanent ordning.

2) Arbeidsmarkedsetaten, i samarbeid med fagbevegelsen og bedriftene, må overta yrkesveiledningen i skolene.

Redaksjonskomiteens innstilling:

1. punkt tiltres, men permanent erstattes av «etablert».

2. punkt anses ivarett ved ny formulering i nytt punkt etter nr. 6 side 25:

«Rådgivninga i skolen om arbeidslivet styrkes ved at fagbevegelsen, bedrifter og arbeidsmarkedsetat gis en større rolle.»

FORSLAG NR.: 9-8-6
REPRESENTANT NR. : 241 Astrid B. Lundquist
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt 2

– Alle utdanningsinstitusjoner må sikres ressurser for å holde et høyt faglig nivå.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering til nytt punkt side 25:

«Kvaliteten i utdanningen sikres gjennom kompetanse og tilstrekkelige økonomiske ressurser.»

FORSLAG NR. : 9-8-7
REPRESENTANT NR. : 249 Magne Rinde

FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Vi opprettheld forslag nr. 878 som lyder:

Grunn- og videregående skole skal være gratis og gis en form og et innhold som er tilpasset den utdanningssøkendes forutsetning. Gratis grunntidning bør inkludere gratis skolebøker.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket.

På grunnlag av debatten fremmer redaksjonskomiteen følgende forslag:
Kapittel 8 - UTDANNING

Nytt punkt under veivalg, side 25:

«Styrke AOFs rolle innen voksenopplæring, yrkesfaglig utdanning, etter- og videreutdanning og folkeopplysning.

DAGSORDENS PUNKT: 7

FORSLAG NR. : 1301-13
REPRESENTANT NR. : 29 Gunnar Nilsen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet Oslo

I forslag til uttalelse fra Sekretariatet nr. 1309 om «Velferdsstaten og framtiden» tas følgende inn:

Registrerte arbeidssøkende får dagspenger på samme grunnlag som i 3 års perioden, om arbeidsledigheten fortsetter utover denne 3 års perioden. Ansatte i arbeidsmarkedsbedriftene, fase 2, opptjener rettigheter til arbeidsløshetsstrygd i den tid de er ansatt i arbeidsmarkedsbedriften.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 1308-1
REPRESENTANT NR. : Per Østvold

FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Det bevilges kr. 500.000,- til SV's valgkamp.

Jfr. dissensen i sekretariatet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 1308-2
REPRESENTANT NR. : 159 Jan Magne Arntsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Til forslag 1308:

Siste avsnitt endres til:

1. Det bevilges ikke økonomiske midler til politiske partier.
2. Landsorganisasjonen stiller kr 2.5 mill. til rådighet for LO i fylkene til valgkampen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Punkt 1:
Tiltres ikke (mot 1 stemme).

Punkt 2:
Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 1308-3
REPRESENTANT NR. : 235 Arne Bjørnsen
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet

Det bevilges ikke penger til politiske partier.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslagsstilleren har bedt om at forslaget ikke behandles.

FORSLAG NR. : 1310-1
REPRESENTANT NR. : 127 Finn Bærland

FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Ved utformingen av etter- og videreutdanningsreformen legges følgende forutsetninger til grunn;

1. Stortinget vedtar lov om rett til permisjon for utdanningsformål.
2. Det må etableres fonds som sikrer arbeidstakerne full lønn i permisjonstiden. Arbeidstakeren, arbeidsgiveren og staten innbetaler til fondet.
3. Undervisningen må finansieres. Likestilling mellom unge og voksne forutsetter at staten finansierer formelt kompetansegivende undervisning.
4. Utdanningstilbudet må kanaliseres og dimensjoneres i forhold til fremtidens arbeidskraftbehov. Partene i hver sektor definerer sektorens behov. På nasjonalt nivå deltar staten sammen med partene i hver sektor for å kanalisere og dimensjonere tilbudet. (Reflektere arbeidslivets behov).

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 1310
FRA : Sekretariatet

For å få samsvar mellom handlingsprogrammets kapittel 8 - Utdanning og uttalelsen foreslår redaksjonskomiteen følgende endring i 2. setning, 7. avsnitt, side 14 i kongressheftet Diverse innstillinger:

Redaksjonskomiteens innstilling:

«Det er naturlig at arbeidstakere deltar i finansiering av etter- og videreutdanning ut over virksomhetens behov nedfelt i hovedavtalene, individuelt eller kollektivt gjennom tariffavtaler.»

FORSLAG NR. : 1311-1
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Endringer til uttalelsen på familie- og likestilling:

- 1) Endring i annet avsnitt, første setning: ... må det også være reell likestilling.

- 2) Endring i annet avsnitt, andre setning: Det er nødvendig med arbeidstidsordninger som gjør at ....
- 3) 10. avsnitt ny 3. og 4. avsnitt: Lønnet svangerskapspermisjon må utvides til 52 uker med 100 % dekning. Økning i svangerskapspermisjon utover dette skal forbeholdes barnets far. Fedre må ha ....
- 4) Nytt 11. avsnitt: 20 % av alle barnefamilier i Norge har bare en forelder. Dette må i større grad prege familiepolitikken. Enslige forsørgere er i dag blant de fattigste i Norge. Det må legges bedre til rette slik at disse kan delta i utdanning og arbeid slik at de kan få verdige levekår for seg og sine barn.
- 5) 12. (tidl. 11) avsnitt siste setning: ... og at barna ....
Ny siste setning: For å nå målet om full barnehagedekning ber Kongressen -97 om at det øremerkes midler til oppstart og drift av nye barnehager.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Endringer til uttalelsen på familie- og likestilling:

1. Tiltres
2. Tiltres ikke.
3. Ny formulering: «Lønnet svangerskapspermisjon må utvides, i første omgang til 52 uker med full lønnskompensasjon. Fedre må .....
4. Dekkes av forslag 9-6-4 til handlingsprogrammet.
5. Tiltres.

FORSLAG NR. : 1311-2
REPRESENTANT NR. : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet/Oslo

Forslag til tilleggskapittel i «Uttalelsen om familie- og likestillingspolitikk», forslag nr. 1311. Forslag til nytt kapittel om boligpolitikk mellom avsnittet som begynner med «Omsorg for barn .....» og «Permisjonsrettigheter i forbindelse ....».

Forslaget lyder: «En trygg hverdag er avgjørende for å trygge barnas oppvekst og å sette foreldre i stand til å prioritere barna. Norsk boligpolitikk har opp gjennom årene vært et viktig grunnlag for dette. Det er imidlertid slik at mange førstegangsetablerende opplever inngangsbilletten på boligmarkedet for høy, og mange er nødt til å oppta dyre tillegglån når de skal stifte familie og etablere seg for første gang. Det må innføres et rettighetslån innenfor Husbanken på toppfinansiering for førstegangsetablerende. Det må også satses mere på

bygging av ikke-kommersielle utleieboliger».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 1311-3
REPRESENTANT NR. : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Familie- og likestilling.

Føye til følgende setning på slutten:

På lengre sikt må målet være tilbud om gratis barnehageplass til alle barn.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

«På lengre sikt er målet tilbud om gratis barnehageplass til alle barn».

FORSLAG NR. : 1311 - 4
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Rødberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

I uttalelsen om Familie- og likestilling.

- avsnitt 1: Siste setning endres til «Landsorganisasjonen vil fortsatt ta ansvar og være pådriver for et samfunn med reell likestilling, både i Norge og internasjonalt.»
- avsnitt 7: «Spesielt fordi deres lidelser .....» endres til «Spesielt fordi kvinners lidelser .....».
- avsnitt 9: Tilføyes «6-timers normalarbeidsdag er derfor også et krav som den mannlige delen av LOs medlemmer stiller seg bak»:

Redaksjonskomiteens innstilling:

- tiltres
- tiltres
- tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 1313-1
REPRESENTANT NR. : Per Østvold

FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Andre avsnitt på side 19 i heftet «Diverse innstillinger», uttalelsen om «Den internasjonale situasjonen», endres i samsvar med forslaget gjengitt i uttalelsens siste avsnitt (dissens i sekretariatet).

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke (mot 1 stemme).

FORSLAG NR. : 1313-2
REPRESENTANT NR. : 114 Birger Blomkvist
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
(fremmes også på vegne av NOPEF)

Den internasjonale situasjonen:

Side 18, nest siste avsnitt:

Siden 1993 har forhandlingene om en fredelig utvikling i Midt-Østen spilt en viktig rolle i internasjonal politikk. Norske myndigheter har hatt en sentral meklerrolle i dette arbeidet. Regjeringsskiftet i Israel i 1996 har imidlertid skapt en kraftig forverring av situasjonen. Manglende respekt for Oslo-avtalens bestemmelser har sammen med stadige grensestengninger og en provoserende boligbygging i Øst-Jerusalem skapt en alvorlig situasjon. I denne situasjonen, hvor den sterke parten (Israel) stadig overkjører den svake (palestinerne), er det viktig for troverdigheten i norsk Midt-Østen politikk at vi tar klart avstand fra brudd på Folkeretten, FN-resolusjoner og ånden i Oslo-avtalene, heller enn å avstå fra å ha noen mening om dette - i et fåfengt forsøk på å framstå som nøytrale og tviholde på en meklerrolle som ikke lenger eksisterer. (Kongressen appellerer til israelske myndigheter om å følge Oslo-avtalen ved å stoppe byggevirksomheten i Øst-Jerusalem, åpne grensene til og mellom de palestinske områdene og gjenoppta fredsforhandlingene).

Redaksjonskomiteens innstilling:

Siste setning i nest siste avsnitt på side 18 erstattes med følgende tekst:

«Kongressen tar avstand fra den nye israelske regjeringens stadige brudd på Oslo-avtalen. Kongressen beklager at Norge ved sin stemmegivning i FN ikke tok avstand fra den israelske byggevirksomheten i de palestinske områdene og krever at norske myndigheter må arbeide aktivt for å få stoppet denne virksomheten. Grensene til disse områdene må gjenåpnes slik at fredsforhandlingene kan tas opp igjen.

FORSLAG NR. : 1313-3
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Ved tilslutning til Schengen-avtalen fratras Norge muligheten til å føre en sjølstendig asyl- og flyktningepolitikk og må innføre visumplikt overfor viktige samarbeidsland. Vi må oppheve personkontrollen på grensa overfor andre Schengen-land. Til gjengjeld får vi en omfattende kontroll på Schengens yttergrenser, et omfattende dataregister på tvers av landegrenser og nasjonale regler som truer personvernet og politikk fra andre land som kan opptre på norsk jord. Det er grunn til å frykte økt flyt av narkotika.

LO ser ikke at denne avtalen er til fordel for våre medlemmer eller det norske samfunn. Vi frykter også at Schengen trolig blir en del av den Europeiske Union og da kan brukes som brekkstang for norsk medlemskap i EU.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke (jf. forslag 1313-1).

FORSLAG NR. : 1313-4
REPRESENTANT NR. : 29 Gunnar Nilsen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Oslo

Til uttalelsen om den internasjonale situasjonen, forslag fra Sekretariatet nr. 1313.

Følgende inntas i uttalelsen:

Vanunu har tilbragt over 11 år i enecelle fordi han avslørte Israels atomvåpenproduksjon for allmennheten. På bakgrunn av fredsprosessen i Midt-Østen, og den vedvarende atomtrussel anmoder LO den norske regjering om å arbeide for en rask og betingelsesløs frifinnelse av Vanunu.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Kongressen støtter intensjonene i forslaget. Går til Sekretariatet for videre oppfølging.

FORSLAG NR. : 1313-5
REPRESENTANT NR. : 283 Kjell Jamne

FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund/Rogaland

Kongressen ser med uro og forbitrelse på staten Israels sabotasje av fredsprosessen i Midt-Østen.

Kongressen krever at den israelske boligbyggingen stanses øyeblikkelig.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Er dekket av innstillingen til forslag 1313-2.

FORSLAG NR. : 1313-6
REPRESENTANT NR. : 89 Heidi Larsen
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

LO-kongressen krever at Schengen-avgjørelser utsettes fordi velgerne bør få si sin mening om Schengen ved stortingsvalget til høsten.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke (jf. forslag 1313-1).

FORSLAG NR. : 1313-7
REPRESENTANT NR. : 143 Hanna Rødberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

I uttalelsen om «Den internasjonale situasjonen», avsnittet om Schengen (nesten øverst på side 19) endres slik:

«Stortinget skal ta stilling til norsk tilknytning til Schengen-samarbeidet. I utgangspunktet dreier det seg om en avtale mellom Norge og en del EU-land om passfrihet/grensekontroll og justis- og politisamarbeid. Siktemålet for sentrale EU-land er at Schengen-samarbeidet skal innlemmes i EU, og vedtak om dette kan bli fattet allerede i juni i år.

LO krever at Stortingets behandling utsettes til etter EUs regjeringskonferanse i juni. Deltakelse i et Schengen-samarbeid integrert i EU sa både LO og det norske folk nei til i 1994.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke (jf. forslag 1313-1).

FORSLAG NR. : 6-1-1
REPRESENTANT NR. : 253 Lars M. Johnsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Transportarbeiderforbund

Forslaget er oversendt fra redaksjonskomiteen for vedtektene.

Nytt punkt under § 1, Formål:

«Å arbeide for en sterk offentlig sektor».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av handlingsprogrammet og uttalelsen.

Redaksjonskomiteens leder, *Esther Kostøl*, fikk ordet og redegjorde for komiteens arbeid. Hun syntes det var en glede å legge fram denne innstillingen til handlingsprogram og uttalelser, og takket først for et flott samarbeid i komiteen, der det hadde vært utstrakt vilje til å finne løsninger man kunne enes om. Takk også til et effektivt sekretærkorps.

Komiteen hadde fått til behandling til sammen nesten 100 forslag som var reist under debatten. Hun ville her konsentere seg om noen områder i debatten som kongressen hadde vist særlig interesse for. Det var da viktig å ha med seg utgangspunktet for komiteens arbeid. Etter en lang prosess i organisasjonen var man blitt enige om å gå fra det tradisjonelle mønsteret for handlingsprogram og i stedet få et program som trekker opp prinsippene for de handlingsplanene som skal utformes som arbeidsredskap.

Vi kommer ut av kongressen med en ny form nå. Hun framhevet at det er snakk om en enstemmig komiteinnstilling, med unntak for tre forslag som er vedtatt mot en stemme, og disse ville hun komme tilbake til.

Det første området som kongressens representanter hadde vist stor interesse for gikk på bruken av begrepene velferdsstat og velferdssamfunn. Det var jobbet med denne begrepsbruken i komiteen, fordi en følte at vi egentlig mener det samme, men i noen tilfeller er det umulig å bruke betegnelsen velferdsstat, da velferdssamfunn favner breiere. Hun viste til komiteens innstilling til forslag 9-0-1.

Et annet omfattende tema var privatisering av offentlig sektor. Her hadde det vært mange innlegg og forslag både fra privat og offentlig sektor, og den politiske holdning i kongressen er kommet klart til uttrykk – en sterk offentlig sektor er avgjørende for velferdssamfunnets framtid. Komiteen hadde bestrebet seg på å finne formuleringer som ivaretar denne enigheten, og hadde ikke villet begrense seg til å peke ut bestemte områder som ekstra viktige for skjerming mot privatisering. Den har derfor sluttet seg til sekretariatets formulering i kapittel 1, der det heter at det å opprettholde og utvikle en sterk, kostnadsbevisst og serviceorientert offentlig sektor er viktig for å motvirke privatisering. Det er dermed i prinsippet programmet ikke trukket fram noen spesielle områder. Det overlates til uttalelsen der ingen har bedt om at det blir tatt ut. Hun håpet at en samlet kongress kunne stå bak de foreliggende forslag som et viktig signal om veivalg.

Hun sa videre at hun syntes komiteen hadde vært spenstig i sine formuleringer omkring barnehageutbyggingen. Vi slår fast at barnehageutbygging skal være en kommunal plikt i fremtiden. Det skal være et offentlig ansvar i fremtiden. Samtidig sier vi at barnehageplassene skal være gratis på noe sikt. Det er ikke realistisk at dette skjer i første fireårsperiode, men i fremtiden. Dette mener vi både av hensyn til barna, foreldrene og arbeidslivet. Vi tror at hvis foreldrene kan være trygge for barna sine, kan dette også være til glede for arbeidslivet. Dette kan også gi flere mulighet til lønnet arbeid.

En annen sak som hadde fått stor oppmerksomhet i komiteen var sykehussituasjonen og forholdene i helsevesenet generelt. Her mente hun at man hadde tatt hensyn til stemningen i salen når man slo fast at eierstrukturen i sykehusvesenet skulle beholdes. Komiteen gikk imidlertid enstemmig inn for at staten skulle utøve mer aktiv styring både gjennom de regionale helseutvalgene og ved bruk av økonomiske midler og lovverket. Vår hensikt er at pasientene skal komme bedre ut av det enn i dag.

Når det gjaldt likestillingskapitlet, hadde det sneket seg inn en feil på s. 34 hva gjaldt forslag 782. Her var innstillingen falt bort, mens motivasjonen sto igjen. Det innstillingen gikk ut på var å ta familiepolitikken på alvor slik at fagorganiserte med små barn ble gitt muligheter til faglig og politisk aktivitet.

Et annet spørsmål som komiteen brukte mye tid på i likestillingskapitlet var faktisk kjønnskvotering. I innstillingen er dette kommet inn som et virkemiddel ved siden av styrket skoloring av kvinner. Hun viste til LO-prosjektet «Fra bunn til topps i fagbevegelsen» og sa at man åpnet for at kvotering kunne brukes som et virkemiddel «der dette var mulig». Det var en veldig forsiktig formulering som komiteen sluttet helhjertet opp om.

Når det gjaldt etter- og videreutdanningsreformen sa Kostøl at man følte

at det ikke var noen tvil om hva kongressen mente i saken. Dette var en stor og viktig sak. Her har komiteen foreslått en ny tekst i forhold til sekretariatets innstilling hvor det bl.a. heter at man går inn for en lovfestet individuell rett til etter- og videreutdanning for alle arbeidstakere.

Komiteen har ikke gått inn for nærmere spesifisering fordi sekretariatet her må ha nødvendig handlingsrom i de drøftelser som forestår med regjeringen.

Redaksjonskomiteen gikk videre inn for å styrke rådgivningen i skolen om arbeidslivet, yrkestilpasning for voksne og en styrking av AOFs rolle. Hun viste til forslag 984 som hun håpet var akseptabelt for kongressen.

Komiteen hadde videre forsterket Midt-Østen-avsnittet fra sekretariatet og man hadde med en kritikk av Israel og den norske stemmegivningen i FN om den israelske nybyggingen i de okkuperte områdene.

En del forslag er foreslått oversendt sekretariatet uten nærmere begrunnelse. Det gjelder forslag som er komplekse og som det må jobbes videre med. Det er også forslag som det er arbeid i gang med o.s.v. Det er altså ulike årsaker som ligger bak oversendelsesforslagene.

I komiteen hadde det vært tre dissenser på tre områder fra en og samme mann, Bjørn Kristiansen. Dette gjaldt tre nei-er: Prinsipielt nei til bevilgning til politiske partier, nei til Schengen-avtalen og nei til EØS, sa Kostøl som viste til innstillingen fra komiteen.

Bjørn Kristiansen fikk ordet for å redegjøre for dissensen:

Dirigenter – kamerater!

Jeg vil også få gi uttrykk for at det har vært bra å jobbe i redaksjonskomiteen. Den var godt ledet og hele komiteen var konstruktiv i forsøkene på å finne løsninger på alle de forslagene som var sendt over til den.

Den uenighet som var, ble håndtert på en respektfull måte og det gikk fint an å arbeide oss fram til omforente løsninger.

Allikevel var det tre forslag det ikke var enighet om. Det er også slike saker det ikke kan arbeides fram til kompromisser. Saker det er nødvendig å få avklart gjennom alternative voteringer.

Dette er også saker som jeg oppfatter at LOs medlemmer er opptatt av og har sterke synspunkter på.

Det er tre dissenser og den første er på side 29 og omhandler forslag 9-5-6 om at LO må arbeide for oppsigelse av EØS-avtalen.

Denne dissensen er tatt fordi jeg oppfatter dette som en naturlig konsekvens av tidligere kongressvedtak om EU. Det har foregått mere tilpasninger til EU enn det som vi forutsatte da. Både direkte gjennom direktever og indirekte gjennom utviklingen av EU.

Norge er gjennom EØS-avtalen utsatt for krav om like vilkår med hen-

syn til skatte- og avgiftsnivået som i EU forøvrig. Og gitt at EU lykkes i sine målsettinger for det indre markedet vil handlefriheten i forhold til offentlig sektor bli påvirket.

Planene for EUs økonomiske og monetære union, ØMU, er av særlig betydning fordi det skal opprettes en europeisk sentralbank som er fri for politisk innflytelse og som skal ha prisstabilitet som eneste styringsmål.

Styrkeforholdet mellom arbeid og kapital endres, fagbevegelsen svekkes. Lav inflasjon prioriteres høyere enn reduksjon i arbeidsløsheten og fordelingen av inntekene i samfunnet vris til kapitaleiernes fordel.

Dette er temaer som kongressen har vært opptatt av.

Derfor mener jeg det er i tråd med LOs øvrige politikk og også som en konsekvens av standpunktet til EU, at LO må arbeide for oppsigelse av EØS.

Min andre dissens knytter seg til forslag 1308-2 fra Jan Magne Arntsen og da til hans første del. Dette finner dere på side 40.

Argumentasjonen her er at jeg oppfatter at det er uenighet i LO om at det faglig-politiske samarbeidet skal gi seg uttrykk i at det bevilges penger til politiske partier.

At LO og forbundene arbeider opp i mot de partier som støtter fagbevegelsens verdier er naturlig, men at LO skal bruke medlemspengene til valgkamp er det mange som reagerer imot og følgelig må denne saken også opp her til votering.

Denne siste dissensen er til Per Østvolds forslag 1313-1 på side 44 i redaksjonskomiteens innstilling. Om at kongressen må utsette behandlingen av Schengen-avtalen.

Dette har vært et tema som mange på denne kongressen har vært opptatt av. Selve spørsmålet og innholdet i Schengen-avtalen er vanskelig.

Den er jo sågar en nøtt å knekke for våre fremste juridiske eksperter, knyttet bl.a. opp til vår grunnlovgivning. Det må gjennomføres en uavhengig juridisk vurdering av om Schengen-avtalen er i strid med grunnloven.

Det skal være en regjeringskonferanse i EU i juni i år. Resultatet av den bør ligge på bordet før Stortingets behandling.

Schengen-samarbeidet omfatter de hemmelige tjenester, Lund-kommisjonen har vist hvor lett slike hemmelige tjenester unndrar seg demokratisk kontroll.

Stortinget må sluttbehandle rapporten fra Lund-kommisjonen før behandling av Schengen.

Det skal være Sttingsvalg til høsten. I dette spørsmål som omhandler EU-spørsmål, må det i respekt for folkeavstemmingen, være et krav at Stortinget utsetter behandlingen til etter valget.

På dette grunnlaget mener jeg at det må være riktig for kongressen å slå

fast at Stortinget må utsette behandlingen av Schengen.

Så dirigent, da har jeg kort gjennomgått dissensene og legger sakene over i deres og forsamlingens hender.

VOTERING

Dirigenten gikk dermed til votering over redaksjonskomiteens innstilling. Hun opplyste at hun tok hver sak for seg, at det ikke ville bli åpnet for ny debatt, bare for å opprettholde forslag - og det burde ikke ta mange sekunder for hver.

Forslag 9-0-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-2. Hanne Luthen opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens forslag vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 9-1-3. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-4. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-5. Geir Røysland opprettholdt sitt forslag.

Tellerkorpset måtte i sving og resultatet av voteringen ble 158 stemmer for redaksjonskomiteens innstilling og 152 for Røyslands forslag.

Ester Kostøl fikk ordet til en kort saksopplysning, siden dette var en så viktig sak og så close race i avstemningen. Hun viste til side 17 i handlingsprogrammet der formuleringen imøtekommer Røyslands forslag.

Forslag 9-1-6. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-7. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-8. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-9. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-10. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-11. Terje Skog opprettholdt forslaget.
Innstillingen ble vedtatt.

Forslag 9-1-12. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-13. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-14. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-15. Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-16. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-1-17. Innstillingen enstemmig vedtatt.

- Forslag 9-1-18. Redaksjonskomitens innstilling med tilleggforslag ble enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-2-10. Innstillingen enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-1. Innstillingen enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-2. Innstillingen enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-3. Hanne Luthen opprettholdt forslaget.
Innstillingen ble vedtatt.
- Forslag 9-4-4. Innstillingen enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-5. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-6. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-7. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-8. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-9. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-10. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-11. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-12. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-13. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-14. Reidunn Wahl opprettholdt de to siste setninger sitt forslag.
Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.
- Forslag 9-4-15. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-16. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-17. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-18. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-19. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-20. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-21. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-22. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-23. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-24. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-25. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-26. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-27. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-28. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-29. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-30. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-31. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-32. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-33. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-4-34. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-5-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-5-2. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
- Forslag 9-5-3. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-5-4. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-5-5. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-5-6. Redaksjonskomiteens flertallsinnstilling vedtatt.
Forslag 9-5-7. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-5-8. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-6-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-6-2. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-6-3. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-6-4. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-6-5. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-6-6. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslagene 9-6-7-, 9-6-9
Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt med overveldende flertall

Forslagen 9-6-10, 9-6-11 og 9-6-12
Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt
Forslag 9-8-1
Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-8-2. Vedtatt oversendt redaksjonskomite 2..

Forslagene 9-8-3, 9-8-4, 9-8-5, 9-8-6 og 9-8-7-
redaksjonskomiteens innstilling med tilleggsavsnitt under «Vegvalg» ble
enstemmig vedtatt.

Forslag 1301-13

Gunnar Nilsen, FF, fikk ordet og sa at han ikke kunne skjønne at ikke kongressen kunne votere over forslaget. Forslaget gikk i korthet ut på at arbeidssøkere i over tre år fortsatt skulle ha rett til dagpenger og at de som ble sysselsatt gjennom arbeidsmarkedsetaten skulle opptjene rettigheter. Dette bygget på forslag 1203 i heftet Diverse forslag.

Under voteringen ble Nilsens forslag vedtatt med stort flertall.

Forslag 1204, sekretariatets innstilling om dagpengeordningen. Denne ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag 1308-1

Komiteens innstilling var: Tiltres ikke.

Per Østvold, sekretariatet, sa at kongressen først måtte votere over om LO i det hele tatt skulle bevilge til politiske partier. Deretter kunne man votere forslaget om 2,5 millioner kroner og til slutt over hans forslag om 500.000 kroner til SV.

Arne Byrkjeflot frafalt ordet.

Det ble først stemt over forslag 1308-2, mot bevilgninger til politiske partier. Forslaget falt. Sekretariatets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

Det ble så vedtatt å bevilge 2,5 millioner til Arbeiderpartiets valgkamp. Sekretariatets innstilling 1308 ble vedtatt med stort flertall.

Forslag 1308-1, om bevilgning til SV, ble avvist med stort flertall for redaksjonskomiteens innstilling.

Forslag 1309 fra sekretariatet enstemmig vedtatt.

Forslag 1310-1. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1310 fra sekretariatet med redaksjonskomiteens endring ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1311-1. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslag 1311-2. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1311-3. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1311-4. Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1311. Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1312. Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1313-1. Per Østvold fremmet forslag 1313-1. Redaksjonskomiteens flertallsinnstilling vedtatt, mot 132 stemmer.

Forslag 1313-2. Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1313-3. Komiteens innstilling vedtatt.

Forslag 1313-4: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1313-5: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten fastslo at forslagene 1313-6 og 1313-7 allerede var stemt over.

Forslag 1313: Redaksjonskomiteens innstilling med de vedtatte endringer vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 1314: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-1-1: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Følgende ble så enstemmig vedtatt:

1. Forslaget til nytt handlingsprogram og uttalelser godkjennes med de innarbeidede forandringer.
2. Med basis i programmet, den faglige og politiske situasjonen og oversendte forslag utarbeider Sekretariatet årlige handlingsplaner.
3. Forslagene oversendes Sekretariatet for oppfølging.

Innstillingen fra redaksjonskomite I var dermed ferdigbehandlet. Dirigenten foreslo lunsjpause til kl.14.00 og hevet møtet kl. 12.55.

Ettermiddagsmøtet torsdag

Møtet satt igjen kl. 14.00. *Dirigent* Oddrun Remvik refererte en rekke permisjonssøknader, som ble innvilget. Jan Balstad fikk så ordet til å legge fram flertallsinnstillingen fra redaksjonskomite 2:

Redaksjonskomite II

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-1

REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESEORGANISASJONEN

Vedrørende kap. 5.

Siste avsnitt strykes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-2

REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESGRANNSLAGET

Vedrørende kap. 4 pkt e).

Det strykes fra «Da hadde vi til tider ...» og fram til og med «..... deler av samfunnet»

og

etter «..... vedvare». Føres inn:

«Samtidig er det viktig å investere i mennesker og velferd i offentlig sektor».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-3

REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESGRANNSLAGET

Vedrørende kap. 4 pkt d).

3 avsnitt, ny siste setning:

«På denne måten blir samfunnet bedre rustet til å møte utfordringer både i privat og offentlig sektor».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-4

REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESGRANNSLAGET

Vedrørende kap. 4 pkt. C

Første strekpunkt endres til:

Skattesystemet gis bedre fordelingsvirkning.

Nytt strekpunkt:

Offentlig sektor styrkes og videreutvikles og brukes aktivt i fordelingspolitikken.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-5
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Vedrørende kap. 4 pkt. C

3. avsnitt, første setning strykes og erstattes med:

«Det må skje en sterkere omfordeling fra dem som har mye til dem som har lite. En av de store utfordringene ligger i å få bukt med de ulikhetene som fortsatt eksisterer mellom kvinner og menn når det gjelder lønn, levekår og innflytelse.»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-6
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring av kap. 3 pkt. B

2. setning erstattes med:

«Den norske økonomien gir gode muligheter for større investeringer i offentlig sektor.»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

DAGSORDENS PUNKT : 7
FORSLAG NR. : 1301-7
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen

FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Vedrørende kap. 4 pkt. B

De to første avsnittene beholdes. Resten strykes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-8

REPRESENTANT NR.: : 280 Roy Andersen

FORBUND/FYLKE : Telemark

LO-Kongressen krever at Regjeringen kommer med strakstiltak, og endringer i Lov om Folketrygd og i Lov om tiltak til å fremme sysselsetting som inneholder følgende:

- 1) Det ytes hel eller graderte dagpenger til trygdet som har hatt arbeidsinntekt i sist avsluttet kalenderår, eller et gjennomsnitt av de siste tre avsluttede kalenderår, minst 1 G.
- 2) Den ledige skal ha rett til dagpenger dersom vanlig arbeidstid er redusert med minst 25 pst. (i dag 40 pst).
- 3) Dagpengeperioden løper normalt i 156 uker (ingen todeling).
- 4) Dersom den ledige ikke har greid å skaffe seg/eller fått tilbud om arbeid innen dagpengeperiodens utløp, skal vedkommende fremdeles ha rett til dagpenger eller tiltak.
- 5) Inntekt fra arbeidsmarkedstiltak og dagpenger regnes med i dagpengegrunnlaget.
- 6) For langtidsledige ungdom under 25 år og langtidsledige over 55 år blir det utviklet tiltaksordninger på 2 x 12 måneder med normale lønns- og arbeidsvilkår. Det må videre vurderes å legge til rette for at langtidsledige fra og med fylte 57 år kan få fortrinn til ledige arbeid/stilling i offentlig sektor.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet og følges opp gjennom nytt strekpunkt i kap. 2 i handlingsprogrammet:

– En forbedring av dagpengeordningen og arbeidsmarkedstiltak for langtidsledige og andre utsatte grupper.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-9

REPRESENTANT NR.: : 307 Kjell Bjørndalen

FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

De to siste avsnittene under «5. Solidaritetsalternativet som grunnlag for reformer» erstattes av følgende:

Forslag:

.... der ulike arbeidstidsreduksjoner inngår. I prioriteringene mellom disse må det legges vekt på ulike behov mellom både personer og ulike livsfaser.

AFP må videreutvikles innenfor rammen av solidaritetsalternativet, gi en fleksibel pensjonsalder mellom 60 og 70 år og adgang til å kombinere arbeid og pensjon. Ordningen må være frivillig for den enkelte arbeidstaker og finansieres av myndighetene og arbeidsgiverne.

Finansiering av etter- og videreutdanningsreformen er under utredning og vil måtte behandles for seg når utredningen er avsluttet.

For alle andre former for disponering av tid over yrkesløpet, som former for kortere arbeidstid, lengre ferie, videreutdanning og omsorgsfri, kan en tenke seg etablering av en timekonto-ordning med avtalebasert opparbeiding av rettigheter for den enkelte.

LO vil få ordningen .....

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

De to siste avsnittene under «5. Solidaritetsalternativet som grunnlag for reformer.

For finansiering av utdanning må både myndigheter og bedrifter bidra. For tidligpensjon må også myndighetene medvirke når det er tale om avlastning av andre statlige utgiftsposter. Det kan her bli aktuelt med fleksibilitet mellom 60 og 70 år basert på avtaler i arbeidslivet, herunder mulighet til kombinasjon av arbeid og pensjon.

For disponering av tid over yrkesløpet kan en tenke seg etablering av en timekonto med avtalebasert opparbeiding av rettighet for den enkelte. LO vil få ordningen utredet som grunnlag for framtidige tariffoppgjør.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-10

REPRESENTANT NR.: : 271 Terje Skog

FORBUND/FYLKE : Oslo

I dag opplever vi en verden hvor kløften mellom fattige og rike blir større og større samt at antallet fattige og arbeidsløse stadig øker. I tillegg bedrives det en uakseptabel rovdrift på naturen som raskt kan ende med katastrofe.

Den kapitalistiske verden, hvor produksjon av varer for profittens skyld er den økonomiske drivkraften, har vist seg å ikke kunne løse de grunnleggende utfordringer menneskeheten står overfor i dag. Tvert i mot er det slik at den kapitalistiske produksjonsmåten, særlig i sin libera-

listiske form, er med å forsterke den negative utviklingen.

De sosialistiske eksperimentene har heller ikke vist seg å duge. Naturen har blitt utsatt for ufattelig ruining og demokratiet har blitt sterkt undertrykt.

Skal menneskene og planeten ha en framtid, trengs grunnleggende endringer i samfunnet. I stedet for et økonomisk system som baserer seg på produksjon for profittens skyld, trenger vi et samfunn hvor menneskenes livskvalitet settes i fokus. Et slikt samfunn må leve i pakt med naturen hvor blant annet vareforbruket i sin nåværende form må endres dramatisk.

Norge er del av den verden som fører en økonomisk politikk som bærer oss galt av sted. LO vil i neste kongressperiode prioritere omfattende diskusjoner om hvordan et samfunn med bærekraftig utvikling kan være liv laget. Selv om de sosialistiske forsøkene ikke har lyktes er ideen framtidrettet. I diskusjonen vil derfor krefter fra forskjellige sosialistiske retninger og miljøorganisasjoner bli aktivt trukket med. Hensikten er at det på neste kongress vedtas et program med målsetning om et radikalt annerledes samfunn.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-11

REPRESENTANT NR.: : 55 Eldar Myhre

FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Innflytelse over konserndisposisjoner

Stryke første strekpunkt i kap 4 a):

- å utøve større påvirkning over investeringer og disponering av overskudd.

I stedet nytt siste avsnitt under 4a):

Klubber og konserntillitsvalgte må søke å utøve større påvirkning over investeringer og disponering av de økte eierinntektene. For å styrke denne muligheten vil vi arbeide for at tillitsvalgte i konsern gis arbeidsrom og innflytelse i konsernforhold på linje med de som gjelder på bedriftsplan.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeides i Næringspolitisk uttalelse. Overføres punkt 10 Hovedavtaleforhandlingene.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-12

REPRESENTANT NR.: : 24 Atle Teigland

FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Solidaritetsalternativet må forutsette et rettferdig forhold mellom skatt på arbeid og på kapitalinntekt.

(Skatt på aksjeutbytte, renter aksjesalg.)

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres jfr. forslag 1301-15.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-13

REPRESENTANT NR.: : 29 Gunnar Nilsen

FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet Oslo

I forslag til uttalelse fra Sekretariatet nr. 1309 om «Velferdsstaten og framtiden» tas følgende inn:

Registrerte arbeidssøkende får dagpenger på samme grunnlag som i 3 års perioden, om arbeidsledigheten fortsetter utover denne 3 års perioden. Ansatte i arbeidsmarkedsbedriftene, fase 2, opptjener rettigheter til arbeidsløshetsstrygd i den tid de er ansatt i arbeidsmarkedsbedriften.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til 1301-08.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-14

REPRESENTANT NR.: : 144 Tore Hjerkin

FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt 1. strekpunkt i kap. 4 - Forsterkningspunktene, del c) Mer rettferd i fordelingen:

(Derfor må):

«de dårligst stilte i og utenfor arbeidslivet komme først».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-15

REPRESENTANT NR.: : 144 Tore Hjerkin

FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Redaksjonskomiteen innarbeider formuleringer i pkt. 7 som dekker følgende:

Dersom solidaritetsalternativet skal videreføres er det en forutsetning og et krav fra norsk fagbevegelse om at kapitaleierne skal bidra på en helt annen og sterkere måte enn nå. En vesentlig del av overskuddene skal bidra til økt sysselsetting og en mer rettferdig og solidarisk fordeling av godene i Norge.

Blant annet kan følgende mulige tiltak nevnes:

- solidaritetsskatt på aksjeutbytte og andre kapitalinntekter
- regulering av topplønninger
- avgift på valutahandel
- forbud mot nedlegging av arbeidsplasser i bedrifter som går med rimelige overskudd
- krav om opprettelse av nye faste arbeids- og lærlingeplasser i bedrifter som går godt.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Dekkes av nytt avsnitt i kap. 4 c i 1301.

Det må en skje en sterkere omfordeling fra de som har mye til de som har lite. En av de store utfordringene er å få bukt med de ulikhetene som fortsatt eksisterer mellom kvinner og menn når det gjelder lønn, levevilkår og innflytelse. En forutsetning for fortsatt bærekraft i solidaritetsalternativet er at kapitaleierne bidrar på en sterkere måte enn til nå. Overskuddene skal bidra til økt sysselsetting i Norge.

Endret første strekpunkt:

- skattesystemet gis bedre fordelingsvirkning bl.a. gjennom skjerpet beskatning av kapital.

DAGSORDENS PUNKT : 7

FORSLAG NR. : 1301-16

**REPRESENTANT NR.: : 65 Solveig Holm
55 Eldar Myhre**

FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

BYGG FREGATTENE I NORGE

En av de største industriprosjektene som er vedtatt i Norge er bygging av fregatter for sjøforsvaret. Det kan bli aktuelt å bygge opp til 6 fregatter. Med en stykkpris på 2,5 milliarder betyr dette en investering på opp til 15 milliarder.

Norge er en gammel sjøfartsnasjon med et bredt maritimt miljø. Norsk industri har stått for utbygging av den norske sokkel og der løst problemer som har brakt vår teknologi i fremste rekke i verden. Norske verft er i dag kjent for bygging av avanserte spesialskip. I

følge sterke røster i sjøforsvaret har vi ikke i Norge i dag kompetanse til å bygge de nye fregattene, en påstand som setter hele offshore- og verftsindustrien og det maritime miljøet i Norge i vanry.

Investeringene i nye fregatter kan sikre hundrevis av norske arbeidsplasser i verftsindustrien fra 1999 og frem til 2010. Dette forutsetter at norske myndigheter og politikere beslutter at byggingen av fregattene skal foregå i Norge. Med det samarbeidet som er i gang med UMOE og Kværner ser vi ingen teknologiske hindre for at dette ikke skal skje. Det som disse erfarne skips- og oppshorekonsernene mangler av spesialkompetanse kan de skaffe seg med å alliere seg med utenlandske verft.

Det ville være en skandale dersom denne viktige kontrakten går til utlandet. Ikke bare betyr det en nedvurdering av våre skips- og offshoreindustri som vil skade denne industrien for lang tid framover. I tillegg vil det betyr at hovedparten av verdiskapningen vil foregå i utlandet, med tap i inntekter for norsk virksomhet og skattetap for norske myndigheter.

Ingen andre sjøfartsnasjoner med tilsvarende erfaring som Norge setter ut slike forsvarskontrakter.

BYGG FREGATTENE I NORGE

Redaksjonskomiteens innstilling:

Er dekket i Næringspolitisk uttalelse.

FORSLAG NR. : 9-2-1
REPRESENTANT NR.: : 76 Jorunn Vindegg
FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Forslag nr. 440 tas opp på nytt:

Nytt strekpunkt:

– Situasjonen for arbeidssøkergrupper som unge, eldre, funksjonshemmede, innvandrere og enslige forsørgere på arbeidsmarkedet må bedres.

Motivasjon:

Strekpunktet understreker vår solidaritet overfor særlig utsatte grupper.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Innarbeides i siste avsnitt s. 13.

FORSLAG NR. : 9-2-3
REPRESENTANT NR.: : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Telemark

Til Sekretariatets innstilling (side 3).

Punkt 2 får følgende tilføyelse:

Med basis i programmet, den faglige og politiske situasjon, og oversendte forslag, utarbeider Sekretariatets årlige handlingsplaner, som legges frem for LOs Representantskap til behandling.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet for involvering av representantskapet i årlige handlingsplaner.

FORSLAG NR. : 9-2-4
REPRESENTANT NR.: : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGRANISASJONEN

Nytt strekpunkt:

– Deling av arbeid ved å innføre 6-timers normal arbeidsdag med full lønnskompensasjon.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke, jfr. kap. 3 og 1301.

FORSLAG NR. : 9-2-5
REPRESENTANT NR.: : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGRANISASJONEN

Strekpunktet som begynner med «øke sysselsettingen.....» strykes.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke, jfr. kap. 2 og 1301.

FORSLAG NR. : 9-2-6
REPRESENTANT NR.: : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGRANISASJONEN

Endring av avsnittet som begynner med «Arbeid til alle er et spørsmål.....» til:

Det må etableres nye varige arbeidsplasser i offentlig sektor både for å redusere ledigheten og for å utvikle velferdstjenestene. Deling av arbeid, ved daglig kortere arbeidstid, er også et viktig virkemiddel for å redusere ledigheten.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-2-7
REPRESENTANT NR.: : 250 Roy-Bjarne Hemmingsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt 9:

– arbeidsmarkedsetaten skal være myndighetenes viktigste redskap i arbeidsmarkedspolitikken.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Innarbeides i siste avsnitt s. 13.

FORSLAG NR. : 9-2-8
REPRESENTANT NR.: : 250 Roy-Bjarne Hemmingsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Under kapittelet «Arbeid til alle»:

Nytt strekpunkt 8:

– utvikle arbeidstidsreformer som gir flere arbeid, samtidig som de ivaretar velferdsmessige behov hos arbeidstakerne.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av kap. 3 og 1301.

FORSLAG NR. : 9-2-9
REPRESENTANT NR.: : 262 Janne Mustorp
FORBUND/FYLKE : Østfold

- skjerpe kontrollen ved bruk av overtid. Arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid må om nødvendig innskjerpes. Arbeidsgiveravgifta for overtid må doubles.
- sikre at arbeidsledige får arbeids- eller utdanningsgaranti.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Nytt strekpunkt s. 16:

- skjerpe innsatsen mot unødig overtid.

Forøvrig dekket av 1301.

FORSLAG NR. : 9-2-10
REPRESENTANT NR.: : 90 Monica Ohr
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Fremmer forslag 442 fra Handel og Kontor med tillegg.

«Aktive arbeidsledige LO-medlemmer på oppdrag for sitt forbund, må sikres tapt arbeidsledighetstrygd».

Forslag 442

«Arbeidslediges situasjon

Dagpenger, størrelse og tid

Dagpenger må ytes så lenge arbeidstakeren er reelt arbeidssøkende og ikke tidsbegrenset som i dag.

Ordningen med forkortet dagpengeordning for ansatte med inntekt under 2G oppheves.

Alle som har rett på dagpenger, skal også være omfattet av tiltaksgarantien, ikke bare de som har inntekt over 2G.

Det bør vurderes å innføre like beregningsregler for dagpenger og for sykepenger.

Kronebeløpet som utbetales i tillegg til forsørgertillegget, må heves og utgjøre minst 10% av dagpengene.

Feriepenger til arbeidsledige må ytes fra første dag og med den samme prosentsetning som for de som har arbeid, dvs. 10,2% ifølge Ferielovens bestemmelser og ikke som i dag 9,5% etter Trygdeloven.

For å ha rett til dagpenger må vanlig arbeidstid være redusert med minst 20%.

Motivasjon:

Dagens ordning innebærer at de som har inntekt over 2G (82.000,-) vil ha rett til dagpenger i inntil 3 år og deretter være sikret en tiltaksgaranti. For de med inntekt under 2G vil dag-

pengeperioden være begrenset til 78 uker. Disse må også være sikret en tiltaksgaranti.

Retten til dagpenger har tidligere blitt strammet inn slik at arbeidstakere må få sin vanlige arbeidstid redusert med minst 40% (tidligere 20%) for å få rett til dagpenger.

Denne endringen har gått spesielt ut over deltidsansatte, og dermed kvinner. Handel og Kontor i Norge understreker at de innstramninger som nå foretas, må sees i sammenheng med tidligere innstramninger.

Vi vil også gjøre oppmerksom på at 40%-regelen i seg selv kan føre til at mange lavlønte mister retten til dagpenger eller havner i gruppen med forkortet stønadperiode allerede etter et år dersom de nye dagpengereglene gjennomføres. Med et lavt lønnsnivå i utgangspunktet vil man etter et år med 40% redusert arbeidstid og dagpenger komme ned på et gjennomsnittlig lønnsnivå de siste tre årene som fører til forkortet stønadperiode eller endog bortfall av stønad».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jfr. innstilling til forslag 1301-08 og 1301-13 og kap. 2.

FORSLAG NR. : 9-2-11
REPRESENTANT NR.: : 25 Dag L. Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og
kraftstasjonsforbund

Sekretariatets innstilling

«Arbeid til alle».

Nytt fjerde avsnitt:

Arbeidstiden må på sikt reduseres. De ulike gruppene kan ha ulike interesser på dette området. Behovene kan også variere i forhold til alder og den enkeltes livssituasjon. Aktuelle arbeidstidsforkortelser bør gjennomdrøftes og prøves ut gjennom forsøksordninger. Arbeidstidsforkortelser skal kunne tas ut i form av kortere arbeidsdag, kortere arbeidsuke eller ulike typer rotasjonsordninger.

Nytt kulepkt. s. 14

* Forsøksordninger med redusert arbeidstid med full lønnskompensasjon.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av 1301 og kap. 3.

FORSLAG NR. : 9-2-12
REPRESENTANT NR.: : 246 Kjell Wisth
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag - Oslo

Til kap. 2 - Arbeid for alle.
Veivalg - nytt strekpunkt.

«Innvandrere og flyktninger må gis de samme muligheter, rettigheter og plikter som befolkningen for øvrig».

Begrunnelse:

Dette på bakgrunn av at arbeidsledigheten for de med innvandrerbakgrunn som bor i Norge er 3 ganger høyere enn den gjennomsnittlige arbeidsledigheten. (10,9 prosent mot 3,5 prosent).

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av endringer i 1301 og 1307.

FORSLAG NR. : 9-2-13
REPRESENTANT NR.: : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 2 - Arbeid til alle

Nytt strekpunkt:

«Regjeringen utarbeider et sysselsettingsbudsjett som legger konkrete planer for full sysselsetting.»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-2-14
REPRESENTANT NR.: : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Opprettholde forslag 469.

«Kap. 2, s. 8 - nytt 2. avsnitt:

Skal ledigheten drastisk senkes, og sysselsettingen økes, må det gjennomføres tiltak for en solidarisk deling av arbeid. Unødvendig overtid må fjernes til fordel for faste arbeidsplasser.

ser. Rullerende permitteringer må forsøkes framfor oppsigelse, der hvor dette er naturlig. Arbeidstiden må reduseres med full lønnskompensasjon. Det må allerede nå gjennomføres og utprøves flere forsøk med kortere arbeidstid. Målet må være innføring av 30 timers ukentlig arbeidstid, inkludert 6 timers dag».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-2-15
REPRESENTANT NR.: : 80 Anders Skattkjær
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

Nytt strekpunkt under Handlingsprogrammets kap. 2 ARBEID TIL ALLE:

– LO vil prioritere tiltak og reformer som gir grunnlag for flere arbeidsplasser.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av kap. 5 i 1301.

FORSLAG NR. : 9-2-16
REPRESENTANT NR.: : 33 Jardar Hendricksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kapitel 2. Arbeid til alle:

Ny setning inn i tekst side 8, som begynnelse på siste avsnitt:

«Arbeidsmarkedsetaten skal fortsatt være et aktivt arbeidsmarkedspolitiks redskap.»

Motivasjon:

Grunnet den høye arbeidsløsheten i Norge de siste årene har vi trinnvis bygget opp en sterkere Arbeidsmarkedsetat i landet. Det er mange oppgaver som fortsatt skal løses og de som enda ikke har fått seg arbeid har store behov for oppfølging og ekstra veiledning. Nå når ledigheten går nedover er det viktig at vi ikke reduserer Arbeidsmarkedsetaten for raskt og at vi sørger for hele tiden å ha et oppgående politisk redskap i arbeidsmarkedsspørsmål.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av 9-2-7.

FORSLAG NR. : 9-3-1
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : Fellesorganisasjonen

Strekpunkt 1 endres til:

- Sikre lønnstakernes andel av verdiskapningen gjennom rettferdige inntektsoppgjør med vekt på å heve lavtlønnsgrupper, gjennomføre likelønn og legge større vekt på bedre levekår og økt velferd.

Motivasjon:

Presisering når det gjelder likelønnskrevet, samt at «bedre levekår og økt velferd» er mer presist og gjenspeiler de objektive forhold som kan vedtas gjennom politisk behandling.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Bryter med 1301.

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-3-2
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRANASJONEN

Setningen som begynner med «Det er ikke akseptabelt at mindre interessegrupper.....» og ut dette avsnittet, strykes.

Motivasjon:

Avsnittet slik det nå blir sier noe om hva LO synes er viktig. Det er vår mening at LO ikke bør ha inn i sitt prinsippprogram formuleringer som begrenser/karakteriserer andre interessegrupper/lønnstakerorganisasjoner.

(Tidligere forslag 525)

Redaksjonskomiteens innstilling:

Bryter med 1301.

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-3-3
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESGRANASJONEN

Nest siste strekpunkt endres til:

Forsøksordninger med redusert arbeidstid med full lønnskompensasjon mot målet om 6-timers normalarbeidsdag.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av justert kap. 3.

Avsnitt 8 endres til:

Arbeidstiden må på sikt reduseres. Reduksjonene må gi full lønnskompensasjon. Ulike yrkesgrupper kan ha ulike interesser på dette området. Behovene kan også variere etter alder og den enkeltes livssituasjon. Aktuelle arbeidstidsendringer bør prøves ut gjennom forsøksordninger. For mange vil mulighet til 5 ukers ferie være det viktigste. For andre vil kortere daglig eller ukentlig arbeidstid være det viktigste. Et langsiktig mål er mulighet til 6-timersdag/30 timers uke.

Strekpunkt nr. 8 endres til:

– forsøksordninger med redusert arbeidstid med full lønnskompensasjon på veien mot mulighet for 6 timersdag/30 timers uke.

FORSLAG NR. : 9-3-4
REPRESENTANT NR.: : 39 Egil Mongstad
FORBUND/FYLKE : FELLESFORBUNDET

Første strekpunkt under «Veivalg» på side 16 strykes fra ordet «likelønn».

Som konsekvens av dette utgår følgende ord i nederste avsnitt på side 15:
«gjennom former for kollektiv overskuddsdeling».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-3-5
REPRESENTANT NR.: : 251 Sigrun Berg
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Erstatte brødetkst:

Erstatte setninger: «LO vil arbeide for at de økonomiske vilkårene for pendlerne bedres»
med:
«LO vil arbeide for at vilkårene for pendlerne forbedres».

Begrunnelse:

Det er ikke de økonomiske vilkårene alene som bedrer livskvaliteten til pendlerne.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-3-6
REPRESENTANT NR.: : 250 Roy- Bjarne Hemmingsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt 10:

– redusere bruken av overtid og fjerne alt gratisarbeid.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-7
REPRESENTANT NR.: : 262 Janne Mustorp
FORBUND/FYLKE : Østfold

– overtidsarbeid erstattes med nyansetterser

– opparbeidet lønnsansiennitet må følge den enkelte

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-8
REPRESENTANT NR.: : 247 Kjell Engkrog
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Nytt strekpunkt i handlingsprogrammets pkt. 9.3:

– Tillitsvalgtarbeid må være kompetansegivende.

Motivasjon:

Tillitsvalgte sakter etter i den karriereutvikling deres kolleger får, både lønns- og arbeidsmessig på grunn av sitt verv.

Arbeidsgiver må gjøres oppmerksom på, og akseptere at de tillitsvalgte er en ressurs som må og skal tas vare på og honoreres deretter.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-10
REPRESENTANT NR.: : 113 Lise-Lotte Solum
FORBUND/FYLKE : Norsk Jernbaneforbund

NOU rapport 56 av 1979, Skift og turnusarbeid, oppdateres og videreutvikles i forhold til dagens behov, tilpasset nyere forskningsbasert kunnskap på området.

Oversendes Sekretariatet for videre behandling.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-3-11
REPRESENTANT NR.: : 151 Kjell Thu
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt pkt. til kapittel 3 - Veivalg:

«Alle former for anbud/konkurranse som medfører lønnsnedgang avvises».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjon støttes.

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-12
REPRESENTANT NR.: : 234 Anne Sørli
FORBUND/FYLKE : Tele- og dataforbundet

Nytt strekpunkt til kap. 3 - Veivalg.

Hjemmekontor/distansearbeid skal være en frivillig ordning, og skal trygges gjennom lov- og avtaleverket.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av 1305.

FORSLAG NR. : 9-3-13
REPRESENTANT NR.: : 213 Lill-Heidi Bakkerud
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og petrokjemisk fagforbund

Teksten i forslag 520 skal inn som strekpunkt i VEIVALG under kap. 3.

– Redusere bruken av overtid og ubekvem arbeidstid også blant grupper som idag tolkes som å være unntatt fra loven.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjon støttes.
Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-14
REPRESENTANT NR.: : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Erstatning for strekpunkt 2.

«Forsvare normalarbeidsdagen, videreutvikle garantiordningene i tariffavtalene, sikre faste ansettelser og bekjempe ufrivillig deltid».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Bryter med 1301.
Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-3-15
REPRESENTANT NR.: : 5 Osvald Tansø
FORBUND/FYLKE : Forbundet for Ledelse og

Teknikk

Nytt strekpunkt:

«Arbeide for at fremtidig konsesjonsbehandling til utenlandske konsern blir i overensstemmelse med de ansattes interesser, og at de tillitsvalgte får delta i forarbeidet».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av 1303.

FORSLAG NR. : 9-3-16
REPRESENTANT NR.: : 253 Lars M. Johnsen
FORBUND/FYLKE : Norsk
Transportarbeiderforbund

Nest siste strekpunkt under kapittel 3:

«Forsøksordninger med redusert arbeidstid ....»

erstattes med:

«Arbeide aktivt for innføring av 6-timersdagen med full lønnskompensasjon».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekket av innstilling til 9-3-3.

FORSLAG NR. : 9-3-17
REPRESENTANT NR.: : 18 Hans O. Felix
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og
Kraftstasjonsforbund

Nytt avsnitt i pkt. 3 Lønns- og arbeidsvilkår.

I tillegg til lovfesting av rettigheten til etter- og videreutdanning for alle vil LO arbeide for at organiseringen av utredningen og finansieringen av kurs og livsopphold blir ivaretatt som del av arbeidsvilkårene til de ansatte.

Nytt pkt. under veivalg:

Sikre at organisering og finansiering av etter- og videreutdanning blir avtalefestet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-18
REPRESENTANT NR.: : 132 Tormod Jarsve
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt strekpunkt til kap. 3 settes lønns- og arbeidsvilkår.

- Fjerne ulikelønn mellom kvinner og menn gjennom å prioritere:
- Heving av lønna i de store lavtlønte kvinnegruppene.
- Gjennomføring av likelønn mellom kvinner og menn, både på den enkelte bedrift, innfor bransjer og mellom kvinnedominerte og mannsdominerte yrkesgrupper i samfunnet som helhet.
- Garantiorordninger som sikrer at ingen tjener under 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjonen dekket av kap. 6 og 1301.

FORSLAG NR. : 9-3-19
REPRESENTANT NR.: : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Forslag nr. 593. Et åpnere samfunn?, fra LOs samarbeidsorgan i Nordland fremmes på nytt.

«ET ÅPNERE SAMFUNN?»

LOs samarbeidsorgan i Nordland krever regulering av lukningsvedtektene.

Motivasjon:

Et åpnere samfunn er ikke ensbetydende med lengre åpningstider i butikker og bensinstasjoner.

- Utvikling er lite familievennlig og direkte kvinnefiendtlig.
- Familier som er avhengig av barnetilsyn får problem i forhold til barnehager, som har sine åpningstider.

- De som sterkest krever et åpnere samfunn med handletider døgnet rundt er ofte de som selv har ordinær arbeidstid, 08.00 - 16.00 og fri hver lørdag og søndag.
- Offentlig ansatte ville ikke tillate kveldsåpning av offentlige kontorer.

LOs samarbeidsorgan i Nordland krever at det må utarbeides nasjonale lukningsvedtekter som begrenser åpningstiden i varehandelen:

- til kl. 21.00 på hverdager
- til kl. 18.00 på dag før søn- og helligdager
- søn- og helligdager holdes det stengt.

De butikkansatte må komme inn under arbeidsmiljølovens bestemmelser om vern mot natt- og helgearbeid, i likhet med andre arbeidstakere.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet for oppfølging av LO sekretariatets nylig uttalelse til BFD om samme sak.

FORSLAG NR. : 9-3-20
REPRESENTANT NR.: : 216 Øivind Gregersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Fjerde avsnitt i Sekretariatets innstilling, s. 15, får denne ordlyden: Høy ledighet og liberalisering på en rekke områder, åpner for uvilje mot fast ansettelse, innføring av ordninger med innleie av arbeidskraft, utskilling av virksomheter og mer fleksibel arbeidstid uten lønnskompensasjon osv.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-3-21
REPRESENTANT NR.: : 40 Kjell Finvåg
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Nytt strekpunkt til veivalgene, lønns- og arbeidsvilkår:

- Sikre at eldre arbeidstakere som uforskyldt mister arbeidet beholder sine rettigheter i AFP-ordningen fram til de kan gå av med førtidspensjon.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet. Krever vesentlig endring av AFP.

FORSLAG NR. : 9-3-22
REPRESENTANT NR.: : 244 Irene B. Ingebretsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Kapittel 3, forslag til nytt strekpunkt 12:

– I et livsløp-perspektiv må studiefinansiering og lønnsutvikling samlet være slik at alle grupper sikres et rimelig inntektsnivå.

Motivasjon:

Viktig prinsipp dersom LO skal ha en samlet tariffpolitikk som også omfatter langtidsutdannede.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Bryter med 1301.
Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-3-23
REPRESENTANT NR.: : 244 Irene Ingebretsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Kapittel 3, forslag til endret strekpunkt 8:

Tilføyes:

F.eks. 6 timers arbeidsdag/30 timers uke.

Motivasjon:

Det er viktig å få slå fast at vi snakker om arbeidstidsreduksjoner i daglig/ukentlig arbeidstid.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jfr. innstilling til 9-3-23

FORSLAG NR. : 9-3-24
REPRESENTANT NR.: : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeider-

forbund

Reiser forslag 545 fra NKIF.

«LO vil arbeide for at Arbeidsmiljøloven blir endret slik at det blir samsvar mellom lov-festet og tariff-festet overtid».

Foreslås tatt inn i pkt. 3 - Lønn og Arbeidsvilkår i forslaget til Arbeidsprogram.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-25
REPRESENTANT NR.: : 114 Birger Blomkvist
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeider-
forbund

Til Sekretariatets innstilling kap. 3 side 16, siste punkt i veivalg.

Punktet skal lyde:

Gjennomføre 5 ukers ferie i kongressperioden 1997-2001.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes av justert avsnitt i kap. 3, jfr. 9-3-3.

FORSLAG NR. : 9-3-26
REPRESENTANT NR.: : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Nytt strekpunkt:

«LO vil arbeid for at alle arbeidsoppdrag for det offentlige blir foretatt av bedrifter med tariffavtaler».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeides i justert 1302.

FORSLAG NR. : 9-3-27
REPRESENTANT NR.: : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Nytt strekpunkt:

«Sikre at arbeidstakere over 58 år som uforskyldt mister arbeidet beholder sine rettigheter i AFP-ordningen fram til de kan gå av med førtidspensjon».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jfr. 9-3-21.

FORSLAG NR. : 9-3-28
REPRESENTANT NR.: : 271 Terje Skog
FORBUND/FYLKE : Oslo

Til kap. 3 - Erstatning for strekpunkt 6.

«Valgfri pensjonsalder fra 60 år knytta til Folketrygden».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Bryter med 1301.
Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-3-29
REPRESENTANT NR.: : 81 Marit Gjetle
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

«Gjennomføre 5 ukers ferie».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Samme som for 9-3-23.

FORSLAG NR. : 9-3-30
REPRESENTANT NR.: : 198 Tore Nordvik
FORBUND/FYLKE : Norsk Musikerforbund

LO har som målsetting at deltidsarbeidende og frilansere (arbeidstakere uten fast arbeidsgiver) skal ha tilsvarende rettigheter som fast tilsatte arbeidstakere i full stilling.

Motivasjon:

De nevnte gruppene har i dag vesentlig dårligere ordninger med hensyn til sykepenger, svangerskapsordninger, ledighetstrygd og pensjon m.v. Dette har bl.a. ført til at arbeids-

givere (f.eks. SAS-hotellet i Oslo) har forsøkt å kvitte seg med fast tilsatte for i stedet å bruke leilighetsvis tilsatt eller innleid arbeidskraft. LO må gjennom tariffavtalene og lovverket søke å eliminere urettferdige forskjeller, og fjerne det nåværende incitamentet til nedbygging av faste stillinger.

Det samme forslaget er også fremmet under kap. 4.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-3-31
REPRESENTANT NR.: : 33 Jardar Hendricksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

LØNNS- OG ARBEIDSVILKÅR

Lønns og arbeidsvilkår er basisarbeidet i fagbevegelsen. LO må forsvare og forsterke rettighetene som bygger på det kollektive avtalesystem. LO må derfor videreføre den politikk som bygger på solidaritetsalternativet. Den har til nå ført til sikring og utvikling av mange arbeidsplasser og har gitt en lavere prisstigning og lavt rentenivå. Forsatt må lavtlønnede og kvinnedominerte yrker gis ekstra oppmerksomhet i lønnsoppjøret.

I tillegg må LO arbeide for en rettferdig fordeling av overskudd i bedriftene slik at det også kommer de ansatte til gode.

LO må arbeide for fjerne unødvendig bruk av overtid, samt å redusere bruken av overtid forøvrig. Reduksjon av overtid må en forutsette at kan gi nye arbeidsplasser og eller opprettholdelse av eksisterende arbeidsplasser.

Vi foreslår at LO arbeider aktivt for avtalefestet rett til 5. ferieuke og at en 6. ferieuke gis fra det kalenderår medlemmet fyller 60 år.

LO må arbeide for at:

- * AFP ordningen blir videreutviklet til en selvbestemt pensjonsalder fra fylte 60 år.
- * Overskuddsdeling må innføres og fordeles likt mellom alle ansatte og ledere.
- * Overtidsbruk erstattes med nyansettelser.
- * Lavtlønte yrker må gis ekstra oppmerksomhet i lønnsoppjøret. Det må understrekes viktigheten av lik lønn for likeverdig arbeid.
- * Reduksjon av arbeidstid som lengre ferie, lavere pensjonsalder eller endret daglig arbeidstid må gjennomføres slik at det kan føre til nye arbeidsplasser.
- * Lønninger for unge arbeidstakere forutsettes å følge de samme prinsipper som tidligere avtaler.
- * Opparbeidet lønnsansiennitet må følge den enkelte uavhengig av arbeidsplass.
- * Det blir etablert finansieringsordninger knyttet til utdanningspermisjoner.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjon støttes og anses dekket av bl.a. kap. 2, 3 og 1301.

FORSLAG NR. : 9-3-32
REPRESENTANT NR.: : 25 Dag L. Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Til Handlingsprogrammet s. 14 Veivalg.

Nytt kulepunkt:

- * Lov eller avtalefesting av avspassing av overtid.
- * Lov eller avtalefesting av rett til rullerende permitteringer.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 9-7-1
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring av setningen som begynner med «nye arbeidsmiljøproblemer».

«Nye arbeidsproblemer som mobbing, vold og overvåking har økt i de senere år.
(tidligere forslag 805).

Redaksjonskomiteens innstilling:

I Miljøuttalelsen, 1. avsnitt, fjerde setning, ordet oppstått erstattes med økt.

FORSLAG NR. : 9-7-2
REPRESENTANT NR.: : 19 Kjell Arne Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Side 23, 12. strekpunkt endres til:

- Felles nordisk samarbeid for å bygge ned særlig miljøbelastende energiproduksjon.
Motivasjonen for forslaget er at vi gjennom samarbeid, både innen fagbevegelsen og mellom de politiske myndigheter i norden kan gjøre et felles løft for å bygge ned miljøbelastende energiproduksjon.

Slik forslaget opprinnelig er fremstilt med en felles nordisk kraftforsyning, vil ikke være i tråd med det syn NEKF har og etter hva vi kan se av innkomne forslag heller ikke i tråd med øvrige forslagsstillere.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeidet i strekpunkt 12, Handlingsprogrammet, kap. 7.

Rettet strekpunkt skal lyde:

Felles nordisk kraftforsyning og annet samarbeid for å bygge ned særlig miljøbelastende energiproduksjon.

FORSLAG NR. : 9-7-3
REPRESENTANT NR.: : 151 Kjell Thu
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Kap. 7 - Miljø.

Forslag 1:

LO går inn for byggingen av de planlagte gasskraftverkene når det foreligger en fullstendig og politisk behandlet rapport som klargjør alle utslippsforhold, og mulighetene for å ta i bruk ny teknologi for tilbakeføring av CO₂ (reinjesering).

Forslag 2:

Til kap. 7 - Veivalg - strekpunkt 12 - gjøres en tilføyelse ordet kraftforsyning byttes ut med ordet kraftsamarbeid, og på slutten av setningen tilføyes (gjennom forpliktende avtaler» at setningen blir lydende slik: «Felles nordisk kraftsamarbeid for å bygge ned særlig miljøbelastende energiproduksjon gjennom forpliktende avtaler».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslag:

1. Ved bygging av kraftverk forutsetter LO-Kongressen at utbygger til en hver tid må bruke den mest miljøvennlige teknologi.
2. Tiltres ikke.

Et medlem av redaksjonskomiteen tar opp hele forslaget til behandling.

FORSLAG NR. : 9-7-4
REPRESENTANT NR.: : 263 Mona Hagen
FORBUND/FYLKE : LO ØSTFOLD

Nytt strekpunkt i tillegg til innstilling:

Vi må arbeide for en utvikling hvor vi aktivt medvirker til en produktutvikling hvor vi må ta hensyn til materielt forbruk, og tilrettelegge for resirkulering og gjenvinning av alle typer materialer.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Nytt strekpunkt.

FORSLAG NR. : 9-9-1
REPRESENTANT NR.: : 74 Bjørn Christiansen
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Endring av avsnittet som begynner med «Det faglige politiske samarbeidet.....»

Avsnittet skal lyde:

«Et samarbeid mellom fagbevegelse og politiske partier gir fagbevegelsen betydningsfull politisk medinnflytelse for saker som er viktige for lønnstakeren. LO er åpen for å samarbeide med politiske partier som deler fagbevegelsens grunnleggende holdninger».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-9-2
REPRESENTANT NR.: : 39 Egil Mongstad
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet - Oslo

Jeg fremmer forslag nr. 963 til votering.

Kap. 8, s. 30 - nytt avsnitt nr. 6:

Det er viktig å finne nye former som også utvider fagbevegelsens arbeidsområde. Dette aktualiseres av at store deler av bedriftenes overskudd brukes til oppkjøp, utbetales i utbytte eller går til spekulasjon framfor sikre investeringer som skaper nye arbeidsplasser.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av kap. 9, dels av tekst første avsnitt, første og annen setning, dels av sjette

avsnitt, samt andre strekpunkt.

FORSLAG NR. : 9-9-3
REPRESENTANT NR.: : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

Nytt strekpunkt:

– sikre kvinnene en sterkere rolle, posisjon og deltakelse i fagbevegelsen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket i kap. 6, sjettede strekpunkt.

FORSLAG NR. : 9-9-4
REPRESENTANT NR.: : 55 Eldar Myhre
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kap. 9 Demokrati.

Nytt siste strekpunkt:

– Sikre rett for de ansatte i konsern å velge faglige tillitsvalgte på konsernnivå. Disse konserntillitsvalgte må ha mulighet for arbeidsrom og innflytelse i forhold til konsernsaker og konsernledelse på linje med det lov og avtaleverket som gjelder for tillitsvalgte i den enkelte bedrift.

Motivasjon:

Hovedavtalen beskriver i dag primært en rett til konsernsamarbeid som er bygd på reglene for bedriftsutvalg. Det vi trenger er et jevnt og særskilt arbeid på konsernplan slik vi kjenner fra bedriftene.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Kap. 9, annet strekpunkt endres til:

* Styrke de ansattes representantsjon i styrende organer i alle selskaper og konsern uavhengig av organisasjonsform og eierskap.

FORSLAG NR. : 9-9-5
REPRESENTANT NR.: : 263 Mona Hagen
FORBUND/FYLKE : LO ØSTFOLD

LO vil jobbe for at yrkesaktive medlemmer i privat sektor får muligheter til å delta i politisk arbeid både lokalt og sentralt.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av sekretariatets innstilling kap. 9, teksten første avsnitt, siste setning, og første strekpunkt.

FORSLAG NR. : 9-10-1
REPRESENTANT NR.: : 76 Jorunn Vindegg
FORBUND/FYLKE : FELLESORGANISASJONEN

4. avsnitt: «Nordmenn med innvandrerbakgrunn» endres til:

«Innvandrere»

Begrunnelse:

Nordmenn med innvandrerbakgrunn kan forstås som at dette bare gjelder innvandrere som har vært i landet over lang tid og som har blitt norske statsborgere.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 9-10-2
REPRESENTANT NR.: : 169 Johnny Stigedal
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Vedrørende veivalg 3 punkt:

«nordmenn» strykes og erstattes med:

Personer som bor i Norge.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Kan ikke tiltres.

Ny formulering:

Innvandrere erstatter: nordmenn med innvandrerbakgrunn.

Jfr. innstilling forslag 9-10-1

FORSLAG NR. : 9-10-3
REPRESENTANT NR.: : 55 Eldar Myhre
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Kap. 10.

Nye strekpunkt:

- styrke innvandrems stilling i fagbevegelsen
- arbeide for en human innvandringspolitikk
- arbeide mot at norsk innvandringspolitikk skal låses til Schengen-avtalen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Strekpunkt 1 - tiltres
Strekpunkt 2 - føyes til eksisterende strekpunkt 2
Strekpunkt 3 - Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-10-4
REPRESENTANT NR.: : 105 Arild Hamre
FORBUND/FYLKE : Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Siste strekpunkt under «veivalg» strykes og erstattes med:

- Motarbeide rasisme og fremmedfrykt og arbeide for full integrering av innvandrere i norsk arbeidsliv.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Strykning tiltres ikke.

Forslaget til strekpunkt anses dekket.

FORSLAG NR. : 9-10-5
REPRESENTANT NR.: : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : OSLO

Nytt strekpunkt til kap. 10,

- Styrking av Arbeidsmiljøloven §55A med et forbud mot forskjellsbehandling på grunn av rase, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering:

Styrking av Arbeidsmiljølovens § 55 A med forbud mot etnisk diskriminering i arbeidsforhold.

FORSLAG NR. : 9-10-6
REPRESENTANT NR.: : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt strekpunkt til kapittel 10:

- Styrking av tospråklig opplæring av minoritetsspråklige barn.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-10-7
REPRESENTANT NR.: : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt avsnitt mellom 4 og 5 avsnitt i kapittel 10:

LO vil ytterligere intensivere arbeidet for integrering i egen organisasjon. Kunnskaps-spredning og direkte tiltak som fellesaksjonen mot rasisme vil bli videreført. Aktiv rekruttering og skoloring av innvandrere til tillitsverv er en prioritert oppgave.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ny formulering ettet avsnitt 6:

Gjennom aktiv rekruttering og skoloring av innvandrere til tillitsverv kan arbeidet med integrering av innvandrere i egen organisasjon intensiveres.

2. setning anses dekket av ny formulering i forslag nr. 1307.

FORSLAG NR. : 9-10-8
REPRESENTANT NR.: : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Tillegg til nest siste avsnitt i kap. 10:

På samme måte som kvotering er tatt i bruk for å høyne kvinneandelen i arbeidslivet, må kvotering vurderes brukt for å få flere innvandrere i jobb.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 9-10-9
REPRESENTANT NR.: : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt strekpunkt til kap 10:

– Aktiv rekruttering av innvandrere til tillitsverv.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget dekket av forslag nr. 9-10-3 og forslag nr. 9-10-7

FORSLAG NR. : 9-10-10
REPRESENTANT NR.: : 267 Roy B. Gyberg
FORBUND/FYLKE : Oslo

Nytt strekpunkt til kap. 10:

– Sikre innvandrerdømme lærlingeplasser på lik linje med andre norske ungdommer.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av ny formulering i forslag nr. 1307

FORSLAG NR. : 1302-1
REPRESENTANT NR.: : 287 Are Tomasgard
FORBUND/FYLKE : Hordaland

LO strategi i forhold til utskilling/outsourcing eller virksomhetsoverdragelse.

LO må utvikle strategier for å møte de nye trendene vi ser på bedriftsorganiseringer i arbeidslivet.

Dette gjelder:

- Krav til lov og avtaleverket
- Virkemidler
- Egen organisasjon

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket.

FORSLAG NR. : 1302-2
REPRESENTANT NR.: : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Endring av Sekretariatets forslag nr. 1302 - «Faglige rettigheter».

Nytt strekpunkt nr. 2 under overskriften.

En hovedutfordring er å følge opp regelverket. Til det trenger vi:

«- Prosessreglene i arbeidsmiljøloven vurderes å endres slik at en fagforening på prinsipielt grunnlag kan få søksmålsrett når arbeidsgiver bryter arbeidsmiljølovens bestemmelser».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjonen støttes. Oversendes sekretariatet for bearbeiding av bl.a. det lovtekniske spørsmål og nærmere vurdering.

FORSLAG NR. : 1302-3
REPRESENTANT NR.: : 115 Karl Per Olsen
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Til uttalelsen vedr. «Faglige rettigheter».

Det er viktig at Regjeringen følger opp disse forhold, og at Arbeidsdirektoratet, Fylkesarbeidskontoret og Arbeidskontoret gis myndighet til å være minst så omfattende som er tilstått Arbeidstilsynet. Jfr. AML § 80.

Tas inn som siste avsnitt i uttalelsen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 1302-4
REPRESENTANT NR.: : 216 Øivind Gregersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Nytt strekpunkt siste avsnitt:

– Reell reservasjonsrett ved virksomhetsoverdragelse.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 1303-1
REPRESENTANT NR.: : 203 Stein Stugu
FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Tillegg til nest siste avsnitt:

Stadig flere bedrifter er en del av konsern. For fagbevegelsen er det derfor nødvendig å videreutvikle lov og avtaleverk slik at de tillitsvalgte kan ha reell innflytelse på alle nivåer i konsernene der det fattes viktige avgjørelser for de ansatte.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeidet nest siste avsnitt.

FORSLAG NR. : 1303-2
REPRESENTANT NR.: : 204 Bente Løvaas
FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Forslag til endring i nest siste avsnitt:

Begynnelsen av setningen «Kongressen mener for øvrig ...» endres til:

«Kongressen krever at ervervsloven må brukes aktivt .....»

Etter setningen tilføyes:

«Gitte konsesjoner må håndheves strengt».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Ordet mener erstattes med ordet krever.

FORSLAG NR. : 1303-3
REPRESENTANT NR.: : 68 Per Moen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet/Nord-Trøndelag

Informasjonsteknologi er nå verdens største industribransje. It-næringen i Norge utgjør i dag samlet ca. 8 % av BNP og forventes å være den næringa som har størst vekstpotensial i framtida.

Norge har i dag et forskningsmiljø innenfor høyteknologi som er sterkt etterspurt blant verdens store teknologibedrifter. Denne teknologikunnskapen er en viktig ressurs som vi må bli flinkere til å videreføre i landet.

Det er derfor viktig at forholdene legges til rette for at det i Norge kan etableres teknologi- industri i nær tilknytning til de miljøene vi har.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Første og siste avsnitt innarbeides (mellom reiseliv og bank).

FORSLAG NR. : 1303-4
REPRESENTANT NR.: : 119 Leif Gusland
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk
Industriarbeiderforbund

Før siste setning i 5. avsnitt:

Et nytt kraftregime må også omfatte de kraftintensive bedriftene, bl.a. i Agder-fylkene og Fesil, som falt utenfor da Stortinget sist behandlet kraftvilkåra for industrien.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes sekretariatet.

FORSLAG NR. : 1303-5
REPRESENTANT NR.: : 30 Kjell Røttereng
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Forslag om å tilføye til Sekretariatets forslag nr. 1303 «Næringspolitikk», siste avsnitt en ny setning: «Det samme gjelder regelverket som trekker skille mellom næringsbegrepet og lønnstakerbegrepet».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeides.

FORSLAG NR. : 1303-6
REPRESENTANT NR.: : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk
Industriarbeiderforbund

Foreslår strøket: «Dette kan skje bl.a. i form av medvirkning i strategiske oppkjøp internasjonalt».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Kan ikke tiltres.

FORSLAG NR. : 1304-1
REPRESENTANT NR.: : 240 Rolf Andreassen
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Sekretariatets innstilling til uttalelse om miljø, tillegg til første avsnitt s. 7 i heftet:

+ Tillegg til Handlingsprogrammets kap. 7 miljø 6. avsnitt etter 1. setning:

«For at utbygging av gasskraft i Norge skal være et miljøpolitisk virkemiddel må en del forutsetninger være oppfylt. Det viktigste er at gasskraftverk bidrar til å redusere dagens utslipp av CO₂. For å få det til må det finnes garantier og/eller avtaler med de land som skal motta norsk gasskraft. I tillegg må ikke bygging av gasskraft i Norge hindre oss i å være miljøpolitisk pådriver internasjonalt, eller hindre at vi kan oppfylle internasjonale og nasjonale klimapolitiske mål.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

Viser til 9-7-3 og merknad.

FORSLAG NR. : 1305-1
REPRESENTANT NR.: : 215 Espen Løken
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og
Petrokjemisk Fagforbund

Avsnitt 6 i uttalelsen om «Fagbevegelsen og informasjonsteknologi» erstattes med:

Globalisering av kapitalen og internasjonal konkurranse er utviklingstrekk som informasjonsteknologien sterkt bidrar til å aksellere. Informasjon kan overføres hurtig og kostnadseffektivt over store avstander. Ny teknologi gjør også bedriftene i stand til å samarbeide på nye måter - gjennom å skille ut deler av virksomheten (outsourcing) eller ved å etablere tette kunde/leverandørforhold. Disse forandringene stiller fagbevegelsen overfor store utfordringer:

- Nasjonalt organiserte arbeidere må forholde seg til internasjonalt organiserte arbeidsgivere.
- Sterke motsetninger kan oppstå mellom arbeidere på samme arbeidsplass eller langs samme verdikjede, og som er ansatt i ulike bedrifter. Dette kan true det tradisjonelle samholdet i arbeiderkollektivet.

For å møte disse utfordringene må fagbevegelsens slagkraft styrkes. Ved å bygge på det tradisjonelle arbeiderkollektivet må det bygges nye kollektiv på tvers av bransjer, forbund og nasjonsgrenser. Uten at fagbevegelsen selv blir god til å utnytte internett og annenegnet datakommunikasjon (elektronisk post, diskusjonsgrupper og «World Wide Web»), og trener oss i å bygge nettverk innenfor bransjer, internasjonale konsern, og langs verdikjeder som spenner over flere bedrifter og forbund, vil vi ikke klare å møte de utfordringene som framtida vil gi oss.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes i uttalelsen «Fagbevegelsen og IT».

FORSLAG NR. : 1305-2
REPRESENTANT NR.: : 217 Morten Øye
FORBUND/FYLKE : Den norske Postorganisasjon

I nest siste avsnitt, andre setning tilføyes etter ordet bl.a.:

«å benytte etablerte offentlige nett og en.....»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 1305-3
REPRESENTANT NR.: : 143 Hanna Røberg
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Uttalelsen om «Fagbevegelsen og informasjonsteknologi», siste avsnitt endres til:
«For ikke å få en verden hvor informasjonen styres av de store multinasjonale selskapene, må vi søke å styrke forpliktende internasjonalt samarbeid. Fagbevegelsens oppgave ..... OSV.»

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 1318-1
REPRESENTANT NR.: : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk forbund

Forslag nr. 1234 oversendes redaksjonskomité II.

«Vil umiddelbart igangsette arbeidet med sikte på å få et avtalesystem basert på vertikale tariffavtaler.

Motivasjon:

Teknologisk utvikling og endringer i bedriftenes arbeidsorganisasjon har, og vil i økende grad føre til at flere forbund i og utenfor LO har overlappende overenskomster for enkelte stillinger og arbeidsoppgaver, der overenskomstutvalget skjer med bakgrunn i arbeidstakernes egne valg av overenskomsttilhørighet.

En avtalestruktur basert på vertikale overenskomster vil bidra til å styrke organisasjonen og være med på å øke medlemstilslutningen til LO».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Kongressen er enig i at vertikale avtaler kan være en hensiktsmessig avtaleform, men ber kartellene og de aktuelle forbund i privat sektor om å ta ansvar for oppfølgingen.

Kartellene bør utrede, eventuelt sette i gang prøveprosjekt for å finne frem til de beste løsningene.

Kartellene rapporterer utviklingen på dette område til sekretariatet.

OVERSENDTE FORSLAG FRA RED.KOM. I

FORSLAG NR. : 9-0-3
REPRESENTANT NR.: : 198 Tore Nordvik
FORBUND/FYLKE : Norsk Musikerforbund

Nytt kapittel 10: Kunst og kultur

Et rikt kulturliv har stor betydning for menneskenes sosiale og kulturelle tilhørighet. I en stadig mer materialistisk virkelighet blir kunstens emosjonelle og estetiske opplevelser skjøvet lengre og lengre ut i skyggen. Begrepene kunst og kultur blir stadig mer utvannet. Kommersielle hensyn kommer på alle plan i samfunnet i første rekke, og blir en trussel både for våre kulturtradisjoner og for mangfoldet.

Et allsidig og godt kulturtilbud må derfor være et offentlig ansvar. Privat og markedsorientert finansiering av kunst og kultur vil aldri kunne opprettholde tilgjengeligheten for allmennheten. Sterk offentlig medvirkning er nødvendig for å sikre rammebetingelser for kulturinstitusjonene. Kunstfagene må få større oppmerksomhet i utdanningsinstitusjonene og forholdene må legges til rette for økt tilgjengelighet, også i form av utgivelser av norske kunstneres produkter.

Fagbevegelsens nøkkelord må være verdiskapning. Et rikt og levende kulturelt mangfold vil skape motvekt til kommersielle påtrykk utenfra; det vil kunne styrke vår kulturarv, vår identitet og vårt samhold. I en verden med en massiv og nærmest ensidig kulturpåvirkning er det livsviktig å opprettholde og styrke vår egen kultur. Bare på den måten kan vårt bidrag til verdenssamfunnet få et fullverdig innhold.

Fagbevegelsen må ha et sterkt kulturpolitisk engasjement, og aktivt bidra til at fagorganiserte sikres muligheter for, og adgang til, kunstopplevelser. Arbeiderbevegelsens gode tradisjoner må utvikles, og det tidligere slagordet «kunsten ut til folket» må igjen bli levende. Kunsten må ble allemannseie!

Veivalg:

Landsorganisasjonen i Norge vil legge følgende til grunn for sitt arbeid med utviklingen av kunst- og kulturlivet:

– Vi må opprettholde vår kulturelle identitet.

- Et allsidig og godt kulturtilbud er et offentlig ansvar.
- Kunsten må bli allemannseie.

Motivasjon:

Den største mangelen ved det foreliggende utkastet er fraværet av temaene kunst og kultur. Fagbevegelsen må styrke sitt kulturpolitiske engasjement, og dette må gjenspeiles i handlingsprogrammet. Forslaget forutsetter at det vedtas et eget kapittel for dette området. Forslaget taler for øvrig for seg selv.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av ny formulering i forslag nr. 1306.

FORSLAG NR. : 9-1-9
REPRESENTANT NR.: : 25 Dag L. Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Elektriker- og kraftstasjonsforbund

Sekretariatets innstilling
Utfordringene

Tillegg i annet avsnitt:

LO vil prøve ut ordningene med redusert arbeidstid som et ytterligere virkemiddel i kampen mot ledigheten.

Tillegg første kulepunkt s. 12.
forsøk med redusert arbeidstid.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Jfr. innst. til 9-3-3.

FORSLAG NR. : 9-1-12
REPRESENTANT NR.: : 328 Oddrun Remvik
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Nytt strekpunkt.

– Gjennomføre reell likelønn innen tusenårsskiftet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket. Viser til kap. 1, 3 og 6 i Handlingsprogrammet.

FORSLAG NR. : 9-1-13
REPRESENTANT NR.: : 286 Ole Lysø
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Sjå side dagsorden 9.1 forslag nr 406 frå LOs Samarbeidsorgan i Hordaland.

– Arbeide for at det ved offentlige innkjøp og investeringer kun skal benyttes bedrifter med tariffavtaler i samsvar med landsomfattende norske overenskomster.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Innarbeides i justert 1302.

FORSLAG NR. : 9-1-14
REPRESENTANT NR.: : 279 Ann Høgman
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund /Telemark

Strekpunkt under veivalg til kap. 1. Utfordringene

Forslag:

Skal jobbe for å sikre nok kraft til Norge og norsk industri der gasskraft er det beste alternativ i dag ved siden av en oppgradering av vannkraft.

Henstiller til redaksjonskomiteen til å ivareta dette.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekke av næringspolitisk uttalelse.

FORSLAG NR. : 9-1-15
REPRESENTANT NR.: : 66 Tore Tømmerdal
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Sør-Trøndelag

– Bruke mer av oljeinntektene i bygging av veier og jernbane. I samarbeid med EU bygge «Atlantehavsbanen» fram til Trondheim.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Kan ikke tiltres.

FORSLAG NR. : 9-4-12
REPRESENTANT NR.: : 270 Reidunn Wahl
FORBUND/FYLKE : LO i Oslo

Kap 4, tilleggspunkt:

Innføre en skattepolitikk som øker skatten på kapital og aksjeutbytte, og reduserer skatten på lavere inntekter.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av ny 1301.

FORSLAG NR. : 9-6-3
REPRESENTANT NR.: : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGRUPPEN

Endring av strekpunkt 4:

– Utvidet lønnet svangerskapspermisjon til 52 uker med 100% dekning og videreutvikling av tidskontoordningen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av innstilling til 1301.

FORSLAG NR. : 9-8-2
REPRESENTANT NR.: : 150 Mette Henriksen Aas
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund

Nytt strekpunkt kap 8 - utdanning:

– grunnskolene og folkebibliotekene må settes i stand til å gi alle mulighet til å ta del i den informasjons- og kommunikasjonsteknologiske utviklingen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Dekkes i uttalelsen «Fagbevegelsen og IT».

FORSLAG NR. : 9-8-3
REPRESENTANT NR.: : 262 Janne Mustorp
FORBUND/FYLKE : Østfold

- en videreutvikling av utdanningsvikariatet - og lovfeste retten til at alle voksne mennesker kan videre- og etterutdanne seg
- rådgivninga i skolen, om arbeidslivet, må styrkes gjennom at partene i arbeidslivet gis en større rolle i arbeidet

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjonen støttes. Oversendes sekretariatet.

HANDLINGSPROGRAMMET

7. Miljø

«LO bør arbeide for at produksjonen blir mer miljøvennlig. Dette må skje gjennom økt beskatning av mindre miljøvennlige varer og produksjon. En forutsetning må være at arbeidsplasser ikke går tapt.»

Ungdomsgruppa i Agro Fellesslakteri
Stavanger Kjøttarbeiderforening
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.

Alle arbeidstakere har krav på et godt arbeidsmiljø som gir trygghet for helse og skaper trivsel på jobben. Arbeidsmiljøloven og hovedavtalene mellom partene i arbeidslivet er gode redskaper. De har skapt et bedre og tryggere arbeidsliv. LO vil avvise forsøk på å svekke arbeidsmiljøloven og hovedavtalene. Nye arbeidsmiljøproblemer som mobbing, vold og overvåking har økt i de seinere år. Med utgangspunkt i arbeidsmiljølovgivningen må fagbevegelsen rette oppmerksomheten mot de psykososiale sider i arbeidslivet og sette inn tiltak for å bedre denne delen av miljøet på arbeidsplassene.

Arbeidet med helse, miljø og sikkerhet - HMS - på arbeidsplassene må gis høyere prioritet. Det er viktig at arbeidstakere også beskyttes mot vold, mobbing og trakassering på arbeidsplassene. I forbindelse med planlegging og prosjektering må det ikke settes så stramme tidsfrister at liv og helse på arbeidsplassene kommer i fare. Arbeidstilsynets rolle må styrkes og bedriftshelsetjenesten bygges videre ut.

Det er viktig å få klarlagt årsakene bak kvinners sykefravær for å sette inn forebyggende tiltak tilpasset kvinners virkelighet. Arbeidet for et lavt sykefravær må også ses i sammenheng med de økende krav som stilles til arbeidstakerne. Den store oppmerksomheten omkring sykefraværet i de seinere år kan gi den virkning at mange vegrer seg for å være borte fra arbeid under sykdom. I den forbindelse kan det være grunn til å understreke at det er legalt å være syk og unnlate å gå på arbeid av den grunn.

Den faglige innsatsen for et bedre arbeidsmiljø har en naturlig videreføring i arbeidet med det ytre miljø. Den største og vanskeligste utfordringen er å redusere de samlede utslipp og bidrag til oppvarming av kloden. Norge må fortsatt være et foregangsland på dette området, men de virkelige resultater kan bare oppnås ved innsats fra mange land i fellesskap. I internasjonalt miljøarbeid har enkelte nasjoner gjort en større innsats enn andre. Miljøkrav må ta hensyn til dette slik at de som ligger foran andre ikke må ta urimelige belastninger.

I denne forbindelse er det også nødvendig å ta hensyn til utviklingslandenes situasjon. Den velstående del av verden må erkjenne hovedansvaret for å forbedre det globale miljø. Det er også rettferdig fordi det er den som er den største forbruker av ressursene og forurenser av luft og vann.

Norge er i den spesielle situasjon at vi kan bidra til internasjonale miljøforbedringer ved å bruke våre olje- og gassforekomster til nasjonal energiproduksjon i stedet for å importere elektrisk kraft produsert av miljø-ødeleggende kraftverk. Ved bygging av kraftverk forutsetter LO-Kongressen at utbygger til enhver tid må bruke den mest miljøvennlige teknologi. Disse mulighetene må utnyttes som miljøpolitiske virkemidler. Lokale organisasjonsledd i fagbevegelsen må i større grad ta aktivt del i arbeidet for å forbedre det ytre miljø.

Miljøvern vil i seg selv skape ny sysselsetting både innenfor nåværende bedriftsstruktur og i form av nye virksomheter. På mange områder vil det svekke den tradisjonelle konflikten i forhold til arbeidsplasser. De tillitsvalgte på arbeidsplassene, verneombudene og arbeidsmiljøutvalgene må i større grad bidra til en raskere omlegging til mer miljøriktig produksjon og mindre miljøbelastende produkter. Verneombudene må gis lovmessig rett til å gripe inn også i saker som har med det ytre miljøet å gjøre.

Veivalg

Landsorganisasjonen i Norge vil legge følgende til grunn for sitt arbeid for et bedre miljø:

- Forene hensynet til verdiskapning, sysselsetting og miljø.
- Videreutvikle arbeidsmiljøloven og legge stor vekt på de psykososiale sidens betydning for et godt arbeidsmiljø.
- Klarlegge ansvarsforholdet og styrke arbeidet for bedre helse, miljø og sikkerhet - HMS - på arbeidsplassene gjennom ordningen med intern kontroll.
- Sørge for at tidsfrister i produksjon og på anlegg ikke svekker hensynet til helse, miljø og sikkerhet.
- Styrke Arbeidstilsynets rolle slik at lover og regler i større grad kontrolleres og overhol-

des.

- Bygge ut bedriftshelsetjenesten og trekke den mer aktivt inn aktiviteter for et bedre arbeidsmiljø.
- Sørge for at Norge ratifiserer ILO-konvensjonen om bedriftshelsetjeneste.
- Være pådriver for fortsatt høy oppmerksomhet omkring yrkeshygiene helsefare.
- Aktivt arbeid for å motvirke mobbing, vold og trakkasing.
- Engasjere fagbevegelsens lokale organisasjonsledd sterkere i miljøarbeidet.
- Et internasjonalt avtaleverk der utnyttelse av ressursene finner sted innenfor rammen av en bærekraftig utvikling og hvor forurensningene av luft, vann og jord reduseres.
- Felles nordisk kraftforsyning og annet samarbeid for å bygge ned særlig miljøbelastende energiproduksjon.
- Norsk miljøpolitikk må være en del av en global målsetting.
- Sørge for produktutvikling som tar hensyn til materielt forbruk, resirkulering og gjenvinning av alle typer materialer.

DIVERSE INNSTILLINGER

FORSLAG NR. : 1303

FRA : Sekretariatet

Sekretariatets innstilling:

NÆRINGSPOLITIKK

Kongressen betrakter en offensiv næringspolitikk som en viktig forutsetning for å sikre den norske samarbeidsmodellen og bekjempe arbeidsledigheten.

Landsorganisasjonen i Norge understøtter dette gjennom et bredt næringspolitisk engasjement basert på verdier som retten til arbeid, livskraftige lokalsamfunn, bedriftsdemokrati, rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling mv.

Fagbevegelsen har støttet Regjeringens arbeid med å foreta en samlet gjennomgang av næringspolitikken ved å igangsette en rekke utredninger. Det har blitt sett nærmere på den maritime sektoren, innovasjonsevnen, generelle næringspolitiske spørsmål gjennom Henriksen-utvalget, evaluering av SND og omorganisering av Næringsdepartementet.

Regjeringens næringspolitikk vil konkretiseres i en egen Stortingsmelding som vil bli fremmet i løpet av høsten. I den sammenheng vil LO-kongressen at det skal legges vekt på følgende:

For en liten og åpen økonomi som den norske vil forutsigbare rammevilkår være helt avgjørende. Et effektivt og lett tilgjengelig virkemiddelapparat samt tilstrekkelig risikovillig kapital er helt avgjørende for næringslivets evne til å hevde seg i den internasjonale konkurransen. I lys av at norsk næringsliv består av mange små og mellomstore bedrifter, i mange tilfeller lokalisert langt fra de store internasjonale markedene, er det spesielt vik-

ting at forholdene for disse blir lagt til rette. Også mulighetene for å etablere ny næringsvirksomhet må forbedres.

Næringsstrukturen i Norge er blant annet kjennetegnet av en relativt liten industrisektor med høy grad av råvareeksport. Den fremtidige næringspolitikken må fokusere på mulighetene for økt industriell bearbeiding i Norge. Her må det legges særlig vekt på de tradisjonelle eksportindustriene som for eksempel fiske- industrien, den kraftkrevende industrien og den maritime industrien herunder olje og gassvirksomheten der vi ligger langt fremme med hensyn til teknologi, kompetanse og produktutvikling.

Olje- og gassindustrien har gjennom de siste 25 år etablert seg som en viktig del av norsk næringsliv med sin verdiskapning, sysselsetting og utvikling av teknologi. Gjennom et nært samarbeid mellom de norske oljeselskapene og annen næringsvirksomhet på land har Norge i dag et godt grunnlag for å utvikle denne virksomheten både nasjonalt og internasjonalt. En av de mange utfordringene innenfor oljerelatert virksomhet blir å kunne fortsette å utvikle, men også produsere produksjons- innretninger og -utstyr etter hvert som disse baseres på flytende løsninger. Staten må fortsatt være en avgjørende aktør på dette området gjennom et heleid Statoil, et majoritets eid Norsk Hydro og i samarbeid med det øvrige norske olje- og gassmiljøet.

Næringsmiddelindustrien står foran store utfordringer og muligheter. Det er først og fremst internasjonaliseringen som her skaper behov for strukturendringer, samarbeid og omstilling for å sikre sysselsetting og verdiskapning i Norge. Samarbeid og integrasjon mellom fiskeri- og øvrig næringsmiddelindustri vil være avgjørende for å sikre næringens mange distriktsarbeidsplasser samtidig som det kan åpne nye markedsmuligheter. Over tid vil skjerming av det norske hjemmemarkedet bli avløst av sterkere konkurranse. Da er det viktig at vår egen næringsmiddelindustri står best mulig rustet i konkurransen. Grunnlaget for det legges i dag.

Reiselivsnæringen har også potensiale for vekst, samtidig som den er viktig for næringsutvikling generelt og i distriktene spesielt. Hotell- og restaurantbransjen er viktig som foredler av norske råvarer. Utviklingen i bransjen er preget av svak lønnsomhet, mange konkurser, dårlig arbeidsmiljø og mye useriøs virksomhet særlig i de store byene.

Gjennom en samlet bransjepolitikk kan mange av de negative faktorene motvirkes og potensialet utløses.

Informasjonsteknologi er nå verdens største industribransje. IT-næringen i Norge utgjør i dag samlet ca. 8 % av BNP og forventes å være den næringen som har størst vekstpotensiale i framtida. Det er derfor viktig at forholdene legges til rette for at det i Norge kan etableres elektronikkindustri i nær tilknytning til de miljøene vi har.

Bank og forsikringsbransjen (finansnæringen) er av stor betydning for utviklingen av vårt næringsliv gjennom å stille til rådighet fremmed- og egenkapital og finansiell service overfor virksomhetene. Etter sammenbruddet i bankene i slutten av 80-årene har staten fått en sterkere stilling i denne næringen på eiersiden. Kongressen konstaterer at dette gir grunnlag for bedre kontroll av denne virksomheten, mulighet for langsiktighet og sikring av nasjonale interesser.

Også de øvrige tjenesteytende næringene står foran omstilling fordi konkurransen fra utlandet og kravene til konkurransedyktighet vil øke betydelig. Et høyt kunnskapsnivå og

moderne teknologiske løsninger i Norge er avgjørende for å motstå konkurranse utenfra samtidig som potensialet for eksport av tjenester kan realiseres.

Kongressen er ikke fornøyd med utviklingen innenfor energiområdet. Den pågående markedsorienteringen med mindre politisk styring, vil innenfor dette område vil ikke sikre overordnede politiske mål. Energiforbruket har økt jevnt de senere år som følge av samfunnets utbygging og at husholdningene bruker mer strøm. Problemet oppstår ved at det ikke bygges ut ny energi og at resultatene av enøk-tiltakene ikke er tilstrekkelige. Dette medfører at vi blir avhengig av andre lands energiproduksjon. I den grad vår egen energiproduksjon er mindre forurensende enn importert kraft, har dette også en miljøside som må tas med i fremtidige strategivalg. LO-kongressen viser i denne forbindelse til LOs posisjonsdokument om klimapolitikk og gass, hvor vi bl.a. påpeker behovet for å foredle de norske gassressursene og optimalisere bruken av vannmagasinene ved å se gasskraftproduksjonen og vannkraftproduksjonen i sammenheng.

Regjeringen har med støtte fra LO lagt til rette for en evaluering av norsk energipolitikk. Kongressen vil understreke at tilstrekkelig energi til konkurransedyktige vilkår har vært og er grunnlaget for etablering av mange norske bedrifter. Disse bedriftene gir igjen grunnlaget for mange arbeidsplasser i typiske utkantstrøk. De fleste av disse bedriftene er bygd i nær tilknytning til, eller i umiddelbar nærhet til kraftproduksjonen, bl.a. for å sikre best mulig energiutnyttelse. Norges fremtidige energipolitikk må fortsatt sikre industrien stabile leveranser til konkurransedyktige vilkår slik at det er mulig å planlegge langsiktige industrielle investeringer i Norge. Offentlig eierskap må sikres gjennom Statkraft og Statnett og fylkeskommunale og kommunale energiforetak.

Forholdet mellom infrastruktur og næringslivets konkurransevne må stå sentralt i næringspolitikken. Forslaget fra Henriksen-utvalget om en helhetlig transportplan må følges opp. Når det gjelder utbygging og modernisering av jernbanenettet, er det påkrevet med høyere investeringsrammer i årene fremover. Næringslivet har fortsatt behov for forbedringer i veinettet. Veiinvesteringer er som oftest samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter fordi nytten for samfunnet er høyere enn investeringskostnadene. Også Statsbygg er en viktig offentlig premissleverandør for hvordan bygg og anleggsbransjen kan utvikle seg. Regjeringen bør vurdere en flytting av Statsbygg til Næringsdepartementet.

Telenor og Post Norge må fortsatt spille en dominerende rolle innen kommunikasjonssektoren. Telenor har i tillegg et stort internasjonalt vekstpotensiale hvis selskapet sikres nok egenkapital.

Det norske forsvaret står overfor store innkjøp av materiell som følge av en modernisering. I første omgang gjelder dette kjøp av fregatter og fly. Kongressen anser det som svært viktig at slike innkjøp i størst mulig grad kan produseres i Norge - eventuelt gi norsk næringsliv oppgaver gjennom gjenkjøpsavtaler ol.

Samordningen av de tidligere fem forskningsrådene i et forskningsråd (Norsk forskningsråd - NFR) har lagt grunnlaget for en mer samlet norsk forskningspolitikk. Den raske teknologiutviklingen i nærings- og samfunnsliv vil stille store krav til ny kunnskap og kompetanse og dermed til utdanning og livslang læring. I hvilken grad dette skal bli til gagn for våre medlemmer kommer til å avhenge av vår evne til å organisere kunnskapssamfunnet. Her vil en bred satsing på forskning og utvikling komme til å spille en viktig rolle for be-

driftene, de ansatte og for samfunnsutviklingen generelt.

Dette forutsetter at såvel virksomhetenes som det offentlige bevilgninger til forskningsformål må økes innenfor både grunnforskningen, den næringsrettede forskningen og til innkjøp av tyngre utstyr til prioriterte forskningsformål. Også den kommunale sektor er viktig for at næringslivet skal kunne utvikle seg både lokalt, nasjonalt og på eksportmarkedene. Et gjensidig samarbeidsforhold mellom kommunene, fylkeskommunene og næringslivet ved utviklingen av nærings- og sysselsettingsplaner og tilretteleggingen av det generelle servicenivå, vil kunne bidra både til økt verdiskapning og sysselsetting.

Det offentlige virkemiddelapparatet har ved etableringen av Nærings- og handelsdepartementet fått en ny mulighet til å stå fram som mer samordnet, tilgjengelig og effektivt. Etableringen og regionaliseringen av SND har allerede og vil i framtid kunne bety en langt bedre samordning av de offentlige virkemidlene for næringslivet. Dette vil øke effektiviteten og gi større mulighet for strategisk målstyring av ordningene.

Tilgang på risikovillig kapital er en viktig forutsetning for at næringslivet skal kunne møte den stadig sterkere internasjonale konkurransen. En del av denne kapitalen kommer fra aksjemarkedet. Noe av denne kapitalen er langsiktig, men utviklingen har gått i retning av mer kortsiktighet og med store krav til utbytte uten industriell interesse. Kongressen vil uttrykke bekymring for sider av virksomheten knyttet til aksjemarkedet og vil kreve at myndighetene regulerer området på en samfunnsmessig tilfredsstillende måte. Også staten kan medvirke til å styrke norsk næringslivs egenkapital og sikre nasjonale interesser gjennom statens finansielle medvirkning. Dette kan skje i form av såkornkapital, aktivt og passivt eierskap gjennom Folketrygdfondet og SND. Dette kan skje bl.a. i form av medvirkning i strategiske oppkjøp internasjonalt. Særlig det siste kan ses i relasjon til forvaltningen av oljefondet.

To næringslover har etter Kongressens mening stor betydning for næringspolitikken, det er aksjeloven og ervervsloven. Den nye aksjeloven må ikke gjøre det vanskeligere å videreutvikle bedriftsdemokratiet og de ansattes mulighet til å medvirke aktivt i videreutviklingen av virksomhetene. De ansatte og deres tillitsvalgte mulighet for å øve reell innflytelse i bedrift og næringsliv, er en viktig del av den norske modellen og må ivaretas gjennom den nye aksjeloven. Kongressen krever for øvrig at ervervsloven kan brukes mer aktivt for å hindre uønskede oppkjøp av norske bedrifter og hvor nedleggelse av arbeidsplasser og utflytting av teknologi og kunnskap er konsekvensen. Disse lovene må også bidra til at fagbevegelsen kan utvikle et reelt konsernfaglig samarbeid nasjonalt og internasjonalt. Selv om vi i dag har tilleggsavtale 10 til Hovedavtalen er det fortsatt nødvendig å videreutvikle lov- og avtaleverk. Målet er at de tillitsvalgte får reell innflytelse på alle nivåer i konsernene der det fattes viktige avgjørelser for de ansatte.

Regelverket for offentlig innkjøp har alltid vært viktig for utvikling av norsk næringsliv og dermed en del av næringspolitikken. Internasjonale avtaler setter i dag strengere regler for konkurransen, men dette bare understreker at offentlige innkjøp og rutine for denne virksomheten er et svært viktig instrument i næringspolitikken. Gjennom informasjon og utviklingssamarbeid kan norske bedrifter få fortrinn uten å komme på kant med de internasjonale spillereglene. Kongressen understreker at regelverket for offentlige innkjøp må underbygge seriøs næringsvirksomhet og ikke fremme uønsket virksomhet som svart

arbeid og kontraktørvirksomhet. Det samme gjelder regelverket som skiller mellom næringsbegrepet og lønnskaterbegrepet.

FORSLAG NR. : 1305
FRA : Sekretariatet

Sekretariatets innstilling:

FAGBEVEGELSEN OG INFORMASJONSTEKNOLOGI

Den teknologiske utviklingen har til alle tider vært en utfordring for fagbevegelsen. Det har særlig vært vanskelig i perioder med rask utvikling og store endringer. For fagbevegelsen er veivalgene ofte vanskelige, men vi kan konstatere at fagbevegelsen har vært positiv til utviklingen og innføring av ny teknologi. Vi har valgt samarbeid og påvirkning istedenfor motstand og protest.

Norge står i likhet med de fleste land ved inngangen til informasjonsamfunnet. For å tilpasse oss ny digital virkelighet må det en omfattende omlegging og omstilling til.

Det er forandringene i kjølvannet av nye teknologiske løsninger som har skapt og skaper usikkerheten. Jobber forandres og forsvinner og nye jobber oppstår. Manuelle oppgaver erstattes av maskiner og behovet for ny innsikt øker samtidig som sosiale relasjoner forandres. Når endringene er mindre dramatiske og skjer over tid henger de sosiale systemene med, men i perioder med raske og store endringer blir påkjenningene store og valgene vanskelige.

Norsk fagbevegelse har valgt en konsekvent linje gjennom de siste 50 år. Det har vært en ja-holdning til nye metoder og ny teknologi som igjen har ført til omstilling. Valgene har ikke vært lette eller uten offer, men LO valgte forandringer istedenfor å kjempe for det bestående. Vi trodde på at forandringer ville føre til bedre resultater for folk flest. Det har vi sett gjennom økt sysselsetting, økonomisk vekst og bedre velstand.

Utviklingen av velferdssamfunnet og den norske modellen har vært helt sentral for å gi arbeidstakerne den nødvendige trygghet og en positiv holdning i forbindelse med innføring av ny teknologi og omstillinger i arbeidslivet. En forutsetning for at innføring av ny teknologi og omstillinger skal skje på best mulig måte, er at vi på alle nivå videreutvikler og styrker de ansattes medbestemmelse. I denne sammenheng må det spesielt arbeides for at fjernarbeid skal være frivillig og trygges gjennom lov- og avtaleverk.

Globalisering av kapitalen og internasjonal konkurranse er utviklingstrekk som informasjonsteknologien sterkt bidrar til å aksellere. Informasjon kan overføres hurtig og kostnadseffektivt over store avstander. Ny teknologi gjør også bedriftene i stand til å samarbeide på nye måter - gjennom å skille ut deler av virksomheten (outsourcing) eller ved å etablere tette kunde-/leverandørforhold. Disse forandringene stiller fagbevegelsen overfor store utfordringer:

- Nasjonalt organiserte arbeidere må forholde seg til internasjonalt organiserte arbeidsgivere.
- Sterke motsetninger kan oppstå mellom arbeidere på samme arbeidsplass eller langs samme verdikjede, og som er ansatt i ulike bedrifter. Dette kan true det tradisjonelle samholdet i arbeiderkollektivet.

For å møte disse utfordringene må fagbevegelsens slagkraft styrkes. Ved å bygge på det tradisjonelle arbeiderkollektivet må det bygges nye kollektiv på tvers av bransjer, forbund og nasjonsgrenser. Uten at fagbevegelsen selv blir god til å utnytte internett og annen egnet datakommunikasjon (elektronisk post, diskusjonsgrupper og «World Wide Web»), og trener oss i å bygge nettverk innenfor bransjer, internasjonale konsern, og langs verdikjeder som spenner over flere bedrifter og forbund, vil vi ikke klare å møte de utfordringene som fremtiden vil gi oss.

På den andre siden skaper teknologiutviklingen i seg selv nye markeder og produkter som gir nye arbeidsplasser. Kompetanse er helt sentralt når det gjelder både produktutvikling og bruk av ny teknologi i produksjonsprosesser.

Infrastruktur gjennom gode utbygde nett er langt på vei en forutsetning for ny etablering og opprettholdelse av næringslivet i det norske lokalsamfunnet. Elektronisk kontakt med offentlige myndigheter, informasjonskilder og ulike markeder blir stadig mer avgjørende for en framtidig næringsutvikling både i distrikts-Norge og i byene.

I et land som Norge med store geografiske avstander og spredt bosetting, vil informasjonsteknologien kunne gjøre landet mer konkurransedyktig på flere områder.

Kunnskapssamfunnet kan lett utvikle seg til å bli et nytt klassesamfunn hvor skillet går mellom de som har tilgang til og behersker de nye teknologiske mulighetene og de som ikke gjør det. Dette vil kunne få følger for muligheten for innflytelse og påvirkning i arbeidslivet og for demokratiutviklingen i samfunnet. Lik tilgang og rett til kompetanseutvikling er derfor av avgjørende betydning. Folkebibliotekene må ha en sentral rolle i å stille ny informasjonsteknologi til rådighet for allmennheten. Skolene er også viktige i denne sammenheng.

For Landsorganisasjonen i Norge er det også en stor utfordring å forholde oss til at mange arbeidstakere i framtida vil komme til å arbeide hjemme fordi en større del av arbeidsoppgavene lar seg utføre utenfor den tradisjonelle arbeidsplassen. Dette stiller krav til at LO i større grad finner fleksible løsninger for den enkelte forankret i kollektive avtaler.

Informasjonsteknologi må brukes for å gjøre offentlige tjenester mer tilgjengelige og brukervennlige, både når det gjelder spredning av informasjon, i saksbehandling og organisering av tjenestene. Offentlige tjenester må sikres høy kvalitet gjennom bl.a. bedre overordnet styring og samordning av IT i offentlig sektor. Samtidig må rettssikkerhetshensyn som forholdet til personvern, likebehandling, taushetsplikt og innsynsrett ivaretas på en betryggende måte for den enkelte og for samfunnet.

For ikke å få en verden hvor informasjonen styres av de store multinasjonale selskaperne, må vi søke å styrke forpliktende internasjonalt samarbeid. Fagbevegelsens oppgave blir

å skaffe seg kunnskap og innflytelse, slik at moderne slagkraftig teknologi kan utvikles og styres til fordel for folk flest.

FORSLAG NR. : 1306
FRA : Sekretariatet

Sekretariatets innstilling:

KULTUR

Kulturen skal provosere, engasjere og skape debatt, slik at det ikke blir en hobby for eksklusive grupper. Slik skaper kultur tilhørighet og identitet, gir opplevelser og innlevelser, bidrar til økt kommunikasjon, kunnskap, nyskaping og samfunnsutvikling.

Arbeiderkulturen representerer en kulturarv hvor fellesskapet har vært den bærende kraft. I et samfunn som blir stadig mer individorientert er det viktig å tilrettelegge for kulturvirksomhet som engasjerer fellesskapet og bidrar til økt demokratisk deltakelse. Fagbevegelsen ønsker et rikt og levende kulturelt mangfold for å skape motvekt til kommersielle påtrykk utenfra; det vil kunne styrke vår kulturarv, vår identitet og vårt samhold. I en verden med en massiv og nærmest ensidig kulturpåvirkning er det livsviktig å opprettholde og styrke vår egen kultur. Bare på den måten kan vårt bidrag til velferdssamfunnet få et fullverdig innhold. Særlig viktig er det at barn og unge får tilbud og aktivisering som motvekt mot den kommersielle og til dels destruktive TV- og videokulturen. Framfylkingens landsomfattende aktivitet for barn og unge er et viktig bidrag i denne sammenheng. Landsorganisasjonen vil fortsatt støtte og medvirke til at Framfylkingen kan styrkes som fagbevegelsens barne- og familiepolitiske organisasjon.

I en liten nasjon som den norske er det nødvendig med et sterkt offentlig engasjement som sikrer institusjonskulturen vilkår som gjør at tilbudene blir tilgjengelige for alle lag av befolkningen. Et allsidig og godt kulturtilbud må derfor være et offentlig ansvar. Privat og markedsorientert finansiering av kunst og kultur vil aldri kunne sikre tilgjengelighet for allmennheten. Sterk offentlig medvirkning er nødvendig for å skape bedre rammebetingelser for kulturinstitusjonene. Kunstfagene må få større oppmerksomhet i utdanningsinstitusjonene og forholdene må legges til rette for økt tilgjengelighet, også i form av utgivelser av norske kunstneres produkter.

Det profesjonelle kunst- og kulturliv er viktig for nasjonens identitet og er en spore til aktivitet i bredde. Det er derfor ikke motsetning mellom «elitekulturen», toppidretten og det mangfoldige lokale engasjement. Det er allikevel avgjørende for et levende lokalsamfunn at spesielt barne- og ungdomsarbeidet gis gode arbeidsvilkår.

Landsorganisasjonen tar avstand fra triksing og juks, som har blitt avslørt i den senere tid, men myndighetene må unngå å legge opp til så strenge kontrollkrav at små organisasjoner blir ekskludert fra å få offentlig støtte, eller at den offentlige støtten blir styrende for

organisasjonens aktivitet og utvikling. Norge er i den heldige situasjon at vi har et mangfoldig og aktivt organisasjonsdemokrati, noe som må tas vare på ved at det legges til rette gode arbeidsvilkår for det frivillige organisasjonsliv.

Organisasjonsdemokratiet er avgjørende for utviklingen av velferdssamfunnet og demokratiet. Det er når interesser og ideologier synliggjøres at kulturell aktivitet kan bidra til forståelse, toleranse og kunnskap. Vårt flerkulturelle samfunn krever større åpenhet og kulturell aktivitet for å fremme mellommenneskelig forståelse og trygghet.

Mestring av egen livssituasjon er et vilkår for trivsel og velferd. Tilhørighet og deltakelse øker vår kompetanse og evne til å ta ansvar for oss selv. Tilgjengelighet til kulturtilbud- og aktiviteter er vesentlig både for den enkeltes utvikling og for utvikling av trygge og gode nærmiljøer og sosiale nettverk.

Kultur i vid forstand virker mobiliserende, stimulerende og integrerende, og utløser positive ressurser hos mennesker. Kulturelle aktiviteter og virkemidler representerer derfor viktige elementer i helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeid.

Det er viktig å ta vare på kulturminner som gir et variert og riktig bilde av fortiden. Spesielt viktig er det å bevare arbeidsplassmiljøer og bo- og oppvekstmiljøer, som kan bidra til å forstå samfunnsutviklingen i vid forstand. Kunnskap om fortida er avgjørende for å forstå vår egen samtid og for å gjøre gode valg for framtida. Landsorganisasjonen vil støtte lokale kulturgrupper som med rot i folks livshistorie greier å formidle arbeiderminner og sosialhistorien. Teaterstykket «Arbe'sda'r» som spilles i miljøet til Klevfoss industrimuseum er eksempel på god historieformidling. Myndighetene må i sin bevilgningspolitikk initiere kreativ amatøraktivitet

Landsorganisasjonen vil engasjere seg i og støtte kulturell virksomhet som understøtter det norske samfunns viktigste kvaliteter, rettferd, likhet, solidaritet og fred.

FORSLAG NR. : 1307

FRA : Sekretariatet

Sekretariatets innstilling:

INNVANDRERE I NORSK ARBEIDSLIV

Landsorganisasjonen har med stigende uro fulgt debatten om innvandreres situasjon i Norge. Kongressen mener at denne utviklingen må møtes med bred innsats fra så vel myndigheter, bedrifter, organisasjoner, offentlig sektor som andre samfunnsinstitusjoner.

Undersøkelser blant ikke-vestlige innvandrere viser at denne gruppen har dårlige levekår. Disse er oftere er uten arbeid og befinner seg i mange tilfeller i lavlønnsyrker. Derfor blir deres disponible inntekt lav.

Landsorganisasjonen ser den høye arbeidsledigheten blant innvandrere som en av de viktigste utfordringer i norsk arbeidsliv. Brutto arbeidsledighet blant ikke-vestlige innvandrere er over 20 prosent mot 5 prosent i befolkningen generelt. For kvinnelige inn-

vandrere er arbeidsmarkedssituasjonen enda vanskeligere enn det ledighetstallene viser.

Høy arbeidsledighet og generelt dårlig utnyttelse av kvalifikasjoner hos innvandrere som er i jobb, er en sløsing med menneskelige ressurser og en viktig kilde til sosiale problemer og skjev fordeling i samfunnet. Derfor må alle krefter nå settes inn for å motarbeide tendensen til rasisme og diskriminering. Jobb nr. 1, full sysselsetting, må omfatte alle arbeidssøkere.

Landsorganisasjonen har store forhåpninger knyttet til «Fellesaksjonen mot rasisme». I samarbeid med Norsk Folkehjelp vil vi ta vår del av ansvaret for å demme opp for den økende rasismen og utestengningen vi dessverre ser mange eksempler på. Gjennom dette går vi sammen om en kampanje mot rasisme på arbeidsplassene og i lokalmiljøene. Fellesaksjonen ønsker å synliggjøre de grunnholdninger som Landsorganisasjonen og Norsk Folkehjelp har, samtidig som vi vil øke medlemmenes kunnskapsnivå og bevissthet og egne holdninger til flyktning- og innvandrerfeltet. Gjennom en rekke tiltak som retter søkelyset mot rasistiske strømninger og diskriminering i nærmiljøene og på arbeidsplassene, vil vi arbeide for en bedre sameksistens mellom innvandrere og nordmenn. Kampanjen danner grunnlag for kunnskapsspredning og tiltak som kan videreføres lokalt.

Mange innvandrere opplever stadig å få avslag på jobbsøknader selv om de har relevant arbeidserfaring og faglig kompetanse. Mye tyder på at lærlinger med innvandrerbakgrunn har større problemer med å få lærlingeplasser enn annen ungdom. LO-kongressen retter en sterk oppfordring til arbeidsgiverne både i offentlig og privat sektor om en rettfærdig behandling av innvandrere. Mange har med seg erfaringer og ressurser som vi trenger i alle sektorer og på alle nivåer.

For å få til en bedre utnyttelse av innvandreres kompetanse ser LO-kongressen det som nødvendig å få fortgang i arbeidet med godkjenning av utenlandsk utdanning. De som har behov for det må gis bedre muligheter for å utvikle sin kompetansen. Kongressen oppfordrer partene i arbeidslivet og myndighetene til å prioritere dette arbeidet høyt.

Blant de som har jobb opplever dobbelt så mange innvandrere at de står i fare for å miste jobben sammenlignet med andre. I denne sammenheng vil LO-kongressen kreve støtte til yrkesrettet språkopplæring for de som er i arbeid slik det er åpnet for i Stortingsmelding nr. 17 «Om innvandring og det flerkulturelle Norge». Økt vekt på yrkesrettet språkopplæring vil kunne bidra til å hindre utstøting, spesielt i en omstillingsprosess.

Den høye arbeidsledigheten blant innvandrere har gjort det nødvendig å se på utforming av arbeidsmarkedstiltakene. En del innvandrere har behov for ekstra bistand og en døråpner inn til arbeidslivet. Dette gjelder spesielt innvandrerkvinner og flyktninger med kort botid i Norge. Gjennom samarbeidet mellom LO, NHO, HSH og Arbeidsdirektoratet har man fått til en fadder-ordning for innvandrere med bl.a. yrkesrettet norskopplæring kombinert med praksisplass i bedriften. LO-kongressen oppfordrer flere bedriftsledere, til-litsvalgte og ansatte til å delta i dette samarbeidsprosjektet.

Nye norske borgere har et ansvar på lik linje med andre nordmenn for å bruke de mulighetene som finnes til å delta i det norske demokratiet. Derfor må de få opplæring i det norske språk og innføring i vårt samfunnsystem og demokrati. Dette må tilrettelegges

slik at også innvandrerkvinner kan delta. Her har arbeiderbevegelsen et ansvar, både gjennom det politiske og faglige arbeidet, men også gjennom AOF. Kongressen mener arbeiderbevegelsen må utarbeide konkrete planer for at slik opplæring kan bli gjennomført.

Jan Balstad kunne bare slutte seg til de generelle betraktninger *Esther Kostøl* hadde gitt uttrykk for da hun la fram flertallsinnstillingen fra redaksjonskomite 1, og ville særlig takke sekretærene for en kjempejobb. Han ville ikke gå inn på de enkelte forslag, men ville si litt om hvordan komiteen hadde tenkt og jobba. Solidaritetsalternativet ligger der først, så har vi Handlingsprogrammet, og så endelig uttalelsene. Det har vært viktig at disse tre delene «henger på greip» og blir sett i sammenheng. Komiteen har sett liberalt på forslag som følger denne ideen, og da særlig med hensyn til solidaritetsalternativet - og sagt nei til forslag som går på tvers av denne tankegangen. Det var også foretatt en del kryssflytting. Når komiteen fant at et forslag som var fremmet under en av de 3 hoveddelene passet bedre under en annen ble den flyttet. Dette kunne være grunnen til at noen hadde vansker med å finne igjen forslaget om gasskraft. Dette var også det ene punktet hvor det var dissens i komiteen.

Musikerforbundet hadde fremmet et forslag om kunst og kultur i Handlingsprogrammet. Det hadde komiteen avvist, men i stedet tatt inn formuleringer i uttalelsen om kultur som han trodde forbundet ville kjenne seg igjen i.

Dirigenten ga så ordet til *Berit Lynnebakken*, NKF, som redegjorde for den ene dissensen i komiteen. Dissensen gjaldt kapitlet miljø og gasskraftverk. Hun sa at hun ville opprettholde forslaget til *Kjell Thu* som egentlig lå nærmere Regjeringens holdning enn det redaksjonskomiteens innstilling gjorde. Hvis dette forslaget blir vedtatt, vil gasskraftverk bare kunne bygges hvis visse forutsetninger er oppfylt, sa *Lynnebakken*. Hun refererte forslaget som hun anbefalte. Her har Norge en historisk *sjanse* til å ga foran – ikke bare som olje- og gassnasjon – men også som miljønasjon, sa *Lynnebakken*.

VOTERING

Forslag 1301-1. *Bjørn Christiansen*, FO, opprettholdt sitt forslag.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Forslag 1301-2.

Redaksjonskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomiteens innstillinger på 1301-3, 1301-4 og 1301-5 ble enstemmig vedtatt uten marknader.

Forslag 1301-6. Bjørn Christiansen opprettholdt forslaget. Innstillingen ble vedtatt.

Forslag 1301-7

Bjørn Christiansen opprettholdt forslaget. Innstillingen ble vedtatt.

Forslag 1301-8. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1301-9. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1301-10. Terje Skog opprettholdt forslaget. Innstillingen ble vedtatt.

Forslag 1301-11. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1301-12. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1301-13 framsatt av Gunnar Nilsen var behandlet tidligere.

Forslag 1301-14. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1301-15. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1301 - 16. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Alle forslag til punkt 7 – Det forsterkede solidaritets alternativet – var nå behandlet og ble vedtatt i sin helhet, med de innarbeidede endringer.

Dirigenten gikk så videre på forslagene.

Forslag 9-2-1: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-3: Roy Andersen opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslag 9-2-4: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-5: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-6: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-7: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-8: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-9: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-10: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-11: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-12: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-2-13: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-2-14: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-2-15: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-2-16: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-1: Bjørn Christiansen opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.
Forslag 9-3-2: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-3: Bjørn Christiansen opprettholdt sitt forslag. Lars M. Johnsen viste til sitt forslag 9-3-16.

Dirigenten tok dette forslaget opp til votering først.

Forslag 9-3-16: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.
Forslag 9-3-3: Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.
Forslag 9-3-4: Egil Mongstad opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.
Forslag 9-3-5: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-6: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-7: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-8: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-10: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-11: Redaksjonskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-12

Anne Sørli, TD, opprettholdt sitt forslag om hjemmekontor/distansearbeid. Hun ønsket et eget strekpunkt på dette, ikke bare som del av av uttalen.

Dirigenten foretok først en votering og konstaterte at Sørlies forslag var vedtatt.

Det kom protester fra salen og det ble besluttet å telle stemmene for og mot redaksjonskomiteens innstilling, som var satt opp mot Sørlies forslag.

Voteringen ble tatt omigjen, med tellekorps. Resultatet var at redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt med 155 stemmer mot 148 for Sørlies forslag.

Dirigenten sa ydmykt at stemmetallene viste at dirigenten hadde feilvurdert, dirigentbordet logret med halen og ba om unnskyldning.

Forslag 9-3-13. Innstillingen enstemmig vedtatt.
Forslag 9-3-14. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-15. Osvald Tansø opprettholdt forslaget og det måtte telles
Resultat: Innstillingen ble vedtatt mot 145 stemmer.

Forslag 9-3-17. Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-18. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-19. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-20. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-21. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-22. Irene Ingebretsen opprettholdt forslaget. Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 9-3-23. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-24. Arne Byrkjeflot opprettholdt forslaget og korrigererte samtidig en trykkfeil. Det skulle stå «arbeidstid», ikke «overtid».

Byrkjeflots forslag 9-3-24 ble vedtatt.

Forslag 9-3-25. Marit Gjetle gjorde oppmerksom på at Grafisk hadde nesten likelydende forslag - 9-3-29, men ville støtte dette forslaget.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 9-3-26. Terje Skog hadde spørsmål i forhold til redaksjonskomiteens innstilling, der det sto at forslaget var innarbeidet i justert forslag 1302. Han hadde ikke funnet 1302 og visste ikke om han var fornøyd med det eller ikke.

Jan Balstad fikk ordet til oppklaring og sa det hadde vært en diskusjon om dette i redaksjonskomiteen, som kom til at forslaget ikke lot seg gjennomføre i praksis. Komiteen ville gå så langt den kunne i sin innstilling

Balstad opplyste at forslag 1302 ligger i heftet, side 3 og mente man fant igjen selve tonen i Skogs forslag der.

Dette vakte munterhet i salen og dirigenten tolket Balstad slik at det ikke foreligger noe justert forslag 1302.

Terje Skog opprettholdt sitt forslag.

Jan Balstad fikk igjen ordet og foreslo følgende behandlingsmåte: At Skogs forslag aksepteres i prinsippet og overføres sekretariatet for oppfølging.

– Problemet er at for å gjennomføre en tariffavtale i en bedrift, må det være organiserte folk der. Man kunne ikke ekskludere bedrifter som ikke hadde organiserte folk.

Thorbjørn Dahl fikk ordet til behandlingsformen og konstaterte at det foreligger to forslag. I redaksjonskomiteens innstilling står det at forslag 9-3-

26 skal innarbeides i 1302. – Vedtar vi redaksjonskomiteens innstilling, betyr det at forslaget skal innarbeides, sa Dahl.

Terje Skog opprettholdt fortsatt forslaget.

Votering: Terje Skogs forslag 9-3-26 ble vedtatt.

Forslag 9-3-27. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-28. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-29. Behandlet før.

Forslag 9-3-30. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-31. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-3-32. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-7-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-7-2. Kjell A. Andersen opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslag 9-7-3. Forslaget ble opprettholdt. Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 9-7-4. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-9-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-9-2. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-9-3. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 9-9-4. Eldar Myhre fikk ordet og påpekte at redaksjonskomiteen hadde uttrykt støtte til hans forslag, men det stemte ikke med innstillingen.

Jan Balstad sa at komiteen ikke hadde noe i mot at Myhres formulering ble vedtatt. Med Myhres forslag innarbeidet ble så komiteens innstilling vedtatt.

Forslag 9-9-5. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomiteens innstillinger på følgende forslag ble enstemmig vedtatt: 9-10-1, 9-10-2, 9-10-3, 9-10-4, 9-10-5, 9-10-6, 9-10-7, 9-10-8, 9-10-9 og 9-10-10.

Forslagene 1302-1, 1302-2, 1302-3, 1302-4 og 1303-1.

Redaksjonskomiteens innstillinger enstemmig vedtatt.

Forslag 1303-2. Forslagsstilleren Bente Løvaas fikk ordet og spurte om det berodde på en misforståelse at bare halvparten av hennes forslag var kommet med i innstillingen. Det var ikke tatt med at gitte konsesjoner må håndheves strengt. Hvis det derimot var uenighet, ville hun opprettholde hele forslaget.

Jan Balstad svarte at han ikke hadde noe imot formuleringen om streng håndheving. Det er det vi prøver å få til hele tiden, men det er myndighetene som håndhever konsesjonen.

Bente Løvås' forslag 1303-2 ble vedtatt.

Forslag 1303-3. Per Moen fikk ordet og sa at det midterste avsnitt i hans forslag var tatt bort, slik at siste avsnitt ble hengende litt i løse lufta. Han opprettholdt derfor forslaget.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslagene 1303-4, 1303-5 og 1303-6. Komiteens innstillinger vedtatt.

Forslag 1304-1. Rolf Andreassen opprettholdt sitt forslag.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 1305-1. Her var det feil i innstillingen, som Jan Balstad rettet opp: Det skulle være «tiltres».

Innstillingen ble så enstemmig vedtatt.

Forslagene 1305-2 og 1305-3. Innstillingene enstemmig vedtatt.

Forslagene 9-0-3, 9-1-9, 9-1-12, 9-1-13, 9-1-14 og 9-1-15.

Innstillingene enstemmig vedtatt.

Forslag 9-4-12: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-6-3: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-8-2: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 9-8-3: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 1305-1: Vedtatt tidligere.

Dirigenten minnet om at det korrigerede handlingsprogram på miljø ble tatt som helhet til slutt.

Forslag 1302: Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1303: Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1304: Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1305: Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1306: Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 1307: Innstillingen enstemmig vedtatt.

Dirigenten refererte så redaksjonskomite 2s innstilling på siste side, som ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1318-1: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.30.

REDAKSJONSKOMITE FOR VEDTEKTER OG ORGANISASJONSSAKER

Møtet ble satt igjen kl. 15.40, med *Lars A. Myhre* som dirigent. Han refererte først 8 permisjonssøknader, som alle gjaldt å rekke tog og fly. Søknadene ble innvilget.

Han viste til følgende dokumenter som nå skulle behandles, innstillinger fra redaksjonskomiteen for vedtekter og organisasjonssaker, til bevilgninger, til dagsordens punkt 5 del I og II og til dagsordens punkt 6.

Følgende innstillinger forelå fra redaksjonskomiteen:

BEVILGNINGER

FORSLAG NR. : 1315
FRA : SEKRETARIATET

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 1315-1
REPRESENTANT NR. : 144 **Tore Hjerkin**
FORBUND/FYLKE : **Norsk Kommuneforbund**

Norsk Folkehjelp.

Sekretariatet har lagt fram et forslag til uttalelse om Norsk Folkehjelp som på en utmerket måte understreker Norsk Folkehjelps betydning når det gjelder solidaritet i vid forstand. Jeg slutter meg helhjertet til uttalelsen og synes en naturlig konklusjon må være at LO følger opp ordene med handling.

Jeg foreslår at Kongressen bevilger kr. 60.000,- til Norsk Folkehjelp.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

Sekretariatet gis fullmakt til å knytte bevilgningen til bestemte prosjekt(er).

FORSLAG NR. : 5-1-1
REPRESENTANT NR. : 237 Turid Lilleheie
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

Jeg ber om at komiteen går igjennom vedtekter og organisasjonssaker og påser at begrepet virksomhet likestilles med begrepet bedrift.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjonens støttes. Oversendes Sekretariatet for redaksjonell behandling.

FORSLAG NR. : 5-2-1
REPRESENTANT NR. : 82 Olav Boye
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

Til sekretariatets innstilling:

Punkt 5, side 4.

Kongressen tar de positive erfaringene fra forsøk med kartell på fylkesnivå innenfor LO Stat til etterretning.

Kongressen påpeker viktigheten av et slagkraftig fellesorgan på fylkesplan og ber sekretariatet om å støtte opp om utvikling av LOs samarbeidsorgan til et større forum, f.eks. representantskap i LO-Buskerud, med mellom 100-200 representanter valgt etter modell av LO-kongressen.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 5-2-2
REPRESENTANT NR. :88 Hanne-Lise Sørensen
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Sekretariatet får fullmakt fra kongressen til i samarbeid med de lokale samorga-

nisasjoner, LOs distriktskontor, å se på behovet for ansettelse av en person til å drive sentrene på hel eller deltid.

Samorganisasjonen bør ha det overordna ansvaret.

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke. Viser til vedtak om LO-sentre.

FORSLAG NR. : 5-2-3
REPRESENTANT NR. : 263 Mona Hagen
FORBUND/FYLKE : Østfold

LOs sekretariat skal ved omdisponering av midler eller på annen måte sørge for at det ytes økonomiske tilskudd til de samorganisasjoner som ønsker og kan legge forholdene til rette for å drive et LO servicesenter med ansatte.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke. Viser til vedtak om LO-sentre.

FORSLAG NR. : 5-101-1
REPRESENTANT NR. : 311 Jan Davidsen
FORBUND/FYLKE : Sekretariatet

Tar opp forslag 101.

Faglig strategi mot privatisering.

FORSLAG NR. : 5-101-2
REPRESENTANT NR. : 299 Magnar Nilsen
FORBUND/FYLKE : Troms

Forslaget er et alternativ hvis forslag nr 101-faller.

1. Kampen for å bevare og utvikle en sterk offentlig sektor og for å opprettholde og utvikle velferdsamfunnet, er en viktig oppgave for LO.

Arbeidet for å unngå privatisering er en prioritert oppgave som LO og forbundene må stå sammen om.

LO vil arbeide for at alle ansatte innen offentlig forvaltning og tjenesteproduksjon får likeverdige lønns- og arbeidsvilkår. Dette må gjelde uavhengig av om forvaltningen eller produksjonen blir utført av kommunale eller fylkeskommunale virksomheter eller av helt eller delvis kommunalteid selskap.

LO har ansvar for utvikling av regler og avtaler for å sikre likeverdige lønns- og arbeidsvilkår for ansatte innen ulike typer virksomheter i kommunal sektor, det praktiske arbeid legges til LO-kommune og LO-service.

2. LOs sekretariat kan bestemme at bransjen er definert som offentlig sektor (helse, utdanning, kraftselskaper m.fl.), og gi forbundene/kartellene i offentlig sektor organisasjons- og avtaleretten til bransjen/området uavhengig av hvilken sektor virksomheten tilhører.
3. Dersom bransjen/fagområdet allerede er avtaleregulert i privat sektor, skal det arbeides for å opprette vertikal tariffavtale som ivaretar medlemmenes opparbeidede rettigheter, herunder pensjonsrettigheter og lønns- og arbeidsvilkår for øvrig.
4. I bransjeområder som finnes i flere sektorer, bør det opprettes samarbeidsorgan på tvers av sektorene som får i oppgave å koordinere saker av felles interesse og med sikte på å opprette tariffavtaler med flerpartsforhold.
Kartellene bør være de organer som naturlig tar dette ansvaret. I tilfeller hvor flere kartellområder er involvert, bør disse opprette et samarbeidsorgan. LO tar initiativ ovenfor NHO med sikte på at forbund som har medlemmer innen avtaleområdet blir part i tariffavtalen. Siktemålet må være å få til vertikale avtaler innenfor de områder/bransjer hvor disse organisasjoner har medlemmer.
5. De samme prinsipper og spørsmål om vertikale avtaler og flerpartsforhold kan også reises i forhold til KS for forbund innen privat sektor som allerede har medlemmer i offentlig sektor.
6. På grunnlag av disse prinsippene skal LO aktivt arbeide for å utvikle en avtalestruktur som ivaretar medlemmenes interesser på best mulig måte i forhold til de store endringer som skjer i arbeidslivet.
7. Oppstår det situasjoner utenfor disse prinsippene, må de behandles av LOs organer på vanlig måte.

FORSLAG NR. : 5-102-1
REPRESENTANT NR. : 2 Arild Arnås
FORBUND/FYLKE : Forbundet for Ledelse og Teknikk

Til Sekretariatets forslag i 6 punkter.

Forslag til endring:

Punkt 1 ny tekst: Ved overgang fra offentlig til privat virksomhet, der virksomheten konkurrerer på det åpne markedet, følges samme organisasjons og avtaleprinsipper som for statlig eide industribedrifter i dag.

Punkt 2, følgende endring:

«Dersom bransjen/fagområde er avtaleregulert i privat sektor overføres organisasjonsretten til de forbund.....». I slike tilfeller følges Hovedavtalens regler om overgang til ny tariffavtale på grunn av endrede forhold, jfr. HA. LO/NHO § 3-8. Resten strykes.

Punkt 3 strykes

Punkt 4 blir nytt punkt 3.

Punkt 5 blir nytt punkt 4 med følgende endringer:

- 2) KS, resten strykes
- 3) privat sektor, herunder offentlig eiet organisert og uorganisert virksomhet innenfor privat sektor.

Punkt 6 blir nytt punkt 5.

FORSLAGET BLIR DA SOM FØLGER:

Følgende prinsipper må derfor legges til grunn i situasjoner hvor offentlig eide virksomheter blir medlem av en arbeidsgiverorganisasjon i privat sektor hvor LO er avtalepart:

1. Ved overgang fra offentlig til privat virksomhet, der virksomheten konkurrerer på det åpne markedet, følges samme organisasjons og avtaleprinsipper som for statlig eide industribedrifter i dag.
2. Dersom bransjen/fagområdet allerede er avtaleregulert i privat sektor overføres organisasjonsretten til de forbund i privat sektor som har avtaleretten. I slike tilfeller følges Hovedavtalens regler om overgang til ny tariffavtale på grunn av endrede forhold, jfr. HA. LO/NHO § 3-8.

3. I bransjeområder som finnes i flere sektorer kan det opprettes et samarbeidsorgan på tvers av sektorene med oppgaven å koordinere saker av felles interesse. LO kan delta i slike organ dersom de opprettes på tvers av LO-kartellene.
4. En konsekvens av overnevnte prinsipper gir følgende sektoroppdeling:
  - 1) Staten/NAVO
  - 2) KS
  - 3) Privat sektor, herunder offentlig eiet organisert og uorganisert virksomhet innenfor privat sektor.
5. Oppstår det situasjoner utenfor disse prinsippene må de behandles av LOs organer på vanlig måte.

Begrunnelse:

Forslaget tar sikte på å videreføre eksisterende vedtak om hvordan statlig eide selskaper skal organiseres. Dette framkommer også i LOs begrunnelse for forslaget i fjerde avsnitt, siste setning.

LO sier også i femte avsnitt, at utfordringene må møtes innenfor «de avtaler og regler som gjelder innenfor de tre sektorene stat, kommune og privat. Fagbevegelsens prinsipper på dette området må være klare slik at det ikke oppstår unødig uklarhet når ulike situasjoner oppstår. Uklarheter og mangel på besluttsomhet i situasjoner hvor organisasjons- og avtaleforhold skal bestemmes fører til misnøye og tap av medlemmer.»

Den beste måten å tilfredstille dette behov på, er å følge de prinsipper som er fulgt fram til nå. Disse er innarbeidet og fungerer bra både for forbundet og forbundets medlemmer.

Prinsippet om at organisasjonsansvaret skal overføres til forbund innen privat sektor, ble også lagt til grunn ved organisering av Arbeidsmarkedsbedriftene. Kommuneforbundet skal organisere i de bedrifter, dersom arbeidsgiveren står tilsluttet KS.

Når det gjelder overgangen fra ett tariffområde til et annet, trenger vi ingen nye regler. Reglene for dette finnes allerede i Hovedavtalen mellom LO og NHO. Dette er regler som er gjennomtenkte og rettslig aksepterte. Det vil bare føre til unødvendige problemer, dersom vi skal ha ett sett av regler som gjelder mellom partene i arbeidslivet, og ett sett som gjelder internt i LO.

Å samarbeide om felles problemer, har mye positivt for seg. Dette har vi gode erfaringer med både innenfor en bedrift i LO-utvalg, og på tvers av forbund og sekto-

rer i Oljekartellet og Luftfartskartellet. Erfaringene ved samarbeide i forbindelse med større utbygginger tilsier også at et slikt samarbeide er tjenlig og nødvendig. Det positive i et samarbeide er også, at hvert forbund likevel bevarer sin egenart og selvstendighet, samtidig som en i fellesskap styrker hverandres posisjon.

FORSLAG NR. : 5-102-2
REPRESENTANT NR. : 214 Leif Sande
FORBUND/FYLKE : Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Forhindre at overenskomster som har vært gjeldende for et arbeid søkes erstattet med overenskomster som gir lønns- og arbeidsvilkår som ligger lavere. Dette innebærer bl.a. at når arbeid som normalt har vært utført av oppdragsgivers egne ansatte settes ut på anbud eller utføres av innleid personell, så skal ikke dette kunne utføres til lønns- og arbeidsvilkår som ligger under de vilkår som ville vært lagt til grunn dersom arbeidet ble utført av oppdragsgiver ved hjelp av egne ansatte når disse er, eller kunne vært omfattet av tariffavtale hvor LO er part og denne dekker samme type arbeid.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Til forslagene 101, 102, 5-101-2, 5-102-1, 5-102-2

For fagbevegelsen er det en hovedutfordring å sikre medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår gjennom ufravikelige kollektivavtaler. Likevel ser vi at avtaleverket og etablerte sosiale ordninger undergraves gjennom privatisering, utsetting av arbeid, fisjoner o.l.

Forbundene i alle sektorer har felles interesser i å bekjempe slike metoder for sosial dumping.

Avtalestrukturen i de forskjellige sektorer bygger på ulikt grunnlag og det er ikke klare regler for hvilke arbeidsgiversammenslutninger de enkelte virksomheter skal stå tilsluttet. Det gir virksomhetene mulighet for å velge arbeidsgivertilknytning på tvers av fagbevegelsens interesser. Forskjellige avtalemodeller bidrar også til å øke vanskene ved endret arbeidsgivertilknytning.

For å sikre medlemmenes interesser og for å styrke fagbevegelsens stilling i tariffavtalesammenheng er det behov for en bred gjennomgang av disse spørsmål og det må snarest mulig legges en faglig strategi.

Kongressen ber derfor Sekretariatet gjennomføre de nødvendige utredninger og iverksette hensiktsmessige tiltak for å sikre medlemmene mot sosial dumping.

Representantskapet orienteres om resultatet.

FORSLAG NR. : 5-111-1
REPRESENTANT NR. : 278 Åse Nygård Agledal
FORBUND/FYLKE : Vestfold

Ansettelsesprosessen fremskyndes slik at alle fylkene får sin egen ungdomssekretær innen 1.7.98.

FORSLAG NR. : 5-111-2
REPRESENTANT NR. : 51 Roald Stykket
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Endres:

Sekretariatet gis fullmakt til å trappe opp ungdomssekretærordningen innenfor budsjetttrammene, slik at alle fylker har egen ungdomssekretær innen LO fyller 100 år.

FORSLAG NR. : 5-111-3
REPRESENTANT NR. : 43 Trond Fredriksen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Hedmark

Sekretariatet pålegges å trappe opp ungdomssekretærordningen slik at alle fylker har egen ungdomssekretær i løpet av 1998.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslagene 5-111-1, 5-111-2 og 5-111-3 behandles under ett.

Forslagenes intensjon tiltres. Det vises ellers til Sekretariatets innstilling til forslag fra nr. 107 til 110.

Oversendes Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 5-117-1
REPRESENTANT NR. : 248 Georg T. Smefjell
FORBUND/FYLKE : Norsk Tjenestemannslag

«LO skal i perioden legge til rette for et helhetlig elev- og studentmedlemskap i

LO. Medlemskapet i LO og organiseringen av dette må være slik at det er naturlig for elever, studenter og langtidsutdannede å melde seg inn i LO».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet. Saken evalueres med sikte på avklaring av grunnlag for eventuelle endringer.

NYTT FORSLAG FRA REDAKSJONSKOMITEEN

OPPNEVNELSE AV NY ORGANISASJONSKOMITE

Det oppnevnes en ny organisasjonskomite med mandat til:

- a) Behandle tvister om organisasjonsområder i henhold til mandat og regler vedtatt på tidligere kongresser.

Tvister innenfor samme kartellområde, søkes først løst av kartellets egne organer.

- b) Videreføre arbeidet med organisasjonstilbud og plassering av nye yrkesgrupper, herunder rekruteringsstrategier.

- c) Eventuelle oppgaver utover de nevnte, fastsettes av LOs administrasjon og Sekretariatet.

Redaksjonskomiteens innstilling til pkt. 6

Redaksjonskommittens innstilling.

Komiteen tiltrer følgende forslag:

S: 205 jfr. 6-1-1 Lars Johnsen

S: 206

S: 207

S: 209

6-5-1 Wenche Bjørnebekk anses falt gjennom vedtakelsen av forslag 211.

S: 212

S: 213

S: 214

S: 216 mot 215 jfr. 6-9-2

S: 218

S: 220 mot 6-9-1 også vedtak 211

S: 221

S: 222

S: 225

S: 226

S: 227

S: 229

S: 231

6-16-1 (jfr. 237)

S: 231 og 6-19-1 fra

S: 234

S: 235

6-22-1

S: 236 Gjelder også samorg og retningslinjer

S: 237

FORSLAG NR. : 204, 205, 206, 207, 209, 212, 213, 214, 216, 218, 220,
221, 222, 225, 226, 227, 229, 231, 232, 234, 235, 236,
237, 240, 243, 245

FRA : SEKRETARIATET

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 6-1-1

REPRESENTANT NR. : 253 Lars M. Johnsen

FORBUND/FYLKE : Norsk Transportarbeiderforbund

Nytt punkt under § 1, Formål:

«Å arbeide for en sterk offentlig sektor».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Redaksjonskomiteen finner det riktig å beholde den struktur som forslaget til nytt handlingsprogram og vedtekter innebærer.

Forslaget anses behandlet under handlingsprogrammet.

FORSLAG NR. : 6-5-1
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Endring i § 5.2, siste setning:

Det skal velges minst 40 % kvinner.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.
Anses behandlet.

FORSLAG NR. : 6-9-1
REPRESENTANT NR. : 77 Wenche Bjørnebekk
FORBUND/FYLKE : FELLESGORGANISASJONEN

Ny tekst § 9.5:

Ved oppnevning av Sekretariatets faste styrer, råd, utvalg mv for Kongressperioden, skal disse sammensettes slik at minst 40 % er kvinner.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.
Viser til Sekretariatets innstilling 220.

FORSLAG NR. : 6-9-2
REPRESENTANT NR. : 79 Roger Andersen
FORBUND/FYLKE : Norsk Grafisk Forbund

Tar opp forslag nr. 215.

«Dersom medlem, varamedlem eller observatør i LOs sekretariat har forfall, gis forbundet anledning til å møte med en fast oppnevnt erstatter som har tale og forslagsrett».

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke. (Avgitt mot 1 stemme).

FORSLAG NR. : 6-16-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

§ 16 nr. 3 i LOs vedtekter.

Redaksjonskomiteen må vurdere om henvisningen til § 1 nr. 4 og 7 fortsatt er riktig etter de endringer som er foreslått av § 1.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet for redaksjonell bearbeiding.

FORSLAG NR. : 6-19-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 19, siste ledd i LOs vedtekter.

LOs lokalorganisasjon benevnes
LO i/på ..... (navn på stedet, kommunen, området).

Begrunnelse:

Preposisjonen «i» vil ikke bli rett i forhold til alle navn som kan være aktuelle.

(F.eks. LO på Fauske og LO i Saltdal.)

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

Viser til Sekretariatets innstilling 232.

FORSLAG NR. : 6-22-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 22 nr. 1 i LOs vedtekter
Parantesen sist i siste ledd fjernes/strykes.

Begrunnelse:

Parantesen har ingen betydning. Teksten for øvrig blir nå vedtatt.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet for redaksjonell bearbeiding.

FORSLAG NR. : 6-S-2-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 2, c) i Samorgs. vedtekter.

«..... livs- og levestandard» erstattes med «..... livsstandard».

Begrunnelse:

Den materielle levestandarden i Norge må sies å jevnt over være god. LOs formål bør være å heve livsstandarden, ikke å jobbe for en generell heving av levestandarden.

Full sysselsetting vil i første rekke heve livsstandarden. I tillegg vil det kunne ha betydning for levestandarden til en del personer (de som har minst fra før).

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 6-S-4-1
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet - Rogaland

§ 4

Setningen: Årsmøtet skal bestå av minimum 20 og maksimum 90 representanter må utgå.

Årsmøtet skal sammensettes av yrkesaktive medlemmer fra den enkelte fagforening.

FORSLAG NR. : 6-S-4-2
REPRESENTANT NR. : 288 Åse V. Sælensminde

FORBUND/FYLKE : Hordaland

Forslag til vedtekter for Samorganisasjonene:

§ 4 Årsmøtet

Endring i linje 3. Årsmøtet skal bestå av maksimum 90 representanter.

FORSLAG NR. : 6-S-4-3
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

Alt i § 4 nederst på side 49 sløyfes og erstattes av:

§ 4 ÅRSMØTET

Representantskapets årsmøte er samorganisasjonens høyeste myndighet.

Årsmøtet skal:

Resten av paragrafen som foreslått.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslag 6-S-4-1, 6-S-4-2, 6-S-4-3. Årsmøte skal sammensettes fortrinnsvis av fagforeningenes styremedlemmer.

FORSLAG NR. : 6-S-4-4
REPRESENTANT NR. : 62 Stein Bruse Hofstedt
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Første avsnitt, ny § 4 Årsmøtet endres til:

Årsmøtet er samorganisasjonens høyeste myndighet, og skal sammensettes slik:

Årsmøtet skal bestå av minimum 20 og maksimum 90 representanter. LOs sekretariat kan i særskilte tilfeller gi dispensasjon for størrelsen på årsmøtet. Fagforeningene velger sine representanter på fagforeningenes årsmøter.

Hvert forbundsområde får tildelt representanter i forhold til det antall aktive medlemmer forbundets fagforeninger innenfor samorganisasjonen har betalt kontingent for pr. 31.12, året før.

Det enkelte forbundsområdets representanter fordeles på forbundsområdets fagforeninger, innenfor samorganisasjonen, i forhold til det antall aktive medlemmer

de enkelte fagforeninger har betalt kontingent for pr. 31.12 året før.

Samorganisasjonen skal i løpet av januar gi den enkelte fagforening beskjed om hvor mange representanter fagforeningen skal ha i den kommende årsmøte perioden.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget introduserer et nytt representasjonsprinsipp som krever konsekvensanalyse. Oversendes Sekretariatet.

FORSLAG NR. : 6-S-5-2
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

§ 5 REPRESENTANTSKAPET

Representantskapet er samorganisasjonens høyeste myndighet mellom årsmøtene.

Fagforeningenes årsmøtevalgte representanter utgjør representantskapet. Representantene velges fortrinnsvis blant medlemmer og varamedlemmer av styret. Representantskapet skal sammensettes etter størrelsen på fagforeningene. Ingen fagforeninger skal ha mere enn 8 representanter.

Møte i representantskapet skal holdes så ofte styret finner det nødvendig eller når minst en fjerdedel av de tilsluttede fagforeninger krever det.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 6-S-6-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av § 6 i Samorgs vedtekter.
Fullstendig ny tekst:

Styret består av 5-11 medlemmer. Antall medlemmer og vara bestemmes av årsmøtet.

Medlemmene i styret bør representere forskjellige hovedyrker. Det skal så langt råd er tas hensyn til en kjønnsmessig og geografisk fordeling.

FORSLAG NR. : 6-S-6-2
REPRESENTANT NR. : 264 Nelly Larsen
FORBUND/FYLKE : Akershus

Styret skal velges blant styremedlemmer, primært leder eller nestleder, i de tilsluttede fagforeninger. Styret skal ikke bestå av flere enn 11 medlemmer, og bør bestå av medlemmer med forskjellige hovedyrker.

FORSLAG NR. : 6-S-6-3
REPRESENTANT NR. : 295 Frøydis Gaare
FORBUND/FYLKE : Norsk Kommuneforbund, Sør-Trøndelag

Styret skal velges blant de som innehar hovedvervene i de tilsluttede fagforeningene.

FORSLAG NR. : 6-S-6-4
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

Til: Forslag til nye vedtekter for Samorganisasjonene.

§ 6 – Styret (tidligere § 4)

Ny tekst:

Styret skal bestå av minimum 5 og maksimum 11 medlemmer med varamedlemmer.

Antall styremedlemmer med varamedlemmer bestemmes av årsmøtet under hensynstaken til Samorganisasjonenes arbeidsområde.

Styret skal velges blant styremedlemmene i de tilsluttede fagforeningene.

FORSLAG NR. : 6-S-6-5
REPRESENTANT NR. : 284 Wenche Kvan
FORBUND/FYLKE : Tele- og Dataforbundet - Rogaland

§ 6

Styret skal velges blant yrkesaktive medlemmer i de tilsluttede fagforeninger.

FORSLAG NR. : 6-S-6-6
REPRESENTANT NR. : 122 Arne Byrkjeflot
FORBUND/FYLKE : Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Endringsforslag til forslag 241 fra Sekretariatet om samorgs vedtekter

§ 6 Styret

Styret skal velges blant styremedlemmer i de tilsluttede fagforeningene.

FORSLAG NR. : 6-S-6-7
REPRESENTANT NR. : 203 Stein Stugu
FORBUND/FYLKE : Norsk Nærings- og Nytelsesmiddel-
arbeiderforbund

Vedtekter samorg § 6

«Styret skal velges av ledere eller nestledere ... «

endres til

Styret skal velges av medlemmer av styret .....

FORSLAG NR. : 6-S-6-8
REPRESENTANT NR. : 66 Tore Tømmerdal
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet/Sør-Trøndelag

Forslag til nye vedtekter for samorg.

§ 6 STYRET

«Styret skal velges av tillitsvalgte i de tilsluttede fagforeninger».

FORSLAG NR. : 6-S-6-9
REPRESENTANT NR. : 84 Stein Kristiansen
FORBUND/FYLKE : Handel og Kontor i Norge

Forslaget til nye vedtekter samorganisasjonene § 6, setningen:

«Styret skal velges av ledere eller nestledere i de tilsluttede fagforeningene», strykes.

FORSLAG NR. : 6-S-6-11
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

§ 6 STYRET

Styret skal bestå av minst 5, høyst 11 medlemmer og minst 3 varamedlemmer. Antall styremedlemmer med varamedlemmer bestemmes av årsmøtet under hensyntaken til samorganisasjonenes arbeidsområde. Styret skal velges fortrinnsvis blant medlemmene av styrene i de tilsluttede fagforeningene. Medlemmene av styret bør velges fra forskjellige bransjer. Det skal så langt mulig tas hensyn til kjønnsmessig og geografisk fordeling.

Redaksjonskomiteens innstilling:

(Til forslag 6-S-6-1, 6-S-6-2, 6-S-6-3, 6-S-6-4, 6-S-6-5, 6-S-6-6, 6-S-6-7, 6-S-6-8, 6-S-6-9 og 6-S-6-11).

Styret skal velges blant styremedlemmene i de tilsluttede fagforeningene, fortrinnsvis blant ledere/nestledere.

FORSLAG NR. : 6-S-6-10
REPRESENTANT NR. : 37 Alan Lote
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet

Det gis dispens fra valg av leder, nestleder, landsomfattende avdelinger til årsmøte.

§ 4 og § 6.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Viser til vedtektenes § 12, siste avsnitt. Forslagets intensjon anses ivarettatt her.

FORSLAG NR. : 6-S-9-1
REPRESENTANT NR. : 289 Michael John Tung
FORBUND/FYLKE : Hordaland

§ 9 Kontingent

Tilføyelse i 2. setning. Denne blir da:

«Kontingenten skal være minimum kr. 0.30 pr. medlem og maksimum kr. 1.00 pr uke.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 6-S-9-2
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

§ 9 i samorgs vedtekter.

Det bør presiseres at kontingenten gjelder pr. yrkesaktivt medlem.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres.

FORSLAG NR. : 6-S-11-1
REPRESENTANT NR. : 280 Roy Andersen
FORBUND/FYLKE : Fellesforbundet, Telemark

§ 11 REVISJON

Årsmøtet velger 2 revisorer eller fagrevisor som har å gjennomgå samorganisasjonenes regnskap i samsvar med LOs instruks. Når det velges fagrevisor velges det også et kontrollutvalg på inntil 3 medlemmer. Revisjonsprotokollen skal legges frem for styret og årsmøtet. Til årsmøtet utarbeider revisor(ene) rapport. Revisor(ene) skal være tilstede på årsmøtet.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

FORSLAG NR. : 6-S-12-1
REPRESENTANT NR. : 297 Grethe Strømsnes
FORBUND/FYLKE : Nordland

Endring av siste setning i § 12 i LOs vedtekter.

1. Ordene «den enkelte kommune» erstattes med «området».

Begrunnelse:

Samorganisasjonene dekker ikke nødvendigvis bare en kommune.

2. Det er uklart hvilken funksjon representantene skal ha. Er de f.eks. valgbare til Samorgs styre?

Redaksjonskomiteens innstilling:

Pkt. 1 tiltres.

FORSLAG NR. : 241
FRA : SEKRETARIATET

Redaksjonskomiteens innstilling:

Sekretariatets forslag til nye vedtekter for samorganisasjonene vedtas med de allerede vedtatte endringer.

Redaksjonskomitelederens innledning

Redaksjonskomiteens leder, *Evy Buverud Pedersen*, fikk ordet og orienterte om innstillingene.

Hun viste til at alle bevilgningssakene allerede var behandlet, unntatt forslaget fra Thore Hjerkinm om 60 000 til Norsk Folkehjelp. LOs medlemsforhold til Norsk Folkehjelp var det redegjort for. Redaksjonsskomiteen hadde tiltrådt Hjerkinns forslag med tilføyelsen at sekretariatet gis fullmakt til å knytte bevilgningen til bestemte prosjekt(er).

Til del 2, til dagsordens punkt 5, var bare ett forslag kommet til behandling i komiteen.

Komiteen hadde valgt å behandle forslagene 101,102, 5-102-1 og 5-102-1 med felles innstilling og med utgangspunkt i forhold knyttet til faglige rettigheter. En utredning som forelått, vil da ha med seg argumenter som kommet fram i debatten og i forslagene.

Redaksjonskomiteen hadde også kommet med et nytt forslag, om oppnevnelse av ny organisasjonskomite.

I innstillingen til dagordens punkt 6- vedtektene- var også tatt med et nytt forslag fra komiteen. De øvrige innstillingene valgte hun ikke å kommentere, hun mente de skulle være uproblematisk.

Når det gjaldt samorganisasjonenes vedtekter, hadde komiteen foretatt en samlet

vurdering av forslagene på styresammensetningen

Hun sa at det hadde vært viktig å sikre de riktige løsninger, for hensikten er å stramme opp samorg og gjøre den til et bedre redskap enn i dag. Det er nødvendig med en helhetlig gjennomgang. Når det gjelder forslag som går på styret hadde komiteen valgt å samle dem og gjøre en justering, som går på at styret skal rekrutteres fra styremedlemmene i tilslutta foreninger, fortrinnsvis ledere og nestledere. Hun hadde ikke kommentarer ut over dette, og ba om at sekretariatets forslag til nye vedtekter for Samorg ble vedtatt med innarbeida endringer.

VOTERINGER

1315-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

5-1-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

5-2-1. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

5-2-2. Hanne Lise Sørensen opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

5-2-3. Mona Hagen opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til forslagene 101, 102, 5-101-2, 5-102-1, 5-102-2 under ett. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til forslagene 5-111-1, 5-111-2 og 5-111-3 under ett. Åse Nygård Agledal opprettholdt sitt forslag. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslag 5-117-1. Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

I tillegg ble det votert over nytt forslag fra redaksjonskomiteen - om opprettelse av ny organisasjonskomité. Det ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomiteens innstilling til disse forslagene fra sekretariatet ble vedtatt: 204, 205, 206, 207, 209, 212, 213, 214, 116, 218, 220, 221, 222, 225, 226, 227, 229, 231, 232, 234, 235, 236, 237, 240, 243, 245.

Forslag 6-5-1. Wenche Bjørnebekk ville opprettholde sitt forslag til paragraf 9.5. Komiteen anså forslaget falt gjennom vedtak av forslag 211.

Forslag 204. Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-1-1. Lars M. Johnsen opprettholdt forslaget. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslag 6-9-1 fra Wenche Bjørnebekk var etter komiteens mening ferdigbehandlet. Viste til forslag 220 fra sekretariatet.
Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-9-2. Roger Andersen opprettholdt forslaget.
Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslagene 6-16-1, 6-19-1 og 6-22-1. Komiteens innstillinger enstemmig vedtatt.

Forslag 6-S-2-1. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Roy Andersen, FF, opprettholdt forslag 6-S-4-3.
Forslagene 6-S-4-1, 6-S-4-2 og 6-S-4-3. Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslag 6-S-4-4. Stein Bruse Hofstedt opprettholdt forslaget og fremmet sogar et nytt, noe endret.

Dirigenten avviste framsetting av nytt forslag.

Stein Bruse Hofstedt mente dirigenten tidligere hadde godtatt framsatt et forslag, men dirigenten repliserte at det da var en helt annen situasjon da komiteen hadde vært enig i endringen. Salen var enig med dirigenten.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 6-S-5-2. Roy Andersen opprettholdt forslaget.
«Redaksjonskomiteen vant igjen», sa dirigenten, da innstillingen ble vedtatt med stort flertall.

Redaksjonskomiteen hadde felles innstilling på forslagene 6-S-6-1, 6-S-6-2, 6-S-6-3, 6-S-6-4, 6-S-6-5, 6-S-6-6, 6-S-6-7, 6-S-6-8, 6-S-6-9, 6-S-6-11.

Roy Andersen opprettholdt sitt forslag 6-S-6-11.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 6-S-6-10. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslagene 6-S-9-1 og 6-S-9-2. Innstillingene enstemmig vedtatt.

Forslag 6-S-11-1. Roy Andersen opprettholdt forslaget.
Komiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 6-S-12-1. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 241. Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

AVSLUTNING

Dirigentbordet takket for godt samarbeid med representantene, og overlot ordet til LO-leder Yngve Hågensen.

Yngve Hågensen takket dirigenter og sekretærer, som gjennom en blanding av smidighet, humør og fast styring, og ryddige protokoller, hadde bidratt til en vellykket kongress. Takk til alle 6 for fin jobb. Det hadde vært mye teknologi på kongressen. Den er av og til til forbannelse, men her på kongressen hadde den vært et godt verktøy. Takk også til LO sine egne ansatte, de har stått på både før og etter kongressen. Men en kongress trenger også en administrativ general, også denne gangen Kåre Myrvold – takk også til han for en kjempejobb. Bl a var det kopiert 249 000 ark under kongressen - noe som gledet en gammel papirarbeider som Hågensen. 2000 personer hadde vært innom i løpet av kongressdagene. Takk til pressen for den store interessen den hadde vist. Det er ikke alltid vi kjenner igjen det som kommer på trykk, men det er vel en pris vi får betale for et demokratisk samfunn og en fri presse. Takk til innenlandske og internasjonale gjester – vi ser fram til et fortsatt godt samarbeid. Takk også til kongressrepresentantene, som hadde vist at det ikke var underskudd på demokrati i LO. Takk til LO sitt sekretariat for et godt samarbeid i perioden som har gått, sa Hågensen, som så fram til en ny periode. Han så bl a fram til å utarbeide årlige handlingsprogram som konkret oppfølging av det nye prinsipielle handlingsprogrammet.

Han takket også kongressdeltakerne for debatt og engasjement. Det er dette engasjementet som gjør kongressen til et verksted for samfunnsutvikling. Debatt og divergerende meninger er en del av demokratiet, men siden må vi ta standpunkt, ellers blir vi handlingslammet, sa Hågensen.

Han ville takke spesielt dem som nå gikk ut av sine verv. Bente Halvorsen går ut av LOs revisjonsutvalg, av gode grunner. Hun kommer tilbake som hovedkasserer. Hågensen ba henne, Brit Renngård og Rolf Solberg Thorsen komme fram og motta blomster for god innsats i revisjonsutvalget.

Blomsteroverrækkelsen ble fulgt av applaus fra salen.

Hågensen takket så av de to som nå går ut av LO-ledelsen. Svein Erik Oxholm som har vært hovedkasserer i LO siden 1980, før det sekretær fra 1977 og føre det igjen 7 år som sekretær i sitt forbund. Til sammen 27 år som sentral tillitsvalgt i fagbevegelsen.

Hågensen berømmet Oxholms arbeidsinnsats, hans faglige og personlige kvaliteter, og nevnte bl.a. at han har hatt ansvar for LOs økonomiske foretak.

Og det, kamerater, er faen ingen dans på roser, sa Hågensen og takket Oxholm for en solid jobb. Så langt, for LO ville fortsatt vite å gjøre bruk av hans kvalifikasjoner og utnytte hans kapasitet videre.

Salen sluttet seg til takken med langvarig stående opplaus da blomstene ble overrakt.

Og så Esther Kostøl. Det er utrolig men sant, at Esther ikke lenger ville være nestleder, sa Hågensen. Hun har hatt vervet siden 1989. Før det var det verv i NTL og kartellet. Glad og bestemt har hun vært på denne nye situasjonen, men da hun innledet på kongressen om Handlingsprogrammet, var det den samme gløden og engasjementet vi kjenner så godt, sa Hågensen. Det var ikke tegn til tretthet. Han berømmet hennes sterke engasjement og arbeids glede – men hun kan være sta også –, sa Hågensen og berømmet såvel faglig som personlige kvaliteteter hos den avtroppende nestlederen, som har hatt en sentral rolle i LOs arbeid gjennom 90-årene. – Det arbeidet skal Esther ha stor ære av, men hun skal ikke inn i noen pensjonisttilværelse hun heller. Også Ester vil LO benytte seg av fortsatt.

– Vi har hatt en fantastisk nestleder og vi takker deg enormt, sa Hågensen og overrakte blomster. Salen takket med stor, stående og langvarig applaus.

Så ønsket Hågensen de nyvalgte velkommen. Gerd Liv, Bente og Rita. – Det skal bli spennende å ta fatt på en ny periode med nytt mannskap – og Jan og Per Gunnar – det blir mye kvinnfolk, men vi får prøve å gjøre en like god jobb som jentene gjorde da de var i mindretall, sa Hågensen.

Han takket også Hildegunn Bune for innsatsen hun hadde gjort under Liv Undheims permisjon og for at hun ville fortsette med det.

LO-lederen overlot så ordet til representanter for gjestene.

Gjestene takker

Nils Totland takket på vegne av de innenlandske gjester.

– Uansett roller, rettigheter og plikter er jeg sikker på at alle har møtt med store forventninger til LO-kongressen og håp om at den vil understreke Landsorganisasjonens absolutte lederposisjon som samfunnsbygger, sa Totland. Det gjør vi fordi vi innser betydningen av makt og innflytelse, men også fordi vi er glad i organisasjonen vår. Det gjelder også gjestene på innenlandsbenken som gjennom mange år har gitt sitt arbeidsbidrag til denne organisasjonen. Da utvikler det seg følelser og også kjærlighet.

– Er forventningene oppfylt? Svaret er et rungende ja, sa Totland, og nevnte åpningsprogrammet som knyttet an til kongressens motto på en flott måte, høytideligheten i Samfunnshuset til minne om Einar Gerhardsen, spennende teknologi-tiltak tirsdag. «Hold fram som dere stevner», sa Tor Aspengren, og det synes jeg kongressen har oppfylt, sa Totland og nevnte alt det som ligger av faglige utfordringer i vedtakene som er fattet omkring det kravstore navnet «forsterket solidaritetsalternativ» og handlingsprogrammet. Et solid fundament er lagt for LOs neste merkedag, 100-års jubileet.

– Dere har grunn til å være stolte over vedtakene. Nå gjelder det å markedsføre dem, og LO-lederen startet glimrende allerede i går kl. 21.00 på tv mot Karl Glad, gratulerer, Yngve. Og – det er viktig i fortsettelsen å ta vare på ildsjelene. For meg er det et sterkt ønske at det fagligpolitiske arbeidet bærer slike frukter at vi også etter valget 15. september har et grunnlag for å få gjennomført de gode vedtakene herfra, sa Totland.

Yngve Hågensen takket Nils Totland. Det skulle også være hilsen fra de utenlandske gjester, og Hågensen ga ordet til leder av Nordens Faglige Samorganisasjon og leder av svensk LO, Bertil Jonsson.

Bertil Jonsson takket for innbydelsen til kongressen, og hilste til alle fra svensk LO, som i alle år har hatt et utmerket samarbeid med LO i Norge. Jonsson var glad for å ha fått hedersoppdraget med å takke fra de utenlandske gjestenes side til kongressen og norsk LO. Selv om han selv ikke hadde fått anledning til å følge hele kongressen, visste han at de var blitt utmerket behandlet som vanlig - også når det gjelder måltider, utflukter og ikke minst kongressfesten. Han mente det hadde vært en meget framgangsrik kongress som hadde fattet gode og riktige beslutninger. Tor Aspengren sa nylig at de siste år har vært meget framgangsrike for norsk LO. De vedtak som her er gjort, herunder om solidaritetsalternativet, legger grunnlaget for at de kommende år kan bli like framgangsrike. Men – LO ville ikke greid seg uten et sterkt lederskap: – Gratulerer, Yngve, med

gjennvalget. Jeg ser fram til et fortsatt godt samarbeid. I tillegg har det utviklet seg et godt – ja, jeg skulle ville si jævla godt - kameratskap mellom Yngve og meg ned gjennom årene, sa Bertil Jonsson.

Han gratulerte også de andre med nyvalgene og ønsket de nyvalgte velkommen til nordisk og internasjonalt samarbeid. Kvinnerepresentasjonen i den norske LO-ledelsen var økt betraktelig. Han ville nok få problemer med dette når man fikk høre dette i Sverige. Han takket videre Esther og Sven Erik for mange års godt samarbeid og vennskap.

Til delegatene ville han si: Det har vært mange fine og riktige beslutninger som er fattet her i uken som er gått. Hvil nå godt ut i helgen og gå så ut og gjennomfør de beslutningene som er fattet her. Dere kan også ferie 17. mai skikkelig, vil jeg tro. Vi reiser også hjem nå med gode minner. Vi ser frem til et godt samarbeid med norsk LO også i de kommende årene. Takk og lykke til!

Yngve takket Bertil tilbake, og sa til slutt: Rettferdighet, Solidaritet, Menneskeverd og Fred er store ord, men de har et innhold for oss i fagbevegelsen. De setter enkeltmennesket i sentrum. Og det har preget hele den 29. ordinære LO-kongressen og de vedtak som er fattet her. Skal vi nå målene, må vi også ha de riktige verktøyene. Da er det ikke minst viktig hvem som sitter i regjeringen og på Stortinget. Derfor er 15. september en særdeles viktig dag for norske arbeidstakere. Dra nå hjem til deres egne fagforeninger med den samme glød og entusiasme som dere har vist her på kongressen og kjemp for et godt valg og en fortsatt arbeiderregjering i den daglige jobben også. Da er jeg sikker på at vi kan vinne dette valget.

Takk for en særdeles fin kongress, og med disse ord – og før vi synger Internasjonalen – vil jeg erklære LOs 29. ordinære kongress for avsluttet!

Møtet hevet kl. 16.45.

Internasjonalen ble avsunget som avslutning.

Talerliste

- Agledal, Åse Nygårds. 349
Andersen, Dag Langer s. 390, 407
Andersen, Kjell Arne s. 195
Andersen, Roger s. 146, 189, 390
Andersen, Roy s. 180, 387
Andreassen, Rolf s. 42, 209
Arnesen, Roger s. 360
Arntsen, Jan Magne s. 176
Arnås, Arild s. 367, 419
Aronsen, Randi Helene s. 79
Aspengren, Tor s. 57
- Bakkerud, Lill-Heidi s. 155
Balstad, Jan s. 123, 157, 268, 320, 421,
427, 489, 545
Bing, Jon s. 269
Bjørndalen, Kjell s. 79, 323
Bjørnebekk, Wenche s. 88, 177, 389, 395
Blomkvist, Birger s. 94, 206
Bruem, Ole Oddvar s. 354, 403
Brunborg, Kjell Atle s. 412
Brundtland, Gro Harlem s. 112
Brune, Hildegunn s. 57, 405
Bråten, Janne Olsen s. 408
Boye, Olav s. 35, 98, 157, 362, 432
Byrkjeflot, Arne s. 43, 87, 160, 371, 435
Bærland, Finn s. 208
- Christiansen, Bjørn s. 90, 188
Coldrick, Peter s. 332
- Dahle, Leidulf s. 207
Dahlsheim, Oves. 82, 189
Davidsen, Jan s. 77, 187, 355
- Eidsaunet, Inger s. 369
Eilertsen, Roy s. 156
Emanuelsen, Gunnhild s. 7
- Endreson, Knut s. 51
Engkrog, Kjell s. 181
Eriksen, Hans Jørgen s. 356
- Felix, Hans O. s. 94, 198
Finnehaug, Mildrid s. 165
Finvåg, Kjell s. 98, 173
Fiskvik, Kleiv s. 353
Fjæstad, Svein s. 188
Flåthen, Roar s. 55
Fon, Margot Kvalvik s. 167, 325
Fredriksen, Mona s. 419
Fredriksen, Trond s. 371
Froyn, Bjørgulv s. 26
Følgesvold, Asbjørn s. 387
- Gaare, Frøydis s. 391
Gjetle, Marit s. 174
Gjøsæther, Audny s. 167
Gregersen, Ragnar s. 77, 182
Gregersen, Øivind s. 175
Gusland, Leif s. 156
Gustavsen, Terje Moe s. 90, 326
Gyberg, Roy Bjarne s. 95
- Hagen, Mona s. 159, 349
Halsen, Jørn s. 366
Halvorsen, Bente N. s. 54
Hamre, Arild s. 203, 435
Hansen, Jan Werner s. 387, 394
Hansen, Terje s. 171
Heggås, Odd Arne s. 405
Helland, Trond s. 389
Hemmingsen, Roy Bjarne s. 99, 169
Hendricksen, Jardar s. 99, 195
Hjerkinn, Tore s. 94, 414, 436
Hofstedt, Stein Bruse s. 44, 100
Holm, Bjørn I. s. 373

- Holm, Solveig s. 91, 389
 Holth, Asbjørn s. 365, 404
 Horntvedt, Grethe s. 9
 Høgmann, Ann s. 408
 Hågensen, Yngve s. 9, 10, 14, 45, 56, 69,
 101, 191, 431, 436, 573
 Ingebretsen, Irene s. 96, 411
 Ingebricson, Kirsti s. 417
- Jacobsen, Unni s. 361
 Jagland, Thorbjørn s. 21, 59, 100
 Jamne, Kjell s. 44, 96, 206
 Jarsve, Tormod s. 37, 91, 202, 368
 Jensen, Jens Petter s. 138, 351
 Jensen, Lill Ødegaard s. 415
 Johansen, Knut J. s. 88, 415
 Johansen, Onur Safah s. 370
 Johansson, Sven Hugo s. 43, 408, 431
 Johnsen, Lars s. 366, 391, 405
 Jonsson, Bertil s. 575
 Jørgensen, Harry s. 161
- Kane, Colin s. 370, 426
 Karlsen, Elin s. 352
 Karlsen, Steinar s. 82
 Karlsen, Torill A. s. 134
 Kleppe, Ingolf s. 417
 Kolby, Bjørn s. 27
 Kostøl, Esther s. 48, 111, 114, 481
 Krane, Greta s. 413
 Kregnes, Rutt Siri s. 391
 Kristensen, Bård s. 44
 Kristiansen, Bjørn s. 483
 Kristiansen, Stein s. 99, 367, 392, 409
 Kristoffersen, Anders s. 326
 Kvalvik, Arne M. s. 98
 Kvan, Wenche s. 207, 372, 388
- Larsen, Heidi s. 91, 181
 Larsen, Nelly s. 390
 Laurijssen, Eddy s. 23
 Lekang, Rita s. 413
 Lilleheie, Turid s. 80
 Lindquist, Freddy s. 197
 Lothe, Alan s. 393
 Lundberg, Tore s. 185, 190
 Lundquist, Astrid s. 199, 368
 Luthen, Hanne s. 140
 Lynnebakken, Berit s. 163, 545
 Lysø, Ole s. 411
 Løken, Espen s. 183, 424
 Løkke, Mona s. 81, 148, 427
 Løvaas, Bente s. 86, 189, 198
- Maarud, Signy s. 160
 Marcussen, Bjørn s. 358
 Mellemstæther, Inge A. s. 86, 200, 360
 Midtbø, Magnus s. 328
 Moe, Eli Tomine s. 84
 Moen, Helge s. 323
 Moen, Per s. 170
 Mongstad, Egil s. 41, 55, 85, 196, 371,
 437
 Mustorp, Janne s. 162
 Myhre, Eldar s. 92, 154, 177, 356
 Lars A. Myhre s. 164, 187, 189, 414, 437
 Mæland, Ivar s. 392
- Nesjan, Nils-Arild s. 204
 Nilsen, Arnfinn s. 421
 Nilsen, Gunnar s. 89, 180, 431, 487
 Nilsen, Magnar A. s. 193, 370
 Nordvik, Tore s. 415
 Norvik, Harald s. 287
- Ohr, Monica s. 168
 Olsen, Karl Per s. 145, 425
 Olsen, Per Gunnar s. 132
 Olsen, Willy s. 39, 83
- Pedersen, Evy Boverud s. 333, 373, 381,
 393, 570
 Pedersen, Roy s. 80, 424
 Pettersen, Hans Petter s. 182
 Pettersen, Per Roar s. 153
- Raknes, Ole Audun s. 99, 426
 Remvik, Oddrun s. 142
 Revheim, Haldis s. 413
 Riise, Aud s. 210
 Rinde, Magne s. 164
 Ringstad, Lydia s. 201
 Rodal, Anders B. s. 143, 434
 Rustad, Berit s. 211
 Røberg, Hanna s. 93, 393, 417
 Røttereng, Kjell s. 152
 Røysland, Geir s. 81, 205
- Sande, Leif s. 142, 327, 359
 Sanden, Mari s. 361
 Sandvik, Tore O. s. 325
 Sjøstad, Runar s. 80
 Skattekjær, Anders s. 150
 Skog, Terje s. 40, 88, 192, 424
 Skretting, Brit s. 97, 372
 Skule, Sveinung s. 312
 Skårdal, Anne Grethe s. 85

Smefjell, Georg s. 97, 152, 352
Smelhus, Anne-Grete A. s. 410
Solbakken, Tor Arne s. 143, 368
Solløs, Hagbart s. 9
Solum, Lise Lotte s. 166
Sporsen, Eivind s. 350, 407
Standnes, Gro s. 360
Stigedal, Johnny s. 162
Strømme, Oddbjørg s. 351
Strømsnes, Grethe s. 388, 404
Stugu, Svein s. 90, 207, 392, 425
Støylen, Olav s. 78
Sveen, Arne s. 87, 410
Syversen, Gunn Bruun s. 355
Syversen, Steinar s. 367
Sælensminde, Åse s. 137
Søndervik, Turi s. 172
Sørensen, Hanne-Lise s. 350
Sørli, Anne s. 205

Tangen, Arne s. 370
Tansø, Osvald s. 96, 409
Teigen, Ivar s. 210
Teigland, Atle s. 89
Thon, Terje s. 297
Thoresen, Finn Erik s. 41, 187, 211, 322
Thu, Kjell s. 179

Tomasgard, Are s. 84, 179
Torgersen, Toril s. 425
Torp, Karin s. 324
Totland, Nils s. 575
Tung, Michael s. 168, 391
Tømmerdal, Tore s. 201, 392
Tørresdal, Bjørg s. 199

Vagle, Anne Grete L. s. 183
Vederhus, Bernt s. 365
Vindegg, Jorunn s. 149
Viken, Gudrun s. 40

Wahl, Reidun s. 85, 197
Westeng, Øivind s. 199
Wisth, Kjell s. 136
Woldengen, Ingrid E. s. 86, 360

Østvold, Per s. 135, 189, 357, 372
Øye, Morten s. 329

Aanonsen, Randi Munch s. 87
Aas, Mette Henriksen s. 404
Årdal, Evy s. 372

Deltakerliste

Delt. Navn nr.	For- bund	Delt. Navn nr.	For- bund	
1	Kristiansen, Jens Ove	36	Aune, Frank	FF
2	Arnås, Arild	37	Lote, Alan	FF
3	Eriksen, Hans Jørgen	38	Bjørndal, Stein	FF
4	Kleppe, Ingolf	39	Mongstad, Egil	FF
5	Tansø, Osvald	40	Finvåg, Kjell	FF
6	Skretting, Brit	41	Pedersen, Roy	FF
7	Rodal, Anders B.	42	Syversen, Steinar	FF
8	John-Remi Hanssen	43	Fredriksen, Trond	FF
9	Johannessen, Anne Karin	44	Ødemark, Lage	FF
10	Åsen, Grethe	45	Skogstad, Bjørn Ove	FF
11	Hjelde, Odd Joar	46	Aakvik, Per Konrad	FF
12	Karlsen, Magnar	47	Gregussen, Atle	FF
13	Kristensen, Bård	48	Borgersen, Roy	FF
14	Toralf Årdal,	49	Hagen, Viggo	FF
15	Konrad Ulvatn	50	Ratikainen, Alv	FF
16	Tvedt, Karen Marie	5	Stykket, Roald	FF
17	Quist, Erik	52	Hørsrud, Erik	FF
18	Felix, Hans O.	53	Fjellidal, Hans	FF
19	Andersen, Kjell Arne	54	Berntsen, Bjarne	FF
20	Gregersen, Ragnar	55	Myhre, Eldar	FF
21	Tystad, Helge	56	Følgesvold, Asbjørn	FF
22	Lokreim, Torstein	57	Karlsen, Torill A.	FF
23	Fredriksen, Øistein	58	Ullestad, John Erik	FF
24	Teigland, Atle	59	Riise, Aud	FF
25	Andersen, Dag Langer	60	Agdestein, Roald	FF
26	Olsson, Terje	61	Kvåle, Hans	FF
27	Flåthen, Roar	62	Hofstedt, Stein Bruse	FF
28	Karlsen, Steinar	63	Swendsen, Ola	FF
29	Nilsen, Gunnar	64	Vorren, Arthur Isak	FF
30	Røttereng, Kjell	65	Holm, Solveig	FF
31	Jørgensen, Harry	66	Tømmerdal, Tore	FF
32	Pettersen, Anne-Marie	67	Tørresdal, Bjørg S.	FF
33	Hendricksen, Jardar	68	Moen, Per	FF
34	Pettersen, Hans Petter	69	Steen, Kari	FF
35	Støa, Per Gunnar	70	Leira, Kåre	FF

Delt. Navn nr.	Forbund	Delt. Navn nr.	Forbund		
71	Midtstraum, Lars	FF	122	Byrkjeflot, Arne	NKIF
72	Ramstad, Hallgeir	FF	123	Kiil, Annbjørg	NKIF
73	Kvalvik, Arne M.	FF	124	Mæland, Ivar	NKOF
74	Christiansen, Bjørn	FO	125	Fon, Margot Kvalvik	NKF
75	Luthen, Hanne	FO	126	Lynnebakken, Berit	NKF
76	Vindegg, Jorunn	FO	127	Bærland, Finn	NKF
77	Jørnebekk, Wenche	FO	128	Linguist, Freddy	NKF
78	Øvrebø, Roar	NFF	129	Strømme, Oddbjørg	NKF
79	Andersen, Roger	NGF	130	Syversen, Gunn Bruun	NKF
80	Skattkjær, Anders	NGF	131	Maarud, Signy	NKF
81	Gjetle, Marit	NGF	132	Jarsve, Tormod Asle	NKF
82	Boye, Olav	NGF	133	Bråten, Janne Olsen	NKF
83	Torp, Karin	HK	134	Sanden, Mari	NKF
84	Kristiansen, Stein	HK	135	Fiskvik, Kleiv	NKF
85	Johnsen, Britt W.	HK	136	Holm, Bjørn I.	NKF
86	Fosse, Frank R.	HK	137	Rønold, Marit	NKF
87	Vagle, Anne-Grete L.	HK	138	Murtnes, Hallstein	NKF
88	Sørensen, Hann-Lise	HK	139	Bergli, Ann Evelyn	NKF
89	Larsen, Heidi	HK	140	Skirbekk, Rolv	NKF
90	Ohr, Monica	HK	141	Mathisen, Karin	NKF
91	Nordhus, Ingrid	HK	142	Westeng, Øivind	NKF
92	Berg, Jan	HK	143	Røberg, Hanna	NKF
93	Helland-Olsen, Aud	HK	144	Hjerkinn, Tore	NKF
94	Jensseter, Mari Anne	HK	145	Bruem, Ole Oddvar	NKF
95	Ringstad, Lydia	HK	146	Larsen, Randi Stamnes	NKF
96	Bakken, Syver	HK	147	Johansen, Gunnar	NKF
97	Sundsetvik, Turid	HK	148	Volden, Gerd Eva	NKF
98	Jensen, Else Marit	HK	149	Olsen, Ragnar K.	NKF
99	Brunvand, Per Olav	HK	150	Aas, Mette Henriksen	NKF
100	Ingebricsen, Kirsti	HK	151	Thu, Kjell	NKF
101	Fredriksen, Mona	HK	152	Skårdal, Anne Grethe	NKF
102	Jensen, Aase	HK	153	Thorsen, Roger	NKF
103	Johansen, Solfrid	HRAF	154	Leerstang, Sveinung	NKF
104	Årdal, Evy	HRAF	155	Robstad, Bjarne	NKF
105	Hamre, Arild	HRAF	156	Moe, Eli Tomine	NKF
106	Karlsen, Elin	HRAF	157	Nilsen, Toralf	NKF
107	Pallin, Liv	HRAF	158	Fjeldkjønn, Karin M.	NKF
108	Bråthen, Mette	HRAF	159	Arntsen, Jan Magne	NKF
109	Slettemark, Oddvar	NJF	160	Marcussen, Bjørn	NKF
110	Raknes, Ole Audun	NJF	161	Søndervik, Turi	NKF
111	Brunborg, Kjell Atle	NJF	162	Helland, Trond	NKF
112	Finstad, Unni	NJF	163	Teigen, Ivar	NKF
113	Solum, Lise Lotte	NJF	164	Haukås-Eide, Torill	NKF
114	Blomkvist, Birger	NKIF	165	Vederhus, Bernt	NKF
115	Olsen, Karl Per	NKIF	166	Vågen, Helge	NKF
116	Rognstad, Anne S.	NKIF	167	Revheim, Haldis	NKF
117	Larsen, Odd Harald	NKIF	168	Jacobsen, Unni	NKF
118	Bakke, Frank	NKIF	169	Stigedal, Johnny	NKF
119	Gusland, Leif	NKIF	170	Aanonsen, Randi Munch	NKF
120	Støfringshaug, Einar	NKIF	171	Dahle, Leidulf	NKF
121	Hansen, Terje	NKIF	172	Rønning, Jorunn	NKF

Delt. Navn nr.	Forbund	Delt. Navn nr.	Forbund
173	Mellemsæther, Inge A.	224	Danielsen, Hans Fr.
174	Solem, Signe	225	Helland, Harald
175	Nesjan, Nils-Arild	226	Henriksen, Kitty
176	Knutsen, Margrethe	227	Halsen, Jørn
177	Bergsrønning, Stig M.	228	Wedel, Tommy
178	Viken, Gudrun	229	Jensen, Lill Ødegaard
179	Tangen, Arne	230	Mikalsen, Thor
180	Finnehaug, Mildrid	231	Standnes, Gro
181	Mosti, Geir	232	Moen, Helge
182	Lekang, Rita	233	Aasen, Roald
183	Hansen, Grethe	234	Sørлие, Anne
184	Olsen, Bjørn	235	Bjørnsen, Arne
185	Torgersen, Toril	236	Krane, Greta
186	Karlsen, Kåre	237	Lilleheie, Turid
187	Rustad, Berit	238	Klausen, Arne
188	Olsen, Willy	239	Solbakken, Tor-Arne
189	Romsdal, Jorunn	240	Andreassen, Rolf
190	Heggås, Odd Arne	241	Lundquist, Astrid
191	Refsnæs, Judith	242	Gjøsæter, Audny
192	Pettersen, Per Roar	243	Smelhus, Anne-Grete A.
193	Berg, Eva Vida	244	Ingebretsen, Irene
194	Kristiansen, Svein	245	Løkke, Mona
195	Thomassen, Sølvi G.	246	Wisth, Kjell
196	Sveen, Arne	247	Engkrog, Kjell
197	Aslaksen, Øystein	248	Smefjell, Georg T.
198	Nordvik, Tore	249	Rinde, Magne
199	Hagen, Johnny	250	Hemmingsen, Roy Bjarne
200	Oliverson, Arild	251	Berg, Sigrun
201	Andreassen, Grethe	252	Semmerud, Arne
202	Malmedal, Aud Solveig P.	253	Johnsen, Lars M.
203	Stugu, Stein	254	Bergli, Kai
204	Løvaas, Bente	255	Vatnelid, Ingvild
205	Brostrøm, Øyvind	256	Hansen, Roger
206	Hildebrandt, Ann Elise	257	Hølmo, Tor
207	Utnes, Dag	258	Johansen, Onur Safak
208	Eilertsen, Marit	259	Solheim, Anton
209	Knobloch, Tom	260	Johansen, Nina Helland
210	Håre, Gerd Signe Grinde	261	Eilertsen, Roy
211	Moe, Peter André	262	Mustorp, Janne
212	Jørgensen, Trond	263	Hagen, Mona
213	Bakkerud, Lill-Heidi	264	Larsen, Nelly
214	Sande, Leif	265	Johansen, Knut J.
215	Løken, Espen	266	Nybakk, Marit
216	Gregersen, Øivind	267	Gyberg, Roy Bjarne
217	Øye, Morten	268	Hauge, Kari
218	Kregnes, Rutt Siri	269	Johansson, Sven Hugo
219	Løvland, Randi	270	Wahl, Reidun
220	Bakken, Elsa	271	Skog, Terje
221	Ingebrigtsen, Stein	272	Tellebon, Anita
222	Evensen, Gunnar	273	Johansen, Bjørn
223	Vatnedalen, Bjørg	274	Woldengen, Ingrid E.

Delt. nr.	Navn	Forbund	
275	Arnesen, Roger	Oppland	Pedersen Evy Buverud
276	Holth, Asbjørn	Buskerud	Brune Hildegunn
277	Helgesen, Liv	Buskerud	Olsen Per Gunnar
278	Agledal, Åse Nygård	Vestfold	Kvistnes Jan Inge
279	Høgman, Ann	Telemark	Dalsheim Ove
280	Andersen, Roy	Telemark	Lundberg Tore
281	Rørvik, Marit Irene	Aust-Agder	Østvold Per
282	Røysland, Geir	Vest-Agder	Midtbø Magnus
283	Jamne, Kjell	Rogaland	Fjæstad Svein
284	Kvan, Wenche	Rogaland	Thoresen Finn Erik
285	Kane, Colin	Rogaland	Bratvold Erik
286	Lysø, Ole	Hordaland	Myhre Lars A.
287	Tomasgard, Are	Hordaland	Remvik Oddrun
288	Sælensminde, Åse V.	Hordaland	Fagorganisasjonens
289	Michael J. Tung	Hordaland	Funksjonærgruppe
290	Løbersli, Karn-Anne		Neskværn Kjetil
291	Sporsen, Eivind	Sogn og Fjordane	Revisjonsutvalget
292	Gjeldnes, Gunn Torild	Møre og Romsdal	Halvorsen Bente
293	Melan, Thomas	Møre og Romsdal	Renngård Brit
294	Sølberg, Tove	Sør-Trøndelag	Thorsen Rolf Solberg
295	Gaare, Frøydis	Sør-Trøndelag	Revisorer
296	Eidsaunet, Inger	Nord-Trøndelag	Bergkastet Nic.
297	Strømsnes, Grethe	Nordland	Bettmo Helge
298	Ellingsen, Yngve	Nordland	Christiansen Erik
299	Nilsen, Magnar A.	Troms	Observatører offshore
300	Sjåstad, Runar	Finmark	Straumøy Kari Rasmussen
301	Hågensen, Yngve	Sekretariatet	Eriksen Per Bjørn
302	Kostøl, Esther		LO-Administrasjon
303	Oxholm, Svein-Erik		Myrvold Kåre
304	Balstad, Jan Kr.		Nedregård Magne
305	Nilsen, Arnfinn		Bodding Knut
306	Kristoffersen, Anders		Strand Odd
307	Bjørndalen, Kjell		Haug Tove
308	Jensen, Jens Petter		Arntzen Anne-Ragni A.
309	Arntzen, Sture		Endreson Knut
310	Støylen, Olav		Berg Tor Harald
311	Davidson, Jan		Stensrud Ellen
312	Johansen, Gunhild		Hansen Øivind T.
313	Dahl, Torbjørn		Nålsund Jon Iva
314	Gustavsen, Terje Moe		Theodorsen Karin Beate
315	Hansen, Jan Werner		Trulsen Eidar
			Ansnes Erna
			Larsen Leonard
			Carseln Johan Ludvik
			Kolstad Ellinor
			Moussa El Jeries
			Kalheim Terje
			Hjelmestad Ingeborg

Ofstad Olav
Mjøberg Nina
Dokken Ståle
Hvattum Øivind
Lajord Jan
Svendsen Magne
Christensen Jorun
Kolby Bjørn
Stueland Einar
Aagaard Kai
Skaug Haakon
Blom Philip
Wahl Jacob
Monsen Hans Chr.
Johansen Atel
Hagen Ragnhild M.
Bomo Kristin
Steen Karen Sophie
Angell Håkon
Hansteen Christopher
Grannes Elisabeth S.
Kambestad Sigurd-Øivind
Reegård Stein
Gjelsvik Eystein
Seip Karl
Horneland Ellen
Foss Cecilie
Chen Wei
Weum Knut
Kallevig Anthony
Garnes Åge
Strømme Jan B. M.
Berg Berit
Hansen Erlend
Syversen Per
Granden Gro
Bergersen Berith I.
Gundersen Pål
Olsen Ingunn
Erikson Bjørn
Skalle Nina-Merethe K.
Nyberg Kristin
Lund Dagfinn
Morin Aase
Enodd Karin
Rongevær Øyvind
Brekestad Magne
Hansen Pål Lynne
Pedersen Thorstein
Fireveld Arne
Karlsen Harald
Enger Eva Merete G.
Larsen Kine Smith

Gjerde Herlof
Høin Geir

LOs Distriktssekretærer

Hildebrandt Rolf-Thore
Paulsrud Wenche
Lund Olav
Støen Iver Erling
Watnebryn Aud
Johnsen Per A.
Liljeberg Knut
Stokken Arild
Haaversen Elisabeth
Fjellheim Svein
Ravnøy Vigdis
Hjelmeland John Bjarne
Steinsvoll Mellvin
Flønes Kjell
Thun Liv H.
Silåmo Øivind
Rasmussen Svein
Elvheim Jan
Fløisvig Arne-Reidar L.
Lie Bjørn Olav
Karlsen Kåre
Sanden Knut Arne

INNENLANDSKE GJESTER Samarbeidskomiteen LO/DnA

Jagland Thorbjørn
Stoltenberg Jens
Solberg Hill-Marta
Torsvik Solveig
Thoresen Tom

Det Norske Arbeiderparti Jota Finn

Regjeringen
Opseth Kjell
Knudsen Grete
Brustad Sylvia Kristin
Rugaas Bendik

Akademikernes Fellesorganisasjon
Songvoll Magne
Thoresen Kai

**Arbeiderbevegelsens Arkiv Og
Bibliotek**
Halvorsen Solveig

**Arbeiderbevegelsens Folkehøyskole,
Ringsaker**
Solheim Britt

Arbeidernes Edruskapsforbund
Olsen Tom

Arbeidernes Opplysningsforbund
Pettersen Børre
Andersen Jan

Arbeidernes Ungdomsfylking
Huitfeldt Anniken

FAFO
Odnes Dag

Folkeferie
Skiftun Gunvor

Folkets Hus Landsforbund
Åsmul Jan Inge

Framfylkingen
Mannfjord Arve K.

Landsbanken As
Berg-Knutsen J. T.

Norges Fiskarlag
Hansen Knut Werner

NKL
Rønning Rolf
Hofstad Arnfinn

Norges Kristne Arbeideres Forbund
Steenbuck Sigmund

A-Pressen
Hildrum Alf

Norsk Ballettforbund
Glad Guri Pahle

A/L NBBL
Mauseth Per Eggum

Norsk Bonde- Og Småbrukarlag
Strøm Torgeir

Norsk Folkehjelp
Hanssen Halle Jørn

Norsk Lærerlag
Hjetland Helga

Norsk Pensjonistforbund
Skaar Einar

Norsk Skuespillerforb
Ramstad Bernhard

Samvirke Forsikring
Grøterud Ole

NISO
Andersen Morgan
Belsvik Petter

**Sørmarka Studie- Og Konferanse-
senter**
Birkeland Einar Sig.

Tiden Norsk Forlag
Lysaker Liv

Fagdata
Alfheim Eigil L.

Folkets Brevskole
Kristoffersen Sigmund

PERSONLIG INNBUDTE:

Aasarød Henrik
Ahlsen Egil
Andersen Per
Andreassen Thor
Aspengren Tor
Bauck Sidsel
Bauge Arthur
Bjerke Juul
Bjørklund Olav
Born Arne
Bratlie Olav
Buck Liv
Christoffersen Kjell
Frotjold Alf
Grava Jakob
Grimnes Gunnar
Grøttum Arne
Gyberg Gudmund
Haraldseth Leif
Haraldson Per
Hauge Rolf
Helgesen Roar

Holmgren Odd
Hysvær Einar
Høiland Erling
Isaksen Odd
Johannessen Arnold
Johannessen Nils H.
Karling Olaf
Karlsen Thorvald
Knapp Ole
Kolstad Walter
Kortvedt Sverre
Larsen Ragnar Rødberg
Larsen Øistein
Lien Kjell
Lindquist Marie
Lunde Kåre
Løver Roar
Nakken Knut
Nicolaysen Henry
Nilsen Finn
Ragnar Ove J.
Sandegren Kaare
Sigvaldsen Svein Tore
Skytøen Lars
Solend Rasmus
Strand Einar
Strangel Arne G.
Svensson Arthur
Totland Nils
Øveraas Harald
Worum Sverre
Søgård Aage
Engebretsen Bjørn
Aune Kolbjørn
Undheim Liv

UTENLANDSKE GJESTER:

NFS

Froyn Bjørgulf

LO- Sverige

Jonsson Bertil
Lundby-Wedin Wanja
Rönnngren Bo

TCO - Sverige

Ringsand Lilian

LO- Danmark

Jensen Hans
Brøndum Tine Aurvig

FTF - Danmark

Kargaard Søren
SAK - Finland
Kannisto Tuulikki

FTFC - Finland

Reuna Martti

ASI - Island

Gunnarsson Hervar

ÖGB - Østerrike

Kovarik Georg

FGTB - Belgia

De Leeuw Rudy

CSC - Belgia

Josly Piette

PODKREPA - Bulgaria

Trenchev Konstantin
Kosseva Eugenia

CMK OS . Tsjekkia

Beran Vlastimil

CGT-FO - Frankrike

Pe Jacques

CFDT - Frankrike

Fleury Marie-Jose

DGB - Tyskland

Poese Thomas

GSEE - Hellas

Alexios Tsolis
Psarogianni Kyriaki

LIGA - Ungarn

Horvath Lajos
Tamas Erika

MSZOSZ - Ungarn

ICTU - Irland

Attley William A.

CISL - Italia

Tosini Gianni

UIL - Italia

Cedrone Carmelo

CGIL - Italia

Vinay Gianni

CGT - Luxembourg

Konz Josy

FNV - Nederland

Wagemans Willy

NSZZ - Polen

Adamczyk Andrzej

UGT - Portugal

Proenca Joao

UGT - Spania

STV-ELA - Spania

Aurrekoetxea Martin

TÜRK-IS - Tyrkia

Denizer Semsî

COSATU - Sør-Afrika

Dlamini Mxolisi

PGFTU - Nablus

Sharaka Hassan

PGFTU -Gaza

Alhindy Tariq Abd

CTC - Cuba

Camero Joaquin Bernal

FNPR - Russland

Shmakov Mikhail

Popello Sergei

FNPR - Murmansk

Tsjernishenko Igor

ETUC

Coldrick Peter

ICFTU

Laurijssen Eddy

ILO

Querenghi Giuseppe

SAMAK

Saxen Tom

CNSLR-FRATIA - Romania

Luca Liviu

Jianu Mihail

Anastasiu Razvan

Tanasescu Nicolae

RETTFERD

- **SOLIDARITET**
- **MENNESKEVERD**
- **FRED**